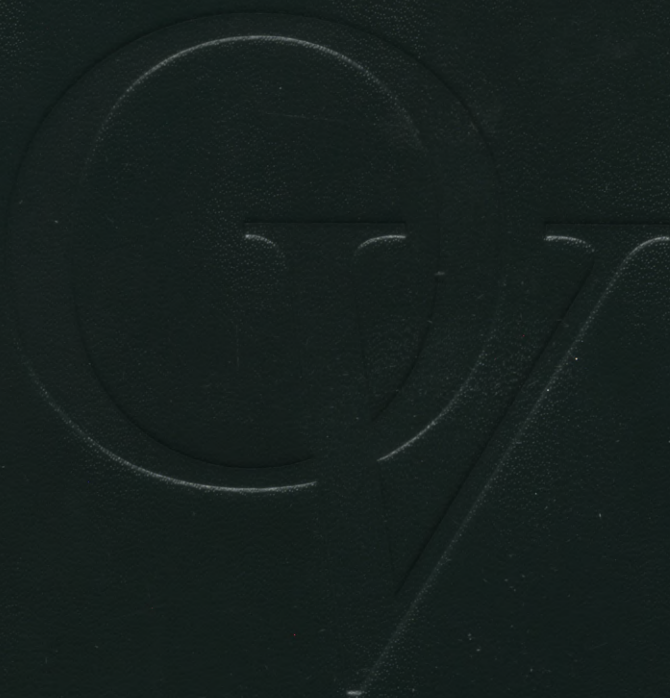
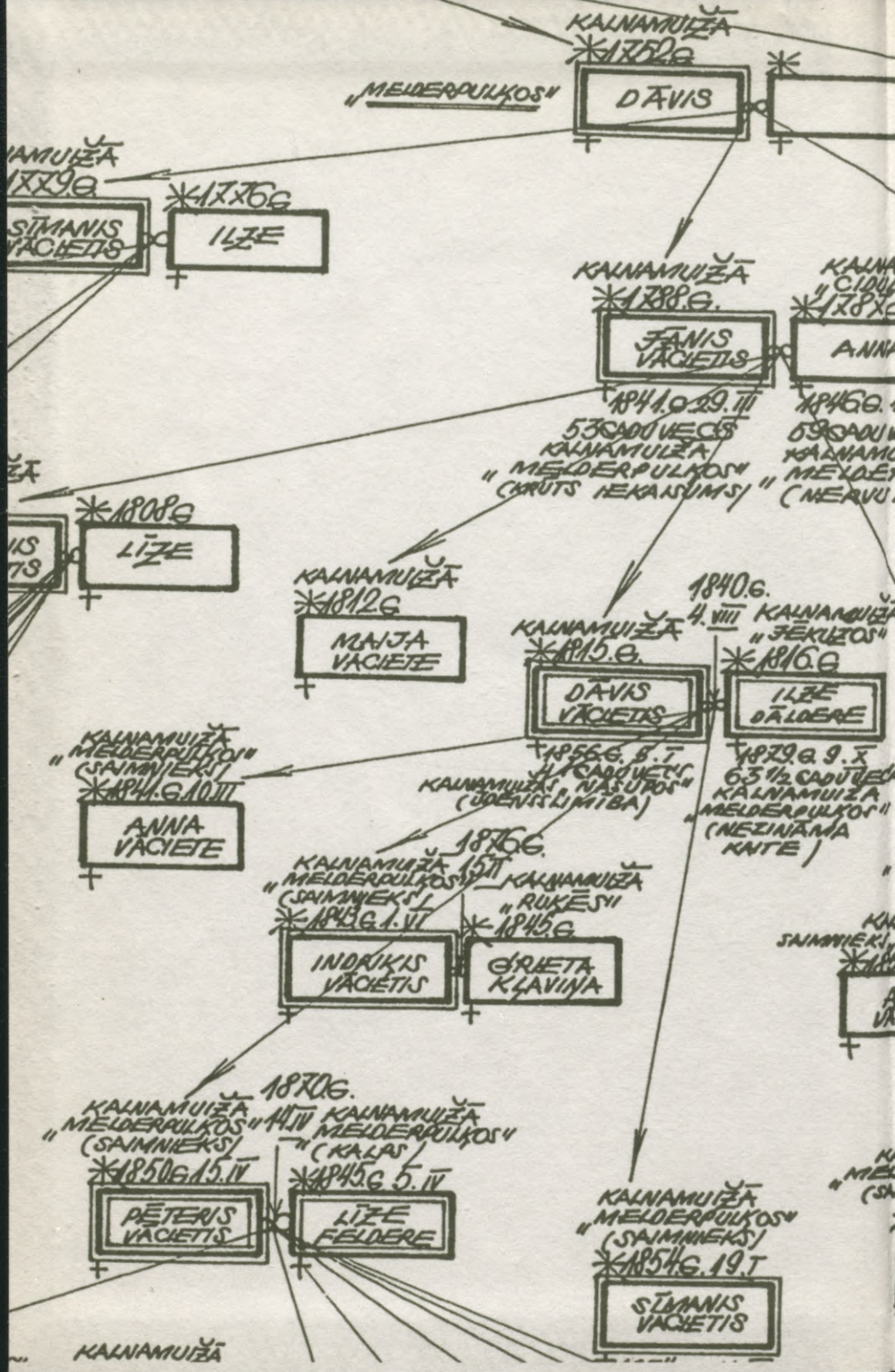

89-3

L50

Vācijas dzimta

NO KALNAMUIŽAS "LIELPALDES" UN "MELDERPULĶU" MĀJĀM
ZELTINU DRUŽĪBĒ.

KALNAMUIŽA
*1754G

EUSTS

KALNAMUIŽA
DZIMTĀ
18XX

INA

1912.11
KALNAMUIŽA
"MELDERPULĶOS"
(DRUŽĪBĒ)

KALNAMUIŽA
*1791G

ANDREJS
VĀCIETIS

†1840.G.4.VII
49GADU VĒCS

KALNAMUIŽA
"PALNSAJNTOS"
(KRŪTS SĪMĪBA)

*1794G

BARBALA

KALNAMUIŽA
18XX

KALNAMUIŽA
*1825G

TOMS
VĀCIETIS

†1884.G.20.III
59GADU VĒCS
KALNAMUIŽA
"MELDERPULĶOS"
(KĀRĪNĀ)

KALNAMUIŽA
"MELDERPULĶOS"
18XX.G.29.XI

ANNA
VĀCIETE

*1833G

MARIJA

KALNAMUIŽA
"MELDERPULĶOS"
(SĀIMNIEKS)
*1862G.23.IX

LOTE
VĀCIETE

KALNAMUIŽA
*1820G

SĪMANIS
VĀCIETIS

KALNAMUIŽA
*1830G

DAVIS
VĀCIETIS

†1867G.4.XII
37GADU VĒCS
KALNAMUIŽA
"OKANOS"
(IEKĪRTĀ
SĪMĪBA)

ALSVIKUMIŽA
*1839G

LĪZE

†1878G.15.
38GADU VĒCS
STĀMERIENAS
"ATRAITNE"
(OILONIS)

KALNAMUIŽA
"MELDERPULĶOS"
SĪMĪNĒKA BRĀVIS
*1866G.16.IX

PRICIS
VĀCIETIS

1885G.
26.V
KALNAMUIŽA
"VECCIDUKOS"
*1861G

LĪZE
MELDERPULĶIS

KALNAMUIŽA
"MELDERPULĶOS"

14
17
18

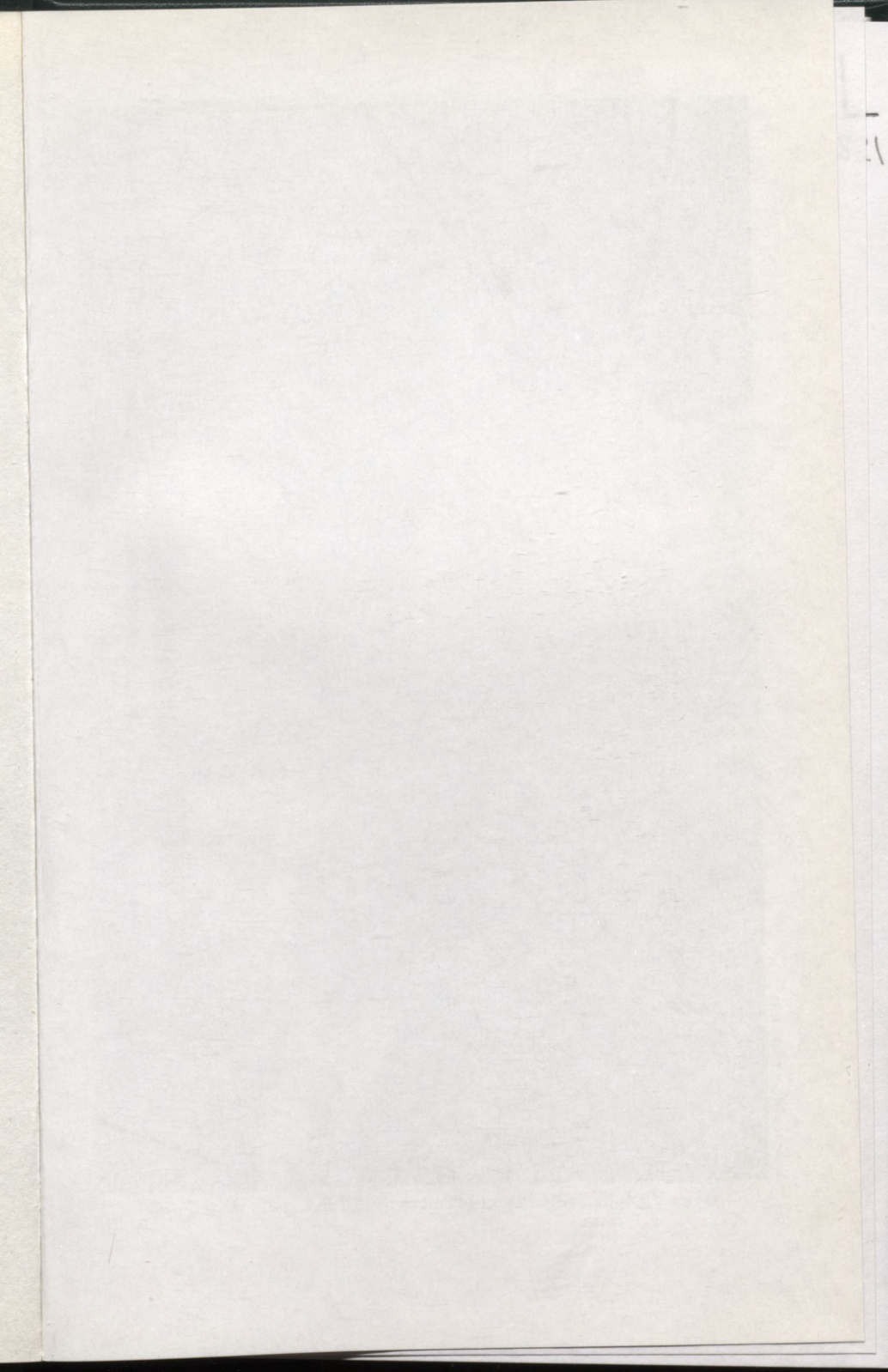
21

22
23

24

25

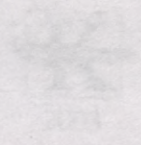
Vilhelma Mihailovska foto

Ojārs Vācietis Svētā Pētera baznīcas tornī 1981. gada 29. augustā

1874

OJĀRS
VĀCIETIS
kopoti raksti

kopoti raksti
beautif. sējums

152750

OJĀRS VĀCIETIS

*kopoti raksti
desmit sējumos*

Ojārs Vācietis. Sējums. 1981. gada 20. sējums.

89-3
50

Elēniskā sajūta.
bibliotēka

821

OJĀRS VĀCIETIS

*kopoti raksti
desmitais sējums*

*Sarunas
Vēstules (1950–1983)*

2003

UDK 821.174 (081)
Va 047

0303030014

Grāmatu atbalsta:

Kultūrkapitāla fonds

Rīgas dome

SDS

Cēsu sanatorijas internātskola

Guntars Krasts

Anda Rūta Banga

Arnolds Klotiņš

Jānis Rokpelnis

Valdis Ķikāns

Andrejs Valdis Ozoliņš

ISBN 9984-505-75-8

- © Ilze Binde, sastādījums, 2003
- © Jānis Peters, ievads, 2003
- © Vilhelms Mihailovskis, prettitula foto, 2003
- © Ildze Kronta, komentāri, 2003
- © Ojāra Vācieša mantinieki, 2003
- © "Karogs", 2003

Ilūziju važās brīvais

20. gadsimta otrās puses izcilā latviešu dzejnieka Kopotu rakstu pēdējais sējums sākas ar sarunām septiņdesmito gadu beigās un astoņdesmito gadu sākumā un beidzas ar viņa vēstulēm.

Par laimi, Ojārs Vācietis rakstīja daudz. *Par laimi* es saku tāpēc, ka dzejnieka personību un laiku īpaši spilgti raksturo vēstules, laiku, kurā viņš dzīvoja un kuru viņš izdzīvoja no visas sirds — līdz dvēseliskām un fiziskām sāpēm. Vēstules, lai cik tās būtu literāri izkoptas un asprātīgas, līdztekus ļauj arī ielūkoties to autora ikdienā jeb privātajā dzīvē, un lasītājs jūt, ka dzejnieks arī ir cilvēks, ko tieši Ojārs Vācietis allaž uzsvēra, bēgdams no oficiāliem un stīviem ierāmējumiem.

Šeit publicētās un arī aiz vākiem palikušās dzejnieka vēstules pat bez literatūrpētnieku palīdzības atklāj un liek nojaust Ojāra Vācieša dzejoļu, poēmu, prozas izcelsmi, tapšanas gaitu, ceļu pie lasītāja. Daudzmaz hronoloģiski sakārtotas, tās īstenībā ir dramatisks, aizraujošs vēstījums par jauna, no laukiem nākuša pēckara latviešu jaunieša likteņattīstību. Tās ir vēstījums par to, kā augstu ideālu noburts mazturīgu zemnieku dēls alkst garīga plašuma, godīguma, atklātības, lielu mērķu. Tās ir vēstījums par kolīzijām, kurām jaunais dzejnieks ar savu taisnīgo, cilvēkmīlestības pilno sirdi ir nolemts, jo dzīves brutālā īstenība, tērpusies ideālu maskā, smagi piemeklē patiesības meklētāju. Iespējams, Ojāra Vācieša vēstules prasīt prasās pēc skatuves, kā tas ar epistolāro žanru pasaules praksē jau noticis ne vienu reizi vien.

Sirsnīgs Gaujienas vidusskolnieks Ojārs Vācietis 17 gadu vecumā vēstulē savam vienaudzim 1950. gadā ar patiesu interesi apvaicājas: *Kā Jums strādā komjaunieši?* un turpina: *Pasveiciniet no Gaujienas komsorga Jūsu VLKJS v.-skolas pirmorg. sekretāru un novēliet manā vārdā vislabākās sekmes. Varbūt viņš var pastāstīt, kā tiek sarīkotas komjauniešu sapulces, kā tiek organizēti sabiedriskie pasākumi, kā norit grupu darbs?*

Paiet 6 gadi, un 23 gadus vecs dzejnieks Ojārs Vācietis raksta Dzidrai Ķigurei-Nimandai: *Viss būtu labi, tikai... Tev es to varu stāstīt, Tu sapratīsi un neteiksi, ka esmu kļuvis traks. Viegļāk ir nomirt nekā rakstīt tukšus dzejoļus tagad. Tu jau zini, kas notika Polijā, bet Tu, varbūt, nezini visu, kas notiek Ungārijā. Tādas lietas, lai kur uz zemes tās arī notiktu, no mums nav tālu un neviens dzīvs cilvēks nevar palikt vienaldzīgs. Mūsu avīzes melo. Mūsu radio — melo. Bezkaunīgi, bez kādiem sirdsapziņas pārmetumiem. Mums stāsta, ka Ungārijā ir kontrrevolucionāra sacelšanās. Muļķības. Ungāru tautiņai vispār ir seši miljoni cilvēku. Aizvakar bija simtiem kritušo un tūkstošiem ievainoto. Šodien ir tūkstošiem kritušo un vairāk par miljonu ievainoto. Mūsu neuzvaramā šauj no tankiem, lielgabaliem un visiem XX gs. moderniem ieročiem uz... nē, tās ir šausmas. Bērni, sievietes, vecīši, ir, tiesa, arī apbruņoti cilvēki, bet tanki, pašgājēja artilērija, lidmašīnas. Kur un kad tas notiek — 1956. gadā no 26.—30. oktobrim.*

Cik es būtu laimīgs, ja varētu nomirt uz Budapeštas barikādēm, bet tas jau ir zināms un robežu sargā lieli spēki, lai tas nevarētu notikt. Ungārijā netiek ne caur Bulgāriju, ne Čehoslovākiju.

Dzidra, ko lai raksta tādās reizēs? Ko lai dara? Un tur mūsu tanki šķaida cilvēkus un cilvēcību zem kāpurķēdēm. Šauj nost brīvību un taisnību un mēs šeit nedrīkstam pavērt muti. Tur šķaida cilvēkus zem tā karoga, kas mums ir pār galvu, zem karoga, kas reiz nozīmēja brīvību...

To visu es nevaru noturēt sevī un, ja kādreiz apklusīšu, nedusmojies, Dzidra. Mums ir jāprot dzīvot, draudzēties, mīlēt, strādāt, bet jāprot arī nomirt. Mēs, taisnība, esam jau izdresēti panest visādas neijēdzības, bet šis tūkstošu un miljonu asinis vairs nekas nevar nomazgāt. Nav noslepkavota tikai Ungārijas tauta, bet asinis noslicināta ir ticība mūsu karogam. Pie tā ir vainīgi citi, bet, ja kādreiz bargi vainos mani un daudzus citus, Tu netici viņiem, Dzidra.

Un jaunā grāmata būs citāda, ja viņa būs, ja varēšu savaldīties, bet tam es neticu.

Vēstules atklāj Vācieša dvēseles drāmu, bet bez šīs drāmas jau nebūtu arī šīs, tikai Vācietim piemītošās, kaislās, sūri sāpošās dzejas no kosmosa ēras sākuma apjēgas līdz latviešu zemes dzīvības mēneša — novembra miglām un mārtiņrožu rūgtajai elpai. Naivā, bet patiesā ideālu meklēšana, kas ir raksturīga arī agrīnajai Vizmai Belševicai, izpelnījās šo ideālu nogalinātāju naidu. Galvenais nav komjaunieša Ojāra Vācieša agrīni ideālistiskais naivums un lepnums par piederību karogam, kas reiz bij sācies kā brīvības karogs, bet gan dzejnieka spožā talanta spēja likt sabiedrībai un katram individuāli traģiski pārdzīvot viltu un maldus, citiem vārdiem — sabrūkošos ideālus, kuri vienai sabiedrības daļai bija. Tieši par dzejnieku uzdrīkstēšanos meklēt apsoltoto paradīzi, kur tās nav, nomenklatūra sodīja Vācieti un Belševicu ar apsūkšanu, draudiem, drukāšanas blokādi.

Vācieša sabiedriskā dzeja paceļas augstu pāri verbālai publicistikai, un vēstules apliecina, cik personiski šis elektrizētā talanta dzejnieks pārdzīvojis laiku. Vēstules lasot, atklājas, ka Vācieša jaunrades virsskaņas motors darbojas, tieši šo pretrunu dzīts, — sirdsapziņas protests pret režīma noziegumiem rod katarsi Ojāra Vācieša daiļradē.

Nav apšaubāms, ka daudzi padomju laika dzejnieki savus oficiālos dzejoļus sacerēja apzināti, it kā nopērkot sev tiesības citā savā daiļrades daļā būt patiesiem vai vismaz patiesākiem.

Bet Vācietis pat visradikālākās rindas, kas atbilda oficiālajai ideoloģijai, raksta no sirds, tobrīd tā arī domādams. Un tieši tāpēc jo traģiskākas ir viņa līdz kļedzienam sāpīgās atklāsmes, kad viņš protestē pats pret savu vakardienas ticību. Īstenībā tāds ir liela mākslinieka mūžīgs liktenis visos laikos, ja vien viņš nav ciniķis, ņirga vai arī vienkārši — nemākslinieks.

Un vēl viena apbrīnas vērtā atziņa, ko atklāj dzejnieka vēstules, — viņš ir iekšēji brīvs cilvēks. Režīms nav bijis spējīgs uzlikt dzejniekam mankurta stīpu — Vācieša smadzenes, tāpat kā Einšteina smadzenes, nebija sagūstāmas.

Dzejnieks domāja pats un pats nonāca līdz rūgtām atziņām, kuras darīja viņu važās brīvu. Tieši šī brīvība domāšanā mūs pārsteidz un liek apbrīnot cilvēka svabado garu tā laika (un varbūt — visu laiku) viltus ideālu un ilūziju nežēlīgajās važās.

Jānis Peters

Das Verzeichnis der ...

...

20111112

...

...

Johannes Peters

Cilvēka vērtība un dzeja

Saruna ar literatūras kritiķi Andu Kubuliņu

— *Varbūt sarunu par jūsu divdesmit piecus gadus ilgo darbu latviešu dzejā, cilvēka dzīves jēgas izpratni un, ja vien tas iespējams, to īstenības daļu, ko neesat gribējis vai varējis ietvert dzejas formā, sāksim ar kāda svarīga jautājuma nošķiršanu un noskaidrošanu: kā, jūsuprāt, noris sadzīviskā ideāla veidošanās un funkcionēšana sabiedrībā, un kāds ir tā sakars ar mākslas izvirzītajiem ideāliem?*

— *Varbūt tomēr nesāksim ar tik vispārinātiem jēdzieniem? Par sevi jau tā ir grūti runāt, un dzejniekam praktiķim uzreiz kāpt tik “augstos plauktos” ir risks — sarunāt daudz, bet pateikt maz.*

Manas dzejas un dzīves ideāls izauga no karā izpostītās sadzīves: nebija maizes, nebija drēbju, apavu, nebija māju. Nekā. Saārdīti bija gan tūrumi, gan pastāvošās morāles normas, it kā pilsoņtiesības ieguva nežēlība, nodevība, divkosība, taču cilvēku prasme saprasties palika neiznīdējama. Varbūt to sargāja tas apstāklis, ka visi bija vienlīdz nabagi, izmocīti, iebaidīti. Jauno sabiedrisko attiecību pakāpenība vēl tikai veidojās, bet bija nestabila, strādāt vajadzēja daudz un pāri spēkiem. Tam noteikti bija sakars ar cilvēka vērtības mēru sabiedrības apziņā: cik patiesi (un vai) katrs spēj just līdzī otru bēdām, dalīt pēdējo kartupeli ar citiem. Un daudz kur noteica birokrātisma iespēju minimumu. Manas paaudzes sabiedrības lielākās daļas

askētiskais ideāls, kuram uzticējos un uzticos joprojām, bija — nežēlīgs pret sevi un uzņēmīgs pret citu bēdām.

Tagad ir citādi: maizes, sāls pietiek visiem, tālu ne visiem — apdzīvojamās platības, kaviāra, mašīnu. Bet, manuprāt, pats sliktākais ir tas, ka cilvēki vairs neprot dziļi un patiesi saprasties. Iejusties otra cilvēka dzīves smagumā. Tāpēc manas dzejas askētiskā ideāla galvenais saturs — saprašanās cilvēku starpā un neiecietība pret visu, kas to traucē, — vēl joprojām ir un būs aktuāls.

— *Gribu lūgt jūs izteikties par tām niansēm mūsdienu cilvēku attiecībās, kuras jums šobrīd liek domāt visvairāk, kas jūs satrauc.*

— Jau teicu — nespēja saprasties, svešums. Virspusējība attiecībās, kontaktēšanās manierē. Nedabiskuma simptomi cilvēku attiecībās. Personības sadalīšanās dažādās sociālās lomās, kam pieejamo jūtu gandrīz vai augstākais un nemaz ne tik bieži sastopamais kulminācijas punkts tiek paņemts gatavā veidā, bez mokošas kādas dzīves atziņas patiesuma izdzīvošanas sevi un pasniegts kā pārdzīvojuma un temperamenta imitācija. Šausmīgs ir šis baismīgais bezsāpju svešums, kura stingums šķiet neveicams. Nav bīstama tik daudz atsvešinātība, kas izaug no atšķirīgām cilvēku sajūtām, radot viņu attiecībās pārpratumus un neatgriezeniskus strīdus. Manuprāt, nez vai kādreiz tā līdz galam būs pārvarama. Sadzīvē cilvēki gadsimtiem ilgi ir mācījušies to pārvarēt ar gudru pašapmānu šī vārda labākajā nozīmē. Daudz vairāk mani satrauc svešums starp cilvēkiem, kurš izaug no lietu kulta, kura cēloņus un izpausmes esmu mēģinājis sev izskaidrot vairākos pēdējo gadu darbos, kaut vai poēmās “Kārais lauks”, “Atmiņu svētki”. Domāju par to jau sen — kopš “Balsij bez pavādījuma” laikiem. Arvien biežāk ar sāpi atceros jaunības laiku, kad gandrīz vai vienīgais parastākais nedabiskuma veids bija pusinteligentu jaunkundžu klīrība — gribēšana izlikties pārsmalki smalkām, kamēr šodien nedabiskums daudzkārt vērojams jau kā nervoza kautrēšanās no jebkurām dabiskām un patiesām jūtām.

— *Varbūt, ja esat atgriezies jaunībā, pastāstiet — kā jums veidojās nepieciešamība izteikties, domāt dzejas formā? Un vai šis izteiksmes veids jums vienmēr ir pietiekams, lai izteiktu visu gribēto?*

— Ko neesmu varējis vai gribējis izteikt dzejas formā? Jā, divdesmit pieci gadi ikvienā profesijā ir pietiekošs laiks, lai kaut kādā mērā rezumētu cilvēka gribēto, negribēto, varēto un nevarēto, pat arī kaut ko tādu — māksliniekam vienam pašam nojausto. Tad — ar kā gribēšanu viss sākas? Kā jau teicu — ar reālu dzīves (karš un ar tikpat lielu pretpolu sadursmi pārpilnais pēckarš) un mana romantiskā ideāla (cilvēkam jābūt augstam savās domās un jūtās arī tad, ja reālā dzīve visapkārt un arī pret tevi pašu līdzekļos nav izvēlīga) sadursmi. Ar mokošu cilvēka morālā satura meklēšanu. Konkrēti — cik lielā mērā kara nežēlības apstākļos drīkstu būt nežēlīgs, cik lielā mērā man jābūt pacifistam, un kur sākas tā robeža, aiz kuras no pacifista pārvēršos par glēvuli, kurš par savu dzīvi un dzīvību liek cīnīties citiem. Kur ir mana un vienīgi mana vieta sabiedrībā, kas prasītu mani visu bez atlikuma un kam būtu spējīgs sevi tā atdot. (Jo aksiomu, ka ikviens cilvēks ir neatkārtojams, mums dzīve iemācījusi ātri un, jāatzīstas, arī drakoniski.) Lai pārcirstu šo mokošo Gordija mezglu, “padsmitniekam” ar acīm un ausīm vien nepietiek. Visādās formās to nācās jautāt saviem līdzcilvēkiem. Bet “padsmitniekam” arī tajā bargā laikā, kāds mums bija dots, ir simtiem jautāt aizliedzošu tabu, tīra un nevainīga kautrība. Tieši tad pamanīju, ka literatūrai, kuru līdz tam izmantoju kā brīnišķu laika kavēkli, neierobežotu fantazēšanas veidu un tamlīdzīgi, ir vēl viena maģiska īpašība: tā dod iespēju runāties ar cilvēkiem, bet sarunāties ar tiem bez balss palīdzības. Tu vari būt cilvēkos, pie cilvēkiem, ar cilvēkiem, bet esi atbrīvots no daudzām mokošām piesardzībām: ka nejauši nepagrūd, ka tava būšana var izrādīties nepatīkama vai pat neciešama, vārdu sakot, tu kontaktējies (toreiz šo vārdu nelietojām) ar citiem cilvēkiem bez fiziskas klātienes. Vēl vairāk — vari bez

citādi neizbēgamās sarkšanas uzmanīgi nolikt savu līdzcilvēku priekšā kādu sev svētu domu vai jūtu un pēc viņu reakcijas precīzi konstatēt, cik tā doma un jūta ir svēta vai nesvēta viņiem. Vēl vairāk — pirmoreiz, kad meitenes dēļ tev krūtīs sagriežas kaut kas nezināms, salds un ass (un ne ar kādām inkvizīcijas stangām tevi nepiespiedīs nosaukt to nepazīstamo vārdā), kad meklē tam vārdu un pārsteigts konstatē, ka tas vārds ir, teiksim, arī dzejā, — nemākulīgi nosauktu to slepeni atstāsi tai, kas pie šī nezināmā vainīga, un pēc savāda gaišuma viņas sejā sapratīsi, ka meklēt aizliegto vārdu tu esi ne tikai drīkstējis, bet tas ir bijis jāmeklē, jo tas nezināmais ir bijis patiess.

Tātad es biju sastapies ar vienu no (vēlāk izrādīsies, ka galvenajām) literatūras maģijām. Visai miglaini, bet tajā pašā brīdī konstatēju vēl ko. Literatūras maģija, kas lasot atļauj daudz ko uzzināt, pārbaudīt, uzdrīkstēties un apšaubīt, darbojas tikai tad, ja es no visas sirds tajā līdzdarbojos, padaru tās varoņus kaut drusciņ savādākus, nekā tie uzrakstīti. Toreiz, protams, es nezināju, ka ir lasītājs — līdzradītājs, mākslas darbu ar sevi piepildošs cilvēks. Un tomēr tajos “padsmitos” man literatūras maģija palīdzēja visvairāk tad, kad es to, — tagad jāsmejas, — biju “uzradījis” pats.

Pēc tam bija viss kas! Īslaicīgs literatūrā ienākšanas reibums, apziņa, ka nupat viss gandrīz ir saprasts, bet, par laimi, tikpat spontāna un dedzinoša pamošanās. Tagad, saprotams, vairs nav ilūziju par mākslinieka sūtību: ir stabila sapratne, ka māksliniekam pastāvīgi jāmainās, citādi viņš pārstāj būt radītājs, pārvēršas par ražotāju. Ja māksliniekam periodiski neuznāk krampji — pa spirāli atgriezties pie kādas savas ne līdz galam izteiktas, atrisinātas tēmas —, viņš ir vai nu sevī par daudz samīlējies blēdis, vai nobijies no pasacīņām, ka iespējams atkārtoties. Atkārtojas grafomāni, īsti mākslinieki — nekad; viņu atgriešanās sakņojas jau citādā dzīvē, tās mainītajā esamībā. Kamēr vien dzīvošu, acu priekšā turēšu ģeniālo Svjatoslavu Rihteru: pēc augstsprieguma muzicēšanas viņš vēlreiz

iznāca no aizkulisēm, norūpējies apsēdās pie klavierēm un spēlēja to pašu otrreiz. Nositiet mani, ja tā bija atkārtotāšanās! Tas bija jauns, ģeniāls tā paša skaņdarba satriecoši atšķirīgs raksturs. Tā jācenšas katram pēc amata meistarības un nepārtrauktas pašatdeves, sevis sadedzināšanas darbā. Citādi runas par ideāliem ir tukšas, vienalga, vai tos sauktu par sadzīviskiem vai mākslas ideāliem.

— *Kā jūs vērtējat dzejas nesaprotamības problēmu? Kādi šai sakarā ir kritikas uzdevumi?*

— Tas man sauc atmiņā sešdesmito gadu sākumā un citreiz literatūrā notikušos strīdus par V. Lāma, Ē. Vilka, V. Belševicas, arī maniem paša darbiem. Man tā pārņemta pēc katra krājuma iznākšanas, sākot ar “Krācēm”, un traģikomiski ir tas, ka, parādoties jaunai grāmatai, lasu — iepriekšējā gan viss bijis skaidrs. Pirms vairākiem gadiem teicu, ka pastāv ne tikai mākslinieka pienākums pret lasītāju, bet arī lasītāja pienākums pret mākslinieku — ar visiem dvēseles, prāta spēkiem mēģināt un gribēt viņu saprast. Pie tā arī palieku — kūtruma pārvarēšana ir abpusēji svētīga nodarbošanās. Lasītājiem un literatūrai daudz vairāk dotu raksti, kas nevis ēzeļa ietiepībā bļautās “Es nesaprotu!” (un — piebildīsim — negribu saprast), bet gan tādi, kas dzejas procesu skaidro. Esmu pārliecināts, ka daudz ko no “nesaprotamā” likvidētu katrā žurnāla numurā ievietoti dzejnieku daiļrades portreti — gan tradicionālā izteiksmē rakstošo, gan novatoru. Pie reizes nebūtu jāapvainojas tiem, kas pārskata rakstos netiek pieminēti, — arī par viņiem būtu teikts kāds vārds, jo “Karoga” pārrunas turpinās jau tik ilgi, ka spēj portretēt visus dzejas sekcijas biedrus.

Nav saprotamas un nesaprotamas dzejas, ir tradīcijas fetišētāji, dogmatiski un meklējoši mākslinieki, kas tradīciju citādo. Cits mazāk, cits vairāk. Un nepavisam nav tā, ka tradīcijas robežās radusies patiesa mākslas vērtība netiktu sabiedrībā un kritikā augsti vērtēta, piemēram, supertradicionālais, dzidrais A. Skalbe ar savu “Sūrābeli”, “Skandīni”, “Tēva dubļiem”.

Tāpat izteiksmē demokrātiskais I. Auziņš, kura “Skumjais optimisms”, “Skaņa”, “Nezūdošais” ir grāmatas, ko lasīs, kamēr vēl kāds runās latviski. Abus ar A. Skalbi. Vai E. Plaudi, kurš turpina mūsu literatūrā ne savā laikā, ne tagad līdz galam nenovērtēto J. Poruka “garīguma” tradīciju. E. Plauža mūžīgā sāpe — dzīvotgriba un slāpes pēc neaizsniedzamās ikdienības, tās pārkausēšana ideālajā sapnī — ir tuva J. Poruka izziņas un zvaigžņu ilgām. Viņa dzeja ir polemika ar vienkāršoto uzskatu, ka laimīga ikdiena nokauj Sapni. Viņa čigānu motīvi, nakts tēla saistība ar Sapni — pretstatā dienai, kas garām dūc un dzeļ, — zibens plaiksnījums kā jūtu un atziņu augstākais sasprieguma un atrisinājuma mirklis ir vistīrākā mūsu literatūras romantiskā tradīcija, tikai E. Plaudis iet tālāk par J. Poruku un garīgo neatrauj no matērijas. Parasti atskaņu “suģestējošo duetu” un “caursitienu” trafaretums manī vieš ironiju, bet, ja to dara tik neuzbāzīgi un brīvi kā savos labākajos dzejoļos E. Plaudis vai K. Skujenieks, tad esmu par. Un, cik atceros, arī kritika E. Plaudi vērtējusi pozitīvi — un pamatoti.

Meklējoši mākslinieki vēršas nevis pret tradīciju un vienkāršību, bet gan pret tradīcijas tāpatību, štampiem un estētisko fetišismu, pret vienkāršošanu un sastingušu senu formu, kas ir imūna attiecībā uz jauno un ik stundu mainīgo dzīves saturu. Viņi meklē un pārveido seno formu tā, lai tajā ietilptu jaunā emocija, t. i., saturs. To gudrās grāmatās laikam sauc par formas un satura vienību, kas taču ir marksistiskās estētikas pamatu pamats.

— *Presē samērā bieži tehnisko inteliģenci paceļ pāri humanitārajai, īpaši filologiem. Gadās, ka kategoriskus spriedumus par literatūru, dzeju izsaka cilvēki, kuru zināšanas izvirzītajā jautājumā ir visai fragmentāras. Nespēdami orientēties sarežģītajos literatūras procesos, bieži mākslas funkcijas nolīdzinādami līdz izklaidējošai atpūtai, pat zinātnieki izsaka paštaisni kategoriskus norādījumus māksliniekiem — sak, esmu taču inteliģents cilvēks, ja es nesaprotu, tad tas nav rakstīts tautai.*

Citiem vārdiem — vērtējot cilvēkus, kā jums licies: vai mūsu vidusmēra cilvēka apziņā ir panākts un pastāv līdzsvars starp humanitāro un tehnisko kultūru, un kā tas ietekmē cilvēku attiecības?

— Pēc manas saprašanas, ne katrs savā šaurajā specialitātē augsti kvalificēts ierēdnis saucams par inteligentu cilvēku, vienalga, vai tas būtu tehnisko vai humanitāro zinātņu pārstāvis. Inteliģenci nedos paurī sabāzto zināšanu summa. Tā, manuprāt, vairāk ir ģimenē ielikta (vai neielikta) prasme asi just otru cilvēku un dvēseles stihisks spars vai lokanība savlaicīgai, pacietīgai un maigai otra cilvēka (vai svešas kultūras) izpratnei, kurai tad pievienojamas vienas vai otras speciālas zināšanas, ko dod augstas skolas un akadēmiskā izglītība. Žēl, ka bieži šī priekšnoteikuma nav — ir tikai diplomī.

Tam, ka “fiziķi” un “liriķi” sarunājas “vau-vau” līmenī, ir arī, protams, sociālas saknes, kuras, manuprāt, meklējamas vispirms mūsu ne visur līdz galam pārdomātajā izglītības sistēmā, jau sākot ar bērnudārziem. Tieši bērnudārzos un pirmajās četrās klasēs vajadzētu strādāt ļoti inteliģentiem, pedagoģiski apdāvinātiem un bezgala gudriem, daudz zinošiem cilvēkiem, bet praksē bieži vien ir gluži pretēji. Nākamā apgrēcība pret jauno cilvēku ir briesmīgā disharmonija mācību programmās starp humanitārajiem un eksaktajiem priekšmetiem, tāpēc vidusskolu beidz lielā mērā estētiski akls un kurls jauns cilvēks. Saprotams, nav labi, ka mācību programmās svītrotā loģika, psiholoģija, reducēts literatūras kurss, jo tieši šie priekšmeti māca un audzina jūtu kultūru. Bet emociju analfabēti ir briesmīgi ne tikai savos spriedumos par mākslu, kad pieprasa kutināmos un šņukstamos vai sterili daiļos dzejdarbus. Daudz briesmīgāki viņi ir cilvēku savstarpējās attiecībās un kļūst par jebkura kolektīva nelaimi.

Bet tas nenozīmē, ka humanitārie ir visgudrākie, kuriem ārpus literatūras nevajag neko censties uzzināt par to, kas notiek zinātnē. Galvenajos vilcienos zināt, ko pēta un atklāj bioloģijā, teorētiskajā fizikā un bionikā, ir viņu pienākums. Tikai tad

mākslinieku, mākslas atbildībai par cilvēku, dzīvību būs reāls pamats, un tikai tad atgādinājumi nerādīt ar pirkstu uz dzīvo būs nopietni ņemami. Tāpat — neradīsies tik aizvēsturiskas “dabas peršas”, kuras lasot tehniskajam slienasi mati stāvus.

Īpašs mūsdienu nekulturālības veids ir par daudz bieži sastopamā parādība gan tehnisko, gan humanitāro vidū: atsaucas un citē P. Valerī, P. Eliāru un nicinoši neko nezina par tik senām kultūrām kā armēņu, gruzīnu vai savas tautas pagātnes un šodienas literatūru, par igauņu, moldāvu vai azerbaidžāņu literatūru nemaz nerunājot. Un šim grupējumam piemīt vislielākā nieze — dot padomus. Taisnība, mani galvenie padomu devēji savā laikā bija pieticīgāki, un, izpildot viņu vēlmes, man būtu bijusi jāatdzīvina tikai vecā, mīļā, “gudrā” Maliena.

Vai pastāv līdzsvars starp humanitāro un tehnisko kultūru cilvēka apziņā? Liekas, ka nepastāv vis. Līdz tam vēl ejams tāls un akmeņains ceļš, lai katrs patiešām saprastu, ka sargāt kultūras vērtības, dzīvo valodu ir tikpat grūti un svarīgi kā audzēt teliņus vai būvēt raķeti. Tikai tad, kad šāda sapratne būs katram, sabiedrības apziņā filologa zināšanas valodas struktūrā vai dzejas procesos kļūs līdztiesīgas fiziķa zināšanām atoma uzbūvē.

— Sakiet, lūdzu, — kādas, pēc jūsu domām, ir liriskā “es” attiecības ar mākslinieka daiļradē izvirzīto ideālu, tas ir, vai liriskais varonis kādā vienā krājumā vai daiļrades posmā var tikt “ietērpts” visai nesimpātiskā, parazitējošā raksturā un tai pašā laikā nebanalizēt cildenus ideālus? Citiem vārdiem — vai lirikā iespējams atklāt pilnskanīgu Smerdjakova pārdzīvojumu gammu un vienlaikus saglabāt nozīmīgus estētiskus ideālus?

— Precizēsīm vienkāršāk! Es zinu, ka pastāv strīdi, vai literārs darbs var balstīties uz vienu riebekļa tēlu vai veselu riebekļu kompāniju. Kāpēc ne? Pasaules literatūra pilna ar tādiem piemēriem (Moljērs, Voltērs, Saltikovs-Ščedrins u. c.). Mūsu literatūras (lielā mērā visas padomju literatūras, cik nu to zinu) praksē ar humoru, īpaši satīru, grotesku, komēdiju (es personiski

pievienotu arī drāmu un traģēdiju, pārējos žanrus daļēji) ir tik skumjš stāvoklis, ka lēni, bet nereti sabiedrības apziņa mākslas uztverē tiek orientēta uz tāpatības estētiku, fetišismu, neasinot lasītāju uztveres spējas, novatorisma izpratni. Tai pašā laikā cilvēki ir izslāpuši pēc literatūras ar humoristisku ievirzi un, domāju, tāpēc tik atsaucīgi saņēma Dumbadzes "Ilarionu". Līdzīgi vērojumi man saistās ar satīru un grotesku. Cilvēki to gaidīt gaida, bet mēs aiz muļķīgas patmīlības, pašapmierinātības un pašiemīlēšanās ārkārtīgi saudzējam pašmāju neliešus un nebūšanas. Uzreiz tiek sperts darbā "īstenības nomelnošanas" trafarets, amatu autoritātes aizsarglīdzekļi. Neliešiem un nebūšanām no tā, protams, labāk. Vienu es minēto trafaretistu "filozofijā" nekādi neesmu varējis saprast un nesaprotu: jo atbaidošākā plikumā es parādu zemisko, savtīgo, nelietīgo, vai tad ar to pašu jau neesmu pēc iespējas stipri apliecinājis labo un gaišo? Nezin kas tā par loģiku, ja nevar saprast tik vienkāršas lietas, nemaz nerunājot par skaļi piesaukto dialektiku. Līrikā pastāv ne tikai tiešās atklāsmes ideālu apliecinājuma veids, bet arī netiešais — caur nolieguma attieksmi pateiktais. Domāju — tā pastāvēšanas iespēju apliecina mans "Tarakāna monologs" u.c. Protams, mākslinieciskās nosacītības pakāpe te lielāka un estētiskais ideāls jāskata visas daiļrades kopsakaros. "Tīrajā" līrikā ar šāda estētiska rakstura izteikšanu ir sarežģītāk, tas prasa ietvert ļoti plašu jūtu gammu, kas tad jāietilpina vienā grāmatā. Bet vispār nav labi ne mākslai, ne dzīvei, ja nomelnotāji sāk rādīties katrā pagultē, ja katrs vajadzīgi ass vārds tiek melni klasificēts. Iespējams, šāda uzdarbošanās pati ir visīstākā mūsu dzīves nomelnošana.

— *Pastāstiet par tiem krievu dzejniekiem, kuri jums ļoti patik un kāpēc!*

— Jūs jautājat pārākajā pakāpē? Labi, tad arī jāatbild, lietojot tikai visaugstākos kritērijus — un īsi. Tās būtu krievu dzejnieces — M. Cvetajeva un B. Ahmađuina. M. Cvetajevai ir oriģināls, reti sastopams un liels jūtu tiešums. Viņas dzejoļos katreiz

no jauna “uzzinu”, ka dzejā var izteikt visu, arī pilnīgu atdotību. Varbūt kādreiz sadūšošos un uzdrīkstēšos viņu tulkot latviski. B. Ahmaduļina saista ar psiholoģisko dziļumu un jūtu izteiksmes elastīgumu. Sprotams, laikā, kad tehniskā revolūcija pastiprina unifikācijas spiedienu, tam nav tikai literāra nozīme vien, bet uzvelta plecos sabiedrības dziedināšanas nasta.

— *Kā jūs vērtējat mūsu jauno (un nosacīti jauno) paaudzi dzejā? Kādas ir atšķirības viņu dzīves izjūtā no tā sauktās vidējās paaudzes? Kādi jauni uzdevumi viņiem risināmi?*

— Jaunajiem uzlikta liela atbildība: unifikācijas laikmetā dzimušiem, ar mātes pienu to iesūkušiem asinīs — viņiem jāvēršas pret unifikāciju. Tas ir grūti — tik grūti, ka negribētu būt viņu ādā. Turklāt lielai daļai no jaunajiem ir izteikti ieilgusi pubertāte un nevīžība pret akadēmisko izglītību vai profesionālo pašizglītību. Šīs divas “dvīņumāsas” arī rada veselās jauno mākslinieku daļas māksliniecisko stāvēšanu uz vietas un kvantitatīvo mazražību.

— *Jūs esat dzimis laukos, esat ienācējs Rīgā. Pastāstiet, lūdzu, — kā pārvarējat sevi bērnišķi svaigās, cauri dzīvei noturīgās skolas draudzības, draugu trūkumu pirmajos Rīgā dzīvotajos mēnešos, gados? Kā pieradāt pie pilsētas dūmiem, smakām un tā, ka jāsasveicinās tikai ar pazīstamiem cilvēkiem?*

— No provinces lielpilsētā ienākušam vispirms ir jāpārvar viena vēl nopietnāka barjera par tām, ko minējāt jūs. Lauciniekam absolūti organiskā tuvība ar visu dzīvo. Uz šīs tuvības ir veidojusies viņa ētika un estētika. Tas viņam ir asinīs. Urbānisms jau sen atsvešinājis no visa dzīvā, tagad tas ir pat konflikta stāvoklī. Dažās sakarībās un parādībās uz Zemes šīs attiecības vairs citādi nevar saukt kā par katastrofu. Ienākot pilsētā, vismagāk ir pārvarēt šo pēkšņo atsvešināšanos, atrautību no saskarsmes ar zāli un zirga miklo purnu. Līdz galam to laikam nemaz nevar pārvarēt. Domāju — man zināmā mērā palīdzēja tas fakts, ka filologos manu studiju laikā vairums bija laucinieku, un tāpēc “klimata” maiņa nebija tik pēkšņa.

— *Sakiet, lūdzu, — kur radāt ierosu un vēlēšanos neatteikties ne no lauku, ne pilsētas akcentēšanas dzejas tēlos?*

— Ierosmi? Nemaz nebija citas izejas. No tā, ko manī iepotējuši lauki, nav iespējams, nevaru un negribu atbrīvoties. Bet dzīvot pilsētā neiedzīvojoties, kā emigrantam, arī likās neiespējami, nebija ne mazākās vēlēšanās. Atlika sintēze. Ne duālisms, bet sintēze. Tā šķita interesanta, un, pārskatot senākus rakstījumus, esmu atradis daudz dzejoļu, kas citādā ceļā nemaz nebūtu varējuši tapt. Viegļāk būtu kādu vienu? Laikam gan. Mums taču spoži piemēri arī šodienas dzejā. Bet nez kāpēc jau no mazotnes esmu niķu pilns, un viens tāds iegājies raksturā — jo lielāka materiāla pretestība, jo interesantāk ar to darboties.

— *Sakiet, lūdzu, — kas deva spēku posmā no “Einšteiniānas” publicēšanas līdz krājuma “Elpa” iznākšanai?*

— Māksliniekam vienmēr jābaidās būt visiem garšojošam: pasaules mākslas vēsture ir pārpilna piemēriem, kad visiem garšojošo pastāvēšana mākslā beidzas reizē ar viņu fizisko eksistēšanu. Laiks, kaut mūžībai īss — četri pieci gadi (bet cilvēka dzīvei vairs ne tik īss), — tas tomēr rāda, kas paliek kultūras neatņemama daļa un kas zūd. Tāpēc vienmēr rīkošos pēc principa: labāk tūkstoš lasītāju vietā viens īsts nekā deviņsimt deviņdesmit deviņi paviršie un pagaidu. Par “Einšteiniānas” un līdzīgiem gadiem labprāt nerunāju. Pirmkārt, bija jau redzēts, kā reižu reizēm vienā vai otrā mākslas jomā no mušas izpūš ziloni un tirgojas ar tādā veidā iegūtu ziloņkaulu. Otrkārt, bija iekšēja pārlicība, ka ar poēmu nekas nenotiks un ka tās rehabilitācija ir tikai laika jautājums. Protams, alojas tie, kas iedomājas: māksliniekam tas neko nemaksā un ir dabisks stāvoklis. Patiesībā tā ir mokoša pašizcīņa vienatnē, visus garīgos spēkus prasoša pastāvēšana, dedzinoša uzdrīkstēšanās paturēt savu estētisko un pilsonisko pārlicību. Risks, kura sekas ne vienmēr var paredzēt.

— *Kādi izteiksmes līdzekļi un strāvojumi latviešu un krievu dzejā šķiet perspektīvākie?*

— Neviens izteiksmes līdzeklis un meklējums nav absolūti drošs. Mainās emocija, mainās izteiksmes līdzekļi — dzīva emocija tos prasa katreiz citādus. Personiski mani klasiskie pantmēri, piemēram, aizvien interesē tikai situācijā, kur iespējams izdarīt kādu kaut cik manāmu ķecerību pret pašu pantmēra kanonu. Piemēram, liela lieta dzejā ir pareizi atrasta vārda pozīcija, kas elēģisku klasisko pantmēru var padarīt par intonācijā optimistisku. Vārda pozīcija var pilnīgi sasprindzināt intonatīvi, teiksim, svinīgo, bet pēc mūsdienu ritma izjūtas tomēr ļengano heksametru. Bet brīvā vārsmā un verlibrs tomēr paliek tie, kas dzejniekam līdzinās valsts eksāmenam. Tas prasa likt lietā visu temperamentu, caur noteiktiem pantmēriem uzkrātās iemaņas un zināšanas, visu. Nav vairs ārējo dziedziņu, pie kuriem turēties. Un tajā ellišķīgu jaudu iegūst pareizi atrasta pauze.

Tāpēc mazāk svarīgi ir — kur meklē. Svarīgāk — atrast un radīt. Patiešām — radītājs mākslā un zinātnē šodien ir svarīgākais. Radītājs mūsdienās ir pašvērtība.

Latviešu un krievu dzeja kopīgi meklē veidus, kā dzīvi, sadzīvi izteikt augstas klases dzejā. Latviešiem “sadzīvistu” meklējumi ir mokošāki, jo, izņemot agrīno Čaku, trūkst spilgtas tradīcijas. Mums dzeja kopš pašiem sākumiem ievirzījies romantiskā pacēlumā un pacilātībā. Pats par sevi saprotams, ka padomju dzejai ir kopīgas iezīmes, bet kopīgais realizējas nacionālo kultūru īpatnību ietvaros un no tām izrietošās summās, kas nosaka strāvojumu vēsturisko nesakrītību. Tāpēc par “sadzīvistiem” daudz rezultatīvāki šodien latviešiem ir “kultūristi” U. Bērziņš, K. Skujenieks. Domāju, ka šai punktā mūsu dzeja pašlaik ir interesantāka par krievu dzeju, kurā spožas personības te bija agrāko gadu desmitu dzejā — kaut vai A. Ahmatova, O. Mandelštams, A. Bloks. “Kultūristu” dzejā asi jūtu cilvēku, sabiedrības centienus, noskaņojumus, kas izteikti

ar latviešu literatūrā līdz tam nebijušiem izteiksmes paņēmieniem, kuru saknes iesniedzas austrumu un romāņu kultūrās. Man personiski liekas, ka vidējās — tas ir, manas paaudzes dzejnieki tikai pēc “kultūrisma” pa īstam drīkst pievērsties dainu bagātībām. Tikai tad — jo atvēziens lielāks un mazāka iespēja nokļūt tautasdziesmu imitācijā.

— *Kā jūs vērtējat Imanta Ziedoņa “Poēmu par pienu”?*

— Ļoti augstu. Darba saturiskais dziļums un izteiksmes polifoniskums liek un liks vēl pie tās atgriezties kā augsti intelektuālam, tā ierindas lasītājam un mūsu literatūras kritikai. Poēma un tās vieta mūsu dzejā pašreiz nav ne tuvu novērtēta.

— *Sekojot centrālajai preseī, iespējams atskārst, ka padomju tautu literatūrās vērojama atgriešanās pie mīta, episki plašā bībeles stila modeļiem. Latviešu mūsdienu dzejā, manuprāt, līdzīgu tendenču ir mazāk, varbūt daļēji par tādām var runāt vienīgi U. Bērziņa lirikā. Sakiet — kā jūs to skaidrojat?*

— Domāju, ka mūsu folklorā nav saglabājusi arhaiskos mītus. Tāpēc mēs savā literatūrā varam izmantot tikai mitoloģiskā strāvājuma elementus, bet nevaram aizsniegt īpašo pirmradīšanas laikmeta izjūtu ar tā sākotnējo sakrālā un empīriskā laika sakausējumu, sintēzi vienā veselā bez iekšējā ilguma atšķirībām. Mums trūkst gatavu paraugu nacionālajā folklorā. Bet ņemt no bībeles vai antīkās pasaules un tad šais svešajās shēmās izteikt mitoloģizētu savu vēsturisko laikmetu — tas, kā rāda Raiņa “Jāzeps un viņa brāļi”, tomēr līdzī nes zināmas mehāniskuma briesmas. Pat daudz vēlākā laikā (liekas, jau attīstītā agrārajā civilizācijā) dzimušo tautasdziesmu reminiscences par — atkārtot — nozīmīgiem mākslas darbiem kļūst vienīgi tad, ja ir apaugļotas ar pasaules kultūru, kā K. Skujeniekam, L. Briedim, bet bez tās — pārvēršas par samērā lētu tāpatību.

— *No kā jūs apzināti vairāties, rakstot dzejoļus?*

— No kā vairos? Vairošs būt patīkams un atkārtot vispazīnāmas patiesības, kas pareizinātas ar profesionālu meistarību. Gludā patīkamība vienmēr un visur ir meli. Vairošs rakstīt par

to, ko nepazīstu. Rakstu tikai tad, ja varu teiktajā ielikt patiešām mani satraukušas jūtas. Varbūt ne vienmēr sterili cildenas, bet īstas, īstas. Man liekas, ka dzejā ir jābūt visām cilvēkam pieejamām emocijām, caur kurām tad morāli uzvar cilvēcība. Labais uzvar ļauno. Un dzejā ejamais ceļš uz cilvēcību ir profesionāli dziļi sniegtā atklātībā. Kā mūsu sarunā pieminētajai M. Cvetajevai vai latviešu dzejā — V. Belševicai. Viņu atkailinātība nav ļaudulīga, netīra un sīka, bet stipra cilvēka apskaidrota. V. Belševica agrāk par daudziem no mums, puisiem, savā dzejā mākslinieciski mācēja atklāt cilvēka dvēseles pretrunību un mezglus, nezaudējot sev raksturīgo kaislo jūtu spēku un atbildības apziņu. Šai ziņā viņai vienīgā līdziniece latviešu dzejā varētu būt M. Ķempe. Saprotams, katra no viņām ir savas paudzes dzīves izpratnes nesēja. Cilvēka sirds brikšņus V. Belševica prot saistīt ar pārmaiņām morālajā saturā, kas nemanāmi, bet tomēr notiek. Pēc manas saprašanas, viņa bija savā laikā vienīgā, kuras dzejā neatrast “zilzeķu” kompleksu. Krājumu “Jūra deg”, “Gadu gredzeni” un “Madarās” psiholoģiskais patiesums tieši tāpēc ir varens, ka satur sevī arī daļu no aizmūžos zinātā. Viņas skadrā un stingrā dzejas rinda bez “gliemežvāku izrotājumiem” atbilst pirmatnējai vitalitātes un racionālas izziņas saskaņai, kur jūtu, pat kaislības vulkāns ir nemitīga cīņa ar prāta liktajiem diktātiem. Tas piešķir V. Belševicas dzejoļiem grūti atdarināmu cildenumu.

— *Kā jums šķiet: vai mazo tautu kultūra tiek pietiekami apgūta? Vai reizēm nav tā, ka tiek iets garām durvīm, kuras vestu lielu un jaunu brīnumu valsti, bet “kļauvēts” pie atkārtoti pārsmalstītajām lielo tautu kultūrām?*

— Daudzu literatūru sadarbība, manuprāt, ir apmierinošā līmenī, bet līdz sadarbībai tādā veidā, kā mēs to vēlētos, vēl tālu, un atbildot man atliktu izteikt pāris desmitu vēlēšanos. Bet tās jāsaka noteiktās vietās un tieši tiem cilvēkiem, kas konkrēti pie tulkošanas strādā. Mani personiski iepriecina fakts, ka mazās tautas meklē tiešus savstarpējos kontaktus un atrod

cita citas literatūrā ko negaidītu. Piemēram, L. Briedis, apgūstot moldāvu un daļēji rumāņu dzejas tradīcijas, to sintēzē ar latvisko mentalitāti un kultūru ieguva tik savdabīgu estētisko pasauli savai pirmajai grāmatai.

Tāpēc, manuprāt, tradīcija ir pasaules kultūru summa, kurā nozīmīgu daļu iegulda arī mazās tautas, tāpat kā atsevišķu personību devums. Šai sakarā vēlreiz nevaru noturēties neizteicis savu dziļo izbrīnu (ja ne vairāk) par sektantisko attieksmi pret ritmikas paveida — verlibra perspektīvu un pastāvēšanu krievu (un ne tikai krievu) dzejas tradīcijas ietvaros.

— *Kā jūs vērtējat savu darbu atdzejojumus?*

— Man ir labi atdzejojumi ukrainiski, vāciski, angļiski (gribas vēlreiz ar prieku atcerēties adekvāto “Trakās Līzes” un citus atdzejojumus angļiski). Ja var ticēt baumām, arī vairākās citās valodās. Vispār pīkstēt nedrīkstu, jo miljona koptirāža ir skaitlis, no kura drīzāk jābaidās, sevišķi, ja to sastāda dzeja. Taču daudzo valodu nepārzināšanas dēļ pats pilnībā par kvalitāti nevaru spriest, ja valodu zinātāji kaut ko mēģina iestāstīt. Tāpēc par ārkārtīgi būtisku un patīkamu faktu uzskatu savu jauno kolēģu — dzejnieku un atdzejotāju U. Bērziņa un L. Brieža cenšanos, lai latviski parādītos pēc iespējas vairāk tulkojumu no oriģināla. Tas ir svētīgs darbs, un nešaubos, ka no tā latviešu dzeja iegūs visai daudz.

— *Un pēdējais — kā vērtējat Tautas dzejnieka nosaukumu, un kādas, jūsuprāt, ir šī nosaukuma funkcijas kultūras, dzejas attīstības veicināšanā vispār?*

— Tautas dzejnieka nosaukums ir arī Rainim — piešķirts vienpadsmit gadu pēc viņa nāves. Ukraiņi par Tautas dzejnieku sauc savu T. Ševčenko. Tāpēc jau toreiz, kad nosaukumu piešķīra, nepārprotami un bez kādas koķetērijas sapratu: tā ir ļoti augsta atzīnība mūsu vidējās un jaunākās paaudzes dzejai; tikpat labi “Eiņšteinianai”, “Potjomkina sādžai”, “Partijas piedērbībai”, “Atmiņu svētkiem”, kā V. Belševicas “Gadu gredzeniem”, “Madarām” un I. Auziņa “Skumjajam optimismam”,

“Skaņai”. Nav svarīgi, kurš konkrēti šo godu un smagumu nes. Iespējams, ka vairāk pat smagumu un — atbildību. Nav viegli pastāvīgi dzīvot publiski, daudzu simpatizējošu (arī nīstošu) acu priekšā. Ne jau viegli ir atbildēt uz neatbildamiem jautājumiem, kurus izvirza dzīve un māksla.

Par nosaukuma funkcijām dzejas attīstības veicināšanā īsti nezinu, ko teikt. Ir bijis visādi. Bet pēc būtības tam vajadzētu kļūt par sava laika tautu sirdsapziņas balsi, kas vārdā sauc bēdu un prieku, tāpat kā sociāli nomākto ciešanas. Protams, Tautas dzejnieka nosaukums pats par sevi neiedod mākslinieka varēšanu, neatbrīvo arī no mokošas pašizcīņas rakstot. Ar saviem vājadiem spēkiem atliek mēģināt celt cilvēku uzticēto atbildības un cerību nastu.

1978

Dzeja ir vārdiska mūzika

Saruna ar literatūrzinātnieku Juriju Mineralovu

— *Ojār, sakiet, lūdzu, — kādas tēmas jūs nodarbina patlaban? Kas mūsdienu pasaulē jūs kā mākslinieku visdziļāk skar un satrauc?*

— *Agrāk es pat iedomāties nebiju spējīgs, ka ar laiku aizies tiktāl, ka tā saucamās materiālās vērtības, mantiskais sāks pretendēt uz to vietu cilvēka apziņā, kas pieder garīgām bagātībām. Pašlaik, manuprāt, tā ir mūslaiku sērga un tā kā vīruss progresē savā attīstībā visādu iemeslu dēļ, iegūst imunitāti pret nesen vēl efektīgiem pretlīdzekļiem. Rodas jaunas un jaunas šīs sērgas variācijas.*

— *Piemēram, intelektuālā mietpilsonība... Inteliģentā...*

— *Literatūru mīlošā! Turklāt mietpilsoņi jau tiktāl iemanījušies, ka daudzus literārus darbus, kuros mietpilsonība tiek "atmaskota", viņi uzņem ar pasvītrotu atzinību, uzņem tos, kuros nav šauts "desmitniekā". Tā ka pieteikt karu mietpilsonībai visos tās izpausmes veidos — grūta lietiņa: neprecīzi uzstādīts mērķēklis — un kara vietā iznāks draudzīga palīdzība. Bet cik neatvairāmi pret šo kaiti vērsās Vasilijs Šukšins! Es nenocietos un pārtulkoju divus viņa garos stāstus — "Līdz trešajiem gaiļiem" un "Enerģiskie ļaudis". Ar tādiem darbiem var un vajag apstrādāt to melnzemi, kurā mietpilsonības vārpata grib iekultivēties.*

— *Un jūsu paša darbus arī augšminētā publika lasa, maigi izsakoties, bez sevišķas sajūsmas. Pietiek atcerēties kaut vai*

“Tarakāna monologu” vai dzejoli “Šķiršanās”. Starp citu, dzejoli “Šķiršanās” jūs esat panācis ārkārtīgi negaidītu neradniecisku intonāciju savienojumu. Īpašs paņēmiens: it kā lirisks sākums, pat nedaudz uz sentimentālo, un pēkšņi — kodīga ironija par “lirisko” skaistumu “autoru”! Man nāk prātā latviešu dzejnieka Māra Čaklā draudzīgais priekšvārds jūsu izlasei “Zaru raksts” (R., 1979), kur viņš runā par jūsu stilistiku. “Pirmajos dzejoļu krājumos dominē publicistiska patētika, silts, gaišs lirisms, vēlāk parādās asprātīgs paradoksālisms, griezīgs, palaiķam pat šokējošs sarkasms. Jaunākajos krājumos šīs tonalitātes organiski sadzīvo viena dzejoļa robežās...”

— Ko lai dara, taisnība vien būs tiem kritiķiem, kas mani apvainojuši niķī — savest kopsakarībā neatbilstības. Uzreiz gan jāteic — šķietamas neatbilstības. Man bieži vien nākas vienu pašu dzejoli rakstīt uz vairāku dzejas žanru ūdensšķirtnēm, domāju un esmu pārliecināts, ka tā ir mūsdienu prasība. Notiek taču izcili atklājumi tieši uz dažādu zinātņu robežlinijām! Un literatūrā notiek. Tulkojot Bulgakova “Meistaru un Margaritu”, es ar visu savu būtību izjutu šajā fenomenālajā darbā difūzējkušās īstas dzejas, dramaturģijas un prozas īpašības.

— Jā, atdzejotājiem ar jums neklājas viegli, ja jūs vienā rindā esat liriķis, nākošajā — satiriķis, pēc tam — atkal liriķis! Kas tomēr konkrēti domāts, ironizējot dzejoli “Šķiršanās” par līgavu un līgavaini, ka viņi “в зарце отвечали друг другу “да” и обменивались телевизорами”? Skaidrs, ka tā ir vistīrākā groteska, nevis reāla situācija.

— Man šķiet, ka negatīvajam literārā darbā nebūt nav vajadzīgs kaut kāds autora tiesas spriedums. Visā baigumā tēlots mietpilsonis, visā refinētībā rādīta mietpilsonība pati tā smacēs lasītāju, ka viņš pats tiem piespriedīs paša izlemtu, pašpārdzīvotu, nevis priekšā pateiktu soda mēru. Mākslinieks tēlot var, kā viņam šķiet labāk. Teiksim, kā “Šķiršanās” — nevainīgu zelta gredzentiņu vietā jaunlaulātie apmainās ar televīzoriem, — vienā groteskā gājienā pateikta precību būtība,

praktiskums un aprēķins: uz kuru no "M" balstīsies tapusī ģimene — mīlestību vai mantu?

— *Var būt, ka der atgādināt, ka dažs labs, teiksim, jaunatnes pārspilētu interesi par mantu arī uzskata par tādu jaunības vai vispārcilvēcisku, bet piedodamu vājību.*

— Tā dziesmiņa nav jauna. Sākas tiešām ar aicinājumiem piedot citiem viņu sīkās vājības. Sak, cilvēki vien esam. Bet cilvēki ir ārkārtīgi dažādi! Es jau par to domāju dzejoli "Biogrāfija":

Viens no maniem draugiem
pārvērties par četrstūrainu laukumu,
viens simttūkstoš daļās sadalījies
un stāv bibliotēkā,
vienam nav ne atmiņu, ne krusta,
tikai suņi kāju ceļ.

Vieni no šīm savām "vājībām" paši aiziet bojā, pat fiziski, citi pārvēršas sīkcilvēkos, pat sociāli bīstamos — necilvēkos. Vārdu sakot, mani kā rakstnieku nevar neuztraukt kā minētās parādības, tā viņu radītās problēmas visai mūsu sabiedrībai. Dažos mēnešos var novadīt līdz praktiskai pielietošanai pašu trakāko zinātnes atklājumu, tehnikas jauninājumu. Bet cilvēka psihe evolucionē lēni. Un "ieviest" cilvēka dvēselē mūsu garīgās vērtības arī nākas lēni. Bet nepārtraukti un neatlaidīgi... Atļaujiet, es atbildēšu tālāk, kā bija jautāts. Bez jēdzieniem "mantiskums", "mīetpilsonība" ir viens mūsdienās visus skarošs vārds — "karš". Drošiem cilvēkiem jāskatās acīs patiesībai: kara katastrofa nav nenovēršama, bet tā ir tuvāk, nekā pēdējos laikos vispār bijusi. Un vienādi draud — gan tās realitāti apjēdzošiem, gan neapjēdzošiem. Rietumos ir valstis, kaut vai Īrija, kaut vai ASV un citas, kuru teritoriju Otrais pasaules karš par fronti neizmantoja. Zinu: tur daudzi domā — ja arī būs karš, tad viņiem atkal tiks tāda no malas skatāma neredzēta izrāde. Mūsu paaudze Centrālajā un Austrumeiropā kara "izrādi" ir noskatījusies vairāk, nekā vajag.

— *Un tāpēc tā zina, cik cilvēka personībai un valstij maksā “biļete” uz tamlīdzīgām “izrādēm”.*

— Tā “biļete” cilvēkam maksā dzīvību vai daļu no dzīvības un dzīves. Žēl, ka to daudzi neaprēķina, paradoksāli — vairums dzīvē visu ko aprēķinātāji...

— *Tas, ko jūs teicāt, iznāk gandrīz kā komentārs jūsu dzejolim “Telegramma”. Pēdējā četrinde krievu “Izlasē” skan šādi:*

*Бритты, французы и финны, пусть вьется
юности стяг над просторами!*

*Спор не о способах смерти ведется,
только о жизни спорим мы.**

Перевод А. Ревича

— No kara tematikas es netikšu projām nekad. Daudz no kā var atkratīties. No tā — nevar un nevajag.

— *Jūsu tematiskais diapazons ir ļoti plašs, taču pie kara tēmas jūs atgriežaties akcentēti regulāri.*

— Lai būtu pilnīgi precīzi, karš man nav “tematika”. Tā ir daļa no manas dzīves, daļa no manis pašā. Visi no manas pauzes pakļuva zem visbriesmīgākā kara ķēdēm, visa mana pauze zaudēja bērniņu. Dzejā es to esmu mēģinājis pateikt:

*Ap manu bērniņu apkārt ir apkritis
Pelēku lapu pelēks lapkritis.*

Kokos lapas vēl bija.

Krita dzērves.

Un fronti jau varēja dzirdēt.

— *Un tālāk šinī pašā dzejolī jūs sakāt: “Bet manī ir palicis nomiris laiks...”*

— Izdzīvot tajā karā varēja vienīgi — uzreiz kļūstot pieaugušiem. No puikām karš prasīja ne tikai pieauguša cilvēka darbu,

---

* Angļi un itāļi, franči un somi —

Jaunībai degt un plīvot!

Nav taču strīda par to, kā nomirt,

Strīds ir par to — kā dzīvot.

prasīja vīra spriešanu un rīcību. Savādāk — samals. Taču bēr-
nība kā cilvēka attīstības stadija nevar būt nebijusi. Šis īpašais
dvēseles stāvoklis, bērnišķīgums, reakcijas tiešums mūsu pa-
audzē ir palicis. Un daudzos manos rakstījumos — “Demobili-
zācijā”, “Dziesmā par iznīcinātāju”, dzejoļi “Pirms operācijas”,
dzejoļos, kurus mēs citējam vai vienkārši tāpat atcerējamies,
pavisam dažādu gadu dzejoļos — visur ir izlasāms viens vie-
doklis. Naidis pret karu, pret noziedznieku, kurš atņēmis tev
kaut ko dzīvot svarīgu. Un tā nu mēs, cilvēki pusmūžā, bieži
vien vēl arvien esam atklāti kā bērni, tieši kā bērni un nežēligi
kā bērni. Šo īpašību es sauktu par mūsu paaudzes paroli.

— *Bet vai jums neienāk prātā kāds konkrēts gadījums, kā
jums radās konkrēts dzejolis par karu?*

— Man dzejoļi formējas vai uzkrājas nepārtraukti bez bīs-
tamās un aprēķinošās “tamtājābūt” virskundzības. Tāpēc visbie-
žāk es varu pateikt vienīgi to pēdējo impulsu, kurš dzejoļi izdzen
pasaulē. Latvijā ir tāda pilsētiņa — Rūjiena, kādu pusi no tās
atkāpjoties nodedzināja fašistu “lāpneši”. Palikušas savādas,
krustām šķērsām pār klajumu bruģētas ielas, krāšņu un citādu
mūra gruvešu rindas. Krietns gadu skaits pagājis, kad gāju pa
vienu no šīs neesošās pilsētas tomēr esošu bruģi un man
pretī — jautra kompānija, aurodama banālu dziesmeli. Nepa-
teikšu — vai nu aiz dūsmām, vai aiz rūgtuma, bet tūlīt pēc tā
gadījuma naktī viesnīcā uzrakstījās poēma “Nodedzinātā Rū-
jiēna”. Es iedomājos, kā ikvienā no tagad neesošajām mājām
dzīvoja cilvēki, cik neaptverami, ka pāri palikusi tagad nemaz
neizmantota iela, kurai noteikti bija savs vārds, bet pat to ne-
viens vairs neatceras. Iela, pa kuru dažreiz tikai iet nejaušs
gājējs. Un cik dažādi var iet. Arī tā, kā gāja tā mana kompāni-
ja — gāja pa bruģi, nevis pa Rūjiēnas ielu, kurā reiz dzīvoja,
dzemdēja, nīda un mīlēja rūjienieši. Maniem pretimnācējiem
Rūjiēnas dedzināšana ir tāla, abstrakta pagātne, nevis brīdinā-
jums, ka tas pats var notikt ar mājām, kurās tie atgriežas ar
savu dumjo peršu...

— *Tā tad: daudzus gadus pēc kara saskriešanās tragiskā vietā ar elementāru cilvēku bezatbildību atsaucā jūsu atmiņā tos laikus ar visām mūsdienīgām asociācijām... Nu, bet tādi darbi kā "Bismarckring" vai "Ekskursija fon Vulfu mežā". Šeit arī ir reāls, biogrāfisks pamats?*

— Ir gan. Ar to fon Vulfu sanāk pat tādi kā personiski rēķini. Viņa atsūtītie dragūni Piektaļā gadā pēra manu vectēvu. Un te mani rēķini sakrīt ar tūkstošiem krustnešu, zobenbrāļu un baronu neapmaksātiem mocītu un nomocītu latviešu rēķiniem.

— *Šajā darbā jums ir izteikti sulīgas ainas no latviešu zemnieku un vācu baronu dzīves. Piemēram, tāda pasāža:*

*Redzi, mans vec-vec-vec joza te
un izdzina mežakuili
tieši Vulfam uz bises.*

Pēc tam: — Tu ir fiks.

Tu ir wunderbar.

Prozīt! —

*Un pārējie skatās,
kā mans sencis met
savu lepnāko čarku...*

— Bērnībā man bija vienkāršots "melnbaltais" priekšstats. Vācietis — tas ir paverdzinātājs, un — punkts. Cara tētiņš — tāds pats apspiedējs. Cik ilgi mocīja latviešus krustneši un viņu pēcteči? 700 gadus. Cik sacēlušos latviešu neiznīcināja kazaki un dragūni? Vienā pašā 1905. gadā, kura kartē visa Latvija atzīmēta ar sarkaniem uguns kuriņiem?

— *Vairāk nekā citos Krievijas baltu apgabalos sanāk to uguns kuriņu.*

— Jā. Bet objektivitātes dēļ atgādināšu: tieši vācu apgaismotāji, kuru vidū bija arī "foni", bija pirmie izglītības un kultūras centru un centriņu veidotāji Latvijā. Tieši vācietis Garlībs Merķelis pagājušajā gadsimtā uzrakstīja vienu no viskaismīgākajām grāmatām pret baronu tirāniju Latvijā. [..]

— *Taču pēc visa tā, ko jūs pagaidām paspējāt pateikt par jūsu saviļņojošām tēmām, divains šķiet fakts, ka tā pati radošā personība radījusi tematiski visai attālu poēmu — “Klavierkoncerts”. Jūsu “Koncerts” patiešām skan gandrīz kā muzikāls sacerējums; tā asociāciju plašums, pati asociāciju struktūra mani gandrīz vai provocē uz analogiju ar muzikālo poētiku.*

— Man mūzika ir absolūti nepieciešama kā dzīvē, tā darbā. Un muzikālie jēdzieni reizēm, ticiet man, ir ietilpīgāki par literatūrzinātniskiem terminiem.

— *Šajā dzejas darbā tie funkcionē, tie iegūst īpašu dubultsaturu. Asociācijas šeit nebalstās uz parasto dzejisko iekšējo motivējumu. Piemēram, “balts taustiņš” jūsu poēmā izraisa tādu asociatīvās fantāzijas lavīnu: “Kilimandžāro sniegs”, “lido balta kaija”, “baltas kāzas”, “sāp”, “balts pie acīm lakatiņš”, “balts tauriņš”, “sniegs uz deniņiem”, “balta maizīte” utt. — un tajā pašā laikā visos šajos pārlēcienos ir jūtama likumsakarība. Vai pareizi, ka es šeit saskatu mūzikas harmonijas ietekmi?*

— Noteikti. Kaut man jāatzīstas, ka pats mūziku sacerēt esmu mēģinājis, puiciskas ziņkārības dzīts, un nevienu instrumentu pa īstam neesmu apguvis. Esmu t.s. “egoistiskais patērētājs”. Mīlu daudzus un dažādus komponistus un visus mūzikas žanrus, atskaitot opereti. Bet šinī ziņā man, iespējams, gluži vienkārši nav paveicies. Manos jaunajos gados šajā žanrā valdīja visbanālākā haltūra.

— *Bet estrādes mūzika?*

— Atkārtoju — man vajadzīga visāda. Bez mūzikas būtu daudz grūtāk strādāt un — gluži vienkārši — dzīvot.

— *Pamēģināsim konkretizēt, kā mūzika iekomponējas jūsu daiļradē. Teiksim, ir tāda rinda: Mocarta 20. koncerts, Čaikovska Sestā simfonija, Stravinska elēģija Dž. Kenedija piemiņai...*

— Tā ir traģiska mūzika. Pieņemsim, es esmu uzrakstījis mazitiņu dzejolīti, bet arī traģisku. It kā vajadzētu būt dvēseliskai atbilstībai, unisonam. Bet es tādā brīdī tādu mūziku neuzņemu, es viņu gluži vienkārši nedzirdu. Redzu — pieceļas

pianists, it kā asinis pil no viņa pirkstiem, bet acis pilnas pelnu. Taču pašam, uz traģiskas nots tikko pabijušam, klausīties man gribas kaut ko pavisam citu.

— *Vai “Klavierkoncertam” ir kāds tiešs “pirmavots”? Es domāju — reāls skaņdarbs?*

— Ja nu vienīgi Šopēna klātbūtne. Kaut kādā veidā. Viss Šopēns, nevis kāds atsevišķs viņa skaņdarbs.

— *Kad rakstījāt poēmu, vai jums bija kaut kas līdzīgs komponista programmai?*

— Mana programma bija bezdievīgāka un bezkaunīgāka — pamēģināt kaut kādā mērā atsegt pašu radošā procesa būtību. Tas ir grūtāk nekā pierakstīt sapni. To var paveikt tikai apmēram, tā ka lasītājs visumā noticēs. Bet atstāstījumā no paša sapņa nekas nebūs palicis pāri. Sapnis operē ar reālās pasaules detaļām, saburdams tās nereālās attiecībās. Tieši pēdējais pārstāstā neizbēgami pazūd. Sapnis vienlaicīgi ir reāls un ireāls, apziņas un zemapziņas radīts. Bet man gribējās kaut mazdrusciņ pavērt durvis un ielūkoties otra mākslinieka radošajā laboratorijā, atklāt viņa radīšanas procesa reālās saknes, saglabājot tās burvestības klātbūtni, kāda radošā procesā ir tāda pati kā sapnī. Un es domāju, ka no visiem literatūras žanriem tik filigrāns un sarežģīts uzdevums pa spēkam ir tikai dzejai. Vārdu sakot, “Klavierkoncertā” man gribējās vārdiski parādīt mākslinieka radīšanas momenta ekstāzi.

— *Es arī domāju, ka iecere ir bijusi neiedomājami sarežģīta. Draud divas bīstamas galējības: kritiens abstrakcijā vai noslīdēšana primitīvā naturālismā.*

— Visbiežāk gan mākslinieku radīšanas brīdī tēlo pagalam naturālistiski. Piemēram, kinematogrāfā. Cik nav redzēti rakstoši Puškini, līdz karikatūrai uzspēlēti radošā transā nonākuši gleznotāji. Visvisādi mākslinieki ņem un “rada” mūsu acu priekšā. Bet jau Kozma Prutkovs ne velti ir sacījis, ka nevar aptvert neaptveramo. Es atceros tikai vienu īsti pārliecinošu kinoepizodi, kur Svjatoslavs Rihters filmā “Gļinka” spēlē arī

pavisam epizodisku Lista lomū. Līdzīgs spēlēja līdzīgu — varens Rihters spēlēja varenu Listu. Jāpiebilst gan, ka izpildītāja radošais brīdis vieglāk padodas attēlojumam nekā, sacīsim, komponista.

— *Bet ja mēs neakcentētos uz dvēseles stāvokļiem, uz tematiku, bet paņemtū, teiksim, stilu. Uz jums taču muzikālā domāšana, muzikālā tēlainība ir iedarbojusies arī ārpus “Klavierkoncerta”?*

— Bez šaubām. Polifonija... Man dzejoļos gadās divas trīs “balsis”, divi trīs zemteksti vienlaicīgi, it kā pavisam sānis ejošas un ejoši. Un tomēr viņi veido vadošo, galveno partiju. Bieži vien šīs “balsis” tiek dotas ar neuzkrītošu žestu, mājienu, un visas cerības tad tiek liktas uz lasītāja intuīciju, uz manu un viņa kopradīšanu... Tāpat kā pastāv daudzplānu simfoniskā mūzika, pastāv daudzplānu dzeja, kurā sarežģītu cilvēka dvēseles vibrāciju izteikšanai nepieciešama vārdu polifonija, tēlu polifonija, asociāciju polifonija utt. Polifoniju prasa visas mūsdienu mākslas.

— *Vai jums gadās, ka vārdisks tēls ir tieši muzikāla tēla izprovocēts? Sonātes, dziesmas melodijas, džeza kompozīcijas un tml.?*

— Kā nu to ņem... Man nepieņemams ir tāds komponista kontakts ar dzejnieku — pirmais uzraksta melodiju, un tad nu man jāraksta teksts. Principā jau tur nekā kliezdoša nav, tā var būt kaut kāda mana aprobežotība, jo otrādo procesu — vispirms dzeja, pēc tam mūzika — es uztveru pavisam normāli. Bez šaubām, daudz ko manis rakstīto priekšā pateikusi vai vismaz katalizējusi mūzika, atsevišķs koncerts utt., bet mani stimulē tāds asociāciju daudzums, ka vienīgo “vainīgo” tajā drūzmā es noķert nevaru.

— *Vai jūsu dzejoļi daudz komponēti?*

— Daudz, tikai labu dziesmu iznācis pamaz.

— *Ar kuriem komponistiem jums ir vissekmīgākā sadarbība?*

— Ar Valteru Kaminski, Pēteri Plakidi, Romualdu Kalsonu, Imantu Kalniņu, vēl ar daudziem. Imants Kalniņš vispār ir viens

no interesantākajiem jaunajiem. Mūsu sadarbība līdz šim ir bijusi ideāla, kādai, manuprāt, jābūt starp dzejnieku un mūziķi. Mums sanāk kopradīšana. Delikāti, bieži vien pilnīgi intuitīvi noskaidrojas tas kopīgais, kas patlaban nodarbina abus, nodibinās tāds radošs kontakts, kad vārdi lieki. No manas puses — pilnīga uzticēšanās Imanta mūzikai, no viņa puses — tāda uzticēšanās man, ka nevienā tekstā neviens vārds nav bijis jāmaina. Kā tas notiek? Reiz mums abiem vienlaicīgi sagribējās uzrakstīt kaut ko heroiski traģisku. Mums pastāstīja par partizānu Matisonu, jautru ģitāristu, kurš vēlāk gāja bojā koncentrācijas nometnē. Pārsteidzoši, kā šim puisim izdevās savās bīstamajās gaitās mūsu pašķidrajos mežos bez automāta nēsāt līdzī arī ģitāru. Un vienlīdz prasmīgi strādāt ar abiem “instrumentiem”? Tādā laikā, kad dažs labs viņa cīņu biedrs bija spiests šķirties pat no automāta, paglabājot vienīgi granātu, lai uzspridzinātos, kad aplencēju loks savilksies pavisam. Mēs iedomājāmies Matisonu visādās situācijās, taču dziesma bija vajadzīga tikai viena. Tāda arī tapa. Taču mūsu kopradīšanā bija palicis “bet”. Abos gruzdēja — nevar būt mūsu Matisons tik viennozīmīgs un tikai vienā rakursā. Tā no pieciem portretiem radās cikls “Balādes par Matisonu”, kurš sev vietu nodrošinājis Imanta Kalniņa daiļradē un latviešu mūzikā vispār. Un manā dzejnieka biogrāfijā arī.

— *Man šķiet, ka daudz balsība — arī stilistiskā — jums pastāv ne tikai atsevišķu darbu ietvaros, bet veidojas arī starp poēmu un poēmu, grāmatu un grāmatu.*

— Man ir dikti no svara, tikko grāmata gatava, atgrūsties no tās — ne atsacīties, ne noliegt to, bet — atgrūsties un pēc iespējas tālāk. Citādi es no radoša cilvēka pārvērtīšos ražotājā, variēšu savu iepriekšējo tematiku, variēšos ar iepriekšējo tehniku.

— *Bet vai kritiķi un lasītāji jums nepārmet nesaprotamību?*

— Es jums teikšu tā: savu dzejas nesaprašānu plātīgi afišējošie vai klusām un tiešām nesaprotāšie dalās divās absolūti

dažādās grupās. Pastāv “profesionāli dzejasneizpraši”. Par tiem nav nemaz ko runāt, ar tiem nav ko ielaisties. Bet ir otra, lielāka lasītāju grupa — cilvēki, kuri nav spējuši tikt līdzī mākslas attīstībai. Par tiem ir jārunā, ar tiem ir jārunā, viņi (pretēji “profesionāļiem”) ir pelnījuši visnopietnāko, visiejūtīgāko uzmanību. Par manu poēmu “Einšteiniāna” akadēmiķis Jānis Stradiņš “Cīņā” rakstīja apmēram sekojošo: savā laikā daudz tika trokšņots un klagāts, ka šo poēmu neviens nesaprot un nesapratis nekad, taču tagad, kad no publikācijas nemaz tik daudz gadu nav pagājis, viss saprotams pat maziem bērniem un to māca skolās... Man akadēmiķa vīpsnājumam gribas piebilst: mūsdienās jāmacās visiem, jāpilnveidojas visiem. Tas attiecas arī uz dzejas lasītāmcēšanu un tās pilnveidošanu. Nevēlēšanās pilnveidot savu mākslas izpratni, savu estētiku neizbēgami ved pie garīgas pašaplaupīšanās. Pat Rietumu mākslā notiekošie jaunu formu meklējumi visi nav ar vienu olekti mērāmi un vienā maisā bāzami.

— *Kā literatūrzinātnieks es esmu ar jums pilnīgi vienis prātis: XX gadsimta meklējumi dzejas jomā — tā ir tīri māksliniecisku faktoru objektīvi nosacīta norise. Taču poētikas un stilu sarežģītībai jābūt tieši proporcionālai ar jēdzienisko un idejisko satura komplikētību. Ierasto mākslinieciskās nosacītības robežu krasa paplašināšana nekādi nedrīkst būt jaukta ar visādu pseidonovatoru graužošo darbošanos mākslā.*

— Nu, to šarlatānu nekad nav trūcis, kuri, nespēdami iedziļināties notikumam un procesam būtībā, ķeras pie visādiem šaubīgiem trikiem, spīduļiem, par kuru zelta segumu nevar būt ne runas. Graša vērtā nav ar grabuļiem apkārināta pseidosarežģītība. Taču ne mazāk bīstama ir mūsu sarežģītā daudzšķautņainā laika mākslīga vienkāršošana. Erzaci agri vai vēlu atmaskojas. Pie sarežģītā vienkāršošanas nemanot var pierast. Bet tas ir baigi — telpisko, daudzkrāsaino šodienu uztvert kā plakanu, bezkrāsaini primitīvu. Īsāk — sarežģītajam dzīvē arī mākslā jāatspoguļojas visā sarežģītībā, vienkāršajam — visā savā vienkāršībā. Šīs parādības nevajag pretstatīt.

— *Bet vai tad jūs domājat, ka, teiksim, XIX gadsimta sākums arī nebija savā veidā sarežģīts? Vai jūsu tēzi neapgāž tādi spekulatīvi argumenti — nu, kaut vai — viss dižais ir vienkāršs, visu klasiķu stils vienkāršs?*

— Nu, nu, turu jūs pie vārda: spekulatīvs. Klasikas caurspīdīguma un visiempieejamības dogma ir tāds pats pekstiņš kā glupība — Majakovskis lasījis savus dzejoļus, kur pagadās, un visiem, kas pagadās pie rokas, lai noskaidrotu — der dzejolis vai ne. Klasika nekad nav bijusi visuskaidrā un visusaprotamā “visuvisiem”. Gratulēju tādu pašpārliecinātu cilvēku, kurš mēģinās man iegalvot, cik viegli viņam dodas klasikas saprašana! Bet drusciņ kautrīgāki arī šodien apzinās: Dostojevski, piemēram, vēl šobaltdien mēs nesaprotam, kā nākas. Mēs viņu tikai sākam saprast.

— *Deržavins ir teicis, ka dzeja “nav nekas cits kā runājoša glezniecība”. Kā dzejas būtību formulētu jūs?*

— Dzeja ir vārdiska mūzika. Nekādu šaubu.

— *Interesanti... Nu, bet, atgriezoties pie mūzikas kā tādas, — kā izskatītos jūsu mīļāko komponistu “pirmais trijnieks”?*

— Šopēns. Pendereckis. Šostakovičs.

— *Vēl interesantāk... Pēc tā, ko jūs teicāt par dzejas komplicētību un novatorismu dzejā, es biju gatavs dzirdēt kaut ko no tādiem kā superavangardistiem... Bet tagad par stila struktūru. Ļoti daudzi jūsu darbi rakstīti brīvajā pantā. Kādā mērā šī dzejas forma ir raksturīga latviešu dzejai vispār?*

— Par verlibra jūtamas ienākšanas laiku mūsu dzejā jāuzskata 30. gadi. Es tur saskatu neapzinātu, instinktīvu dzejas tieksmi atgriezties vai vismaz tuvināties pirmsākumiem — neatšķaņotām latvju dainām. Ir bijuši mēģinājumi atgriezties pie tām caur stilizāciju, t.i., mehānisku tautasdziesmas grafikas kopēšanu un plaģiātu galveno tēlu izmantošanā. Iznāca nedzīvi dzimis bērns. 50. gadu sākumā nākošais mēģinājums atgriezties pie dainām aizgāja absurdā: sirmas senatnes veidotā formā krāva iekšā pašus mūsdienīgākos atribūtus — traktorus,

kombainus, brigādes... Tādā veidā ražotās t.s. "padomju tautas dziesmas" kļuva par sava nosaukuma profanāciju un, protams, mira dabiskā nāvē. Bet brīvais pants aklimatizējās. Un šī, manuprāt, visšodienīgākā dzejas forma lielā mērā bagātināja latviešu dzeju.

— *Ko jūs uzskatāt par kvalitatīvi svarīgāko brīvajā pantā?*
— Atskaņotajā klasiskajā dzejā satura nabadzību var piesegt ar "vīģes lapām" — pantmēru, atskaņām utt., bet verlibrs ir atkailināta, kaila dzeja. Emocija un domas ir kailas. Ja tiem trūks vērienīguma un dziļuma, nekāda brīvā panta nebūs. Jo vairāk saspringta verlibra iekšējā, reizēm neredzamā un tikai jūtāmā armatūra, jo stiprāka ir gan atsevišķa dzejoļa, gan visas brīvajā pantā uzrakstītas grāmatas celtnē. Brīvais pants prasa dzelzs disciplīnu. Vispār brīvo pantu gandrīz vai katrs raksta pa savam — kā viņš vislabāk var panākt vienas rindas un visa dzejoļa iekšējo organizāciju. Kas attiecas uz mani, tad pie brīvā panta es nokļuvu spiestā veidā — izmēģinādams visas klasiskās formas bez izņēmuma (un perfekti tās nepārvaldot, pie verlibra nemaz nav ko ņerties), es vai uz katra soļa notvēru sevi pie "es šeit neietilpstu!". Un cik ilgi var mocīties Prokrusta gultā? Un tā man pa reizei izdodas vienā dzejolī "ieverlibrēties", kur klasiskā veidā būtu vajadzējis poēmu, tagad vienā dzejolī uzvandīt tādu asociāciju viesuli, kādu nevar satilpināt lielā ciklā. Verlibrs man kalpo uzticīgi, taču pašā verlibra būtībā ir prasība — laiku pa laikam nopietni atgriezties pie viskaprīzākajām klasiskajām formām, lai nezaudētu brīvajam pantam nepieciešamo tehniku. Verlibrā ir kā uz neiejāta mustanga bez segliem...

— *Zīmīgi, ka Māris Čaklais, uzskaitot jūsu stila īpatnības, vispirms atzīmē "neparastus domu un jūtu asociāciju gājienus" un vēl "valodas īpatnumu un dīvainības". Ko jūs domājat par šādiem formulējumiem?*

— Nezinu, cik nu tas ir manās pieticīgajās iespējās, bet mans gauži nepieticīgais mērķis bija, ir un paliek — būt

teorētiskā un praktiskā opozīcijā tiem, kuri apgalvo, ka no tautas leksikas dzejā izmantojama tikai kaut kāda — viņiem vien zināma daļa.

— *Majakovskis ironizēja: “lakstīgala” — drikst, “apmiglota* — *nedrikst...*

— Uz mata. Es, saprotams, neaicinu ar dzejas palīdzību propagandēt kaut kādus ķemertiņvārduņus. Vienkārši atgādinu, ka runāt latviski vēl nenozīmē šo valodu izjust, apjaust tās elastību un potences.

— *Kā jūs rīkojaties ar sintaksi?*

— Ar to mēs, dzejnieki, rīkojamies kusli. Man nenāk ne prātā, ka vajadzētu uzreiz deformēt gramatiku, lai pēc tam to montētu pa savam, atmetot liekas izrādījušās detaļas un skrūvējot skrūvētes tur, kur to agrāk nebija. Mašīna no tā nestrādās labāk. Bet sintakse ir attīstījies gadu tūkstošiem. Ja nebūtu drošu galvu, kas uz to skatījās radoši, nekādas attīstības nebūtu. Ja krievu rakstnieki (simtprocentīgs piemērs — Aleksandrs Puškins) būtu uz savu sintaksi skatījušies kā uz pārakmeņotu troglodītu, vēl tagad pastāvētu pirmspētera valoda. Viņi, gods godam, to nedarīja. Saprotams, ne tuvu katrs rakstnieks var palīdzēt savas tautas valodas evolūcijai. Bet ir, kas var. Es kategoriski esmu pret jaunvārdu gudrotājiem, tā sakot, sporta pēc. Bet mums vajadzētu gan paskatīties, cik mūsu rakstniecība ir savai valodai devusi. Tad varbūt ienāktu prātā, ka vajadzīgs vispusīgs, fundamentāls darbs par Aleksandra Čaka devumu visās mūsu valodas sfērās. Valodas ziņā Čakam bija absolūtā dzirde. Gudrs pētījums noteikti atsauktos uz mūsu avižu, radio, televīzijas izdestilēto valodu. Tagad rakstnieki valodas ziņā labākā gadījumā dzird tikai “gudras pamācīšanas” pareizrakstībā, sliktākā — latviešu valodu viņi nezina, lai raksta esperanto.

— *Bet lielas revolūcijas valodas ziņā būs saprotamas tikai cilvēkiem ar augsti izkoptu valodas izjūtu. Viens otrs pat apjuks. Un pamēģini viņam iestāstīt, ka tas ir organiski.*

— Valodā lielu revolūciju nemaz nevar iztaisīt. Bet nevajag krist otrā galējībā. Eņģeliska situācija — veselas tautas vesela literatūra ir praktiski izolēta no piedalīšanās savas tautas valodas ikdienišķā veidošanā. Bet, kas attiecas uz ļaudīm, kuru leksika ir noplicināta (labi, ja tikai līdz trūcīgumam), kuri šo savu apcirpto sazināšanās līdzekli uzskata par vienīgo iespējamo, tad mēs nu nepavisam netaisāties šādus viņu uzskatus kanonizēt.

— *Kas šodien visintensīvāk darbojas šajā jomā, īpaši no latviešu dzejnieku jaunās paaudzes?*

— Lai nesarūgtinātu nevienu, būtu jānosauc diezgan daudz neapšaubāmu talantu. Ja man jautā par valodas plastiku, stilistiku, noteikti jāmin Uldis Bērziņš. Jo strādā viņš aizrautīgi, ar lielu darba mīlestību, savdabīgi, un, protams, apetīti viņam atsis ir mēģinājuši ne vienu reizi vien.

— *Kāda jūsu stila īpatnība visjūtāmāk ietiecas jūsu darbā ar valodu?*

— Visi verlibra “untumi”. Kaut vai tā. Intuitīvi tiek sajūts — kāda rakstura vārds rindai vajadzīgs. Atrodas. Labi, ja kandidātu nav daudz. Rinda vārdu izvēlas pati, bet ar to nepietiek — rinda prasa šim vārdam “triecienpozīciju”...

— *“Triecienpozīcija” — tā ir rindas beigās?*

— Nē, tas nav obligāti. Tā tas ir atskaņotos dzejoļos. Brīvajā pantā, lai “uzspridzinātu” strofu, “sprādziens” jāsapatavo no abām pusēm. Lielu svaru iegūst kaut kādi sapatavojošie tēli. Gadās šim nolūkam kraut citu uz cita ārēji pavisam nesaderīgus tēlus. Pie kanoniem pieradušie kritiķi to sauc par “tēlu sablīvējumu”. Un pēkšņi “triecienpozīcijas” vārds ir savā vietā, un viss pelēkais krāvums izrādās — gaiši mirdzošs nams.

— *Un tomēr šeit ir ļoti jāuzmanās, katru gadījumu analizējot pavisam konkrēti. Gadās, ka motīvi, kuru dēļ dzejnieks noteiktu vārdu nolīcis “triecienpozīcijā”, izrādās tik subjektīvi, ka pat pie kanoniem ne sevišķi pieradis cilvēks tur saskatīs kā “tēlu sablīvējumu”, tā pašmērķīgu spēlēšanos ar vārdiem. Piemēram,*

es domāju, ka šajā virzienā pārlietu aizrautīgs bija agrīnais Vozņesenskis:

и глаза почему-то режа,
сквозь сиреневую майолику
проступало Замоскворечье,
все в скворечниках и маевках...

Manī personiski šis pazīstamais fragments izraisa, kā tagad pieņemts sacīt, estētisku reakciju. No vienas puses, jūsmīna dzejnieka “vārda dzirdēšana”, skaņu harmonijas izjūtas asums. No otras — Maskavas Pārupes tēls šķiet mākslīgi piekabināts pie pirmajām divām “ieskrējienrindām”. “Режа, сиреневую”, kā arī “майолику” — šie vārdi, atskaitot savu labskanību, ne ar ko citu nav motivēti. Pavisam cita lieta — “скворечники” u.c. Pie viena, kā tad īsti norisinās darbs pie, sacīsim, skaniskā tēla? Ņemsim kaut vai sabalsojumu rindas grafiskajā galā — atskaņu. Atskaņotā dzejoli acīmredzot vizizplatītākie ir divi veidi — vai nu censties atskaņošanu maksimāli individualizēt, meklēt ekstravagantas vārdu saskaņas, vai iztikt ar pašu parastāko. Kurš jums ir tuvāks?

— Var būt, ka tas ir slikti, bet klasiskā tīrā atskaņa mani nekaitina vienīgi bērniem rakstītos dzejoļos. Pieaugušo dzejā man tā šķiet samākslota. Tāpēc lielākoties es rīkojos ar asonansēm. Ir pat tā: vienzilbīgs vārds atskaņots ar trīszilbīgu.

— Labu... Tā kā latviešu valodā akcents vienmēr uz pirmo zilbi, tad tādas jūsu atskaņas ir analogas krieviskajām, apmēram šāda tipa: “Год-Годности”. Vai arī kā augstāk minētajā piemērā no A. Vozņesenska dzejas: “ЗамоСКВОРЕЧЬе...” — trīszilbīgs nobeigums atskaņots ar divzilbīgu.

— Kaut kas līdzīgs. Tiesa, man ne reizi vien ir pārmetuši lieku vaļību atskaņošanā.

— Acīmredzot jūsu dzejnieki par maz eksperimentē. Krievu dzejā līdzīgas atskaņas nostiprinājās arī tikai 50. gados. Strādāja vesela plejāde jauno dzejnieku, kā arī ne vairs jaunais, bet uz eksperimentiem vienmēr nadzīgais S. Kirsanovs.

Kā latviešu dzejā vispār ir ar tamlīdzīgiem meklējumiem?

— Īpaša nadzīguma jau nu nav. Bet mans saraustītais ritms, tā iekšējais atskaņojums, burtiski, pieprasa tādu atskaņojumu meklēšanu un atrašanu, kas rindu saspiež kā atsperi. Vajadzīga tāda strofas iekšēja, bēthoveniska likteņčetrtakts.

— *“Apasionāta”, Piektā simfonija?*

— Jā. Tāda rakstura. Tas var būt tehniski tik apslēpts, ka pat dzejnieki to nepamana. Bet tam jādarbojas. Iekšējais atskaņojums ir grūts un kaprīzs. Piemēram, vienzilbīgam vārdam seko vesela strofa, bet tai jāsaģatavo augsne, lai vēlāk kāds trīs- četrzilbīgs vārds sasauktos ar vienzilbīgo un, kopā ar to eksplodēdams, “uzspridzinātu” visu tēlu sistēmu.

— *Arī tādu iekšatskaņojumu krievu dzejā daudzi neatzīst.*

— Nē, tas ir pilnvērtīgs atskaņojums ar milzīgām iespējām.

— *Skaidrs, jau pati tādas atskaņas klātbūtne “plosa”, padara neparastu klasiskās ritmikas zīmējumu. Vienzilbīga klauzula pēkšņi ņem un saduras ar četrzilbīgu! Piemēram: ПОРОГ-ПОРОДИСТЬЕ, СТЕНА-СТЕНАНИЯМИ. To var izmantot pašām dažādākajām konkrētām vajadzībām.*

— Es izteiktu pat vēl lielāku ķecerību: pie noteiktas strofas organizācijas atskaņas funkcijas var pildīt pat... antoniņi.

— *Skaidrs, jūs runājat par jēdzieniskā kontrasta izmantošanas iespējām. Bet turpināsim par stilu...*

— Es tiecos izdibināt to noslēpumu, ar kuru man nācās sastapties, tulkojot “Meistaru un Margaritu”. Vispār es nekādi netieku vaļā no šī romāna varoņiem. Ne tikai brīnišķīgo Vladimiru Deņisovu ilustrāciju dēļ, bet tāpēc, ka kontaktēšanās ar Bulgakovu man katrreiz notiek citādā rakursā. Bet katrreiz mani vienādi tirdīt tirdī kaut kādas ļoti interesantas Bulgakova frāzes, ja tā var teikt, “izmežģījums”. Dažkārt frāzi “izmežģī” inversija, bet visbiežāk tas tiek panākts man pilnīgi neizprotamā ceļā. Frāzē dominējošais kļūst pēkšņuma moments, tā it kā elektrizējas un kļūst maksimāli dinamiska: “Всякий, входящий в Грибоедова, прежде всего знакомился невольно с извещениями разных спортивных кружков и с групповыми, а также индивидуальными

фотографиями членов МАССОЛИТа, коими (фотографиями) были увешаны стены лестницы, ведущей во второй этаж.”

Šis “izmežģījums” veidojas no savdabīga vārdu pārstatījuma, vārda nostādīšanas negaidītā pozīcijā, kas, protams, nav pašmērķīga ekvilibristika vai dzīšanās pēc pseidooriģinalitātes. Tas ir metaforas veids, nesalīdzināmi auglīgāks par ietiepīgu salīdzinājumu un epitetu meklēšanu, kur bieži vien var iekrist mākslinieciski neauglīgā sadomātībā.

— *Vārdu sakot, jūs runājat par t. s. “lingvistisko” metaforismu. Jūsu dzejā ir kaut kas analogisks, vai ne?*

— Apmēram. Nevairoties no salīdzinājumiem un epitetiem, es cenšos savas frāzes “agresivitāti” panākt ar daudzpusīgākiem un sarežģītākiem līdzekļiem. Atdzejojotāji dažkārt pazaudē tieši šo dinamiku. Loģiski, labs dienesta suns tad pārvēršas par istabas dekoratīvo.

— *Kas, jūsaprāt, ir pats galvenais atdzejošanas mākslā?*

— Varbūt dažus vārdus par dzejas tulkošanu vispār (prozas tulkošanai ir pašai savi un citādi likumi). Pats pirmais būtu — nav nepārtulkojamas dzejas. Piemēram, pie mums diezgan izplatīts bija uzskats, ka Marinas Cvetajevas dzeja latviski nekad nepārtaps. Bez šaubām, krievu valodas vārdiskais arsenāls ir nesalīdzināmi bagātāks par mūsējo. Bet šis šķērslis nav tik fatāls, kā liekas. Belševica, Čaklais u. c. praktiski pierāda, ka Cvetajevas dzeja var skanēt latviski. Iedziļinoties dzejnieces “virtuvē”, man pat nācās konstatēt, ka Cvetajevas dzejas pasaule ir varbūt attālos, bet — rados ar manējo. Otrs — atdzejojotājam ir tiesības uz iekšēju brīvību. Tā var kompensēt oriģināla un atdzejojuma vārdu fonda neatbilstību.

— *Jūs domājat tā saucamās “vaļības” — visāda veida atkāpes no burtiskuma?*

— Tieši tā, kaut arī praksē runāju pats sev pretī, atdzejodams pēc iespējas tuvāk. Taču domāju, ka atdzejojotājs ir tiesīgs atiet no oriģināla burta pat diezgan tālu. Teiksim, kādu dzejisku formulu, tēlu nomainīt ar kaut ko ekvivalentu.

— *Citi vārdi, bet kopējā nozīme analoga?*

— Var būt pat cits tēls. Tikai ar to pašu būtību, ar tikpat spēcīgu emocionālo lādiņu. Tādos gadījumos es pat atdzejojumu nesauktu par “brīvu atdzejojumu”. Kopējā dzejoļa iedarbība ir saglabāta, ja tas sasniegts citādākiem līdzekļiem, tas nav būtiski svarīgi. Svarīgs ir rezultāts.

— *Šeit acīmredzot jāņem vērā arī tas apstāklis, ka ikvienai nacionālai dzejai ir pašai savas tradīcijas, savas stilistiskās īpatnības. Vienā stilistiski svaigi skan tas, kas otrā jau sen nodeldēts vai novazāts. Un otrādi.*

— Pilnīgi pareizi. Tāpēc, ja man nākas strādāt ar parindeņiem, noteikti jāsameklē cilvēks, kurš pilnībā pārvalda man nezināmo valodu, jādzird tās reālais skanējums, jāizjautā par katra vārda iespējamām, pat negaidītām asociācijām.

— *Origināls un atdzejojums nekad nav objekts un tā atveids spogulī; tie ir autonomi darbi; atdzejotājs neizbēgami ienesīs tulkojumā kaut ko no savas personības. ... Jūs atdzejojuši pavisam dažādi autori, starp tiem — A. Revičs un O. Čuhoncevs, O. Nikolajeva un T. Gluškova, L. Azarova un D. Samoilovs, V. Šackovs un M. Jerjomins. ... Zināt, būtu vērts mazliet palūkoties, kas iznāk no jūsu darbiem atdzejotāja interpretācijā, kādas ir atšķirības no oriģināla. Ja man kā lasītājam ļauts izteikt savu viedokli, tad es par pašiem interesantākajiem atzīstu O. Nikolajevas, L. Azarovas un J. Levitanska veikumus. Ja atļausit, mēģināšu paskaidrot arī, kāda tipa atdzejojumus es uzskatu par ne sevišķi izdevušamies. Tepat man priekšā ir jūsu miniatūras “Ugunskurs” atdzejojums:*

На белом поле горит лисица,
от рукавицы снега теплеют,
и рукавицы от рук теплеют,
а руки к пламени протянулись,
к тебе — ты счастье, к тебе — ты мука,
к тебе — опять наконец к тебе,
к тебе, как прежде, и — прочь скорее,

к тебе опять — ведь вокруг чужие,
к тебе, лисице на белом поле.*

Перевод А. Ревича

Asociācijas grupējas ap alegorisku lapsas-ugunskura tēlu. Filozofiskais slāņojums ietiecas cilvēka būtības pretrunīgumā un tamlīdzīgi. Kā jums ir burts burtā?

— Parindenī varētu būt tā:

..к тебе — счастье, к тебе — муки,
к тебе — опять, к тебе — наконец,
к тебе — опять (т. е. — еще раз), к тебе — прочь...

— *Redzat nu, parindenis uzreiz izgaismo dzejoļa galveno nervu — varoņa kustību starp pretpoliem, pievilkšanos un atgrūšanās... Bet, paradoksāli, atdzejotumā šo nervu tikpat kā nejut!* “К тебе — ты счастье, к тебе — ты мука..” *Rodas sajūta, ka tur viss “gandrīz kā Vācietim” . Rodas sajūta, bet jau ar nākošo rindu tiek noārdīta: “к тебе — опять наконец к тебе..” Atdzejotājs nav uztāustījis galveno nervu, dzejoļa galvenā doma faktiski palikusi nepārtulkota. Skaidrs arī, ka “опять наконец” nav krieviski.*

— Zināt, tā jau ir, bet vai nu katru reizi atdzejotāja neprecizitāti viena vai otra tēla atveidē, īpaši, ja mazāk svarīgs un blakustēls, vajadzētu uzņemt bargi. Šoreiz patiešām dzejolis paspēlē savu galveno. Bet atdzejotāja darbā arī no zudumiem izbēgt nevar.

— *Jā, manuprāt, šeit novājināts ir pats galvenais. Bet tas vēl nav viss. Vēlākās valodas neprecizitātes izbalina ainu, kas*

---

* Uz balta sniega deg ruda lapsa,
un nokūst sniegi no maniem cimdiem,
un nokūst cimdi no manām rokām,
un stieptas rokas pār rudo liesmu
pret tevi — laimi, pret tevi — mokām,
pret tevi — atkal, pret tevi — beidzot,
pret tevi — atkal, pret tevi — projām,
pret tevi — atkal starp svešiem cimdiem,
pret tevi — lapsu uz balta sniega.

dota dzejoļa sākumā. Paskatieties pats: dabā sniegi nekur “не теплеют”. Tie “таят” un pāriet citā fizikālā stāvoklī, kuru krieviski no laika gala sauc par ūdeni. Starp citu, “не теплеют” tie arī jūsu oriģinālā. Es, gatavojoties sarunai, dzejoli rūpīgi izstudēju. Jums pavisam citādi sacīts: “На белом снегу горит рыжая лисица, и стояли снега с моих перчаток..” Un rindiņu zemāk dzejnieks Ojārs Vācietis neizsakās banāli (“и рукавицы от рук теплеют..”), bet seko metafora: “и стояли перчатки с моих рук..” Man galīgi nav saprotams, kas varēja likt atdzejotājam atsacīties no tādas metaforas! Un vēl viens piemērs: tulkojumā varoņa pēdējais pavērsiens “к тебе опять” motivēts ar to, ka apkārt pēkšņi saradušies nez kādi “чужие”. Vai tad tādi ir arī jūsu oriģinālā?

— Nē. Tas, no kura rokām nokusuši cimdi, plosās starp atgriešanos un neatgriešanos pie viltīgas mīlestības (lapsas, bet reizē uguns), kura tāpat mētājas starp mīlestības kailajām rokām un ir tādu roku apdraudēta, no kurām cimdi nekad nenokusīs.

— Skaidrs. Tā tas no dzejas tēla arī izriet. Un iedarbojas asociatīvā saikne ar iepriekšējām rindām. Rezumējot — ļaunākais nav tas, ka notikusi jūtama atkāpšanās no jūsu teksta, bet tas, ka šīs atkāpes dzejoli būtiski vājina. Principā es esmu ar jums vienis prātis — atdzejotājam jādod iekšēja brīvība. Tā nav sagādīšanās, ka pie mums krievu dzejā jau vairāk nekā pusotra gadsimta “dzīvotspējīgi” ir palikuši brīvie tulkojumi — Krilova, Žukovska, Batjuškova u. c. darbi. Jūs taču piekritīsit man, ka atdzejojums nav oriģināla maska, oriģināla kopija?

— Nē, tā ir radīšana, patstāvīga radīšana.

— Ja uzskatām tā, tad atdzejotājs ir dzejnieks ar artistiskām dotībām. [..]

— Es, kā jau teicu, nevienā mākslā nevaru ciest ārīšķīgu līdzināšanos. Tā vienmēr ir melīga. Bet jāmēģina atrast otrā dzejniekā savu iekšējo līdzinieku, “dvīņubrāli”. Tāds paņēmiens, manuprāt, reizēm sevi pilnīgi attaisno. Tajā, ko esmu uzrakstījis, arī vietām var sastapt, ko minēju. Dažos

dzejoļos kā izejas punktu var just Jeseņinu, agrīno Majakovski. Dzirdēti labi vārdi, pa mizu arī dabūts.

— *Artistiskumu bieži lamā, tāpēc ka sajauc ar pakaļdari-nāšanu.*

— Vēl kas. Arī zināmā mērā sakarā ar artistiskumu. Es ļoti bieži rakstu pirmajā personā, monologos, bez liekas un, manu-prāt, nevajadzīgas norādes uz šo apstākli. Labi, ja tas ir laba cilvēka monologs. Nu, bet, sacīsim, mietpilsoņa? Man jārūnā tādas nevēdības, jāaicina uz tādām šaušalībām, ka kritiķim, ja viņš dzejoļa lirisko varoni jauc vai pat identificē ar mani, dzejnieku, — matiem jāceļas stāvus! Svēts sašutums — kas būs, kas notiks, ja tādām aicinājumam sekosi?!... Piemēram, man ir dzejolis “Tarakāna monologs”. Nāk ārā vispretīgākā insektaparazīta filozofija, nelabi metas... Un mani neglāba jau virsrakstā latviski rakstītais, ka monologs ir tarakāna. Neglāba arī Ivanu Draču, kurš dzejoli atdzejoja ukraīniski... Absurds ir šādas artistiskas pārtapšanas nesaprašana, vēl lielāks absurds būtu, ja mākslinieks sāktu uzklaut pretenzijas šinī ziņā.

No vienas puses — problēma it kā objektīva. Ne visi saprot ironiju (par tās mīlēšanu nemaz nav ko runāt). Ne visiem ir humora sajūta. Bet te nu ir tāds pavisam ābečniecisks piemērs, ka rakstniekam ir savas pretenzijas un tiesības prasīt kaut ko arī no sava lasītāja. Vēlēšanos saprast, labvēlību, uzticēšanos. Tā kā es bieži vien vienā un tajā pašā dzejolī no liriskas esmu spiests pāriet uz grotesku, man ar paviršu auditoriju domstarpību pietiek.

— *Bet kādas dzejniekam ir reālas iespējas panākt, lai viņa pretenzijām pret lasītāju būtu atbalss un kaut kāda reakcija?*

— Varētu izlāpīties ar skumju joku, bet tas nebūtu glīti. Iespēju ir visai daudz, un iespēju nav tikpat kā nekādu. Visai daudz. Vispirmais un vislielākais garants: rakstnieka pilsoniskais rūdījums, viņa talanta godīgums un vīrišķība. Pirmais neļaus novirzīties no savas trases arī tad, kad sabiedrības daļa dažnedažādu, bet utilitāru apstākļu dēļ īslaicīgi “štoterē” mazliet

pa labi, mazliet pa kreisi. Godīgs un vīrišķīgs mākslinieks nedrīkst un “neštoterēs” līdzī īslaicīgām modīgām konvulsijām, ja arī uz laiku vairāk vai mazāk izies no sabiedrības daļas uzmanības fokusa. “Štoterēšana” un konvulsijas pāries, pie īsta mākslinieka atgriezīsies tie, kam pietiks spēka apjēgt savu maldīšanos, bet kas neatgriezīsies... Acīm redzot tiem ir vajadzīgs kaut kas cits. Kāpēc nav nekādu iespēju, es nerunāšu, jo man personiski der tikai jau minētais variants.

— *Tagad par dzejas kritiku. Kāds šodien stāvoklis tajā, kā jūs vērtējat tās teorētisko un idejisko līmeni, estētiskos principus utt.?*

— Negribas, bet jākonstatē kritikas atpalcība. Tie asni, kas ir, kritikas druvu neizveidos, noslīks pelēcīgajā — ko dzejnieks apdzied, ko ne, kādu atzīmi viņam par to varētu likt? Šos pārmetumus kritika klausījās pirms 30 gadiem, kad mana rakstīšana sākās, diemžēl visā bruto tos pašus tā ir pelnījusi šodien. Kāds bēdīgs pastāvīgums!

— *Man šķiet, ka Vissavienības mērogā kopaina ir ar lielāku dažādību. Izplatīts ir arī tāds, piemēram, uzskats: es, kritiķis, arī esmu rakstnieks, un literatūra man ir tas pats, kas prozaiķim dzīves materiāls, literatūra man kalpo par līdzekli paša māksliniecisko uzskatu izsacīšanai...*

— Par nožēlošanu jūtama latviešu kritiķu daļa rīkojas taisni tā. Sava “melodija”, savs “jājamais zirdziņš”, jāpaņem tikai vārdi, “siens zirdziņam” no viena dzejnieka vai vairākiem. Lai paliek nenosaukti labie piemēri, jo kritikas parāds latviešu dzejai ir pārmērīgi liels. Man šķiet, ka mūsdienu kritikai jātrāpa divos mērķos vienlaicīgi: pirmkārt, jāpalīdz dzejai, kur pēc tā ir vajadzība, otrkārt, jāpalīdz lasītājam orientēties mūsdienu un klasiskajā dzejā. Bet diemžēl pati kritika dzejā orientējas tik pārsteidzoši slikti, ka bradā to patiesi jauno, ko pati pēc gadiem pieciem slavēs un godinās... Kritika nereti nav lasītāja ceļa rādītājs vai vismaz ceļabiedrs, bet izmanto to par kūliju — brauc, kurp tas viņu ved. Piemēram, pie mums Latvijā ir modē visādas lasītāju aptaujas un balsošanas par gada labāko dzejoli,

ar balsu skaitīšanas palīdzību labākā stāsta noteikšana utt. Var jau kaut kādu graudiņu labā katrā no šiem pasākumiem iefantazēt, bet es domāju, ka lielas jēgas te nav. Pati ideja ir slima. No labām kinofilmām cilvēki iet ārā seansa vidū, bet uz nebaudāmu vulgaritāti stāv stundām. Manos jaunības gados “Bruņukuģa “Potjomkins”” “socioloģiskais” īpatsvars pret, teiksim, “Tarzānu” būtu viens pret simtu. Piekopjot vienu tādu “socioloģiju”...

— *Kas ir jūsu visnežēlīgākais kritiķis?*

— Pavisam nopietni — es pats. Melnā reizē, kad gāžas virsū daudz nepatiesības, draud nospīest, bet pats par savu taisnīgumu esi svēti pārliecināts, bet tā pārliecība kūst ar katru minūti... Draugi nepazemos ar pažēlošanu. Jāpazemojas pašam un jāpažēlo. Tā ir nežēlība, no kuras dažbrīd nav varēts izbēgt. Otra galējība — viss iet kā pa sviestu. Visi tik labiņi, ka pats sev sāk likties tāds labeklītis... Neviens draugs neņems mutē tādus vārdus, kādi tamlīdzīgā reizē jādzird. Neviena avīze nekad nav rakstījusi un nerakstīs tādus vārdus, kādi tādā reizē pelnīti. Un atkal ir jāparunā ar sevi zem četrām acīm. Un bez kaut kādiem daudzpunktiem...

— *Kuru no latviešu kritiķiem pašreiz jūs uzskatāt par visinteresantāko?*

— Manas cerības saistās ar nesen sākušiem rakstīt un jau kritikā stabili ienākušiem — R. Veidemani, O. Kravali, I. Čaklo u.c. Tādiem tic. Nav vairs tā, kā bija savā laikā — kritikas belziens kalpoja par signālu, kur lasītājam meklēt patiesi jaunu, patiesi ko interesantu.

— *Labi, pieņemsim, ka jūs kritiku neatzīstat par radošu stimulu. Bet kas tad šādā vai tādā veidā jūsu daiļradi tomēr stimulē? Kādos apstākļos darbs veicas vislabāk?*

— Ja darbs nav liels, strādāt var jebkuros apstākļos. Dzejolis zemapziņā formējas nepārtraukti un savu gatavību var sasniegt pavisam negaidītā momentā. Ja tajā mirklī netiek fiksēts, tas ir zaudēts vismaz daļēji, bet lielākoties pavisam. Ne vienmēr tas

iespējams, bet labi, ja magnetofons pastāvīgi pie rokas. Piemēram, naktīs. Piemēram, taisni tā bija ar vienu dzejolīti. Tulkots tas nav, ja nakts vidū nebūtu fiksēts, tā nebūtu vispār.

Varat raudāt, varat smiet —
man ir zirgs, kas naktī dzied!

Melodijas dziesmai nav,
vārdu arī dziesmai nav,
arī pašas dziesmas nav,
arī paša zirga
nav.

Tomēr dzīvē labāk iet,
kam ir zirgs,
kurš naktī dzied...

— *Acīmredzot tas ir dzejolis kā bērnam, tā pieaugušam.*

— Cik zinu, bērniem jau patīk. Pieaugušiem arī it kā.

— *Tā tad mazākas formas darbs var nākt dienas gaismā visai negaidīti. Bet ja iecerēta lielāka forma? Piemēram, Majakovskis milēja "iepriekšsagatavoto" — pierakstītas nejauši pazibējušas interesantas atskaņas, metaforas, veselus ritmiskus blokus. Viņš "fiksēja" pat nejauši prātā ienākušas negaidītas tēmas.*

— Es arī daru kaut ko līdzīgu: pierakstu atsevišķu rindu, tēlu, kaut arī tobrīd nav ne jausmas, kur tas man varētu derēt. Taču pēc tam piezīmju grāmatiņā šķirstīta netiek. Ja pierakstītais patiešām kaut kad izrādās nepieciešams, tas "atgādina" pats, bez īpašas meklēšanas. Vispār es esmu no daudzrakstītājiem. Bet no desmit dzejoļiem deviņi paliek manā galdā un tikai viens tiek līdz publicēšanai. Neteiksim, ka atlikušie deviņi nemaz nebūtu dzejoļi. Taču visā vairumā tie ir studijas, skices. Kā gleznotājam. Izejas materiāls kādam man vēl neapjaustam, bet nākotnē rakstāmam darbam. Vai arī — ir gadījies — tie ir parafrāzes kaut kam iepriekš rakstītam, bet līdz galam nepaveiktam. Lai nebūtu paralēlismu un pašatkārtošanās, tādu

dzejoļu vieta, protams, ir tikai arhīvā. Tādi rodas, jo ne vienmēr ir dzejoļa pierakstīšanai un maksimālai koncentrācijai vajadzīgie apstākļi un atslēgšanās.

— *Nu, jums jau nu gan tie apstākļi ir — jūsu rajonā pilsētu tikpat kā nejūt! Apkārt parki, ūdens, pat meža pīles.*

— Vecs kvartāls bez sevišķām ērtībām, bet uz rakstnieku “kopmītni” centrā es iet netaisos.

— *Kā jūsos vairāk — “pilsētas” vai “lauku” dzejnieka?*

— Grūti pateikt. Es biju simtprocentīgs laucinieks, jo divdesmit gadu, karu ieskaitot, dzīvoju uz laukiem un nekad nedomāju kļūt par pilsētnieku. Bet, visādu apstākļu dēļ par tādu kļuvušam, man negribējās just sevi par tādu kā pagaidu rīdiznieku. Sirdsapziņa neļauj savās mājās nebūt to patriotam. Es pārstašu būt mākslinieks, ja apcirtīšu saknes, ar ko esmu ieaudzis zemē bērībā un jaunībā. Vēl vairāk — ar zemi saaudzis cilvēks pilsētā ir redzīgāks par absolūto pilsētnieku. Palikdams dziļos laukos, es savukārt visai viegli varēju nonākt pašizolācijā no laika ritma, kas pilsētā jūtams kontrastaināk. Vienkāršoti sakot, es sevi uzskatu par laucinieka un pilsētnieka diezgan organisku hibrīdu. Čaku arī sauc par zvērinātu urbānistu. Diez vai tāds vienizbīgums ir tik absolūts. Blakus apdulinošai pilsētas dunoņai Čakam ir pārsteidzoši smalka dzīvās dabas vissmalkāko, visklusāko vibrāciju izjūta utt. Ja Čaks būtu tik lokāli “pilsētniecisks”, kā to iztēlo, viņa daiļrade nekad nebūtu sasniegusi to universālo iedarbības spēku, kāds tai piemīt. Vispār pie mums Latvijā (un ne tikai pie mums) diemžēl jaunatne plūst uz pilsētām, apcērt savas saiknes ar zemi, pilsētā neieaug, kļūdami par ne šo, ne to. Kāds bez sākuma var būt turpinājums?

— *Atļaujiet jautājumu, kuram gan attāls, bet tomēr sakars ar jūsu tikko sacīto. Jūsu grāmatās nereti var sastapt tādus mākslinieciskā redzējuma piemērus, kuri tagad nāk modē un kuriem ir noteikta mitoloģiska, folkloras izcelsme. Es minētu kaut vai dzejolīti “Bailes no ķirzakām...”, kurā skaidri manāms mēģinājums*

“atšifrēt” cilvēka apziņā vēl arvien sēdošā pirmatnējā, arhaiskā sakņojumu.

— Jā, vai nu mēs to vēlamies vai ne, bet mūsos, ar relativitātes un citām teorijām operējošos, vienlaikus mīt visbrīnumainākie atavismi!

— Redzat, es gribu, lai jūs pateiktu — vai šos dažkārtējos motīvus savā dzejā jūs neuzskatāt vienkārši par savas laucinieciskās izcelsmes atbalsīm. Laucinieks vēl arī XX gs. kaut kādā mērā tomēr savā pasaules uztverē saglabā folkloriskus momentus.

— Varbūt pajautājiēt ar vēl kādu konkrētu piemēru?

— Sacīsim, jūsu “Urbanizācija”. Pie labas gribas katrs saskatīs mitoloģisku asociāciju sistēmu arī šī dzejoļa interesantajā tēlainībā: человек — пылинка — семена одуванчиков — звезды на небе — солнцепыльца цветов — мурашки, бегающие по спине, и. т. д. Mitoloģiska domāšana patiešām pieļauj tādu pretpolu saskari, dažādu lielumu līdzāspastāvēšanu. “Mīts” ir skanīgs vārds, taču, manuprāt, literatūrzinātnieki to sākuši valkāt pārlieku. Ko jūs domājat tieši par šo elementu savā dzejā?

— Tā nu uzreiz “mīts”... Es gluži vienkārši domāju, ka mūsdienu dzejniekam jāprot vienlaicīgi operēt ar mikroskopiskiem un teleskopiskiem lielumiem. Starp citu, tā ir reāla un elementāra optika — skatīšanās uz vienu un to pašu priekšmetu ar parasta binokļa abiem galiem. Skatoties uz sīko, vienlaikus jāsaskata lielais. Nevis, kā mēdz sacīt, “lielo caur sīko”, bet — lielo sīkajā. Domāju, ka tas nav mīts, bet laikmeta prasība.

— Kad uzrakstīti jūsu pirmais dzejolis?

— O, tas ir sen — man nebija vēl sešu gadu. Pie visa vainīga mamma. Uzbāzos ar visādiem saklausītiem. Lai uzrakstot pats, tad viņa uzklausīšot. Līdz šim laikam brīnos, kā tādos “terora” apstākļos varēja rasties sekojošas no apkārtnes sasmeltas, bet paša sakārtotas rindiņas. Lasīšu latviski (parindeni taisīt nav vērts, jo tas nekāds dzejolis, protams, nav), pēc tam paskaidrošu jēgu: “Cilvēks, kas nav rūpēs audzis, līdzjūtību neizjūt, cilvēks,

kas ir rūpēs audzis, līdzjūtību otram jūt.” Drusku nopietnāk runājot, paši no sevis dzejoļi vēlāk sāka ielauzties dienasgrāmatā, rūpīgi slēpti, bet ar liekulīgu cerību, ka gan jau kāds atradīs un izlasīs. Vēl nopietnāk runājot, pirmais dzejolis nodrukāts 1949. gadā Apes rajona laikrakstā “Sarkanā Ausma”. Pirmā grāmata dienas gaismu ieraudzīja 1956. gadā.

— *Solids intervāls! Jūs kaut kas traucēja dzejoļu rakstīšanā?*

— Galīgi nē, tikai pirmie uzmanības vērtie dzejoļi parādījās ap 1953. gadu, kad es jau mācījos universitātē, jau miglaini — bet apjēgdams, ka mācīties rakstīt un rakstīt ne tuvu nav viens un tas pats.

— *Vai bija konkrēts dzejnieks, no kā mācījāties?*

— Savādi, bet pirmais dzejnieks, kurš man lika sajust, ka mācos no viņa, nebija pat latviešu valodā rakstošs. Tas bija Mihails Isakovskis. Mēs pat ar viņu sarakstījāmies. Es biju pārsteigts līdz sirds dziļumiem — kā viens dzīvs cilvēks, ar mani vienā laikā un uz vienas zemes dzīvodams, var radīt tādas dziesmas, kuras šķiet jau sen, sen pastāvējušas, kuras dzied tikpat dabiski kā tautasdziesmas. Mani pārsteidza viņa lakonisms, tas, ka es — latvietis, vēl krievu valodu perfekti nezinādams, viņu saprotu līdz pēdējai niansei. Protams, sava vaina bija tam, ka aizrāvos ar mūziku, un lielākā daļa Isakovska tekstu ir pamats tām dziesmām, ko tagad mēs dēvējam par padomju dziesmu klasiku. Labākās dziesmas par karu, piemēram, radās tieši pēc kara.

— *Tieši teksti dziesmām par karu Alekseju Fatjanovu pat ierindoja labāko padomju dzejnieku rindās.*

— Es tomēr īpaši mīlu “lauciniecisko” Isakovski. Tā bija mana pirmā dzejas skola. Par to nemaz nav ko runāt — kādu apzinātu vai neapzinātu iespaidu jau kopš bērna kājas atstāja mūsu dainas.

— *Kādi krievu dzejnieki jūs interesē un — kāpēc tieši viņi?*

— Redzat, man pazīšanās ar krievu dzeju sākās (un varēja sākties vispār) 1945. gadā. Pirms tam rietumu robežas mums

nebija tik dzelžaini nobloķētas kā uz austrumiem, taču krievu valodu (paradokss) man laimējās ciešami iemācīties jau fašistu okupācijas laikā, kad pie mūsu saimnieka strādāja no Baltkrievijas izvestie jaunieši. Tāpēc ar Isakovski es varēju “sarunāties” drīz vien. Sekoja Tvardovskis...

— *Bet kurš tomēr atstāja vislielāko iespaidu uz jums?*

— Mainās iekšējās vajadzības, mainās arī pielūgsmes objekti dzejā. No krieviem uz mani lielāku iespaidu atstāj nevis dzejnieki, bet tieši dzejnieces. Man šķiet, piemēram, ka Marina Cvetajeva ir vīrišķīgāka par vairumu dzejnieku vīriešu. Dzejas smalkuma un monumentalitātes ziņā Anna Ahmatova man šķiet galvas tiesu augstāka par vairumu manas kārtas kolēģu. Ļoti patīk Bella Ahmaduļina. Žēl tikai, ka maz raksta.

— *Kā jums bija ar Majakovska dzeju?*

— Jau mācoties literatūru skolā, es sastapos ar vienu dīvaiņību — pat no mūsu klasiķa Raiņa pēc skolas programmas man jānācās taisni tas, kas man ne gluži nepatīk... bet cits kas patīk vairāk. Vēlāk es sapratu, ka programmās ir kardināla kļūda — tās orientētas nevis uz literatūras izpratni, cieņas un mīlestības ieaudzināšanu pret atsevišķu rakstnieku, bet kā viena, tā otra uztiepšanu. Skaidrs, ka rezultāts labākā gadījumā ir — nepatika pret literatūru. Ar Majakovski tas pats. Tāpat kā Raini man nācās atklāt otrreiz (caur tām durtiņām, kas mācību programmās “aizmūrētas”), tāpat no gala vajadzēja sākt Majakovski. “Vislielākais proletariāta dzejnieks” nemaz nav saprotams bez viņa daiļrades agrīnā perioda, bet šī perioda manā laikā nebija pat Filoloģijas fakultātes programmā.

— *Kurš jums ir tuvs no mūsdienu dzejniekiem?*

— Lai neuzskaitītu gari — tie visi no manas paaudzes, kuri vēl nav atšālējušies (piedodiet, bet tas ir tikpat skumji, cik precīzi). Maskavā — Vozņesenskis, Jevtušenko... Kijevā — Dračs... Ziniet, katrā republikā var nosaukt vismaz vienu, kurš rakstīja tik “tuvu”, ka bija jābaidās no paaudzi vienojošā zīmoga — neatkarīgi viens no otra uzrakstīs vienu un to pašu...

— *Bet tā tomēr negadījās?*

— Ne vienu reizi vien! Man pašam četrreiz nācās sviest projām gatavus dzejoļus, jo kaut kas pārāk līdzīgs bija uzrakstīts un arī jau nodrukāts. Divreiz pie tā vainīgs bija Jevtušenko, citus neatceros.

— *Ar ko vēl jums bijusi tāda iekšēja radniecība?*

— Vēl varētu nosaukt agrīno Robertu Roždestvenski. Rakstīšanas maniere mums vienmēr ir stipri atšķirusies, bet savā laikā mēs bijām ļoti tuvi tematikas ziņā. Nu, bet tāda īsta “dvīnubrāļa” dzejā man nemaz nav.

— *Man šķiet, ka, nedaudz pastāstīdami par sev tuvajiem, jūs diezgan daudz pasacijāt pats par sevi — dzejnieku. Starp citu, nemaz nebūtu lieki papildināt Ojāra Vācieša pašraksturojumu ar dažiem kritiķu izteikumiem. Piemēram, žurnālā “Дайрава” Ļevs Aņinskis nesen nosauca jūs par romantiķi. Tāds epitets, ja to aplūko ar visu filoloģisko stingrību, satur noteiktu jūsu radošās personības un rakstīšanas manieres kvalificējumu. Kā jūs uz šādu raksturojumu skatāties?*

— Es nezinu, vai vispār mūsdienās ir “tīri” romantiķi. Dzīve nedod materiālu romantismam šī vārda īstajā nozīmē. Mūsdienas romantiskai radišanai nav sevišķi piemērotas. Cita lieta, ja par romantiķiem uzskatām sapņotājus. Bet tādā gadījumā romantiķis ir arī tas, kurš savu labā apliecinājumu panāk ar ironiju vai pat noliegumu.

— *Savukārt Jurijs Surovcevs domā, ka jūsu asociācijas prasa no lasītāja “racionāli saspringtu piepūli”. Ir, protams, arī tādi dzejnieki. Piemēram, “lingvistiskais” strāvojums mūsdienu poļu dzejā. Taču tas stāv visai tālu no romantisma. Bet vai nevar gadīties tā, ka nevis jūsu, bet tulkotāju radītie teksti prasa no lasītāja to racionālistisko sasprindzinājumu?*

— Novelt visu uz tulkotājiem — to es nedarīšu. Lai atbildība gulstas uz mani pašu. Bet es nedomāju, ka mana dzeja ir racionāla tādā nozīmē, kādā dažs labs to uzskata. Racionālisms ir sauss. Bet es esmu gluži vienkārši skops un ekonomisks tēlu

ziņā. Racionālisms ir aplēsts un aprēķināts. Kaut kādu ekstravaganci arī man pārmet, bet es šajā spilgtībā nesaskatu ne tīšprātību, ne mākslīgumu. Mana runāšana īsi ir dabiska, mans aprautums organiski prasa maksimālu tēla piesātinātību. Pat visas manas poēmas ir īsiņas.

— *Un jums nav bail sarežģītības dēļ zaudēt kontaktu ar daļu no lasītājiem?*

— Kā lai to saka? Ja mākslinieks iekšēji ir pilnīgi pārliecināts par savu taisnīgumu, tam ar padomiem un pamācībām nav jārēķinās. Māksliniekam jāiet savs ceļš — arī ja nonāk pat tiktāl, ka rodas konfrontācijas situācija ar daļu no saviem lasītājiem. Mans pirmais dzejoļu krājums iznāca tādā momentā, kad pašā laikmeta atmosfērā lidinājās noteikti vārdi, un tie kādam no latviešu dzejniekiem bija jāpasaka. Iznāca teikt man, bet varēja iznākt kādam citam. Tā kā pateicis tomēr biju es, man tika adresēts daudz jūsmīgumu. Par laimi, iedarbojās kaut kāds paš aizsardzības instinkts, un panākumu reiboni es izslimoju smagi, toties īsi un uz visiem laikiem. Kopš tām dienām pēc panākumiem aulekšojis neesmu. Daudzi, arī mani krievu kolēģi, burviski, alkst pēc iespējami masveidīgākas popularitātes. Kā drusku pietrūkst, tā — fiziska un garīga depresija. Protams, savs prieks tiek no pārpildītas auditorijas aplausiem. Bet es pats sev esmu devis vārdu: labāk lai no tūkstoša paviršu man paliek desmit, bet īstu lasītāju. Kopš tā laika, tiklīdz kaut kas patīk visiem bez izņēmuma, es zinu — tur kaut kas nav kārtībā.

— *Bez tīri profesionālām prasībām dzejnieka personībai tiek izvirzītas pilsoniskās, ētiskās, tikumiskās. Kāds cilvēks, jūsuprāt, ir dzejnieka vārda cienīgs, kādus pienākumus šis vārds uzliek?*

— Pirmkārt. Ja ierindas pilsonīm dažā labā dzīves situācijā izdodas šā vai tā izgrozīties, ja viņam to varbūt var pat piedot, tad dzejniekam, bez kādiem pārspilējumiem — tautas dvēseles spogulim, tas ir liegts. Viņam var nākties šaubīties, viņam var gadīties kļūdīties — bet norobežoties un klusēt nevar ne gadīties, ne nākties. Kad laiks to prasa, savs sakāmais jāteic skaļi

un tieši. Otrkārt. Man patīk mākslinieki fanātiķi. Es piedodu visādas ērmoības, visas galējības, dažādas “šaušanas pār stripu”, ja tas saistīts ar nesavtīgu, pašaieliedzīgu kalpošanu mākslai. Visādas ir taču arī tīri “profesionālas” slimības. Vieni, teiksim, nu nekādi nevar pavadīt kaut dienu, ja nav aci pret aci kontaktējušies ar lasītāju, — otri neparko nevar dabūt radošam darbam vajadzīgo iekšējo atraisītību, kamēr nedabū pilnīgu vienatni ar sevi. Ir viens kaitīgs fanātisma paveids — bohēma, kura velk iekšā savā imitētājā “mākslas dzīvē”. Tai ir ne tikai sava specifiska vide, bet pat sava “literatūra”. Tur valda princips: ja reiz nemāki rakstīt, mācies izlikties par rakstnieku!

— *Kā viņi paši saka — “čupoties ar mākslas ļaudīm”.*

— Vispār — “piekopt rakstniecisku dzīves veidu”. Viņu saprašanā. Viņu pašu man nav žēl nemaz. Žēl to talantīgo cilvēku, kurus viņi inficē ar saviem bacīļiem. Pie mums Rīgā tādi jauni cilvēki kvern pa kafejnīcām no rīta līdz vakaram, konstruē paši sev neesošas literāras reputācijas, viszinīgi spriež par pasaules literatūras perspektīvām, atkal atgriežas pie lauru dalīšanas savā starpā, pie tukša un nejēdzīga pašapmāna. Dažam septiņpadsmit, dažai pat tik daudz nav, bet kā viens, tā otra jau vecītis un vecenīte. Infantilisms kopā ar ticību savai visa zināšanai un ar pilnīgu ētisku aklumu. Tup un “mazgā galvas” tiem, kuru nav klāt...

— *Nekas, tīrākas vien būs!*

— Joki paliek joki, bet šī publika ļoti kaitē pašai latviešu dzejnieku jaunajai paaudzei. Cilvēkiem varbūt pirmās radošās grūtības, bet jau danco apkārt “kafijonkuliši” un “kafijtantiņas” un palēnām stumda upuri uz sev vajadzīgo pusi, potē viņā visādus neatzītu ģēniju kompleksus, pin savās intrigās. Ja dažs negrib padoties, pār to līs tāda pati darva kā pār klātneesošiem! Nekādi līdzekļi te netiek limitēti.

Kādas grūtības stāv latviešu jaunākās dzejas priekšā? Lielā daļā Rietumu jaunatnes valda un tiek kultivēts garīgais cinisms, pat tāda kā filozofija: sabiedrībai nav daļas gar mums, tātad arī

mums nav daļas gar sabiedrību. Latviešu literatūras visjaunākajā daļā priecina un vieš cerību spītīga cenšanās pasargāt sevi no augstāk minētajai līdzīgas garīgas atrofijas. Šo paaudzi — tā kā mūsējo — karš nav rūdījis. Ārkārtīgi grūti ir viņu radošie meklējumi. Tāpēc jo lielāks prieks par katru viņu atradumu. Un savu *credo* šī paaudze atradīs!

— *Te mūsu sarunu varētu beigt. Enerģisks akords! Bet man ienāca prātā viens Ojāra Vācieša dzejolis, kurš, manuprāt, vēl enerģiskāk var noslēgt sarunu par “vārdisko mūziku” — dzeju. Te tas ir:*

Pa sētapakšu ložņā mazi

Pegaziņi

Un cenšas nobrāzt savus spārniņus

Un augt par spīdīgiem un lieliem

Darba zirgiem

Ak, mazie eņģeļsugas kumeliņi,

Ja zinātu jūs — cik daudz darba zirgu

Ar asti vicinās no dunduriem

Un sapņo kļūt par jums!

Un sapņi paliek sapņi,

Un Pegaziņi gaisā aulo pakaļ kamenei,

Un lielie darba zirgi velk

Zem zemes arkla sudraboto spārnu.

1982

Viņš un šis laiks

Saruna ar žurnālistu Viktoru Daugmali

— *Manuprāt, viena no mūsu laikmeta raksturīgākajām īpašībām ir arvien pieaugošā cilvēku savstarpējā atkarība, ko nosaka tūkstoš faktoru, sākot ar šauro specializāciju un beidzot ar globālo politiku un apkārtējās vides problēmām. Attiecīgi pieaug savstarpējo sakaru intensitāte, un, ja cilvēks ir “sabiedrisko attiecību kopums” (Markss), vai tas nozīmē, ka mēs kļūstam arvien “cilvēciskāki”?*

— Cilvēks par tādu kļūst tik, cik apzinās sevi par sabiedrības locekli. Cik saredz minētās attiecības. Būtībā runa ir par atbildības sajūtu, un mūsu laiks šai ziņā tiešām šķiet unikāls. Formula “esmu atbildīgs par visu” neizbēgami iegūst arvien konkrētāku izpausmi. Arī tas, kas notiek Libānā, liek man izveidot savu attieksmi pret pasauli kopumā un mobilizē tai ziņā, ka es neļauju garāmgājējiem mest cigaretes nodeguli uz ietves. Bet, ja nu par politiku kā tādu, tad es uzskatu, ka jēdziens “apolitisms” ir blefs. Tik saspīlētā situācijā, kāda ir pasaulē astoņdesmito gadu sākumā, nekāda malā stāvēšana nav iespējama. Un māksliniekam jau nu galīgi ne.

Arvien cilvēciskāki mēs patiešām varam kļūt. Bet te mani uztrauc, lūk, kas. Lai cik tas dīvaini būtu, materiālās labklājības celšanās vairo cilvēku sabiedrisko inertumu. Mantas fetišizācija. Cilvēks klanās niekiem, ko pats saražojis, — bet tie taču ir tikai neliels atvasinājums no viņa gara. Jātiecas uz lielāko,

nevis uz mazāko. Uz citiem cilvēkiem, sabiedrību, tautu, pasauli.

— *Šai sakarā gribētos dzirdēt jūsu domas par poēzijas sociālo funkciju. Piemēram, kāpēc cilvēki Dzejas dienās pulcējas pie Raiņa pieminekļa?*

— Iemesli dažādi, bet man šķiet, ka Dzejas dienās svarīgs ir svētku moments. Cilvēki pulcējas kopā, lai apmainītos domām, dalītos jūtās.

Laiks diktē jēdziena “skaistais” praktisko saturu, un nepieciešamība saattiecināt priekšstatus ir gan dzejniekam, gan lasītājam (klausītājam).

Pie pieminekļa nāk dažādi cilvēki. Gan tādi, kuriem dzeja ir neatņemama dzīves sastāvdaļa, gan tādi, kas apzinās, ka nav vēl nonākuši līdz dzejas nepieciešamības stāvoklim, un gaida brīnumu. Nāk arī aiz ziņkārības, ko šeit dara pārējie. Bet laikam galvenais — alkas pēc kopības. Un dzeja ir tā, kas pauž šo kopības, līdzdalības, atbildības ideju kā skaistumu un dvēseles svētkus, lai arī cik traģiska tā kādreiz būtu.

— *Mēs priecājamies, ka uz dzejas sarīkojumiem nāk daudz jauniešu — acīmredzot nepieciešamība pēc jaunām garīgām vērtībām jau kļuvusi puslīdz apzināta. Tomēr kā Mākslas, tā Dzejas dienu programma īsti nespēj koncentrēt viņu uzmanību — tie ķiķinās savā starpā, grūstās, klimst apkārt un pašai sarīkojuma norisei pievērš maz uzmanības. Vai tas neliecina, ka viņi nesaņem gaidīto, respektīvi, mūsdienu latviešu dzeja tos nespēj aizraut un bagātināt?*

— Laukumu sarīkojumiem allaž ir mazliet balagāniska piegarša. Tur nekad nebūs klusums kā koncertzālē un dzejnieka sniegums nekad pilnīgi nepārņems savā varā. Bet tā jau arī ir tikai uvertūra kaut kam lielākam un nozīmīgākam — visas šīs tik ļoti vajadzīgās tikšanās, sarunas, domu apmaiņa utt. Proti, uvertūra klausītāja (lasītāja) duetam ar dzejnieku. Nekad nav divu vienādu kontaktu, jo šāds kontakts vienmēr ir kopradīšana. Viens — ko es esmu uzrakstījis, otrs — ko viņš ir uztvēris, un

pavisam kas cits ir tas trešais — tās vibrācijas, kas sakrīt manī un viņā. Tas vienmēr ir dziļi individuāli, un lielu pulku ievīļņot vienā frekvencē ir ārkārtīgi grūti. Tāpēc Dzejas dienas galu galā reducējas uz to, lai cilvēks, pārnākdams mājās, paņemtu rokās grāmatu.

— *Man šķiet, tik daudzi šo grāmatu pēc tam nemaz arī neņems rokā... [..]*

Kādai, jūsuprāt, jābūt astoņdesmito gadu dzejai?

— Kultūras attīstība, bez šaubām, ir sarežģīts process, un nodarboties ar prognozēm ir visai riskanti. Man šķiet, dažkārt ne mazāk auglīgs var būt arī stratēģisks skatiens atpakaļ.

Lūk, mums kaimiņos ir divas valstis — mazā Mongolija un lielā Ķīna (tautu salīdzinājumā jēdzieni “liela” un “maza” nepastāv). Savā attīstībā tām nācās pārlēkt pāri milzīgiem laika posmiem. Tās nevarēja vienkārši pārņemt mūsu pieredzi, jo nav iespējams organiski pārceļt cituviet svešu kultūras vai sabiedrisko modeli. Taču kardinālu pārmaiņu problēmas ir tādas pašas kā mums. Kā tās izpaudās Ķīnā? Viņu tā sauktā kultūras revolūcija — un tas aplinkus tika atzīts arī nule notikušajā Ķīnas KP kongresā — būtībā bija kontrevolūcija pret kultūru. Un neviens vairs nespēs atdot pasaulei bojā gājušos talantus un izpalikušos šedevrus.

Visā pasaulē notiek zinātniski tehniskā revolūcija. Un tās sakarā vēl kāda doma, kas man neliek miera. Proti, Radiščeva pazīstamais ceļojums no Pēterburgas uz Maskavu. Neatceros, cik tieši dienu tas ilga, taču viņam pietika laika, lai saskatītu, apjēgtu un novērtētu daudz ko tādu, ar ko viņš līdz tam nebija sastapies. Tagad mēs braucam šo ceļu simtkārt ātrāk, bet arī simtkārt mazāk redzam. Un mēs kļūstam ne tikai par progresā baudītājiem, bet arī par upuriem. Steigas un nieku dēļ — te es atkal minēšu mantas kultu, kas joprojām man liekas bīstams, — mēs palaižam garām lielas un nozīmīgas lietas. Aug ātrums, temps, aug arī paviršība, un līdztekus rodas atsvešinātība. Kaut arī kontaktu iespējas ir lielākas, tie kļūst steidzīgi un

vairo nevērību. Šodien reti redz pat ārējās tuvības spontānas izpausmes.

Mihails Prišvins, bīdamies kļūt par mantas vergu, vairījās no piedāvātās automašīnas iegādes. Tā ir savu spēju reāla novērtēšana un saprātīga tieksmju iegrožošana būtisko vērtību dēļ.

Mums ir palaikam jāapstājas un jāapskatās, arī jāatskatās.

Es ļoti sāpīgi uztveru zināmas sabiedrības daļas izlikšanos, ka tā tīri labi var iztikt bez kultūras, mākslas, dzejas. Un arī tās — slīpētās, kas izliekas, ka nevar iztikt; kopumā tas zīmējas uz kultūras vērtību devalvācijas procesu. Un, lai arī klieздоšu piemēru mums nav, katrs sevi aplaupījis sabiedrības loceklis līdz ar to ir aplaupījis pašu sabiedrību (turklāt savu garīgo kroplumu tas izplata ap sevi kā sērgu).

Taču, kā jau teicu, esmu optimists. Tomēr, runājot par astoņdesmito gadu dzejas iespējamo uzvaras gājienu, jāpatur prātā, ka “modeli” pārcelt nevar nedz no tautas tautā, nedz no cilvēka cilvēkā. Var tikai palīdzēt un mācīt, mācoties pašam.

Es vēlētos, lai būtu spriegāks garīgais klimats, lai māksla (arī dzeja) kļūtu katalizējošāka, mazāk apcerīga un izklaidējoša. Attālumu, laika samazināšana mākslinieku spiež uz koncentrētību, vārdu un māksliniecisko līdzekļu ekonomiju, domas un emocijas blīvumu. Tas viss noteikti saasina radītāja un uztvērēja attiecības, un šeit es varu pateikt vienīgi to, ka vienkāršība nebūt nenozīmē primitīvismu. Jāapzinās, ka māksla tiek saprasta nepilnīgi un vēlamās rezonanses vietā var rasties neuzticība pret autoru, dzeju vispār. Mākslinieki nedrīkst kļūdīties. Ironijai un sarkasmam bieži jālabo tas, ko bezatbildīgi samaitājis patoss. Taču ironija un sarkasms nav produktīvi.

— *Vai jūsu sacītais nozīmē, ka gadsimta sākumā futūristu manifestētais ātrums kā vēl viens skaistuma veids tiek atcelts?*

— Tolaik ātrumā gan Marineti, gan Majakovskis saskatīja jaunu un skaistu meiteni, kurā iemīlējās no pirmā acu

uzmetiena. Es jau raugos vaļējām acīm un redzu, ka nu tā ir apprecēta — un notiek pat ģimenes skandāli (zināmā mērā — pat manis dēļ)...

Ātrums ir sasniedzis kritisko fāzi. Arī fiziski ar to ir jācīnās, precīzāk — ar tā radītajiem trokšņiem un pārējiem nesmukumiem. Es neticu, ka var atgriezties divdesmito gadu mākslas jūsma par to. Šai sakarā man šķiet svarīgāka saudzība pret cilvēku. Mākslai jābūt iejūtīgākai — un pirmkārt pret garīgo pasauli.

— *Es domāju, mēs varētu vienoties par formulējumu “dvēseles ātrums”?*

— Jā, skaists apzīmējums. Cilvēkam jāatbrīvojas no visa liekā, lai šo ātrumu viņš spētu uzņemt. Piemēram, jāatbrīvojas no miesas ātruma.

— *Ko jūs domājat par mūsu jaunajiem dzejniekiem?*

— Viņiem iet grūti. Es nepiederu pie tiem, kas saka, ka mūsu jaunie nekam neder. Mums piecdesmito gadu beigās bija nesalīdzināmi vieglāk — ar visu bijušo un reizē nebijušo bērību. Dzīve neļāva mums dot izvērstas atbildes — tikai “jā” vai “nē”. Kļūdas ātri bija pamanāmas, par tām gan vajadzēja dārgi maksāt, bet tā bija mūsu laime, jo laiks faktiski lēma mūsu vietā un ceļa izvēlē problēmu mums nebija. Šobrīd dzīve ir patiešām kaleidoskopiska, ik uz soļa jaunajiem jārisina gandrīz vai hamletiskas situācijas, jo tagad viņi ir tie, kas lemj laiku. Varbūt tāpēc tiem dažkārt ieilgst pubertātes periods — pārāk daudz kas ir jānogaŗšo un jāsaġremo.

— *Vai arī jums šodien gadās nokļūt līdzīgās situācijās?*

— Es zinu, ko meklēju. Man nav laika. Kā Tālam, spēlējot blicī. Mans kredo — atgrūšanās dzejolī no dzejoļa. Radīšana, ne ražošana. Cilvēks nezina, cik daudz viņā iekšā, cik viņš ir dažāds. Nedrīkst atteikties no padarītā, bet jāatgrūžas no tā gan.

Un vēl par ko es esmu pārliecināts — jādzīvo simtprocentīgi savai dienai, savai stundai. Bez šādas līdz ausīm līdzdalības nekāda tālākredzēšana un saprašana nav iespējama.

— *Kritikā ir izteikti daudzi un dažādi viedokļi par O. Vācieti (tie droši vien zināmi arī jums). Tomēr laikam neviens nepazīst cilvēku tik labi kā viņš pats. Es atļaušos lūgt — raksturojiet sevi. Manuprāt, mūsu sarunas kontekstā tas neizklausīsies nepiedienīgi.*

— Darīts ir viss, lai savā rakstīšanā būtu izlikts līdz galam. Jāatdod viss, cik ir iekšā. Godīgi kalpot līdz galam — līdz neželībai (kad dzejnieks saka “es nevaru”, tas ir pirmais zvans uz talanta infarktu). Manuprāt, tā ir viena no būtiskākajām Vācieša īpašībām. Nekad nav uznācis mākslinieciskais skopums, sevis taupīšana. Es nespēju iedomāties, ka es tāpat staigāšu, runāšu, kad būšu beidzies.

Man itin kā ir vajadzīga pastāvīga pašanalīze — uz papīra es daru maz, bet daudz no mana mūža aiziet, sitoties pašam ar sevi. Un, kad es rakstu, man šķiet, ka tie ir dzejoļi, kas raksta mani.

Es varu dabūt tikai caur otru. Es nespēju priecāties par ledus iešanu Gaujā viens. Bet tas jau laikam ir visiem līdzīgi centrētiem cilvēkiem. Ja tāds ko slēpj — tā ir blēdīšanās arī pašam ar sevi.

Vārdisku pašķidāšanu ir daudz — tās dod iluzorisku pašapmierinājuma sajūtu. Apzinos, ka tas ir mans mīnuss. Jo mans laiks ir šī laika laiks, ne mans personiskais. Nemāku zibenīgi vērtēt pats sevi, un tad ir tā, it kā autobuss pašremontētos tai vietā, lai vadātu. Netikums pats briesmīgākais.

— *Kas jums dod spēku uzvarēt sevi?*

— Sakaunēšanās. Tā ir arī tad, kad redzu kādu darām kaut ko ne tā, kā vajag. Un par taisnību ir jāiet un jākaro. Vai var vai nevar, tad jāķeras klāt.

Man palīdz niknums. Jo netalantīgāk manu acu priekšā tiek darīts, jo šis niknums ir lielāks. Un vēl — ja mani nedraugi zinātu, ko tie man devuši, mani peldami, tie nudien nelamātos. Tie mani uzlādē. Rodas jauni argumenti. Lai gan dzīvē netrūkst pretspēka, šis mani skar vistiešāk un visradošāk.

Pārslavēšana un pārpelšana vispār ļauj pašam izstrādāt kontroli — patiesāku un nežēlīgāku.

— *Kā jūs strādājat?*

— Es nezinu pašu kausu — tikai to pilienu, kas viņu pārplida. Kaut kas gruzd — rindas, atskaņas, ritmi, un galējas koncentrācijas rezultātā rodas dzejoļi. Šajā brīdī es varu iet prom, teiksim, no viesību galda, jo bez pierakstīšanas dzejolis aiziet, pazūd. Tāpēc nekad arī nelaboju uzrakstīto — jo nevaru atgriezties tajā stāvoklī.

— *Kas jums palīdz strādāt?*

— Rudens.

1982

“Bet tagad paklusēsīm...”

Sarunas ar radiožurnālisti Brigitu Brīdaku (fragmenti)

— *Ko jums pašam nozīmē PSRS Valsts prēmijas piešķiršana? Kā jūs jūtaties šajās dienās?*

— *Ziniet, man ar tādiem uzmanības izrādījumiem ir bijusi vairākkārt darīšana. Ārkārtīgi apjucis es biju, kad man piešķīra Nopelniem bagātā kultūras darbinieka nosaukumu. Vēl vairāk apjucis biju, kad saņēmu republikas prēmiju. Pavisam apjucis es biju, kad man piešķīra Tautas dzejnieka nosaukumu. Tā ka man ir iznācis ne tikai stundu, dienu vai diennakti domāt, ko tas viss nozīmē... Un — es neesmu liekuļojis un arī tagad netaisos koķetēt — es uzskatu, ka tas ir pagodinājums manas tautas literatūrai, latviešu padomju dzejai. Visai kopumā. Un nav svarīgi, kuram šis nosaukums piešķirts... Tikpat labi tas varēja būt kāds cits. Bet latviešu dzeja to ir nopelnījusi. To es saku ar pilnu atbildības sajūtu.*

— *Gunārs Priede Maskavā pārliecinājies, ka no Ļeņina un PSRS Valsts prēmiju komitejas locekļiem daži ar jūsu dzeju saskārušies pirmo reizi...*

Vai jums neliemas, ja jūs nebūtu latvietis, ka ar jūsu talantu... es saminstinos, jo man gribas teikt — ģenialitāti, bet man kauns, jums acis skatoties, to teikt — jūsu dzeja būtu izgājusi daudz tālāk pasaulē?

— *Labi, atstāsim ģenialitāti pie malas... “Ja nebūtu” — arī pie malas. Man liekas — un tas nav tikai mierinājums vien —, ka*

nevienu tauta nav lielāka par otru. Tāpat kā jebkuram dzīvam organismam — katrai ir sirds, katrai savas asinis... Bet tā nu ir neizbēgama lieta: jo kādai tautai ir lielāka masa, jo viņai ir lielākas iespējas talantu izvēlē.

Mūsu literatūra pasaulē iet diezgan gausi, un tās vārds neskan tik skaļi, tik lepni, kā tam vajadzētu būt. Jo mēs esam dikti maza tautiņa. Pie tam no tādas valodu grupas, no kuras valodu kokā vairs palikušas tikai divas lapiņas: mēs un lietuvieši. Citādi ir tautai ar pasaules valodu, nu, teiksim, krievu valodu. Krievu literatūrai ir neizmērojami vieglāks ceļš pāri Krievijas Federācijas robežām. Un ne tikai pāri robežām — svarīgākais jau nav iet pāri robežai, svarīgākais ir ieskanēties, ieņemt savu vietu pasaules tautu literatūrā, līdz ar to — pasaules kultūrā. Un nav tādas tautas, kura, godīgi nopelnot, nedrīkstētu ieņemt savu vietu pasaules kultūrā. Bet ceļš vienam ir grūtāks, citam vieglāks. Patiešām — mums nav viegli pasaules literatūrā panākt taisnīgu Raiņa novērtējumu. Pie tā mēroga, pie tā vēriena, kāds ir Rainim, pasaules literatūrā nesalīdzināmi ievērojamākas vietas aizņem rakstnieki ar daudz mazāku talantu.

No mums prasa vairāk. Jo ir arī tā cilvēce iestrādājies: nu, kā — no tādas mazas tautiņas, nevar būt, ka tur... Vārdu sakot, ar dubultlupu pēta katru, kas paceļas pāri zināmam kultūras līmenim, vai tas būtu literatūrā vai tēlotājā mākslā, vai tas būtu mūzikā. Atcerieties to traģisko incidentu — Dārziņš un Sibelius. Un, kā izrādījās, — lielajam Sibeliusam pret Emīlu Dārziņu nav bijis nekādu antipātiju, kaut kāda iepriekš pieņemta ļaunuma, taču viņa patmīlība spieda uzskatīt, ka Dārziņš ir plaģiators... Bet Emīla Dārziņa vaina bija tikai tā, ka viņš nāca no mazas tautiņas. Un tādām gara milzenim šķiet: tas nevar būt, ka no tik maziņa nāk arī tik lielas skaņas! Mēs jau varam teikt: "Visas tautas vienādas! Visiem ir vienlīdz viegli, vienlīdz labi!" Nav vis! Nevienkāršosim — ne vēsturiski, ne socioloģiski! Tās ir sarežģītas problēmas, kuras jārisina visā to sarežģītībā. Un ar to taču nodarbojamies!

Ar iziešanu pasaulē tagad ir savādāk. Progress šinī ziņā ir liels, es pat teiktu — milzīgs. Diemžēl Rainis to neredzēja, bet tagad mēs jau varam priecāties, ka grūti atrast vietu, kur Rainis būtu svešs, kurpretī pirms gadiem piecdesmit mēs daudz kur ar lielām šausmām konstatētu, ka tāds milzenis nav ieraudzīts, ka par tādu nav ne jausmas.

Tagad atskatoties — man bija jāatskatās, gribu to vai negribu, ir reizes, kad jāatskatās uz to, kas ir darīts, — es nevaru sūdzēties par to, ka man būtu kāds līcis kaut kādus šķēršļus. Iešanai.

— *Vai to sekmē arī kādi no latviešiem, kas dzīvo ārzemēs?*

— Jā, ir vesela grupa tādu — nav iespējams visus nosaukt, es varu kādu uztraukumā piemirst —, kuri uzskata, ka viņu tauta ir šeit, literatūra ir šeit un viss labais un viss priekšā stāvošais ir saistīts ar to, cik stipri viņi turēsies pie savas tautas, pie savas literatūras. Viņi nav no tiem, teiksim, iedomīgajiem, kas uzskata, ka tā vieta, kur viņi aizbraukuši — Austrālijā vai kur citur —, ka tā nu būtu tā pasaules naba. Latvija ir šeit, Rīga ir šeit, Latvijas likteņi ir šeit.

Tikai — sakiet ko sacīdami — tā iešana tautā, iešana pāri savas tautas un savas dzimtenes robežām ir, kā saka, koks ar diviem galiem. No vienas puses — ir tāda ļoti laimīga, nu līdz sāpēm laimīga sajūta, ka tu nedari savai tautai negodu, ka tu neesi nasta savai tautai, bet ka tu dari kaut ko viņas labā, viņas prestiža, viņas goda labā. No otras puses — tā ir milzīga atbildība... Un ar atbildību ir tā: atbildībai jābūt bezgalīgai, bet pat tad tā nedrīkst pārvērsties par akmeni kaklā. Atbildība nedrīkst būt nospiedoša, tad tā vairs nav katalizators rīcībai... un domai, un emocijai, tad jau tā ir bremze.

— *Un slava?*

— Slava ir kaut kas dikti smags un dikti rūgts. Un arī kaprīza lieta, ar kuru jāprot apieties. Par laimi, man ar šo te, sauksim viņu par biedreni vai kā, ar slavu man iznāca sadurties jau tūlīt pēc pašas pirmās grāmatas. Un godīgi teikšu: es biju uz kādu

laiciņu noreibis. Kā jauns gailēns. Slimība bija ļoti asā formā. Pašapziņas un pat iedomības slimība. Bet, cik asā formā tā bija, tikpat ātri tika arī izslimota. Un uz visiem laikiem.

— *Kas jums lika toreiz pamosties? Dažs labs noslimo visu mūžu...*

— Atbildība. Sabiedrības rezonanse. Redziet, tas ir, kad tu apjēdz — es pat negribu: saproti, redzi — ar to ir par maz —, bet kad tu apjēdz, apjaut, ka esi sabiedrībai vajadzīgs, ka viņa atbild... Skaidrs — sabiedrība tev pašam ir vajadzīga: tu bez tās nevari, kā nevari bez gaisa, bez kā. Bet, ka tu arī viņai esi vajadzīgs, — tā saprašana izslēdz visādas sevis pārvērtēšanas iespējas — tas ir kaut kas nepārvarams, nepieviljams un pievilt nedrīkstams. Un tas prasa tevi visu līdz galam.

— *Kā jūs to zināt — par savu vajadzību sabiedrībai? Tikai no grāmatu metieniem?*

— Nē... (*Pauze.*)

— *Jūs varat tikt vaļā kaut vai ar vienu piemēru...*

— Nē, ar vienu nevar. Tāpēc, ka cilvēka vajadzība cilvēkam ir tik daudzveidīga... Es nezinu... Lai tos piemērus uzskaitītu, tur būtu vajadzīgi folianti un folianti. Un, kā jau dzejolī bija sacīts, — “lai dziedātu visi, ir jāzin tā dziesma, ko dzied viens un dzied vienreiz”...

Redziet, nav divu vienādu attieksmju starp mani un lasītāju. Ar manu lasītāju. Ar tiem, kas dzeju nelasa, ar tiem, kuriem es nederu un neesmu vajadzīgs, par tiem nerunāsim, tā ir cita lieta, cita... Bet ar tiem, manējiem, ar katru ir savādāk, ar katru — savādāks kontakts. Un tā istā tikšanās, man liekas... Es nerunāju par dažādiem vakariem un pasākumiem, tur jau mēs tiekamies, lai tikai apskatītos, kādi mēs esam dzīvē, kā mēs runājam, kā mēs staigājam, kā mēs uztraucamies, kā mēs tik tikko no prieka reizēm varam novaldīt asaras... Īstā satikšanās nāk, kad mans lasītājs paņem grāmatu. Viņš ir no vienas puses, es — no otras. Grāmata paliek starp mums vidū un — tas nepasakāmais, tas lielais, bet jaunais, jo es dodu bieži vien tikai tādu kā uzmetumu,

kā pieturas punktu, reizēm tikai norādot virzienu, bet — nepārprotami norādot. Un katrs lasītājs tajā noteikti ieliks kaut ko savu. Dažkārt pat ir tā, ka ieliek pretējo. Bet katrā ziņā — katrs ieliks savu, un tur sākas tas, ko es saucu: mākslinieka un lasītāja kopradīšana. Un šī kopradīšana, tas ir tas svētākais. Pats vajadzīgākais... Tas ir kontakts. Un no visiem šiem divpusējiem kontaktiem kopā tad arī sanāk, cik un kam es deru.

— *Kopradīšana... Tā ir jau otrā kopradīšana. Pirmā ir tad, kad esat jūs viens pats un pasaule...*

— Jā.

— *Tas ir... Kas jūs esat vairāk tajā brīdī — instruments vai, teiksim, pianists?*

— *(Gara pauze.) ... vai komponists? ... Pasauli es, protams, neesmu uzkomponējis, bet pasaule ir tik milzīga, ka jebkurai manai kompozīcijai var derēt. Lielāko tiesu gan, visā vairumā notiek tā, ka — pasaule komponē. Es esmu tikai nošu pierakstītājs...*

— *Vai jūs atceraties savu pirmo pierakstīto dzejoli?*

— Kādreiz es par to kautrējos runāt, jo kādu gan dzejoli var uzrakstīt sešu gadu vecumā. Tagad jau es to varu bez sarkšanas nocītēt, smaida vērts tas arī ir. Uzrakstīts tādiem mazītiņiem, apaļiem burtiņiem:

Cilvēks, kas nav rūpēs audzis,

līdzjūtību neizjūt,

Cilvēks, kas ir rūpēs audzis,

līdzjūtību otram jūt.

Bet, kas mani pārsteidz, — tas ir izsecināts no daudziem paša redzējumiem, no daudzām pieaugušo runām, izdarībām, no visa kā.

— *Katrā ziņā tas nav izlutināta bērna izsecināts.*

— Es esmu dzimis 33. gadā, tātad man vēl nebija astoņi gadi, kad jau bija karš. Un arī pirms kara sākās tādas milzīgas sabiedriskās pārvērtības. Tātad esmu no tās paaudzes, kurai bērnība formāli bija, bioloģiski bija, bet faktiski tās nebija. Karā

mums nebija dotas tiesības būt maziem. Nāca situācijas viena pēc otras, kad tev nebija neviena padomdevēja. Vajadzēja acumirkli un nekļūdīgi pieņemt vienīgo un pareizo lēmumu. Pretējā gadījumā mēs tiktu samīti, samalti un iznīcināti. Tā ka par bērniību var runāt nosacīti.

— *Vai toreiz jūsu spēles arī bija nežēlīgas?*

— Spēlēm atlika maz laika. Un, cik nu to bija, tās visas bija baigi saistītas ar apkārtējo īstenību. Mēs nespēlējām bērnus. Mēs spēlējām karavīrus. Mēs spēlējām šāvējus un nošautos...

Bet bērni vispār ir nežēlīgi. Protams, viņi ir bezgala tīri, uzticīgi, gaiši, tieši, bet es līdz pat šim laikam nevaru saprast, kā viņos ar to visu var sadzīvot arī tāda nežēlība. Pat pret saviem mazākajiem brāļiem — zvēriem, putniem... Līdz sadismam. Un arī vēlāk. Mēs katrs atceramies, cik esam pāri darījuši saviem vecākiem, nedomādami neko ļaunu. Cik esam pāri darījuši saviem skolotājiem. Kā ar nazi novilkta svītra — mīļi skolotāji un tie, kas krituši nežēlastībā. Tu vari būt simtiem reižu ārkārtīgi taisnīgs, bet pietiek reizi kļūdities, un tā vaina vairs nav izpērkama. Tā viena kļūdišanās izrādās ārkārtīgi dzīvīga. Tāpat kā literatūrā — negatīvo personāžu nezina kāpēc vieglāk radīt nekā pozitīvo...

— *Lai kāda nežēlība, bērni laikam meklē arī maigumu?*

— Es nezinu... Maigumam atlika tik maz laika. Kā, teiksim, fotografējot uzzibsnītu spuldze. Tas uzzibsnījums ir pārāk īss, lai salīdzinātu, vai pēc tā tiecās. Bet bez tā jau, protams, dzīvot nevarēja.

Tas viss ir uzlicis manai paaudzei zināmu zīmogu. Mūsos visos ir palicis kaut kas bērnišķīgs, un reizēm par to citi smejas, pat jaunā paaudze smejas, kā, nu, teiksim, runājot par mani pašu, vecis pēkšņi pārvēršas un sāk spēlēt sunišus, it kā būtu vēl īsās biksītēs. Tas bērnišķīgais ir palicis arī tagad — līdz piecdesmit gadiem. Tikai tai uguntiņai — bērnišas uguntiņai ir milzīga pelnu kārtā virsū, bet viņa turpina, tāpat kā lava, gruzdēt un šad un tad izlaužas ārā. Un tas paliks līdz mūža

beigām... Tā ka mūsu paaudze ir tāda it kā nelaimīga, bet es teiktu, ka šajā nelaimīgumā ir kaut kāda laime — saglabāt tādu bērnišķīgu līdz galam uzticēšanos. Un arī pārdzīvojumā kaut ko bērnišķīgu — tādu spēju, teiksim, ja reiz smieties, tad smieties līdz pašam galam. Un, ja bēdāties, tad līdz pašam vismelnākajam izmisumam.

— *Un tomēr jaunajai paaudzei, kuru nav piemeklējušas katastrofālas nelaimes, laikam taču nav vieglāk kā jums ar visu kara grūtumu?*

— Vai, kā jūs visu precīzi formulējat. Ir, ir, par ko jaunos rāt, reizēm papērt, pat mana paaudze ar kaut kādu vīzdegunību: jā, nu mētājas apkārt, nezina, kur iet, kur sevi likt... Bet viņi aizmirst, ka mūsdienu paaudzei ir nesalīdzināmi grūtāk, nekā mums bija. Labi: mums trūka, ko ēst, trūka, ko vilkt mugurā reizēm. Uz skolu nevarēja iet, tāpēc ka nebija, ko vilkt kājās... Bet uz visiem jautājumiem mums bija gandrīz pilnīgi skaidri “jā” un “nē”. Mums nedeļa alternatīvas. Un jūs saprotat, ka starp divām lietām izšķirties ir daudz vienkāršāk nekā starp divsimt divām. Sarežģīta ir mūsu šodienas dzīve. Jauns cilvēks var vienkārši apjukt. Cik nav gadījies redzēt, ka cilvēks tieši izvēles bagātīguma dēļ apmaldās, pazaudē pats sevi. Un bieži — liktenīgi.

— *Es tā pārskatīju visādas mapītes, kur saglabājušies daudzu jauno dzejnieku pieteikumi. Desmitiem latvisku uzvārdu, un nav slikti tie pirmie dzejoļi. Kur vairums no viņiem paliek? Vai jūsu laikā bija tikpat daudz pieteikumu?*

— Man šķiet, mūsu bija mazāk, to brīvprātīgo, kas ienāca literatūrā. Un tāpēc skaitliski atbirums bija stipri mazāks. Bet visu jau nevar ar matemātiku, ar procentiem un skaitļiem. Tur ir ārkārtīgi daudz jautājumu, kāpēc tas notiek un kāpēc tas atbirums tagad ir tik liels. Manu acu priekšā ir cilvēku desmit, kuriem es esmu ticējis un par kuriem, roku uz sirds liekot, varu teikt tagad: viņi varēja būt dzejnieki, spriežot pēc pieteikuma, bet viņu entuziasms, pašaieliedzība, gatavība uz sevis

nežēlošanu... Viņi nebija gatavi uz šī ceļa ārkārtīgo grūtumu. Visgrūtākais ir pat ne sevi izturēt līdz pirmajai grāmatai, tikt pie vārda, kā saka latvieši — tikt ar pīpi uz jumta —, arī ir ārkārtīgi grūti, tāpēc ka mums to gribētāju ir ļoti daudz. Un ir pat tā vienā otrā dzejnieku grupiņā: kā viens tiek uz jumta, tā pārējie rauj lejā. Otram arī gribas pabūt. Bet vēl grūtāk nekā sevi izturēt līdz pirmajai grāmatiņai ir pārvarēt to elles distanci starp pirmo grāmatu un otro. Pirmā uzrakstās ar bērnības atspīdumu, saulītes gaišumu, ar visu, ko cilvēks izdzīvojis līdz saviem padsmīti gadiem. Pirmā grāmata nāk grūti, ārkārtīgi grūti, bet vieglāk nekā otrā, jo otrajā grāmatā māksliniekam jādod jau savas dvēseles summējums. Starp sevi, sākušos, un pirmo grāmatu ir — nu, divdesmit gadu. Bet starp pirmo un otro — gadi pieci. Un pa tiem pieciem gadiem būs jāuzkrāj — ar acīm, ausīm, ar katru savu ādas šūnu būs no dzīves jāuzņem un jāvispārina, jāpārdzīvo, jāmacās, jāzaudē un jāiegūst tik daudz, cik pa visu skaisto baltā papīra laiku, kad visi pasaules notikumi, pārdzīvojumi rakstījās dvēselē pirmo reizi. Un to otro grāmatu retais iztur.

— *Bet izmaiņas ir arī personības nobriešanas ātruma ziņā...*

— Mākslinieka būtības parādīšanās, iekšējās parādīšanās laiks ir palicis tas pats. Talants jau parādās noteikti padsmītos. Tur starp Puškina laiku un mūsu laiku nav nekādas starpības. Varbūt pat tas notiek straujāk. Taču informācijas blīvums, ko katra stunda krauj mums virsū, neļauj atklāties tam parādīšanās brīdim. Tas top aizkavēts, mākslīgi aizturēts. Progresā koka divi gali: kaut ko pasteidzina, dara tuvāku, dara ērtāku, bet tajā pašā laikā uzkrauj mūsu dvēseles pasaulei tik daudz bagāžas. Un kamēr mēs kā tādi kurmiņi izrokamies ārā... Mums nevaradzēja caur tādiem kalniem izgrauzties, lai parādītos. Tur varēja parādīties gandrīz uzreiz.

— *Uzreiz... Tad jūs skolā neesat bijis no kautrīgajiem?*

— Skolā es biju uz mata tāds pats liekulis kā visi citi, kas raksta dzejoļus ar briesmīgu noslēpumainību un tā liekulīgi slēpj

savu kladīti, lai neviens neieskatās, bet ar klusu cerībiņu: gan jau kāds atradīs un izlasīs. Tāpat kā slepus raksta dienasgrāmatu, kaut gan tā noteikti ir vēstule kādam. Grūti laikam izskaidrot tādu pašizteikšanās vajadzību. Ir kaut kāda zemapziņas sajūta, ka tu vari būt derīgs ar to, ko spēj pateikt. Lai kautrība būtu cik liela, bet ir nojausma, ka tu varētu palīdzēt kādam vai iestāties pret kaut ko ar nežēlīgu vārdu. Tāda vajadzība pastāv, un tā tomēr ņem reiz virsroku.

— *Un kad tas notika ar jums?*

— Par dzejnieku saukties es neuzdrīkstējos ilgi, ilgi. To es skaidri atceros: man bija 25 gadi, kad vēl vārdu “dzejnieks” es uzskatīju par lamu vārdu. Visu ko — tu vari rakstīt dzejoļus vai ko, bet nosaukt sevi par dzejnieku — nu, vājprāts! Jo tas man bija kaut kas tāds... Neaizsniedzams augstums... Nenoformulējams tālums... Es atceros — uz Api atbrauca Tautas rakstniece Anna Sakse un dzejnieks Jānis Plaudis. Es nobraucu 20 kilometrus ar velosipēdu, lai paskatītos, kāds izskatās dzīvs rakstnieks. Un biju sašutis līdz sirds dziļumiem. Un pie visa vainīgs bija tas, ka Jānis Plaudis izkāpa no automašīnas, izvilka no kabatas ķemmīti un sasukāja matus. Dzejnieks — un ar parastu ķemmīti! Tas man bija milzīgs kritiens no padebešiem.

— *Bet kā jūs pats jutāties, kad tikāt uzrunāts par dzejnieku?*

— Es pārbijos. Ilgu laiku es biju tāds, kas lasīja, rakstīja dzejolišus, man bija vārds, uzvārds, bet nekāda nosaukuma nebija. Un tas bija tik pareizi, tik dabiski. Un pēkšņi — dzejnieks! Atklāti sakot, man satumsa acu priekšā, zeme sagrīļojās, un es domāju, kas notiks tālāk. Tad es sapratu — bailes, tas nav īstais vārds, bet pret šo vārdu, pret šo profesiju... Un nevar būt citādi: sava profesija ir jāmīl līdz svētuma pakāpei, jāstāda vērtības ziņā blakus savai dzīvei un pāri tai. Obligāti: pāri tai. Dzejnieks! Īstam dzejniekam tas nav ne profesijas, ne kā cita nosaukums, viņš pastāv kā dzejnieks nepārtraukti, dienu un nakti. Viņam nav cita pastāvēšanas veida.

Ir mākslinieki, kas var būt radoši uz noteiktām stundām, uz noteiktu laiku. Pēc tam viņi pagriež slēdzi, pārslēdzas un ir pavisam kas cits. Un ir laimīgi izņēmumi, kas radošā stāvoklī ir nepārtraukti. Un tas viņiem nav par smagu. Tas var būt apziņā, tas var būt zemapziņā, bet tādi viņi ir visu laiku.

— *Jūs sacijāt — ir laimīgi izņēmumi... Bet visu laiku taču nav šīs sajūtas?*

— Kaut kādā mērā laimīgs es esmu visu laiku. Arī tad, kad ir lielas bēdas vai liela nelaime. Jo ar ko tad lielām bēdām un nelaimei ir tikts pāri? Tikai ar to pašu... Aprēķina cilvēki nekad nav laimīgi. Tas ir pašapmāns. Tikai spēcīgs cilvēks var būt laimīgs.

— *Dekarts teicis: "Es domāju, tātad es dzīvoju." Dzejniekam būtu jāsaka: "Es jūtu, tātad es dzīvoju." Tā?*

— Jā.

— *Vai arī: "Mani rāj, mani lamā — tātad es dzīvoju."*

— Ha...

— *Ar to Vācieti nemaz tā nav, ka visi viņu tik ļoti mīlētu...*

— Tā nemaz nevar būt. Tad ar Vācieti dikti, dikti kaut kas nebūtu kārtībā...

Ja mani nelabvēļi zinātu, cik viņi ar savu netaisno nelabvēlību ir devuši man spēku, viņi noteikti to būtu apvaldījuši. Savus nepatiesos pārmetumus. Tas ir tik uzlādējoši. Tāpat, kā gribas aizstāvēt savu tuvāko, tāpat arī gribas aizstāvēt savu patiesību, ja tu esi svēti par to pārliecināts. Un nav nekā katalizējošāka, ja tādā reizē tavu svētu patiesību kāds netaisni aizskar.

— *Jā, ko tu stipram padarīsi!*

— Bruno Jasenskim ir — tas atkal aiziet augstos vārdos, bet viņam ir epigrāfs: "Nebaidies no draugiem, sliktākajā gadījumā viņi tevi var nodot, nebaidies no ienaidniekiem, sliktākajā gadījumā viņi tevi var noslepkavot. Baidies no vienaldzīgajiem — viņi nenodod un neslepkavo, bet tikai ar viņu mēmo piekrišanu uz zemes pastāv nodevība un slepkavība."

Tas tiešām ir ārkārtīgi precīzi pateikts spriedums vidusmēram, tieši viduvējībai. Kad cilvēks pats cīnās par to, lai būtu tāds kā visi.

— *Par vienaldzību — ir cilvēki, kuriem vienaldzīga poēzija, literatūra, māksla... Nu, un tad?*

— Nu, un tad! Viņi ir... Cik lielā mērā viņi ir pret mākslu vienaldzīgi, tik lielā mērā viņi ir kropli.

— *Bet pie kropluma cilvēks var pierast...*

— Jā, var pierast. Viņš to var pat nejust. Bet es nevaru saprast tos, kuri, būdami kropli, ar to plātās. Tas ir tik neētiski, tas ir nekrietni. Plāties ar savu kroplumu. Un var pat aiziet līdz karojošai kroplībai.

— *Bet ir arī tādi cilvēki, kuriem laba dzeja ir vienaldzīga, jo viņi gluži vienkārši to neuztver, nesaprot.*

— Par dzejas saprotamību un nesaprotamību... Es mīlu tos cilvēkus, kuri saprot. Es nīstu tos, kuri nesaprot un klaigā par savu nesaprašanu, to sevī uzkurinādami un plātīdamies. Un ar dziļu iejūtību un tādu ieinteresētību, cik nu tas ir manos spēkos, es iztuos pret tiem cilvēkiem, kuri grib saprast un tiešām nesaprot. Ir taču tādi rakstnieki, lieli rakstnieki, kuri nodzīvojuši savu mūžu, tā arī palikdami savam laikam nesapraستی, kurus cilvēki panākuši tikai pēc tam — tik tālu viņi bijuši savam laikam priekšā.

Savam laikam priekšā ir jābūt. Tādu nesaprašanu es uzskatu par pilnīgi normālu. Pat vēl vairāk: es neuzskatu par normālu, ja kaut kas jauns nesastop pretestību. Tad tas nav nekas jauns. Arī man kādreiz bija tā, ka nebija neviena lasītāja, kas kaut ko nesaprastu. Un es kļuvu uzmanīgs. Ja saprot visi, kaut kas nav kārtībā. Muļķības ir tas, ko teica par Majakovski, ka viņš ir lasījis dzejoļus priekšā jebkuram, visiem pēc kārtas un no tā secinājis, vai dzejolis der vai neder. Tās ir muļķības. Kurš katrs saprot, ka tādu dzejoli nemaz nav vajadzīgs rakstīt. Jo priekš kā rakstīt visiem zināmas lietas?! Jaunais vienmēr pretestību sastop.

— *Jā, jūs jau nu to esat izbaudījis...*

— Ja runājam tieši par mani... Redziet, māksliniekam ir jābūt... Es nosaucu sevi par mākslinieku, labi, nesauksim... Es tagad intuitīvi jūtu, vai man ir taisnība vai nav. Un manis pēc tur mani padomdevēji vai kas var stāvēt uz galvas vai līst no ādas ārā, es zinu, ka mana stunda pienāks un visa klaigāšana norims. Un tā jau ir bijis daudz reižu... Nu, sāpīgi jau tas ir. Nu, nu... nav patīkami — bet tā jābūt... Tā tam ir jābūt! Teiksim, bija jāpaiet turpat desmit, nē, astoņiem gadiem, lai “Balsij bez pavadījuma” sastaptu lasītāju. Man atklāti teica acīs: “Kur tu domā to likt? Tev to vienkārši vajag likt... — vienā vietā.” Jūs jau zināt, kurā.

Ārkārtīga klaigāšana bija pēc “Einšteiniānas”. Bet tagad jau akadēmiķis Jānis Stradiņš “Cīņā” var ironizēt apmēram tā: kādreiz bija liels troksnis ap “Einšteiniānu” — neviens to neesot sapratis un it nekad nesapratīšot, bet tagad to bērni mācās skolā, un izrādās, ka nekā nesaprotama tur nav. Vārdu sakot, ir bijis jāpaiet laikam.

Es esmu par to, ka sarežģītais jātēlo sarežģīti.

— *Un vienkāršais — vienkārši!*

— Vienlīdz slikta ir sarežģītu dzīves un cilvēka garīgās pasaules procesu vienkāršošana un parastu dzīves norišu, parastu emociju sarežģīšana. Diemžēl ir kā viens, tā otrs. Mūsdienās izglītības līmenis ir pietiekošs, lai elementāri taisītu trikus. Kaut ko jau mēs mākam... Un reizēm dažs var aizmaskot pilnīgu Toričelli tukšumu ar visādiem grabuļiem. Diemžēl tādas lietas arī pastāv.

Bez tam ir rakstnieki, kas, uzrakstījuši vienu grāmatu, turpina visu mūžu variēt vienu un to pašu. Varbūt viņiem pašiem liekas, ka iet uz priekšu, bet patiesībā tā ir vāveres skriešana ritenī. Un mākslinieks ir beidzies, kaut arī kvantitatīvi raksta daudz. Jau tagad ar neapbruņotu aci redzams, ka šīs modulācijas laika pārbaudī neizturēs.

Tā ir mākslinieka nāve, ja viņš neatgrūžas no sevis — vakardienīgā. Tā nav frāze, tā ir ārkārtīga nepieciešamība. Jo radīt var,

nenoraidot savu iepriekš radīto, bet tikai atgrūžoties no tā pēc iespējas tālāk. Jo citādi pats radīšanas process kļūst par ražošanu.

Tas tāpat kā zinātnē. Ja zinātnieks ir degradējies, viņš kļūst par racionalizatoru, kas taisa skrūvītes vienu labāku par otru. Tā ir tikai elementāra tehnika. Mākslā uz mata tas pats. Bet jāizgudro kaut kas principiāli jauns.

— *Jauns — tikai tāpēc, ka jūs tā gribat?*

— Nē. Ne tāpēc. Ar apņemšanos vien te nekas nav līdzēts. Es pastāvu uz to: jo lielāka pašaieliedzība, es pat teiktu — pašnežēlastība pret sevi, jo stiprāka intuīcija, kurp jāiet.

Un pats galvenais elements — tam ir jānotiek nepārtraukti.

Es nonāku pie jaunas grāmatas ar lielām grūtībām, ar lielām sāpēm... Varat smīnēt, varat pat smieties — reizēm ar lielu iekšēju asiņošanu. Nevis saražot, bet uzradīt.

— *Kā jūs to panākat?*

— Uz šo jautājumu ja es atbildēšu, tad vismaz daļēji samelošos. Es nevaru atbildēt. Vienīgais, ko es nesamelošos, ja es pateikšu tā un tā dzejoļa pēdējo pilienu, kurš bija pēdējais piliens, kad dzejolis man pateica: "Es esmu gatavs, lūdzu, laid mani ārā!"

— *Jūs vēl neesat piecdesmitgadnieks, nākamgad būsit, Ziedonis būs, Jurciņš...*

— Nebūšu. Tāpēc ka es uzskatu — cilvēkam gadu ir tik daudz, cik ir. Nevis tik, cik pasē ierakstīts. Esmu redzējis sešdesmitgadīgus jaunekļus, kuri dzīvi aizgūtnēm dzer, viņi vienkārši trīc un dreb, ka varētu kaut ko nepaspēt, palaist garām kaut ko tādu... Zinātkāri, zinātgriboši, darīt griboši. Un otrādi — sešpadsmitgadīgus večus, kuri visu izredzējuši, visu izjutuši, bet vēl nav pienācis laiks nomirt. Un tā dzīve tik garlaicīga, ka to zaudēt arī nav nekāda lielā nelaime.

— *Jā, paldies, tas tā negaidīti. Jāatzīstas, ka jautājums bija citādi iecerēts. Vai jums neliekas, ka jūsu vienaudžu zinātnieku veikums būs spilgtāks laikmeta zīmogs nekā jūsu un jūsu paaudzes dzeja?*

— Nē, es nedomāju tā. Man liekas, ka visi mēģinājumi nostādīt zinātni un tehniku konfrontācijā ar mākslu vai pat

konfliktā ar mākslu ir mākslīgi sholastiski un dikti netālredzīgi. Vai mēs neaizlaižam savu zinātnes un tehnikas progresu tik tālu, ka nespēsīm to noņemt? Vai mēs, it kā uzlabodami, labiekārtodami savu dzīvi ar jaunākajiem zinātnes un tehnikas sasniegumiem, nesaīsināsim savu mūžu? Vai mēs, samazinot attālumus gan laika, gan telpas ziņā, sevi neapzogam garīgi?

— *Kas jūs visvairāk sāpina mūsu sabiedrībā?*

— Mūsu ideāli ir pretēji tai ideoloģijai, kas ir zemēs, kur tiek celts zelta teļš uz pjedestāla. Bet mēs tomēr esam cilvēces daļa, arī mums nevar neviena vētra iet secen. Mani uztrauc, stipri uztrauc tāda it kā nevainīga jaunās paaudzes lutināšana, paši vecāki virza uz to, ka mantiskais, materiālais tiek stādīts jau blakus un reizēm pat augstāk par garīgām vērtībām. Lieta var aiziet līdz pielūgsmei, līdz tam, ka mēs sāksim nosacīt cilvēka vietu, cilvēka vērtību pēc tā, kas žvadz kabatā, ko katrs uzvelk mugurā. Mūsu ideāliem tas ir nāvējoši.

— *Varbūt tāpēc daudzas slavenas personības — Einšteins, Hemingvejs, akadēmiķis Landaus, arī Ojārs Vācietis — parasti tērpušies džemperos? Tā ir kaut kāda tieša sakarība starp džemperiem un ģenialitāti?*

— Ziniet ko, ja ģenialitāte slēptos džemperos, tad visa cilvēce, vismaz vīrieši, kuri, manuprāt, ir stipri godkārigāki par sievietēm un visi grib būt ģēniji, — tad visi viņi staigātu džemperos. Tas būtu ļoti garlaicīgi arī sieviešu acīm. Acīmredzot izskaidrojums ir ikdienišķāks. Piemēram, mani tas aprūtina, ierobežo, kaitina, padara īgnu, padara neiecietīgu, ja man uz kādu vietu jāierodas noteikti uniformā tērptam. Nedod dievs, ja man būtu tāds amats kā kora diriģentam, kam noteikti jāvelk fraka. Es nebūtu savā elementā. Vīriešiem nevajag pievērst uzmanību ārīšķībām. Neviens taču Einšteinu nenosoda, ka viņš vienai lepnai sabiedrības daļai, kam zelts nav mana tauta, kam zelts ir mans maks un svars sabiedrībā, izgāja pretī ar galošām basās kājās. Ar to, ticiet man, Einšteins nezaudēja nevienu atomu no sava lieluma. Viņš vienkārši to pat nepamanīja, uzskatīja to par mazsvarīgu.

— *Vai mūsu sabiedrību nekaitina jūsu ārkārtīgā vienkāršība, pat askētisms?*

— Es neteiktu — askētisms. Jo nekādās speciālās skrandās un ielāpos es nestaigāju — tā būtu tikpat liela māžošanās... Bet ar snobismu sanākt ragos man ir gadījies ārkārtīgi bieži. Vismaz tā: es neesmu uzvilcis laka kurpes uz vakaru, atnācis tajos pašos ceļa zābakos, kādos esmu iebraucis. Bet ir tādi, kas domā: ja tu neesi laka karpēs, tad tu esi ieradies kaut ko demonstrēt, — un jūtas patiesi aizskarti.

— *Bet karpēs tomēr ir ērtāk...*

— Manta nav bīstama tikmēr, kamēr tā kalpo cilvēkam. Bīstama kļūst tad, kad vairs nevar saprast, kurš kuram īsti kalpo. Teiksim, cilvēks zina, ka esmu tikko no ceļa un noteikti izsalcis, mani vispirms vajag pabarot, — nu tādi ir mūsu tikumi, tikai tad mēs varam izprašāties par laikiem un cilvēkiem. Bet, ja man vakariņu vietā demonstrē savu lepnāko servīzi, no kuras man pat neērti ēst, kumoss spiežas kaklā, un es pieceļos no galda nepaēdis, tad cilvēks izrāda savu viesmīlību un savu draudzību jau caur mantu. Pats galējais moments, kad cilvēks sāk kalpot mantai, kad viņš jau pilnīgi no tās atkarīgs, ir tad, kad viņš saka: “Jo vairāk man visa kā būs, jo es būšu lielāks, jo vērtīgāks es būšu sabiedrībā.” Tas ir absolūts blefs.

— *Jūs vēl aizvien dzīvojat Pārdaugavā, vienā no koka namiņa dzīvokļiem, kurināt krāsnis ... Kādā veidā jūs gūstat saskarsmi ar vidi, ar īstenību? Lasot jūsu dzeju, grūti pateikt, kā tur ir vairāk — laucinieckā vai pilsētnieckā. Drīzāk tāda interesanta sintēze.*

— Vienzīlīgi es nevarēšu atbildēt, bet par to sintēzi jūs pateicāt pilnīgi precīzi. Pats esmu mēģinājis atbildēt uz jautājumu, kas es esmu — pilsētnieks vai laucinieks. Esmu kā viens, tā otrs. Es nevaru dzīvot bez laukiem, bet studiju laikā un arī pēc tam, būdams pilsētā, esmu kļuvis tikpat kā par pilsētnieku. Un, ja pastāvētu dievs, es viņam būtu pateicīgs, ka viņš man no šīm abām vidēm ir devis to labāko, cik es, protams,

aiz sava čakluma vai slinkuma esmu varējis vai nevarējis paņemt. Bet ne lauki, ne pilsēta pret mani skopi nav bijuši. Laukos man nav vajadzīga neviena stunda, neviena minūte aklimatizācijai — es atbraucu mājās. Bet es nevarēju nekļūt par pilsētnieku, jo pilsētnieciskojās taču visa mūsu sabiedrība. Ja es paliktu par tādu rūdītu laucinieku, teiksim, ieslēgtos meža vidū — tā būtu pašizolācija un zināmā mērā — pašnāvība. Es atslēgtos no milzīgas dzīves daļas. Tas pats būtu, ja es iemūrētos pilsētā un uz laukiem, iedams basām kājām, tās kā stārķis cilātu, jo rugāji pārāk stipri durtos. Ja man nebūtu organiska nepieciešamība būt laukos, es zaudētu nabas saiti ar zemi, ar visu dzīvo, ar ko nekādu saikni es nedrīkstu pazaudēt, jo citādi man draud vienpusība un — es lietošu diezgan smagu terminu — pilsētniecisks aklums. Paejiet, lūdzu, pa ielu un paskatieties, cik cilvēku redz ziedošu liepu, cik cilvēku redz putnu gaisā. Reiz es intereses pēc pastāvēju minūtes piecpadsmit pie koka, kurā spēlējās divas vāveres. Un, ziniet, pagāja garām cilvēku sešdesmit. Un neviens no tiem sešdesmit to vāveru spēli, skaisto spēli neredzēja, nevienas acis par to nepriecājās, atskaitot manas divas. Un, ja es būtu simtprocentīgs pilsētnieks, es būtu sešdesmit pirmais, kas paietu garām, to neredzējis. Tā ir sevis apzagšana. Lauki uztur visa dzīvā redzību un nemaz netraucē pilsētas dzīvi uztvert īsti urbānistiski.

— *Runā, ka jūs mājās dziedot. Pat skaļā balsī. Man nezin kāpēc liekas, ka tad, kad jums ir skumji, jūs dziedat jautras dziesmas — un otrādi.*

— Jūs trāpījāt desmitniekā. Tieši tā tas ir. Jo, ja jau ir tik skumji, ka gribas dziedāt, tad skumjas dziesmas šīs skumjas padarītu vēl skumjākas. Tādā veidā viņas izslēgt, padarīt vieglākas — tas nav iespējams. Es zinu daudzus cilvēkus, kuri kļūst uzkrītoši jau tri tieši tad, kad iekšā kaut kas kremt, iekšā kaut kas grauž, kaut kas nospiež. Viņi mēģina velnu izdzīt ar Belcebulu. Un reizēm arī izden. Es mēģinu to pašu. Godīgi sakot, ne vienmēr tas izdodas, bet cita ceļa es neredzu. Jo man liekas,

ka cilvēkam lielās bēdās bēdāties tik ilgi, kamēr viņš piekūst, — tā nav izeja. Tās bēdas, kas pieklusinātas, pat ar transu pietrulinātas, — tās bēdas var atgriezties rikošetā ar vēl lielāku spēku. Tā nedrīkst, tā nav izeja, tā nevajag...

— *Bet vai tikai dziesma spēj...*

— Man slimība uz dziesmu ir tik sena, cik es pats sevi atceros, un ar to saistās... Man vispār Latvija saistās ar dziesmu. Bez šī elementa Latvijas man nav... Ja es iedomāšos tādu vai citu vakaru, tas nebūs bez skaņas. Kluss vakars man nepastāv. Tam noteikti ir kaut kāda melodija. Kaut kāda dziesma. Un krāsa... man vakaram noteikti būs krāsa. Dziļjums... Bez skaņas, bez dziesmas es daudz ko nevaru iedomāties, es pat nezinu — ko var iedomāties mēmu...

— *Kādu jūs iedomājat māti, kādu jūs viņu redzat?*

— Viņa daudz dziedāja.

— *Ko mamma dziedāja?*

— *(Pauze.)* Viņa daudz ko dziedāja.

— *Tagad arī dzied?*

— *(Pauze.)* Droši vien...

— *Cik bieži jūs aizbraucat pie vecākiem?*

— Kad iznāk...

— *Kad mēs aizbraucam uz savām bērņības vietām, liekas, vai die, cik te viss maziņš! Varbūt jums ir otrādi?*

— Man iznāca dikti liels posms — un pēkšņi... Es biju bijis Rīgā tikai pāris reižu, tad atnācu pavisam, un atgriešanās iznāca pēc samērā ilga laika. Pēc trīs mēnešiem, bet pa šiem mēnešiem dimensijas, viss bija... Koki bija pavisam maziņi, tie, kas visu laiku bijuši milzeņi... Bet kas ir ar mājas sajūtām... *(Gara pauze.)* Redziet, man kā kalpa bērnam tādas dzimtas vietas, kaut vai dzimtā punkta nav. Gandrīz katrus jurģus mēs braucām uz citām mājām. No sākuma, kamēr pavisam maziņi, tad likās, ka nu ir visam beigas. Pasaule sabrūk. Bet ar laiku tam motīvam blakus radās otrs — kā būs? Pēc tam — saprašana, ka tas ir neizbēgami. Ka jaunā vieta būs jāiemil tāpat, būs jāpierod pie

tās. Tāpēc... Es nezinu, vai jūs sapratīsiet... (*Gara pauze.*) Tā man ir gadījies Latvijā neskaitāmās vietās. Neskaitāmās situācijās. Un pilnīgi neapbrēķināmi, negaidīti... es pēkšņi sajūtu ar visu savu klaviatūru — šeit es esmu mājās... Te es esmu bijis. Nevar būt, ka es te nekad neesmu bijis! Es te esmu bijis visu laiku. Tāda brīža nav, kad esmu bijis prom no šejienes... Bet patiesībā es tur esmu pirmo reizi.

— *Jūsu mammīte un tētis — kā viņiem tagad klājas?*

— Viņi visu laiku ir pie zemes. Tur — uz zemes piedzimuši, uz zemes strādājuši. No zemes neatraujami.

— *Un lasa jūs? Ko viņi saka?*

— Nu, viņi ir krietni gados. Viņi nevar izsekot visām tām manām, kā saka, iekšējām un ārējām kustībām. Bet to galveno viņi saprot — ka tas ir mans darbs. Un kā zemnieki, kas savu darbu mīl un ciena, ja arī viņi kaut vai pusi nesaprot no tā, ko es gribu pateikt un kam tas ir adresēts, un kāpēc to vajadzēja, tad ar savu darba cilvēka krietnumu viņi to arī pieņem par krietnu un nemaz nekļūdās. Tāpēc patiešām, ja man kas neizdodas — un bieži vien neizdodas —, tad viņi kopā ar mani bēdājas, un, ja man izdodas, tad viņi intuitīvi jūt, ka tas ir izdevies, un priecājas par to.

— *Viņi pažēlo arī?*

— Nē... Te teiksim tā — žēlo lielāks mazāku, stiprāks — vājāku. Tas ir krietnums. Bet žēlošana mierināšanas nozīmē... Pie mums uzskatīja: ja reiz tu priecājies, tad smeļies, ja reiz tu bēdājies, tad raudi. Un nevajag cilvēkam traucēt izbūt — tas nav pareizs vārds, bet lai tā būtu — izbūt tādām, kāds viņš pašreizējā momentā ir. Un nav tur ko aprāt, lai tik skaļi nepriecājas, un nav tur ko siekaloties, sūkaloties apkārt, lai tik daudz nebēdājas, — cilvēkam ir sava dvēsele jāizsmej un jāizraud līdz galam. Un tur — nekāda traucēšana.

Iestājās klusums. Saruna bija beigusies. Bet mēs vēl aizvien cieši raudzījāmies acīs. Pārtraukt šo ieilgušo klusumu likās

neiespējami. Bet tad nezin kāpēc lēni izplauka smaids — un es teicu:

— *Pajautāt es gribēju par pauzi. Arī šodienas sarunā mums brīžiem ir tādas ļoti garas pauzes. Ir tāda sajūta, ka tieši tas ir vispilnīgākais brīdis.*

— *Ziniet, jūs esat ne tikai tuvu patiesībai, bet pašā patiesībā iekšā. Vienam no modernās dzejas elementiem, vienam no verlibra elementiem, ņemot vērā, ka tas ir mans galvenais kalibrs, ar ko es rīkojos, kad ir visatbildīgāk un visgrūtāk, pauzei ir reizēm ne tikai... Pareizi lietotai pauzei ir vārda nozīme, un tā noteikti vajadzīga kā vārda veids. Bet vārds piesaista ar asociācijām, pauze izsaka savu lielumu ar savu pozīciju. Tas ir tāpat kā mūzikā, pilnīgi tāpat kā mūzikā. Pareizi pauzēt — tā ir varena lieta. Tāpēc reizēm... “Viņi runāja klusēdami, un tā bija vislielākā runāšana.” Jo patiešām, ja cilvēki runā kaut ko tik milzīgu, tik ļoti viņus caurstrāvojošu un saviļņojošu, tad nekādi vārdi... vienmēr izrādīsies, ka vārdu ir par maz. Lai cik milzīgs vārdu krājums, ja saņem visas pasaules valodas kopā, vienalga to nepietiek. Nu, kas tad atliek? — Atliek runāšana klusām. Atliek pauze.*

— *Un tā ir vislielākā vēlēšanās. Ja kāds nomirst, vispirms cilvēks vaimanā, pēc tam čukst, un tad nāk klusēšana...*

— *Kad ir izrunāts viss...*

— *... tad tikai sākas tā lielā runāšana...*

— *Bet tagad paklusēsim...*

1982

“Es uzdrīkstēšos nenobīties”

Saruna ar dzejnieci Laimu Līvenu

— *Intervijas, aptaujas, jautājumi — tas viss tev droši vien līdz kaklam apnicis. Slava ir smaga nasta, taču ticu, ka tā tev pa spēkam, jo “Si minora” ievadā tu raksti:*

Kad vējš, kā govs pie bada, īd.

Kad ārā atkala un slid.

Kad vēsums sāk uz sirdi dzīties.

Kad bērzs no lauza zara raud.

Kad man aiz horizonta draud.

Kad skopums nāk ar mani mīties.

*Kad lūpas mīlestību zvēr,
bet rokas tukšu miesu dzer
un tomēr negrib vaļā vīties.*

Kad tikai viena dzīve ir.

Kad tikai vienreiz dzimt un mirt.

Es uzdrīkstēšos nenobīties.

*Tātad—dzeja ir kā dzīvošana, dzeja—atbrīvošanās no sāpes,
dzeja—elpa. Kā, tavuprāt?*

— *Kā nu tas ir katram, es nezinu — pat par sev dvēselē
taviem kolēģiem visās mākslās ne. Ir reizes, kad sev šķieti viņu
dvēseles rentgens un viņu personības vizinīs, bet tad nāk*

krišana no plaukta — un izrādies savu iedomu tuksnesī iemaldījies muļķis, kas citas gara barības trūkuma dēļ barojies ar ilūzijām, ar *fata Morgana*. Tu man atstāj tikai vienu iespēju — atbildēt par sevi. Tas ir — par ko katrs mēs zinot vismazāk. Bet šeit katram ir tiesības (ja tas nav profesionāls kašķis, demagogs utt.) apšaubīt manu acīm redzamo patiesīgumu (ja viņš ir parasts citādāk domājošs) vai saukt pie atbildības par acīm redzamām kļūdām.

Piecdesmit gadus pa dzīvi un pasauli un gandrīz trīsdesmit pa literatūras ķēķiem un parādes zālēm jaukdamies, es šo jautājumu — kas tev ir dzeja? — sev esmu uzdevis desmitiem tūkstošu reižu. Un katreiz atbilde ir bijusi kategoriski nepieņemama. Pundurīga, vienmirklīgi utilitāra, rokām taustāmi netaisna. Tāpēc ka atbilde jāmeklē dažādos dvēseles stāvokļos sev uzdoto atbilžu summā. Kvadrātsaknē no šīs summas. Un tad nu iznāk tas, ko tu nosauci pirmo — dzeja ir dzīvošana. Marieta Šaginjana to formulēja vēl bargāk: ka māksla nav amats, bet eksistēšanas, pastāvēšanas veids. Šī formula ir ideāls, ko sasniedz retie, jo vairākums no tiem, kas darbojas mākslas jomā, ziedošanos mākslai uzskata par spītālību, bet vārda “upurēšanās” ne viņu leksikā, ne saprašanā nav.

Dzeju par dzīvošanu var uzskatīt tie, kas ir simtprocentīgi amatnieki, kas strādā, kad sagribas. Māksliniekam, kam māksla ir viņa būšanas veids, nav ne brīvdienu, ne brīvstundu. Un nevar būt. Viņa garīgā pasaule ir tikpat nepārtrauktā radošā stāvoklī, cik nepārtraukti viņš ir fiziski dzīvs. Sholasti sacīs, ka tā nemaz nevar būt. Mediķi teiks — absurds. Mani mīļie dzīves labumu patērētāji un mūsmāju liekēži jau nu noteikti sacīs: kad tad dzīvos?

Pamēģināšu vienkārši un prasti paskaidrot nepārtrauktās radošā stāvoklī atrašanās pašu galveno. Radošs stāvoklis, primitīvi izsakoties, sastāv no pasaules uzsūkšanas un uzsūktā atdošanas caur savas personības prizmu. Principā abi procesi ir vienveidnepārtraukti un vienlaicīgi. Pasaules uzsūkšana sevī

mūsu vāji pētītajā apziņā, es teiktu, pārtraucas tikai bezsamaņā, jo citur visur tā notiek visās iespējamās formās. Mākslinieki neatpūšas? Neko nedarot? Atpūšas, bet viņu, ja tā var teikt, dvēseliskais pasaules labo un slikto putekļu sūcējs ikdienas nozīmē neatpūšas, jo atpūta tam ir aktivitāte, nevis nirvāna. Dzejnieks neiet uz kino, teātri u.c.? Kā tad viņš ko redz, ja sēd un rīmē? Dzejnieks iet uz teātriem. Pasaules uzsūkšana pilnīgi brīvi var notikt, uzsūcot to caur citu mākslu. Nu bet miegā? Es jau teicu, mēs par savu zemapziņu zinām neko vai pat mazāk par neko, izsludinādami to par neesošu. Ir vesela *terra incognita* cilvēka psihē un — pašā *terra*. Bet cik nav pasaules lielo garu, kas pilnīgi konkrētos darbos, reālās epizodēs norāda vietas, kuras veidojusi apziņas un zemapziņas kopdarbība. Es pats zinu, kā ir, kad iziešana uz papīra aizķeras, taču materiāls ir gatavs, lai izlietos gatavā darba formā, un tad nu iznāk, ka jālec nakts laikā augšā un jāfiksē gatavais, kura rašanos traucējušas paša izliktās lamatas vai aizspriedumainības redeles.

Viss, par ko es runāju, ir daudz sarežģītāk, laimīgāk, patiesāk un baismīgāk. Vai tāda dzīve ir dzīve? Jā, ja to dzīvo pa īstam, neizmelo pats sev, ziedojas un ir gatavs uz uzpurēšanos. Tātad, manuprāt, dzeja ir pastāvēšanas veids, personības un to nesošās dzīvības eksistēšanas veids.

— *Lūdzu, pastāsti — kāds tev šķiet tavas dzejas sākums, šodienas acīm skatoties? Manā uztverē tieši tu sasēji aiztrūkušo dzejas pavedienu latviešu dzejā.*

— Kāds šķiet? Šāds un tāds. Pavisam aplam (un es to nedarīšu) būtu sākt no īstā sākuma, piecdesmito gadu sākuma. Pēc viena otra rakstījuma tā iznāk — izkrita nezin no kurienes un pucēja vaļā. Viss bija kā ar karstu kartupeli. Cita stādītu. Cita raktu. Cita ceptu. Skaidrs, ka bērnībā par literatūras kartupeļu stādīšanu un rakstīšanu puikām nekādas nojausmas nevarēja būt un nebija arī. Par cepšanu — tik daudz, ka tiek izcepta grāmata. Viss sākās ļoti, ļoti agri un (ja jau nu iesākts) tieši ar literārā kartupeļa ēšanu. Tas baigi dedzināja pirkstus, tāpēc

sākumā ēda atdzisušu. Vēlāk atskārta — jo karstāks, jo garšīgāks. Tagad var likt kartupelīm mieru. Jāpārlec uz skolas gadiem, kad sākās visādi jocīgi, bet uzmācīgi “kāpēc”.

Visus “kāpēcus” es neatceros, bet pie kaut kāda kopsaucēja to summu savest var. Kāpēc, teiksim, katreiz, klausoties “Tumša nakte, zaļa zāle”, man nāk raudiens? Labi, melodija ir elēģiska, bet nekas bēdīgs taču nenotiek: pazuda kumeliņš, bet nokrita migla, nokrita rasa, un kumeliņš atradās. Kas tas ir par raudināmo, kuru es neredzu, bet kurš raudina mani konsekventi? Ar smejamu tāpat. Teiksim, pauninieks Icīgs — viņš kuru katru gadījumu var atstāstīt tā, ka smejies ģībdams. Bet daudzus no gadījumiem es pats redzēju savām acīm, un tur nu tā smīdināmā iekšā nebija. Un Icīgs atstāsta visu mats matā. Kādā vīzē viņš dabū gatavu, ka smieklos vai gar zemi jākrīt lielam un mazam? Un, visbeidzot, — kāpēc manis atstāstītie raibu raibie piedzivojumi vairs nav tik raibi, bet tādi kā puspelēki, pussprāguši salīdzinājumā ar to, kā bija patiesībā? Un tādu “kāpēc” tūkstošiem.

Galīgi negatavs, pilnīgs zaļknābis — es biju tomēr aizņukurējies līdz kaut kam galvenam, sācis minēt to mīklu, kuru turpinu minēt līdz šai baltai dienai un tā laikam arī nomiršu neatminējies: kas ir mākslas sūtība, būtība, un kur slēpjas mākslas maģija? Katrai minēšanai vajadzīga fakta barība, tāpēc es grāmatas nevis lasīju, bet riju, neapzināti radīdams nepieciešamo bagāžu, bāzi literatūras izpratnei. Lielās līnijās tieši te varētu būt manas dzejoļu rakstīšanas sākumi.

Attiecībā uz manu lomu, kā tu saki, “aiztrūkušā dzejas pavediena” sasiešanā — kaut kādā mērā tāda ir, bet nav ko pārspilēt. Pierāda, ka tieši ar “Tālu ceļu vēju” latviešu dzejā sācies kaut kāds pavērsiens piecdesmito gadu otrajā pusē. Ka pavērsiens, tas ir fakts. Objektīvs. Piecdesmito gadu beigās mūsu dzīvē bija saradies tik daudz jaunu kvantitāšu, ka tās nepielūdzami pieprasīja to pārdzimšanu jaunās mākslas kvalitātēs. Pat tik spožs dzejas arsenāls, kāds ir latviešu kara gadu dzejai,

pirmajiem pēckara gadiem, vairs nebija spējīgs pavilkt jauno dzīves kvantitāšu vezumu. Aizjūga kārtā bija pienākusi jauniem — manas paaudzes — zirgiem. Kurš nu tur iejūdzās pirmais vai trešais, tam nu gan nav nekādas nozīmes. Tas ir subjektīvs Viņa Augstības gadījums.

— *Latviešu dzeja sešdesmito, septiņdesmito un astoņdesmito gadu ritumā. Kā tu īsi varētu to raksturot?*

— Tu man iedod trīs striktus — sešdesmitie, septiņdesmitie, astoņdesmitie — plauktiņus un vēl gribi, lai īsi... Bet man, mīlā, šādos gadījumos vienmēr iznāk Prokrusta gulta. Un, nespēdams izšķirties, ko zāgēt nost — galvu vai kājas —, es glābjos paštaisītā postulātā par latviešu dzejas nepārtrauktību no dainām līdz mūsdienām. Vai nu mūsu poēzijas faktus un faktiņus citu citam uzmanīgi piekārtodams un pakārtodams, vai aiz matiem pievilkdams, bet privātai lietošanai es tādu postulātu esmu sameistarojis un par dzejas nepārtrauktības likumu nokristījis. Šī nepārtrauktība nav ne viendabīga, ne arī vienmērīga. Tai ir savi paātrinājumi, piebremzējumi, savi aizcietējumi un caurejas.

Kā es raksturotu latviešu dzejas virzību no sešdesmitajiem caur astoņdesmitajiem? Ja īsi, tad īsi — ar astronomijas terminu “Galaktikas izplešanās”. Un vēl būtisks moments. Ja mana paaudze dzejā ienāca kā marša kolonna, kur, protams, dažs labs velkas astē, dažs gribētu izrauties priekšā, dažs flegmatiski brien pa grāvi, bet kolonna visumā daudz maz saglabā savu kompak-tumu, tad tevis apstābotā laika posmā tā ir izvēršusies plašā ķēdē. Kompaktums ir laba lieta, bet ar savu objektīvo mīnusu: jo lielāka čupošanās, jo vienādāka un ierobežotāka apkārtskatīšanās un apkārtredzēšana. Bija pat tādi kuriozi, ka manas paaudzes dzejnieki neatkarīgi viens no otra uzrakstīja pilnīgi vienādus dzejoļus... Turpināšu alegoriju. Izvēšanās ķēdē nozīmē, ka vienam iznāks iet pa ceļu, otram brist pa purvu, trešam iet pa mežu utt. Vārdu sakot, latviešu dzeja ir tā sadažādojusies, tā sazarojusies, ka vairs nav pamata kādreiz pamatotajam

“man nav sava dzejnieka”. Tagad var atrasties pašai izsmalcinātākajai un diemžēl pašai banālākajai gaumei arī.

— *Kādi tev pašam ir tuvāki dzejnieki no dažādiem laikiem un dažādām zemēm?*

— Baidos atbildēt, jo šajā ziņā esmu tipisks un pretīgs patērētājs — konkrētā momentā man vajag to, kā man pašam tajā konkrētajā momentā nav. Nevajag gara radinieku, bet, ja tā var teikt, — gara svešinieku. Vajag kontrastu.

— *Kādi tev šķiet latviešu mūsdienu jaunie dzejnieki salīdzinājumā ar piecdesmito gadu debitantiem?*

— Piecdesmito gadu debitantiem bija nesalīdzināmi mazāk iespēju, nesalīdzināmi šaurāka viena vai otra izvēle. Varbūt taisni tāpēc mums radās lielāka mērķtiecība. Paradoksāli — mums bija grūtāk, bet vieglāk. Tagadējiem jaunajiem iespējas visos parametros ir milzīgas, izvēļu nez cik lāgiem vairāk. Tieši šajā milzīgumā un vairākumā arī slēpjas viņu paradokss. Viņiem ir vieglāk, bet grūtāk. Tāpēc man mēle neņemās teikt par viņiem ko sliktu, bet sirdsapziņa savukārt neļauj noklusēt rūgtumu par infantilisma ieilgšanu, personības tapšanas gausumu, paviršumu zem steigas pseidonīma un vēl daudz ko, kāpēc mums tik ilgi un sāpīgi jāgaida jaunās dzejas koptēla atbrīvošanās no amorfisma tiktāl, lai mēs varētu ielūkoties tā vaibstos. Es gribu un ticu, ka varēšu tajos ielūkoties ar lepnumu, ar laimīgu drošības sajūtu par latviešu dzejas likteņiem.

— *Dzeja bērniem. Vai būs vēl kāda dzejoļu grāmata bērniem? Kādai, tavuprāt, jābūt bērniem domātai dzejai?*

— Bērnu dzejai pirmām kārtām jābūt interesantam un gudram bērnu sarunu biedram. Dzejniekam jāpārtop vienā augumā ar bērnu, lai viens otram acīs skatīties varētu bez palēkšanās vai pietupšanās. Lai nav moralizēšanas no augšas vai siekalošanās, rāpojot zemāk par bērnu. Vai būs jauna bērnu grāmata? Vajadzētu. Bet “vajag” ir puse no “varēt”. Otra “varēt” puse man saistās ar eksperimentu. Un eksperiments vienmēr ir risks. Kas patīk? Rodāri dziļums, filozofiskums un izpildījuma elegance.

— *Tu esi daudz atdzejojis. Pēc kādiem principiem tu izvēlies autorus, kurus atdzejo?*

— Atbilstības princips. Ne ar kādu amata prasmi un dzejas tehniku, manuprāt, neatbilstības barjera nav pārvarama.

— *Arī tavi dzejoļi atdzejoti ļoti daudzās valodās. Vai vari pateikt, kāds ir tavu citās valodās izdoto grāmatu kopīgais metiens? Vai tas devis kādu stimulu tavam darbam?*

— Pēc maniem arhīviem (protams, nepilnīgiem), iznāk, ka grāmatas un atsevišķi dzejoļi bijuši vairāk nekā 30 valodās, grāmatu vispār, latviski iznākušās ieskaitot, pašlaik ir piecdesmit piecas, un to kopīgais metiens ir ļoti tuvu 2 miljoniem. Katrs no šiem skaitļiem atsevišķi mani vienlaikus nomierina, mobilizē un baida. Nomierina ar to, ka neviens tomēr nevarēs sacīt, ka neko neesmu darījis, lai latviešu dzeja citu vidū ieņemtu to vietu, kādu tā pelnījusi. Mobilizē gandrīz 2 miljonu kopmetiens. Jo milzīgāki tādi skaitļi ir skaitliski mazas literatūras pārstāvim, turklāt nevis prozaiķim, bet dzejniekam, jo milzīgākai jābūt atbildībai par savas kultūras prestižu citu kultūru vidū. Baida, ka nepaspēšu vai pat nespēšu attaisnot visu, ko prasa šeit minētā aritmētika.

— *“Tās dienas acīm” — dzīva un aizraujoša proza. Tā tuva daudziem, jūtams — arī tev pašam. Kāpēc nav turpinājuma, ne jau burtiska, bet prozā vispār?*

— “Tās dienas acīm”... Domāts ir krustām šķērsām, bet līdz galam neizprotu šī, kā es uzskatu, mana domraksta biogrāfiju. Precīzāk izsakoties, uzrakstīšanas vajadzību es saprotu. Tā bija tik liela, ka stāstā šur tur ir panākts tā sauktais klātbūtnes efekts, situāciju un emocijas dokumentalitāte. Bet ne vairāk. Pārsteidza tālākais — grāmatas rezonanse, otrais izdevums, pārtulkošana krieviski un lietuviski, uzvedumi pašdarbībā, teātrī un pat mēģinājums iet uz ekrānu (šādam nolūkam nu gan stāstā dramaturģiskā materiāla nav). Mistiski, bet varbūt nekādas mistikas nav. Kā viens no sava laika dokumentiem stāsts varētu būt.

Turpinājums. To no manis pieprasīja. Es paklausīju un... ielēcu kā circenis karstos pelnos. Sāku savus varoņus komandēt (pirmajā daļā tie komandēja mani), bet tie buntojās un neklausīja. Fiasko... Nebija jau tā, ka tur neatrastos tīri lasāmu lappušu, bet darbs nebija no rokām ārā laižams, lai tas nejauši tomēr nenotiktu, vajadzēja iznīcināt un paturēt vienīgi mācību — nekad nerakstīt otro, kam ir tikai pirmā daļa. Bet, ka proza būs jāraksta, tas nav izslēgts.

— *“Meistars un Margarita”*. Tu agrāk nekad netiki tulkojis prozu. Kāpēc? Kā varēji to paveikt?

— Ko tu darītu manā vietā, ja... Skaidrs pašam, ka izlaidies laiskumā. Skaidrs, ka divdesmit gados roku iestrādājis, jo — liec viņam priekšā, ko gribi, galā tiks — un gluži profesionāli. Un lāpīs laiskumu tālāk. Tad ir jāliek darīt neiespējamo. Tik dārgu, tik svētu, ka iesācis nevarēsi nolikt malā, bet mēģināsi tikt galā, lai velns par stenderi! Pēc garas domāšanas par tādu, es teiktu, valsts eksāmenu kļuva *“Meistars un Margarita”* — darbs, ar kuru biju, esmu un laikam palikšu slims.

Ka tulkoju, nezināja neviens, lai galīgas neveiksmes gadījumā sev izrakstītā gara nespējības apliecība ar savu bardzību pilnā mērā gultos tikai uz vaininieku, lai nebūtu nevajadzīgu mierinātāju un rokas berzējošu nelabvēļu, jo pēdējie vienmēr mani stimulē tik jūtami, ka tieši ar viņu nelabo palīdzību es dažkārt esmu izdarījis to, ko viens pats nebūtu varējis. Un tā notiktu arī šoreiz... Bet tā nedrīkstēja notikt, jo man bija jāzina, ko es pats varu, ko nevaru. Un tas nebija skaidrs līdz pašām beigām, konkrēti: romāns tika iztulkots domās, pēc tam balsī, pēc tam tika ņemts talkā magnetofons, nu un pēc tam, kā parasti, tulkojums iet uz papīra un pēc tam tiek rediģēts. Pēc savas dabas es literatūrā esmu sprinteris, tāpēc sev uzliktais maratoneksāmens ir visai nežēlīgs. Taču es ceru, ka tu piekritīsi: labāk ir būt nepamatoti nežēlīgam pret sevi nekā sagaidīt, ka pamatoti nežēlīgi pret tevi ir tavi kolēģi un lasītāji.

— *Ceļojumi, komandējumi, viesos braucieni — vai daudz, vai skaisti, vai palīdzējuši darbā?*

— Mani apvairo mājassēdelībā un palaikam pavisam no acīm izčibēšanā. Pirmais ir pavisam aplam. Tiesa, man galīgi nav tieksmes uz saulesbrālisku apkārtnklenderēšanu un galīgi nav laika vazāties “sevis parādīšanai un citu apskatīšanai”. Redzēt jau gribas velns zina ko, bet, ja nu jānosauc mūsu zemes nōvadi, kur jātiek katrā ziņā, tad tādi man ir palikuši tikai divi — Galējie Ziemeļi un Vidusāzija. Un tie nekur no manis nespruks. Un tad man būs tas minimuma minimumiņš savas valsts apjēgšanā, bez kura, es uzskatu, pāri robežai nav ko dzīties.

Bet arī tur minimāli ir būts. No redzētām valstīm man kādu laiku tādas kā liekas šķita tikšanās ar draugiem un nedraugiem Olsterā, bet pēc tam izrādījās, ka arī turienes apmeklējums nav bijis veltīgs: es zinu, kas tā bija par statisku elektrību, ko juta Belfāstas atmosfērā, un, lasot par notikumiem Olsterā, man tas viss nav vājprātība un absurds, bet vienā traģēdijā darbojošos reālu spēku sadursme.

Ir svarīgi, kā braukt un — kurp braukt. Īsts braucējs, sacīsim, no Piebalgas atgriezīsies simtreiz cilvēcīgi bagātāks un atjaunotāks nekā pasaules skrieslis, tūristu kuģi ap visu Eiropu apjoņjis. Un — vai tikai nav tiesa —, ja es nepratīšu saskatīt eksotiku savā Pārdaugavā (tu, teiksim, citur), vai tad mums tādiem — ar defektētu redzi vai pavisam aklām — maz der Lieldienu salas, Fidži un, pārfrazējot Blaumani: “Vai tad mums maz ar ceļot lon?”

Ar komandējumiem un viesos braucieniem, kā Vinnijs Pūks teica par medu, — nekā nevar zināt. No pārāk daudziem (neatkarīgiem no mums) faktoriem tie ir atkarīgi. Bet — cilvēkam jākustas telpā, citādi visi jutekļi notrulinās.

— *Tava darbadiena. Kā tu to iekārto?*

— Es visu laiku paturu prātā, ka šī ir tava pirmā intervija, tāpēc atklātības labad esmu spiests pateikt to, kas var man

nenākt par labu, jo ir visādi tulkotāji un visādu nokrāsu tulkojumi. Bet neko darīt... Atskaitot ārkārtējus gadījumus (nelaime tuviem vai pašam, slimība utt.), es rakstu katru dienu. Grafo-māns? Ja tā ir patiešām, tad — lūdzu! Piecdesmito gadu sākumā mazdrusciņ forsētā formā mums, jaunajiem, to pie sirds lika Valdis Lukss, teikdams, ka jāraksta katru dienu, vienalga, uz papīra vai domās, dzejolis vai vēstule, vai jāfiksē kāda detaļa, bet — katru dienu.

Ja diena ir ordināra, tas ir, neesmu vilcienā, kāzās, klīnikā, tad dienas pirmā puse pieder man un es ne tikai lūdzu, bet pastāvu uz savu statusu, kā pie darba galda esošs kurš katrs strādnieks. Citādi nekāds darbs nesanāk. Ja nav ordināra, bet saraustīta diena, tad, kā teica Jaunsudrabiņš — “kā es māku, tā es maunu”, — atrodu savu laiciņu kā mācēdams. Lai nepārkāptu vajadzīgo — katru dienu! Bet ja nu ārkārtēji apstākļi tomēr spiež to darīt? Nu, tad ir pavisam bēdīgi un slikti, jo katra izlaista diena (nedod dievs — nedēļa!) neciešami pagarina un padara mokošāku formas atgūšanas laiku. Vismaz man.

Kas ir forma? Galīga atbrīvotība no piedomāšanas pie amata sīkumiem, nevajadzība pēc tēlu sadomāšanas, tāda iekšēja pacilātība un atraisītība, kas padara pašu radišanas brīdi gaišu un laimīgu.

— *Tava attieksme pret dabu skanējusi daudzajos publicistiskajos rakstos un dzejā. Tomēr — dažos vārdos — kas tev ir daba: mežs, upe, jūra, puķe... Vai Dabas aizsardzības biedrība patiesībā nav Cilvēka aizsardzības biedrība?*

— Dabas aizsardzības biedrība ir Cilvēka aizsardzības biedrība šī vārda visplašākajā nozīmē. Aizsargājot dabu, cilvēks aizsargā pats sevi kā dabas sastāvdaļu. No kā? Pats no sevis... Absurds? Bet no kā tad? Cilvēks ir uzkundzējies dabai. Bet, tā kā cilvēki ir sadalījušies šķirās, tad to starpā notiek ķildas, strīdi, konflikti un kari — kurš tad nu ir tas īstais dabas virskungs? Mēs šodien zinām, kuri uzskata mieru par pašu svarīgāko mūsdienā pasaulē un kuri gatavojas uzkundzēties visam dzīvajam,

laižot darbā 20. gadsimta astoņdesmito gadu kara arsenālu. Tagad nu gan cilvēkam jāapzinās sevi par dabas daļu, jo draudošajā katastrofā reizē ar cilvēku aizies bojā viss dzīvais... Traģēdija, kurai nebūs liecinieku. Var palikt tikai nedzīvas liecības par to, ka uz planētas bijusi dzīvība un tās pārtraucējs bijis tieši tās visaugstāk attīstītais komponents — cilvēks.

— *Nu pienākusi kārtā tradicionālajam jautājumam: kādi ir tavi nākotnes nodomi?*

— Visu laiku es esmu tavā un citu lasītāju priekšā. Kādi mani nodomi, to rādīs realizācija. Neesmu mānīcīgs, bet negatavā iepriekšēja priekšā stādīšana sasaista rokas. Ar mani ir vēl trakāk: jo vairāk es klāstu, ko darīšu, jo vairāk man sāk likties, ka esmu jau padarījis. Un īstajai darīšanai tas vismaz nenāk par labu.

— *Paldies tev par atklātību! Bieži savos melnajos brīžos meklēju kādu mierinājumu, uzmundrinājumu vai pat ierosu tavos dzejoļos. Tā droši vien dara daudzi tavi lasītāji.*

Ceru, ka tavas piecdesmitās jubilejas atzīmēšanas svinības un sarikojumi tevi pārlieku nenomocīs, tāpēc savā un "Padomju Jaunatnes" redakcijas un lasītāju vārdā novēlu arī turpmāk, kā tu saki, uzdrikslēties nenobīties.

1983

Šajā laikā, uz šīs zemes

Saruna ar žurnālisti Tatjanu Zandersoni

— *Kādreiz pa telefonu tu teici: “Mēs nekad nebūsim piecdesmitgadīgi, iekams neizpildīsim tās saistības, ko mums uzlika, kad bijām astoņpadsmitgadīgi.” Nejust gadus pie tik saasinātas laika izjūtas...*

— Pēc pases — būsim. Bet attieksme pret savu darbu, aicinājumu, mērķi ļoti maz atšķiras no tās, kāda — es atceros, turklāt ļoti skaidri — man bija astoņpadsmit gadu vecumā. Viens no iemesliem, kādēļ šī attieksme ir tik maz mainījusies, ir mērķa un virzības saglabāšana, atteikšanās no daudz kā priekš sevis. Mākslinieka vērtība pastāv tikai tajā, ko viņš atdevis ļaudīm. Tikai devums nosaka. Un tam jābūt ļoti lielam. Tikai tad tas kļūs savstarpējs.

— *Atbildību pret aicinājumu tu juti jau tad, kad tev bija astoņpadsmit?*

— Manuprāt, neskaidri vēl agrāk. Tas bija tāds laiks un tāda paaudze. Mums pret daudz ko bija tikai alternatīva “būt vai nebūt”. Nācās pārbaudīt sevi visā, un, jo vairāk tādu spēcīgu, īstu, reizēm pat nežēlīgu pārbaužu bija, jo vairāk cilvēkam noskaidrojās daudz kas pats no sevis. Tajā ziņā mums toreiz bija vieglāk.

Mums karš turpinājās vēl ilgi pēc kara. Fronte pārgāja, bet iekšējā fronte palika. Un šī cīņa bija baigāka nekā tad, kad šāva. Te nešāva, te sadūrās naidis ar naidu, simpātijas ar

antipātijām — līdz pat ieročiem. Ikkatru brīdi vajadzēja būt gatavībā — vieniem uz varoņdarbu, citiem — uz bēguļošanu; tas bija neizbēgami. Bet, kad beidzās šis karš bez frontes līnijas un bez aizmugures un pamazām viss norīma, mums, puikām, šķita, ka kļūst arvien garlaicīgāk un garlaicīgāk. Tīri puiciska jušana. Vēlāk mēs sapratām, ka šis klusums gluži vienkārši visiem ir nepieciešams. Nepieciešams mūsu mātēm, tēviem, mums pašiem. Bet tad, kad kļuvām jaunekļi, mēs sapratām, ka, ja karš vēlreiz atkārtosies, tad nu jau ne mūsu tēvi un vecākie brāļi, bet gan mēs paši iesim cauri šai ellei. Un sākām izprast upuru un zaudējumu skaitļu jēgu. Un tad kļūva baigi, tik baigi, ka — “tas nekad nedrīkst notikt”! Bet tad mēs pamazām ievērojām, ka diemžēl daži vēlas, lai karš atkārtotos. Un mainījās lielumi, un tagad mums pašiem ir izvirzīts jautājums: vai civilizācija beigs dzīvi pašnāvībā vai arī tai pietiks veselā saprāta par katru cenu no tās izvairīties. Tas jau ir vispārcilvēcisks jautājums.

— *Pats pirmais dzejolis?*

— Man bija seši gadi, mātei apnika klausīties, kā es viņai skaitu priekšā citu dzejoļus, un viņa sacīja: “Uzraksti pats!” Es uzrakstīju.. Bet, runājot nopietni, pirmie dzejoļi radās daudz vēlāk, pat ne skolā, bet universitātē — 1953. gadā.

— *Toreiz tev bija burtnīcas ar dzejoļiem, kas, šķiet, netika publicēti?*

— Vidusskolā arī man bija daudz dzejoļu burtnīcu. Atceros, ka es nolasīju divus dzejoļus, pareizāk sakot, ne dzejoļus, bet tālaika diktētu shēmu jeb lēmuma formulu, kā vajadzētu rīkoties. Es atļāvos tos nolasīt savam labākajam draugam. Bet citādi biju briesmīgi kautrīgs un burtnīcas slēpu. Varbūt te jau var runāt par pirmajiem atlases momentiem: atbildība pret paša rakstīto un pret to, ko tev ir tiesības laist cilvēkos, atdot ļaudīm. Studiju gados brāķēšanas procents man bija viens pret piecdesmit, viens pret simtu. Šodien? Ne mazāk kā viens pret desmit. Bez žēlastības jāatmet viss, kas nesniedz mērķi vai

atkārtojas. Tu jautāji — vai gadi man ir ko iemācījuši? — Jā, gadi ir iemācījuši, ka uz visu jāskatās ar skaidru saprātu, ar pilnu atbildības sajūtu.

Un tomēr es domāju, ka, neraugoties uz bargo mācību, ko mēs guvām bērnībā un vēlāk, pēc kara, mūsu raksturu tā nesa-lauza, bet, tieši otrādi, padarīja stiprākus, padarīja mūs, lai cik tas dīvaini, bagātākus. Es ar to nelielos, tur nav ko lie-līties, bet dīvaini — reizēm runājies ar tās paaudzes cilvēkiem, kuri atnākuši uz augstskolu gadus desmit pēc mums, un brīnies, cik viņiem ir vienkāršots uzskats par vērtībām — un pirmām kārtām par garīgajām vērtībām. Toreiz man šķita, ka tas ir tikai tāds recidīvs, kas pāries. Bet tad es sapa-ru, ka šis apstāklis slēpj sevī ne tikai bažas, bet milzīgas briesmas — iestīgt materiālo vērtību fetišismā. Un par upuri kļūs tieši garīgās vērtības. Nekas cits. Un cilvēks tiks tā no-plīcināts...

— *Vai tev ir kādreiz bijusi mierīga dzīve?*

— Nē. Kas nu nav, tas nav. Ja gadās pa kādai mierīgai dienai, tad es cenšos šo mieru, labsajūtu un pašapmierinātību par katru cenu izjaukt. Mierīgas dienas, stundas? Atklāti sakot, es īsti nevaru pat iedomāties, kas tas ir. To jūt arī manos dzejoļos. Laikam tāds mans raksturs.

Dažam mīļākā diena ir

sestā,

kad ies uz pirti.

Mana mīļā ir —

pirmdiena,

tad man ir jāsāk

mirt.

Tā tas ir.

Un tā mūžam būs.

Lai īstu rindu dabūtu,

jāplēš
ne jau no mūžības —
pašam no sevis
gabals.

Pat ar to reizēm
nepietiek —
ir, bet par maz
ir,
un, patīk tas tev
vai nepatīk,
par maz
tu esi
miris.

— *Tev nav bail sadegt?*

— Goda vārds — nē. Kādreiz, būdams jauns un nepieredzējis, es uzdriksstējos teikt: “Dariet ar mani, ko gribat, bet es dedzināšu sveci no abiem galiem.” Šajā ziņā dzīve man neko nav iemācījusi. Baidīties sadegt — manuprāt, tas nozīmē vispār nedegt. “Kas necinās ar sevi, tas nevienu neuzveic.”

— *Bet vai tev ir pazīstama sajūta — baidīties, baidos?*

— Jā. Dīvaini, būdams lauku bērns, es baidījos no tumšas istabas un no vientulības mežā. Jo mūsu bērībā, it īpaši kara laikā, kad mēs jau gribot negribot kļuvām pieauguši un tikām atstāti vieni tumšā istabā, vienmēr kaut kas atgadījās: logam izbira rūtis, istabā, ar troksni atraujot durvis, iebruka gluži sveši cilvēki... Es baidos būt dzīvs un, kā tu sacīji, vairs nedegt. Es baidos nevis zaudēt sevi, bet kaut kādu iemeslu dēļ vairs nespēt radīt. Baidos zaudēt savas dvēseles kontroles spējas, viņa man vienmēr signalizē, kad darbs vēl nav gatavs. Es baidos, ka dažu tīri tehnisku iemeslu dēļ (pret nejaušībām neviens nav apdrošināts) mākslinieks var zaudēt pareizo virzienu, īsto rakursu —

īsi sakot, var pārdegt. Aiz izmisuma, sasprindzinājuma sāk meklēt durvis sienā — tur, kur tās nemaz nevar būt, tās ir tepat līdzās. Reti, bet tā var gadīties.

Lielās līnijās es baidos, ka, neraugoties uz visām pūlēm, godīgumu, pašaieliedzību, sevis nesaudzēšanu, mēs būsīm bezspēcīgi to briesmu priekšā, kas draud visai cilvēcei.

— *Ko tu domā par saviem pirmajiem krājumiem, agrāk sarakstītajiem dzejoļiem? Tu tos atzīsti — pilnīgi? Lepojies?*

— Nē, tāda krājuma, ar kuru es lepotos, man nav. Bet es nenosaukšu arī nevienu tādu, par kuru man būtu jāsarkst. Lai cik vājš no šodienas viedokļa būtu “Tālu ceļu vējš”, savu misiju tas savā laikā veica. Bija jāveic. Latviešu dzejā jau bija uzkrājusies enerģija, un vajadzēja notikt eksplozijai dzejas cilvēciskošanas virzienā. Dzeja bija kļuvusi tāda bezpriekšmetiski vēstoša, tajā nejuta cilvēka klātbūtni. Bija jāpavēršas ar seju pret cilvēku. Varbūt mans krājums bija vājš, bet man vēl šodien liekas, ka tā kaismīgajam tiešumam bija jāiedarbojas tieši tā, kā tas iedarbojās. Man nav viena mīļotā garabērna, tas būtu netaisni. Man pašam visgrūtākais — atgrūsties no grāmatas. Un vēl tāds paradokss: kad lasītājs saņem jauno grāmatu, man tā ir jau aizvakardiena, ja ne vēl senāka... Es vairs nevaru būt tāds, kāds biju, ar varu citāds nekļūsi... Bet, ja cilvēks ir darbībā, meklējumos, ja viņš raksta tik daudz kā es, tad viņam jābūt jau gatavam nākamajai grāmatai. Tikai tā nedrīkst būt vecās atkārtojums ar dažām jaunām niansēm. Tā ir aksioma: ja sākas piedziedājumi un variācijas par tēmu, tad daiļrade ir pārvērtusies amatniecībā.

— *Un tomēr tev ir savas iemīļotās tēmas, pie kurām tu vienmēr atgriezies.*

— Tās ir tēmas, pret kurām attieksme mainās atkarībā no dzīves pieredzes mainīšanās. Un, ja cilvēks atrodas vai vismaz cenšas atrasties mūsdienu problēmu epicentrā vai tā tuvumā, ja viņam kāda tēma mokoši nedod mieru un ar laiku gūst pavisam citu aspektu, citu nozīmi, tad atgriešanās pie tās ir

attaisnojama, pat obligāta. Attaisnojama, jo šīs tēmas risinājumā radies kas gluži jauns.

— *Bet kā no tā visa rodas dzejoļi?*

— Dzejoļi dzimst paši no sevis — zemapziņā. Man nav neviena dzejoļa, kurš nebūtu uzrakstījies “pats no sevis”. Un tā ir mana nelaime, bet es tur neko nevaru darīt, nevaru divreiz iebriest vienā un tajā pašā upē. Varu tikai atlasīt... Vai te var runāt par plāniem un nodomiem? Dzeja — mans eksistēšanas veids. Strādāt varu no stundas līdz divdesmit četrām stundām diennaktī.

— *Un ir tā bijis — divdesmit četras stundas no vietas?*

— Bija. Kad rakstīju “Tās dienas acīm”.

— *Par ko tu domā naktīs?*

— Grūti pateikt. Laikam — kā ātrāk aizmigt. Ja dienā bijusi pārslodze, tad grūti atslēgties, bet atslēgties vajag. Tā laikam ir pārāk racionāla cilvēka pazīme, bet man visu laiku jādomā: ja neaizmigšu, otrā dienā neko nespēšu padarīt, vienkārši fiziski nespēšu.

— *Dīvaini no tevis dzirdēt vārdu “racionāls”.*

— Nav epitetu, ar kuriem es savā laikā nebūtu apveltīts, to skaitā arī “racionāls”. Es nezinu, par anatomiju maz esmu interesējies un nevaru pateikt, cik racionāls es esmu tieši kā mākslinieks — izvēloties mākslinieciskos tēlus un tā tālāk. Varbūt man var pārņemt tieksmi pēc racionālisma, taču es gribu ar minimāliem līdzekļiem sasniegt maksimālu rezultātu. Un tā ir laika pavēle, nevis mana kaprīze. Saīsinās poēmas, saīsinās apjoma ziņā, bet piesātinātībai tajā jāpalielinās. Mums vajag racionāli izmantot vārdu, tēlu.

— *Lai dzeja saglabātu savu ietekmi?*

— Es nepiederu pie tiem, kuri uzskata, ka dzeja zaudējusi savas pozīcijas. Bet tās ietekme, bez šaubām, gājusi mazumā. Tam ir daudzi iemesli, viens no tiem — tā dēvētais lietu kults — klanīšanās lietu priekšā rada to dievināšanu, bet vēlāk — ieraušānu. Nabaga dzejai jācenšas iekļūt katrā vismazākajā cilvēka

dvēseles spraudziņā un glābt, kas vēl glābjams. Es nepūtīšu taures un nesitīšu bungas par dzejas iespējām, lai gan daudzi jau tērgā: kam vajadzīga literatūra? Ko tā dōd? Tā nav jauns ledusskapis, tā nespēj dot taustāmu labumu.

— *Un tomēr taviem dzejoļiem, tavai dzejai ir milzīga auditorija. Un aug jauna auditorija, jauna paaudze.*

— Kad periodikā runā vai nu par dzeju kopumā, vai manu personu atsevišķi, reizēm tiek izteikts neviltots izbrīns: kā tas var būt, ka divdesmit — divdesmit piecus gadus no vietas dzejnieku tomēr vēl lasa? Kā radās mana popularitāte? Bija jānāk dzejas bumam, un tas nāca, jo karalaika dzeja nespēja pārslēgties uz miera dzīves sliedēm. Kādam vajadzēja šo ledu lauzt. Uzskata, ka to izdarīja mana grāmata. Bet to varēja izdarīt jebkurš cits dzejnieks no manas paaudzes. Pēc šā buma man bija milzīga auditorija, milzīga. Sākumā man tas patika, galva apreiba, jā, apreiba. Meitenes skrēja un gaidīja kā pie Lielā teātra. Un tad es jutu, ka pats sev sāku patikt. Bet mūsu ģimenē tīksmināšanos ap sevi uzskatīja par nemorālu. Pirmais reibonis bija spēcīgs, bet ātri, ļoti ātri pārgāja. Tad sākās saasināts pašanalīzes laiks, lai gan daudzi lasītāji vēlējās, lai tādā pašā garā es rakstītu arī otro grāmatu un trešo — un tā štancētu līdz bezgalībai. Toreiz es ilgi domāju, kā būt. Un atteicos no tās milzīgās auditorijas, varbūt ne uzreiz, bet atteicos, jo nolēmu: labāk simt uzticamu lasītāju nekā tūkstoši paviršu. Tie simt no tūkstoša to novērtēja un atmaksāja man ar uzticību. Viņi auga, auga viņu bērni, viņi prata kaut kādu daļiņu no savas mīlestības un cieņas pret dzejnieku ieaudzināt savos bērnos, paši palikdami man uzticīgi. Arī mans pienākums bija palikt viņiem uzticīgam, un es to pildīju ar laimi un lepnumu. Pēc tāda principa dzīvoju.

— *Ko tev nozīmē Latvija? Vai tu atdod tai visu, ko spēj?*

— Latvija man ir visa sākums. Es esmu latviešu dzejnieks. Un, tikai būdams patiešām latviešu dzejnieks, es varu pretendēt uz kaut kādu vietu mūsu daudznacionālajā literatūrā. Jo nav

vispār nacionālu dzejnieku. Ir dzejnieki internacionālisti. Jo dziļāk es būšu laidis saknes savas tautas vēsturē, tās darbdienā un svētkos, jo vairāk es būšu arī padomju dzejnieks.

Mūsu lielajā tautu sadraudzībā mums vēl jāmacās, kā dzīvot mūsu milzīgajā kopmītnē. Katram jācenšas saglabāt visus fiziskos un garīgos spēkus, lai būtu līdztiesīgs šajā daudz nacionālajā ģimenē.

— *Kuri mūsdienu dzejnieki tev ir īpaši tuvi, ar kuriem tev ir "viena asinsgrupa"?*

— Pavisam konkrēti — ar Vozņesenski, ar Jevtušenko. Ar Roždestvenski, Justinu Marcinkeviču, ar Korotiču Ukrainā, Čheidzi Gruzijā, kaut gan pēdējā laikā mazāk. Tā ir tāda gluži telepātiska vienas paaudzes saišu izjūta. Gadījās pat tādi paradoksi, ka uzrakstījās dzejoļi par vienu un to pašu tēmu un gandrīz vienādi — tā notika man un Jevtušenko. Viņš uzstājās Tbilisi, un es jau bezmaz nodomāju, sak, ļaunais gars "piespēlējis" Žeņam manu dzejoli un viņš to momentā pārtulkojis. Atceros tikai pēdējo rindu: "Dzejnieks bez tautas vispār nav dzejnieks." Un mēs pat runājuši nebijām par šo tēmu. Tā ir vienas paaudzes iekšējā balss.

Cita tuvība... No latviešu dzejniekiem man tuvs ir Aleksandrs Čaks, viņam esmu veltījis kādu man pašam ļoti dārgu dzejoli. No krievu — Marina Cvetajeva, Anna Ahmatova.

Latvijā man bija daudz skolotāju, jo, manuprāt, mācīšanās neaprobežojas tikai ar prasmi apgūt ritmu: tur tas labs, tur — slikts (ritmika, manuprāt, vispār ir diletantisms). Taču bija nopietnāki skolotāji. Visvairāk esmu apmainījies domām ar Tautas dzejnieci Mirdzu Ķempi, ilggadēju latviešu dzejas konsultanti. Ir ļoti svarīgi izvirzīt augstas prasības un likt jaunajam autoram saprast, ka, tās nepildot, viņš nekad nekļūs par īstu vai, kā Mirdza Ķempe mēdza teikt, lielu dzejnieku. Mani satricē, kā pret mani izturējās nelaiķis Mihails Isakovskis, kā mācīja dzejas ābeci. Es viņam lipu klāt kā tāda uzmācīga muša, man bija nepieciešams uzzināt, kā mūsdienu dzejnieks raksta

dzejoļus, kuri vēlāk kļūst par tautas dziesmām, caur un cauri tautai piederošām.

— Saki — ko tu mācījies no Bulgakova? Kādēļ tulkoji tieši “Meistaru un Margaritu”?

— Es pie viņa iestājos it kā akadēmijā. Uzskatu, ka “Meistars un Margarita” ir viens veselums, kurā saplūdis viss labākais no prozas, dramaturģijas un dzejas. Es no viņa mācījos dzejas polifoniju. Un turpinu mācīties, jo tikai tajā redzu dzejas nākotni, redzu iespēju dzejai kļūt patiesi mūsdienīgai, laikmetīgai, īsai un kodolīgai un tādējādi veikt savu uzdevumu.

— Kādreiz Puškins rakstīja Naščokinam, ka nelaime — vislabākā skola, tajā pašā laikā būdams pārliecināts, ka laime — vislabākā universitāte. Dvēsele tiecas uz labo un skaisto, un laime veicina tās attīstību. Kāda ir tava laimes izpratne?

— Neviena gudrais neņemamas formulēt laimi. Es to varbūt izjūtu, kad rakstu un ar kādu devīto desmito prātu nojaušu veiksmi. Šajās jūtās ir gan paša spēks un varēšanas apziņa, gan pašcieņa un lepnums par to, ka es esmu derīgs, vajadzīgs cilvēkiem. Ja tā ir laime, tad es to izjūtu tieši tajā brīdī, kad rakstu. Tā ir ļoti īsa, es nevaru pateikt tās ilgumu, varbūt tas ir tikai viens mirklis, varbūt pat sekundes miljonā daļa, bet tā pastāv. Un tās izjūta ir tik varena, ka ikviens mirstīgais alks tās atkārtojuma. Es to vēlos ar visu savas dvēseles kaisli, ar katru muskuļu šķiedru.

— Tevi uzskata par dzejnieku “no Dieva žēlastības”. Un tomēr acīmredzot pastāv taču arī autora noskaņojums, pilsoņa pozīcija, tūkstoš citu apstākļu, kas saistās ar radīšanu.

— Kādreiz mēs noliedzām tādas parādības kā talants, dotības, iedvesma, uzlūkojot tās par baznīcas sholastikas atribūtiem. Bet tas viss taču pastāv! Vēl vairāk. Bez dabas dotā ierauga rūgšana nenotiks! Varbūt jārunā par dabas dotumu summu. Taču ar to vien nepietiek, to visu var velnišķīgi ātri iztērēt un palikt bešā, ja dabas dotumiem laikus palīgā nenāks citas tīri cilvēciskas īpašības.

— *Tas viss tev ir dots, bet vēl jābūt cilvēkam...*

— Turklāt jābūt, dēļ kā tu strādā, kā labā strādā. Vajag milēt savu tēvu un māti, savu tautu, savu zemi, jo tikai tas, ko tu dari dēļ mīlotā — vienalga, vai tas ir cilvēks vai zeme —, tikai mīlotā labā var veikt to pārcilvēcisko, kas jāiespēj māksliniekam, lai viņa darbs, viņa sirdsapziņa atrastos tādā līmenī, kādu līdzcilvēki prasa. Vismazākā vienaldzība to nokauj.

1983

— *Tas ir tas, kas ir dots, bet vēl jābūt cilvēkam.*

— *Turklāt jābūt, lai kā tu strādā, kā labā cerībā. Vajag mūļēt savu levu un mati, savu tasi, savu zemi, jo tikai tas, ko tu dari, lai mīļotā — vienai, vai tas ir cilvēks vai zeme —, tikai mīļotā labā var veikt to, kas ir viņa spēks, jāspēj maksimāli, lai viņa darbs, viņa mīļotā darbs šādos tādā līmenī. Kāda šāds cilvēks (1930—1933) šāds darbs ir jābūt to nokauj.*

1933

Viktoram Antonovičam 1950. gada 29. oktobrī*

1950. g. 29. X

Gaujienā

Sveiciens no Vidzemes!

Jūs brīnīsities, kad saņemsit vēstuli no pilnīgi nepazīstamas personas, bet es nolēmu Jums uzrakstīt, jo adresi uzzināju no "Bērņības" žurnāla, kur bija ievietots Jūsu dzejolis.

Jūsu dzejoli vēl jūtama neievieģrināta roka, bet skats ir skaidrs, tāpēc būs labi, ja mēs iepazīsimies. Esmu 10. klases skolnieks, ar dzeju rakstīšanu esmu nodarbojies jau diezgan ilgi. "Bērņibai" gan esmu maz rakstījis — vairāk citās avīzēs. Iepazīstoties mēs varēsim izpalīdzēties, es — Jums ar padomu, Jūs — man ar kritiku vai kā citādi.

Pastāstīšu Jums, ka mana v-skola — Gaujiena atrodas ļoti jaukā vietā. Ir jau gan tagad rudens un dabas jaukumu tā pama-zāk, bet tomēr. Mūsu, t.i., 10. klases kolektīvs ir ļoti drau-dzīgs — klases atmosfēra atsaucīga visam, kas ir ierosinošs, kas ir jauns un derīgs. Nevar sūdzēties arī par skolotājiem.

Es personīgi esmu LĻKJS Gaujienas v-skolas pirmorg. sekr., žurnāla "Bērņība", laikr. "Pad[omju] Jaunatne" ("Asā slota"), "Sarkanā Ausma", "Zvaigzne" u.c. līdzstrādnieks. Darba daudz, tas ir fakts, bet nav arī slikti — labāk strādāt vairāk nekā nemaz.

---

* Pirms Ojāra Vācieša teksta adresāts un datums uzrādīts vienādoti. Sīkāk par publikācijas principiem sk. sējuma beigās komentāru daļā "Vēstules". Komentāros "Īsas ziņas par adresātiem un piezīmes" aiz adresātiem uzrādītas lappuses, kurās publicētas viņiem adresētās vēstules, un hrono-lģiski to vēstuļu datumi, kuras komentētas (pašā vēstuļu tekstā komentētās vietas nav atzīmētas).

Esmu jau pietiekoši stāstījis par sevi — tagad sāksu jautāt Jums. Kā Jums, Viktor, veicās mācībās, kā pabeidzāt (jo, kad saņemsit, tad jau I cet. būs beidzies) pirmo ceturksni? Es personīgi caurmēru vērtēju uz 4,65, trijnieku laikam nebūs (droši). Kā Jums strādā komjaunieši? Pasveiciniet no Gaujienas komsorga Jūsu VLKJS v-skolas pirmorg. sekretāru un novēliet manā vārdā vislabākās sekmes. Varbūt viņš var pastāstīt, kā tiek sarīkotas komjauniešu sapulces, kā tiek organizēti sabiedriski pasākumi, kā norit grupu darbs? Ja tas viņu neapgrūtina, tad es būtu priecīgs uzzināt par Jūsu darba metodēm.

Man ļoti interesē ģeogrāfija un ģeoloģija — atrakstiet, kā darbojas ģeogrāfijas pulciņš Jūsu skolā. Jūsu skolā daudz pastmarku kolekcionāru?

Domāju — pirmajai reizei pietiks, būšu teicis iepazīšanās vārdus vismaz no savas puses. Ceru, ka Jums, Viktor, nekas nebūs pretī uzsākt sarakstīšanos ar mani.

Palieciet sirsnīgi sveicināts!

Gaidīšu atbildi

Ojārs Vācietis

(pseud. Ojārs Vilks)

Apes rajonā

Gaujienas vidusskolā

p/n Gaujiena

P.S. Ceru, Viktor, ka atbildi man neliksīt ilgi gaidīt.

Mirdzai Ķempei 1950. vai 1951. gadā (bez datuma)

Zinu, ka, lasot šo vēstuli un dzejoļus, Jūs mēģināsīt saprast to rakstītāju, tāpēc vēstulē atteikšos no muļķīgā patosa un tukšajiem dievinājumiem dzejai — tukšiem vārdiem, kas domāti kā dekorācijas, aiz kuriem var slēpties ar literatūrai pavisam

svešām tendencēm. Teikšu Jums tūlīt, ka es neuzskatu dzeju par objektu, kur savākt laurus un slavu (runāju tā tāpēc, ka daudzi tā domā — tajā skaitā arī mani biedri). Par šo vārdu patiesību nešaubieties, jo, ko arī es noslēptu vēstulē, dzejā noslēpties nevar — tur ir cilvēka spogulis.

Esmu vidusskolas 10. klases audzēknis — mācos (tas nu nebūtu svarīgi, bet tomēr) vidēji (trijnieku nav). Līdz šim nopietnos sakaros ar dzejas pazinējiem neesmu stājies, bet ar dzejošanu (protams, no sākuma blēņas) nodarbojos kopš 8. klases — tātad divi gadi. Jūs var interesēt mans viedoklis attiecībā pret savu darbu. Savu patmīlību apzinos — nevar tikt vaļā no maza, sīka velniņa, kas kādreiz liek apvainoties par kritiku. [...] Īsts dzejnieks, kas mīl savu dzeju, savu darbu, pēc kritikas var kļūt tikai labāks. Patmīļi apvainosies, lai apvainojas, jauno autoru lielais skaits attīrīsies no sēnalām — tā vajag. Ja arī es nevaru neko darīt literatūras laukā, kaut arī man pašam šķiet, ka ar laiku kaut mazliet varēšu, esmu gatavs aiziet šo sēnalu skaitā — lai manā vietā nāk spējīgākie, es iešu tur, kur varu dot dzīvei visvairāk.

Lieki apgalvot, ka nebaidos grūtību, ka pārvarēju sevi pēc pirmās M. Rudziša atbildes, kas bija “gandrīz nē!”.

Nu ko, es varu pļāpāt bezjēdzīgi daudz, bet man šķiet, ka iepazīšanās notikusi — Jūs es pazīnu diezgan ilgi atpakaļ, kad sāka iznākt laikraksti atbrīvotajā Latvijā — 1945. gadā.

Vārds tālākai iepazīšanai, maniem dzejoļiem.

Ar sirsnīgu sveicienu

Ojārs Vācietis

Viktoram Antonovičam 1951. gada 12. janvārī

Sveicināts, Viktor!

Esmu noskumis, ka Tu sāc par mani slikti domāt. Tīšām vai netīšām (gribētos pieņemt pēdējo) Tu pagājušajā vēstulē atkal sāc — “Jūs”. Es taču neesmu Nikolajs II, ka uzrunātu sevi ar “mēs”, un labiem paziņām nepieklājas uzrunāt vienam otru ar “Jūs”. Nu, par to nekas, bet Viktors ir sācis domāt, ka es tīšām neatbildu. Viktor, apžēlojies, kas tad sāka sarakstīšanos — taču es, runa nemaz nevar būt par to, ka no manas puses būtu kāda interese kavēt mūsu sarakstīšanos, .. — tā taču dod tik daudz, vai ne tā?

Pie mums Gaujienā vakar, t.i., 11. janvārī, bija karnevāls. Skolā no mājām ierados jau 10.I — es dzīvoju 20 km no Gaujienas (liekas, ka neesmu vēl teicis). Es arī mazliet gleznoju, tāpēc arī bija jāizgatavo sienu gleznojumi. Zīmēju daudz, pašam sev par lielu izbrīnu, nācās iemīlēties velnā (kurš, neērti teikt, arī ir manas otas darbs). Tas bija ar tik bezkaunīgu fizionomiju, ka es tikko nepārsēmējos. Mums bija arī “Amora pasts”, droši vien esi dzirdējis, ja ne piedalījies pats. Gāja jautri. Es sāku romānu ar labāko masku — piķa dāmu un neesmu vēl atrīvojis no šī romāna iespaida... (Slikti, ko lai dara!)

Brīvdienas pavadīju solīdi — slēpoju, cik vien līda ādā. Lasīju grāmatas (34 izlasīju, starp citu, ieskaitot arī tās, kas jau bija sāktas lasīt, un tās, kuras lasīju otrreiz). [..]

[Vēstule bez paraksta,
iespējams, ka nobeiguma lapa pazudusi.]

Viktoram Antonovičam 1951. gada 24. novembrī

Gaujienā,
24. XI 51.

Sveicināts, Viktor!

Tavu vēstuli saņēmu, gatavojos atbildēt, bet iznāca aizbraukt uz Rīgu. Tā arī rakstu tagad, t.i., pēc atbraukšanas.

Rīgā daudz kas jauks. Biju operā uz "Otello". Klausījos Frinbergu, Grāveli un daudzus citus. Biju kino uz "Lielo koncertu" un "Vārtsargu" (uz pēdējo — paklausot savām vājībām).

Mākslas muzejā atstāju ierakstu atsauksmju grāmatā. Ukrainu mākslas izstāde bija tiešām jauka.

Izskrēju vēl Doma muzeju un vispār daudz "izbizojos" pa Rīgu. [..]

Mums pēc divām sniega nedēļām atkusnis un viss sniegs nokusis — tagad sajūta kā rudenī, bet daba kā pavasarī.

Par sevi vairāk nav nekā ko stāstīt. Vārda dienu pavadīju jauki, dzimšanas dienu, kas man iekrīt pēc divdesmit četrstundu pauzes aiz vārda dienas, arī tikpat jauki. Šogad saņēmu neregulāri daudz apsveikumu.

Tagad par Taviem dzejoļiem. Man vislabāk patika Tavi dzejoļi krievu valodā. Es manu Puškina un Ļermontova zīmogu — iespaida zīmi (kurš gan mēs neesam iespaidā). [..]

Tu jautā, kāpēc nav izdevies dzejolis "Mieru sargāt traucam kvēlāk". Atļauj būt atklātam. Kopnovērtējumā dzejolis nav izdevies. Pirmkārt, dzejolis pārāk izstiepts (tā pati kļūda, kas man — nupat "Zvaigzne" atteicās vienu publicēt, lai taisot īsāku). Es saprotu, ka Tev daudz domu, bet jāprot izvēlēties raksturīgāko, būtiskāko, jo lozungi ir un paliek: vairāk domu, mazāk vārdu. Otrkārt, izteiksmes negludumi. [..]

Kā jau teicu kādreiz — man ļoti patīk Tavu domu svaigums, īstums. Bet zini, teikšu Tev to pašu, ko man Plaudis teica un vienu vārdu pasvītēja:

“Bet tā jau iet visiem, domu daudz, bet nav mākas to pateikt, māka pateikt izaugs.”

Viktor, turies!

Gaidīšu Tavu vēstuli un arī fotogrāfiju.

Ar sveicienu

Ojārs

Viktoram Antonovičam 1952. gada 14. janvārī

Sveicināts, Viktor!

Ar atbildi novēlojos, jo Tavu vēstuli saņēmu pēc brīvdienām, — kā redzu, Tu savu vēstuli esi izrakstījis sen — pagājušā mēneša sākumā, brīnos, ka saņēmu tik vēlu.

Pastāstīšu, kā man gāja šinī periodā. Decembra sākumā biju jauno autoru seminārā Rīgā, uzaicināja, kaut gan nevienai komisijai nebiju ne rindu sūtījis. Seminārs tiešām deva daudz — priekš manis necerēti daudz. Par maniem darbiem oficiāla iztirzāšana nevarēja notikt, jo, kā jau teicu, nebiju nevienu darbu iesūtījis vērtēšanas komisijai, tomēr par mani runāja Ķempe, Sudrabkalns, Vējāns un Brička. [..]

Patreiz kopā ar skolas komponistiem rakstām opereti “Gaujienieši” un “Spartaks” (teksts mans), kā izdosies, redzēsim, sākums ir, un milzīga enerģija arī ir — tātad visi priekšnoteikumi, kas papildināti ar viduvēju prasmi mūzikas teorijā, lai veidotu labu darbu.

Tas īsumā par mani viss. Tad vēl manis vadītais literārais pulciņš paņēma I vietu skolas darbu izstādē un ir labākais rajonā. Tagad būs viss, ja ne — vēlāk piebildīšu. [..]

Paliec sveicināts!

Ojārs

Gaujienā

14. I 52.

Voldemāram Kalpiņam 1952. gadā (bez datuma)

laikr. "Literatūra un Māksla"

atb. red. b. Kalpiņam

Nosūtu Jums rakstiņu par dažām nevēlamām parādībām mūsu dzejā. Vadījos no apkārtņē dzirdētām pamatotām protesta balsīm par "rīmēšanu" b. Sila daiļradē, par nenopietnu nostāju pret savu darbu b. Grota dzejā u.c.

Pēc raksta satura varat spriest, par cik derīgi un par cik nederīgi šo rakstu izmantot. Lūdzu, ja rakstā ir kaut kas, ko pēc Jūsu domām var publicēt laikrakstā, kaut vai saīsinātā veidā, to izmantot. Ja nē — arī nekas — redakcija zinās, ko domā lasītājs par daiļradi, kas domāta viņam, bet neattaisno uz to (daiļradi) liktās cerības.

Gribētu arī turpmāk sadarboties ar Jūsu vadīto laikrakstu. Esmu pats viens no cilvēkiem, kas cer kādreiz paveikt kaut vai niecīgu darbiņu literārajā laukā, nešaubīgi tic tam, tāpēc man dara dusmas pieredzes bagātu meistarū paviršā izturēšanās pret darbu, pret darbu, kuram pieder mana (ticu, ka arī daudzu citu) visdziļākā cieņa.

Jūs mani sapratīsiet, es zinu, zinu jau no tā, kāds domu dziļums ir Jūsu rakstos ("Divas pārdomas"), kurus man gadījies lasīt, tāpēc ticu, ka Jūs kaut vai ar dažiem niecīgiem norādījumiem (šīnī gad[ījūmā] par mana raksta kļūdām) palīdzēsiet cilvēkam, kas tik dedzīgi vēlas kļūt par cīnītāju literatūras laukā, ātrāk saprast kļūdas, kas varbūt rodas arī manu gadu pamazā skaita dēļ.

Ar sirsnīgu sveicienu un veiksmes novēlējumiem darbā

Ojārs Vācietis

Apes rajona Gaujienas v-skolas lit. pulciņa
vadītājs

Viktoram Antonovičam 1952. gada 30. janvārī

Sveicināts, Viktor!

Šodien saņēmu Tavu vēstuli, un šovakar ir brīvāks brīdis — atbildu.

[..] pēdējā laikā esmu koncentrētāks kā parasti — izbēgu no liekām frāzēm un daudz rakstu. [..]

Progresu jājūt — progresam jābūt! Ar tādu devīzi es ķeros pie darba un katru dienu kaut ko rakstu, vai nu mazāk, vai vairāk svarīgu. Vēl pagaidām neesmu izkarojis vārdu, bet tas būs drīz — ļoti drīz. Plaudis teica, ka mans darbs aizsniedz līmeni, kad to var saukt par literatūru, bet tik jaunam esot neērti atvērt visas durvis. (Bet es tās atvēršu.) Cīnīties, meklēt, atrast un nepadoties (Katajevs), samainīju autorus — vajag Kaverins.

Dzejolis, ko Tu man atsūtīji, diemžēl bālāks par “balto aploksnīti” — man tā patika labāk, tikai jāstrādā pie tā, netici, ka izsmelts viss, padomā par to, kādas var būt sajūtas un izjūtas, turot aploksnīti saujā, padomā — un Tu atradīsi jaunu, skaistu pieeju šai tēmai, kas ir svaiga. [..]

Nu tā — atraksti par visu — gaidīšu vēstuli.

Ar sirsnīgu sveicienu

Valdis Vilnis

(Ojārs Vācietis) (raksti abus, bet bijušo iekavās).

Adrese tā pati.

Gaujienā 30. I 52.

Sveiciens no Gaujienas!

Nezinu, kāpēc sadomāju Jūs traucēt, varbūt tāpēc, ka Biruta man šodien sagādāja patīkamu pārsteigumu ar sveicieniem, ko es, atklāti sakot, nezina vai esmu pelnījis. Tad jā — esmu briesmīgi dusmīgs, par piezīmi, ka mani pasveicināt drīkst tikai gadījumā, ja neesmu pārāk iedomīgs un lepns — nesaredzu iemeslu būt tādām.

Mēs Gaujienā bieži atceramies Jūs un esam dusmīgi, ka pametāt mūs — vai tad mēs bijām tik briesmīgi palaidņi? Nu tas tā — pa jokam.

Nopietni runājot, jāatzīstas, ka esmu slinks (vispārākā pakāpē). Nav ilgi atpakaļ, kad divās dienās saņēmu trīs “coberus” (matemātikā), protams, viņiem mūžs bija īss, bet šie “gadījuma rakstura” (es teiktu “negadījuma”) divinieki raksturo mani kā matemātiķi. Mani, rēķinot matemātiku, var stādīties priekšā kā kaķi, kas ēd sienu, vai kaut ko tādu, kas ar kaķisku dabu nemaz nav savienojams. Protams, tas nenozīmē, ka fiasko ir uz visas līnijas. Pēdējā laikā es literatūrā izlauzos diezgan augstu, t.i., mani ieskaitīja pie tiem, kas vairs nešļupst, bet šo to jau runā pilnā balsī. Republikāniskajā presē man ir tikai nedaudzi dzejoļi iespiesti (zem 10) — man nav pacietības kauties ar literārajiem līdzstrādniekiem, kas bieži ir tādi auni, ka apgalvo — “Jūs mēs nevaram apkraut ar pārāk lielu slodzi — Jūs taču esat tik jauns”. Būtībā es nemaz tik maziņš neesmu. Nu, bet pēdējā laikā es nevaru žēloties — arī tur ledus ir salūzis — jau kādi trīs uzaicinājumi ir bijuši, lai raksta (lai pagaida vien)! Brička mani pamatīgi bija noskolojis “Padomju Jaunatnē” — tādu sutu es ilgi nebiju dabūjis.

Starp citu, biju arī jauno rakstnieku sanāksmē (seminārā) un iepazīnos ar “augsto priekšniecību”. Tas par sevi konspektīvi (ļoti, ļoti) būtu viss.

Ja Jūs darbs neaizkavē, es būtu ļoti priecīgs kādreiz pārrunāt šo un to — kaut vai pa pastu. Es gribētu zināt, kā Valmierā mācās un vispār par valmieriešu nostāju literatūrā, kā Jums personīgi darbā veicas utt. Sveiciniet Žeņu.

Gaidīšu atbildi no Valmieras!

Ar sirsnīgu sveicienu Valdis Vilnis
(Ojārs Vācietis)

Valentīnai Seipulniecei 1952. gada 25. februārī

Gaujienā, 25. II 52.

Sveicinu!

Priecājos par vēstuli un atbildi rakstu, tikko to saņēmis. Mazliet dīvaini man šķiet tas, ka Jums vēl prātā Gaujiena, ka neesat aizmirsusi mūs, bet es ticu, ka tā ir.

Kā lai aizmirst to ceļu, kuru Jūs parādījāt? Vismaz es to nevaru izdarīt. Man ir bijuši daudz literatūras skolotāju arī pirms Jums, bet nezinu kāpēc man sevišķas cieņas pret tiem nav. Man riebjas, ja cilvēks kaut ko dara it kā piespiesti, it kā negribot — bez īstas sirds kvēles, bez aizraušanās un, par nožēlošanu, mani iepriekšējie skolotāji latv. valodā bija tieši tādi. Kā arī negribētu sliktu teikt, bet nepatiesību — to runāt ir vēl grūtāk. Jūs man palīdzējāt tad, kad palīdzība bija visvairāk vajadzīga. Tagad es nejūtu biedriskas, palīdzīgas kritikas trūkumu — Rakstnieku savienības biedri tajā ziņā cenšas, bet toreiz — man šķiet, tas izšķīra visu — uz kuru pusi nosvērties interesēm. Nu tās ir nosvērušās pareizi — es centīšos, cik man tas būs iespējams, Jums atbildēt ar to pašu.

Ko lai pastāstu par Gaujienu, bet tas ir tik jauki — no visas sirds parunāt ar kādu un zināt, ka tu nerunā vējam, kā tas bieži pie mums.

Pirmkārt, par lielo pārvērtību, ko gadi uzspiež cilvēkiem. Ja būs izdevība kādreiz satīties (es ļoti ceru), Jūs nepazīsit mani, tāpat ir pārvērtušies citi. Atcerieties Pauli Javu — tagad īsts aktīvists kādreiz pasīvā vērotāja vietā. [...] Atcerieties Gaidu — kādreiz nevajadzīgi kautrīgās, naivās un draiskulīgās Gaidas vietā ir nopietna, saprātīga, ļoti aktīva komjauniete — uguns, kā mēdz sacīt! Ir jau arī negatīvais virziens, bet nu, prieka labā par to nerunāsim.

Par Gunāru [Grāvi] — manu klases, sola un internāta istabiņas biedru (mums divvietīgā klostera celle — ļoti aprobežota kustības brīvība). Īsi runājot, slinks. Jūs, Valentīna, sapratīsiet cilvēkus, kas nonākuši Lielo domu varā un apreibuši no savas laimes, žēl gan (man personīgi sava laime vien — tas ir maz), bet Gunārs slinko. Strupausis zaudējis mēra sajūtu asprātību pielietošanā (neskatoties uz to saturu) un “lej čugunu” (no mūsu konversācijas vārdnīcas, latviski tas nozīmē lidot pa mākonīšiem uz romantiskiem spārniņiem vai arī — bezkaunīgi melot), viņš zaudē ceļu. Gunārs (šī iemesla dēļ es viņu reizēm saucu vienkārši par “āzi”) negrib sevi piespiest [prozā] kaut ko darīt — tas mani ļoti kaitina.

Tagad visgrūtākais — par sevi runāt — tā ir ārkārtīga tēma — Jūs arī, Valentīna, zināt, ka divniekus saņem visvairāk šīs tēmas rakstītāji (atskaitot “lielības maisus”). Nu ko, rakstu, mācos un eksistēju. Tās ir pamattēzes. Esmu viens no tiem, ko, kā saka “plēš uz pusēm” visi skolotāji — te jādara tas, te jādara tas — kā lai vienam atsaka? Kas attiecas uz literatūru (maz laika), pašreiz rakstu poēmu “Kaugurieši” un bez jēgas dažādu dzejoļu — man tik daudz ko teikt, ka baidos, vai mana kaķa mūža pietiks, lai svarīgāko pateiktu. [...]

Zināt, kas man ļoti interesē — kā strādā literatūras pulciņš Jūsu skolā, kā iet darbs, kā to plāno. Kā Jums veicas tieši

audzināšanas darbs — “ragos saskriet” jau ir viegli, bet ir māksla pēc visa tā atrast ceļu, kurā satiekoties nav jāragojas (protams, ja ir pamats to darīt, tad “andere Sache”).

Sveiciniet Žeņu — es valmieriski neprotu, lai sveiciens iet tāpat — pa gaujieniski!

Ja iznāk laiks, lūdzu, atrakstiet — stāstiet par visu, mani interesē viss.

Sirsnīgi sveicinu

Ojārs

Valentīnai Seipulniecei 1952. gada 19. martā

Gaujienā, 19. III 52.

Sveicinu!

Vispirms — apsveicu ar pavasari — parīt, 21. martā, oficiāli sākas pavasaris, kaut gan faktiski vēl būs krietns laiciņš jāgaida.

Pateicos par vēstuli — man tas ir tik patīkami — parunāties ar biedriem un draugiem — tad kļūst sveša vismocošākā sajūta, ka esi viens, bet tas jau gadās tikai lielu skumju brīžos.

Varbūt neticami, bet, Valentīna, tā ir — Jums nemanot un arī man pašam nemanot notika tā, ka es izvēlējos šo ceļu. Līdz tam man patika ģeogrāfija, vēsture u.c. tamlīdzīgas lietas.

Es neprotu pareizi izteikties, kā Jums tas viss izdevās. Vai tā bija sirsnība pret katru no mums, vai tā bija lielā atbildības sajūta, ar kādu Jūs piegājāt darbam... tiešām nepateikšu, bet ka no tā laika esmu literāts — tas ir fakts.

Jā, es ceru Rīgā turpināt sāktu — LVU filoloģijas fakultātē žurnālistikas nodaļā, protams, ja neizdosies uz Ļeņingradu — uz A. A. Ždanova v. nos. universitāti. Nu, bet lai tas būtu kā būdams — no sāktā atpakaļ ne soli — vorwärts! [..]

Man pašam tagad — ceturkšņa beigās nopietni jāraujas ar mācīšanos (jābaro suns, kad vilks lopos), jo vienā otrā vietā jūtu robus. Drīzumā, liekas, kaut kas būs “Karogā” un “Pad. Jaunatnē” no maniem jaunākiem dzejoļiem, bet viņu solījumiem jau ticēt nevar — pašreiz sakarā ar laureātiem ārkārtīgi pārblīvēta prese un nevar izmantot oficiālos rakstus vien, par dzeju nerunājot.

Vai atceraties, kā lauzāties uz priekšu ar Tolstoja “Karu un mieru”. Tagad pie mums klasēs, kur Tolstojs programmā, apmierinās ar to mazo lit. vēsturisko grāmatiņu par Tolstoju un dažiem mikroskopiskiem fragmentiem no romāna. Vai tad tā var ieinteresēt? Literatūrā dzīvais un interesantais ir attēlotais cilvēks nevis sausā teorija, uz kuras pamata romāns būvēts, cik reizes lietots vārds “ēst”, “gulēt” utmlīdz. Es nevaru Jūsu latviešu valodas stundas aizmirst — kā pirmās īstās literatūras stundas. Tagad gan skolot. Račevskis saprot un zin, kā vajag virzīt, bet viņš 11. klases audzēknim intereses vairs nepārveidos — kam ir — tam ir, kam nav — arī nebūs. Kādreiz brīvā laikā — padomājiet par Gaujienu — ienāks prātā visi palaidņi — arī es to skaitā. Mēs taču nemaz nebijām tik briesmīgi — tikai reizēm...

Valentīna, Jūs rakstījāt: “pedagogam, kas grib kļūt nopietns”. Man liekas, ka tāda absolūta nopietnība Jums, pirmkārt, nepiestāvētu. Otrkārt, mans novērojums — pedagogs nekad, nekad nedrīkst sev iestāstīt — man jābūt tādām un nedrīkst mēģināt būt tāds, jo... bērni, audzēkņi apbrīnojami labi jūt neīsto, topošo, ieaudzināto tikai tāpēc, ka tā jābūt. Skolotājam jābūt tādām, kāds viņš ir, — viņu tādu arī bērni iemīlēs un cienīs — nopietnība un svinība — lieka nasta, ko uzņemties nezin vai ir vērts. Padomājiet — vai tā nav?

Atkal esmu aizplāpājies — vēstule būs gara (kādu rakstīt nav manā paradumā, bet saņemt — tā ir cita lieta).

Kā Žeņai veicās sacīkstē? Meistarklasi neizbrauca? Nu, tad lai nākošreiz izdodas sporta meistara normu pieveikt — turēšu īkstīti.

Ja darbā nerodas traucējumi — gaidīšu vēstuli — rakstiet par visu, jo par ko rakstīsiet, tas nevar nebūt interesanti.

Ar draudzīgu sveicienu

Ojārs

P.S. Gunārs liek sveicināt.

Valentīnai Seipulniecei 1952. gada 21. aprīlī

Pavasara sveiciens no Gaujienas!

Ir pagājis laiciņš, kopš saņēmu gaidīto vēstuli, priecājos, gatavojos atbildēt uzreiz, bet tā jau pavasarī ir — nepagūsti ne apskatīties, ka dienas, viena, otra un trešā pazūd kā nebijušas.

Gauja atgriežas krastos, iet pirmie plosti un, vispār, kas bijis Gaujienā — tas zin, cik ļoti Gaujienas pavasaris saista. Ilgu laiku mans mīļākais gada laiks bija rudens — jā, tieši rudens ar savu aiziešanas krāsu bagātību, ar savu aizejošo atvadu skaidrumu, ar to mūziku, kas skan Šopēna un Čaikovska stīgās, bet Gaujienā man iepatikās pavasaris, tik ļoti, ka laikam gan tagad es būšu tā pārpildīts. Tagad man patīk Štrauss, Verdi un Vāgners, Rubiņšteins un Bēthovens, Bairons, Puškina un Ļermontovs — tie dievina spēku un tātd arī spēka gadalaiku — pavasari.

Pie mums sprauga darba posms — visumā esmu gadā diezgan daudz ieguvis — pamatīgāk vajadzēs piestrādāt pie ķīmijas, fizikas un matemātikām. Tagad pašreiz rakstu briesmīgi daudz un briesmīgi neapmierinos — tas nav tas — tikai reizēm jūtu, ka ir istā — mana stīga. Pašreiz turpinu dzejoļu ciklu “Spānijā viss mierīgi” un rakstu tekstu operetei (kurš komponists komponē — tas lai paliek noslēpums, bet, ka tas būs milzīgs pārsteigums, tas taisnība). Faktiski es rakstu divām operetēm.

Nākošajā reizē aizsūtīšu dzejoli no jaunā cikla "Spānijā viss mierīgi".

Ak, ko stāstīt ir bezgalīgs daudzums, ko parunāt — vēl vairāk, bet man taču jāērķinās, ka Valentīnai tik vien nav darba, kā atbildēt man uz nebeidzamiem jautājumiem — tāpēc iegrožošu kaut cik sevi.

Vai Jūs bijāt Valmierā, kad tur atskaņoja oratoriju "Valmieras varoņi"? Vai pats komponists [Marģeris Zariņš] arī bija? Tas tā starp citu. Kā veicas Valmieras literātiem? Vai negadās tādi, kas literatūru uzskata par "izdevīgu peļņas vietu"? Runāju tāpēc, ka esmu tādus saticis citās v-skolās un tie ir mani nāvīgākie ienaidnieki — es nezinu — apēst ar acīm (ka es to darot — paši sūdzējās) tas ir sākums — viņus tiešām varēja vecais velns paraut.

Nu, sveiciens Žeņai no Gaujienas pavasara! Gaidīšu vēstuli, ja laiks atļauj — stāstiet par visu — mani interesē viss.

Ar draudzīgu sveicienu

Ojārs

Gaujienā,

21. IV 52.

Gunāram Grāvim 1952. gada 17. (?) septembrī (bez datuma)

Sveiciens no Rīgas!

Par Tavu vēstuli neizsakāmi priecājos. Man šodien vakardienas paģiras — vakar bijām Lietuvas robežā pie Mēmeles talkā. Tas ir brīnišķīgi, Gunār, naktī, kad pār pilsētu dārdēja salūts tankistu dienai un raķetes bira Daugavā, taisni tad atgriezāties.

Cik man nebūtu ko Tev stāstīt, es nezinu, bet man vēl nav īsta drauga un nezinu, vai kāds Tevi varēs atvietot — vismaz tik drīz ne.

Žēl, ka Tu neesi Rīgā, arī te ir skaisti. Iestāju pārbaudījumos man latviešu valodas celmos gāja “pa celmiem” un krievu val. rakstos nepratu norakstīt galvu no tāfeles — tur arī gadījās divi četrinieki — pārējos labi.

Esmu latviešu val. un lit. grupā, bet lūgums dekanātā ir, lai atļautu man pāriet uz krievu plūsmu, jo... — bet par to vēlāk. [..]

Literārā ziņā es eju ģenerāluzbrukumā: daudz tiešām pieciešama ir uzrakstīts šajā laikā, bet gan jau izlasīsi — ej Ļeņina bibliotēkā, tad arī sastapsi manu vārdu.

Citādi visādi ir jauki. Lekcijas man patīk — tās es eju klausīties krievu grupā, jo latviešu boze priekš manis par šauru.

Latviešu plūsmā esam 50, krievu — 50. Bet ... neko darīt — krievu plūsmā ir jaukas meitenes un es atkal esmu iemīlējies, vienreizēji un neatkārtojami. Kas ir viņa? Jauka, sirsnīga meitene (kādu novēlu Tev arī — Maskavā) — Silvija. Starp citu, uzvārdu paskaties uz romāna “Pret kalnu” vāka — tā ir viņas mamma... Esmu laimīgs, Gunār. Nav vairs vidusskola, bet... собрались на студенческий ужин... un cik labi tā kā man pašreiz — dzīvoklis brīvs, par ēdamo un mazgāšanu nav jāraizējas, literārā darbā necerēti veicas un naudas tiešām pietiek, tā ka eju uz kino utt. (bez tam Silvijai taču ir “победа”, bet kad nav, tad lieto taksometru).

Reizēm gadās, ka makā dilonis pieņem šaušalīgus apmērus, bet tas ir pārejoša parādība — pēc piecām dienām būs stipendija un honorārs par dzejoļiem un ciklu, tā ka raudāt nevar.

Es daudz noņemos ar krievu valodu, antīko literatūru, folkloru utt. Mani zobo un ņem uz gauda, ka neesmu Maskavā (vakar Kaupužs un Rokpelnis sarīkoja kārtējo). Pastāv visas iespējas, ka nākošajā gadā būšu Gorkija literatūras institūtā, ja dabūšu vajadzīgo daudzumu iespiesto darbu. “Bērnība” un RS solījās par to parūpēties.

Es daudzējādā ziņā apskaužu Tevi, bet nedaudz arī nē — zinu, ka man te ir darbam tādi apstākļi, kādus es nekur nedabūšu, un... bez tam... Skaidrs, ka Tev viss būs skaidrs, ja teikšu, ka vakar bijām pie Lietuvas kopā... un atgriezāmies naktī.

Es labprāt būtu pie Tevis — tad spļaut uz tiem 70 km neurkom — divatā mēs veiktu 2 un 3x70. Vai nē? Nu, ja arī nē, tad mēs daudz ko tomēr izdarītu, un arī tagad mēs nedrīkstam atsvešināties, Gunār, nekad.

Rakstu tūlīt pēc saņemšanas un lielā sajūsmā jaucu tēmas, putroju, bet Tu jau sapratīsi, kā esmu iepriecināts. Tas bija tik patīkami, jo tikko pabeidzu citu vēstuli.

Starp citu — vai Tev brīvā laikā, lai neapslāpētu ar ģeodēziju savu literāta talantu, nav patika pārtulkot manus dzejoļus — daži no tiem ies Savienības presē un arī Tev kā tulkotājam būs rublis, jo tulkotos darbos maksā tikai tulkotājam.

*A Un neaizmirsti — iepazīstini mani un sirsnīgi, sirsnīgi sveicini savus biedrus. To no Ulanudes, Rjazaņas, Kirovas, Sverdlovskas, Jaroslavljas un visus, visus — es zinu, ka tie visi ir jauki puīši. Es viņus neesmu saticis, bet, ja tie ir Tavi, tad arī mani. Nodod viņiem sirsnīgu drauga sveicienu no Rīgas — no jaunā filologa-dzejnieka un saki, ka mēs katrā ziņā satiksimies, ka par to runā viens no maniem jaunākajiem dzejoļiem:

Ja pie mums pat upes satiekas —

Vai var nesatīkties draugu rokas?

Un mēs satiksimies.

Sākot no *A pārtulko burtiski (tikai ne šo piezīmi) — es gribu ar viņiem iepazīties, ļoti gribu, ja viņiem tas nav grūti, tad lai kaut pāris vārdus pieraksta pie Tavas vēstules, bet, ja var, lai uzraksta paši.

Ojārs

(Adrese pareiza — 3 — 56. Pārējo nāk. reizē).

*Gunāram Grāvim 1952. gada 28. (?) septembrī
(bez datuma)*

Sveicināts, Gunār!

Tikko saņēmu Tavu vēstuli, bet cik nepiedodami maz Tu man raksti... Zini taču, ka viss Tev skaidri saprotamais man ir jaunums, daudz no tā, kas Tev jau Maskavā parasts, man būs brīnums — tāpēc raksti vairāk.

Skan radio un es pēc skaistas dienas Mežaparkā un Ķīsezera krastā sēžu te. Gunār, tikai tagad es zinu, kas ir laime, liela laime. Tu vari iedomāties: zila vakara krēsla saplūst ar balto miglu pār ezeru, ūdeņos dziļš miers, bet mākoņos plaukst rozes — rieta sārtā un zaļganā blāzma atspīd spoguļa līmenī. Tu ej un jūti, ka tava laime tuvu, tuvu...

Tu sapratīsi mani — arī Maskavā varbūt ir tāpat — margo lietus un ielu melnais asfalts pārvēršas par spoguļi mīļotās pilsētas nakts skaistumam. Zilas, zaļas un sarkanas ugunis deg pār ielām — it kā pār sastingušiem ūdeņiem. Tu ej, bet simtu ielu vidū tev mīļāka viena, tūkstoši mirdzošu logu — zeltainu acu raugās tevī, bet vienā logā spīd gaisma citādāk... Tu to sapratīsi, bet... viņai es to vēl neesmu teicis.

Es daudz, ļoti daudz rakstu. [...] Tu jau zini, ka nupat iznāca jauns žurnāls — “Padomju Latvijas Sieviete” — tūlīt pēc Tavas vēstules šturmešu “preses frontes jauno cīnītāju” (kā [Vilis] Lācis teica par šo žurnālu), arī “Zvaigzne” jāiešturmē. Bez tam iznāca universitātes almanahs, un es okupēju dzejas nodaļas lielāko daļu. Uzbrukums turpinās — pamazām drūp un šķobās konservatīvā opozīcijas siena.

Pašreiz rakstu poēmu “Kaugurieši” un dzejoļu ciklu “Mana universitāte” (nevis “manas universitātes”). Pabeigti cikli “Uz ūdeņiem”, “Pie Krimas jaunajiem topogrāfiem”, “Maskava — Vladivostoka” (turpinās “Pionieru takās”).

Nesen, t.i., septembra sākumā Rīgā pārraidīja par mani radio tēlojumu.

Braukājam dažādās talkās. 5. oktobrī Tartu universitātei būs 150 [!] gadu — arī es braucu uz turieni kopā ar jaukto kori (kā LVU vīru kora dalībnieks). Nesen bijām Ērgļos, biju Daugavpilī un 50 km no Kahovkas, Ļvovā. Vīru koris brauks ziemā uz Viļņu. Tātad — apvāršņi, apvāršņi...

Nodarbošanās ar literatūru mani materiāli nostāda tā, ka es tagad varu atļauties daudzko, ko agrāk nevarēju — rīt ripošu “pobedā” uz Liepāju — “Sarkanajam metalurgam” kaut kāda gadadiena.

Rīgā skaisti tagad — zeltā sirmo parki, kanāls šūpo zeltainas lapas... Ja mēs būtu kopā — es vienkārši nezinu, tad notiktu tas, ko sauc par kaut ko kolosālu. Bet es arī sapņoju par Maskavu, bet tajā pašā laikā gan šādu, gan tādu iemeslu dēļ nevaru sevi atraut no Rīgas. [..]

Raksti un raksti daudz.

Ar drauga sveicienu

Ojārs

Gunāram Grāvim 1952. gada 24. novembrī

Sveiciens no Rīgas!

Piedod, Gunār, ka iznāk atbildi rakstīt ne tik ātri, kā to gribēju. Slimība nepiesaka savu vizīti, bet tikai saņem tevi ciet, kad nemaz negaidi, tā arī es veselu nedēļu noslimoju.

Ko Tev stāstīšu? Esmu ļoti pārvērties. Jau tas fakts vien, ka smēķēju (pie tam ļoti daudz) liecina, ka mani sagrauzusi mīlestība. Ne jau nu gluži tā, ka no manis būtu palicis pāri sauss ģindenis, tā nē, bet skumjas ir. Kaut kā gadās, ka ne viss notiek tā, kā gribi, rodas sīkumiņi, kurus tu savā fantāzijā izbur par draudošu negaisa mākonī, kura patiesībā nav, un pats nomokos, šo fantazēto, neesošo negaisu gaidot. Tā ir. [..]

Ar lit. darbu iet labi. Vienam dzejolim piešuva apolitiskumu un "Karoga" redaktoram izteica partijas rājienu par tādu joku publicēšanu, bet tā ir dažu apdauzītu cilvēku pārprašana, un man par galovomoiku nekas vairāk netika. Citādi ir labi.

[..] Raksti, gaidu!

Ar mīlīgu sveicienu

Ojārs

Rīgā, 24. XI 52.

Gunāram Grāvim 1953. gada 3. janvārī

Rīgā, 3. I 53. g.

Kvēls Jaungada sveiciens!

Ļoti pateicos par novēlējumu. Ar jaunu laimi... Gunār, cik grūti atrast cilvēku, ko var mīlēt. Nepietiek ar to, ka mīli pats... волна и камень nekad nesapratīsies, tā bija arī ar mani mēnesi atpakaļ. Viss spožums nobirza un parādījās riebiņa īstenība...

Tagad tās vairs nav. Man bija divas izejas — vai nu grimt kopā ar viņu līdz nejēdzībai, vai pacelties vienam pašam... Es izšķīros par pēdējo. Neesmu Don-Žuans, kas mīl vienu brīdi vienu, otru brīdi citu. Tu zini, ka pasaulē ir aizraušāns un ir īsta mīla. Žēl, ka cilvēki bieži šos abus jēdzienus jauc... Nometu visu, biju tuvu izmisumam, ne gluži tā vispretīgākā, bet gan vienā no stiprākām nozīmēm...

Tu man teici pavasarī, kad es izstrādāju visrupjāko, par laimi ne izšķirošo kļūdu, ka pasaulē ir daudz labu cilvēku... Vairs tādu muļķību nebūs no manas puses, jo ... Man pasniedza roku kāda meitene, kas bija sapratusi visu. Kuģis, pēc gadiem ilgas maldīšanās vētrainā okeānā, tagad ir mierīgos ūdeņos... Uz visiem laikiem, Gunār...

Jauno gadu sagaidīju puslīdz labi, žēl, ka ne gluži tā, kā vajadzētu. Stundu pirms kurantiem es biju uz perona un manā priekšā aizgāja Siguldas vilciens... Tas nekas, šķīros, lai satiktos, jo vakar atkal biju uz perona, lai sagaidītu...

Ar literatūru nodarbojos — pēdējos “Bērnības” numuros bija pa dzejolīm. Iekļuvi pirmajā grāmatā — “Jauno autoru almanahā” (3 dzejoļi) pašam nezinot utt., utt.

Stāsti, kā Tev!

Sveicini biedrus!

Ojārs

Gunāram Grāvim 1953. gada 10. februārī

Rīgā, 10. februārī

Sveicināts, Gunār!

Iet jau trešā lekcija dienā, faktiski, man visbrīvākais laiks dzejoļu rakstīšanai. Šodien gandrīz pabeidzu dzejoli “Pūš tālu ceļu vējš”. Dzīve iet normālās sliedēs.

Pastāstīšu īsumā, kas notika pēc tam, kad mēs izšķīrāmies. (Tu redzi, ka man pildspalva neraksta!). Aizbraucu no mājām agrāk kā vajadzēja. Pie Līzespasta sasedzos ar segām un gulēju kamanās. Papa bija aizgājis diezgan tālu. Pa to laiku bija piebraucis autobuss un taisījies braukt projām. Paps bija vēl kaut kā noķēris un teicis, lai pagaida, tad uzbukņija mani augšā un tā es aizbraucu. Atbraucu Inčukalnā, novilku kurpes, vispirms biju pārsteigts, bet pēc tam nopriecājos: sak’, nosaluši ir tikai pieci labās kājas pirksti un pus pēda. Bet vēlāk, kad izrēķināju, ka pirkstu man paliek tikai piecpadsmit, bet pēdas tikai pusotra, kļuvi domīgs un sāku berzēt kāju ar sniegu. Beigās (pēc ~180 minūšu ilgās beršanas) kāja izrādīja manāmu interesi dzīvot un sevišķu interesi sāpēt, kā rezultātā es izrādīju sevišķu tieksmi uz bļaušanu. Cits nekas ievērojams nenotika.

Tālāk informēšu par pirmo lekciju dienu: pirmā lekcija bija paredzēta leišu (lietuvju) valodā, bet no tās mūs izglāba piezīme “katru otro nedēļu”. Protams, tas nozīmēja tikai to faktu, ka lekcija nenotiks katru nedēļu, bet mēs, būdami kārtīgi cilvēki, nospriedām: sak’, tagad ir pirmā nedēļa, tā tad uz lekciju nav jāiet. No pārējām lekcijām izglābties nevarēja (attiecīgās piezīmes trūkuma dēļ) un mēs apzinīgi apmeklējām lekciju (pirmajā paēdām, otrā lasījām “Pūcesspiegeli” un no pēdējās aizbēgām).

Pirmās dienas vakarā sarīmējās plosts. Piedzēros vidēji. Daži pamatīgi. Nevainīgi smaidīja un meta krūzītes pret sienu. Bļāva līdz 4.00 rītā, veicinādami kopmītnē gulošo veselīgo miegu un atpūtu.

[..] tā un tā, lai Ojārs Vācietis, t.i., es, steidzīgi uzrakstot autobiogrāfiju: pirmo variantu (tas bija viņiem par garu un nekā neizsakošu), otro (tas bija par īsu, jo tur bija tikai dzimšanas un mācīšanās dati), trešais nederēja tāpēc, ka nebij uzrādīts, kad uzrakstījis pirmo dzejoli, kur tas iespiests, ceturto pieņēma, kaut gan negribēja, jo neticēja, ka 1. dzejoli esmu uzrakstījis 5 gadu vecumā, pierādīju un tā tiku vaļā. [..]

Turpināsim reportāžu: mūsu zēni secināja, ka mūsdienu latviešu valodas lekcijas nav jāraksta. Bezkaunība kakaja! Lektors nevar sev atrast sekretārus un meklē tos studentu personā.

[..] Pašreiz man apkārt visi cītīgi strādā: Ilgmārs [Kāps] lasa “Baltais vergs”, Ģirts [Dzenītis] “Pūcesspiegeli”, Jancis [Plotnieks] — kinoscenāriju, Alberts [Rinkuss] kaut kādu biezu bībeli, Kārlis [Dorbe] — krievu valodas mājas lasīšanu, Ignats [Trepša] studē programmu un mēģina atrast vietu, par kuru pasniedzējs runā utt.

Būs jābeidz un jāizdomā, ko lai dara nākošajā. Rakstīt dzejoli vairs nevar — pulveris izšauts.

Sirsnīgs sveiciens no Ritās!

Raksti labi drīz un labi daudz!

Ojārs

Gunāram Grāvim 1953. gada 8. martā

Rīgā, 8. martā 1953. gadā

Rīt 12.00 piecelsimies un klusējot atdosim godu tam mirklim, ko vēsture neaizmirsīs, ko paši neaizmirsīsim, ko centīsies minēt un nevarēs iedomāties nākotnes paaudzes.

Lasot Tavu vēstuli, mani pārņēma skumjas — ne uz kādu koncertu Tu nebiji, nekur, Maskava sēro, sēro Rīga, žņaudz dūres sašutumā par ASV nekaunīgi sauso telegrammu.

Zvērēsim, Gunār, stājoties partijas rindās, izprast šī lielā brīža skumjas. Nest karogu tā, lai nākotnes paaudzes sadzird mūs, lai tām nav jākaunas par mums, bet lai tās ar lepnumu piemin vēcus, kas lauza ceļu komunismam, varbūt viņu tad vairs nebūs, bet darbs, ja tas ir liels — dzīvos.

Anonīmu vēstuli neraksti — pēc sēru dienām apskaties Maskavas veikalos — vai tur nevar dabūt Евг. Долматовский — Стихи и песни, К. Симонов — Стихи и поэмы, kādu lētāku Isakovska grāmatu. Ja vari, tad atsūti, jāmācās un jāstrādā, krist histērijā nav laika.[..]

Sūtu Tev vēl Rīgas skatus, gaidu arī no Maskavas.

Paliec mīļi sveicināts, vēlu Tev tāpat dzīvot — tik grūti, bet tik skaisti mīlot, kā man. Zini — mazā studenta suņubūdiņa kļūst tik gaiša, kad viņa ir te, kad aiziet — tik daudz gaišuma paliek uz visiem laikiem.

Raksti man: Rīgā, Dzirnauvu ielā 2—17, atsūti kādu kartiņu.

Ojārs

Mirdzai Ķempei 1954. gada 23. janvārī

23. 1.

Rīgā

Miļā Mirdza,

gribēju aiziet pie Jums, bet mani nogrāba fakultātes dižvīri un piedraudēja ar gluži parastu izmešanu no fakultātes un tajā sakarībā es pašreiz mācos kā tāds mērkaķis, bet pakausī nekas neiet iekšā, velnišķīgi gribas uzspļaut dialektiskajam materiālistam un rakstīt dzejoļus. Tik ļoti man vēl to darīt nav gribējies. Vakar nenocietos un uzrakstīju "Aiz loga — dzimtene", un tieši tādā garā un veidā gribu rakstīt uz priekšu — bez uztieptām prātvēderībām un bungu rībināšanas. "Vēstules no slimnīcas" ir uzrakstīts decembrī. Sakiet, vai es esmu kaut ko jaunu atradis, vai tikai veltīgi pazaudējis visbiežāk tukšo, bet bieži vien arī šķietami spīdīgo patosu (nolādēto)?

Jūs patiesi cienīdams un liels vepris būdams

Ojārs Vācietis

Mirdzai Ķempei 1954. gada 18. februārī

Rīgā, 18. februārī

Sirsnīgi sveicinu!

Neiznāca aiziet pie Jums, kaut arī gribēju. Mājās traucēt Jūs negribas un konsultāciju stundās bija lekcijas un visādas darīšanas.

Kāpēc Jums rakstu? Vienkārši gribas parunāties — uz mācas pesimisms un Jūsu miers nomierinoši iedarbojas arī uz mani.

Protams, vēstule nav saruna, bet ar to (šo un to piedomājot klāt) tomēr vieglāk, kā bez tās.

Nav laika tagad, bet vissāpīgākais ir tas, ka laiku atņem apātija, garīgs un fizisks nogurums. Nav grūti tam saslieties pretī, grūti ir, ja tas, ilgi turpinājies, nomāc pretestību.

Rakstīt mēģinājis esmu, bet iznācis nav nekas. Depresija pāriet garīgā tukšumā.

Dzīvokļa, resp., istabas joprojām nav, nav arī nekādu cerību to atrast. Izmēģinājis esmu visus līdzekļus. [..]

Sestdien uz I. Lēmaņa vakaru nevaru būt, gribas aizbraukt no Rīgas, kaut uz dažām dienām izrauties no tādas klaidoņa dzīves, kurā tomēr es esmu pazaudējis vai vismaz sabojājis veselību un pazaudējis iekšējo līdzsvaru. [..]

Vairāk turpināt nevar. Jūtu, ka sarunāšu atkal ne to, ko runāju, kad esmu normālā garastāvoklī. Pesimisms Jums nepatīk, bet gandrīz tikai tādus dzejoļus raksta spalva, tāpēc tagad pie papīra to nelaižu.

Vēlu visu labāko!

Ar sirsnīgu sveicienu

Jūsu palaidnīgais audzēknis

Ojārs Vācietis

Mirdzai Ķempei 1954. gada 10. martā

Rīgā, 10. martā

Sirsnīgi sveicinu!

Jūsu vēstule bija negaidīta un tieši tāpēc atnesa vēl jo vairāk prieka.

Drīzumā aiziešu pie Jums ar kaut ko uzrakstītu. Esmu slimis, bronhīts asā mērā laikam piespiedīs pie gultas, šodien to izlems ne cilvēku dvēseles inženieri, bet cilvēku siržu un, vispār, cilvēku ķermeņa daļu inženieri — ārsti. Pašreiz ir vieglāk rakstīt, slimība tikai veicina to. Faktiski te slimība tikai palīdz, jo galvenais tomēr ir un paliek tas, ka ilgi neesmu rakstījis. Tagad iekšā ir tik daudz, ka grūti to visu noturēt, un pašreiz ir tā, ka nerakstīt ir grūtāk, nekā rakstīt. Citreiz ir otrādi.

Spārno arī tas, ka beidzot beigsies kļaidoņa dzīve, istabu laikam dabūšu. Tad beigsies īstenībā eksistējošās grūtības utt. un sāksies atkal īstenībā neesošas, bet dzejiski iztēlotās. Diemžēl, tas tā būs. "Tīģerēnu" dzīve nekad neizaudzinās par prātīgu un paklausīgu trusīti, viņam trusīši nepatīk, drīzāk tad tie, kas skrien ar pieri sienā. "Drosmīgo neprātam slavu mēs dziedam!"

Man bija ļoti bailes, ka kļūšu pēc gada, diviem Rīgā tāds pats, kā liela daļa to cilvēku, kam pilsētā viss pierasts, viss apnicis. Man Rīga katru dienu ir citāda, katru dienu. Tas dod neizsakāmu prieku.

Iedomājieties: iet cilvēks pa pazīstamu ielu, viņam viss parasts, viņam (ja tas ir strādnieks) ausīs skan motoru klaboņa. Viņam Rīgā viss pierasts. Bet pār pilsētu ir skaista, klusa, zvaigžņota agra pavasara nakts. Ielas no kūstošā sniega slapjas. Kā spogulī tajās pilsēta dubulto savu skaistumu. Bet cilvēks iet. Ja viņš būtu akls, būtu labāk. Viņš tomēr redz, viņam acis kārtībā un tomēr viņš nesaskata, ka arī viņa priekam Rīga šovakar ir brīnišķīga. Taču tieši tādēļ dzīve ar visām tās nebūšanām un nepatikšanām ir skaista, lai arī cilvēki kļūtu labāki, skais-tāki.

Zinu, ka aizsapņojos. Jums droši vien tādas puicīgas pasa- ciņas nepatīk, bet tieši tas puicisms (ja tā viņu sauc) man sagādā visvairāk prieka un man gribas, kaut tas nekad nebeigtos. Tas arī laikam nekad nebeigsies, jo ar katru gadu tas uzkundzējas man arvienu vairāk.

Tā arī šoreiz Jums pozējis neesmu, bet arī prātīgs nekas nav uzrakstīts.

Domāju, ka būsiet dzejas sekcijas sanāksmē.

Uz drīzu redzēšanos!

Ar sirsnīgu sveicienu

jaunais autoriņš Ojāriņš Vācietītis

Mirdzai Ķempei 1954. gada 14. martā

Rīgā, 14. martā

Sirsnīgi sveicinu augstos

svētkos!

Tikko nobalsoju, pārnācu mājās un būdams slims rakstu Jums vēstuli, lai izsūdzētu bēdas un vispār parunātos. “Tīģerēns” ir slims — apsaldējies, dabūjis bronhītu, neārstējies un ielaidis visu to būšanu tik tālu, ka trīs dienas gulēja gultā un domāja, ka mirs nost. Nomirt tomēr neiznāca (par lielu nelaimi), bet vārguļot vēl vajadzēs. Ārstam paklausīt nav iespējams — tas ir tāds pedants, kas nesaprot, cik smacīgi un šauri ir starp četrām sienām, viņš vispār nesaprot, ka cilvēks nav mašīna, pateiks: guli un viņš gulēs. Nav tik vienkārši martā nogulēt, tāpēc arī parādos uz ielas, bet tādā skatā, kāds man ir, pie Jums rādīties nevaru, kaut arī to gribētu labprāt un ļoti. Garastāvoklis ir labs, kā par brīnumu, bet tas ir tieši tādēļ, ka īstenībā ir slikti. Ja īstenībā viss būtu labi, tad garastāvoklis būtu briesmīgs.

Rakstu dzejoļus. Vienu no tiem aizsūtu Jums, jo tā bija Jūsu vēstule, kas to lika uzrakstīt. Dzejolis ir autoportretisks un tā ir viņa vienīgā labā puse, pārējās ir sliktas.

Pašreiz man ļoti gribētos iziet ārā un uzrāpties kokā. Goda vārds, man ir tāda vēlēšanās — ja ne uzrāpties kokā, tad uzkāpt uz jumta, kāpēc, to es nezinu un izpētīt nevaru.

Vēlreiz sveicinu sirsnīgi svētkos un domāju, ka teorētiska sarunāšanās drīz varēs notikt praktiski. Slimnīcā mani neiebāzīs, to es varu apliecināt droši.

Ar sveicienu

Ojārs

N.B. "Tīģerēns" uz otras lapas.

Mirdzai Ķempei 1954. gada 6. aprīlī

6. apr.

Rakstu atkal Jums liela pesimisma brīdī, kad atkal visi pamati šķiet pazuduši, kad atkal gribas kaut ko muļķīgu darīt.

Biju stipri slims. Vēl pagājušajā naktī murguju un temperatūra bija pie manas kritiskās robežas $+39^{\circ}$, tas būtībā ir sākums, bet man bija galvas smadzeņu satricinājums (kontūzija, es jau Jums stāstīju) un galvā ir trūkuši asinsvadu kapilāri, pie temperatūras, kas augstāka par $+39^{\circ}$, tie var atvērties un lēnām asiņot, līdz kādu ķermeņa daļu ķer trieka.

Veselība ir zem katras kritikas. Jūs zināt, cik ļoti nelabprāt es to atzīstu, bet neatzīt vairs nav iespējams. Ļoti gribējās nokārtot iesākto lietu par dzīvokli — 4 reizes biju izpildkomitejā, pēdējo reizi piektdien, kad priekšsēdētāju palaidu garām trepēs, to nepazīdams, citās reizēs nesastapu. Tajā pašā piektdienā biju pie Jums, nesastapu mājās. Tagad piecēlos, lai kaut kā atsvabinātos no visām drūmām perspektīvām. Varbūt, ka istaba jau ir palaista garām, ko lai tur dara, bet viņa man vajadzīga bija ļoti,

lai kaut cik cilvēcīgos apstākļos uzlabotu veselību un lēnām neizčākstētu, ja tas jau nav noticis.

Jūs jau pazīstat savu tīģerēnu, viņam bez tam bija smaga šķiršanās mīlestības ziņā, turējās tīģerēns, ielaida nagus un turējās, bet, kad vairs nebija pie kā turēties, atlaida nagus un laidās bezdibenī. Izrādījās, ka ir grūti, bet ne neiespējami arī šajā bezdibenī eksistēt, dzīvot un, varbūt Jums tas šķiet mazliet puiciski, nepārdomāti un pārgalvīgi... arī iemīlēties. Neesmu pravielis un nemēģināšu apgalvot, kas no tā iznāks, bet, ja jāsaka, ko domāju, tad domāju, ka tīģerēns ir pamatīgi iemīlējies, un Jūs jau sapratīsiet, ka tīģerēnam pamatīgi iemīlēties nozīmē — ārpātīgi iemīlēties, nu, bet ārpātīgi iemīloties, nav izslēgta šķiršanās, kaut gan nav teikts, ka tā būs, un pat par to domājis, t.i., par tādu varbūtību neesmu.

Rakstu Jums visu, jo mazāk rakstīt nevaru, nezinu, kas tas ir — varbūt, ka cienu Jūs ārkārtīgi, bet, ja teiktu ne visu to, ko esmu pateicis, būtu kaut kā kauns, kaut kā neērti, kaut kā nelabi ap sirdi. Nezinu, vai Jūs to sapratīsiet, bet tā ir.

Ceturtdien aiziešu pie Jums, jo rīt laikam vēl nevarēšu staigāt, vismaz šodien istaba griežas utt., ja arī ceturtdien griezīsies, neļauņojieties, apsoliņies esmu un būšu tādad.

Piedodiet par rokrakstu un kļūdām, bet man ļoti grūti sekot tam, kas uzrakstīts.

Mēģināšu aizrāpot pie Jums ceturtdien pēc divpadsmitiem (12.15).

Ojārs Vācietis

Mirdzai Ķempei 1954. gada 12. aprīlī

12. apr.

Sirsnīgi, sirsnīgi sveicinu!

Jūsu vēstuli saņēmu vakar, biju priecīgs, bet izlasot kļuva domīgs. Ļoti gribētos pierādīt Jums, ka nav tā, kā Jūs to domājat, bet nekādi tas nav iespējams, nav iespējams tāpēc, ka nepatiesību pierādīt nevaru. Jums taisnība par to, kas bijis, par to, kas būs, pagaidām taisnība nav ne Jums, ne man, ir tikai minējumi, nojaušanas, spriedumi, bet tie visi ir tādas lietas, ko bieži vien dzīve apgāž.

Šodien man ir labi, tomēr dzejoļus Jums pārrakstīt neatļausos, jo tad kļūst ar galvu kaut kas nekārtībā. Veselības stāvoklis uzlabojies, vēstuli rakstu, sēžot lekcijā, t.i., formāli izpildot studenta pienākumu. Vienīgais, kas vēl ir — hroniskas galvas sāpes (un regulārs stulbums — apmēram 20 stundas dienā) un apdullinošs klepus — XX gs. medicīna ir nulle pret šo klepu, nelīdz pat Jeronīma “medicīnas pēdējais vārds”, mans klepus izrādās pēdējais vārds mūsu medicīnā! Jūs laikam zināt, ka ļoti neieredzu valodniekus, tāpēc arī tagad saku, ka pēc šī smadzeņu tricīnājuma no manis iznāks tikai vājš valodnieks, bet, ja zaudēšu prātu, tad iespējams arī, ka liela valodniecības autoritāte.

Ārstēju sevi ar visādiem līdzekļiem, ir sekmes, bet, kā jau teicu, no klepus vaļā netikt.

Citādi visādi ir labi. Tā nav mīlestība, kas man neļauj rakstīt, šoreiz tā ir gluži vienkārši tautas paruna: gars labprātīgs, bet miesa vāja. Ziniet ko, bet pavasaris tiešām ir skaists, vakar skatījos, kā ledus iet, gāja pamaz, bet “ar dobjū kanonādi” (klepoju nepārtraukti — Daugavas vējš dara savu).

Nedēļu atpakaļ atmetu smēķēšanu, vakar un šodien gan atkal uzvilku pa dūmam, tas nav gribas vājums, bet nepieciešamība, jo pēc tam ar klepu vieglāk tikt galā.

Esmu noguris no slimošanas, jo tomēr kā nekā atkal slimība tuvojas beigām, bet tā nav izgulēta, jo gulēju laikam tikai dažas

dienas, cēlos kājās, skraidīju un varbūt ka tieši tāpēc ir tāds vispārējs nogurums, reizēm apātija.

Jums jāatpūšas, Mirdza, pamatīgi jāatpūšas un tāpēc, lai cik patīkami būtu pavizināties pavasara laikā ar mašīnu, tomēr tā nevajag, Jums tas var nākt par ļaunu. Tāpat kā Jūs baidāties par saviem cālēniem — jaunajiem autorēniem, mēs — cālēni baidāmies par Jums, Jums bailes, ka cālēni neizšķiežas mīlestībā, nebojā veselību, jo tad viņi nevarēs mācīties rakstīt, mums bailes par to, ka Jūsu veselībai nenotiek kaut kas ļauns un būs atkal jābrauc ārstēties, nebūs, kas cālēnus māca rakstīt, vismaz ne tā, kā to Jūs darāt. Punkts! To Jūs atcerieties, jo diezgan grūti nācās visu pateikt, kā domāju es, kā domā citi, bet tā ir patiesība, kuru Jums zināt vajag.

Tīģerēns būs priecīgs braukt vienmēr, bet viņš rūks, kad Jūs to gribēsiet darīt tad, kad Jūsu veselība to neatļauj. Jūs tīģerēnu kulstiet, ka viņš netaupa veselību un spēkus, bet... nu, Jūs saprotiet.

Tīģerēns drīz būs vesels, bet pagaidām Jūs Rīgā gaidot un uz atvadīšanos un drīzu redzēšanos ķepu sniedzot

Ojārs Vācietis

Mirdzai Ķempei 1954. gada 19. aprīlī

19. 4. 54

Mirdza,

rakstu Jums tādā minūtē, kad apimst viss neprātīgi uz priekšu dzenošais, kad iestājas mirklis atelpas, lai pēc tam atkal skrietu kaut kur, varbūt ar pieri sienā. Tās ir patīkamas minūtes, kad, iegremdējies sevī, jūti, ka viss ir mierīgi (šķietami mierīgi), ka kustas un plūst vēnās mierīgi ūdeņi, bez neprātīgas ārdīšanas

tieksmes un nenoteiktības. Ir kaut kāda iekšēja harmonija, kaut kāda Nirvana, kaut kāds nelietīgs slinkums un pašpmierinātība. Tagad var saprast stihijas skaistumu, jūtot to tālumā, skatoties uz to no tāluma, bet, kad tā neprātīgā atkal sāks trakot, tad tādā pašā skaistumā vilinās miers, miers, kas tobrīd būs tālu, un, lai šo mieru sasniegtu, vajadzēs trakot vēl vairāk, lai pēc tam bezgala noguris un salauzts atkristu sēdus, miers būs sasniegts, bet pa citu ceļu, pa noguruma ceļu, nevis pa to, pa kuru stihija rauj uz priekšu, teikdama, ka tas ir vienīgais.

Nu, bet ja dzīvē nemainītos vētra ar mierīgu gozēšanos piesaulē, vai tad dzīvot nebūtu garlaicīgi.

Nezinu, kas manī dzīvo reizēm, kādā dzejolī par to rakstīju:

Bet kas viņš ir, lūk, tas man nedod mieru,

Kad logā raugās pusnakts aklums melns —

Vai tas ir dēmons, apstarotu pieri,

Vai tas ir tikai ārprātīgais velns?

Jums droši vien apnīk mana filozofija, man ir daudz par ko citu ko runāt, pat par visu nevar, lai pārāk netraucētu jūs.

Pie pirmās izdevības, kad Jūs ar simtprocentīgi stipru veselību atkal atgriezīsities Rīgā, lai stātos pie lauvu un tīģeru dresēšanas, palasīšu Jums kaut ko, šinī nemierīgajā laikā ir radies diezgan daudz.

Veselība uzlabojusies, tātad Jums būs jādresē vien tālāk nekrietnais tīģerēns, mirt viņš netaisās un nav arī taisījies, tādas ziņas varēja rasties tikai no tīģerēna uzrakstītā "Rekviēma", ko viņš uzrakstīja katram gadījumam un arī sadedzināja katram gadījumam, jo viss iznāca ārkārtīgi pesimistiski.

Vēlu visu labāko, ko var novēlēt zem šīs saules, un sniedzu ķepu uz drīzu tikšanos.

Nekrietnais un nešpetnais

tīģerēns

Sirsnīgi sveicinu!

Piedodiet, bet man nav cita papīra, domāju, ka Jūs neapvainosieties par to.

Esmu nobēdājies, jā, tieši ļoti, ļoti nobēdājies un norūpējies. Neko nezinu par Jums un neko nevaru uzzināt. Aizsūtīju nokavēto Pirmā Maija vēstuli ne tāpēc, lai sadusmotu Jūs, bet tāpēc, ka tur bija daudz teikts par to, ka Jums varbūt ļoti slikti, varbūt kaut kā var palīdzēt.

Piedodiet, ja ar kaut ko esmu Jūs sadusmojis, nekad to nevēlējos un, ja tā ir iznācis, tad esmu kaut ko sapļāpājis Jums tādu, par ko Jums ir iemesls dusmoties. Jā, tad, tad man nav nekā, ko teikt. [..]

Pie Anatola Imermaņa neesmu bijis. Ziniet, man ir kauns — ko es tāds diezgan aprobežots tips meklēšu pie viena no mūsu labākajiem dzejniekiem. Viņam ir “Mana bērņības pilsēta”, viņam ir “Pēdējais cēliens”, viņam ir “Kur visi kuģi satiksies”, man nav nekā, pašreiz pat naudas nav, lai pieklājīgi aizietu pie viņa, pie cilvēka, ko es cienu vairāk par, piedodiet par izteicienu, Grotiem un Vīlīpiem. Man nevar patikt viņu tagadējā dzeja jau tāpēc vien, ka tur nav patiesības, un ja ir, tad pateikta vecmeistaru paviršā stilā. Ja es esmu balamutīgs pienu puika (kā viņi varbūt teiktu, ja izlasītu šīs rindas), es tam pilnīgi piekrītu, tad viņi ir balamutīgi meistari un man liekas, ka tas nav labi.

Nu, bet ne par to iet runa, kaut gan arī šie vārdi var aizdot Jums dusmas — puika lec acīs veciem dzejniekiem. Jā, par to, ko Grots raksta šodien, es lecu acīs un nevaru nelēkt.

Ja sadusmošu Jūs, tad pazaudēšu vienīgo no pieredzējušiem dzejniekiem, ar kuru varu sarunāties pavisam atklāti.

Vēstule ir jucekļīga tāpēc, ka spiež visādas pasaulīgas raizes un atkal visādas velnišķības par dzīvi utt.

Atrakstiet, lūdzu, man trīs vārdos — kā Jums iet? Vairāk man nevajag.

Ojārs Vācietis

Mana adrese:

Rīgā, Padomju bulvārī 10 dz. 35

LVU kopmītne

Mirdzai Ķempei 1954. gada 18. maijā

Rīgā, 18. 5. 54

Salam! Sirsnīgi sveicinu!

Привет! Guten Tag! utt.

Rakstīšu pēc iespējas īsāk, lai uz kādām 10 lapām visu uzrakstītu.

Neizdzēšamu iespaidu atstāja labā diena Saulkrastos, daudz skaistu izjūtu, daudz ierosmes.

Tas ir briesmīgs vai nāvīgs skaistums, kad viņi nāk pie krasta, tīksminoties ap sevi kā meitenes, šalc, kustas, plūst un atplūst. Stundām ilgi es sēdētu uz tāda krasta, jūtot sevī tādas trīsas, kā pirmo reizi iemīlējies, pie kam es būtu viņš un jūra — viņa. Jūtot sevī to neizskaidrojamo un vārdos nepasakāmo skaistumu, kad sirds jūt sirdi, bet vēl ne viens, ne otrs nav teicis: "Es mīlu Tevi!" — stundām ilgi sēdētu un skatītos, baidītos, kaut tikai nākošais vilnis nečukstētu atzīšanos. Gribas paturēt sevi tādā iedomātā, skaistā neziņā un klusā laimē, kuru vārdi, pat vismaigākie, var izpostīt.

Tā bija brīnišķīga diena, paldies, Mirdza, Jums par to. Atbraucu lieliski, dziedājām visu ceļu utt.

Tagad par Sudrabkalna vakaru: Andris jūsmīgi referēja, pēc tam sākās apsveikšana (prezidijā sēdēja arī Vilis Lācis, rautā

nebija). Apsveica daudzi, apraudājās Sudrabkalns, kad sveicenu nesa Piebalgas jaunieši. Bija arī nepatīkamas lietas — ar lielu troksni — ar bungām un karogiem ieradās laikam Rīgas 19. v-skolas pionieri. Nabadziņi ieradās ar lielu troksni, izgāzās ar lielu troksni un aizgāja ar lielu troksni.

Sarka Tautas dzejnieks, kad kinouzņēmīki (O.V. darinājums) tēmēja viņā ar saviem aparātiem un tarkšķināja tos kā ložmetējus.

Telegrammas bija no Maskavas RS prezidija, A. Upīša, A. Kirhenšteina, V. Lāča (kaut gan viņš pats bija), Maksima Tanka, no Volgas utt.

Vislielāko piekrišanu ieguva ... .. Mirdzas Ķempes telegramma — īpatnēja un asprātīga. Varat būt priecīga — zāle sajūsminājās.

Pēc tam bija... Mēs bijām kopā ar J. Grantu, A.Vējānu, B. Saulīti, Fr. Rūmnieku u.c. Tad ieradās J. Niedre un jutāmiem omulīgi. Bija dažādas runas, gan gudras, gan arī negudras. Dziedājām latgaliešu dziesmas, nu kā jau parasti. Esmu iemācījies uzvesties un izturējos kā pienākas Mirdzas Ķempes audzēknim, palaidnis nebiju.

Vakarā bija arī viens armēnis vai arī tikai Brunis samuldējās, kaut kur no dienvidiem bija, neko sadzirdēt nevarēja, mēs bijām kaktā un visi blāva.

Īsos vārdos tas ir viss. Mani draud mest no fakultātes ārā, ja nenodošu kursa darbu, šodien, rīt un parīt — ardievu dzejai, pēc tam, mīļā Mirdza — ledus ies ar dobjū kanonādi!

Mīļi un sirsnīgi
un visādi sveicinu

jautrs Ojārs

Jānim Sudrabkalnam 1954. gada 18. maijā

Rīgā, 18. maijā

Miļo Jāni Sudrabkaln!

Saprotiet mani un nedusmojieties par varbūt mazliet familiāro vēstules toni, bet šodien citādi uzrakstīt nevaru.

Vakars bija skaists, man gribējās Jums daudz ko teikt, tomēr blakus tādām slavenībām, kādas apsveica Jūs, mani vārdi būtu pārāk mazi un pārāk pelēki.

Ir dzīvē tādi brīži, kad jāpamet pierasts pavards — sauc citi darbi citā vietā, vai arī bargā laikā — kara ugunīs nesauc darbi, bet frontes uguns liek pamest dzimto māju, visus pierastos sīkumiņus:

Jā pavards jāpamet, tad gribas paņemt līdz

To visu, kas ar katru dzīves stundu saistās,

Bet karš bij karš un bēgļu lakatiņā tīts

Pie katra palika tas, kas par visu skaidrāks,

Par visu mīļāks un visdārgāks bij —

Žēl visa pārējā, bet karā taču zaudē daudzi,

Jo nepavēlēt taču frontes ugunij,

Pār kuru lauku iet un kuru saudzēt.

Bet paliek kāda fotogrāfija vai, varbūt, nepaliek nekā — tikai sirdī kaut kur ir ceļa maize — pamats tai dzīvei, kura jāuzceļ.

Ir miera ceļi tagad — jaunība un prieks,

Pirms katra tāla ceļa tomēr savas raizes,

Kad daudz kas mīļš ir līdzī jāieliek,

Bet somā saiet tikai ceļa maize.

Tā ir liela minūte katra dzīvē — izšķirt, bez kā var un bez kā nevar iztikt.

Man draugs mācās Maskavā. Braucot projām, mazajā ceļa čemodāniņā viņš nekādi nevarēja salikt visu. Izmeta divieli,

izmeta ziepes, bet Jūsējā “Brāļu saime” aizbrauca uz Maskavu, bez tās draugs nevarēja dzīvot.

Man asaras saskrēja acīs tanī mirklī. Lielu godu Jums parāda tauta, mīļo Jāni Sudrabkaln! Cik nav tādu skaistu ainu, par kurām es nezinu, kuras varbūt zināt Jūs, bet varbūt arī Jūs nezināt.

Neesmu aizmirsis bargo kritiku jauno autoru seminārā. Mācīšos un apsolu Jums — par mani Jums nenāksies kau-
nēties.

Sirsnīgi pateicos par to prieku, ko Jūs, liels Meistars, parādījātniecīgam iesācējam, atļaudams tam būt Jūsu vakarā.

Trīsreiz, tieši trīsreiz jaunāks par Jums, es spiežu vēlreiz Jums roku, vēlu ilgu un darbiem bagātu mūžu, kurā dažas minūtes prieka centīšos ienest arī es, Jūsu skolnieks, centīšos no visas sirds.

Ar sirsnīgu, sirsnīgu sveicienu

Ojārs Vācietis

Neņemiet ļaunā, ja kaut kas Jums vēstulē nepatīk, citādi uzrakstīt nevarēju, kā tikai no sirds.

Ja Jums kādreiz gribas (kaut gan es runāju ne to, ko domāju nupat, man ļoti, ļoti gribētos, ka Jūs uzrakstītu man pāris vārdus, tikai divus vārdus) man uzrakstīt — mana adrese ir Rīgā

Padomju bulvārī 10 dz. 35

Ojāram Vācietim

Mirdzai Ķempei 1954. gada 10. jūnijā

10. 6. 54

Mana mīļā skolotāja
un mana mīļā Mirdza!

Dusmojieties par uzrunu, bet vairāk par dusmošanos arī Jūs neko nespēsiet, jo mani šinīs dienās māc nost visas pasaules bēdu smagums — eksāmenu sesija.

Uzzināju, ka Jūs esat bijusi šeit, un nekādi nevarēju noturēties neuzrakstījis (negribas atzīties — neapraudājies). Gribēju aiziet pie Jums, bet šodien bija eksāmens un arī rītu būs.

Materiālu apstākļu spiests, iestājos darbā “Literatūrā un Mākslā”. No vasaras atpūtas laikam nekas neiznāks. Pašreiz rakstīt neko nevaru, jāpelna maizīte citādi.

Jūs, mīļā Mirdza, nerūpējieties tik daudz par mani, man bail, ka nekad Ojārs Vācietis nebūs dzejnieks un Jūs tik daudz pūļu, tik daudz audzinātāja mīlestības būsīt zaudējusi veltīgi. Man gribētos, ka Jums nekad par mani kaunēties nenāktos, bet baidos, ļoti, ļoti baidos, ka tā iznāks, ļoti baidos, ka izrādīšos maizīņš un nespēšu pacelt nastu, ko pacelt nolemts tikai izredzētajiem.

Nezinu, kas Jums bija uz sirds, kāpēc Jums vajadzēja mani satikt. Ir tik ļoti, ļoti neērti. Nebūtu pārnācis tik vēlu, es katrā ziņā aizietu pie Jums, bet jau ir pusnakts un par to pat domāt nedrīkst.

Rīt eksāmens. Jūs varbūt rīt aizbrauksiet, bet varbūt es Jūs tomēr kaut kā paspēšu satikt. Varbūt... Ir uz pasaules tāds labs, jauks vārdiņš “varbūt”, ar to daudzkārt var uzturēt dziestošas cerības, bet daudzkārt, dzenoties tām pakaļ, var iekrist bezdibenī.

Varbūt, tomēr varbūt...

Mīļi sveicinu
Jūsu palaidnis

Gunāram Grāvīm 1954. gada 21. oktobrī

Rīgā

21. oktobrī

Gunāriņ,

Tu, lūdzu, neapvainojies, ka neatbildēju, — biju kolhozu talkā uz 20 dienām no 2. oktobra, būs jābrauc vēl līdz Oktobra svētkiem. Ir ārkārtīgi daudz visādu nepatīkšanu — pierakstīšanās, kara komisariāts, jauno autoru pulciņš, atskaišu sapulce, kopmītnē — caurlaide jāizņem utt. un bez tam kuru katru dienu būs pavēle braukt uz kolhoziem vēl — kolhozos katastrofāls stāvoklis. Bez tam man ir akadēmiskais parāds marksismā.

Tiklīdz kaut cik atbrīvošos no slodzes, tā uzrakstīšu Tev visu — dodu drauga goda vārdu. Pagaidām ļoti īsi.

Rīgā pašreiz notiek diskusija par Raiņa daiļradi. Plēšas Grigulis savienībā ar Krauliņu pret Sokolu un Lielās Rakstnieku Savienības pārstāvjiem.

Kino gāja “Klaidonis”, otro sēriju neredzēju, tagad iet “Bagdādes zaglis”.

Ļuda ļoti aizdomīgi smīnēja, kad par Tevi viss tapa apgaismots, ieskaitot kultpohodu, t. i., kultbraucienu uz viņas dzīves rajonu, un lika arī Tevi sveicināt un pateikt, ka Tu viņu redzēsi Maskavā kopā ar mani ziemas brīvdienās — vai nu janvārī, vai februārī — t. i., kā Tev izdevīgāk.

Gunāriņ, esi tik mīļš un atsūti man, ja Tev ir pie rokas brīva nauda, vienu, vai būtu sevišķi labi, divas pudeles “Muskat” un, ja vari, vienu “Malaga”, ja to nav, tad citus tādus, ko te Rīgā nevar dabūt (piem. “Cinandeli”), novembra beigās saņemšu naudu no izdevniecības — apsolu Tev aizsūtīt naudu, cik būsi izdevis un piedevām “Latviešu dzejas antoloģiju” ar manu ģīmi. Bez tam apsolu dabūt Tevi nākošajā jauno autoru almanahā — nākošajā gadā, ja, protams, Tu man kādu stāstu vai aprakstu, vai tēlojumu atsūtīsi.

Esi tik mīļš, Gunār, ja Tu atsūtīsi, tad mums ar Ļudu būs brīnišķīgs vakars, ja nē, tad laikam nekas neiznāks — jo viņa vispār nedzer un, ja dzer, tad tikai kaut ko labāku, un Rīgā, kā jau Tu redzēji, priekš meitenēm nekā nav (vodku jau dzimšanas dienā nedosi).

Gaidi no manis garu vēstuli. Ja Tu neesi naudu no “Zvaigznes” saņēmis, tad notērē stipendiju, neko nevar darīt.

Ar mīļu sveicienu

Ojārs

Neesmu pierakstījis kopmītnē, ja sūti, tad uz šādu adresi: LPSR Rīgā. Padomju bulv. 10

Šveide Vilhelms Kārļa d.

Gunāram Grāvim 1954. gada 28. oktobrī

Rīgā

28. oktobrī

Sirsnīgi sveicināts, Gunār!

Vēstuli saņēmu un, izmantojot faktu, ka lekcijas pusi esmu nogulējis, otru pusi ziedošu vēstulei, lai Tu nebažītos. [..]

Par Raiņa diskusiju es parasti nemēdzu runāt, jo tā ir visārpātīgākā lieta. Ir divi grupējumi — A. Upīts, A. Grigulis, K. Krauliņš, E. Andersone u.c., otrs — E. Sokols, K. Kundziņš, R. Pelše un daudz visādu karjeristu. A. Upīts diskusijā nepiedalās, jo ir slim, tāpēc es tālāk saukšu tā — A. Griguļa grupējums un E. Sokola (viņa īstais uzvārds ir Svimpulis, kas ļoti labi izsaka visu viņa būtību) grupējums.

Diskusiju izraisīja E. Sokola grupējums, kurš ir skaitliski lielāks, kurā ietilpst Lietuvas un Ukrainas pārstāvji utt. Svimpulisti saka, ka Rainis ir sociālistiskais reālists, ka “Uguns un

nakts” (symbolisms taču tāds, ka bailes) ir visspilgtākais vai vismaz viens no visspilgtākajiem sociālistiskā reālisma darbiem. Cik viņi ir gudri, to Tu redzēsi, goda vārds, es citēju, nevis kariķēju: prof. Šacs-Aņins: “Lāčplēsis savā būtībā un centienos bija boļševiks, pirmais boļševiks Latvijā.”

Vec. pasniedzējs K.Kundziņš: “Luga “Jāzepe un viņa brāļi” ir spilgts soc. reālisma darbs. Jāzepe jau tad devās meklēt neapgūtās zemes. Pārnestā nozīmē var teikt, ka Rainis ir traktorists un Jāzepe ar brāļiem piekabinātāji...” (tālāk man seko krievu trīsstāvu lamu vārds, jo normāls cilvēks te sāk jukt prātā).

prof. R. Pelše: “Krauliņš un Grigulis ir kurpnieki, ja viņi nekā nesajēdz no lit. zinātnes...”

doc. E. Sokols: (starp citu viņš ir lit. institūta direktors Rīgā): “Un vēl tādi pasniedzēji kā Grigulis lasa lekcijas universitātē!”

Nav brīnums, ka viņi lamā Griguli utt. Sabiedrība un arī [es] esmu konsekventi Griguļa pusē. Grigulis teica, lai netaisa lērumu un neatklāj jaunu Ameriku tur, kur tās nemaz nav. Grigulis ieteica arī vēl tādu “Zelta zirga” traktējumu, lai viņiem būtu vieglāk kaut kā sastutēt savas diezgan šķobīgās teorijas: “Antiņš — pagasta partorgs, Saulcerīte — kolektīvzācija un 7 kraukļi — budži, kas traucē nodibināt kolhozu.”

Drīz rakstīšu vairāk. Aulekšošu uz lekciju.

Ar mīļu sveicienu

Ojārs

Gunāram Grāvim 1954. gada 14. decembrī

Rīgā

14. decembrī

Šitos traipus neskaiti par traipiem — tās ir manas sarkanās tintes pudeles asinis! Vot!

Sveicināts, Gunār, ilgi nerakstīju Tev, jo biju stipri slimš — sākās visa lieta ar gluži vienkāršu gripu, pēc tam pārgāja uz kaut kādu angīnu ar augonīšiem kaklā. Tā bija briesmīga lieta — vairākas dienas norīt nevarēju neko un temperatūra turējās nelokāmi virs +39° C (konkrētāk +39,5° — +39,7°). Tās tikai bija lustes. [..]

Kas jauns? Vispār es esmu no visa jaunā diezgan krietni atpalicis. Nupat uz kongresu izbrauca latviešu rakstnieku delegācija V. Lācis, A. Sakse, J. Sudrabkalns, V. Lukss, M. Ķempe, Fr. Rokpelnis u.c. No kongresa gaidām ļoti daudz, redzēs, zēl tikai, ka lielo referātu lasīs Surkovs, labāk būtu Fadejevs vai Simonovs — tiem ir daudz iekšā, bet Surkovs nodarbojas ar “nūjas politiku”.

Jauns ir tas, ka līdz nākošajai vasarai iznāks liela latviešu dzejas antoloģija krievu valodā, arī man ir tas gods būt tur. Tulkos Ņevskis, Ļifšics un Lugovskojš.

Gatavojas kārtējais almanahs (jaunajiem autoriem), kad iznāks, aizsūtīšu.

Latviskā antoloģija jau nedēļu stāv bāzē un nekādi nenāk ārā, kad būs, aizsūtīšu, kaut gan tagad var iznākt ļoti slikti, jo tās tirāža ir tikai 2000 un tas nozīmē, ka pārdošanā (brīvā) to neieraudzīt — pa kluso nokusīs tāpat kā daudzas citas labas grāmatas. [..] Fakts, ka par grāmatu būs kautiņš, ir skaidrs. [..]

Starp citu mūsu istabai kā labākajai kopmītnē piešķīra uz divām nedēļām ceļojošo radio un tagad mēs izglītojamies, klausīdamies Bi-Bi-Si visumā nesakarīgos muldējumus. [..]

Jauns ir arī fakts, ka tuvojas ieskaiteš, bet es sava veselības stāvokļa dēļ nekādi iešvunkoties nevaru — angīna ir atstājusi sekas, un pašreizējais Rīgas klimats ir drausmīgs — slapjš, drēgns, līst, migla — nu speciāls laiks, lai dabūtu diloni, dizentēriju vai kaut ko tamlīdzīgu. Neskatoties uz to, ka temperatūra spītīgi turas uz +37° — +37,2°, garstāvoklis možs un dzīvesprieks nav zudis, kaut arī rakstīt neko nevaru — galva liekas tāda mīksta, ka ir aizdomas par smadzeņu atmiekšķēšanu.

Šņabīti dzert man noliegts uz visstingrāko — iznāca kautiņš un padziļināja galvas kontūziju. Smēķēt arī it kā nedrīkstot, bet es pārliecināju sevi, ka velns nav tik briesmīgs, kā to mālē, un pastiprināti kūpinu. Ar veselību man vēl nekad tāds ilglaicīgs krahs nebij gadījies un tagad nopietni domāju par pasākumiem tās uzlabošanai.

Gribu rakstīt poēmu, bet ... (sk. iepriekš teikto), gribu braukt uz Maskavu, bet... (varbūt vajadzēs, skat. iepriekš teikto) utt.

Tuvojas Jaunais gads. Uz to dienu Tu saņemsi speciālu vēstījumu, bet pagaidām beigšu — līdz šai minētajai vēstulei (vēstījuma), kuru rakstīšu, ceru, tādā laikā, kad mana kulturālā atpalicība būs likvidēta.

Sirsnīgs sveiciens arī Tavai otrajai pusei no mūsu dueta — Ruslana un Ludmilas!

Lai sarga Tevi tas Khungs no visām cilvēku un lopu sērgām, kas mani ir piemeklējušas, lai paliek Thaws nams neapghanihts no thadam sehgām.

Ar sirsnīgu sveicienu

Ojārs

23. decembrī

(faktiski 22./23. dec.)

Thas Khungs sadusmojās par viņa vārda zaimošanu un no 15.—23. dec. angīna atkārtojās, šoreiz vieglāk, slikti, ka jau rīt sāksies ieskaites, kurām es gatavojies neesmu pilnīgi. [..]

Sveiciens no mana palaidņa Tavam palaidnim!

Oja.

Mirdzai Kempei 1954. gada 28. decembrī

Rīgā, 28. dec.

Sirsnīgi sveicinu Jaunā gadā!

Domāju rakstīt un novēlēt laimīgu Jauno gadu, bet tomēr jāraksta daudz vairāk, varbūt Jūs dusmosieties par to, bet es vienkārši nevaru Jums to nepateikt, jo kaut kāpēc Jūs kļūstat tālāka, svešāka un Jums jāzin, ko tas man nozīmē. Jūs, protams, dzīvojat ne tikai saviem audzēkņiem, bet tiem simtiem un tūkstošiem, kas lasa un tic Jums. Tā tam jābūt. Bet, ja Jūs esat mana skolotāja, ja manas neveiksmes ir Jūsu bēdas un mani sasniegumi — Jūsu prieki, kā tas bija visu laiku, tad saprotiet savu audzēkni — varbūt trako, stūrgalvīgo, varbūt reizēm vieglprātīgo, saprotiet tad, kad tas viņam ir visvairāk vajadzīgs. Jūs es nedrīkstu pazaudēt pašreiz, ja es Jums esmu apnicis, tad to grūti labot, ja visam šim (pēdējā laikā) vēsumam un varbūt apslēptam īgnumam pamatā ir mans parāds, kuru es vēl līdz šim laikam nokārtot neesmu varējis (Jūs man devāt termiņu, tas varēja arī nebūt), tad ir pavisam bēdīgi. Un tomēr es Jūs nedrīkstu pazaudēt tieši tagad. Varbūt, ka ir veltīgi Jums to teikt, jo, ja Jūs esat manī kļūdījusies, ja esmu Jums apnicis — to es vairs izlabot nevaru, tad man jāpiedzimst par jaunu. Nedomājiet, ka lūdzos, ja arī vietām tā iznāk, vismaz izrādīt savu vājumu Jums negribu.

Kāpēc es nedrīkstu Jūs pazaudēt? Man liekas, ka Jūs esat laba skolotāja, no visa tā, kas ir bijis, citu secināt nevar. Man jau ir 21 gads, un es gribu Jūs atbrīvot no pūlēm ap mani un atbrīvošu, saprotiet, pašreiz man ir jāspēr pašam pilnīgi patstāvīgi soļi, bet es neesmu vēl pieradis tos spert tā, varbūt dažreiz un mazus soliņus. Redziet, visu laiku bija tā — uzrakstīju “Tramvajā”, zinādams, ka tas ir “kaut kas”, bet kas — to man Jūs pateicāt, kad aizgāju pie Jums. [...] man vajadzēja kāda man ļoti cienījama cilvēka, tāda, kuru es respektēju,

apstiprinājuma. Un, kad šis apstiprinājums sakrita ar manām domām, tad manī radās tā apziņa, kādai, pēc manām domām, jābūt vienmēr (un kuras man visbiežāk nav) — apziņai, kas ir šis darbs, taustāmi sajūst, kas viņš ir, taustāmi sajūst tajā sevi. Lūk, mana mīļā skolotāja, sitiet mani tik pamatīgi (ja ir par ko sist), lai manī ieaugtu šī apziņa — prasme būt objektīvam pret sevi, sakiēt labu vārdu (ja ir par ko teikt) tā, lai atkal es justu, sataustītu šo — “par ko”. Ja šī apziņa man būs — sava nespēka un spēka apziņa, tad būs labi, tad es vienā minūtē neklieģšu, ka visu varu, un otrā minūtē nekunkstēšu, ka nevaru nekā. Ja šī apziņa būs, tad es stāvēšu uz savām kājām, tad pats galvenais, kas man vajadzīgs, būs saņemts no Jūsu rokām (un ir ļoti svarīgi to visu saņemt no vienām rokām — tad ir viens vesels, nav nekādas sadrumstalotības, ko rada daudzu cilvēku dažādie dvēseles spoguļi). Tad Jūs būsiēt mani izaudzinājusi un tālāk mēģināšu vairāk iēt pats, mēģināšu pēc katra soļa pats saprast, ko tas nozīmē, neskatīšos jautājoši uz Jums. Tikai tad, kad šie soļi ies sānis, neaizmirstiēt mani, Jūs vislabāk zināsiēt, kā pērt un kad pērt, jo taču es iešu tālāk ar Jūsu doto garīgās pasaules bagāžu. Jums ir ļoti grūti saprast varbūt, cik daudz esmu saņēmis no Jums. Jums varbūt liekas, ka viss ir bijis tikai tajās konsultācijās, kur jālabo mana dzejas pareizrakstība. Nē, Jūs varbūt nezināt, cik mazs tomēr es biju gadu atpakaļ. Atceriētis savu jaunību un padomājiēt — arī Jums droši vien bija tāds cilvēks, kuru Jūs cienījāt, kuram ticējāt, reizēm pat šajā ticībā neatzīstoties un negribot atzīties. Padomājiēt, cik daudz jaunā, nepieredzējušā, pārgalvīgā sirdī atstāj šī balss, kurai jaunā sirds tic.

Daudz Jums nācies dusmoties uz mani, gan saprotot, gan nesaprotot šo te jauno, trako un Jums daudz pāri darījušo. Jaunajā gadā, kad Jūs būsiēt atpūtusies pēc kongresa nemiera, aiznesīšu Jums jauno poēmu “Pāri pasaulei — saule”.

Lai Jaunajā gadā Jums nav jādusmojas uz mani, uz saviem daudzajiem tīģerēniem, kas visi tik ļoti grib izaugt par lieliem

tīģeriem. Gaišu, priecīgu, lielo notikumu lielās elpas pilnu Jauno gadu.

Jūsu Ojārs Vācietis

Dzidrai Ķigurei-Nimandai 1955. gada 7. februārī

Rīgā

7. februārī

Sirsnīgi sveicinu!

[..]

Man ir pašreiz ļoti daudz darba un, domājams, tā paies viss šis gads. Var gadīties, ka reizēm ar atbildi aizkavēšos, varbūt uzrakstīšu par maz, Jums tā liksies. Tad Jūs sadusmosieties, Jums būs nodarīts pāri. Norunāsim, ka tā nebūs. Ja nebūs nesa-
prašanās, tad mēs sarakstīsimies, kamēr apņiks abiem, un labi būtu, ja tā nenotiktu. Un vēl — nekādas pienākuma apziņas lai nav, jo rakstīt, tas nav pienākums — raksta tad, kad nevar citādi, kad vēlas rakstīt. [..]

Dzejniekiem “mīksta sirdis”? Var jau būt, bet man tā nelie-
kas. Dzejnieki nav speciāli izlasīta ļaužu suga ar īpašām sirdīm un tiem, tāpat kā pārējiem cilvēkiem, ir dažādi raksturi, domas, jūtas un ideāli, arī dažādas sirdis. Dzīvē taču daudziem cilvē-
kiem ir arī daudzi un dažādi ceļi, daudzi un dažādi prieki un bēdas, pārdzīvojumi. Skaidrs, ka vienādas sirdis saglabāt nevar, man liekas, ka cilvēkiem tās nav vienādas pat šūpulī, nezinu.

Gadu man nav daudz, tikai divdesmit viens tikko, bet satikt nācās gan lielus priekus, gan arī (agrāk) badu, aci pret aci ar vislielākām briesmām, reizēm pat ar nāvi. Gribot negribot nācās norūdīties vai arī nenorūdīties un pazust. Izvēlējos pirmo. “Mīk-
sta sirds” — zem šiem vārdiem var daudz saprast. Man, liekas,

tā nav sevišķi mīksta, pret ienaidniekiem sevišķi, kā pret draugiem, nu, to lai saka viņi, viņi visi, kas lasa manus dzejoļus, un vislabāk tie, kas mani personīgi nepazīst. Tie, kas pazīst, reizēm sensācijas dēļ palaiž visādas baumas un pīlītes, kuras, kad pēc tam man atstāsta, dzirdu pirmo reizi. Diemžēl, arī tā ir.

Reizēm esmu bijis Limbažos un vairākas reizes to tuvumā — caurbraucot. Nu, cerēsim, ka kādreiz būšu vēl. Tas viss vēl pieder rītdienai, redzēsim.

Ar sirsniņu sveicienu

Ojārs Vācietis

Gunāram Grāvim 1955. gada 13. februārī

Rīgā

13. februārī

Tā pirmā diplomātiskā

depeša pēc mūsu abu personu

tuvākas saskaršanās neiespējamības.

Topi visādi apsveicināts no mūsu dueta. Vēlējumu skaitā ietilpst: nenolauzt kaklu uz slēpēm, kuras, ļaunu galu paredzēdama, pavadone negribēja ielaist vagonā, neielēkt lifta šahtā, neaizmirst, ka uz pasaules blakus visām pārējām nebūšanām ir arī lekcijas un pasniedzēji, pārāk neizmantojot jauktās koplītnes privilēģijas.

Kas notika pēc tam, kad mēs beidzām noskatīties uz sarkano aci Tavā dibenā, t.i., aizejošā vilciena pakalgalā?

Pēc tam visai drīz pagāja brīvdienas un es esmu uzzinājis sekojošo, ka varbūt būs iespējams dabūt latviešu dzejas antoloģiju, jo pašreiz to (izlaisti ir tikai 500 eksemplāru) plēš no vākiem ārā. Kāpēc? Tāpēc, ka vienam dzejolim 1932. g. vietā

iedrīkēts 1952. gads. Tas visumā nebūtu nekas, ja dzejoļa saturs nebūtu tāds: kāpsim uz jumtiem, kārsim karogus, celsim barikādes, taisīsim revolūciju un tad būs labi. Nu ko — taisīt revolūciju 1932. un 1952. gadā nav viens un tas pats un pats par sevi saprotams, ka dzejoļa autors Arvīds Grigulis protestēja. Tagad, kad antoloģija nāk laukā, es pacentīšos to kaut kādā ceļā dabūt.

Man bija ļoti neērti, Gunār, bet tad, kad Tu biji Rīgā, man nebij naudas un tā es Tev dzimšanas dienas mielastu nevarēju izmaksāt, tā arī palika. Tu saņemsi šī mēneša beigās dāvanu no mums abiem. Saproti, kaut arī pusrakstnieka, bet tomēr tā pamatos ir studenta dzīve un tādi fakti, kad maks tukšs, ir bieža parādība, jo vajadzību laikam ir vairāk, nekā valstī rubļu.

Starp citu, Tu zini anekdoti par studentu un profesoru, momentā atcerējos, lai neaizmirstu — uzrakstīšu.

Profesors jautā studentam: — Vai Jūs vēlaties vienu grūtu vai divus vieglus jautājumus? Students atbild: — Vienu grūtu. Profesors pabrīnās: — Nu, tad saki, kur dzimis pirmais cilvēks pasaulē? — Sevastopolē. Profesors vēl vairāk izbrīnējies: — Kāpēc Jūs domājat, ka Sevastopolē? — Piedodiet, bet tas jau ir otrs jautājums... — smaidīdams atbild students.

Anekdote starp citu, tagad vēl ziņas par to, kas šeit notiek. Negaidīta bija Maļeņkova atteikšanās. Rīgā tajā rītā pēc avīzes bija rindas. [..]

Sirsnīgi sveicieni no Ļudas.

Dzidrai Ķigurei-Nimandei 1955. gada 24. februārī

Rīgā

24. februārī

Labvakar!

Varbūt tad nebūs vakars, bet rīts, kad vēstuli saņemsiet, bet patiesības labā tā man ir jāsaka. Gluži tāpat ir dzejoļiem. Dzejnieks uzraksta skumju dzejoli, bet lasītājs tad, kad dzejolis nonāk viņa rokās, ir priecīgs. Tomēr dzejniekam patiesības labā tā bija jāraksta, jo augstāka likuma par patiesību mākslā nav (žēl, ka daudzi rakstnieki nevadās pēc šī vislieliskākā, vispareizākā un visiem saprotamā kompasa). [..]

Šodien atbraucu no Jūsu puses. Biju Cēsīs un Valmierā. Uzņēma ļoti sirsnīgi un ļoti atsaucīgi. Tāpēc arī laikam radās noskaņojums rakstīt vēstuli.

Man ļoti patīk tas, ka Jūs vērtējat dzejoļus pēc vispareizākā (tā man liekas) kritērija — patīk vai nē. Tas ir ļoti, ļoti labi. Man ir gadījies runāt ar “lasītājiem”, kas dzejoļus lasa tikai ar nolūku pēc tam bāzt autoram nāsīs — redziet, te vajag tā un te vajag tā, vai, īsāk sakot, lai demonstrētu savu šķietamo gudrību (kā viņiem pašiem šķiet), bet faktisko aprobežotību (kā to konstatē autors). Skaidrs, ka šāda lasīšana ar nolūku — sameklēt blusas tur, kur blusu nav (visbiežāk), ar literatūras mīlestību nav savienojama. [..]

Par literatūras teorētiķiem es nerunāšu, jo neticu, ka tiem pa prātam var uzrakstīt. Rakstīšu pats sev pa prātam, vispirms, jo citādi vispār rakstīt nevar un nedrīkst, un būšu laimīgs, kad kaut rinda no mana dzejoļa izdarīs savu darbu — paliks kādā līdz tam brīdīm nezināmā sirdī.

Ar sirdi vajag vērtēt. Manu jauno poēmu “Pāri pasaulei — saule” (būs šī mēneša “Karogā”) teorētiķi “liks uz lāpstiņām”, jo tajā ir visādas ķecerības formas ziņā. Tomēr man liekas, ka iecerētais ir izdevies — ir dota dzirkstele lasītāju sirdīm —

neaizmirstiet, ka mēs cīnāmies par mieru, bet paturiet acīs tos, kas cīnās par karu un ir gatavi uz visādām nejēdzībām, neaizmirstiet, kas ir karš.

Bīstami jaunatnei ir pārāk aizrauties ar to, ko dažkārt raksta arī mūsu avīzes — miera lieta neuzvarama, tā tad karš nav iespējams. Viņš ir iespējams un pašreizējā sasprindzinājuma momentā jo sevišķi tuvu mēs esam tādai varbūtībai. Par to jārunā atklāti, pilnā balsī. Vēstures rata pēkšņā sakustēšanās uz citu pusi var daudzus mierīgos snauduļus noslaucīt no zemes. Tādu pārdzīvojuma milzuma, dzīvības un nāves spēles varbūtību gaidīt nevajag, bet gataviem jābūt, lai nekādas vētras mums nenāk negaidīti un lai nekādas vētras nevar mūs sastapt nesagatavotus.

Mūsu spēkam pašreiz un nākotnē jo sevišķi līdzīgu atrast nevar, bet tas nenozīmē, ka iespējamais karš nebūs drausmīgs un neprasis milzumu upuru. Toties — tas būs pēdējais karš uz zemeslodes un mēs tajā noteikti uzvarēsim. Te vairs nav jautājuma kā Hamletam — būt vai nebūt. Mums ir viens ceļš — būt.

[..] Un tomēr, Dzidra, vai Jums neliekas, ka arī mūsu dienās daudzi cilvēki dzīvo šauru, sīku žurkas dzīvīti, dzīvo ar sīku, zemisku žurkas sirsnīgu. Viņiem vienalga, kādi puteņi notiek virs Zemes. Viņiem vienalga, kādos visas pasaules lielceļu krustos mēs stāvam šodien. Viņiem vienalga — pasaule no mūrīša līdz kūtij, no kūts uz mūrīti, no mūrīša uz pirti, atpakaļ un viss. Tas ir reizēm neizturami! Un mūsu dzeja arī reizēm tikai pīkst, kaut viņai jā māca cilvēki dzīvot skaistāk, skatīties tālāk, cīnīties, lai varētu redzēt tālāk. Kāpēc tad vēl daudzu simtu acīm ir apslēpts tālumu skaistums — dzīves un dabas tālumu skaistums? Kāpēc?

Jālauž arī mākslā ceļi, pa kuriem vēl neviens nav staigājis, jo mūsu dzīve iet tādu ceļu. Ja arī man tas neizdosies un es nolauzīšu kaklu vai nu jautājumu, smagu, neatrisināmu jautājumu mudžeklī, vai arī dogmatiskas kritikas mudžeklī,

vienalga, bet uguns būs! Cilvēki gaida lielu literatūru lielā laikmetā. Un tā būs! [..]

Ar sirsnīgu sveicienu

Ojārs Vācietis

Gunāram Grāvim 1955. gada 26. februārī

Rīgā

26. februārī

Sveicināts, Gunār!

Izmantoju lekciju, kurā nav ko darīt, un uzrakstīšu Tev vēstuli. Tā kā laika ierobežojumu nav, tad pastāstīšu apmēram visu, ko vajag. Šoreiz Tu varēsi priecāties — “soms” raksta ārpus kārtas un raksta zinādams, ka vēstules patīkamāk saņemt nekā atbildēt uz tām.

Sāksim ar ģeogrāfiju — Rīgā jūt pavasara tuvumu. Arī es jūtu, jo ūdens no jumta vakar trāpīja aiz apkakles.

Kas noticis ar mani periodā no pagājušās līdz šai vēstulei.

Biju Cēsīs un Valmierā, un vēl dažās vietās. Tādus aplausus vēl dzirdējis nebiju, un tas savā ziņā ir saprotams — lauku cilvēki vienmēr ir bijuši un ir sirsnīgāki par pilsētniekiem. Pagājušajā jauno autoru seminārā apsprieda “mūsu paaudzi” (Rūju, Pēlmani, Birzi, Lubēju, Osmani utt.), tagad no 7.— 11. martam mēs jau paši spriedīsim.

Māte stipri slima. Imants izšķīries ar Mirdzu. Viss, vārdu sakot, samudžinājies kamolā. Tagad Tu saproti, kāpēc Tev rakstu. Tādās reizēs gribas parunāties ar vistuvākiem cilvēkiem. Vai Tu nejūti, Gunār, ka Maskava un Rīga (attālumi) mūsu

starpā neko nav pārmainījuši. Viss palicis tikpat stiprs kā bija agrāk. Un tas ir labi.

Tagad — kas jauns republikas dzīvē. Tu jau droši vien zini, ka Rīgā uzbūvēts televīzijas centrs. Pagaidām mēģinājumu raidījumos laiž regulāri jaunākās filmas. Visā drīzumā, kad mēģinājumi beigsies, telecentrs sāks raidīt plašāku programmu.

Pamazām mainās uzskati par klasiķiem (mūsu — latviešu). Bija arī pēdējais laiks, jo kā tad krievi mīl savus rakstniekus — klasiķus (pat Dostojevski ieskaitot). Drīz iznāks Skalbes pasaku krājums, Linarda Laicena “Kliedzošie korpusi” u.c., Blaumaņa, Plūdoņa, Apsīšu Jēkaba, Ezeriņa, Zvārģuļa u.c. nepublicētie (līdz šim, t.i., kurus uzskatīja kā nederīgus) darbi.

Trapenes MTS direktors izvirzīts LPSR Augstākās Padomes deputātos, to Tu droši vien jau dzirdēji, kad bijī mājās.

Drīz būs M. Zariņa operas “Uz jauno krastu” pirmizrāde. Tiesa, no [V.] Lāča tur nekas nav atlicis (libretu rakstīja Fr. Rokpelnis).

Iznāks drīz V. Belševicas pirmais dzejoļu krājums “Visu ziemu šogad pavasaris”. Signāleksemplārs jau iznācis.

Ohrankas režīms fakultātē pastiprinās. Lekcijas vairs nedrīkst kavēt. Mani glābj tikai izbraucieni, kurus fakultāte aizkavēt nevar.

Rīgā cels pieminekli Ed. Veidenbaumam uz Ļeņina un Tērbatas ielas stūra. Pati pieminekļa skulptūra ir briesmīga. Tajā ir dziļi atspoguļots fakts, ka tā ir no akmens, kā arī pēc Veidenbauma pārvērstā ģimņa var spriest, ka viņš ir šausmīgi piedzēries. Droši vien, ka te izpaužas t.s. tipiskums. Tad jau ir pareizi, jo viņš iemest milējis.

Svarīgi atzīmēt (kā senie hronisti teiktu — no liela svarīguma jāsaka), ka šodien mani izsauca kursa darba vadītājs un teica, lai nu to kursa darbu sākot, jo citādi varot iznākt mazas nepatīkšanas — varot izmest ārā no fakultātes.

Nezinu, vai Tevi tāda hronika interesē, man tāda interesētu, tāpēc arī rakstu tā.

Šogad esmu saņēmis ap 40 vēstuļu — 30 no tām no Rakstnieku savienības (!?) ar pavēlēm darīt to un darīt to. Man ir radies respekts pret RS stūra zīmogu..

Tas arī pagaidām būs viss. Vēstule rakstīta pedagoģijas lekcijā un tas fakts liecina, ka man ar to nekas nav kopīgs.

Sirsnīgi sveicieni no Ļudas, viņa šodien ir nikna uz visu pasauli, jo redkolēģija, kuru viņa vada, neko nedara. Es šodien esmu dzirdējis no viņas tikai solījumus mani piekaut.

Nu, atā, gaidu atbildes notu!

Ojārs

Gunāram Grāvim 1955. gada 14. martā

Rīgā

14. martā

Sveicināts, mīlais draugs!

Vēstule aizkavējās, jo bija republikāniskais jauno autoru seminārs un strādāt vajadzēja daudz. Šogad daudz jaunu vārdu, žēl tikai, ka kvalitatīvi redzamas augšanas nav. Visumā gāja diezgan interesanti, bet jau tā es ar garastāvokli nevarēju lepoties un tagad nāca klāt vēl daudz psiholoģisku sarežģītumu utt. Būs labi, gan jau kaut kā izvilksim garu.

Labi, ka Tu esi Maskavā, vēl labāk, ka Tu būtu Rīgā, bet tas nekas — reizēm ir brīži, kad jāpriecājas, ka vispār labi, ja uz pasaules ir draugs. Var jau sadraudzēties te Rīgā un tur Maskavā arī, bet, es nezinu, varbūt tikai man tā liekas, ka tomēr visu pārējo ar mūsu draudzību salīdzināt nevar. Padomā, cik sapņu nav sākušies un sabrukuši kopš tā laika, vai labāk salīdzināt ar mežu — cik vētru nav brāzušās un cik koku nav krituši, bet

viens ozols — mūsu draudzība — palika visam cauri. Dīgst un aug jauni koki, bet — cienību sirmajam, vecajam ozolam, kas tik daudz ir stāvējis gadu un dzīves pārbaudījumos! Tā, Gunār, laikam ir.

Mājās man jau ir labāk, bet... saproti pats, gadi iet un mūžīgi laikam mēs neviens nedzīvosim. Jau tā ar lielu kauju mūsu laikmetā ir jāizkaro tiesības tos pašus 60 — 70 gadus nodzīvot. Taisa karus misterī, ir visādi celmi, pār kuriem var kļūpt un nolauzt kaklu. Bet ticēsim, ka reiz būs arī tādi laiki, kad nāve būs mazāka problēma.

Poēmu "Pāri pasaulei — saule" nodrukāja tikko "Karogā" Nr. 2. [..]

Rīgā no zemes laužas pavasaris. Kūst. Vēji nemierīgi. Drīz lūzīs ledus visās upēs un būs vēl viens pavasaris mūsu dzīvē!

Atbildi, kad Tev iznāk, ja neesi vēl kursa darbu nodevis.

Ojārs

Dzidrai Ķigurei-Nimandai 1955. gada 14. martā

Rīgā

14. martā

Paldies, Dzidra, par vēstuli. Velti Jūs šaubāties, vai neesat apņikusi, kad tas notiks, teikšu. Mana nodarbošanās prasa atklātību un tikai tāds es varu būt.

Nav taisnība, ka iepriekšējā vēstule nav rakstīta Jums, bet vairāk citiem. Žēl, ka Jums tā liekas.

[..] Esmu pārāk traks un dumjš, lai dzīvotu mierīgi un prātīgi, un tāpat dabiski var gadīties visādas kļūmes, kurās kakls cietīs.

Spārnus man nelauzīs, par daudz tie ir pieauguši, un bez tam tādi cilvēki, kas to gribētu tikai laušanas pēc, ir mazākumā.

Ja lauzīs kādreiz kaut ko, tad mani pašu. Nu, un tad vairs neko nevajadzēs nožēlot vispār, nožēlot nav mana stiprā puse.

Jums ļoti gribas man runāt pretī. Labi, man tas patīk. Bet šoreiz laikam nebūs tā, jo Jums būs jāpiekrīt man. Tas būs par to sevis atdošanu nezin kam. Laikam tā dzīvē nav, vismaz tādiem cilvēkiem, kam dzīvē tajā momentā nav sakrājies pārāk daudz uz pleciem, kas var domāt kā veseli un stipri cilvēki. Atdodot sevi visu, cilvēks tomēr zin, kam viņš atdod, kaut arī tas būtu vismelnākais bezdibens, viszemiskākā lieta. Cits jau-tājums, kā viņam viss izskatās tobrīd, varbūt bezdibens nav tik melns viņam, tas var būt. Runājot tieši par mani — es to esmu vienmēr zinājis un arī tagad zinu. Jā, bet kāpēc tad ir vilšanās? Ne jau tāpēc, Dzidra, ka nezinātu, kam gājis pretī, bet kā gājis. Kāpēc reizēm mīlestībā ir sabrukuši daudzi sapņi? Ne jau tāpēc, ka nezin un nejūt viņu vajadzību, bet tāpēc, ka neprot viņus uzcelt. Zin — priekš kā un kāpēc, bet nezin — kā.

Spiežu roku Jūsu divdesmit četros gados. Esmu neticīgs pagāns, bet saku, lai Dievs Jūs pasargā kļūt mierīgākai. Ja arī es būšu kādreiz, kā Jūs to teicāt, tad tā būs tikai nelaime.

Visu labu!

Ojārs Vācietis

Gunāram Grāvim 1955. gada 27. martā

Rīgā

27. martā

Sirsnīgi sveicināts, Gunār!

Par fotogrāfijām — paldies. Biju slims un tāpēc katrai no tām tika dots nosaukums. Intereses dēļ...

Fotogrāfija, kurā redzama kūts un viss, kas pie kūts var būt, saucas "Lauku peizāža". Tā pati, tikai mans ģimis palielinātā veidā un kūts nav — "Ģimis, kam der ikviens uzraksts".

Viscilvēcīgāk saucas fotogrāfija, kur es atgādinu mičurinieci — "Vai drīz būs pavasaris? — vaicāju vējam."

Briesmīgākais ģimis tapa nosaukts par "apgaroto ģimi" un visa fotogrāfija, kuru var rupji pārprast, — "Mazā cilvēka vakara lūgšana" — pēc Fr. Bārdas.

Biju komandējumā uz 2 dienām Limbažos kopā ar Laimonu Pēlmani. Satikšanās ar "rakstniekiem" notika 2 vidus un 2 zem "vidus" skolās (kopā 4) + rajona komjaunatnes plēnums par kukurūzu.

Interesantākie fakti bija tādi: gulējām viesnīcā, vakariņas ēdot redzējām kautiņu ar krēsliem un izjutām patīkamas trīsas, kad arī mūs taisījās piekaut.

Pats labākais bija tāds fakts — sava "svētceļojuma" beigās nonācām kaut kādā N. apdzīvotā vietā, ko galvenokārt apdzīvoja lopī, ferma vai kaut kas tamlīdzīgs... Nesaprotu tikai, kāpēc tur bija bufete. Iegājām un sēdējām tur, gaidījām Tallinas autobusu, kuram bija jāpienāk plkst. 21.00. Apdzīvotā vieta N. atrodas 27 km attālumā no Limbažiem, kur bija viesnīca un 8 km attālumā no tuvākās vietas, kur, pēc viena žūpas domām, varētu pārnakšņot... Tajā dienā bija putenis, diezgan spēcīgs. Nu, un tā pienāca plkst. 21.00, 21.30, 22.00 — autobusa nav — nakts un putenis. Bufeti slēgs ciet. Laimons krita izmisumā un bija gatavs uz noziegumu — lūgt atļauju palikt bufetē (pie kam viņš ir rūdīts antialkoholiķis — mutē neņem, es miru no smiekliem) un, ja nē, ja bufetniece neatļaus — nosist to un palikt.

Pagāja 22.30, 22.45. Visi, kas gaidīja autobusu, nosprieda, ka ieputināts, un aizmuka projām. 23.00 Laimons sāka spļaut pelēku (līdz tam viņš spļāva melnu) un samierināties ar likteni. 23.18 autobuss pienāca, izrādījās, ka Igaunijā putenis bijis vēl briesmīgāks un autobuss tiešām ieputināts. Nav jau arī noslēpums, kādi ir igauņiem ceļi. [..]

Biju slims un kursa darbs faktiski nav sākts, formāli tam jābūt jau pusē un, ja kāds prasa, es tās ziņas labprāt apstiprinu.

Maskavā pašreiz ir konkursa koncerti tiem, kas brauks uz Varšavu. Tur ir arī latvieši. Varbūt aizgāji.

Gatavojos manas republikas svētkiem. 11. aprīlī Cilvēkam būs divdesmit gadu. Viņa taisās griezt nost bizes man par briesmīgu uzjautrinājumu (zināmā mērā), jo, redzi, tas nozīmē, ka uz savu dzimšanas dienu vismaz viņa pieņem parunu — gari mati, īss padoms! Es gan filozofēju, ka pēc dotumiem, kas ir manā rīcībā — prāts neko pastiepties nevar. Bet tas man dārgi maksā, jo mūsu republikā kaklu saudzēšanas tehnika nav tik augsta kā, teiksim, Maskavā.

Imants ilgi neraksta. No mājām arī nav ziņu — pēdējās bija labas. Citādi dzīve ieiet sliedēs..

Drīz būs pavasaris. Atsūti man, Gunār, lūdzu, savas bildes, ja Tev kāda ir dubulteksemplārā. Kad man būs — sūtīšu. [..]

Gaidīšu apsolīto vēstuli. Droši vien mūsējās ceļā izmainīsies. Soms esi kļuvis, ko?

Ojārs

Dzidrai Ķigurei-Nīmandei 1955. gada 28. martā

Rīgā

28. martā

Dzidra!

Esmu ļoti priecīgs par Jūsu vēstuli un visvairāk — par Jūsu prieku. Jums jāsaprot, ka rakstot dzejoļus, šķirot tajos labo un slikto, arī dzīvē jāprot tas pats (vismaz jāpācējas) un tad jau pats par sevi saprotams, ka par prieku priecājos, par īsto, patieso un

lielo prieku (prieki ir tikpat dažādi kā cilvēki), bēdājos par īstajām un lielajām bēdām. Jūsu prieks šoreiz ir tāds, ka nepriecāties līdzī nevar.

Tātad Jūs esat Saulkrastos. Esmu tur bijis daudzkārt, mēģināju atcerēties, kur ir bibliotēka, bet diemžēl to nevaru vairs. Nu, nekas — ciemiņus Jūs kādreiz sauksiet un varbūt mani neaizmirsīsiet. [..]

Mēs ar Pēlmani pagājušajā pirmdienā un otrdienā bijām Limbažos divas dienas — bijām divās Limbažu skolās, Umurgā un Liepupes v-skolā, bez tam vēl rajona komjaunatnes plēnumā. Ļoti patika gan cilvēki, gan apkārtnē, izbraukājām veselu lielu rajona daļu, Lādezeru nevarēju sameklēt un ar mašīnu laikam tur iebraukt arī nevarētu, nezinu gan, vai Jūs varētu atrast.

Briesmīgi Jūs mani raksturojāt pēc antoloģijas fotogrāfijas un ... Jums taisnība. Tur es tāds izskatos, tikai, liekas, par meitām būs par daudz, tā nav. Redziet, es pats nesaprotu, kas ar manu fizionomiju ir — tā mainās būtībā pat stundas laikā, tāpēc nav vienādu fotogrāfiju — tādu, kur man būtu vienāds izskats kaut cik. Tikai acis, tās gan paliek. Ceru, ka satiksimies kādā dienā Saulkrastos oriģinālos.

Jā, ja Jūs gribat palikt ar mani tādās pašās labās draugu attiecībās, kādās esam, neklausieties daudz, ko Jums varbūt par mani stāsta. Riebīgi daudz tenko. Nesen bija tāda traka versija, ka es kaut kādu tur romantisku iemeslu un neiemeslu dēļ esot ielēcis specpoliklīniskas lifta šahtā. Pats labākais bija tas, ka es nezināju, kur specpoliklīnika ir, un ka tur ir lifts vēl jo vairāk. Briesmīgi bojā nervus tamlīdzīgas lietas, bet ko tur var darīt, jāiemācās būt vienaldzīgākam pret tādām lietām, bet tas man neizdodas.

Pašreiz daudz darba .. Būs poēma, Dzidra, pagaidām ir divas rindas, bet viss galvā jau ir izdomāts un gandrīz uzrakstīts. Sausies "Meitene". Kā maza, romantisma spārniņiem apbruņota meitenīte nonāk caur daudziem priekiem un, visvairāk,

bēdām pie lielās dzīves sliekšņa un ieiet tajā kā cīnītāja. Tikai par to nevienam nevajag neko teikt.

Ar sirsnīgu sveicienu

Ojārs Vācietis

Dzidrai Ķigurei-Nīmandei 1955. gada 2. aprīlī

Rīgā

2. aprīlī

Rīgā jūt pavasari, Dzidra, — īstu, pamatīgu pavasari, bet man jāsēž un jāraksta kursa darbs, par laimi šodien to varēs pabeigt, ja vien piespiedīsies.

Paldies par labu un sirsnīgu vēstuli ..

Ir jau taisnība, Dzidra, nevajag klausīties uz to, ko runā, taisnība arī tas, ka tagad, kad skatās daudzi, dzīve jādzīvo visiem uz delnas, personīgo lietu nav un noslēpt neko nevar, taisnība arī tas, ka vajag pacelties pāri tādām tenkām .. Taisnība, Dzidra, bet taisnība ir arī tā, ka mācīt ir daudz vieglāk, nekā izdarīt to. Es pats cik neesmu sev ieskaidrojis austrumnieku parunu: Suņi rej, bet karavāna iet tālāk, — bet gandrīz katru reizi, kad viņi rej, gribas meklēt koku. Reizēm nāk smiekli, reizēm ir grūtāk.

[..] Par aktuālām lietām slikti raksta tie, kam pārdzīvojums atrauts no aktuālā, kas visbiežāk raksta ne ar sirdi, bet ar ievingrinātu roku, izpalīdzoties ar štampiem. [..]

Kāpēc vairāk karu nebūs? Nebūs tāpēc, ka pasaules spēku samērs ir skaidrs — mēs esam stiprāki par mūsu pretinieku, to ir atzinuši ne vien mūsu draugi, bet pats pretinieks. Kapitālistiskā nometne ies bojā, būs daudz upuru arī mums, bet pēc tam... nu, es nezinu — komunisti pret komunistiem nekaros un

jādomā, ka vispār cilvēki kļūs prātīgāki un atzīs, ka savu taisnību ar pretinieka nosišanu vien pierādīt nevar, tā ir visvieglākā un vismuļķīgākā izeja. Jādomā, ka cilvēki atteiksies no tās un viņiem būs jāatsakās, es tam ticu.

Labi, ka Jūs man stāstāt daudz. Iznāk laba, atklāta un neveltīga divu draugu saruna, vismaz neveltīga man.

Par Tāļivaldi [Bričku] man diezgan grūti kaut ko pateikt — mēs bijām draugi, atklāti un pārāk cienījām viens otru. Ja viņš būtu palicis manā vietā un es viņa, arī viņš teiktu — mēs pārāk cienījām viens otru, jo ir grūti.

Izšķirāmie abi, nezinādami, ka spiežam rokas pēdējo reizi, smaidījām. Pēc tam es aizbraucu uz mēnesi talkā uz Ogri. Bija vēls rudens, lietus bez gala — peļķes uz ceļiem, uz tīrumiem un mežā, sevišķi mežā — lielas brūnas peļķes, piebirušas ar sarkanām un dzeltenām lapām .. Tāds savāds traģisks skaistums. Naktī atnesa vēstuli, neticēju, blandījos pa laukiem un mežiem, uzrakstīju dzejoli (kādreiz parādīšu), uz rīta pusi iebraucu Rīgā, par visu naudu, kas man bija toreiz, nopirku puķes un aizbraucu pie viņa šoreiz ... Raiņa kapos. Bija Tāļivaldis, tagad palika sarkana lenta un viena viņa dzejoļa rinda: "Ikvienā kalnā uzkāpt grūti..."

Kā tas viss notika, to es nezinu, neredzēju, iedomāties un saprast varu, jo es viņu vairāk nekā pazīstu (pazīstu — būtu par maz teikts).

Nu, pagaidām uz redzēšanos!

Ojārs

Dzidrai Ķigurei-Nimandei 1955. gada 8. aprīlī

Rīgā. 8. aprīlī

Ko es domāju no tā, kas lasīts,
Jo līdz šim mums neiznāca tikties?
Nezinu. Vai nav par ātru prasīts —
Daudz kas tagad vienkārši var likties.

Kāpēc minēt, kāpēc zilēt tagad,
Mīklas izdomāt un mīklas glabāt —
Jo mums abiem viņu nevajaga,
Jo bez tām ir taču dzīvot labāk.

Kaut ko domāju, bez tā jau nevar.
Kad Jūs rakstāt — tie nav mirkli lēti —
Katra vēstule man kaut ko deva,
Tieši ko — man negribējās pētīt.

Katra vēstule man kaut ko nesa,
Līdz šim svešo dzīvi vaļā tina —
Jūs es redzu tādu, kāda esat,
Nu, un kāda esat — to Jūs zināt.

Kādu gribētos Jūs redzēt — tas nav domāts
Un sev pašam tas nekad nav jautāts.
...Mīl jau kādreiz arī klusās jomas
Tie, par kuriem saka: traka tauta...

Draugu patiesība visiem patīk,
Lai tā skan starp mums, lai skan bez mitas,
Kāda bijāt — esiet tāda pati
Un, ja vajag tā, tad — esiet cita.

Ojārs

Gunāram Grāvim 1955. gada 14. aprīlī

Rīgā

14. aprīlī

Sveiciens Tev pazemīgs!

Nezinu, kuram kārtā rakstīt, liekas, ka Tev (vismaz sevi var mierināt ar to), un tāpēc katram gadījumam nolamāju Tevi par klusēšanu, ja Tu neesi vainīgs, tad lamā savukārt mani — būsim abi apmierināti.

Kas noticis pa šo laiku? Kurša darbs ir uzrakstīts (2 dienās) un nodots (trešajā), un aizstāvēts (ceturtajā) un dabūts četriņieks, jo par piecnieku pie tādas kvalitātes sapņot nevarēja. Dzejoļi rakstīti netiek, jo tad slimoju, tad atkal slinkoju. Iznāca Tāļivalda Kalnāja, Jāņa Silazara un Vizmas Belševicas pirmie krājumi — saucas tā: “Varde un ekskavators” (Kalnājam), “Mana rūpnīca” (Silazaram), “Visu ziemu šogad pavasaris” (Belševicai).

Vakar bija skaista izdevība nolauzt galvu, bet tā bauda tomēr neizdevās un aprobežojos ar pakauša sadauzīšanu. Braucu taksometrā un uzdrāzās virsū viens piedzēris “vilītis”, Jermaku Viktors, kuru nebiju ilgi redzējis, gadījās pie šī momenta klāt.

Rīgā bija Evans, pabeidzis “Latviešu rapsodiju”. Tagad taisīsim opereti.

Ļuda visu laiku nopūlas ap kursa darbu, vakar man izdevās viņu no šīs patīkamās nodarbošanās atraut un aizvest uz divām filmām pēc kārtas..

Izgājušajā periodā esmu gribēts apmēram četras reizes piekaut, bet piekauts neesmu ne reizi.

Uz Maskavu braukšana diemžēl būs laikam divas reizes, bet abas var iekrist tajā periodā, kad Tu blandīsies pa Mongolijas stepēm un pēc ilgākas tautu draudzības stiprināšanas atbrauksi mājā ar šķībākām acīm, atvedīsi sev līdz kādu “fersonu” un vairākus mazus šķībacaņņus. [..]

Ļūdai tagad ir 20 gadu, briesmīgi lielās, es saku, ka viens gads tuvāk kapam, tad nav labi, pats zini, ka mājas policijai humānisma idejas ir svešas un Makarenko audzināšanas metodes tiek aizstātas ar efektīgākām.

Pagaidām atā!

Raksti, ko lai Tev aizsūtu, un raksti drīz.

Sirsnīgs sveiciens no Л(юдмила) Т(имофеевны) А(заровой) ЛТА

Ojārs

Dzidrai Ķigerei-Nimandai 1955. gada 9. maijā

Rīgā

9. maijā

Ļoti priecājos, Dzidra, par Lielupi, laivām un mākoņiem. Vēstuli saņēmu ar lielu nokavēšanos, jo nebiju Rīgā. [..]

Ilgu laiku klusēju, gadījās tā, klusēju gan vēstulēs, gan dzejā, gan vispār. Ar mani saistīts gan tas ne tieši, ne netieši nebija, bet vispār nav priecīgi redzēt, ka biedru vairs nav. Vienā nedēļā divas meitenes gāja bojā — viena to vēlējās pati, otru noslep-kavoja.

Par Lāča konferenci, Dzidra, es tiešām nezinu, jo nezin vai kaut ko varēšu pateikt, jo [Vilis] Lācis tagad strādā galvenokārt tikai Ministru Padomē un pie mums ir bijis tikai reizes trīs četras un pie tam oficiālās reizēs. Domāju, ka konferences dalībniekiem neko nedos, ja runāšu tikai abstraktās frāzēs. Kā Jums liekas, vai tam būs kāda nozīme, nebūs gan.

Cita lieta, ja Jūs rikojat satikšanos ar jaunajiem dzejniekiem — Valdi Rūju, Arvīdu Skalbi, Andri Vējānu utt. Viņi

brauks labprāt, tikai atrakstiet, kad Jūs gribat (jāraksta Rakstn. sav. klubam Kr. Barona ielā 12). Protams, Dzidra, ja Jums tā patīk, ja ir interese, Lāča konferencē labāk piedalīties prozaikim.

Pavasaris ir klāt, vēl agrs, vēss, bet tomēr ilgi gaidīts un beidzot sagaidīts. Būs arī siltas, skaistas dienas, par kādām Jūs rakstījāt.

Ar sirsniņu sveicienu

Ojārs

Gunāram Grāvim 1955. gada 16. maijā

Rīgā

16. maijā

Briesmīgi spiežu ķepu!

Līdz lekcijas beigām briesmīgi daudz laika un es varu uzrakstīt Tev vēstuli, jo ieskaīšu un visādu citādu draņķu drudzī var laika pietrūkt — vismaz tuvāko divu dienu laikā.

Jaunumi ir tādi — visnegaidītākais un vispārsteidzošākais ir tāds jaunums, ka es esmu kļuvis pappā — iesvētīts tēva kārtā un man ir dēls. Šodien viņam ir divas dienas. Vēl viņš neko pateikt nevar, jo gaida, ko citi par viņu sacīs. Tu droši vien iepletīsi acis un no brīnumiem apsēdīsies, bet tas ir fakts — divas dienas atpakaļ dzima... mans pirmais dzejoļu krājums, kurš šonedēļ tiks nodots Latvijas Valsts izdevniecībā un kādreiz nākošajā gadā viņš sāks iznākt un iet tautā. Tāds ir fakts.

Jauns vēl ir tas, ka kursa darbu aizstāvēju uz "4", ka mani RS sekretariātā 1,5 stundas lamāja par dekadenci, futūrismu, kubismu, iedomību, donžuānismu, venēriskām slimībām, lielību, godkārbu, pederastiju, slinkošanu, labu dzejoļu rakstīšanu, Vizbuļa Bērces noniecināšanu, pieminekļu apgānīšanu, žūpošanu,

pavešanu, drošsirdību, principialitāti, onāniju, temperamentu un nekārtīgu ēšanu, kā arī nepietiekamu gulēšanu. Aijaijaijai, kas tur notika! Vizbulis Bērce bija atnācis speciāli uz manu nomazgāšanu. Tas notika tāpēc, ka RS līdz šim manā “audzināšanā” bija ņēmusi mazu dalību un 2) — to vajadzēja atskaitei.

Pēdējā laikā satiku Cīruļu Vili, Nātru Aivaru un Jencīšu Gaidu. Inta paziņoja, ka Arvīds Strupausis (dienesta pakāpe nezināma) atsūtījis viņai vēstuli.

Par dekādi viss ir tumšs — nevienam nav skaidrības.

Mēneša beigās Hruščovs būs Rīgā un uz to laiku visos Rīgas veikalos varēsot dabūt, ko ēst (briesmīgas rindas būs!). Mēneša beigās iebrauks dāņu delegācija — albāņi jau bija. Vienam anglim nospēra svārkus.

Grigulis pašreiz stāsta, ka Fr. Bārda apprecējies un ticis pie sievas caur precību sludinājumiem.

Nu ar to beigšu savu sesijiskā drudža kratīto vēstuli.

Sveiciens no manas Mūzas!

Iecērt sienā: “No Mongolijas rakstīšu Ojāram vēstules un, ja nenoderšu visu naudu, nopirkšu viņam mongoļu tjubetiku” (par ko Maskavā nākošajā ziemā tiks dzerts tāpat kā jūsu 200 gadu jubilejā).

Ojārs

Valdai Makušai un Ārijai Grantei 1955. gada 14. jūnijā

Rīgā

14. jūnijā

Sirsnīgi sveicinu!

Vēstule ilgi bija meklējusi mani, bet tā kā pašreiz ir sesija un fakultātē esmu ļoti reti, atrada tikai šodien.

No visas sirds paldies par labajiem vārdiem — tie man vēl ilgā darbā jāattaisno un jānopelna. Man nav citas un nav lielākas vēlēšanās par to, lai, lasot dzejoli, pazīstams vai nepazīstams draugs varētu tajā atrast daļiņu no savas dzīves, īstās, lielās, dažkārt mierīgās un dažkārt tik vētrainās dzīves, priecīgās un reizēm traģiski skumjās. Nav taisnība tiem, kas raksta, it kā mūsu dzīvē viss būtu gaiši, skaisti un, liekas, tik labi, ka neko labāk nevajag. Nav taisnība — dzīve ir ļoti sarežģīta un tik ilgi, kamēr to rakstnieks negribēs saprast, viņa darbi pēc dzīves nesmaržos. [..]

Pagaidām — uz redzēšanos, vēlu pavasari dzīvē, darbā un visur citur, tikai ne tik vēlu, kāds bija šogad — bet agru, nemierīgu, skaistu!

Ar sveicienu

Ojārs Vācietis

Dzidrai Ķigurei-Nīmandei 1955. gada 15. septembrī

Rīgā

15. sept.

Tā tad viena vēstule ir pazudusi, ļoti žēl, bet nelaime nav tik liela, jo Dzidra ir atradusies.

Visu vasaru biju projām, biju ļoti daudz pie Lādes ezera, vienu telegrammu nosūtīju no Lādezera pasta nodaļas, biju pie tāda ezera, ko sauc par “Bruņķīti” vai kaut kā tamlīdzīgi. Tā tad biju kaut kur apmēram ap to vietu, no kuras Tu rakstīji pirmo vēstuli. Kur tieši biju — tas nav svarīgi. [..]

Tagad ir briesmīgi karsts laiks. Žēl, ka kolhozs izjauc daudzus nodomus, bet gan jau daļa paliks arī pēc tam. Tā tad būšu

projām līdz 2. oktobrim, kur — to vēl nezinu, laikam Ogrē. No 10.—20. novembrim un pēc tam vēl 14 dienas būšu Maskavā — Vissavienības jauno rakstnieku sanāksmē un dekādē. Tātad, turpmāk Tu zināsi, kad manis nebūs Rīgā un kad atbildi varbūt nevarēšu uzrakstīt tūlīt.

Grāmatas šogad nebūs, neesmu vēl izdarījis visu, kas jādara, lai grāmata būtu. Tev taču viņa garām nepaies, to Tu pati labi zini, bet tomēr runā.

Gaidīšu Tavu vēstuli, garu, garu. Ja nesagaidīšu, rakstīšu pats uz to pašu adresi.

Pagaidām atā!

Ojārs

Gunāram Grāvim 1955. gada 25. novembrī

Rīgā

25. nov.

Gunār,

adresi es, protams, aizmirsu un no piecām runāšanas minūtēm mēs nekā arī nedabūjām, jo nebija skaidri principi — kurš runā vispirms un kurš pēc tam. Iznāca tā, ka runājām abi reizē. Nu, bet tas viss ir sīkums — es dzirdēju, ka Tu esi dzīvs, Tu uzzināji, cik ilgi es būšu Maskavā (7—26), un tas ir labi.

Kas ir jauns? Jauns ir tas, ka veselību esmu sabeidzis galīgi un krājums ies iespiešanā līdz 5. decembrim, apmēram. Viņu sauks (galīgā redakcija) “Tālu ceļu vējš”.., tajā būs ap 2300 rindu, vāks būs tumši zilā krāsā un iekšpuse, Tu jau zini, vienmuļi pelēkos toņos. Tā viņš iet.

Ja Tu atceries Tālivaldi Kalnāju (“Varde un ekskavators” un visādas fabulas). Viņa vairs nav. Man liekas, ka Tu to jau zini.

Pārējā rakstniecības dzīvē jaunumu nekādu gandrīz nav, ne bēdīgu, ne priecīgu. Kad satiksimies, tad arī Tev visu izstāstīšu.

Pašreiz esmu pusbezeizejas stāvoklī. Maskavā man jāuzstājas vismaz 3, bet iespējams arī 6 reizes. No vienas puses, tas ir ļoti jauki, no otras — galīgi slikti, jo man tulkojumu nav, t.i., ir, bet tādi draņķi, ka nezinu, ko darīt. Kolonnu zālē jālasa 2 x, bet tos tur [lasīt nevaru].

Tas ir viens. Otrs ir tas, ka krājumu vajag līdz 6. decembrim (a, kas tā ir par dienu?) izrediģēt un jauno poēmu “Vētrainā sirds” vajadzēs smagi labot, lai tā var iekļauties tajā nolādētajā “Vējā”. Trešais ir tas, ka ir mazāki darbi Radiokomitejā, “Krokodīli”, “Asā Slotā” un par visu vairāk RS klubā, kas organizē mūsu komandējumus. Lasītāji raksta vēstules uz šo klubu, un klubs trenkā mūs uz tikšanos ar tiem. Pagājušā tāda veida lieta notika nekurinātā lielā zālē un divu stundu laikā paspēju smagi saaukstēties un ļoti baidos, ka dekāde ir uz spēles. .. strādāju naktīs un tagad nedēļu mokos ar sliktu miegu un arī ar bezmiegu — nervi. Ceturtais ir tas, ka brauciens uz mēnesi ciemos un reizē ne ciemos uzstāda lielas materiālas prasības, pie tam ļoti daudzveidīgas. Tās arī vajaga nokārtot un tas arī prasa laiku. Piektais ir tas, ka es esmu tajā pašā tādas pašas mācību iestādes kursā, kādā esi Tu, un no manis prasa to pašu. Tas arī atņem laiku. Sestais ir tas, ka esmu mirstīgs un vajaga ēst un gulēt. Ēšanu uz nedēļu var atlikt, bet gulēt vajag. Tas arī atņem laiku. Tiklīdz vienā no šīm lietām Tu neesi kaut ko izdarījis — tūlīt bļauj un lamājas. Gan dekādes komisija, gan izdevniecība, gan redakcijas, gan finansiālo iestāžu pārstāvji, gan dekanāts un grupas vadība, gan paša veselība un garastāvoklis. Reizēm arī tiek no Ļudas par nepienācīgu uzmanību.

Te nu ir visas manas žēlabas un gaušanās pašam uz sevi un citiem. Tam visam līdz 6. decembrim jātiek pāri. [..]

Mana personīgā perspektīva ir bēdīga: janvārī apvienotā ieskaīšu un eksāmenu sesija, jo decembrī Maskavā. Pēc tam “brīvlaiks” (kursa darba vienīgais iespējamais uzrakstīšanas

laiks). Pēc tam pusotra mēneša nolādētās pedagogiskās prakses skolā. [..]

Tevi vajadzētu sist briesmīgi — vienu vēstuli Tu nevarēji uzrakstīt! [..]

Pagaidām atā

Ojārs

25. XI

Gunār!

Pie savas gaudu vēstules neko “nepiebasēšu”, jo mainījies nekas liels nav, tikai nemaksā par krājumu un, ja līdz 6. dec. neizmaksās, tad ar braukšanu būs bēdīgi. Nu, bet cerams, ka tas viss nokārtosies.

Ojārs

Gunāram Grāvim 1956. gada 29. janvārī

29. janvārī

Sveicināts, Gunār,

nezinu, vai Tu brauc vai nebrauc brīvdienās uz mājām, tāpēc rakstu uz Maskavu. [..]

Apmēram pēc nepilna mēneša iznāk mana grāmata, kuru es Tev tūlīt pēc iznākšanas aizsūtīšu, tajā pašā dienā pirms kristīšanas pat.[..]

Redzi, es esmu iedomājies (bez nākošās dzejoļu grāmatas) savu piecgades uzdevumu — uzrakstīt diezgan biezu grāmatu par Latvijas gadalaikiem, mežiem, upēm, ezeriem, zvēriem, putniem, rāpuļiem, kukaiņiem un interesantiem akmeņiem — grāmatu (ne enciklopēdiju un ne Zinātņu akadēmijas

pētnieciskās lietas). Tādā pusrakstnieka un pusdzejnieka, pustūrista un pusmednieka stilā. Ar zīmējumiem, fotogrāfijām un krāsainām gleznu reprodukcijām. Interesantas epizodes, peizāžus prozā un vienu otru jocīgu un nejocīgu dzejolīti. To visu var izdarīt bezdievīgi interesanti, tikai tad ir jāzin viss, kas par to ir rakstīts jau. Padomju Savienībā iznākušās grāmatas es esmu apskatījis un lielāko tiesu izlasījis. Brēms latviski ir, bet [Maskavā veikala] logā es redzēju dažas vācu grāmatas. Vāciešiem ir viens interesants fotogrāfs, kas ar paša konstruēto motoamfībiju un pie fotoaparāta piemontētu paškonstruētu elektronu zibenslampu taisa neticamas fotogrāfijas un uzņem uzņēmumu un kadru retuma un tehniskā izpildījuma ziņā neiespējamās lietas. Daļa viņa fotogrāfiju man ir, diezgan maz, protams. Pašreiz es meklēju viņa adresi, drīz to dabūšu un tad mēs ar viņu sastrādāsimies, velns viņu zin, kaut kur pie Leipcigas dzīvo. Vot, un man liekas, ka vienai grāmatai par zvēriem un putniem (ar ūpi uz vāka) bija viņa fotografētās ilustrācijas, tā grāmata logā bija.

Ja arī tieši šīs grāmatas nav, paskaties, lūdzu, Gunār, kaut kādām jau tur vajaga būt, kompensāciju sūtīšu reizē ar savu akadēmisko parādu, kad saņemšu naudu pēc grāmatas iznākšanas, šoreiz neapšmaukšu, es jau Tevi esmu tik daudz apmānījis ar tīšu vai netīšu prātā turēšanu un aizmiršanu tad, kad nauda ir, un atcerēšanos tad, kad nav (kā tas ir arī šoreiz).

Uzraksti man, blēdi, kaut ko, es ļoti, ļoti gaidīšu.

[bez paraksta]

Dzidrai Ķigurei-Nimandei 1956. gada 18. februārī

Rīgā

18. februārī

Dzidra,

es jau kādreiz teicu, ka tieši šinī gadījumā mums būs grūti rakstīt vēstules un redzi, ka tā arī ir. Vai viņš sapratīs, kā mēs rakstām un kāpēc? Zinu, ka viņš ir labs puisis, ja Tev viņš patīk un vēl daudz vairāk nekā patīk. Bet tomēr vīrieši ir velni tādās reizēs, saprot, bet izliekas, ka nē.

Viss jau ir labi, tikai, Dzidra, nedrīkst "Padomju Jaunatni" lasīt tad, kad tā nāk rokās. Tu pati nemanīsi, ka būsi palikusi tālu iepakaļ visam, kas notiek uz zemes. Tā nedrīkst. [...] Laika mums visiem ir maz, nekad tā par daudz nebūs, bet visam ir jāatrod sava vieta. Tu tik labi saproti literatūru un zini, no kuras puses uz to vajag skatīties. Tā ir diezgan reta un dārga cilvēka īpašība, to nevajag un Tu to nedrīksti pazaudēt. [...]

Laimi nedrīkst apmainīt pret mazu laimīti, Dzidra. Tu to nedrīksti, un šoreiz es vairs nerunāju tikai savā vārdā, es runāju Viņa vārdā, kas Tev ir blakus, un daudzu, kas Tevi vēl nepazīst, vārdā. [...]

Ja Tev atliek laiks, Dzidra, un ja ir vēlēšanās, atraksti kādreiz, Tu taču zini, ka Tavas vēstules vienmēr būs gaidītas un, vien-alga, lai man tagad raksta simtiem, tām ir sava vieta, pavisam citāda nekā vēstulēm, ko raksta autogrāfu mednieki un bezcerīgi samilējušās vidusskolnieces. Un tas, ka mēs viens vai otrs esam vai būsīm ģimenes cilvēki, tas šīm vēstulēm nedrīkst būt par šķērslī, tā ir pavisam cita lieta. Vienīgi, ja tas mums kļūs neva-jadzīgi, ja mēs jutīsim, ka nav par ko un nevajag vienam ar otru runāt, tad arī nerakstīsim.

Ar sirsnīgu sveicienu

Ojārs

Grāmatu aizsūtīšu Tev tūlīt pēc iznākšanas.

Rīgā. 26. II 56. g.

Dzidra!

Tu saki, ka vēstule atnesa smeldzi. Kāpēc? [..]

Visvaldi es nepazīstu, bet kādreiz noteikti mēs satiksimies. Viņš ir labs puisis, to zinu un par to no sirds esmu pārliecināts, tāpat mēs kļūsim ar viņu draugi. Neticu, ka viņš mēģinās pārprast, un neticu, ka varēs pārprast mani, ja es arī kādreiz negaidīti aizbraukšu pie jums abiem. Viņš nedrīkst pārprast. [..]

Un vēl vienu es nevaru saprast un nevaru piedot, ja mēs esam draugi, tad tā darīt nozīmē apvainot otru — kad Visvaldis bija slim, kad jums abiem bija grūti, vai Tu biji aizmirsusi, ka kaut kur esmu uz pasaules arī es. Kāpēc tad Tu aizmirsi mani? [..] Un Visvaldis taču bija slim! Nē, es nesaprotu, Dzidra, kāpēc Tu aizmirsi mani, tā nevajadzēja darīt. Pašreiz man ir grūtāk, bet pēc dienām desmit man atkal būs nauda. [..] .. es varu, Dzidra, palīdzēt. Tu noteikti atraksti man, lai tas tagad neguļ uz jūsu pleciem kā parāds (tie vienmēr briesmīgi nospiež). [..]

Dzidra, atraksti un paliec tikpat atklāta un patiesa, kāda vienmēr esi visās lietās. Ja es jutīšu, ka Tu izliecies, man būs ļoti smagi, jo ar pirmo izlikšanos draudzība iet, sāk iet pretī neizbēgamai bojā ejai. Man nav daudz draugu, ko es saucu šai vārdā ar visdziļākām jūtām, un būs ļoti smagi Tevi pazaudēt. Divi jūs man esat tādi, ar kuriem viss, ko domāju, pilnīgi sakrīt, un abi esat tālu. Gunārs ir Maskavā. Mēs jau no bērnības sapņojām kādreiz pavadīt nakti pie viena ugunsкура, bet šis sapnis, bērnišķīgais, naivais, bet desmit gadus nēsātais, vēl nav piepildījies. Šovasar arī laikam neiznāks, jo man būs jābrauc, vēl gan nav zināms, vai izdosies — uz Čehoslovākiju un viņam uz Ļenas upi vai Ķīnu — ģeoloģiskajā praksē no Maskavas universitātes, tas ir noteikti un obligāti, tāpēc arī es gribu kaut kur braukt projām, lai nav jāskumst.

[..] mēs vairs neesam bērni, kas sadraudzējas, šķiras un atkal sadraudzējas. Taisni tagad laikam ir tas laiks, kad pieaugušiem cilvēkiem, ģimenes cilvēkiem, es par sevi arī jau tagad runāju kā par tādu, jāizdomā, vai viņu draudzība arī kļūs, vai var kļūt par tikpat lielu un nopietnu, skaistu, par kādām ir pieaugušas un kļuvušas visas mūsu dzīves līnijas. [..]

Sirsnīgi sveicini Visvaldi. Turies, Dzidra, pati — “būs tāli ceļi, vētru būs bez gala”. Gaidu Tavu vēstuli, tikpat atklātu, tikpat patiesu kā vienmēr. Varbūt Tu drusku izlikies tad, kad teici, ka patīk mani dzejoļi, maz jau tur ir ko patikt. To jau es saprotu un sapratu arī, lasot Tavu vēstuli.

Nu, sirsnīgi spiežu roku,

Ojārs

Dzidrai Ķigurei-Nimandei 1956. gada 30. oktobrī

Rīgā 30. oktobrī

Dzidra,

kāpēc Tu tā dariji? [..] Atļauj man nestāstīt visu, kas ir bijis, kāpēc es pa šo laiku vispār esmu uzrakstījis draugiem trīs četras vēstules, ja ne vēl mazāk. Tas ir garš stāsts un tur ir daudz “kāpēc”. Vairāk nekā mēnesi es nemaz nebiju Latvijā. Vispār, noticis ir ļoti daudz. Tu neļaujies, Dzidra, uz mani. [..]

Ar atbildi nokavējos tāpēc, ka nedzīvoju kopmītnē. Mēs tagad esam divi. Arī tas ir noticis pa šo laiku. [..]

Mana grāmata Tev nav pagājusi garām .. Ka tajā grāmatā nav ko patikt, to es saku arī tagad. Man pašam, ar nedaudziem izņēmumiem, visi dzejoļi ir apriebrušies līdz kaklam. [..] Tādus var rakstīt ikviens, kas saprot atskaņu un jūt ritmu. Daudziem

tie patīk, nav izslēgts, ka tos kādreiz izdos jaunā grāmatā — “Atrastās vēstules”, taču man no tā pašam nekāda prieka nebūs. [..]

Viss būtu labi, tikai... Tev es to varu stāstīt, Tu sapratīsi un neteiksi, ka esmu kļuvis traks. Vieglāk ir nomirt nekā rakstīt tukšus dzejoļus tagad. Tu jau zini, kas notika Polijā, bet Tu, varbūt, nezini visu, kas notiek Ungārijā. Tādas lietas, lai kur uz zemes tās arī notiktu, no mums nav tālu un neviens dzīvs cilvēks nevar palikt vienaldzīgs. Mūsu avīzes melo. Mūsu radio — melo. Bezkaunīgi, bez kādiem sirdsapziņas pārmetumiem. Mums stāsta, ka Ungārijā ir kontrevolucionāra sacelšanās. Muļķības. Ungāru tautiņai vispār ir seši miljoni cilvēku. Aizvakar bija simtiem kritušo un tūkstošiem ievainoto. Šodien ir tūkstošiem kritušo un vairāk par miljonu ievainoto. Mūsu neuzvaramā šauj no tankiem, lielgabaliem un visiem XX gs. moderniem ieročiem uz ... nē, tās ir šausmas. Bērni, sievietes, vecīši, ir, tiesa, arī apbruņoti cilvēki, bet tanki, pašgājēja artilērija, lidmašīnas. Kur un kad tas notiek — 1956. gadā no 26.—30. oktobrim.

Cik es būtu laimīgs, ja varētu nomirt uz Budapeštas barikādēm, bet tas jau ir zināms un robežu sargā lieli spēki, lai tas nevarētu notikt. Ungārijā netiek ne caur Bulgāriju, ne Čehoslovākiju.

Dzidra, ko lai raksta tādās reizēs? Ko lai dara? Un tur mūsu tanki šķaida cilvēkus un cilvēcību zem kāpurķēdēm. Šauj nost brīvību un taisnību un mēs šeit nedrīkstam pavērt muti. Tur šķaida cilvēkus zem tā karoga, kas mums ir pār galvu, zem karoga, kas reiz nozīmēja brīvību...

To visu es nevarēšu noturēt sevī un, ja kādreiz apklusīšu, nedusmojies, Dzidra. Mums ir jāprot dzīvot, draudzēties, mīlēt, strādāt, bet arī jāprot nomirt. Mēs, taisnība, esam jau izdresēti panest visādas nejēdzības, bet šīs tūkstošu un miljonu asinis vairs nekas nevar nomazgāt. Nav noslepkavota tikai Ungārijas tauta, bet asinīs noslicināta ir ticība mūsu karogam. Pie tā ir

vainīgi citi, bet, ja kādreiz bargi vainos mani un daudzus citus,
Tu netici viņiem, Dzidra.

Un jaunā grāmata būs citāda, ja viņa būs, ja varēšu saval-
dīties, bet tam es neticu.

Cieši spiežu roku.

Ojārs

Maskavas ielā 48 — 60

Vilim Lācim 1956. gada 30. oktobrī

Rīgā. 30. oktobrī.

Dārgo Vili Lāci,

traucēju Jūs, zinādams, ka brīvu minūšu Jūsu rīcībā nav,
zinādams, ka šī vēstule var pazust to daudzo vēstuļu jūrā, ko
Jūs saņemat no visām pusēm.

Man Jums vajag atklāti un no visas sirds izstāstīt to, kas
sāp, un vajag sagaidīt atbildi, bez tās man nākošās grāmatas
nebūs. Zinu, ka Jums ir daudz svarīgāku lietu, un atbildi gaidīšu
ilgi, ilgi.

Mani Jūs nepazīstat — latviešu literatūrā ir sanācis daudz
jaunu vārdu, tos visus nevar un visus nav vērts atminēties. Viena
grāmata man jau ir, Rakstnieku savienībā mani uzņēma pirms
pusgada, es tur esmu pats jaunākais pagaidām, un par to strup-
ceļu, konfliktu un varbūt arī literāro bojā eju, kas mums —
daudziem jaunajiem — draud, vairs nevaru nedomāt, nevaru
nerunāt. Tās ir lielas un nopietnas briesmas, es no tām izejas
neredzu un tāpēc griežos pie Jums. Šoreiz man vajag atbildi no
cilvēka, kam tic visvairāk, kurš var teikt vienalga ko, bet par
kura vārdiem nebūs jāšaubās. Ja Jūs teiksiet, ka ir izeja, es pilnā

balsī rakstīšu tālāk, ja Jūs teiksiet, ka izejas nav, tad man ir jāliek spalva nost un jāiet strādāt ar izkapti un dakšām tajā darbā, kuram ar spalvu es nevarēšu palīdzēt. Protams, var jau turēt spalvu, bet iznāks tukša čivināšana, kuru nevienam nevajaga.

Kādu laiku mēs visu krāsojām melnā un baltā krāsā, aizmirsdami citus toņus. Tas laiks, par laimi, ir gandrīz jau pagājis. Pagājis ir personības kults ar visām viņa daudzajām laimēm un nelaimēm. Tagad no mums prasa atklātu un vīrišķīgu valodu par dzīvi. No vienas puses — prasa, no otras puses — mēs to nevaram runāt.

Rakstot šīs rindas, man ir bailes par vienu — Jūs varat mani nesaprast un daudz ko iztulkot citādi, Jums var izlikties, ka nemaz nav tik traģiski. Ticiet man, ja tā būtu, es nebūtu Jūs traucējis, ar tik lielu nepacietību negaidītu Jūsu atbildi.

No mums atklātu un vīrišķīgu valodu arvien skaļāk prasa lasītāji, prasa arī mūsu literatūras un valsts vadība. Mēs paši prasām to viens no otra. Un tomēr, lai pie mums ir preses brīvība — daudz ko mēs nevaram runāt, daudziem strīdiem un diskusijām trūkst zobu tāpēc, ka mēs par daudz skaļi runājam par labo un par daudz klusi par slikto. Jaunie vienmēr ir nemierīgāki un trakāki, reizēm viņi arī pārspilē, uz katru sīku vai lielu nepatiesību tie reaģē ātrāk, asāk, nesavaldīgāk. Jaunajiem gribas, lai patiesība dzimtu uzskatu cīņā. Bet vai Jums pašam neliekas, ka mums šī uzskatu cīņa iznāk dīvaina. Mūsu uzskati šajā cīņā parādās, bet pretinieku jūt vāji vai nejūt nemaz. Vai tiešām Jums, rakstniek, liekas, ka līdz galam atklāta valoda mūsu presē, atsegtie “par” un “pret” varētu kaitēt gan mūsu jaunatnei, kam taču jāiemācās strīdā atrast patiesību, cīnīties un uzvarēt? Man to ir jautājuši daudzi lasītāji, esmu mēģinājis, bet neesmu varējis atbildēt.

Mums ir jārāda pašreiz tik ļoti sarežģītā, cīņām bagātā dzīve. Dārgo Vili Lāci, bet ko lai mēs rādām, ja tiklīdz kāds vārds iziet pāri kaut kādam iedomātam rāmim, to tūlīt kvalificē par politisku kļūdu. Man pašam iznāca pārliecināties 1951. gadā,

kad manu nabaga šļupstošo dzejoli pieminēja CK sekretārs savā referātā, man nācās pārliecināties, ka pēc tādām kļūdām labošanās ir grūta, jo klusējot rakstnieks kļūdas nevar izlabot.

Cik briesmīgi man gribētos izrunāties ar Jums, uz brītiņu aizmirst, ka Jums ir tik lieli amati, tāda slava un viss kaut kas cits, — parunāties kā iesācējam ar dzīvē daudz izstaigājušu un redzējušu rakstnieku. Vēstulē var iznākt (jo es runāju gandrīz tikai par slikto), ka es par maz mīlētu mūsu valsti, mūsu tautu, mūsu zemi. Bet, ja tā būtu, tad taču man nevajadzēja rakstīt Jums.

Mēs jau tā bijām nospiesti, redzot, ka mūsu laikraksti daudz ko nerok līdz pašām saknēm, tad nāca Polija, tad nāca Ungārija. Labi, Ungārijā ir kontrevolucionāra sacelšanās. Tā tas var būt — tauta nebija apmierināta, visādu sāpīgu lietu mērs bija pilns, pēdējo pilienu deva tie, kas bija ieinteresēti, lai sāktos nemieri. Trauks bija pilns, pēdējais piliens bija ienaidnieka propagandas darva, bet piliens paliek piliens, trauks gāja pāri. Es neticu, ka vienīgā izeja bija mūsu tanki, lielgabali, pašgājēja artilērija un lidmašīnas. Kritušo esot simti, vēlāk teica — tūkstoši... Tā ir nelaime, tā ir traģēdija, kāpēc vajag to noslēpt vai noklusināt. Var mierīgi noņemt visas trokšņu stacijas, lai klausās katrs, ko viņš grib, un mēs paši atspēkosim visus melus, ko dažs mums gribēs iegalvot.

Miļo Vili Lāci, sakiet, kādu dzejoli lai raksta, ja sirds dziļumos cilvēks ir pret to, ka tanki iet pret demonstrāciju. Cilvēki neiet uz ielām tāpēc, ka viņiem kāds to saka. Cilvēki nemirst tikai tāpēc, ka aiz okeāna kādam tas patīk. Man šodien jāraksta dzejolis festivālam, grūti būs, vārdi spiežas atpakaļ, un kur ir izeja no tā? Konflikts ar sevi, un kur ir tā atrisinājums.

Mēs varam vērsties pret ārkārtīgi nolaidīgo, nemākulīgo dažu kolhozu vadību. Tas ir viss. Man nesen Krāslavā prasīja: kāpēc neviens nav atzinies, ka kolektivizācija pie mums bija tikai pa pusei brīvprātīga un ka šis “pa pusei” daudzus gadus bija jauno lielo saimniecību klupšanas akmens. Cilvēkiem

vienmēr ir neticība pret jauno. Iznāca tā, ka viņi kolhozā iekļuva ar nepārvarētu neticību, šī neticība neļāva kolhoziem kāpt uz augšu un šī nekāpšana uz augšu savukārt atkal radija neticību. Un iznāca tā, ka kolhoza lauks bija gluži dzeltēns no nezālēm un blakus piemājas gabaliņā — nevienas, tur it kā būtu pavisam cita zeme. Mums, kas paši nākam no laukiem, tā gribas par to visu runāt, taču ir daudz cilvēku, kam tāda valoda nepatīk. Man pat gribas teikt, ka Latgales kalnos, kur traktors gāžas nost no nebeidzamiem pauguriem, no lieliem laukiem nekas nesanāk, no mūsu tehnikas pielietošanas arī ne, liekas, ka tur vajadzēja citu formu un nevis kolhozu. Gribētos par to izstrīdēties ar kādu tādā lielā strīdā, taču to neviens nenodrukās, rakstīt to var, bet tikai pats sev. Kāpēc tas tā ir, to es nezinu.

Tas ir smagi un jo vairāk tāpēc, ka sirds deg par to, lai viss būtu labāk, lai mūsu dzeja izietu laukā no diezgan personīgu jūtiņu tematikas. Man liekas, ka mūsu literatūras jaunā paaudze tieši tāpēc tik ļoti ir ieķērusies šinī tēmā, ka, lielas sabiedriskas tēmas aizskarot, no mākslinieka prasa standartu vai vismaz neļauj viņam izklāt savu personību lasītāju priekšā.

Grūti par to visu ir domāt un vēl grūtāk nedomāt. Jaunatnē nav labs noskaņojums daudzu jautājumu dēļ, to Jūs droši vien zināt pats, lai arī par to runā klusām, bet runā visi. Komjaunatnē šad tad runā par to — kāpēc cilvēkiem, kas reiz nevainīgi saņēmuši sodu pa partijas līniju, tagad jālūdzas, lai viņiem — nevainīgiem — šo sodu atceļ. Runā un domā par daudz daudz ko, žēl, ka ne atklāti, mēs taču esam tik stipri un tik pārliecināti par saviem ideāliem, lai to darītu.

Nē, es Jums neuzrakstīšu pat simto daļu, tur vajaga romānu. Saprotiet mani, no šī daiļrades strupceļa vajaga būt izejai, es neskaitu sevi par vainīgu, ka esmu tādā iekļuvis un, liekas, ne es viens.

Ja Jums atliek kādreiz laiks, lūdzu, atrakstiet man, Jūs pats nezināt, cik tas ir svarīgi. Tas ir bēdīgi, ja darbs sanāk konfliktā ar sirdsapziņu.

Vēlu Jums daudz spēka un labas veselības, daudz jaunības
uguns Jūsu darbā. Ar sirsnīgu sveicienu

Ojārs Vācietis

Rīgā, Maskavas ielā 48—60.

Vilim Lācim 1956. gada 8. novembrī

Rīgā, 8. novembrī

No sirds pateicos par sveicieniem svētkos, par tik ātru, negaidīti ātru atbildi. Jūs varbūt sapratāt, ka vēstuli sūtīju Jums ne vien tāpēc, ka cilvēkam, kam viss bijis viegli, pēkšņi kļuvis grūti. Nē, tas bija tad, kad pats ar saviem spēkiem es vairs nevarēju izķepuroties no milzīgā kalna “kāpēc?” Vairs nebija tikai grūti, jau bija sāpes un izmisums mazliet. Jūsu vārdi un atslēga man der — ar to var daudz ko atslēgt. Grūti? Grūti, bet var. Tā, kā rakstīja, vairs nedrīkst. Kas turpinās pa vecam, pazaudēs lasītāju uzticību, un tas būs pelnīti. Tā ir taisnība, liela un vajadzīga taisnība.

Negribu aizkavēt Jūs, kaut arī gribētos rakstīt milzīgi daudz, taču Jums ir daudz darba. Jums, manam vecākajam, atsaucīgajam un patiesam biedram nebūs par mani jākaunas rīt. Ja arī Ēģiptē viss iegriezīsies citādi, ja tur pēc klusuma atkal sāksies asinis, ja arī tur noliks galvas daudzi brīvprātīgie un to skaitā arī es — pieņemiet manu pateicību, sirsnīgu rokas spiedienu un ciešu solījumu — Jums nebūs jākaunas par mani.

Vēlu Jums daudz dedzības, daudz sirds jaunības, lai pēc laiciņa mūsu latviešu literatūrā iznāk vēju appūsts jauns dziļš, stiprs, nemiera pilns un aizrautīgs Oskars Kļava, jauna Zītaru dzimta.

Tagad es smiešos par visām sīkajām nelaimītēm — to vairs man nav bailes. Visgrūtākā brīdī viens no maniem biedriem neteica to, ko skaļi saka visi citi: — Pagaidīsim, redzēs, kas te vēl iznāks... — Negaidīsim!

Vēlreiz sirsnīgi spiežu Jūsu patieso un labo roku. Uz redzēšanas uz mūsu literatūras patiesās cīņas barikādēm!

Ar sirsnīgu sveicienu svētkos

Ojārs Vācietis

Dzidrai Ķigurei-Nīmandei 1956. gada 23. novembrī

Rīgā 23. novembrī

Nezinu, kāpēc iepriekšējā vēstule varēja atnest postu visiem. Dzidra, tie laiki ir pagājuši, kad tas tiešām tā bija. Pats laiks un pati dzīve piespiež visus skatīties patiesībai acīs, lai cik rūgta tā nebūtu. Tagad ir jādzīvo citādi, jāraksta citādi, jādraudzējas īstāk un jānīst vairāk. To es nesaku viens — to saka un saprot visi — ar Andreju Upīti sākot, ar Vili Lāci sākot un ar mani beidzot.

Nezinu, vai lūzums pasaules uzskatā vai ne, taču vērtību pārvērtēšana un liels solis uz vajadzīgo pusi gan.

Tu teici, lai nerakstu par to, šoreiz vēl par to rakstīšu. Tava taisnība ir tā, ka sevi pārdot nedrīkst lēti, nomirt pilnīgi par velti nav ne māksla, ne vajadzība. Kādreiz mēs parunāsim par to, tad arī pastrīdēsimies, kas ir mūsu un kas nav mūsu, un kāpēc tas tā ir. Pašreiz es atkal slimoju ar visādiem sīkumiem, taču, ja Tu nebalso pretī, mēs satiksimies, man taču gribas vienreiz Tevi redzēt. [..]

Dzidra, kāpēc Tu neuzrakstīji man, vai grāmatu sūtīt uz šo adresi vai citu. Esmu neziņā un gaidīšu Tavu vēstuli. Man drīz būs jauna grāmata, ne tāda, kādu šodien vajag, taču dažas līnijas tur būs tādas, ko lasītāji sapratīs un Iekšlietu ministrija arī.

Sirsnīgi sveicieni Visvaldim no mums abiem.

Cieši spiežu roku un gaidu atbildi, man taču grāmata nedod mieru.

Ojārs

Pēterim Bauģim 1957. gada 23. janvārī

Rīgā 23. janvārī

Cien. b. Bauģi,

atvainojiet manu traucējumu, taču vēstules veidā es Jūs varbūt traucēšu mazāk, nekā aiziedams pie Jums darba laikā, bet man negribas atstāt pārpratumu (varbūt manas vainas dēļ).

Osmanis man teica, ka Jūs esot sadusmojies un apvainojies par to, ko nesen runāju radiofonā. Ja pārraidi Jūs dzirdējāt pats, tad esmu vainīgs — esmu pateicis tā, ka to var pārprast. Ja Jums to tikai stāstīja, tad var būt arī citādi. Taču vienu Jūs varat ticēt pilnīgi — pret Izdevniecību man nekad bez pateicības nekas nav bijis un nav. Būtu dīvaini, ja sāktu pārmest. Mana pirmā grāmata taču iznāca negaidīti ātri. Tas bija vairāk nekā patīkami, vismaz man. Domāju, ka arī Izdevniecībai nav kauns par to, ka viņi grāmatu izdeva, kaut arī grāmata varēja būt labāka daudzējādā (galvenokārt tematiskā un arī emocionalitātes) ziņā. Un, ja šo grāmatu, arī tādu, kāda viņa bija, izdeva un tik ātri, vai tad Jūs domājat, b. Bauģi, ka es būtu Izdevniecībā saskatījis kaut kādu ienaidnieku?

Intervijas jautājumus mēs saņēmām studijā dažus mirkļus pirms ieraksta. Kad jautāja par nākošās grāmatas iznākšanu, es arī pa jokam teicu, ka nākotnes plāni ir rakstniekam un ir arī izdevniecībām, ka grāmatas iznākšana no rakstnieka vien nav atkarīga, ka reizēm grūti starp šiem diviem nākotnes plāniem noregulēt mierīgu līdzāspastāvēšanu. Tas varbūt bija neizdevies joks, varbūt nevietā, bet es taču nevarēju pateikt, kad grāmata iznāks, un ātrumā gribēju izvairīties no atbildes. Ja tas ir Jūs apvainojis, tad izlūdzos piedošanu. Taču neko sliktu neesmu domājis, nav bijis ne vēlēšanās, ne iemesla to darīt. Tāpēc jo sāpīgāks šis pārpratums bija man, kad dabūju zināt.

Un vēl viena lieta, lai arī tur nebūtu pārpratumu. Tad, kad iznāca pirmā grāmata, un tie, kuri nebija to laikā nopirkuši, sāka pieprasīt no manis, reizēm diezgan kategoriskā formā, tad man bija vēlēšanās dabūt papildus tirāžu. Zinādams, kā ar šīm tirāžām ir, es pat negāju pie Jums par to ieminēties. [Jāzeps] Osmanis teica, ka viņam tagad atkal prasot to pašu un izredžu neesot. Mani pēdējā laikā ar tamlīdzīgām lietām vairs nemoka, un bez tam jau sen ir skaidrs, ka no šīs papildus tirāžas būs tikai sliktums — grāmatai ir tādi trūkumi, kurus piedod tikai pirmajai grāmatai. Pats es šodien to grāmatu sastādītu pavisam citādi un daļu no dzejoļiem izmestu laukā. Ja es kaut ko nepārprotu (tas bija steigā un pa telefonu), Osmanis ir arī runājis ar Jums, tāpēc man gribas, lai Jūs zinātu, ko es pats domāju par to, jo tas viss ar parakstiem un citu kaut ko notiek man aiz muguras. Cik tas viss ir reāli un nereāli, tas ir cits jautājums, bet ar iepriekšējo krājumu viss ir kārtībā, un man šķiet, ka nekādu runu par to nevajaga. Grāmata nav papildus tirāžas vērtā un vienīgais, kas no šīm prasībām pēc tirāžas var iznākt, ir tas, ko es jau dabūju dzirdēt — Vācietis vervē piekritējus, lai dabūtu otro izdevumu. Bet es sen esmu sapratis to, ko nesapratu toreiz, kad grāmata tikko iznāca, un ar tiem, kas Izdevniecībai kaut ko prasa šinī ziņā, man nav nekā kopīga. Man ir vēlēšanās izdot jaunu grāmatu, tā ir, bet visādas runāšanas ap to, kas iznāca,

var atnest tikai liekas nepatikšanas. Man ļoti gribas, lai Jūs arī šinī ziņā kādreiz nepārprastu mani un netaisītu secinājumus, kurus es nebūtu pelnījis.

Piedodiet, ka sarakstīju bez gala, bet atstāt pārpratumu tur, kur domāts labākais, man tomēr negribējās.

Ar sirsnīgu sveicienu

Ojārs Vācietis

Gunāram Grāvim 1957. gada 21. martā

Rīgā 21. martā

Apsveicu ar šito dienu, kad sākas pavasaris! [..]

Apmēram skaidrs ir tas, ka man obligāti būs jābrauc uz festivālu Maskavā. Pats es to ne sevišķi gribēju, jo vari iedomāties, kas par pirti būs Maskavā tajās dienās.

Skaidrs ir arī tas, ka septembra mēnesī rakstīšu Gagrā, skatīšos Kaukāzu un špikošu no Puškina.

Ar mani notika bēdīgas lietas — mani iejūdza pedagoģiskajā un audzināšanas praksē. Tu nevari iedomāties, Gunār, kas tā ir par riebīgu lietu. Tas nozīmē nonīkt skolā 6—8 stundas dienā un pēc tam justies tā, it kā būtu lādēts vagonš. Vēl atlikušas 2 stundas (4 jau ir pasniegtas) un tad sākas audzināšanas prakse, tas būs mazliet vieglāk — 4 stundas nedēļā jābūt skolā.

Rakstīt nav laika, diplomdarbs arī stāv. Vot kā iet — mūza raud, dekāns lamājas.

Drīz rakstīšu Tev atkal. Sirsnīgi sveicieni no Ļudas, viņai Tu esi iepaticies un viņa ir dusmīga tikai par to, ka Tu neko nestāsti par saviem ceļojumiem. Tā ir arī viņas vājība.

Spiežu ķepu.

Ojārs

Gunāram Grāvim 1957. gada 22. aprīlī

Rīgā 22. aprīlī

Sveicināts, vecais ķēm!

Man bija tas gods saņemt Tavu izlaidīgo vēstuli, kurā Tu biji demonstrējis savu kapitālistisko pasaules uzskatu diplomdarbu ziņā.

Ļudas brauciens uz Maskavu kļuva ietīts miglā sakarā ar valsts eksāmeni un dip-darbu. Kad brauciens būs tuvu, paziņošu, iespējams, ka tas tik drīz nebūs! Katrā ziņā visas iespējamās braukšanas Tev būs zināmas.

Tagad par citu — esmu nodevis Izdevniecībā jaunu dzejoļu grāmatu “Ugunīs” un strādāju pie romāna, tas būs pabeigts šīnīs dienās. Darījis esmu arī daudz ko citu un visa tā rezultātā es aizbēgu no audzināšanas prakses skolā un diplomu dabūšu acīmredzot rudenī — ap decembri. Prakse būs jābeidz.

Šitādas ir tās lietas. Diplomdarbu arī nodošu rudenī, ja nu vienīgi man sāks draudēt ar atomu ieročiem, tad viņi dabūs to agrāk.

Cits viss pa vecam. Tu esi samīlējies un nesūti man sērkokociņu kastītes, ko es tomēr gaidu.

Pagaidām beigšu un rakstīšu Tev nākošo vēstuli 2. maijā, tāpēc apsveicu Tevi un Tavu nākošo sievu Maija svētkos — sveiciens dubultīgs, Ļuda pieprasa sveicināt un vēlēt arī viņas vārdā.

Spiežu ķepu!

Ojārs

Gunāram Grāvim 1957. gada 16. maijā

Rīgā 16. maijā

Sveicināts, Gunār,

kā redzi, esmu nokavējies par divām nedēļām tieši, bet tūlīt arī Tev taps skaidrs, kāpēc. Uzrakstīju un nodevu otro dzejoļu grāmatu, uzrakstīju dažus stāstus un pabeidzu romāna pirmo daļu — “Karogs nešūpojas”. Prozā!?! Trīs nedēļās uzrakstīju 180 lappuses — ap 200 būs mašīnrakstā. Tas ir romāns par Gaujienu, nu, protams, ne jau viss tā, kā bija, — ar vienu vārdu sakot, romānā ir sagāzts iekšā viss, kas man ir, viss, ko esmu redzējis, dzirdējis, jutis. Daudzos cilvēkos Tu redzēsi pazīstamus vaibstus, arī savus... Nu, bet tas viss Tev taps parādīts. Pirmā daļa tāpat ir gatava pilnīgi — “Karogs nešūpojas”, otrā daļa rakstās — “Antra” (meitenes vārds), trešā vēl ir pilnīgi tintes pudelē — “Tiesības uz atklātību”. [..]

Tagad uznāca traks periods. Visu laiku gāja kā pa buļļa pakaļu. Lai uzrakstītu romānu, aizbēgu no pedagoģiskās prakses, par ko mani lamāja un praksi ieskaitīja tikai daļēji. Atstāju diplomdarbu un valsts eksāmenus uz rudeni, bet tagad izvirzījās jautājums man pavisam negaidītā veidā — vai nu otru gadu, vai diplomdarbu un eksāmenus tagad. Tu saproti, kas par joku! Gribot negribot jāuzraksta diplomdarbs, tikai es nestādos priekšā, kā to varēs izdarīt līdz 1. jūnijam, jo pa šo pašu laiku jānoliek baigs eksāmens filosofijas vēsturē un jānodod prakses materiāli. Vot ķibeles, bet jāizdara tas būs.

Vienkārši dusmas — ja nebūtu iznācis tas viss, ap 10.—15. jūniju man būtu gatava romāna otrā daļa. Man ir tik viegli rakstīt, jo tā taču ir pati dzīve.

Gunār, Tu nedusmojies uz mani, ja aizkavējos ar vēstulēm. Tu taču zini, ka es vienmēr biju tas cilvēks, kas ir mazliet ķertis un visu dara tā ar “urā!”, ķeras klāt un aizmirst visu pārējo.

Ļuda Tevi liek nobučot uz vaiga, par ko, Tu jau zini.

Ja Tev atliek kādreiz laiks, aizraksti Imantam — manam brālim, viņš sūtīja Tev sveicienus, dien Sevastopolē un ir stipri slimis — asinsvadu pārkaļķošanās sirdī un sirds rajonā. Pats es rakstu viņam, cik varu, bet visu jau neuzrakstīsi, bez tam viņam tāds garastāvoklis, ka šauties nost. Ārsti (nu... bet Tu jau vari iedomāties, ko nozīmē armijas ārsts)... Protams, raksti, ja vēlies.

Tā iet pa dzīvi. Drīz rakstīšu atkal, bet pagaidām — atā.
[Seko Imanta adrese. — I. B.]

Sirsnīgi sveicieni no Ļudas un no Rīgas.

Tavs

Ojārs

Gunāram Grāvim 1957. gada 17. (?) jūnijā

Tā tas bija man pavēlēts no Ļudas:

— Paldies par to, ko sūtīji, lieliem burtiem vēstules sākumā, pašā sākumā. Bet es, Gunār, neesmu tipogrāfija un burti parasti.

Mīļo Gunār!

visu laiku nebiju Rīgā un atbraucis sastapu divas Tavas vēstules. Izdomāt neko nepaguvu, bet atbildēju uz visiem Taviem “bet”.

Man laimējās dabūt pagarinājumu diplomdarbam un valsts eksāmeniem līdz rudenim, tāpēc arī ar steigu pazudu no Rīgas, paņēmu ceļazīmi uz mūsu daiļrades namu Dubultos un ieslēdzos savā cellē. Redzi, ar visām padarīšanām manī bija sakrājies tik daudz, ka es vienkārši sadegtu, ja nelaistu visu no sevis ārā. Ceļazīme man būs līdz apm. 3. jūlijam. Nezinu, ap kuru datumu Tu vari ierasties, tāpēc neko noteiktu nevaru Tev likt priekšā. Nobraukt pa Gauju mums neiznāks vienkārši laika dēļ, jo tur vajaga 8 dienas (Edvīns Andersons ar Gunāru Zaķi brauca no

Strenčiem, laikam). Kaut ko mēs izgudrosim, vai nu saīsināsim maršrutu vai citādi. Katrā ziņā izdomāsim. Redzi, 4. jūlija vakarā es stājos kara komisariāta pārziņā — pavēle man jau ir kabatā. Jābrauc uz Austrumprūsiju mēnesi panēsāt leitnanta uzplečus. Tas viss ir šausmīgi, bet ko lai dara — mēs visi esam zaldāti.

Kā man gribas dezertēt, to Tu nemaz nevari saprast, jo vairāk tāpēc, ka Tu taču brauksi atpakaļ tikai ap 20. jūliju.

Vienalga, lai kā tas arī nebūtu, raksti, kad Tev ir pēdējais valsts eksāmens un kad Tu vari būt Rīgā. Zinādams manu situāciju, padomā arī Tu izeju, es domāšu un rakstīšu Tev. Ļudai ir visas iespējas un neaprakstāms entuziasms ceļošanas nozarē, par to nemaz nav ko runāt, un bez tam viņa ir sieviete un ar armiju viņai nav nekāda sakara.

Labi. Gaidu ziņu par Tavu ierašanos. [..]

Ļuda sirsnīgi sveicina un arī gaida.

Ojārs

Gunāram Grāvim 1957. gada 27. oktobrī

Rīgā 27. oktobrī

Tavu vēstuli saņēmu, manējās Tu vēl neesi saņēmis, ko lai dara — расстояние... Nekas, bet saņemot lasi hronoloģiskā kārtībā, citādi neko nesapratīsi.

Drīzumā sūtīšu Tev kaut ko lasāmu, pašlaik ar visu ir liela putra — jau tā biju sakrājis sev uz galvas diezgan daudz visādu darbu un tagad vēl iznāca viena nedēļa pa dibenu.

Biju Tbilisi un tikai aizvakar atgriezos pilns iespaidiem kā maiss ar kartupeļiem. Aizlidoju 17. okt. un, tā kā līdz Čavčavadzes jubilejas sākumam bija viena brīva diena, paliku un

nodzīvoju to Suhumi. Vispār, šķita, ka esmu ķēniņš vai arī dzi-
voju komunismā, ar lielu troksni gāja visa tā nedēļa, atvadoties
bucojāmajiem un raudājām (ar gruzīņu jaunajiem rakstniekiem
pa lielākai daļai, protams, nevis ar sieviešiem). Biju Tkvarčeli,
Mchetā (vecā Gruzijas galvaspilsēta), Cinandali, Jeņiseli utt.
vai visos vīnu un konjaku nosaukumos... Kas var saskaitīt, cik
vīna tapa izdzerts — vienā pieņemšanā es skaitīju — iznāca
septiņpadsmit tējas glāzes, t.i., 4,25 litra. Bez tam tas nebija
viss, skaitīšanu pārtraucu, jo nāca mans tosts un man to vēl
vajadzēja izdomāt, vairāk par pieci litri iepumpēt. Nekas jauns
nebija, jo man jau ir bijis laiks pierast pie tādām lietām.

Jauks bija viens mirklis (jo jaukāks tāpēc, ka tā aiz-
liegts) — virs mākoņiem (lidojām 2000 m augstumā) atkorķēt
pudelīti, uztaisīt skaistas actiņas pavadonei un izlūgties glāzi,
un pēc tam celt tostus par trim dažādām republikām. Ceļabiedri
bija ļoti sirsnīgi, un tā bija arī viņu pudele, man nepietika dūšas
un nebija arī noskaņojuma ņemt līdzī lidmašīnā vīnu.

Vot, tādi ir pēdējie jaunumi. Rīgā nekas nav jauns pašlaik.

Par aizlidošanu pie Tevis ir pilnīgi reāla spriešana, ja vien
tajā laikā negadās kongress Armēnijā vai Uzbekijā — uz turieni
man būs jālido vai nu ziemā, vai pavasarī, vai, vēlākais, vasarā.
Ciemošanās pie Tevis ir pilnīgi iespējama, es aprunāšos Sa-
vienībā.

Sirsnīgi sveicieni no Ļudas.

Ojārs

Gunāram Grāvim 1957. gada 18. decembrī

Rīgā 18. decembrī

Miļo Gunār,

saņēmu Tavu vēstuli un nopriecājos — zudumā nav gājusi neviena no manējām. Šausmīgi ir tikai tas, ka vēstules iet tik ilgi un Tu tās saņem tik reti, ka Jaungada apsveikumu man vajadzēja būt izsūtījušam jau ap Jāņiem.

Tā. Kas ir jauns iekš manas personīgās dzīves. Esmu kļuvis Rakstn. savienības jaunu biedru uzņemšanas komisijas loceklis (vienas sakas vairāk), esmu bijis Maskavā (par Gruziju laikam es Tev rakstīju, nevar būt, ka neesmu rakstījis, redzi, kā nevar atcerēties to, kas ilgi bijis iecerēts un pie kā pierasts). Šinīs dienās tipogrāfijā aiziet mana otrā grāmata (dzejoļi) un, visticamāk, ka februārī (varbūt martā) “Karogs” drukās manu “повесть о настоящем человеке”. Rakstu dzejoļu ciklu par Gruziju (“Gruzijas burtnīca”) un visādas citādas lietas, taisos braukt uz Lietuvu un nākošasar pie Tevis. Daudz braukāju pa Latviju, tas ir reizē labi un reizē slikti — redz daudz, bet rakstīt laika atliek visai maz.

Tiklīdz dabūšu nost no kakla pašus degošākos darbus, sagrabināšu Tev žūksni “Rīgas Balss” un aizsūtīšu, jo avīze ir ļoti interesanta un no tās var dabūt diezgan pilnīgu ainu, kas notiek Rīgā (par visu republiku mazāk, jo avīze ir Rīgas).

Parakstījos uz nākošā gada periodiskajiem izdevumiem un iztērēju vairāk nekā deviņi simti rubļu. Pēc tam kļuva žēl, bet par vēlu...

Tas arī ir gandrīz vai viss svarīgākais, ņemot vērā, ka cilvēks ir tikai cilvēks un visu viņš atcerēties nevar uzreiz.

Taisos iet skatīties “sputņiku”, bet vienmēr man pasaka par vēlu, tad kad sen vairs no “sputņika” nav smakas.

Mācos vācu un lietuviešu valodu (!), pirmo tāpēc, ka tikai pērtiķi neprot nevienu svešvalodu, otro tāpēc, ka saderēju līdz

1. maijam pārvaldīt lietuviski pašu nepieciešamāko — sarunu valodu, un derības ir uz diezgan sāpīgiem noteikumiem — gada honorāru. Vot.

Rīgā un republikā nekādu pārsteidzošu notikumu nav — palikuši 8 pasažieru ormaņi (pēdējie mohikāņi — neatce-ros vai ar “h” vai “ch”). Nē, tomēr ar “h”! Kolhoznieku nams ir gatavs, tikai tajā vēl neviens nedzīvo un kolhoznieki jau arī, laikam, nedzīvos vispār — ekspluatācija iznāk par dārgu.

Jā, tas arī vēl attiecas uz notikumiem Rīgā — man blakus ir kaimiņiene ar bērnu — vīrs par hulīgānismu apcietināts un nesen spruka laukā (pateicoties Oktobra 40 gadiem). Tad arī sākās! Sieva ar bērniņu par viņu negrib ne zināt, no šejienes viņš ir arī izrakstīts, bet... Kādas desmit naktis gulēt var ar pārtraukumiem, jo viņš nāk un lauž durvis. [...] Vakar šinī sakarībā viņš ielauzās tajā dzīvoklī un izdemolēja to. Šovakar ultimāts ir izteikts man par to, ka manā dzīvoklī atrodas telefons, no kura vienmēr tiek izsaukta milicija. Solījās atnākt, sataisīt mēbeles malkā un iemītniekus gaļā... Tas viss, protams, iespējams tikai tādēļ, ka milicija viņu pastāvīgi atlaiž vaļā, nu bet tas pašlaik nav svarīgi. Rakstu Tev vēstuli un ar lielu interesi gaidu “начало погрома”. Bažas manī rada tikai viens apstāk-
lis — Ļuda un Ļudas mamma ir abas darbā un man tās jādabū mājā bez liekas asinsizliešanas, pārējais viss it kā būtu pilnīgi skaidrs — logu izsist viņš var, dzīvoklī iekšā (tālāk par sliek-
sni) dzīvā veidā viņam neiznāks, jo aizstāvoties drīkst arī no-
sist. Protams, tā nav visieteicamākā izeja, bet, ja jautājums stāv kā Hamletā — būt vai nebūt, ko tad citu lai dara? Uz mili-
cijas palīdzību es cerētu, ja būtu jaunāks un stipri vien nai-
vāks. Vot, tāda ir politiskā situācija, kādā top šis Tev adresētās rindas.

Trapenē biju rudenī un tagad tik drīz netikšu, tur arī viss kaut kas bija un ir noticis, bet par garu stāstīšana, lai visu pateiktu kā vajaga.

Drīz rakstīšu atkal, bet tagad jāpadomā par “situāciju” un kā labāk no tās izklūt (līdz rītvakaram, protams, jo rītvakar viss atkal sāksies no jauna).

Cieši spiežu Tavu ķepu un nododu Ļudas priecīga Jaunā gada vēlējumus, pats tiem no visas sirds pievienodamies.

Ojārs

Gunāram Grāvim 1958. gada 6. janvārī

1958. g. 6. janvārī

Rīgā

Sveiks, Gunār!

Saņēmu atkal vienu Tavu vēstuli — vienu no nedaudzām, jo daudz Tev, protams, laika rakstīt nav.

Varu iedomāties, cik Tu bijī noskaities uz visu pasauli, kad panna sviesta sāka pildīt apgaismošanas funkcijas. Tu vispār pa savu Jakutijas periodu būsi kļuvis no tērauda un dzelzs, atskaitot pakausi, protams, jo tad Tu mani kaustīsi pie satikšanās (dzelzs pakausis nav kompliments, bet lamu vārds). Tu raksti, ka viss šeit iet straujāk, bet, atklāti runājot, man vienmēr ir skaudība, ka pie Tevis ir citi, nevis es. Pilnīgi godīga skaudība!

Mani, Gunār, interesē viena lieta — ar maršrutu un visu citu es tikšu galā un sameklēšu Tevi, bet lieta ir pavisam par kaut ko citu, protams, runa ir par braukšanu pie Tevis un tāpēc man jāzin daži, no pirmā acu uzmetiena, sīkumi, bet faktiski svarīgas lietas.

Cik lielā mērā par Tavu ekspedīciju drīkst runāt presē? [..] Redzi, man gribas rakstīt par turieni, bet, ja rakstīt nedrīkst, tad būs diezgan grūti nākošvasar dabūt daiļrades komandējumu. Bez šī komandējuma es nevarēšu izklūt no Rīgas, jo strādāšu

jaunajā jaunatnes žurnālā “Liesma” (tāds ir vismaz pagaidu nosaukums), kas sāks iznākt. Tāpēc tas ir svarīgi. Ja Tava ekspedīcija ir slepena, tad būs grūti. Ja tā ir puslegāla, tad es dabūšu vienalga no kuras instances tiesības rakstīt par to, kaut vai ierobežoti, jo rakstnieks taču var iztikt bez tādiem datiem, ko nedrīkst runāt, var arī iztikt bez datiem vispār, jo galvenais taču ir cilvēki.

Atraksti man par to, jo ātrāk, jo labāk, lai es varu sākt spert konkrētus soļus. [..]

Kad es varētu braukt? Visticamāk, ka ap 1. augustu es varu būt pie Tevis. Viss atkarīgs tagad, kā apstāv ar rakstīšanu par ekspedīciju.

Pirmais augusts visādā ziņā ir kā radīts — es būšu pabeidzis visus darbus un varēšu laisties. [..] Ja es pie Tevis palieku līdz pus septembrim, tad dabūšu arī krietnu porciju puteņu — ap septembri tur taču jau ir puteņi.

Vai pie Tevis ir ko šaut vai ne, vai ir vērts ņemt bisi?

Tā, tie apmēram visi mani pagaidu jautājumi.

Šodien uzzināju, ka manu garo stāstu “Karogs” tiešām drukā un ka tas ir izdevies, tas viss ir ļoti labi un manai “измученной душе поэта” liels apmierinājums — šauts nav par velti. [..]

Rīt braucu uz Talsiem un vēl uz vienu vietu Talsu tuvumā. Braukšana notiek “tikšanās ar rakstniekiem” sakarībā.

Jauno gadu sagaidīju pienācīgi, tikai pēc tam nevarēju saprast, kur ir palicis 1. janvāris... Tā man janvāra mēnesis sākās ar otro datumu. Visi briesmīgi smējās, kad es, izrausies un apģērbies, ierados pie galda un uzrunāju klātesošos: — Tagad 1. janvāri sāksim tā, kā pienākas! — Visi smējās līdz asarām, arī es pats, jo tādu joku iztaisīt nevar, joks iznāk tikai, ja kāds to dara nopietni.

Sestdien mana grāmata [“Ugunīs”] iet saliktuvē, kad apmēram iznāks, to es Tev paziņošu vēlāk.

Sveicini savu “постоянный представитель” Maskavā!

Spiežu ķepu!

Ojārs

Dzidrai Ķigurei-Nīmandei 1958. gada 15. janvārī

Rīgā 15. janvārī

Dzidra,

rakstu uzreiz, kā bija sacīts. Tātad atkrīt visas šaubas un visādas nepatīkamas iespējas, par kādām domāju, rakstot pagājušo vēstuli. [...]

Dzidra, tagad atbildi man skaidri un gaiši — sūtīt grāmatu pa pastu vai atdot Tev pašai, ja pēdējais, tad — kur? kad? Man būs ļoti neērti, ja nebūšu atdevis Tev savu pirmo, bet jau iznāks otra. Lūdzu, lūdzu atbildi! Tūlīt es sameklēšu un pateikšu, kad tajā ierakstīts. Jā, datuma nav, parakstīts — “Rīgā. 1956. g.” — jau toreiz it kā es būtu paredzējis, ka mana šausmīgā slinkuma dēļ iznāks tā, ka grāmatu atdošu Tev turpat divus gadus pēc tās iznākšanas. Piedod man, Dzidra, pašam kauns, skatoties uz jau manāmi pārmainījušos rokrakstu, kādā rakstīts Tavs vārds toreiz grāmatā.

Izstāstīšu Tev, ko daru. Pašreiz tipogrāfijā aiziet manas pirmās dzejoļu grāmatas māsa — “Ugunīs”. Marta “Karogā” būs mana romāna pirmā daļa — pagaidu virsraksts — “Tās dienas acīm” (par 1948.—49. gadu). Krietnā pusē ir lirikas cikls (liels) — “Gruzijas burtnīca”. Pēc tam ķeršos pie romāna otrās daļas — “Sniegs kūst uz sejas” (par Ungārijas un Ēģiptes notikumu laiku, par mūsu jaunajiem cilvēkiem). Rakstu operas libretu pēc Blaumaņa “Pazudušā dēla” motīviem, iet šausmīgi grūti, jo no dramaturģijas nesajēdzu nekā. Tas arī apmēram viss, ko daru pašreiz.

Pagājušajā gadā, par kuru Tu taču zini tik maz, biju vienu mēnesi Austrumprūsijā, divus mēnešus Dubultos, desmit dienas Gruzijā, pabiju Maskavā, Kijevā, Suhumi, Tkvarčeli un diezgan daudz citās vietās ārpus republikas, Latvijā arī blandījos apkārt diezgan daudz, tā ka mājās sēdēšana bija ļoti, ļoti īslaicīga. Intereses dēļ reiz saskaitīju dienas un iznāca, ka 212 no visa

gada esmu bijis projām no Rīgas, un nupat atcerējos vēl vienu nedēļu Alūksnē, tātad 220! Man pašam tas patīk, jo izdarīts pagājušā gadā nav sevišķi maz.

Pārmaiņas manā dzīvē nekādas nav bijušas — mācos rakstīt tā, lai lasītājam no tā visa kaut kas tiktu. Tik briesmīgi maz padarīts, tā gribas darīt vairāk, bet nemāku.

Atraksti un izstāsti, Dzidra, ko Tu darīji pa šo tik briesmīgi ātri aizskrējušo un tomēr pilnīgi veselu gadu. Tu taču zini, cik ļoti tas man interesē.

Aizsūtu Tev mana drauga, sola biedra un brīnišķīga cilvēka vēstuli — izlasi Tu arī, lai pazītu manus draugus. Raksta Gunārs Grāvis no Oimjakonas (pie Verhojanskas — aukstuma pola), Gunārs ir viens no PSRS Zinātņu akadēmijas 3. Starptautiskā ģeofiziskā gada ekspedīcijas locekļiem. Ekspedīcija tagad jau otro gadu Jakutijā, divus gadus Gunāru neesmu redzējis, pārējo izlasi pati, tikai vēstuli atsūti atpakaļ, pati saproti, Dzidra, tā ir drauga. Tāpat kā es Tavu vēstuli neatdotu nevienam, tāpat arī trīcu, lai nepazūd Gunāra rakstītās.

Raksti, stāsti — ļoti, ļoti gaidīšu. Jā, starp citu, Tev ir izmainījies rokraksts, man arī. Atraksti, kā būt ar grāmatu!

Cieši, cieši spiežu roku! Sveicini savus mājiniekus sirsnīgi no manis

Tavs

Ojārs

Dzidrai Ķigurei-Nimandei 1958. gada 30. janvārī

Rīgā 30. janvārī

Dzidra,

ar vēstuli aizkavējos, jo bija jābraukā apkārt.

Labi. Ar grāmatu lai paliek, kā Tu pati gribi. Man dikti niezēja nagi ņemt, aiznest un sameklēt Tevi, taču Tu gribēji citādi un ko es tur varu darīt.

Ar universitāti es tiešām izdarīju tā, kā Tu jau teici, taču tas nav nekāds briesmīgs darbs — viņi man gribēja “iezāģēt” pusgadu pedagoģiskās prakses, bet tas nozīmē gandrīz to pašu man, ko nozīmē pašnāvība. Pusgadu es klusēt nemāku un, ja klusēšu, tad būšu pagalam. Bez tam pedagoģiskā prakse nav vajadzīga ne man, ne tiem, ko es mocīšu (nevis mācīšu), es tādā vesela pusgada nosīšanā neredzu nekādas jēgas. Vai tad tiešām augstāko izglītību nozīmē tikai diploms? Domāju, ka nē, ja kādam ir citi uzskati, tad es to varu arī pierādīt (bez pedagoģiskās prakses, protams, tā ir pilnīgi nevajadzīga). [..]

Darba šausmīgi daudz, rakstīt gribas pēc velna, bet jānoslīpē romāna pirmā daļa, lai var bez sirdsapziņas pārmetumiem dot drukāt.

Tas ir brīnišķīgi, ka Tu lasi brīvi krievu valodā, redzi, latviski tiešām ne vienmēr pietiek labu grāmatu (sevišķi, ja lasa daudz), slikto jau nekad nav bijis trūkums. Es vispār nevaru iedomāties tādu brīdi, kad nevar rakstīt, nevar nekur aizbraukt un nevar arī lasīt, jo nav ko. Tas ir vienkārši šausmīgi.

Šodien man deviņu stundu darba diena, lai Tu, lasīdama romānu, nelamātu mani nejaukiem vārdiem, tāpēc spiežu Tavu roku un sāku grauzt zīmuli.

Sirsnīgiem sveicieniem

Ojārs

Dzidrai Ķigurei-Nimandai 1958. gada 28. februārī

Rīgā 28. februārī

Tavu vēstuli gaidīt nācās diezgan ilgi, bet toties es saņēmu to arī īstajā reizē, kad es sava vieglprātīgā rakstura dēļ biju atkal savārijis ziepes un to rezultātā no garastāvokļa bija palikušas tikai atmiņas. Konkrētāk es Tev nevaru paskaidrot, jo briesmas atcerēties, bet par vēstuli paldies.

Vienkārši gribas ar Tevi izrunāties, lai uz laiciņu liek mierā tās domas, kas viena aiz otras mācas virsū un rūc ausīs. (Pēc visa jau Tu sapratīsi, ka ziepes ir savāritas kārtīgas un iemesli arī nekādi mazie nav.)

Vai Tev nav bijis tā, ka Tu izdari kaut kādas muļķības un pēc tam nevari saprast, kāpēc tās izdarītas? Vienkārši pats no sevis nevar glābties, mājās arī pa galvu dabūs, rakstīt arī nekā nevar un viss — tāpēc, ka nevar saprast pats sevi. Ļuda man saka, ka es pārāk daudz rakņājosies pa savu iekšpusi un mazāk pa dzīvi. Iespējams, ka viņai taisnība, bet ko lai es iesāku, ja tārps grauž un vēlēšanās no šī tārpa izglābties ir tik liela, ka varu sataisīt pats sev jau diezgan draudošas katastrofas, pats nemaz neapzinādams un tajā brīdī ne par ko nedomādams un ne par ko neatbildēdams. Tas ir ļoti skumji, diezgan bīstami un nesaprotami. Vai es sāktu kļūt vecs, kā Tu domā, Dzidra? Tas jau ir tāds sava veida idiotisms, kad cilvēks uz diezgan ilgu laiku pazaudē spēju aptvert savu rīcību un ieģērbjas kaut kādās nesaprotamās vienaldzības bruņās. Iztukšojies? Tam es negribu ticēt, un savi argumenti arī man ir. Pazaudējis spēju nīst un mīlēt? Arī tas it kā nevarētu būt, kaut arī daļēji tomēr — ar katru gadu taču mēs zaudējam druscītiņ no savu jūtu pirmatnējā asuma un spilgtuma. Velns viņu sazin, bet kaut kas nav kārtībā. [..]

Druscīt es tomēr pasmaidīju, uz iekšpusi, jo pašreizējais mans garastāvoklis ar lūpām smaidīt neļauj. Tas notika tieši

tajā vietā, kur Tu teici, lai nesmejos. Vācu valodu Tu mācīsies, lai var lasīt grāmatas oriģinālā. Labi tas viss ir, Dzidra, tikai drusku jocīgi tomēr, jo vai tad tikai tāpēc. Nedusmojies tikai! [..]

Vai es teicu Tev, ka strādāju? Laikam nē. Būs jauns jaunatnes žurnāls "Liesma" un tur es tagad esmu. Godīgi sakot, arī šis fakts pieder pie vēstules sākumā minētā garastāvokļa, jo visu manis paveikto stulbumu rezultātā divas dienas nebiju darbā un par to arī dabūšu pa kaklu. "Liesma" būs "Zvaigznes" lielumā, arī ilustrēts žurnāls, tikai mēs dzejoļus drukāsim vairāk nekā "Zvaigzne" un plikas sievietes mazāk, man personīgi šķiet, ka "Zvaigzne" pārāk aizraujas ar kaila ķermeņa liriku. Var jau, bet viņi par daudz.

Ja nākošā Tava vēstule nebūs garāka, tad es būšu ļoti bēdīgs, jo tāds solījums nav dzirdēts pirmo reizi un neizpildīts palicis arī ne pirmo. Es apsolijs arī esmu daudz, bet pildīšu arī kādreiz (piemēram, vai šoreiz es nepildu?).

Šovakar man daudz darba un rīt agri jāceļas, tāpēc beigšu un vēlēšu Tev vai nu labu dienu, vai labu rītu, vai labu vakaru, atkarībā kurš no šiem dienas laikiem būs, kad saņemsi vēstuli. Uz mani pašlaik gan tiešā, gan pārnestā nozīmē attiecas vakars.

Tavs
Ojārs

*Dzidrai Ķigurei-Nimandai 1958. gada 3. (?) septembrī
(bez datuma)*

Dzidra,
redzi, kāda mums tīri somiska sarakstīšanās — vēstules seko viena otrai ar gada un pusgada starpību laika ziņā. [..]

Tu nevari iedomāties, Dzidra, cik man pašreiz ir velnišķīgi daudz darba. Manā kaķa biogrāfijā tāda laika vēl nav bijis. Līdz tai dienai, kad man kļūs 25 gadi, jāpadara apmēram tik daudz, cik es līdz šim spēju gadā vai divos, kaut arī atlikuši tikai divi mēneši un maza astīte (minētais briesmīgais fakts norisināsies 13. novembrī). “Tās dienas acīm” iznāks grāmatā, bet es līdz 1. oktobrim gribu visu vēlreiz nopietni pārstrādāt, lai lasītājiem tiktu tas pats, kas man, šo stāstu rakstot. Līdz 10. novembrim man jāpabeidz romāns, tas pats, kura ievadījums ir “Tās dienas acīm”. Līdz tam pašam laikam jāpabeidz kinoscenārijs, jo būs filma “Tās dienas acīm” un filmai jābūt labai, lai velns paliek par stenderi, bet jābūt! Tas ir galvenais, kas man jāpadara, lai nebūtu 13. novembrī jāsarķst. Rudenī man rakstās vislabāk un ceru, ka arī šis rudens mani kaunā neatstās. Zini, es esmu nonācis pie secinājuma, ka, jo vairāk ko darīt, jo labāk ap dūšu, jo stiprāks un lielīgāks kļūstu (lielīgumu Tu vari samanīt skaidri arī šinīs rindās — iepriekš). [..]

Man ir dēls, Dzidra. Domāju, ka no viņa nekāds godīgs padomju pilsonis neizaugs, jo pagaidām viņš vēl ir dumjš un bļauts kā Frinbergs jaunībā. Par to, ka nekas labs no viņa nav gaidāms, es spriežu no viņa uzvešanās — bļauj tad, kad varētu nebļaut, mani ieraugot, smīn un ar visu sava ģimja konstrukciju it kā saka: — Vecīt, pagaidi, drīz vien Tu sapratīsi, ko nozīmē tāds fakts, kā, piemēram, es. — Minēto izdarību rezultātā viņš kopā ar savu vistuvāko radniecī ir izsūtīts politiskā trimdā līdz oktobrim un dzīvo pēc pēdējām ziņām kaut kur pie Gaujas, kaut arī pats to neapzinās pagaidām.

Vispār Tu varēji kādā brīvā brīdī man piezvanīt, .. lai Tu neiedomātos, ka dzīvoju uz Mēness. Ja Tu man nepiezvanīsi, es sameklēšu Tavu telefonu un, vienalga, tad Tev glābiņa nebūs.

Gaidu Tavu vēstuli

Ojārs

Par vēstuli — paldies. [..]

Kā jūs esat iecerējuši skolas vēsturi, tā, protams, ir jūsu pašu darīšana, es tikai pateikšu dažas domas, kurās varbūt kāda drusciņa var noderēt. Mēs arī vairākkārt ķērāmies pie skolas vēstures, taču ne reiz darbs netika līdz galam. Vislielākā nelaime, manuprāt, ka gribējām nošaut veselu baru zaķu uzreiz — grābām par daudz no Gaujienas vēstures vispār (un tā jau cita liela opera!) Otra nelaime — nedrīkst, tiešām nedrīkst sastādīt savas skolas vēsturi kā akadēmiķiem (es ņemu no šī vārda nozīmes tikai slikto: sausi konstatējošo, uzskaitošo). Vajadzētu uzrakstīt par Gaujienas vidusskolu dzīvu, interesantu stāstu (tā, lai tas būtu arī vēsture). Skolai ir bagātas tradīcijas, daudz savīļņojošu notikumu, dzīvē no tās aizgājis milzīgs daudzums labu cilvēku, kuri visu mūžu paliek gaujienieši. Nepārprotiet mani: es nedomāju “stāstu” kā literāru darbu, lai tas būtu albums, vai visticamāk — vairāki albumi, ne sausi konstatējoši, bet patiešām savīļņojošs stāsts par Gaujienas vidusskolu, kurš liek mīlēt tiem, kas mācās pašreiz, pasapņot un pakavēties atmiņās tiem, kuri no skolas sen vai pavisam sen aizgājuši. Šķiet, ka jums vieniem tas nebūs pa spēkam un vajadzēs saukt talkā visus, kas mācījuši un mācījušies mūsu skolā. To vajadzētu darīt divu iemeslu dēļ: pirmkārt, var atrasties un noteikti atradīsies vēl nezināmi, bet saglabājušies materiāli, otrkārt — par bijušo vienīgi bijušie skolotāji un skolēni varēs uzrakstīt un pasacīt, kā tas bija, lai sausie dokumenti un fotogrāfijas sāktu dzīvot, lai skolas vēsturē būtu sirds siltums, papīri to vāji saglabā. Nezinu, kā to izdarīt, bet, ja tiešām jums ir īsta, liela vēlēšanās, tad var. Skolā tādā gadījumā vajag izraudzīt šo materiālu, vēstuļu, atmiņu un cita kā savākšanas štābu un lai tajā tiešām būtu dedzīgi un neatlaidīgi cilvēki, jo vēstules vajadzēs sūtīt uz malu malām, pie kam ar

noteikumu: katrs, kurš štāba lūgumu saņem, lai paziņo visas bijušo gaujieniešu adreses, kādas viņš zin. Un šo darbu līdz galam neizdarīt, ja pietrūks mīlestības pret to (tad jau pietrūks arī vēlēšanās un neatlaidības un viss paliks pusceļā). Bet liela lieta tā ir noteikti! Liela un ar tādu nozīmi, ka vērts strādāt.

[..] Martu es vēl noteikti būšu šeit, bet vēstuli, ja tādu rakstīt jums atliek laika un ir vēlēšanās, sūtiet uz manu mājas adresi: Rīgā, Maskavas ielā 48 — 60, tā es ātrāk dabūšu. Ja kādam gadās būt Rīgā un gribas parunāties, netaisiet ceremonijas (jūs nemaz nevarat iedomāties, kā es tās neciešu!) un piezvaniet — mājas telefons ir 24233, tur vismaz pateiks, kur apmēram esmu, darba telefonu uzdot nav nozīmes, jo tur mani vienkārši jāmedī un reti kam to izdodas izdarīt. Parunāties ir vienkāršāk, ja tikai jums atliek laika (es to atkārtēju vēl un vēl, jo saprotu, laika trūkums, ar to pats kaujos gandrīz vai nepārtraukti, atskaitot slinkuma nedēļas, kas gadās, kad ilgāku laiku strādāts, ne ar ko nerēķinoties).

Tāpat gaidu vēstuli, lai uzzinātu, kas jūs interesē, no šīs diemžēl man to izdibināt neizdevās un atbildēt jums nevarēju.

Sirsnīgi sveicinu visus, visus — ar pašu mazāko sākot un pašu lielāko beidzot. Jā, un Gauju pasveiciniet visā garumā, cik to no pilskalna var redzēt.

Jūsu

Ojārs Vācietis

Šī nedēļa man ies pa galvu pa kaklu un atbildi parādā palikt nemaz negribas – tāpēc rakstu uz karstām pēdām — t.i., stundu pēc vēstules saņemšanas (rakstu un priecājos pats, ka esmu čakls?!).

Nu, vot... Kāpēc tad Tu man neuzrakstīji savu uzvārdu, es jau visu tiešām nevaru zināt. Un, ja nu vēstule būtu aizblandinjusies kaut kur citur, Tu domās lamātu mani par klusēšanu un es savukārt ar tīru sirdsapziņu nesaprastu, kāpēc Tu man neatbildi. Nu, bet tas ir bijis un izbijis — vēstule tomēr Tavās rokās ir nonākusi.

Tas ir ļoti jauki, ka ar dzeju Tu neesi karstāvoklī. Lāgā nesaprotu, kāpēc Tu runā par otro krājumu? “Tālu ceļu vējš” un “Ugunīs” — tie jau divi ir, trešais būs drīz, bet līdz tam būs grāmatā stāsts “Tās dienas acīm” (proza). Otrajam dzejoļu krājumam bija arī lielāka tirāža (astoņi tūkstoši) un to vajadzēja varēt dabūt diezgan viegli, kaut arī lasītāji grāmatas pēdējā laikā grābj ļoti.

Pašreiz es nodarbojos ar sekojošām lietām: beidzu sastādīt A. Čaka izlasi divos sējumos, rakstu kinoscenāriju, krāmējos ap tulkojumiem, kurus vajadzēja jau sen aizsūtīt uz Tbilisi (“Ugunīs” iznāks gruzīņu un krievu valodā), kārtoju (pagaidām vēl gan tikai slinkuma brīžos un domās tikai) savu grāmatu un ellišķīgā kārtā rakstu dumjus dzejoļus par dzīvi kā par tādu. 50% laika aizņem diplomātiska izlocīšanās no visāda veida pienākumiem, kuri man it kā jāveic tādēļ, ka pēdējā gadā esmu sabāzts visādos iespējamajos posteņos (kas varēja labāk nebūt).

Uz manas istabas durvīm te — Dubultu jaunrades namā ir bijuši sekojoši uzraksti (lai Tu saprastu, ar ko man te jākaujas, citēšu dažus pilnībā):

1) Uzmanību! Nelūgtiem viesiem šeit piemēro svēto teicienu: no zemes tu esi ņemts, par zemi tev jāpaliek.

Kad tu nāc šurp, neaizmirsti, ka tev ir arī savas mājas.

Ienācis šinī telpā, savu dvēseli tu vari atstāt ārpusē.

Aizejot no šīs telpas, pudeles ņemt līdz nav pieklājīgi (saimnieks nav Morgans).

2) Uzmanību! Te dzīvo laipns suns un nikns saimnieks. Sunim pielabināties nav nozīmes, saimniekam — ir nozīme un vajag to darīt.

Reiz šurp viens atbrauca nelūgts un aizvakar viņu apglabāja. [...]

Ir arī citi, informatīva rakstura paziņojumi:

“Saimnieks aizgāja šķīstīt miesu un dvēseli”, t.i., uz dušu.

“Saimnieks šovakar no plkst. 20.00 līdz 24.00 pieņem kukulus”, t.i., var nākt ciemos.

“Spļaujiet kamīnā, cik jums patīk. Saimnieks ir pilnīgi atmetis cerību, ka lopus var pāraudzināt”, t.i., nu, tur viss tāpat Tev skaidrs. Šodien bija sekojošs paziņojums:

“Plkst. 11.00 saimnieks aizbrauca uz Rīgu pildīt savu padomju pilsoņa svēto pienākumu. Istabu nacionalizēt uz laiku var, tikai, lūdzu, nesadauzīt termosu un nekurināt kamīnu ar magnetofonu.”

Tāda apmēram ir mana dzīve šeit, kādos 50%, visu jau nevar izstāstīt. To, kad satiksimies... Katram gadījumam, ja Tu aprīlī būsi Rīgā, man mājas telefons ir sekojošs: 24233. Piezvani, ja ir vēlēšanās. Man papļāpāt gribētos. Papļāpāt, konstatēt, ka laiks iet vēja spārnēm un mēs kļūstam veci! Ha, ha, ha!!! Un tomēr, drusku laikam tomēr.

Labi. Gaidu Tavu vēstuli un cieši spiežu ķepu —

Ojars (uzvārds man ir tas pats... bet [izplēsts robs lapā]. Vienreiz dzīvē mēs visi esam naivi ideālisti!)

P. S. Atvaino, bet man, izrādās, nav nevienas godīgas marķas — ir tikai desmit eksemplāros šī profesora morda, bet, tā kā viņš ir mikrobiologs un pašreiz pie mums ir gripas epidēmija, tad aktuāli vismaz sanāk. Labi. Atā, Balva.

Oj.

Gunāram Grāvim 1959. gada 6. jūnijā

atkal Irkutskā

6. jūnijs

Gunār!

Telegrammu saņēmu. Pēc divām nedēļām uz Mirniju, pēc tam uz Viļņiskas HES celtniecību un tur mēs satiekamies. Viss skaidrs. [...]

Biju Ļistvjankā. Lielajos runčos, Baikala ostā, izbraucu visus tuneļus (pa veco Baikala ceļu), Kultukā, Sļudjankā. Līdz 12. jūnijam būšu Irkutskā un apkārtnē, pēc tam: Angarskā, tad uz Angāras žmiegšanu Bratskā, tad Koršuņihā, tad Ustjikutā, tad pa Ļenu lejup līdz Jakutskai un tad meklēs Tevi rokā.

Iespaidu miljons, akmeņu visādu — pāris tonnas (velns viņu sazin, ko ar tiem darīt, bet uz Rīgu jādabū), jaunu paziņu arī daudz.

Vārdu sakot, es gaidu Tavu atbildes notu.

Ojārs

Gunāram Grāvim 1959. gada 16. oktobrī

Rīgā, 16. oktobrī

Sveiks, Gunār!

Tavu vēstuli saņēmu un dikti par to nopriecājos. Tātad var skaitīt, ka mūsu diplomātiskās attiecības atjaunotas.

Ar braucienu un Tevis nesatikšanu iznāca sekojoši. Ierodoties Mirnijā (kur mēs apm. 10 dienas stiepām gumiju), izrādījās, ka Tu esi apmēram pirms dienām piecām aizlaidies tālāk un praktiska nokļūšana tur, kur esi, gandrīz neiespējama vai,

pareizāk sakot, saistīta ar lieliem zaudējumiem tajā vienīgajā, kā mums trūka, — laikā. Tas bija galvenais faktors. Otrs — ka Talcis bija ļoti sailgojies pēc mājām un mani šinī sakarībā dikti terorizēja. Tā arī tapa lemsts, ka no Mirnija caur Kirensku utt. laižamies uz Irkutsku. [...] nobraukts ap 22 tūkstoši kilometru [...]

Piedzīvojumu un pārdzīvojumu — miljons. Foto arī. Es nezināju, ka “на дружбу” maina visu, kas pie rokas, un mājās ierados ar plašcu Nr. 3, ķemmi Nr. 5, fotoaparātu Nr. 2 un pulksteni Nr. 2. Lielākoties tie bija labākas kvalitātes. Trīs vietās rējos ar amerikāņu žurnālistiem (Ļistvjankā, Bratskā un vispamatīgāk — Maskavā). Nomēģināju atšķaidītu un neatšķaidītu spirtu un nonācu pie secinājuma, ka nekas sevišķi baigs tas nav. Kaitināju mazkalibra lāci Jakutskas novadpētniecības muzejā un šāvu susļikus (bet biju bijis pie Jakutskas rakstniekiem un dabīgi, ka trāpīt pēc [tam] varēju tikai no šķūnīša pļavā). Labi, par to visu var stāstīt bez gala un bez malas, un mēs to izdarīt paspēsim, jo tagad es ķeros pie nopietniem priekšlikumiem:

a) fotogrāfiju apmaiņa mani ne vien interesē, bet pat vēl vairāk — tā ir nepieciešama un vajadzīga. Man ir apmēram 60 (!) nekopētas filmas, jo pašreiz kādas nedēļas divas nav laika, pēc tam būs. Redzi, mani aiztrieca (tūlīt pēc atgriešanās no Sibīrijas) uz latviešu literatūras nedēļu Baltkrievijā un tā visi plāni atkal paputēja.

b) tagad Tev, saprotams, ar laiku grūti, bet uz priekšdienām — man ir aizdomas, ka mūsu prese ar atplestām rokām ņemtu vai nu literāras, vai žurnālistiskas, vai žurnālistiski zinātniskas piezīmes. Tev tādas noteikti ir [...].

c) tas lai paliek norunāts stingri — 1961. gada vasarā es braucu Tev līdzī, ja Tu mani ņem. Par liekēdi es nebraukšu, tāpēc mani interesē sekojoši jautājumi, lai es neskaitītos kolektors formāli, varbūt es varu šo to apgrābāt un vismaz palīdzēt, preparators no manis neiznāk, jo esmu par daudz ekspresīvs un smalkumus laidīšu dēļi. Kolektora amatā arī es varu daudz

ko saputrot, bet tas viss pēc tam ir glābjams. Tātad: par cik ekspedīcija uz Čukotku ir reāla? Kādi apmēram var būt ekspedīcijas termiņi (baidos, ka vairāk par 3 mēnešiem man izkaulēt neizdosies)? Ap kādu laiku tā var sākties? Kādas ir reālas iespējas mani ieskaitīt bariņā bez principiālām nolaidēm? Kādi dokumenti (vai no Latvijas, vai no Vissavienības RS) man būtu vajadzīgi? Saproti, es vairs nejaudāju principā, bet pilnīgi konkrēti. Tas viss man jāzina, lai radošo komandējumu pieteiktu tagad un lai man pēc tam var iepūst... Redzi — RS komandējumu līdzekļi nav neizsmeļami un mēs ar Talci šogad aprijām 3/4 no tiem. Un pareizi darījām.

Otrs: par nākošo — 1960. gada vasaru. Atraksti man konkrēti, kas īsti gatavojas Aldanā. Redzi, es gribu nākošvasar arī braukt, bet nekādās darīšanās ar RS neielaižoties. Vienkārši — gribu un braucu. Vēl man nav nekā konkrēta, labprāt pieķertos pie Aldanas, bet tad man jāzin, kas un kā. [...] Nākošā vasara man nebūs no vieglajām (tādā nozīmē, ka grūtāk būs izrauties). Iespējams, ka strādāšu no 1. nov. par “Bērnības” red. vietnieku, ja man viņi garantēs “neiejaukšanos iekšējās lietās”, neatkarību un brīvu pārvietošanos valsts robežās. Ja tā, tad es varēšu piegrābt atvaļinājumu un vēl augstākais — mēnesi. Bet to visu iepriekš jāparedz, lai ir skaidrs, kas un kad parakstīs numuru. Tātad es gaidu no Tevis informāciju.

d) ja Tev ir minerāli, ir kaut kāda kastīte (Jakutskas galvenajā pastā var dabūt) — atsūti man kaut ko. Visa brauciena laikā arī es medīju, ko varēju, un steigšus sūtīju mājās, jo pretējā gadījumā būtu pārvērties par kamieli. Man ir: Sļudjankas vizla un kādas trīs marmora niansas, visādi špati un kvarci, apatīts, diezgan liels tīrā kimberlīta gabals no Mirnija (dimantu droši vien tajā nav, skaldīt negribas), divi piropi un vēl šis tas, un es ar lielu baudu tos šad un tad aplūkoju. Ja es dabūšu kādus žurnālus, kur būs šis tas rakstīts, es Tev nekavējoties izsūtīšu. Bilde arī, kad būs. Grāmatu arī, kad iznāks (pašreiz gaidu signālu).

Tu jau zini, kāda man bija “akmeņu slimība”, tā nav pārgājusi, tā tad — sūti, es gaidīšu.

Galvenās līnijās tas pagaidām viss, pārējo nākošajā vēstulē. Sirsnīgi sveicieni Allai no Ļudas un no manis.

Spiežu ķepu.

Ojārs

Gunāram Grāvim 1960. gada 15. februārī

Rīgā 15. februārī

Gunār,

pagājušas 10 dienas, kopš es Tev taisijos nosūtīt apsveikuma “cedeli”. Kad saslimu, nolēmu telegrammu, bet tā kā visviens bija par vēlu, izlēmu: ja reiz ar nokavēšanos, tad labāk “cedeli”.

Lai gadi, cik patīk, lappuses šķir,

Lai kādi zem dibena krēsli —

Lai mūžīgais sasalums dabā ir,

Nekad lai tas neskar dvēseli.

Par Tavu es nebaidos — tajā spīts

Un nosvērtība, un spēks — tajā ir,

Bet cik nav tādu, kas varbūt rīt

Būs savu dvēseli sajājis.

Ar alkām pēc miera, pēc tā, kas mirdz,

Pēc ērtas un mīlīgas lietiņas,

Līdz beidzot tai vietā, kur citiem sirds,

Tur viņam būs atejas vietiņa.

Tas ir tikai ievads, jo runāt tā,

Kad draugam ir svētki, nav taktiski,

Un tagad mēs ejam pie galvenā,

Pie paša galvenā, faktiski.

Ir visādi draugi — viens grib, lai ikbrīd

Tam dāvātu vezumu saudzības,

Ir tādi, kas ļoti no ārpuses spīd,

Lai slēptu, ka nav nemaz draudzības.

Ar mums, Gunār, tā, ka neapjēgs svešs,

Ka neapjēgs tas, kas mūs pazina, —

Starp mums jūdžu, gadu un cilvēku mežs,

Kad tiksimies — velns viņu sažina.

Bet jūdzēm nav varas un gadiem nav,

Un cilvēkiem — vēl jo niecīgāk,

Es biju, esmu un palieku Tavs,

Vai stunda drūma vai priecīga.

Mēs tiksimies reiz, jo sāku es

Pa pasauli vairāk kustēties,

Un kaut kur pie Jakutskas nomales

Mēs varēsim vienreiz lustēties.

Bez mums tur vēl citi cilvēki būs.

Ar mums viņi jokus mainīt ies.

Tušonka tur būs un fruktvasers būs,

Un spirta — emaljēts spainītis.

Spiežu ķepu —

Ojārs

P. S. Mana jaunā adrese: Rīgā, Lielā Altonavas ielā 19. dz. 3

Pimenam Pančankam 1960. gada 30. martā

30. martā

Dārgais Pimen,
saņēmis Jūsu vēstuli, es ilgi biju sajūsmā. Un saprotiet, dārgais Pimen, ne par komplimentiem (pavisam atklāti sakot, par tiem tikai mazliet). Aizkustināja tas, ka Jūs cienu, ļoti simpatizēju Jums, Jūsos ir kaut kas velnišķīgs, kaut kāds neizprotams pievilksanas spēks. Mēs ar Mirdzu Janovnu (kaut gan viņa ir sieviete) vēl abi cīnīsimies par Jums, kad Jūs atbrauksiet uz Latviju. Un, lūk, atrakstījāt tieši Jūs.

Man īpaši dārga vēstules beigu daļa: "Rakstiet, kamēr rakstās labi. Turpmāk būs visādi..." Es to labi saprotu, dārgais Pimen. Es pagaidām vēl esmu vesels, iekšķīgu pretišķību manī maz, un tās ir otršķirīgas. Es taču nebūšu tāds laimes bērns, kam šī dzīve nedod pa muguru nevienu sitienu tā, ka dzirksteles šķīst gar acīm, tā, ka dzejoļi dzimst ar mokām, dzimst samocīti, nervozi — vārdu sakot — kroplī. Taču tādus pasaulē laist nedrīkst. Godīgo cilvēku tūkstoši nav vainīgi, tādiem dzejoļiem dzejniekam pašam jāierīko savā rakstāmgaldā vai atkritumu tvertnē invalīdu nams. Un ne tikai tas ir priekšā, un reizēm man liekas, ka ne jau tas ir visbīstamākais. Tas it kā nebūtu nekas, bet tajā pašā laikā it kā atbrūņo.

Dārgais Pimen, kāds pavasaris nāk, velns parāvis! Trīs dienas pie mums bija varens atkusnis, šodien — puteņo. Pie mums to sauc par cīruļputeni. Labi, vai ne? Putenis, ko jau redz un kurā jau salst cīruļi.

Spēcīgi spiežu roku. Gaidu Jūs Rīgā vai citā ģeogrāfiskā punktā, kurā liktenis var mūs savest kopā.

Ar draudzīgu sveicienu

Ojārs Vācietis

Pimenam Pančankam 1960. gada 4. maijā

Rīgā

4. maijā

Dārgais Pimen!

Divas nedēļas skatījos, kā zeme apsteidz augšanā un ziedēšanā Ameriku. Maija svētkus nesvētīju (pašam grūti noticēt, bet fakts). Atliku svētīšanu līdz dekādei, nosvētīsim kopā, labi?

Bet "Belarusj"! Vai Jūs zināt, ka par to sūdz tiesā? Tādu komandu nelaist pie vārda! Vai nav kauns, Pimen! Jūs arī esat šīs ļaunās talantu apspiešanas līdzdalībnieks. Būtu uzrakstījis Fedinam — tā un tā — mums ir vistalantīgākā komanda, bet nelaiž spēlēt. Varbūt izdevniecībā "Sovetskij pisatelj" biedri apķertos, ko? Labi vismaz, ka "Daugava" nav tajā apakšgrupā — viena sakāve mazāk. Par mūsu komandu pagaidām var sacīt tā: "aitām kož, no vilka jož". Bet pasaules čempionāts dzīvo Rīgā! Es to sacīju jau pirms mēneša, pat "Litgazetas" komentētājam, bet viņa korespondenci aizsūtīju atpakaļ ar laipnu novēlējumu, lai uzliek sev uzpurni, citādi ļaudis baidās "Ļiteraturku" lasīt.

Kopš šī brīža es, Pimen, esmu sibīrietis, ap mani ir elektrolinijas, meičas, neskartās zemes, biedri, lāči un tamlīdzīgi. Būšu kosmopolīts — un viss.

Ko dara Jūsu Pegazs? Kā uz viņu iedarbojas vīns un Tvardovska poēmas pēdējās nodaļas? Cik daudz neskartu dzejas lauku viņam šopavasār jāapar?

Noskūpstīju "saldo oliņu" uz pieres, bet nedomāju, kādu kodeksa pantu man par to piešķirs morāles un ētikas aizstāvji, cilvēki, kas baidās no atbildības. Vairāk par pieciem nedos, hm?

Liels sveiciens Jūsu dārgajiem! Jūsu

Ojārs

Rīgā, 11. maijā

Gunār,

Tavu vēstuli gaidīju ļoti, domāju, ka esi kaut kur atkal aizlaidies. Darbu un nedarbu dēļ nerakstīju pats.

Kamčatkas versija lai paliek spēkā. Žēl, ka tā ir šogad atlikta, bet nākošgads arī ir gads. Verhojanskas grēda ir interesanta, bet es vairs nevaru paspēt tai sagatavoties. Otrs maršruts atkrīt baltkrievu dēļ, jo nav ne mazāko cerību, ka mani atlaidīs tajā laikā (lai arī kādus atgriešanās zvērestus nedotu). Tātad kopējā blandīšanās mums šogad neiznāks. Tas ir fakts. [...] Skaidrs, ka pagaidām Tavos maršrutos nav tās skaidrības, kas septiņgades plānos, bet aptuveni Tu vienmēr zināsi un raksti, lai aptuveni zinu arī es.

Gribas par Sibīriju uzrakstīt grāmatu — tādu priecīgu: apraksts + foto + dzejoļi + joki + neķītrības, bet pagājušā gada tūrisma brauciens ir daudz par maz, lai to izdarītu. Un dzīvē šī ir vienīgā sfēra, kur esmu nopietns, pavisam, pavisam. Lai arī rakstīšana nekāda neiznāks, bet Sibīrijas gaisu paošņāt braukšu arī šogad — vajaga pašam sev atgādināt savus pienākumus.

Grāmatu "Tās dienas acīm", Gunār, vēl neesmu Tev aizsūtījis. Jocīgi tas iznāk, bet cēlie nodomi nāk galvā taisni tajos brīžos, kad nav naudas. Kad nauda ir, tad slinkums iet uz pastu. Un tā visu laiku. Tagad šī sūtīšanas diena, vai faktiski — gada-diena, šķiet, nav tālu.

..pašreiz nāk mājās tas bandīts, kuram 23. maijā būs divi gadi, bet kurš, neskatoties uz minēto faktu, jau ir izsītis vienu logu, trenkā meitenes un stādās kuram katram priekšā: — Klimpa (tā es viņu saucu) un: — Nona (tas nozīmē — Žanis un tā viņu sauc pēc papīriem). Kas būs pēc pāris gadiem? Bail domāt. [...]

Operas librets ir līdz trešajam (pēdējam) cēlienam, bet pie trešā ķerties negribas. Par sīkumiem ko stāstīt nav, to ir daudz.

Dzīves mantiskajā sektorā ir viena sekojoša lieta: dzīvoklis man tagad ir 89 m² un tajā var spēlēt futbolu, bet pats labākais ir vieta, kurā tas atrodas — starp Māras diķi un Arkādiju. Pilnīgi brīvā dabā un no galvaspilsētas piecpadsmit minūšu braucienā.

Tas ir viss mans raports par to, kas noticis ar mani diplomātisko attiecību pārtraukuma laikā.

Jūnijā būs Gaujienas vidusskolas visu izlaidumu salidojums. Ja būšu Latvijā, noteikti aizbraukšu un mēs Tev aizsūtīsim kolektīvu draudu vēstuli. Anonīmu nē.

Tagad ķersimies vēršim pie rāgiem un runāsim par lietām, kas interesantākas.

Akmeņus Tu man atsūti, kad atliks laiks, jo tā lieta kopš Trapenes grantsbedrēm man ir palikusi interesanta, un šis tas mājās top atvilīts no katra brauciena vai gājiena.

Paklausies, Gunār, kaut arī smēķēt Tu neesi iemācījies (ceru), bet ar sērkociņiem Tev darīšana ir, neesi slinks, nolauz kārbiņas virsu un ieliec aploksnē. Redzi, pie visām vājībām man nākusi klāt arī šī. [..]

Kā vienmēr — telefona zvans un man jābrauc uz redakciju (strādāju “Bērnībā” par atbildīgo un pats sevi dēvēju par bezatbildīgo sekretāru). Tātad — пока! Ko nepaspēju, to uzrakstīšu rīt.

Bet Tu raksti, Gunār, un nepazūdi!

Ojārs

Gunāram Grāvim 1960. gada 7. jūnijā

Rīgas Jūrmala
Dubulti 7. VI 60. g.

Sveiks, Gunār!

.. ja Tu man rakstīsi vēstules tikai tad, kad Tev nav ko darīt līdz darba laika beigām, tad ar Tevi klāsies plāni.

[..] Uz šo dienu man ir 4 grāmatas (48 000 koptirāžā). Kuriozākais: 3 latviešu, 1 gruzīņu valodā. Pēdējo tikko atsūtīja dažus eksemplārus un Savienībā no galda tos nospēra. Tu zini, kādi gruzīņiem ir burti — neviens velns tur nevar saprast un izlasīt. Lielam idiotam jābūt, lai spertu. Atstāju uz galda, domādams, ka tik lielu idiotu nu mūsu Savienībā nav. Iespējams, ka esmu par Savienību pārāk mazās domās. [..]

Esmu rakstnieku Daiļrades namā, kur nodarbojas ar visu kaut ko, tikai ne ar nosaukumā lepni deklarēto. Vispār, atskaitot nedaudzus, te ir diezgan dažāda un tikpat šaubīga sabiedrība.

Par vasaru dotajā brīdī nezinu nekā. Bija viens tāls, sarežģīts un bīstams brauciens, bet traģisku notikumu rezultātā tas var izjukt un par 99% var skaitīt, ka jau ir izjucis. Tagad man nav skaidrs nekas. Drīz jābūt skaidram. Ir divas tādas iespējas. 1) Pastrādāt šeit, pēc tam braukt uz Igauniju, pēc tam pastrādāt redakcijā, pēc tam ar žurnālistu-mākslinieku operatīvo grupu doties uz kādu (visticamāk Kurzemes) sovhozu, pastrādāt atkal redakcijā un pēc tam rudenī pablandīties pa Karpatiem. 2) Pēc Līgo svētkiem laisties projām a) Jakutska—Mirnijs un pēc tam vazāties pa “trubkām”, b) izdarīt pašnāvību un aizbraukt uz Kirgīziju, c) blandīties visu vasaru pa Latviju kājām līdz rudenim un pilnīgam apnikumam.

Pēdējos trīs variantos man traucē viens apstāklis — visticamāk jūlijā, bet pagaidām visu laiku man jābūt kaujas gatavībā 10 dienas pavadīt Maskavā, jo tur iznāks mana grāmata un tā būs jāielaiž ražošanā. Tas man sāsien rokas un kājas. Vēl mazliet

arī tas — varēs vai ne redakcija tik ilgi laist savu avi atvaļinājumos un komandējumos. Citu šķēršļu nav.

Kas attiecas uz nākošo vasaru, tad tā ir un paliek Tavā rīcībā un es to izmantošu jebkuros apstākļos ikvienā maršrutā, tikai Tev jāiekārto tā, lai es nebūtu piektais ritenis.

Nākošā vasara būs stingri un noteikti atbrīvota no ikviena veida citiem pasākumiem un garantēta no jebkura veida starpgadījumiem.[..]

Biju divas dienas slimis, mans kaimiņš zin tikai divus sarunu tematus: par to, ka Hruščovs izjaucis lielā četrinieka apspriedi un ka viņš (ne Hruščovs, bet viņš pats) ir labs kaimiņš; mums paaugstinās algu, ja plāni pildīsies, es turpmāk saņemšu 2100,— mēnesī; helikopters esot kaisījis šodien lapiņas pludmalē, man iet no muguras nost viena āda un, par laimi, apakšā ir vēl viena..

Redzi, mani jaunumi grozās ap ļoti miestpilsonisku asi un tāpēc šoreiz beidzu. Kad būšu cilvēks, rakstišu atkal un, ņem to šoreiz nopietni — neatkarīgi no Tavas atbildes.

Spiežu ķepu

Tavām abām pusēm.

Ojārs

Mirdzai Ķempei 1960. gada 26. oktobrī

26. 10

Rīgā

Paldies, Mirdza, par jauko vēstuli. Es tikko atbraucu no laukiem un saņēmu tikai tagad. Pašlaik man iet pa galvu pa kaklu (kā slinkai fabrikai uz mēneša beigām vai RS ballē, kad palikušas pēdējās desmit loterijas biļetes) un satikt Tevi ir visai slābas izredzes, tāpēc rakstišu garu vēstuli.

Par mācīšanu Tev ir tiesa, es no pašiem stubākajiem neesmu šinī ziņā un savas blusas daudz maz apjēdzu. Vispār tajā, ko Tu Radiokomitejā sacīji, patiesības bija pavisam daudz, bet kamēr es pats sevī savu teļismu nebūšu iznīcinājis, viņš arī dzejoļos bāzīs savu degunu. Vispār brīžiem ir sajūta, ka grāmatu, kur nebūtu pietiekoši slepkavojamā un kaujamā, nez vai es spēju uzrakstīt. Paprovēsim.

Saruna ar priekšniecību Tev ir devusi drusciņ sagrozītu informāciju. Par astoņām mīlestībām, bada nāvi, šizofrēniju, Dzimtenes nodevību un pārējām briesmu lietām Rakstnieku savienībā daudz runā tāpēc, ka pie mums no jauna par darba metodi kļūst pavisam tenku vākšana un rūpīga šo tenku izmantošana nopietnos nolūkos. [...] Nav ko brīnīties, ka sanāk minhauzeniskas lietas — tās cilvēku pazīšanas metodes ar tirgus bābu palīdzību arī ir minhauzeniskas.

Nervus, Mirdza, es ārstēšu (lietojot RS terminoloģiju — pats es teiktu — atpūtināšu) Sibīrijā. Dos vai nedos komandējumu, vienalga braukšu.

Lūdzu, nedomā, Mirdza, ka manī ir kaut kāds rūgtums pret mūsu Savienību (tā no iepriekš sacītā var arī izsecināt). Man Savienība ir devusi tik daudz laba, arī tādu avansu, kādu es pat gaidīt nevarēju. Par Valdi Luksu, Tevi un vēl daudziem citiem man sliktus vārdus pat nav iespējams pasacīt. Taču, ja, labu gribēdami, daži mani sāks mocīt ar stulbu fikciju iztirzāšanu, tad tajā vietā, lai to visu klausītos, es labāk atradīšu citu nodarbošanos.

Bet pietiek ar prozu. Priekš tam ir prozas sekcija. Es Tev labāk pastāstīšu par manu nupat izbraukāto braucienu, kaut arī tas izstāstāms nav.

Mēs izbraucām ap tūkstoš kilometru, bijām Pleskavas apkārtnes cietokšņos, Apē, Munameģī, Cēsīs, Limbažos, Saulkrastos utt. utt. Zini, kilometrus piecpadsmit aiz Apes sākās ziema, pie Pleskavas pa sniegu jābrien, bet Munameģī tas tikko bija uzsnidzis. Tu vari iedomāties — kokiem lapas nobirt nav

paspējušas, bet Munameģa eglēm un pat apaļajām, baltajām spuldzēm virsū veseli spilveni irdena, gandrīz vai caurspīdīga sniega. Saule spīd, silda un no visiem kokiem saužām, rieksavām, klēpjiem lejā gāžas žilbinoši spīguļojošs caurspīdīgs sniegs. Viss kalns čaukst un šalc. Tu stāvi tur un nevari pateikt, kas par gadalaiku. Rudens tas nav, ziema ne tik, pavasaris un vasara, saprotams, arī ne. Tas ir kaut kas ārpus gadalaikiem. Tas ir stūrītis pasakas, stūrītis bērnības asā, bezgalīgi tīrā gaišuma, tas ir... Nē, es mēģinu neiespējamo, gribas pateikt, bet pateikt nevar. Žēl. [...]

Lai Tev šinīs vēsajās rudens dienās nesalst un garajās rudens naktīs nerādās slikti sapņi!

No pasaran!

Tavs mūžīgi mūžam, āmen

Ojārs

Inesei Spurai 1960. gada 16. decembrī

Irkutska, 16. XII 60. g.

Dārgā redaktore b. Inesio!

Dārgais —,—a v.i. b. Laimonius!

Dārgie kungi un dāmas!

Ar šo daru zināmu, ka esmu dzīvs. Dzīvībai nekādas nopietnas briesmas nedraud, sīkāki atentāta mēģinājumi ir bijuši. Viens Rēzeknes iedzīvotājs nospēra cimdus (lai es nosaltu), viens prātu izkūkojis šoferis uzdrāzās mūsu mašīnai virsū (lai es un pārējie iedzīvotāji lauztu sprandu), bet viss beidzās samērā laimīgi.

Iepriekšējam numuram materiālu nosūtīt nevarēju, jo ap divām nedēļām dabūju nokūkot Maskavā, nododams savu

grāmatu. Viesnīcas bija (sakarā ar ukraiņu dekādi) pārpildītas un strādāt nebija kur. Tāpēc ievilkās ilgāk.

Materiāls taps sūtīts 20.—21. XII. Tas būs viss kaut kas interesants no Irkutskas un apgabala. Ko knišļi dara utt. Materiālu gatavo Irkutskas radio bērnu un jaunatnes redakcija. Šinīs dienās es to dabūšu, sataisīšu un pa “avia” laidīšu prom. Tas būs jauno draugu klubam — “Zvaigznītes” (tā saucas pionieru radioavīze šeit) satikšanās ar mūsējo.

Kas būtu ievēribas cienīgs? Esmu daudzijies krietni, tagad divas dienas notupēšu šeit, varbūt trīs četras, un atkal daudzīšos.

Baikāls ir dūsmīgs, bet aizsālis nav. Pats gan te var nosalt. Vakar bija —29°, šodien nezina cik, bet šķiet ap 30°—35°.

Godīgi sakot, mājās būt gribas pēc suņa, bet trešdaļa darba vēl priekšā. Un darbs PSR Savienībā ir goda, slavas, varonības un naudas lieta.

Mājuplidošanas datumu nezina — kaut kur tā ap 28. XII. Līdz tam būs divi materiālu sūtījumi: 21. XII un ap 25. XII. Vai arī abi ap 21. XII. Kā es paspēšu.

Spiežu ķepas visiem pēc kārtas un ceru tuvākajos gados katru atsevišķi un visus kopā ieraudzīt.

Ojārs

Gunāram Grāvim 1961. gada 14. janvārī

Rīga, 14. I 61.

Donnerwetter, caramba, ..

Septiņdesmit deviņi velni kvadrātā!

Tu, izrādās, esi dzīvs! Un sirdsapziņa Tevi nemaz nemoka!
Un ir šī pati augšminētā Tev vai vispār nav? Zini, es pat nevaru

atrast vārdus, kādos Tevi vajadzētu lamāt! Krievu valodas bagātības latviešu transkripcijā neizskatās pietiekoši efektīgi. Krieviski rakstīt nevaru, tad Tava otra puse nolems, ka es esmu rupjš.

Labi, Tu latviski-sibīriski-ķīniskais subjekt, — cik gados Tu vari uzrakstīt vienu vēstuli? Un Tu gribi, lai es noticu Tev uz vārda, ka raksts būs. Nenāk ne prātā! Līdz tam brīdim, kamēr raksts nebūs man uz galda, lamāšos pašiem visizsmalcinātākajiem vārdiem un skaitīšu, ka Tu esi самый дичайший мошенник uz šīs planētas un vispār.

Un, kaut arī manās rokās ir ļoti plaša filatēlijas aģentūra, nedošu Tev nevienu adresi. Vēl vairāk — man pašam ir vesela jūra dublikātu (atmetis neesmu) un arī tos Tev nesūtīšu. Un nekur ar Tevi kopā nebroukšu, lai beidzot Tu vienatnē apzinātos savu nozieguma smagumu! Vot!

Labi, Gunār, izlādējies esmu un tagad parunāsim pavisam mierīgi.

Par šogada plāniem pašreiz man lielas skaidrības nav — būs pēc mēneša. Tad arī izdebatēsim šo jautājumu.

Ultimāts tāds:

1) sērkokciņu etiķetes — sūtīt. Tūlīt pēc to saņemšanas taps sūtītas markas un adreses — gaišu un tumšu spekulantu un arī daža godīga cilvēka adrese,

2) minerālus — sūtīt. Tas nav tik grūti. Es ļoti labi zinu, kur atrodas Jakutskas galvenais pasts, kastītes var dabūt — es pats no turienes sūtīju. Maksās ap astoņi rubļi un es šo summu Tev aizsūtīšu pirmklasīgās markās,

3) uzraksti, kuras manas grāmatas Tev ir, lai es zinu aizsūtīt. Man tagad ir blats pastā un bandroles nav jānes vaļējas. Man tas ļoti nepatika. Gruzīņu grāmatu es Tev nesūtīšu, jo lielas jēgas no tā nebūs. Pie tam man laikam ir tikai viens vienīgs eksemplārs.

No Sibīrijas vēl neesmu atkūsis pilnīgi, jo tur bija diezgan auksts. Drusku pāri četrdesmitiem (pareizāk laikam ir teikt nevis

“pāri”, bet “zem”). Bija viss kaut kas, bet to — kad satiksimies.

Gaidu rakstu un ultimāta prasību godīgu izpildīšanu. Izpildīšanas gadījumā apsolu, ka:

1) Tev būs visas manas grāmatas (vispār to ir sešas, bet bez gruziņu — tas būs piecas bībeles).

2) Tu saņemsi apmēram 500 manu dublikātu (ja Tu krāj visas valstis) un piecas drošas adreses, kur varēsi izvērsties visā pilnībā.

3) Tu saņemsi A. Gladiļina “Brigantīna paceļ buras” (kuru es tulkoju latviski) un A. Čaka “Izlasi” (kuru es sastādīju).

4) Es darišu visu, kas manos spēkos, lai šovasar mēs vismaz redzētos.

5) Šī gada laikā es Tev aizsūtīšu (kad iznāks) savu “Viņu adrese — taiga” un “Глазами тех дней” (krievu izdevumu). Krievu drīz nāks laukā, latviešu — ar maiju.

6) Godīgi atbildēšu uz vēstulēm.

Gaidu rakstu un reakciju uz šinī vēstulē esošo. Salut — Tavai daudzskaitliskajai ģimenei no manējās.

Ojārs

Gunāram Grāvim 1961. gada 6. februārī

Rīgā, 6. II 61. g.

Gunār!

Ar šo apliecinu, ka arī minerālu bandrole ir saņemta.

1) Par etiķetēm paldies.

2) Par minerāliem paldies.

No manas puses izsūtīts 1 marku sūtījums = ap 200 (Polija, Rumānija, Ķīna, Koreja, Vjetnama, Bulgārija, Anglija, Čehoslovākija un, laikam, Ungārija).

Šinī, kurš saucas "pateicības čupiņa" Nr. 1, ir vairāk nekā 50 (PSRS, (Tēvijas karš un pēc tā mazliet), Japāna un dažas Lietuvas).

Ar PSRS no manis būs pašvaki, man ir daži tūkstoši ārzemju, kas pēc attiecīgas reakcijas no Tavas puses var pārceļot uz Tavu kolekciju. PSRS es turu pats. Ne tā kā etiķetes, bet turu.

Minerālu bandrole mani sajūsmināja, sevišķi kristāli. Kas ir gaišie oktaedri un tumšie, šķiet, prizmatiskie, vai velns viņu zina, kā tos sauc?

Vai Tavā institūtā vēl palika? No tā atkarīgs marku liktenis...

Vispār, pagaidām! Man atgriežas cerība, ka mēs tomēr varam regulāri sarakstīties. Vajag tikai vienam ierunāties par "vājībām".

Viva Cuba!

Ojārs

Gunāram Grāvim 1961. gada 26. jūnijā

Rīgā, 26.VI 61.

Sveiks, čalīt!

Vēstuli saņēmu un ar to pašu kļuva skaidrs Tavs pašreizējais ģeogrāfiskais garums un platums.

Garu vēstuli man pašlaik nav iespējas rakstīt, tāpēc tūlīt pie lietas.

Mēs (divatā ar Ļudu) vai arī es (ja Ļuda netiek) izbraucam uz Sibīriju 1. augustā. Pirmā apstāšanās ir Novosibirskā, apmēram uz nedēļu, otra — Irkutskā un Bratskā, apmēram uz tikpat. Mums bija plānots braukt līdz Vladivostokai, bet, ja Tu nelej čugunu un augusta beigās taisies braukt uz Rīgu, tad atpakaļceļu mēs varētu mērot kopā. Mūsu brauciens (vai mans) ir pilnīgi

noteikts. Vajadzētu tagad noskaidrot konkrētus laikus, lai es zinu, vai braukt līdz Vladivostokai, vai pēdējo lēģeri apmest pie Tevis un braukt mājās reizē.

Novosibirskas un Irkutskas maršruti nav apmaināmi, visu pārējo var soglesovaķ un obmozgovaķ. [..]

Vispār gaidu vēstuli un tad jau mēs visu nokārtosim в очном (а не в заочном) порядке.

Tavs

Ojārs

Vizmai Belševicai 1961. gada 12. augustā

Kā dievmaizītes šķēlīti
Šo vienu gada dieniņu
Tu, Vizmiņ, liec uz mēlītes
Un uzdzer virsū pieniņu.

Bet, ja ar balsi smalciņu
Tu vari pielūgt vīriņu,
Tad mazu, mazu malciņu
Dzer šodien arī vīniņu.

Lai pasaule pūš pilītes
Un lai nāk kādas izmaiņas —
Svin citreiz citas mīlītes,
Bet šodien svētī Vizmiņas.

Ojārs

12. VIII 61.

Laikraksta "Literatūra un Māksla" redakcijai 1963. gada
10. aprīlī

Cien. literatūrunmākslinieki!

Aizsūtu divus, bet ņemiet to, kas piemērotāks. Un ontīgi
lūdzu, ja, protams, dzejolis der, drukāt to apmēram 10—15 cm
attālumā no tādiem neizturētiem uzvārdiem kā Vilks Ē., Maja-
kovskis Vē, Vizma Bē, Luters — Bobis, Šekspīrs, ja nemaldos
Viljams, un tā tālāk.

Jūsu nezināmais labvēlis

Ojārs Vē.

Gunāram Grāvim 1963. gada 4. septembrī

Rīgā, 4. septembrī

Gunār,

esmu Tev uzrakstījis vairākas dumjas vēstules, bet, par cik man
ir mode nenosūtīt tajā pašā dienā, vienmēr esmu laikā attapies.
Viena ir saglabāta un to es Tev pie izdevības parādīšu, lai Tev
būtu priekšstats par pārējām.

Mani braukšanas plāni sabruka daudzu iemeslu dēļ. Ir zi-
nāma ilūzija, kā nākamgad varēšu revanšēties. Bet tā ir ilūzija
un tikai "zināma".

Pēc lielā burkšķa Maskavā, saprotams, arī šeit sāka meklēt
"piemērus". Trāpījās Ēvalds Vilks, Vizma Belševica, es un vēl
liela porcija jauno. Lieta neaprobežojās tikai ar loģiski attais-
nojamām sankcijām. Pie mums parasti pārprot un pārceņšas.
Sevišķi pēdējais. Par to visu man rakstīt negribas, jo jāraksta
daudz un par visai pretīgām lietām.

Es par Tevi zinu tikai tik daudz, cik Tu raksti, un nevar teikt, ka tas būtu daudz. Davai, uz ziemu (ceru, ka Tu pa ziemu nekur tālu projām no Jakutskas nevezāsies) norunāsim daudz-maz regulāru vēstuļu rakstīšanu! Es no savas puses to ciešami pildīšu, jo, pēc visa spriežot, ātrāk par nākošo gadu mums sarunāties neiznāks.

Jaunumu man nekādu speciālu nav. Visas grāmatas apturētas (uz cik ilgu laiku, to grūti pateikt), strādāju ar vidēju jaudu (pēdējā laikā tā tiek palielināta). Viss pārējais normāli.

Aizsūtu Tev kādu čupiņu marku. Rudens un ziemas vakaros būs ko darīt. Sūtīšu katrā vēstulē. Ja Tev pāriet apetīte, tad atraksti. [..]

Pagaidām viss. Gaižu vēstuli.

Ojārs

Gunāram Grāvim 1963. gada 19. decembrī

Rīgā, 19. XII 63. g.

Rakstiņu vēstuli ar turpinājumiem, jo man Tev jāaizsūta divas sērijas marku.

Tātad, jautājums Nr. 1. Ļuda ģībst no Taviem akmeņiem. Es arī. Akmeņi pilnīgi atbilst manai diletanta gaumei — ir ļoti krāšņi un efektīgi. Par etiķetēm man nav ko teikt — man ar tām ir kaķa un baldrjāņa attiecības.

Jautājums Nr. 2. Par magnetofonu. Lai iet. Man "Jauza" ir čupā, bet man ir kaimiņš un kaimiņam ir magnetofons. Es to ekspluatēšu. Un tūlīt jāpāriet pie jautājuma Nr. 3. Un jāpaka-vējas ilgāk, lai Tu saprastu, kā man iet un kas bija par desām, ka šogad nekur tālāk neaizbraucu.

1. turpinājums

Tā tad — Tu zini, tā visa šļura sākās Maskavā. Teorētiski tur nekā slihta nebija, vienam otram pa kaklu vajadzēja arī. Jevtušenko par muldēšanu un izākstībām un vēl vienam otram par to pašu. Kas iznāca praktiski, to Tu visumā zini. Es tikai pastāstīšu par detaļām.

Jau pašā sākumā nebija nekādu garantiju, ka būtībā pareizi principi tiks, tā sakot, novadīti līdz apakšai nesagrozītā veidā. Un novadīti arī netika. Tāpēc, ka pie darba ķērās ne sevišķi zinoši cilvēki, bez attiecīgas atbildības sajūtas, vai arī gluži vienkārši svoločī. Tāpēc šis tas netika izdarīts un šur tur aizgāja līdz absurdam.

Pie mums tas praktiski sākās ar piemēru meklēšanu (veca lieta!). Kas attiecas uz nepadarīto, tad tas bija tas, ka runāja par četriem cilvēkiem (Ē. Vilku, V. Belševicu, M. Kromu un mani), šad tad par citiem. Dabīgi, ka visas literatūras vainas uz šiem cilvēkiem noreducēt nav praktiskas iespējas, tāpēc to darīja mākslīgi. Un tad Tu vari iedomāties, kas iznāca. Man konkrēti piešuva formālismu, dekadenci, ideoloģisku svārstību un neskaidrību, kaitniecību, streikošanu, otmalčivaņije, prasības pēc partijas tīrīšanas. Ar vārdu sakot, visu ko tik lielā mērā, ka var šaut nost. Par neskaidrību vēl varēja debatēt, jo tāda nelaime man ir. Tikai ne tādā mērā, jo daži biedri kā āži nesaprot elementāras lietas: 1) vajaga atšķirt komplicētību (organisku) no tišas sarežģīšanas, 2) nevajaga sajaukt vienkāršību ar primitivismu utt. Par partijas tīrīšanu gandrīz arī ir tiesa, jo es patiešām domāju, ka Staļina laikos partijā salīda krietni daudz karjeristu un donoščiku (ja jau mums tik daudz “nepatiesi apmeloto”, vai tad varēja būt, ka nebija arī nepatiesi apmelotāju?). Un patīrīt nebūtu par sliktu. Bet, kā saka, ne es esmu CK, ne kongress, ne es ko varu iztīrīt. Es varu tā domāt un man ne dievs, ne velns aizliegt nevar. Uztraukties par šādu manu domāšanu var vai nu talmūdīsti, vai tie, kam šinī ziņā sirdsapziņa nav tīra.

Tā bija, tā sakot, bāze. Virsbūve bija tāda, ka es paliku bez darba un bez maizes, jo grāmatas apturēja, pie mikroфона nesauca, dzejoļus nedrukāja un no darba (žurnālā) es biju aizgājis, lai, tā sakot, vienu gadu pastrādātu pa īstam. Situācija bija reizēm tāda, ka nesapratu, kur lekt. Brīžiem aprūka aukstasinības, jo diezgan drūmi ir strādāt, zinot, ka viss turpat — pašam sev vien paliek. Un lasītājos arī bija tāda nevajadzīga kurnēšana. Un emigranti no prieka berzēja rokas.

Tagad iet uz labo pusi. Bērnu grāmata nāks ārā. Dzejoļus arī sāk drukāt. Pārtulkoju lugu. Vispār strādāju daudz, vairāk nekā līdz šim, bet pagrūti reizēm ir.

Es ierakstīšu lentē dzejoļus, lai Tu zini, par ko mani klapēja, un aizsūtīšu. Domāju, ka līdz Jaungadam.

2. turpinājums

Tagad par braukšanu. Ir skaidrs, ka brauc arī Ļuda, tātad mēs dodamies divatā. Izlidošana 18.—20. maijā. [seko detalizēti maršruta varianti]

Tātad Tu mūsu plānus zini.

3. turpinājums

Vēl maza piebildīte pie sacītā: pats labākais, ka man komandējums (atskaitot pabūšanu Bratskā) nekādus grožus neuzliek. Es varu brīvi pārvietoties Aizurālu sfērās. Ja būs materiālā bāze, vajadzētu pagudrot par izpeldēšanos Klusajā.

Tagad par lentēm. Mani interesē viss jakutiskais un Tu pats ar visu ģimeni. Dieva dēļ, nesūti ķīniešus. Man, viņus klausoties, metas nelaba dūša. Vai es esmu traks, vai viņi traki — tāda doma nāk galvā pēc dažām minūtēm.

Pagaidām beigšu. Gaidu vēstuli.

Sveicieni visiem!

Ojārs

Gunāram Priedem 1964. gada 26. februārī

Rīgā, 26. II 64. g.

Gunār,

es Tevi nekādi nevaru sazvanīt. Vai Tu izlasīji Jutkēviču? Man ir. Ko Tu saki par “Dzīvajiem un mirušajiem”? Ir viena laba grāmata par Kubu. Un tos divus dzejoļus Tu vari mest projām, es tos vakar rakstīju, un tikai tāpēc man tie šķiet labi. Es Tev lasīju to blurstiķi (Tava priekšnieka terminoloģija) par fašistiem? “Cīņa” nedrukā. Nevarot saprast. Es arī nesaprotu. Piezvani, Gunār, kad vari, jā?

Ojārs

Jānim Sudrabkalnam 1964. gada 13. jūlijā

Rīgā, 13. jūlijā

Miļo Jāni Sudrabkaln,

nezinu, vai Jūs vairs esat tur, no kurienes sūtījāt grāmatu, tāpēc, drošs paliek drošs, rakstu uz Jūsu Rīgas adresi.

Paldies par “Vēl vienu pavasari”. Lasu un lasīšu vēl. Ar dzejoļiem jau ir tāpat kā ar cilvēkiem, vispirms jāiepazīstas, pēc tam jāsadraudzējas vai jāsanīstas un vissliktākā gadījumā — jāpaliek tādiem “mierīgi līdzāspastāvošiem” — ne silts, ne auksts. Ar “Ūdens ar bērza lapām”, “Pro domo sua” mēs jau esam sadraudzējušies. Pārējais, kā saka — “turpinājums sekos”.

Es jau sen taisījos atbildēt uz Jūsējo vēstuli, bet cerībā, ka iznāks parunāt tāpat, atliku. Pēc tam nāca scenārijs, tagad —

komandējums uz Tālajiem Austrumiem. Laiks spiež kā neriktīgi nopirkta kurpe.

Mīļo Sudrabkaln, Jūs savā vēstulē tik daudz raizējāties, ka tiek nepareizi saprasta Jūsu uzstāšanās. Ticiet man, ka ne. Cilvēkiem, kuri Jūs mīl un ciena, tas bija patīkams pārsteigums — Jānis Sudrabkalns runā no tribīnes. Es pats, diemžēl, nedzirdēju, bet tie, kas man atreferēja un kam var ticēt, runāja ar tādu siltumu balsī, ka Jums to vajadzēja dzirdēt un kļūtu pavisam labi.

Jūsu attieksmi pret jauno dzeju un jaunaļiem pašiem es labi zinu, tāpēc reižu reizēm man ir ļoti gribējies parunāties ar Jums. Dīvaini, bet tā nu ir sanācis, ka Jūs esat man cilvēks, ar kuru es varu runāt visviens par ko — par Vitmenu vai par ābolu šķirnēm, vienalga mēs tik un tā runātu par galveno. Bet, ja neiznāk tieši, sarunāties var arī citādi. Ir it kā divi Sudrabkalni: viens — smalkjūtīgs biedrs, kurš rītos mostas un vakaros iet gulēt, dara visu to pašu, ko mēs, otrs — Sudrabkalns, kurš stāv plauktā un ar kuru, ja sāk runāt, tad jāatiet labu gabalu atpakaļ latviešu dzejā un tad jāsāk pazīšanās.

Karsti pašreiz iet. Mēs tikai ar pušplēstiem vārdiem pašreiz runājam par to, kas notiek dzejā un mākslā vispār. Mums nav spēku, kas varētu stratēģiski domāt. Osmaņa un Lasmaņa (Vējāna arī) tipa kritika ir spējīga izurbināt viena dzejoļa ritma nepilnības, labākā gadījumā pačalot par vienu krājumu, bet aptvert kaut vai viena dzejnieka evolūciju vai deevolūciju, tas nav pa spēkam. Kur nu vēl runāt par mūsdienu dzejas filozofisko būtību un jēgu. "Būtība" un "jēga" — tās ir lietas, ko grūti savienot ar utilitaritāti. Bet mūsu kritika ir konjunktūriska un utilitāra. Ar lielu skaudību pētu latviešu literatūras kritikas sējumus un, lai Dievs man piedod, cilvēki kādreiz domāšanu nav uzskatījuši par netikumu.

[..] Neizbēgama ir viena lieta: pašreizējā situācijā gribot negribot parādīsies pārspīlēta neiecietība pret t. s. "tradicionālās dzejas" neveiksmēm un t. s. "meklējošās dzejas" kļūmes

savukārt tiks vērotas caur pirkstiem. Kur vien es neesmu bijis — Tallinā, Viļņā, Minskā, Maskavā un citur — viens un tas pats. Plēnuma pareizie lēmumi praksē tika sagrozīti līdz absurdam, meklējošo un kļūdošo vietā “uzpeldēja” nemeklējošie un nekļūdošies. Un tad vairs nav cita jautājuma, kā — “būt vai nebūt”. Mocarta un Saljeri mūžīgā problēma.

Ne visa dzeja, ko raksta jaunie, ir jauna. [...] Viņu dzejoļi var būt gludi, var patikt, tā saucamā (viens no demagogu neķītrākajiem izgudrojumiem) “tautas balss” var būt “par”, tas būtību nemaina. Tādus dzejoļus raksta bezprincipa cilvēki, tur vairs nav divkosības, bet ir piec- un septiņkosība. Krieviem ir labs vārds — “мальчик чего изволите”.

Tā pašreiz tajā katlā, kurā vārās rītdienas dzeja, norisinās nevis kautiņš starp reālistiem un formālistiem, bet daudz sarežģītāka spēkošanās. Dzīvu abstrakcionistu Rīgā laikam nav. Призрак абстракционизма.

Ar visu kolosālo attālumu samazināšanos uz mūsu zemītes, ar daudzu kultūru konsolidāciju, ar jaunām, lielākām prasībām pret cilvēka intelektu arī mūsu latviešu dzejai būs jāizšķiras starp daudziem “или или”. Vai nu dzeja ir prece “tautas augošo vajadzību apmierināšanai” — t.i., šodien man gribas motociklu un rīt — nost ar motociklu, dodiet man ķīseli! Vai arī dzeja apliecina ilgstošas morālās, ētiskās un estētiskās koncepcijas, kas nemainās ar tādu ātrumu kā filmas kinoteātros. Vai nu dzeja ir šļāgeriski (tas mums ir no vācu pabirām) sentimentāla, provinciāli aprobežota un neiet pāri mūsu republikas robežām (tāda viņa iet nevar, jo nevar iet pie brālīgām kultūrām ar tukšām rokām un zvēra apetīti). Vai nu mūsu dzejai ir jālauž sava steliņģa zediņi, jāpieņem visas padomju dzejas un pasaules dzejas nesalīdzināmi plašākā problemātika un ne tikai jāņem no citu tautu pūra, bet arī kāda kripata jādod. Un milzums tādu “vai nu, vai nu”.

“Советский писатель” izdevniecībā [Maskavā] es vairākkārt neesmu zinājis, kur sprukt, kad rāda mūsu jauno dzejoļus un

prasa, vai nav noticis kāds pārpratums, ka kaut kas tamlīdzīgs atsūtīts. Mums taču esot dzejnieki. Ko man bij teikt? Vajadzēja atzīties, ka mēs rīkojamies pēc veclaiku apkārtbraukājošo ebreju principa, pēc kāda viņi pārdeva žurku zāles: “katram žurkem pa tējkarotem”. Jaucam vienā čupā talantu un neapdāvinātību, cenšamies, lai tie paraksta neuzbrukšanas paktu. Utopija. Tāda pakta nav bijis un nebūs. Jebkura vislabākā ideja top apšmurgāta, ja pie tās aizstāvēšanas laiž muļķus.

Mīļo Sudrabiņ, nedusmojieties, ka aizplāpājos.

Vēlu Jums siltu vasaru un siltus cilvēkus. Karstus arī. Remdenus un aukstus — nē.

Ludmila izspiegoja, kam rakstu, un sūta Jums lielu paldies un mīļi sveicina.

Jūsu Ojārs Vācietis

Rainim Remasam 1964. gada 13. jūlijā

Rīgā

13. jūlijā

Sveiks, Raini!

Rakstu uzreiz, jo Tava vēstule sagādāja man neaprakstāmas lustes. Dzejoļi ko citu — lustes uz domāšanu. Kopā iznāca pavisam labi [..]

Par “Naftu”. Un ne vien par “Naftu”. Nevajag būt vecmeitām un vajag skatīties uz pasauli bez provinciāliem iepriekšpieņēmumiem.

Man (un ne tikai man), dzejoļus “būvējot”, nākas lietot daudz konkrētu jēdzienu (un uz šiem konkrētiem jēdzieniem balstītu tīri profesionāli dzejisku padarīšanu), kas prasa daudz informācijas, domāšanas — ar vārdu sakot, zināšanas. Daļai lasītāju

tās nav. Ir divas izejas: a) atzīt, ka tas ir normāli, un noreducēties līdz vispārpaazīstamajiem, no kā mēs ik uz soļa nevaram izbēgt: māja, maize, miegs, alga, prieks utt.;

b) atzīt, ka tas nav normāli, ka mūsu laiks paplašinās informāciju visiem, un nerēķināsies ar cilvēkiem, kam slinkums domāt, bet kam pietiek laika, spītības un spēka, lai šo slinkumu attaisnotu. Var piekrist vai nepiekrist “b”, bet tas vienalga notiek, neprasīdams ne atļaušanu, ne neatļaušanu. Pēc tīšas sarežģītības es nedzenos.

Visus apvainojumus var atargumentēt, ko izvirza šinī sa- karībā: “neizstrādātība”. To saku tāpēc, ka vēl tronī sēž t.s. kritērijs: “dzeja ir saritmizēti jūsmīgi vārdiņi par kaut ko”, “ko- kainība”. Lasiet A. Vējāna, V. Rūjas, L. Vāczemnieka, Sk. Kal- dupes u.c. vijīgās un melodiskās vārsmas.

“bezkaunība”:

a) pirmām kārtām, lai būtu mierīgāk šo izteicienu lietot, nav ieteicams atšķirt Heini, Vitmenu, Majakovski utt.;

b) konkrēti par vecmeitu. Tas ir ārprāts, ja vecmeitai pie- dzimst bērns! Lai bērns dzimtu, vajaga uzrādīt papīru. Bez dzimtsarakstu biroja visas mīlestības nav mīlestības.

“slāviskā bučošanās”: kas, protams, ir bezkaunīga attieksme pret neslāvisko liekulību, kad gribas bučoties, bet nebučojas.

Ko latvieši darīja vai nedarīja, kad atrada naftu, es nezinu, jo tās vēl nav. Kas ir nafta? Var, protams, neskatīties daudzos kinožurnālus (to vietā “Trīs plus divas”), “Stāstu par Kaspijas naftiniekiem”, nelasīt avīzes un žurnālus, kur minētās lietas aprakstītas, var nelasīt grāmatas (5—6, kas ir latviski), lai saprastu, kas ir nafta. Tas, protams, netraucē braukt ar autobusu, mašīnu, lietot kādas 50 preces, kas ir no naftas. Un rakstīt dze- joļus par to, kāds bezgalīgs tālums mani šķir no Tevis — es Rīgā, Tu — Bolderājā...

Zini, Raini, es vienkārši papļāpāju, jo man ir labs garastā- voklis. Jau Blaumanis teica, ka kumeliņu laiks ir pagājis. Tā tas ir. Mums spriešanas brīvība ir vienāda, kam ir, ar ko spriest,

gan tiem, kam nav ar ko. Tas stāvokli sarežģī un aprūtina, bet nemaina.

Lai daudz neteoretizētu, es sameklēju vienu Ļihodejevu, izlasī viņa vispārinājumus, tie attiecas uz mūsu sabiedrības daļu vispār, visu viņas rīcību, visu viņas, tā teikt, morālo seju.

Kad būsi Rīgā, parunāsim. Par dzejoļiem.

Aizplāpājies esmu, jālaižas lapās.

Ojārs

P. S. Jā, Raini, neaizmirsti, ka "tīru" literāru problēmu tikpat kā nav. 99% ir vispārsabiedriskas. Ar visām likumsakarībām.

Rainim Remasam 1964. gada 18. decembrī

Rīgā

18. decembrī

Sveiks, Raini!

Par Tavu vēstuli esmu priecīgs, bet, ja jāsaka — par ko, īsti nezīnu. Par daudz ko, laikam.

Vispār, zini, ūdeņi sāk kustēties. Par iemesliem, kāpēc tā notiek, gari jārunā. Iemeslu daudz, bet ne jau tas galvenais. Labi, ka mākslā daudz maz kvalificēti domājoši cilvēki sāk saprast, ka viņu rokās ir vairāk iespēju un vairāk atbildības, nekā tas pirmajā brīdī šķiet.

Ja es mazāk mīlētu dzeju, tad varētu teikt, ka stāvoklis pie mums ir ciešams, bet tā runāt nevaru, jo acīmredzamas un rokām sataustāmas ir tās daudzās (savstarpējā sakarā esošās) nelaimes, no kurām sastādās mūsu šodienas dzejas nelaimes vispār. Naivi un dumji ir cerēt, ka, vienā vietā stāvokli glābjot, arī citur kļūs labāk — tas var būt vienīgi tajā gadījumā, ja

mēs nebūsim muļķi, ja mēs sapratīsim visus aspektus, kādos jārikojas, un rīkosimies visos vienlaicīgi. Vienas dienas jautājums tas arī nav.

1) Latviešu padomju dzejas izolācija no pasaules dzejas un PSRS tautu dzejas. (Par to jau mēs runājām toreiz — televīzijā — garāmeļot, es runāju par to arī nākošgada pirmajā “Krogā”.)

Kas no tā rodas? Tu jau trīs punktus saki. Vēl. Ņem vērā, ka vai nu īsti problemātiskās, vai par tādām pataisītās grāmatas mēs paši bieži vien nedabūjam. Kur lai tās lasītājs ņem? Un daži krieviski nelasa. Taču ap daudzām (ne tikai literārām!!!) problēmām strīdi mutuļo. Mūsu lasītājs paliek Antiņš. Viņam paliek divas iespējas: ticēt tam, ko avīzes raksta, vai arī neticēt tam — abos gadījumos tas nozīmē pašauties uz citu domām vai apšaubīt, kā saka, ar tukšām rokām. Otrā — teikt, ka nezin. Bet šeit taču ir visas literatūras jēgas izvarošana! Šinī procesā cilvēks vispār mācās spriest par mākslu un reizē par cilvēkiem, dzīvi, skaistumu utt. Spried nu! Tas ir reizē par šodienas PSRS un par mūsu lasītājiem nozagto pasaules dzeju.

No otras puses: ar ko tad mēs apturēsim to banalitāti, ko nes komponisti ar mietpilsoniskām dziesmiņām un operetēm? Un daļa dzejas arī, kas balstīta uz šādā veidā saprasto “tautas balss, dieva balss”. Ko mēs varam iedot rokās skolotājam, kam jā māca bērni, ja tikai viņš pats nav audzināts uz šīs gara nabadzībai piemērotās dzejas bāzes?

Tā ir gara runāšana, bet tā jādara ar visiem līdzekļiem.

Nezinu, ko Tu domā par televīzijas četrdesmitminūti, bet man ir ziņas (zvanīja daudzi, arī aktieri un gleznotāji), ka padomāt nācies. Tas ir tas, ko bija iespējams izdarīt. Sašutušie arī ir, es brīnos, ka to vidū [Arvīds] Skalbe.

“Literatūras un Mākslas” diskusijai ir tas labums, ka tā bija lietišķa un virzīta ne uz gudrības izsvēršanu, ne uz personīgu netīras veļas mazgāšanu, bet — uz praktisko. Un mēs nerimsimies, kamēr nebūs izrunāts līdz galam. Praktiski tā:

1) dzejas sekcijai vai prezidijam jāņem rokās atdzejojumu plānošana un koordinācija (kontaktā ar izdevniecību);

2) jāsaliek galvas kopā, lai izgudrotu pašu operatīvāko veidu, kā visīsākā laikā izdot maksimālo skaitu to dzejnieku, bez kuriem mēs nevaram iztikt (Lorka, Hikmets, Neruda, Nezvals, Aragons utt.),

3) jāatsakās no lieliem sējumiem pagaidām, jo citādi Lorku mēs saņemsim ap 1974. gadu;

4) dzejas sekcijas diviem trim cilvēkiem jābūt pastāvīgi lietas kursā, ko, cik un kā katrs tulko. Un vispirms — kas un cik mums ir pārtulkots. Aina būs negaidīta, jo daudz kas ir tulkots tāpat — paša prieka dēļ;

5) ja izdevniecības redaktori netiek galā, var katru šo krājumu izrediģēt dzejnieks, arī sabiedriskā kārtā. Lieta ir tā vērtā un neviens tāds āda nebūs, ka neizdarīs;

6) vislabāk pie “Karoga”, ja ne — pie “Liesmas” vai “Zvaigznes” vajag operatīvu 24 grāmatiņu (ja vairāk nevar) sēriju — “padomju dzeja” (rindu gaida Lugovskojs, Sluckis, Jevtušenko, Ahmaduļina, Vozņesenskis, Vinokurovs, Kostenko un miljons citu).

Tas ir minimums. Tad var sākt kaut ko runāt. Pagaidām viss iet pa galvu pa kaklu un jēgas maz.

Bet šis te ir jāizdara — lūst vai plīst.

Kas vēl jauns? Pirmo “Karogu” izlasi, tur būs interesantas domas par šo un to. Manējās tagad Tu apmēram zini.

Es pats šancēju godīgi. Šodien atnesa pēdējās pārrakstītās lapas grāmatām “Viņu adrese — taiga” un “Elpa” (ap 3000 rindu). Grāmatiņa iznāks Ukrainā, sakarā ar dekādi (“Eiņšteiniana” arī it kā būs), “Eiņšteiniana” drukāšot igauņi. Bulgāri arī prasa pusotra tūkstoša rindu, kā nodošu grāmatas, ķeršos klāt. Žāvāties, kā redzi, nav laika.

Tas laikam būs viss. Nākošceturtdien Vizma lasīs komēdiju, es smejos, ka pie viņas melnā pesimisma komēdijai vajadzētu būt labai. G. Priede (viņš neļauj par to runāt) ir uzrakstījis

tragēdiju. Tas bija negaidīti, bet ļoti stipri — vakar klausijos, bet vēl šodien nevar atčoknīties.

Pagaidām atā! Pats uz Ventspili netikšu, bet kasti gaidīšu. Iekšā bļaus Neruda: — Tulko mani, Raini! (Ceru, ka Tu neļausies, viņš bļaus ar šī vārda abām nozīmēm).

Spiežu ķepu!

Ojārs

Gunāram Grāvim 1965. gada 2. februārī

Rīgā, 2. februārī

Meine kleine Schweine!

Spiežu ķepu, vēlu to vislabāko un izsaku dziļu līdzjūtību sakarā ar to, ka Tu kļūsti vecs. Vispār tas ir labi — cilvēkam vai nu vajaga būt visu laiku jaunam, vai vienu laiku jaunam un pēc tam uzreiz vecam. Основание: ja Tu esi jauns, Tev jāplēšas ar veciem (kas ir veci), ja esi vecs, tad tev jāplēšas ar jaunajiem (kas ir jauni). Vidējais vecums ir tāds pusmasta stāvoklis. Nost ar to! Lai dzīvo pagaidu jaunība! (Skan tāpat kā — “Lai dzīvo pagaidu valdība!”)

Ar vārdu sakot, lai ir dūša un viss pārējais disertācijai “Kas ir mūžīgais sasalums un kā ar to tikt galā”. Iekš dabas un iekš cilvēkiem.

Kas notiek in Lettland? Mērena ziema un jūtama masu aktivizēšanās pēc Ņikitas Sergejeviča pazušanas. Laikam arī rakstnieku kongresi sāks notikt. Laikam arī PSRS Zinātņu akadēmiju neizformēs. Laikam arī Čukotkā kukurūzu nesēs. Un tā tālāk.

Kā arī tas nebūtu — 19. janvārī mani uzņēma partijā. Tas ir tas pats datums, kad mums Alūksnē izsniedza komjaunatnes

kartes. Būs grūtāk, bet — es pat nevaru pateikt, kas vēl būs, — nebūs izvairīšanās no maksimālās atbildības par visu. Vienīgā корысть: man vairs nebāzīs degunā ik uz soļa — no malas, no malas, no malas. Tā viņš ir.

Citu notikumu nav. Bulgāri un ukraiņi izdod grāmatas — manuskripti kārtībā un nosūtīti. Tagad uz mēnesi atvietoju redaktora v. i. “Draugā”. Un šo to kasos.

Tagad viena epizode, par kuru es veselu pusstundu zviedzu. Vispirms notikums, pēc tam komentāri.

Žanis slimo, staigāt nevar, sēd gultā. Sākas bērnu pārraide. Es dzirdu, jo sēdu blakus istabā, bet Žanis nezina, ka dzirdu. Pārraide sākas ar dziesmu “Ļeņins ir mūžam dzīvs”.

Žanis (dzied līdzī, faktiski rūc):

— Ļeņiņš ir mūžam dzīvs,

Viņš mums kā saules plīvs... utt.

Pārstāj dziedāt. Nosodoši reproduktoram:

— Jā, bet kas tad mauzolejā gul?

Dzied līdzī tālāk:

— Ļeņiņš ir mūžam dzīvs,

Viņš mums kā saules plīvs...

Pie sevis. Arī nosodoši:

— Kas par muļķībām! Ļeņiņš sen ir miris.

Dzied tālāk.

Izsmeļoša padomju cilvēka fotogrāfija! Skaidri zin, ka muļķības, bet disciplīna paliek disciplīna. Jādzied vien ir. Bet sirdsapziņa komentē. Šoreiz, protams, tas ir savādāk — kur tas korķis lai saprot nemirstību utt., bet mēs, lielie, visu saprazdami, darām tāpat. Un šitādu štuku viņš man taisa stundu pirms uzņemšanas sapulces.

Tā mēs dzīvojam. Tiklīdz būs grāmata, aizsūtīšu.

Sveicini Allu!

Жду ответа, как соловей лета.

O'jārs

Ābramam Kļockinam (Kleckinam) 1966. gada 22. oktobrī

Ābram vai Rita, vai kā rokās šie papīri nonāk (nosūtu ar savu sievu, un tad jau nekad neko nevar paredzēt)!

Ja dzejolis vispār iet, bet vēlāk, tad laikam augšā virs visa vajaga kaut ko tādu: "1966. gada 27. oktobrī Čakam būtu bijis 65 gadi, bet daudzi, kam pašiem tagad jau ir vairāk, toreiz domāja, ka Čakam tas ir par daudz." Ar vārdu sakot, vienā teikumā, ka dzejolis ir sakarā ar dzejnieka jubileju.

Lai jums slikti iet, bet labi beidzas!

Viens no aktīvākiem "Pad. Jaunatnes" ienaidniekiem un atklātiem nelabvēļiem, kā arī anonīmu sūdzību rakstītājiem un par redakcijas kolektīvu nekrietnu baumu izplatītājiem —

Ojārs Floksis

(tas ir mans jaunais pseidonīms, ja cenzūra laidīs cauri).

22. X 66. g.

Dainai Avotiņai 1966. (?) gadā (bez datuma)

Tiem, kas tās grāmatas izdod

un īpaši b. Dainas

Avotiņas k-dzei

Šķiet, ka tās pagrīdes upes ir vairāk piemērojamas "Pad. Jaunatnei" un tas par to (tfu...tfu) vairāk "Lit. un Mākslas" redakcijas darbiniekiem (atskaitot I. Muižnieku).

Zini, Daini, ja Tu reiz esi cilvēks bijis (un par Izdevniecības darbinieku kļuvis pēc tam), lūdzu, paskaties, vai Aļģa grāmatas 58. lpp. ir brīvais pants vai ne. Un, sini, pēc tam uzgriez 64015. Un, sini, ja tur neviens neatbild, tad ešu miris un tulkošu šo pašu dzejoli citā vietā. Bet uzgriez tomēr.

Ja Tu neaiziesi turp, kur norunājām, rīt Tev draud vešana ar tačku (šodien jau Tu solījies no negausības atturēties, bet... ar labiem nodomiem ceļš uz Rīgas restorānu ir bruģēts).

Vot tā!

Ojārs

Monikai Zariņai 1967. gada 9. jūnijā

Rīgā, 9. VI 67. g.

Grūti iedomāties, ka to pašu attālumu, ko pats vari pieveikt trīssarpus stundās, vēstule ies daudzkārt ilgāk. Velns ar viņām — ar trīssarpus stundām un tik un tik kilometriem — galu galā starp mums katru pastāv tikai tas attālums, kuru mēs nosakām paši.

Monika, man nav nekādas iespējas — ne vārdi der, ne teikumi turas kopā — pasacīt Tev to visu, kas jāsaka par Londonas parkiem, ielām, par lietu, kas lija un zināja, kad vajag līt, par visu, ko Tu atņēmi sev un atdevi man, par visu, kas Londonu no parastas garāmskrejošas pilsētas padara par dzīvu, siltu un neaizmirstamu. Tu esi Monika un Tev tas jāsaprot pašai.

Rīgu es pasveicināju un, lai paildzinātu šīs misijas prieku — pa daļām. Pa kokam. Pa ielai. Pa tiltam. Pa tornim. Neskatoties uz to, Rīga teica, ka viņa Tev atbildēšot personīgi — divatā.

Pasveicināju visus, kas Tevi mīl un ciena. Viņi sveicina Tevi (Imants Ziedonis paģērēja savam sveicienam obligāti pievienot — silti, silti, un, kā redzi, es to bez kurnēšanas izpildu).

Rutai [Spīrsai] es uzrakstīju, taču tikai vakar (tikai tagad es tiku pie galda), un viņa droši vien dusmojas ellišķīgi par tādu atvadīšanos un reizē atkalsadzirdēšanos, pie tam no attāluma. Gribēju zvanīt, bet ar to iznāca tāda traģikomēdija, ka mati

slienās stāvus atceroties, — man, protams, nebija ienācis prātā paskatīties pārlocītam papīram otrā pusē un konstatēt, ka viņas telefona numurs man ir kabatā. Valodu nezinādams, devos meklēt telefona grāmatu. Pārējo Tu vari iedomāties.

Radiofonā vēl neesmu bijis, toties, skatoties “Svešuma Bal-sij” atsūtīto, mani pārņēma klusas skumjas par to, ka Monika Zariņa jau nu varēja atsūtīt pāris dzejoļus. Pavisam suniski gribētos.

Tik garu vēstuli, kādu man šodien gribas rakstīt, es nerakstīšu Līgatnes fabrikas dēļ (ko viņi iesāks!), bet glābiņa jau Tev nebūs tā vai tā. Es pat priecīgus Līgo svētkus Tev nenovēlēšu, lai būtu iemesls cītīgi zīmēt uz aploksnes tās valodas nepazīstamos vārdus, kuri tomēr ir jāuzzīmē bez kļūdām, lai varētu parunāties ar Tevi.

Tu man pārmeti, ka esmu pārlicēgs optimists. Esmu. Pārlicēgs gan ne. Atvadoties iemetu kapeiku Temzā un tiešām neticu, ka pasaulē var savārtīties tāda putra, ka šī būs pirmā kapeika, pie kuras es neatgriezīšos. Tā nav bijis un nedrīkst būt.

Sveicini sirsnīgi savus puikas un mammu.

Cieši spiežu ķepu!

Ojārs

Mārim Čaklajam 1967. (?) gada 5. jūlijā

5. jūlijā

Tev esot alu brūķēt nācies!

Vai Tava sirdsapziņa čuč?

Reiz vienā tādā šķūnī sācies

Bij Ādolfam tas trakais pučs...

Tev būs ap nabām siksnas bindēt

Un rakstīt virsū "Gott mit uns".

Un lai ir vēlāk kas, ko indēt,

Būs jāpērķ vilku sugas suns.

Tev būs šo druvu tālāk ecēt,

Kaut gan tas tīrums ļoti ļauns,

Un atgriežoties nāksies precēt

Ne Hermani, bet Evu Braun.

Ak vai! Tev bij tāds talants iedots,

Ko atņemt spētu tikai kaps!

Un neceri, ka Tev taps piedots,

Pat ja no kritiķiem tas taps.

Es tāpēc rakstu dāsnu pantu

Un lielu rēdi teikšu rīt —

Par politisku emigrantu

Lai lemtu Tevi uzskatīt.

Ojārs

Ābramam Kļockinam (Kleckinam) 1967. (?) gadā

Vēstījums Ābramam

(sakarā ar traģiskiem notikumiem viņa dzīvē)

Jā, tā ir sasodīta lieta,

Ka gadi iet no "viens" uz "simt".

Tā mums vairs nenonākt tai vietā,

Kur varētu no jauna dzimt...

Nāk galvā elēģiskas domas —

Cik tālu katra celiņš ies?

Bet vajaga no citas jomas

Uz šito lietu skatīties.

Nu labi — dos mums jaunu tūri

Un pūtīs jauns vai nords, vai wests,

Bet vesels saprāts tur ap stūri

Tik eleganti netiks vests,

Tik bieži naktīs bezmiegs nenāks,

Tik bieži draugu neknābs draugs

Un, tici man, uz Špicbergenas,

Jei bogu, kukurūza augs!

Un pat var gadīties tāds numurs,

Ka šermuļi pa kauliem skrien —

Ka būs pat "Dadzī" riktīgs humors

Un ne tik ievadrakstos vien.

Un tici — man ir dusmas lielas,

Kad fantāzijas acs man redz,

Ka staigā nākamības ielās

Tik rets "podļec" un biežs — "mudrec".

Nu vai tad tā ir dzīve, saki,

Kas tur mūs sagaidītu rīt,

Tur pat ne intrigas, ne maki

Neko vairs nevar padarīt.

Tu redzi, ja mēs vēlreiz dzimtu,
Tad būtu problēmu pa trim.
Un tāpēc čāposim uz simtu,
Uz savu, tāpat kā līdz šim.
Kas rakstīs lieliem vīriem runas,
Kas savus sirmos matus šķirs,
Kas stulbs no bargu balsu dunas,
Un kas tad galu galā mirs?
A? Tāpēc lai aug sirma bārda,
Bet tad, kad drūmas domas lenc,
Tu atceries, ka Tavā vārdā
Bij Štatos nosaukts prezidents.
Vēl kādos vecos, svētos vākos
Tas nelietīgi valkāts bij.
Bij. Tad Tu sācies un es sākos,
Un dzīve virvi tālāk vij.
"Pad. Jaunatne" pēc brīža tapa,
Tā Tevi goda vietā liks,
Kā cilvēki bez avīžlapas,
Tā tā bez Tevis neiztiks.
Pār mums būt mūsu debesjumam,
Kas grib, var kliegt, kas grib, var brēkt,
Un vienīgi — kļūt mēslojumam,
No tā mums laikam neizbēgt.

Ojārs

Margaritai Miglānei 1967. gada 29. oktobrī
(ar sarkanu tinti)

Rīgā, 29. X 67. g.

Miļā Rita,

Jūs redzat, ka rakstu ar sirds asinīm. Sanāca švaki — divas reizes skatījos “Motociklu” un redzēju, ka rakstīt nevar. Domāju recenziju, pēc tam “recenzijas vietā”, pēc tam atkal recenziju, bet... Redziet, kas ir par štelli — ja es varētu uzrakstīt pilnīgi pozitīvi, tad tas būtu pāris stundu darbs. Diemžēl, tas tā nav. Pret “Motociklu” (krājumu) man “vēlmju” ir pamaz, pret Pētersonu atsevišķi (jo uzvedums par divām trešdaļām ir režisora patstāvīgs darbs) arī ne pārāk, taču kopā — Ziedonis + Pētersons + aktieri šos mīnusus nevis pēc matemātikas likuma pluso, bet mīnuso vēl vairāk. Vajadzētu jau: “Ziedonis un Pētersons — draugi, bet patiesība tuvāka,” — taču man ir apsvērumi, kāpēc tas nav lietderīgi.

Rita, viss teiktais lai paliek starp mums, jo es Jums vaļsirdīgi pateikšu to, kas pieminētām personām nav obligāti jāzina un ko, bez šaubām, vēlāk es viņām darīšu zināmu pats. Taču vēlāk.

Tātad: bija mans “Elpas” vakars, uz kuru es pat neaizgāju, jo zināju, kas tur būs, par šo vakaru (bez Jums — starp citu, tas, ko Jūs teicāt, bija apmēram tas, ko es teiktu, jo Drāmas lasītājus zinu un daļu “Elpas” redzēju pa televīziju) rakstīja Ziedonis — arī negatīvi. Ja es varētu par “Motociklu” tikai plus un urā! — tad vārtos tikai Drāma. Tagad — vārtos Drāma (pie mums viņš pat nebija, bet Dailē!) un Daile (atkožas par Ziedoņa sacīto!). Bez tam vēl Daile pret Drāmu (Vācietis pret Ziedoni) utt. Aktieri ir bezdievīgi cimperlīga tauta, un visa šī neizbēgamā šļūra nāktu par ļaunu tam, ko par katru cenu vajag nosargāt — šādus (veidu un eksperimentu iespējas ir neizsmeļamas) lielus dzejas vakarus teātrī. Apetīti nedrīkst nosist, un intrigu iespējas jāsamazina līdz pēdējam. Es perspektīvā redzu

plašas, modernas rēvijas, kur ne vien dzeja, mūzika un dekorācijas, bet vēl kaut kas vairāk.

Tāpēc, Rita, es nomocijos un tagad palieku parādā Jums un redakcijai (nebūtu Jums tikai tik stulbs redaktors, viņa dēļ man jāstrādā arī ar “Ciņu”, jo citādi atvilktne tik pilna, ka neko vairs nevar iebāzt — jāatbrīvo vieta).

Dzejoli aizsūtu. Ja neder, būs cits. Sveiciniet visus savējos.

Ojārs

Monikai Zariņai 1967. gada 10. decembrī

Rīgā, 10. XII 67. g.

Miļā Monika,

nedusmojies, ka tik ilgi klusēju, es nerakstīju nevienam vai, pareizāk sakot, visiem. Nezinu, kāda dulla muša un kur mani ir sakodusi, bet fakts, ka nesaprotu, kur palikusi vasara, rudens un kāpēc ārā ir tik satriecoši bieza sarma. Un no kurienes radušās deviņas dzejoļu burtnīcas, divas pasakas un vēl kaut kas zēnu korim ar ērģelēm, un vēl... Vispār tas viss ir mistika un skaidrot neņemos.

Neviens nevar saprast, ar ko sākt, ar ko nobeigt... Paldies par apsveikumu, kaut arī Tev vajadzēja no manis saprast, ka tādas lietas uz mani neiedarbojas. Prēmija paliek prēmija un literatūra paliek literatūra, tāpat kā teātrī — aplausi ir aplausi un spēle pati ir spēle pati. Kaut kāds mikroskopisks prieciņš jau laikam tiek, taču tas ir žests un tikai.

“Amberland” taisīja Anerauds, manas perfektās angļu valodas zināšanas Tu zini, un es tāpēc par kvalitāti neko pats no sevis nesaku. Saka šo un saka to. Ļoti, taisni ļoti žēl, ka neiegāja

Rutas [Spīrsas] tulkojumi, bet, cik es zinu, tie ir saņemti par vēlu, un es arī Aneraudu nevarēju brīdināt, lai pagaida, jo Londonā ar Rutu mums nekādas konkrētas norunas par manu dzejoļu tulkošanu nebija. Viņa man neraksta un man arī savukārt bail. Miļū paldies Tu viņai, lūdzu, nodod, kad satiec, — tulkojumus nodrukāja mazais "Amberland", droši vien viņa ir saņēmusi.

Monika, pēc savas trakās tukšu salmu kulšanas es norāvu divus plaušu karsoņus pēc kārtas un kopš oktobra remontējos. Tagad viss ir pilnīgā kārtībā un esmu atkal ierindā, un man ir pie Tevis vesela čupa lūgumu. Es nezinu, kā Tev ir ar laiku (laika jau Tev nav, to es zinu), bet lūgumi nav grūti, atlicini, lūdzu, pusstundiņu un atraksti.

Pirmais, pret kuru (es baidos) Tu spirināsies pretī (bet neizdosies, teicu, ka esmu ierindā un varu Tevi ar vēstulēm bombardēt katru dienu), — vajaga Tavus dzejoļus, var ņemt arī no "Prievīšu rakstiem" (tie iznāca mūsu mērogos mazā tirāžā un samērā maz ir uz rokām, jo literatūras un citu kultūras lauku siseņi uzklupa pirmie), bet vajaga arī jaunus, nepublicētus. Tūlīt Tu sapratīsi, par ko iet runa. Es jau Tev Londonā teicu par šeit izdodamas antoloģijas ideju. Tagad literārā sekcija ķeras pie tās klāt. Visu dzejas izdevumu (ārzemju) mums nav, tāpēc var gadīties fēleri un, ja arī ne — aprunāties vajaga. Pasaki man, lūdzu, ko Tu par katru no viņiem domā. Domāti ir 10 (apmēram) dzejnieki: Tauns, Saliņš, Stumbrs, Zemdega, Bičole, Krāslovietis, Ivaska, Lindbergs. Kā ar Ķiķauku? Ar Dreimani? Ko Velta Sniķere vāra pret Rutu?

Man ir ļoti svarīgi zināt Tavas domas, mēs savējās te jau esam sastiķējuši. Autoriem atļauja netiks prasīta, jo tas nav obligāti, jo nekādu īsinājumu vai tendenciozas atlases nebūs. Sastādām mēs ar Imantu Ziedoni. Ievadu rakstīsim šeit. Antoloģija domāta pirmā tāda informācija par plašāku grupu aiz robežām.

Viss ir tapšanas stadijā, tāpēc es gaidu, ko Tu par visu teiksi.

Starp citu, viss rakstītais, par ko teicu, uzrakstīts ar Tevis dāvinātajām pildspalvām! Redzi nu.

Labi, Monika, es gaidu vēstuli — kad nu Tu vari.

Ar sirsniņu sveicienu —

Ojārs

Monikai Zariņai 1968. gada 16. martā

Rīgā, 16. III 68. g.

Miļā Monika, es beidzot esmu atkal atdzīvojies — acīmredzot piederu pie lāču sugas, kas ziemu guļ un tikai uz pavasara pusi mostas. Vispār, nopietni runājot, daudz rakstīju un no oktobra slaidi noslimojos — visi bacīļi un vīrusi, kam vien nebija slinkums, pēc kārtas klupa virsū. Tagad viss kārtībā.

Antoloģija ir sastādīta un, ja jau nu Tu esi šāda tāda, Tavus dzejoļus ņemu no “Prievīšu rakstiem” — rūc vai nerūc. Liela nelaime jau tā nav — “Prievīšu rakstiem”, pēc mūsu metieniem, tirāža bija neliela un ļoti daudzi, kas gribēja, nedabūja. Šo krājumu, domājams, viena daļa dabūs — tirāžu es vēl nezinu un “viena daļa” saku tāpēc, ka mums pat 24 000 metiens ir nepietiekošs.

Zini, pie mums jau ir pūpoli. Ne siltumnīcā vai istabā izdzīti, bet īsti — no grāvja. Tātad istajā laikā esmu pamodies.

Ko Tu dari? Ko? Kā? Kāpēc? Man tik daudz gribas prasīt, ka nevar izvēlēties — viss galvens. Un tomēr, šķiet, arī runājuši esam vakar. Vispār, es jau ar Tevi bieži vien esmu runājis, tikai Tu izliecies nedzirdam.

Vasarā man jābūt jaunam krājumam “Dzegužlaiks”. Aizsūtīšu. Lasi vai plēs — lem pati.

Gaidu vēstuli. Lācis ir pamodies un viņā savukārt bads pēc zināšanas, kas notiek ar citiem, kas nav lāči.

Ar sirsnīgu sveicienu!

Ojārs

P.S. Sirsnīgi sveicini mammu un puikas no "sarkanā" onkuļa, pasveicini Rutu — es viņai rakstīšu, tikai taisīšanās man ir neapbrēķināma — no 24 stundām līdz gada apmēriem.

Monikai Zariņai 1968. gada 31. martā

Rīgā, 31. III 68. g.

Tas, ko Tu atsūtīji, ir kaut kas mīksts un pūkains. Paldies.

Vai Tu manu vēstuli saņēmi? — tajā es mēģināju aprakstīt, kā ir, kad pamostas no ziemas miega — ilgi nebiju nevienam neko šreibējis.

Tagad ir tā — jau ir pirmie tauriņi (šur tur pūpoli vēl), šodien redzēju pirmo žubīti. Vispār, pavasaris tik agrs, ka no aprīļa visādi aprīļa joki. Neskatoties uz visiem augšminētajiem faktiem, mana rakstīšanas epidēmija turpinās un gan jau kaut kad Tu to redzēsi.

Kāpēc Tu maini adresi? Kaut ko Tu man tādu sacīji, bet es toreiz tam nepievērsu uzmanību, jo personīgi esmu tā noenkurojies pie Arkādijas parka, ka mani izkustināt var tikai kāda dzīves vai dabas katastrofa.

Kam es tur, pie jums, atkal esmu sariebis? Nebija noskaņojuma lasīt, kad man rādīja, bet kāds Ruņģa kungs (varbūt

maldos, bet kaut kāds sitamais bija) un vēl daži. Vai Tev nav nācis rokās?

Vai man iet labi, vai ne, nezinu. Zinu tikai, ja labi vien iet, tad parakstīt nevar un nav arī īpašas vēlēšanās — vienalga nekas nebūs. Acīmredzot jau iet šā un tā.

Par sevi Tu, protams, neko nestāsti, Tas pūkainais, ko Tu atsūtīji, arī saka vienīgi to, kāds Tu esi (mīļš un pūkains, bet to es jau zinu) un neviena vārda par to, kā iet.

Visi šejienieši, kam Tu interesē un kas Tevi var interesēt, kaut ko dara, vienīgi Māris Čaklais ir izčibējis kā pa Miķeļiem un, ko dara, nav iespējams dabūt zināt. Vispār, drīz jau būs klāt vasarīgais laiskuma laiks, kad slinko visi un pazūd kur kurais.

Ko Tu domā darīt? Ja vispār no tādas noslēpumainas personas ko var izdabūt.

Pasveicināšu Rīgas pavasari no Tevis un vēlāk pameklēšu to Latvijas ģeogrāfisko punktu, kur Tu esi bradājis. Un, protams, gaidīšu vēstuli (nezinu, vai pie jums adresu maiņas gadījumā pāradresē vēstules vai ne, tāpēc palieku neziņā par iepriekšējo).

Ar sirsniņu sveicienu —

Ojārs

Dainai Avotiņai 1968. gada 8. aprīlī

Rīga, 8. IV 68. g.

Sveiciens no tālās Pārdaugavas!

Pie mums ziema ir cauri, par ko liecina sniega neesamība un Tavas vēstules esamība. Paldies.

Pie jums gan droši vien vēl puteņo un staigā lāči, bet gan jau arī būs pavasaris.

Man vaiga tos dzejoļus lassit, ja reiz dzirdēt nevarr. Varbūt, ka ceļā uz Kanādu vai atpakaļ vari iegriezties mūsu pasaules kaktā.

Vispār — man vēl 2—3 dienas jāslaistās pa māju, tad droši vien varēs slaistīties arī tālāk. Atkal man šis tas grab, bet būs jau cauri.

Vārdu sakot, šonedēļ uz beigām Tu meklēta tapsi, jāapskatās, kā Tu izskaties.

Visu mīļu!

Ojārs

Margaritai Miglānei 1968. gada 20. aprīlī

20. IV 68. g.

Rita,

ar opusiem iepazīnos. Rakstīšu. Divdesmit trešajā būs. Paaugstinātu honorāru nevajag. Popularizēt un pielūgt vajag.

Pieņem manus nekad nepārtrūkušos mīļošanas apliecinājumus lielākai daļai padjaunatniešu (lielākai daļai — jo katram savs krustiņš jānes).

Visu labu!

Ojārs

Zdravko Kisjovam 1968. gada 8. jūlijā

Rīgā,

8. jūlijā 1968. g.

Dārgais biedri Kisjov!

Esmu ļoti pateicīgs par Jūsu darbu pie manām dzejām un jau iepriekš pateicos par visu, ko Jūs vēl darīsiet mūsu literatūru tuvināšanai un sadraudzībai.

Te ir aptuveni kādu desmit latviešu dzejnieku saraksts, kas varētu šodien interesēt bulgāru lasītāju. Šeit es neņem vērā viņu "nopelnus", bet gan patieso svaru un nozīmi latviešu dzejā. Dāmas vispirms: Vizma Belševica, Ārija Elksne, Laima Līvena, tālāk: Arvīds Grīgulis, Bruno Saulītis, Imants Ziedonis, Māris Čaklais, Imants Auziņš, Jānis Peters.

A. Grīgulis un B. Saulītis — vecāki, L. Līvena un J. Peters — dzejnieki, kas pieteikuši katrs sevi pagaidām ar vienu, bet, nepārprotami, talantīgu grāmatu. Pārējie — vidējā paaudze, kas būtībā arī nosaka mūsdienu latviešu dzejas īsto seju.

Sarakstīšanās ar katru atsevišķi droši vien Jums prasītu pārāk daudz laika, tāpēc lieku priekšā šādu variantu — es varu savākt visu iepriekšminēto dzejnieku parindeņus, biogrāfiskās izziņas un aizsūtīt Jums, kā saka, kopumā. Protams, ja Jūs tas apmierina. Gaidu atbildi. Ja esat ar mieru, norādiet, lūdzu, aptuveni rindu skaitu, cik vajadzētu katram autoram.

Savus dzejoļus izsūtīšu ne vēlāk par 15. jūliju, bet ja nu mana izvēle Jūs neapmierina — žurnālā "Novij mir" (sestajā numurā, 1967) ir iedrukāta mana (neliela) poēma "Einšteiniāna" (žurnālā tā "pārkrustīta" par "Einšteinu"). Var gadīties, ka tas Jūs vairāk apmierina. Tulkojums burtisks.

Izsūtu biogrāfiskos datus.

Ar biedrisku sveicienu

Jūsu Ojārs Vācietis

Dārzā Altonavas ielā 19

Berta Alvīne Jēgere (Vāciete)
un Otto Rūdolfis Vācietis
trīsdesmitajos gados

Gaujienā zēnu internāta tuvumā 1950. gadā

Gaujienā 1955. gadā

Carnikava. Gauja. Piecdesmito gadu beigas — sešdesmito sākums.
Pāri upei — kalns, kurā Ojārs tiks apbedīts

Pie Lādes ezera. Piecdesmitie gadi

Jānis Rokpelnis un Ojārs Vācietis

Kādā sapulcē Rakstnieku savienībā

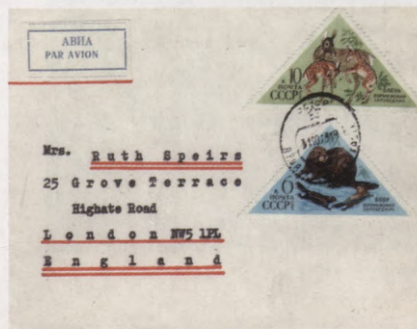
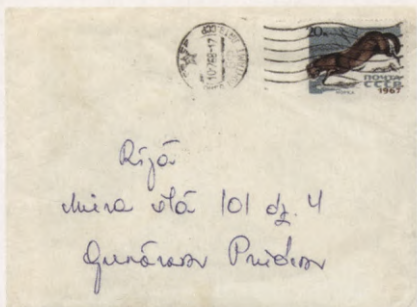

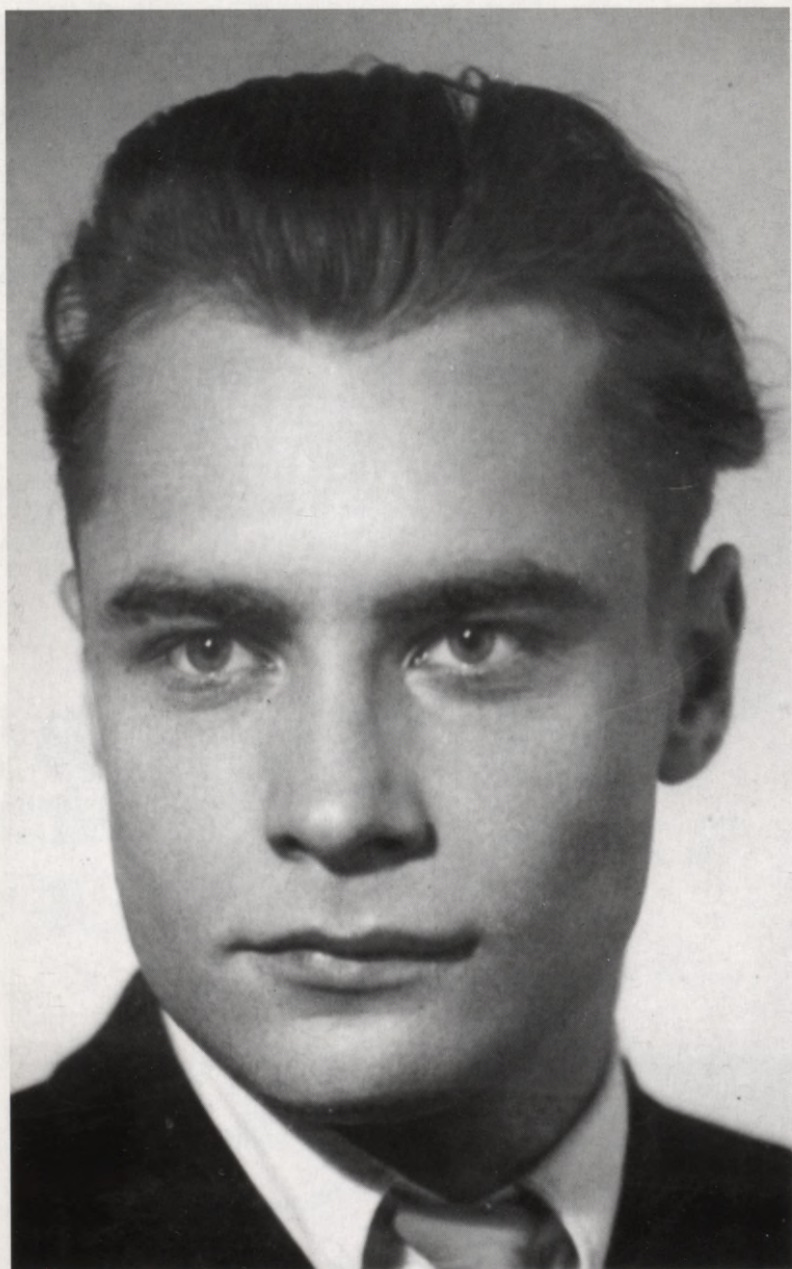
Ārija Elksne, Lija Brīdaka, Ojārs Vācietis un Jevgēņijs Jevtušenko
1967. gadā

Ādolfs Talcis, Ojārs Vācietis, Arvīds Grigulis, Jūlijs Vanags, Jānis Peters
Dzejas dienās

Sešdesmitie gadi

Daina Avotiņa, Ludmila Azarova, Jānis Peters, Baiba Petera, Ojārs Vācietis
Imanta Ziedoņa jubilejā 1983. gadā

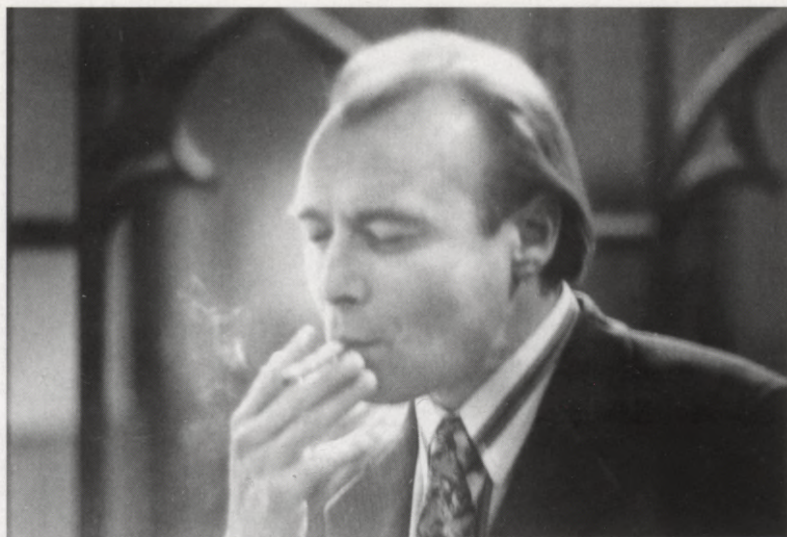
Ojārs Vācietis, Ludmila Azarova, Žanis Vācietis Altonavas ielā 19
kapitālremonta laikā 1977. gadā

Gaujienā 1977. gadā

Ojārs Vācietis un Indulis Ranka 1983. gadā

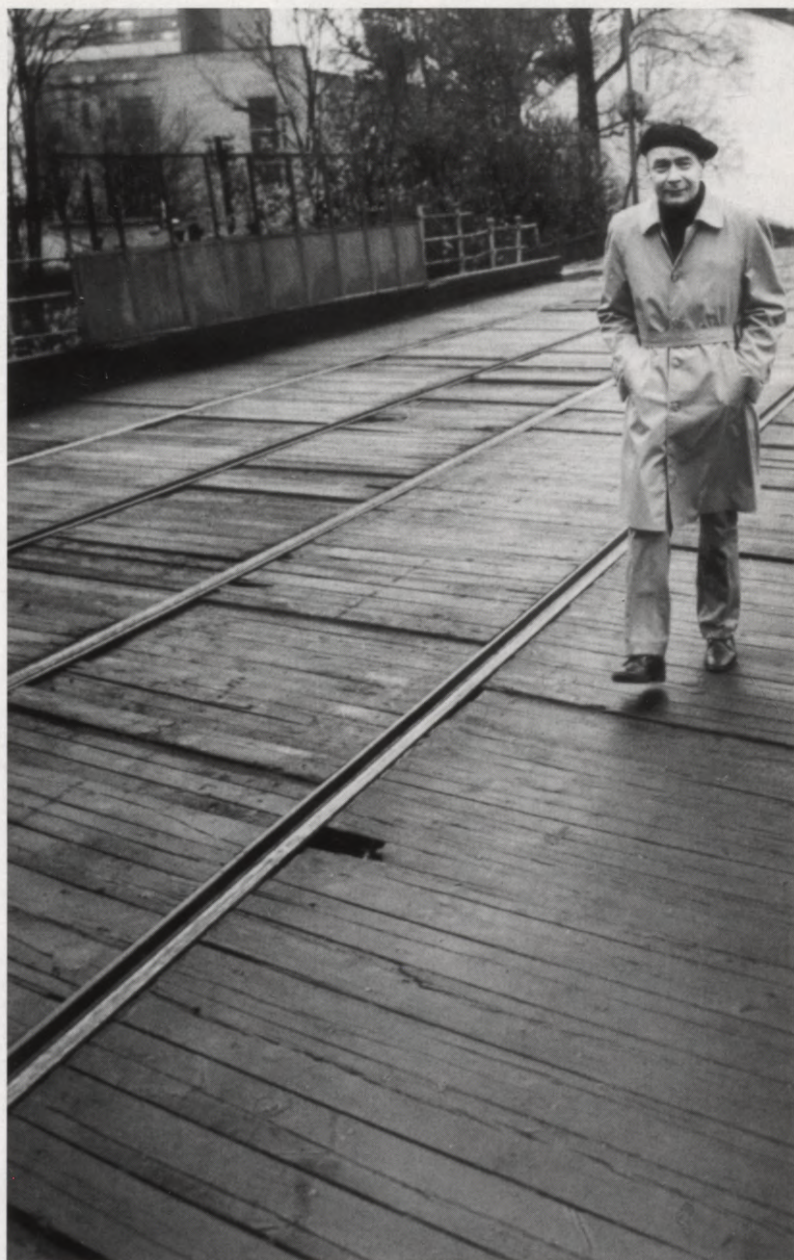
Mazajā ģildē septiņdesmito gadu sākumā

Altonavas ielas 19 dārzā 1983. gadā

Rita Valnere un Ojārs Vācietis Ložmetējkalnā 1983. gadā

Uz Torņakalna viadukta 1983. gadā

Pastmarkas vēstulēm, kuras tā arī palika nenosūtītas...

Vilmai Liepiņai 1968. gada 4. oktobrī

Rīgā, 4. X 68. g.

Paldies par visu, ko rakstījāt. "Paldies" jau ir maz, bet ko citu var pateikt. Es nešķobīšos un neteikšu, ka mums visiem, kas raksta, tādas vēstules nepatīk. Patīk. Un reizēm pat ir vajadzīgas. Galu galā tik vien jau mums tiek, cik no uzrakstītā tiek citiem. Un tomēr cilvēki vien esam un atbalsi gribas. Reizēm pat suniski.

Tās lappuses, par kurām teicāt, bija, ir un būs. Simtprocentīgi optimisti ir vai nu akli un kurli, vai stulbi vispār. Mēs jau tā par daudz liekulīgi slēpjām sāpi un traģēdiju, bet tā ir laimes otra puse un dzīvē ik uz soļa. Atklātība nepastāv bez tās, jo puspatiesīgums tādi pusemi vien ir. Es lāgā nesaprotu, kāpēc mūsu māksla vairās no patiesas drāmas dvēseli attīrošā grandiozā spēka. Nevajadzīgi un melīgi.

Vēlu Jums visu labāko un vēlreiz paldies.

Ojārs Vācietis

Renātei Ūbelei 1968. gada 7. oktobrī

Rīgā, 7. oktobrī 1968. g.

Atvainojiet, Renāte, ka atbildu ar tādu nokavēšanos. Rīgā biju maz, pēc tam iekļuvu avārijā un uz kājām esmu nesen. Parakstu Jūs (tāpat kā visi) bijāt uzrāvusi tādā steigā, ka varēja izlasīt gan tā, gan tā. Vajadzēja noskaidrot un tā vakar apciemoju Jūsu mājās iedzīvotāju dēli un izpētīju, kāds īsti Renātei uzvārds ir. Jūs man rakstījāt nopietni, es gribu atbildēt tāpat un nav nekādas vajadzības, lai vēstule kaut kur nokļistu.

Tas, ko Jūs darījāt (vienalga, ko par to saka citi), bija īsti, godīgi un ļoti labi, Renāte. Žēl vienīgi, ka neaizbraucāt uz Tarusu, kaut arī, vienalga, būtu par vēlu. Par slimību un, jo sevišķi, par bērēm, Renāte, es Jums izstāstīšu citreiz, ja iznāks. Jāstāsta par daudz slikta un riebīga no to cilvēku puses, kas Paustovski nevarēja mīlēt un kurus Paustovskis visu dzīvi nevarēja saprast. Par cilvēku zemiskumu un nelietību viņš līdz pat vecumam brīnījās kā bērns. Pašās mūža beigās viņš saprata, ka ar brīnīšanos vien ir par maz, gribēja sevi pārtaisīt un saprata, ka tas nav reāli, un slimībai klāt nāca arī smaga morālā depresija.

Grūti kaut ko vienā vēstulē izstāstīt. Es varbūt patulkošu gabaliņu no viņa grāmatas, kas palika nepabeigta. Izklusā gan, ka tās rindas ir rakstītas, jau skaidri apzinādamies, ka visu pateikt nepaspēs. Viņš sev pārmet daudz nepelnīta, un tas liecina vēlreiz par to, kāds viņš bija, un arī to, ka nāve pārsteidza mākslinieku tik intensīvā vērtību pārvērtēšanā, ka viņš bija spējīgs (ja dzīve to ļautu) nodzīvot vēl vienu pilnu, spožu un lielu dzīvi.

“Katra diena atstāj mazu zelta nogulsni. Es centos šajā grāmatā salasīt to kopā. Zelta izrādījās pamaz un dzīve izrādījās, kad to daudz maz izdevās atcerēties, viena vienīga rupju un nogurdinošu kļūdu virkne. Pie tā visa esmu vainīgs vienīgi es. Es neprotu dzīvot, mīlēt un pat — strādāt. Es iztērēju savu talantu neauglīgos izdomājumos, centos tos ar varu iebāzt dzīvē, bet no tā cits nekas neiznāca, tikai mokas un apmānīšanās. Ar to es atstāju no sevis daudz brīnišķīgu cilvēku, kas varēja man dot daudz laimes.

Vainas sajūta citu priekšā gulstas uz mani ar visu tās drausmīgo smagumu.

Mana dzīve var būt par piemēru tam vienkāršajam likumam, ka iziet ārpus reālā robežām ir bīstami un bezjēdzīgi.

Ja tas būtu iespējams, es nosauktu savu grāmatu — “Brīdinājums”. Brīdinājums visiem, kas dzīvo savā izdomātajā pasaulē un nerēķinās ar bargo īstenību.

Ko nu runāt par nožēlu. Tā plosa sirdi, bet tā ir neauglīga un neko vairs nevar izlabot — dzīve iet uz beigām. Tāpēc es beidzu šo grāmatu ar mazu lūgumu tiem, kurus mīlēju un kam atnesu tik daudz ļaunuma, — ja laiks tiešām attīrīs mūsu netīro pagātni, noņems tai dubļus un ciešanas, tad lai tas izsauc atmiņā arī mani, lai paņem to devīgo, labo, kas manī bija.

Lai uzliek tās drusciņas uz svaru kausiem. Uz otra svaru kausa gulēs rūgtas maldīšanās krava. Un varbūt ka notiek brīnums — taisnības un labā drusciņa nosveras uz leju un varēs sacīt: piedosim viņam, ne jau viņš viens vienīgais netika galā ar dzīvi, ne jau viņš vienīgais neapjēdza, ko dara.

Man gribas, lai par mani paliek maziņa, bet gaiša atmiņa. Vāra, kā acumirkliņš smaids.

Pasmaidiet man nopakaļ. Es uzņemšu šo smaidu kā nepelnītu un pašu vislielāko dāvanu un aiznesīšu sev līdzī uz to nesaprotamo pasauli, kur nav “ne slimību, ne bēdu, ne nopūtu, tikai bezgalīga dzīve”.

Rakstīts tas jau 1945. gadā, vispār šī pēdējā grāmata sastāv no dažādā laikā rakstītu piezīmju kopsavilkuma. Es nesaskatu nekādu bezpalīdzīgu izmisumu, bet ar tīrām, godīgām acīm skatītu mākslinieka traģēdiju. Pie tam — vīrišķīgi un atklāti uzrakstītu. Taču runā, ka pilnībā grāmata diez' vai tiks izdota (tāpēc arī gabaliņu pārtulkoju).

Jūs esat izvēlējusies īstu rakstnieku — uz viņa sirdsapziņas nav neviena traipa un to viņam nevarēja un nevar piedot tie, kas, maskēdamies aiz augstiem vārdiem, dara vislielāko noziegumu mākslā — melo citiem un paši sev.

Es personīgi nevaru pārmest Paustovskim neko. Runā un raksta, ka viņš ir sentimentāls utt. Man vienalga. Es jūtu tikai to tīrību un gaismu, kas viņā bija un ir. Dzīvē, arī tad, kad tas bija saistīts ar milzīgu risku, Paustovskis sauca lietas to īstajā vārdā un nebaidījās augsti stāvošam biedram sacīt, ka viņš ir nelietis. Visi pārmetumi Paustovskim priekš manis tāda runāšana vien ir.

Viņam nebija viegli. Vispār jau nevienam īstam (es pasvīt-
roju īstam) māksliniekam nav viegli — māksla ir nepārtraukta
sevis atdošana un vienīgā mākslinieka laime ir tā, ja kādam no
tā kas tiek. Ja Paustovskis būtu, es parādītu viņam Jūsu mīlo
vēstuli un viņš uz mirkli būtu laimīgs, ticiet man. Arī tagad,
kad viņa nav — tas laimīgais mirklis tika man. Es teiktu Jums,
Renāte, paldies, bet par tādām lietām paldies nesaka. Labi, ka
Jūs esat, ka esat tāda. Lai Jums labi iet, Renāte.

Ar sirsnīgu sveicienu

Ojārs Vācietis

Renātei Ūbelei 1968. gada 15. oktobrī

Rīgā, 15. X 68. g.

Redziet nu, Renāte, un es par velti tulkoju. Man tā “Rossija”
ir izčibējusi, gribēju sūtīt to, un palicis tikai mašīnraksts. Tur ir
diezgan daudz šā un tā, bet acīmredzot kādā no turpmākajām
publikācijām arī tas parādīsies. Bet daudz kas var pazust. Kad
rakstnieks nomirst, nodibinās tā saucamā “literārā mantojuma
komisija”. Tai tad nu būtu jāsameklē viss ievēribas cienīgais
un jāatdod lasītājam. Taču katru darbu var izdarīt godīgi un
var izdarīt formāli, un, galu galā, četri vai pieci cilvēki var arī
kļūdīties, kad jāizlemj — kas svarīgs, kas nesvarīgs. Man,
piemēram, gribas uzzināt pēc iespējas pilnīgāk par to (un tieši
to) — kas ir Konstantīna Paustovska piezīmju grāmatiņās.
Nekādā ziņā to, ko viņš pieraksta pats sev — jaukties cilvēka
personīgajā dzīvē bez viņa atļaujas un vēlēšanās (un tādas atļau-
jas vairs nebūs) ir nekrietni un zemiski. Rakstnieku piezīmju
grāmatiņas ir interesantas citā ziņā — tajās paliek daudz

novērojumu, iespaidu, domu, veselu gabalu no iecerētiem vai paspēt nepabeigtiem darbiem — vārdu sakot, vesela bagātība, kas ļauj daudz pilnīgāk saprast rakstnieka uzrakstīto. Bez tam daži domu uzmetumi ir tik spilgti, ka arī bez paša darba mums ir priekšstats par to. Daudz līdzīga jau ir izdots — Ilfa, Oļešas, Višņas u.c. Reizēm tie ir veseli sējumi atmiņu, skiču, aforismu. Nevar zināt, cik lielā mērā mēs dabūsim šo Paustovska daiļrades daļu. Es Jums apsolu to, kas nāks manās rokās, aizsūtīt arī Jums.

Man nav zināms, vai Paustovskim (atskaitot pēdējo grāmatu) ir palicis kas lielāks. Laikam jau nav. Redzēsim.

Par to, ko teicu, kas jāstāsta par Paustovska pēdējo gājumu, uz kuru Jūs nepaspējāt, divos vārdos var pateikt tā. Visa atvaļinātā no rakstnieka noritēja it kā zem tādas neslēptas steigas zīmoga, kuru (salasot kopā visus izteikumus un grimases) vārdos jāizsaka apmēram tā: “Tagad tu esi miris un nav ko ceremonēties, tevi vajaga pēc iespējas ātrāk pabāzt zem zemes, nav vajadzīgs, lai te cilvēki nāktu un raudātu, nav ko demonstrēt, ka tevi tik daudzi mīlēja, tu mums par daudz asa teici acīs un tagad, kad mums vairs no tevis nav bailes, vajag tevi apbedīt pēc iespējas klusāk, lai pēc iespējas mazāk zin, kad mēs tevi vedīsim projām, lai nav pārāk daudz ziedu...” Apmēram tā un vēl daudz sliktāk. Paustovskis nevarēja ciest melus mākslā, un tie, kas pastāvīgi melo (jo citādi viņi nemāk), kas ir līdz riebumam solīdi un neīsti, līdz šausmām aprēķinoši, līdz nelietībai savu visvareno (bet līdz drebuļiem šauro) domāšanu uztiepjošie, protams, nevarēja to piedot ne dzīvam, ne arī (cik tas briesmīgi izklausās!) mirušam Paustovskim.

Labi, Renāte, kad un ko Jums nezināmu no Paustovska dabūšu, grūti pateikt, bet, kad dabūšu, tad būs Jums arī.

Ar sirsnīgu sveicienu

Ojārs Vācietis

Vēstules, Dainīt, nevajag pārļasīt, tā jau var arī nevienu neaizsūtīt. Pārbaudīta lieta.

Īkšķi es turēju jau sen, to Tu labi zini, turu tā — drošs paliek drošs, jo es zinu, ka iznāks. Ar cik lielu sāpēšanu, ar ko vēl, to nu gan es nezinu, bet iznāks noteikti. Vēl jo vairāk, ka Tavi cilvēki blozīrē, kā grib, nevis pārstādās kā lelles no vienas vietas uz otru (dažam labam tikai tā vien ir).

Jušanās vienam ir vismaz kādu simts sugu. Bokserim ringā, basketbolistam pie pēdējā soda metiena, kad rezultāts ir neizšķirts, rakstniekam pie papīra, komponistam pie klavierēm — tas ir apmēram viens un tas pats, te no vientulības nevar izbēgt citādi kā tikai ar cilvēcīgu (un nemaz nebūs par augstu grābts) vai pat necilvēcīgu koncentrāciju. Reiz esi izgājis pret kaut ko, tad nu ir reize, kad viens pret vienu, acs pret aci un neviens nevar palīdzēt, tikai traucēt. Cik tas ir lustīgi, to mana škura zin. Visdraņķīgākais, kad sadzenas kopā daudz visādu sugu vientulību — tad nu kā kuro reizi. Vismaz es nezinu recepti — esmu spurojies pēc visiem cilvēku likumiem un mucis pa galvu pa kaklu kā žurka.

Lai šis filosofiskais traktāts Tevi kaut vai sasmidina — iedomājies, kā Ojārs laižas ar ierautu asti un nelabi brēc. Kad mūk, tad jau smieklī nenāk, bet vēlāk pasmieties vajag no visas sirds. Švaki tiem, kas to nedara vai nemāk. Paša trūkumiem ir tā nejēdzīgā īpašība — ja par tiem nezviedz, tie ieiet asinīs.

Pie mums saule nespīd. Tāds pusrata sniedzīgs arī ir. Un tas svētku blurkšķis arī par skaļu. Dieva laime, ka nav laika — sakrājies tik daudz astu un astiņu, ka sakrāvu grēdā kā malku un ņemu no malas, pa reizei, protams, neaizmirsdams uzgriezt grēdai muguru un pakasīties ap to, kas niez. Un vēl vairāk,

protams, pa reizei klusām pakaukt, ka nekas jau nesanāks, ka lido melnas vārnas un žēli ķērc — nav vērts, nav vērts...

Vārdu sakot, Tavi adresāti un sveicināmie dzīvo pilnvērtīgu dzīvi, maz strādādami un daudz cenzdamies, lai nekas cilvēčigs tiem nepaliktu svešs. Konkrēti: Žanis izmanto savas brīvdienas, skatīdamies poļu filmu un pārējā laikā piekasīdamies citiem. Ļuda knibinās ap piezīmju grāmatiņu (kad nu galīgi cits nekas nav atlicis) un ik pa brīdim izlaiž nopūtu, kā valzivs, iznirdama no okeāna, un tajā nopūtā nu ir viss: savas dvēseles lieluma apziņa un savas eksistences mazvērtības kompleksi, ilgas pēc cēlā un nezināmā un rūpīgi sevī izauklēta galeru verga nomāktība. Vienīgie gaišie brīži, kad kādam beidzot apnik līdz kaklam un tas izbrēc optimistisku indiāņu kaujas saucienu: — Ejam ārā!

Vot tā. Sveicini tos savus mocītājus uz papīra un Tev līdzīgus mocekļus, ja tādi tuvumā ir, un lasies mājās.

Sveicieni no visiem

Ojārs

[..]

Viktoram Lagzdiņam 1968. gada 19. novembrī (?)

iekš Pardaugau, iekš kok

Raun mēness 19 dātum 19

68 gac

Manc mīl Viktor,

šitais ir šausmik mas, bet nāvik forš pīpel iekš vadmal vak! Viš ir tik masiņ, ka lien iekš krūškapat vai bikškapat virš pakaļ. Us ātr vīs vor rout no kopot un priekš brūt celt priekš forš perš, kad šnop vairs nau.

Aber es ontlik laus galv par vien liet. Ko tas cilek grip, ka laiš to sav perš usreis iekš div mēl? Es nou tik ilk skolā gāš, lai ar katr ac iekš cit mēl lassit! Un man latvieš brūt nesin to krieiv mēl un to krieiv brūt sak, ka pie liel mīlestip bes vis letiņ mēl var iet caur. Likt klausit to perš tai latvieš brūt un krievu brūt iekš vien kortel ir tas pac, kas likt plik pakaļ us ripzāg.

Es tur, manc mīl Viktor, iesak vien cits gājen — to latvieš lap plēst ār un likt iekš latvieš vadmal vak un krieiv lap iekš krieiv vadmal vak. Nekāt ripzāg, latvieš perš iekš latvieš stunt, krieiv iekš krieiv stunt. Un, ja tie ķinīser cierē šurp, tad jau bus cit perš un cit dziedašan.

Vis to lap! Tau šeftsbrāl
no Māras dīķ — Ojārs

Gunāram Priedem 1968. gada 13. decembrī

Rīgā, 13. dec. 1968. g.

Vetsit, grūti pateikt, cik Tev paspēšu izstāstīt, jo rakstot, kā zināms, lielākā daļa sēž, bet man sēdēšanas instruments pēc Tev jau zināmās pārslodzes drīzāk atgādina pērtiķa, nevis cilvēka pakaļu. Vismaz visu laiku jūti, ka Tev šī ķermeņa daļa ir.

Vētra un glāze bija kā parasti. Pa galvu dabūja Imants [Auziņš] (ka optimisms skumjš un nav šķirisks), Tu (ka uzkūdi tautu priekšniecībai), Laimonis Purs (ka divdomīgi hihinājas), Māris [Čaklais] un Vizma [Belševica] (pats velns nevarēja saprast, par ko) un es (ka .. ar “Dzegužlaiku” lejoj ūdeni uz ienaidnieka dzirnavām). Tas bija referātā. Debatēs P. Zeile muldēja četrdesmit minūtes, jo trešajā pazaudēja domas pavedienu un tā arī neatrada. M. Birze skaitļu valodā izsacījās par prozista iespējām tik un tik drukāt un par to tik un tik saņemt. K. Krauliņš

šausminājās, kas notiks, ja no vienas vietas būs domājošs ārsts, domājošs zinātnieks, domājošs students, uz ko no vietas domīga balss piezīmēja: “domājošs kritiķis”. Pēc šīs uzstāšanās es laidos un pārējo zinu tikai no atstāstītāju atstāstītā vidējā, t.i., saprojjicējot visus izteikumus vienā. Jā, vēl runāja Māris, prātīgi, bet Tu jau zini — kas ir, kas nav, to viena daļa ļoti labi zin un tie, kas nezina, tā arī neko nesapratīs.

Tātad: Arvīds Grigulis (parastais ampluā), Alberts Bels (tāda maza fugasbumba), P. Bauģis arī solījies baigo bumbu laist gaisā, bet izrādījies, ka rīta agrumā kaut ko sajaucis un paņēmis līdzī ne gluži tomātu, ne gluži ananāsu, vārdu sakot, tādā mērā sabojājušos fruktu, kura izcelšanos grūti noteikt. Un tā tālāk.

Jāni Pēterīti uzņēma vienbalsīgi, bet Šuļkinu Tev par lielām sirdssāpēm ne. Atdeva uzņemšanas komisijai atpakaļ. Pagarināja agoniju. Aiz šādiem apsvērumiem: uzņemšanai ieteikt var, ja nobalso 2/3 komisijas locekļu. Piedalījušies 11, tātad nepieciešamas 7,4 cilvēkbalsis, otrajā balsošanā (pirmajā vispār nekas nebija sanācis) salasīja 7 cilvēkbalsis — trūkst 0,4 cilvēkbalsis... Atdeva Regīnai un teica, lai nākošajā valdes sēdē nāk ar 7,4 cilvēkbalsīm vai nenāk nemaz. Regīna [Ezera] teica, ka viņa 0,4 cilvēka nesadabūs, bet valde teica, lai ņem, kur grib. Vispār viss bija dramatiskāk. Tautas dzejniece [Mirdza Ķempe] ietina Šuļkinu sapņainā plīvurī, jo Šuļkina esot dvēsele visiem ar Zorinu sarakstītajiem romāniem. Tauta šo dzejnieces plīvuri saplēsa, teikdama, ka tādā gadījumā Zorinu vajag slēgt ārā un dvēseli ņemt iekšā. Uz ko Tautas dzejniece uzreiz noskuma.

Biedrs Zadornovs teica, ka mēs esot nacionālisti un nevarot iztikt bez diskriminācijas, tik nevainīgi lirisku rakstnieci neņemdami Savienībā. Biedrs Birze atspēkoja biedra Zadornova rožainos uzskatus, teikdams, ka b. Šuļkinas uzņemšana Savienībā nemaz tik nevainīga nav, jo tūlīt pēc laiciņa būs jāriko rakstnieces Šuļkinas 50 gadu jubileja un Litfondam šitā bilde maksās simt rubul.

.. Upīša kabinets valdes sēdi atgādināja visai aptuveni, jo visi čupojās un villojās savā starpā. Alberts brēca, kas tas esot par joku, ka uzņemšanas komisijas locekļi nevarot visi grāmatīņu izlasīt, tādā veidā nebalsojot ne par, ne pret, bet godprātīgi atturoties. Regīna brēca pretī, ka Grīva nelasījis, jo eksemplārs mājās piegādāts neesot. Zadornovs brēca, ka vajadzējis piegādāt. Regīna brēca, ka piegādāt varot to, kas esot iegādāts, bet 15 eksemplārus viņa pati drukāt nevarot. Un Ziedonis teica, ka viņš vispār nav ap stūri rauts, lai visādus mēslus lasītu, un vai tad Regīnai ar koku esot jāšēd Ziedonim klāt, lai tas pilda pienākumus. Skujiņš dziļdomīgi secināja, ka tai nu esot jābūt īpašas klases literatūrai, uz kuras lasīšanu tieši ar koku jānudina. [..]

Tev par savu kolektīvu jābūt informētam un lepnam, tāpēc tik sīki atreferēts. Vēl man šis temats interesē, jo nupat iefurķēja Izdevniecības mākslas padomē (lai Grigulim nebūtu garš laiks) un tur 1970. g. plānā es redzu, ka Šuļkina iznāk latviski un šodien man sava sajūsma sēdē ir jāizsaka. Tālab es meklēju daiļākos un vairākstāvīgākos vārdus. Mostas tieksme uz valsts valodu, taču jārūnā tomēr būs latviski.

Kas vēl manā dzīvē vērā liekams Tev kā manam partijas audzītēvam būtu zināt jātop. Jā, vakar es saņēmu kara kungu pavēsti ar lūgumu šorīt 9-00 ierasties, jo citādi mani izrakstīs no Rīgas kā nedzīvojušu. Līdzī jāņem karaklausības apliecība, notāra apstiprināts diploms, uz mašīnas driķēta autobiogrāfija, 3x4 purns trīs eksemplāros, partijas biļete, laulības un laulības šķiršanas apliecība, pase un, ja nemaldos, izziņa par veselības stāvokli. Visas šīs nejdzības jāņem līdzī, jo nebiju apmainījis karaklausības apliecību, ko vajadzēja izdarīt pirms diviem gadiem. Es drudzaini sāku gatavoties visļaunākajam. Vispirms iemūžināju 3x4 purnu, kamēr no bailēm tas nav pārvērties. Pēc tam gudroju, kam nospert diplomu (man, kā zināms, to neiedeva), un palīku pie Tavas kandidatūras, jo Gagros gozēties var arī bez tā. Numurs negāja cauri, jo Tava mamma nedeva. Laulības šķiršanas apliecības arī man nav un tik ātri, kā laulību

izšķirt, apliecību dabūt nevar. Atlika nešķirtas laulības apliecība. [...] Vārdu sakot, .. ar pilnīgu nekārtību papīros un vēl lielāku nekārtību dvēselē es lūdzos uz ceļiem vēl dusošo dzīves biedreni, lai tā mani pavada šajā Golgātas ceļā, par kuru tikai viens ir skaidrs — iekšā es tikšu, bet par ārā tikšanu ir lielas neskaidrības.

Vārdu sakot, noslaucījis šķiršanās asaru, speros iekšā un tur jau stāv četri tādi paši ar pelēkām biļetēm. Fizionomijās — padevība un gatavība uz visu. Un tad parādās gaišmataina feja un dūdoši uzrunā mūs: — Redziet, fuksiši, kā piemin izrakstīšanu no Rīgas, tā visi klāt kā naži. Bet tā divus gadus — pavēste pēc pavēstes. Šinī brīdī es asi izjutu visu mūsu lielās Dzimtenes skaistumu no Sahalīnas līdz Karpatiem, izjutu, ka arī manī var mist ekstāzei līdzīgas pacilātas jūtas un ka bez gaišmatainām fejām nav neviens pats baismīgākais nostūris uz šīs labās, no jauna iemīlētās zemes.

Redzi nu, un Tu runā par kaut kādu aukstu ziemu. Ja cilvēks dzīvo tik saturīgu un pilnīgu dzīvi kā es, tad arī visdrēgnākajā ziemā un vissapuvušākajā kartupeli var atrast dāsnu, dvēseli un miesu spārnojošu prieku un dzīve kļūst kā vecs, apsūbējis vējlukturis, kam pēkšņi notīra stiklu.

Par to, kā un kādā veidā mēs taisījāties Tevi sveikt Gunāros, Ļuda man neļauj rakstīt. Acīmredzot pati grib kaut kādā veidā pierādīt, ka alfabētu zin, bet pareizrakstību ne.

Spiežu ķepu!

Ojārs

Gunāram Priedem 1968. gada 16. decembrī

16. XII 68. g.

Deppeša.

Cienīts Priedes jeb Eikalipta kungs. Tā kā esmu saslīmis tappis piektdienas vakarā, kad mirīt nost vai dzīvam palikt poliklīnikas netraucē un diagnozes uzstādīšanas trūkums neļauj šo diagnozi vispusīgi apcerēt, tad domāju pie Jums. Kā Jūs tur atrāviēs no dzīves kā tāla noskaņa zilā vakarā esat? Jebšu Jūs grauž kāds zīda koka tārps un taisa Jums kokonus? Jebšu pār Jums līst Arbūzu šķūņa (Bahčisarajas) valgme, sagatavojot dvēseles augsni pavasara sējai augstā agrotehniskā līmenī? Jebšu ķimizējaties?

Varoni Priede! Jūs esat pirmais, ko tā uzrunāju. Izgājušā nakts deva man pēdējo impulsu pagērēt no priekšniecības, lai sadzīvē un visās publiskās vietās abstrakti humānais uzrunājama "biedri" tiktu atvietots ar šķirisko un sirsniņo "varoni". Teiksim, sekretariāta sēde. Pieceļas Alberts un saka: — Varoņi! Šodien mums jāizskata nepatīkams gadījums, kad varonis tāds un tāds sakāviēs ar varoni tādu un tādu, tādā veidā kompromitējot mūsu organizācijas pārējos varoņus.

Tādā veidā mūsu attieksmes kļūs daudz maz atbilstošas preses un propagandas prasībām. Teiksim: referāti par varonīgām attieksmēm starp RS varoņiem, par varonīgu kritiku, varoņu tiesas uzdevumiem utt.

Tātad, var. Priede, garra laika spiests iedomāju, ka grāmatām kaut kas var būt starp vākiem. Un, jei bogu, ir. Viss kaut kas, tēva un mātes tikai trūkst. Šinī sakarībā LME II sējumā, kas beidzas ar "Pia" (droši vien kādas izmirušas cilts kaujas sauciens), Jūsu vārds, kuram jābūt tikai uz "Pr", minēts vismaz reizes desmit — piecpadmit.

a) Divas reizes sakarā ar kino, viena no tām kursīvā, kas nozīmē — uz "Pr" būs kaut kas tuvāk, jo citādi, var. Priede,

arī man nav skaidrs, kāpēc Jūs esat uzņemts un galu galā, kāpēc Jūs nestrādājat pēc profesijas, bet, visādu šaubīgu draugu saāģitēts, mētājaties no vienas vietas uz otru;

b) literatūrā daudzreiz. Kaut gan arī šeit var. Samsons kļūdās, jo kas gan par literatūru ir dramaturģija. Dramaturģiju, atšķirībā no literatūras, spēlē. Tautas dzejnieku Sudrabkalnu nespēlē. Tautas dzejnieci Mirdzu Ķempi arī ne (tas, ko viņa spēlē pati, neskaitās). Tātad. Turklāt nodaļā “Literatūra citās valodās” no dramaturgiem esat minēts viens pats, ar Jūsu paša droši vien ieteiktu lielīgu apzīmētāju “visvairāk Priede”. Vai Jūs, var. Priede, šeit negribat nomelnot mūsu koku eksportu uz ārzemēm, pasvītrodami tā vienpusību (“visvairāk priede”) un neievērodami bērziņus (ps. Birze), egles (ps. Skujiņš) un veselus saules kalnus?

c) un tās pornogrāfiskās bildes no Jūsu lugām! Jums pazīstamā b. Siliņa, kuras uzskatu elastīgumu Jūs zināt, teiktu, ka beidzot nu viņai ir skaidrs, no kurienes cēlušies minī un mūsu jaunatnes deģenerācija. Daža aktrise, saprotams, Jūsu piespiesta, ir atzinusies, ka viņas talants atraisījies tieši Jūsu lugās (sk. Kuple D.). Caur spīdināšanu panāktā atzišanās mūsu valstī izskausta jau gadu pirms termiņa — 1916. gadā un par tamlīdzīgu faktu izmantošanu Enciklopēdijā var. Samsons jau ir nolikts redzamā vietā (поставлено на вид).

Vēl, var. Priede, mēs esam iegādājušies vienu grāmatu, jo mums nebija un modernais interjērs prasa, lai vismaz viena būtu. Vispār mēs to taisījāmies darīt vēlāk, bet vajadzēja gaļu un turpat paviljonā arī paķērām. Ļoti labi kontrastē ar tapetēm — zili melna ar dzeltenu bumbuli virsū. Tagad meklējam prievīti, ko liekot no sākuma kādā desmitajā lappusē, tikai pirms katrām viesībām jāpārceļ drusku uz priekšu — dažiem ir ārkārtīgi laba atmiņa.

Varonis Čaklais apmeitojies, bet tā apdullis no laimes, ka nevar izdomāt virsrakstu. Tā arī pagaidām dzīvo anonīma.

Spiežu ķepu

Ojārs

Vilmai Liepiņai 1969. gada 21. janvārī

Rīgā, 21. janvārī

Cienījamā aktrise!

Man ir liels lūgums, lai šīs vēstules saturs paliek pilnīgi starp mums. Kāpēc — to Jūs tūlīt sapratīsiet. Tas, ko es Jums pateikšu, nav zināms pat Literatūras propagandas birojam, kas vakaru rīko, un man būtu vieglāk, ja to nezinātu neviens arī 24. vakarā.

Pilnīgi atklāti: no decembra sākuma līdz 15. janvārim mani vispār nelaida laukā — piektais plaušu karsonis pusotra gada laikā. Šoreiz ar nopietnām komplikācijām. Pie vispārējas sliktas jušanas vēl ir tas, ka brīžiem dzirdu ļoti slikti, brīžiem nemaz. Tāpēc noturēt divdaļīgu vakaru man nenāksies viegli. Vispār es īsti nestādos priekšā (Jums — aktrisei — to nav grūti saprast), kādā veidā jūtīšu kontaktu vai nekontaktu ar zāli. Bet, velns lai parauj, ja manas nebūšanas progresēs tāpat kā līdz šim, tad tomēr ir jāizdomā, kā nepadoties.

Redziet, tāpēc man acīmredzot būs jābrauc projām tūlīt pēc vakara un jāatsakās no visa, no kā man atsacīties negribas. Lūdzu, saprotiet mani.

Programmu man apstiprina šodien, un, saprotams, tajā nav viss, ko man gribētos. Neesmu drošs, ka arī "Balsij bez pavadījuma" paliks. Taču, ja pēc vakara otrās daļas man nāksies atbildēt uz zīmītēm, tad uz mani vairs nekāds programmas apstiprinājums vai neapstiprinājums neattiecas. Traģikomiska situācija var iznākt, ja jautās no vietas...

Vārdu sakot, uz redzēšanos 24-tajā un tad jau redzēsim.

Visu labu!

Ojārs Vācietis

Gunāram Priedem 1969. gada 19. februārī

Rīgā, 19. febr.

Cien. dramaturg!

Jūsu spriešana par dabas sastāvamību ir ļoti viencēlieniska: daba sastāv no lekšanas pār grāvi, skriešanas ideāliem pakaļā un tādām joprojām rītrosmiskām izdarībām, kamēr daba sastāv no špicēm un piešpicēm, no ilgām pēc cēlā un nezināmā, kad tu pats šo tiekšanos esi nosluņņojis un nonācis situācijā, ka ilgošanās ir tava gara darbības vienīgā materiālistiskā izpausme. Jebšu es arī nespēju Tavu dzīves jēgšanu saprātīgā gultnē ievirzīt, tāpat kā to nav varējuši daudzi jo slaveni censoņi.

Liktenis ir lēmis man piemineklim tapt vēl pie īstenas elpēšanas, ēsmas baudīšanas un centīgas čurāšanas esmot. Esmu lēmis sevi no sākuma ģipsī atveidot, tādā kārtā jo rūpīgi katru savdabīgu kārpu vai apspalvojuma virzību iegravierēdams. Iesācis esmu pret spalvu — no labās kājas pēdas un neviltotā pacilātībā nonācis līdz ceļgalam, sevišķi neatvairāms ir ģipsī iemūžinātais lielā pirksta naga brangais zīmējums un dzimtās zemes kārtā zem tā. Gatavais darba fragments atrodas manā gultā uz steķveidīga pjedestāla. Pārējās modeļa daļas arī turpat un, lai atkušņa laikā tās nesāktu pūt un smirdēt, eņģeļveidīgas māsas tās šļircina ar daudzveidīgiem konservējošiem balzāmiem. Tas, protams, atstāj modeļa ādā prāvu skaitu caurumu, kuru noklusēšana mākslas darbā, manuprāt, jo spēcīgi izteiks darba sociālistiskā reālisma piederību. “Cilvēki, es mīlēju jūs, nelauziet kājas sev, bet citiem”, tā, rupji vulgarizējot, varētu paust šī patētiskā darba šķiriski-vispārcilvēcisko plašo domu.

Monumentu es paredzu uzcelt kādas Rīgas skaistākās ēkas vietā, tādā veidā ar milzīgu uzviju atlīdzinādams zaudējumus, kas radīšies, minēto ēku nojaucot. Figūra būs novietota uz reljefa, organiskā stiklā veidota postamenta, kas no putna un attiecīgi no kurmjā lidojuma atgādinās ASV kontūras. Postaments

būs kontrastējošais elements varoņa daimoniskā spēka apdvašotajai figūrai — sak', neaizmirsti, padomju cilvēks, kur, pa ko un cik tālu kapitālisma atkalā tu vari aizslidināties, ja tev pa priekšu neies biedri, no kuriem dāsni birst smiltis.

Tas par darbu. Atpūta — kā nu iznāk, ja iznāk. Populāra ir šīberēšana un pīļu medības. Šīberis vēl nav mēģināts, pīles varēja būt lielākas.

Nākotnes nodomi, saprotams, ļoti pārsniedz to izklāstīšanas iespēju. Padomā liela tripopeja: I daļa, kaut kas starp Lautenbahu-Jūsmiņu un Efertu-Kluso, II daļa varētu atgādināt Priedes padomju perioda darbus, III daļa būtu filosofisks vēstījums ar Imanta Ziedoņa motto: "Es ieeju iekšā un iznāku ārā". Vārdu sakot, vērienīgi un pašai pēdējai masai saprotami. Nu, un saprotams "Īslase", trīs iesējumos, kā visiem ontlīgiem klasiķiem.

Vārdu sakot, perspektīva daudz sološa.

Ceru, ka, dienēdams armijā, attaisnosies par Tev dotajām cerībām.

Ojārs

Gunāram Priedem 1969. gada 20. februārī

Rīga, 20. II.

Turpinu savas tālas noskaņas iz zila vakara, noteikti vēl nezinādams, vai Tu armijā esi parauts vai ne.

Kā jau jebkurā ieslodzījumā, arī šeit ir iespējams zināšanas papildināt grāmatu lasīšanas ceļā, taču man gadījās klizma — grāmata pakrita zem gultas un mūsu — 5. palātā pagaidām neviens nav spējīgs uz varoņdarbu — dabūt ārā. To nācās izdarīt Ļudai.

Citāda veida izglītība ir kuriozi un kazarmju humors, ja no 6 atrodas 2, kas var pār lūpu pārspļaut (retu reizi gan tā ir, jo, ja kas nav graizīts un plucināts, tad tas ir sazāļots līdz baltai mēlei).

Mana nodaļa sastāv no lauztām rokām, kājām un ribām galvenokārt. Ne tikai nodaļa, bet arī koridors pilns. Kaut kāda mode uznākusi. Lērums labās kājas tupeļu, jo rīdzinieki lauž tikai labās kājas (ar rokām tāpat).

Šeit aprozās arī milicija, jo daži pacienti patstāvīgi neie-rodas.

Vārdu sakot, par turpmākajiem novērojumiem taps ziņots.

Oj.

Rīgā

20. februārī

Un tagad drusku nopietnāk, austrumnieku stilā, o acuraug!

Vienīgā problēma šeit ir — laika problēma — kā nostiept laiku un otra varbūt — kādā veidā izslēgties, nedomāt par savu sāpi un neklausīties citos — daļa neprot un negrib slēpt savas ciešanas, daļa nevar un vispār viņiem nav ko zaudēt. Vienīgais labums, ka šeit ir tikai fiziski traumētie (kā kara hospitāli) un no tiem desmitiem vai simta, cik ir mūsu nodaļā, tikai viens ir lēcis pa logu pats. Par laimi vai nelaimi viņš neko ne pateikt, ne pakunkstēt nevar. Vienu nakti un dienu biju ar viņu kopā nāvinieku kamerā (kad ieveda, citur nebija vietas). Tagad, kad zāļo mazāk un galva daudz maz skaidra, negribētos tur būt. Pārāk daudz asociāciju, kas dod vienīgi nespēku pašam, jo palīdzēt tur nevar pilnīgi ne ar ko — tas ir dienu jautājums.

Mana paša perspektīva nav skaidra, vienīgi amputācija izslēgta. Potīte ir čupā, trīs lauzumi un to vietu vajadzēja sastādīt kā no bērnu klucīšiem. Vēl ir mežģījumi, stiepumi un trūkumi (no vārda “pārtrūkt”). Vārdu sakot, pilna ķesele. Pagaidām viss ir sastiķēts. Dzīvosim, redzēsīm.

Informējis es Tevi būtu. Tūlīt te vazāsies vizīte. Lai Tev labi iet.

Ojārs

Dainīt, no šejienes jau daudz ko es nevarēšu uzrakstīt. Paladies par vēstuli, par recenziju un gan jau par pārējo parunāsim, kad satiksīties. Šis "kad" pagaidām ir visai nenosakāms.

Par krājuma dališanu (es domāju, ka tur nekas nesanāks) laikam man šeit veltīgi. Ar vislielāko prieku un bez vārda runas es uzveltu sastādīšanu Tev ar Janci, taču to es drīkstu darīt un darīšu tikai pašā, pašā sliktākajā gadījumā.

Vispār te ir tāds kaleidoskops, ka skaidras apziņas brīžos (kuru nav sevišķi daudz) nevar vispār to likteņu lavīnu uztvert. Ar savas sāpes nobloķēšanu būtu štrunts, te ir jātiek galā ar citu — ar tiem, kas savu histēriju nemaz neuzskata par vajadzīgu valdīt. Ne jau no tā kļūst sliktāk, bet kaut kāds pretīgums ir visiem. Sevišķi tiem, kam smagas un riskantas operācijas priekšā, tādas, pēc kurām dodas uz 9. nodaļu (tā pie mums dēvē vienu šķūnīti sētā).

Vispār, Daina, tāda seskiene jau Tu esi, nolauz kāju — Tevis nav. Laikam jau, kad es nolauztu sprandu, Tu man uzrakstītu vēl mīļāku vēstuli par to, kuru saņēmu. Kā arī tas nebūtu, arī tagad mana labā kāja ir manās acīs tā cēlusies, ka es to glabāju uz postamenta, jo tādu vēstuli es ilgi nebiju lasījis.

Grūti šeit ieriktēties, lai zīmuli ar papīru saštimmētu, tāpēc nesmej mani par ķeburiem, bet sveicini totāli Olgu [Lisovsku] un, ja vēl kāds no mūsu rīkļu rāvējiem tur ir, tos arī.

Ojārs

Margaritai Miglānei 1969. gada 2. martā

2. III 69. g.

Rita,

man uzrakstījās kaut kas, ko varbūt astotajā var drukāt. Pazvani man, kā tur sanāk — es tagad visu laiku tupu mājās, jo esmu aplauzījis pakaļējās ekstremitātes.

Spiežu ķepu un platoniski bučoju Tevi un pārējās, ko es tajā jūsu avīzē mīloju (un kā sakarībā arī droši vien tapušas zimpātijas pret jūsu lapeli vispār), sakarā ar Sieviešu dienu un vispār.

Ojārs

Olafam Stumbram 1969. gada 21. martā

Rīgā 21. III 69. g.

Sveicināts, pazudušais grasi!

Sniegi kūst nost, un pie Mārupītes esot parādījušās aizdomīgas pēdas. Spriežot pēc apraksta, tās ir Tavējās. Pats pārbaudīt nevaru, jo aiz gara laika salauzu kāju un tagad esmu daļēji ieģipsējies. Kad būšu viss, tad skulptūru varēs nolikt pie kāda publiskā ķemertiņa, lai zin, kurā galā vīrišķiem jāiet iekšā.

Kā tas arī nebūtu, pēdu un laušanu rezultātā esmu pārvarējis savu kolosālo slinkumu un, kā redzi, pat līdz vēstuļu rakstīšanai ticis. Par Tevi man ir sekojošas ziņas — esot uzcirtis grāmatu (un, ja es to nedabūšu, tad lai dieviņš Tevi sargā!), vispār šur tur darbojies (lasīju “Laikā”), “Jaunajā Gaitā” mēs bijām blakus stāvoši. Tas arī ir viss, ko es zinu. Jā, Māris atreferēja Tavu vēstuli (atnest un parādīt viņam pietrūkst fiziska spēka un gluži

vienkāršas atcerēšanās, ka to vajag izdarīt). Saprotams, ka tie ne tuvu nav visi Tavi darbi un nedarbi, bet ceru, ka Tev atliks brīvs brīsnīgs un Tu kādu vārdu atstellēsi. Jo vairāk tāpēc, ka mana kustēšanās brīvība līdz maijam ir niecīga (ģipsi ņem nost maija sākumā) un tā tad vispār zināšana par pasaulē notiekošo nav tik pilnīga, kā vajadzētu būt.

Uz pavasari parasti nāk virsū avitaminoze un šļurģanums, bet nez aiz kādiem Saules plankumiem mūsu branžā viss taisni otrādi. Mārim grāmata taisās šķilties ārā (jau pirmā korektūra ir), Jānis Peters un Imants Auziņš (acīmredzot ar miltu maisu pa galvu dabūjuši vai vējš ap stūri aprāvis) metas iekšā dokumentālajā kino (un tas ir vienīgais, kas mūsu studijā labs), taisīs pilnmetrāžas (tas iznāk tā ap stundu) filmu "Kurzeme — manas mājas" vai kaut kā tamlīdzīgi. Bet kino ir jifte, ka šitā padarīšana neiznāk uz peršu rēķina. Vārdu sakot, redzēsim. Vizma Belševica laidusi klajā vēl vienu puiku un tā ieķopsējusies savas ģimenes laimes baudīšanā, ka es viņu turpat vai gadu pat matijis neesmu. Pārējie arī šansē.

Pats es tikko pabeidzu latviešu dzejas daļas korigēšanu bulgāriem (viņiem iznāk tāds Baltijas kokteilis — 10 lietuvieši + 10 latvieši + 10 igauņi, tāda kā antoloģija). Iegrūdu izdevniecībai jaunu grāmatu "Aiz simtās slāpes" (tikpat lielu kā "Dzegužlaiks"), bet, ja nu tās slāpes nav pareizi saskaitītas, tad atceries, ka iepriekš esmu brīdinājis un Tavu uzmanību vērsis uz faktu, ka ar matemātiku man nekad simpātiskas attiecības nav bijušas.

Tagad sēžu uz poēmas. Saucas "Merķelis". Vēl ne gala, ne malas. Ir tāda šaubīga ideja (par cik mana bizošana ierobežota) — tupēt pie Depkina muižiņas Daugavas krastā un dragāt vaļā. Attur vienīgi bažas, ka Merķelis var noskaisties un izbeigt šo manu idiotisko idilli, augšā celdamies un stiprus vārdus vāciski man sacīdams. Nopietni runājot, poēma būs liela (rindu ziņā).

Vēl visādas idejas pa galvu maisās, bet tās top atgaiņātas. Citādi iznāk vairāku negatīvu kopēšana uz viena papīra.

Ir vēlēšanās daudzities pa pasauli, bet tur nu diemžēl viss atkarīgs ne no dieva, bet kājas. Gribas uz Sibīriju un Tālajiem Austrumiem (vispār kopsummā pusgadu jau esmu tur vazājies). Nez vai kur citur (varbūt vienīgi Kanādā) var atrast tādas civilizācijas nesačakarētas vietiņas. Es bez šīs akumulatora uzlādēšanas nevaru, jo gadsimts ļarkšķ bezdievīgi.

Ja Tev uzrodas interese par kaut ko šeit izdoto, atraksti. Starp citu, nesen iznāca "Baņuta" iekš četrām šprāhēm (latviešu, krievu, angļu un — tur nu es negalvoju — vācu vai franču, jo mana kundze, kas tulkoja krieviski, nav varējusi atrast laiku atnest mājās pat savus brīveksemplārus).

Jā, ja Tev ir saskaršanās ar komponējošiem indivīdiem — ir runa par ārzemēs dzīvojošo darbu iekļaušanu mūsu koncertprogrammās. Protams, labāko (un ne tādu, kas, šo to apspļaudīdami, galu galā savu zemīti vien apspļauda). Tā saka.

Tā nu es Tev piemeldējies būtu. Dzīvo augsti lēkādams un taisī grāmatas kā mājas. Sveicini savu cienīto, pārējios, kā nu pats redzi. Es arī turpināšu von kleine Schmerzen machen große lieder. (Gētem laikam bija otrādi, bet es esmu malēnietis.)

Ar sirsnīgu sveicienu

Ojārs

Vilmāi Liepiņai 1969. gada 2. aprīlī

Rīgā 2. aprīlī

Cienījamā aktrise!

Vēstule kaut kur tomēr ir noklīdusi. Žēl, bet tā reizēm tomēr gadās. Vai nu pasts, vai kas.

Jūs rakstāt, ka zināms par pēdējiem jokiem, kas ar mani notikuši. Ja tas ir tas, kas patiešām ir, tad tur nekā briesmīga

nav, taču man pašam (un reizēm pēdējam) nākas dzirdēt par sevi tādu zinātnisko fantastiku, ka, cik arī tā padarīšana nav banāla, divos vārdos pateikšu, lai bezdrāts telegrāfs pie gadījuma netaisa briesmu stāstus.

Salauzt kāju uz mūsu nepārtraukti izrakņātām un neaizbērtām ietvēm nav problēma. Tur arī sprandu var nolauzt. Skaidrs, ka nevienam nav patīkami būt ierobežotam iešanu un skriešanu ziņā, taču nav sliktuma bez labuma. Netiec, kur gribi, bet nav jāiet, kur negribi. Negribas strādāt, bet — kas cits atliek? Būtu laicīgs pavasaris, būtu jānomokās ar ārā gribēšanu — pavasaris kavējas. Vārdu sakot, optimistiskais jūtam pārsver visu pārējo. Iedevu Izdevniecībai jaunu grāmatu "Aiz simtās slāpes" un daru, ko varu tālāk. Kas no tā iznāks, redzēsim. Bet, ticiet man, ka svētīgs ir tas laiciņš, ko izdodas izraut no visādām muļķīgām sanāksmēm, birokrātiskiem krustiem un paša slinkošanas. Pārmērīgi daudz uzmanības no cilvēka prasa šitais laiks un pārmērīgi maz tās veltī cilvēkam. Tad nu iznāk tas paradokss, ka cilvēks, salauzis kāju, jūtas laimīgs kā cūka, jo viņš uz brītiņu ir daudz maz saimnieks par savu laiku.

Vēlu Jums visu labāko!

Ojārs Vācietis

Annai Circenei 1969. gada 10. aprīlī

Rīgā, 10. aprīlī

Ziniet, vai nu dievs, vai velns, bet katrā ziņā kaut kas mistisks negrib, ka mēs satiekamies. Un ar katru šo mistikas negribēšanu, man rodas papildus spītība, lai tas notiktu.

Kopš 16. februāra esmu ieģipsēts (salūza kāja) un perspektīva nav visai spīdoša. Katrā ziņā līdz 24. IV vispār nedrīkst staigāt,

divdesmit ceturtajā tikai redzēs, kas būs tālāk. Optimālais variants ir tāds, ka pa vasaru būs jāmācās staigāt. Ne jums, ne man nebūs nekāda prieka satikties tādā veidā. Vārdu sakot, man nav izvēles — ja līdz rudenim nebūsit aizmirsuši, būšu ļoti priecīgs būt Vārmē. Ja aizmirsīsiet, tad acīmredzot tam tā bija jābūt.

Mīļi sveicieni visiem visiem no Ludmilas un manis paša.

Jūsu

Ojārs Vācietis

Dainai Avotiņai 1969. gada 3. maijā

Rīgā, 3. maijā

Paldies, Dainīt, par dzejoli. Vai nu tā ziedēšana iznāks, vai ne, bet kaut kam jau jābūt. Ar svētkiem apsveikt nepaspēju, jo no slimnīcas izspruku tikai trīsdesmitā vakarā. Ar slapju ģipsi, kā jau to no manis varēja gaidīt. Nez' ar ko esmu izpelņījis turienes personāla lutināšanu, bet viņi nevar saprast, kāpēc tik ļoti raujos no turienes ārā. Skaidroju, kā mācēdams, bet bēdīgi jau palika gan. Bet tas tā. Vēl vienu mēnesi tomēr piespēra klāt — līdz 30. maijam. Sevišķas emocijas tas manī neizraisīja, jo varēja būt vēl sliktāk. Viss ir kārtībā, tikai laika jautājums. Un ar laiku var darīt visu ko.

Rakstu, lai Tu zinātu, ka esmu ārā un lai Tev ienāktu prātā atvilkties ciemos. Bez visa pārējā man ar Tevi un Albertu [Jansonu] (Alberts šinīs dienās, varbūt pat rīt, solījās atnākt) jāaprunājas kā ar amatpersonām par vienu svarīgu lietu — respektīvi par manu rīcību un tās iespējamām sekām. Ar grāmatu tam nav nekāda sakara. Tā lieta nedeg, bet aprunāties vajaga.

Spiežu Tavu ķetnu —

Ojārs

Gunāram Priedem 1969. gada 4. maijā

Rīgā, 1969. g. 4. maijā

Tu manu dvēseli izglābi istajā laikā [...] es Tavu vēstuli dabūju un bez mēra priecājos. Pat svētku lenti "Optimā" ieliku [sarkana/melna], lai labāki vārdi ārā nāktu. Tagad tik es saskatu, cik liels muļķis esmu bijis, savus labākos gadus kā sunim pakaļā grūzdams! Tādas domas mani mocīja allaž pēc sarunām ar redaktoriem — neesi mācījies, palicis stulbs utt. Bet esmu kļūdijies tikai sīkumiņā: vajadzēja laikus atrast tādu pasniedzēju, kāds esi Tu, un lieta būtu darīta. I bez stipendijas nebūtu jātup, i brīva laika vairāk, i nav ko runāt. Bet nekas jau vēl nav zaudēts. Tajā būvkompanijā, kā es saprotu, jums vēl astotā trūkst. Es aprunājos ar sievu (ja tik rubulis nāk, tad viņa ir kā kaps) un esmu ar mieru. Raksti augšā tos pašus papīrus, ko tiem pārējiem, un sāksim. Pieci gan drošības pēc neliec. Ar materiālu speršanu man iet nekas, bet noliferēšanā lai sākumā man kāds piepalīdz. [...]

Viena doma man jau ir. Tu atceries droši vien Jāni — tas savus trīsarpus ir atsēdējis un, par cik tādu lopu neviens negrib ņemt darbā, iekārtojies par naktssargu tajā "Intourist" būvē uz Kirova un Ļeņina stūra [viesnīca "Latvija"]. Tam ar vienu zve-roboju pietiek, un ved ārā kaut vai ceļamo krānu. Man tikai sūdīgi ar šoferiem. Bez dzeršanas zagt nebrauc, bet kad piedze-ras, tad nevar ne pazagt, ne pabraukt. Ja Tev tehnikumā ir kārtīgi zeļļi, tad to auklu nav ko pūdēt un mēs varam sākt kaut vai vesela mikrorajona robežās.

Vispār es jau Tev sen gribēju teikt kā čalis čalim — met to rakstnieka šefiti pie malas — sūds vien tur sanāk. Man vienā dropē Osmanis žēlojās — kā dari godīgi — priekšnieki lamā, kā sāc šefiti, tauta d... virsū. Tā ir. Kas tad atliek — sūdos vēl neviens nav nosities, bet no lamāšanas viens otrs infarktu ir dabūjis gan. Padomā ar aukstu galvu — svēta patiesība!

Tos dievvārdu pantiņus es iedevu sievasmātei. Pats tā provizoriski apskatījos — par caru tur tā sirsnīgi, dieva arī diezgan, domāju, lai sievasmāte paprovē, a šī uzreiz (nu, meldiņu jau Tu neesi klāt pielicis) — “Ar kaujas saucieniem uz lūpām”..., “Marseljēzi” utt. — skaidrs, ka iznāk vēl sliktāk nekā Pakulei. Aiztriecu kaimiņu pēc korteliša, tad mēģināsim paši.

Tad nu sūti tos papīrus fiksāk, lai var sākt kaut ko darīt.

Ar lielu sveicienu

pats jau zini — kas

Annai Circenei 1969. gada 8. maijā

Rīgā. 8. maijā.

Labdien “sakautrējusies”! Kāpēc vajag vellu dzīt no turienes vai uz turieni, kur viņa nav? Manā saprašanā mēs vienalga runājam uz “Tu”, vai nu saucam viens otru par mis, misteru, biedreni, biedru vai citādi.

[..] Uz visām vadībām nospļaujoties, es negribēju tikai vienu — lai kāds no tiešām Jūsējiem domātu, ka man negribas būt pie jums. Sanāca tik fatāli glupji, ka tā varēja domāt. Bet bija tā, ka es pavisam nevarēju. Ar izlaidumu pagaidām paliek tāpat, jo pa to nepilno mēnesi neko ar mani izdarīt nepaspēja. Vienīgais labums, ka bija iespēja izslēgties no visāda veida stulbiem sīkumiem, kas reizēm nokauj vairāk nekā īstas lietas.

Neprasiet, kur redzu Jūsu dūšu. Tas ir tas pats, kas prasīt, kāpēc iemīlējies un — par cik. Dūša ir.

Un es viņu redzu.

Cieņa pašam pret sevi — tas ir tāds vienreizīgums, kuru var atļauties tikai pa īstam cilvēki. Jūs to varat un lētāk arī neņemiet.

Uzrakstiet taču beidzot savu vārdu, jo "B. Circene" nav tā runāšana un es katrā teikumā stomos. Nedomājiet, ka lienu "tudraugos", bet tā tas ir. Un nav nekādas vajadzības, lai Jūs nesauktu vārdā. Droši vien Jūs teicāt, kā Jūs sauc, bet es aizmirsu to ne aiz sklerozes vai paviršības, bet, godīgi sakot, riktīgu cilvēku priekšā es apmulstu, aizmirstu visu un atceros tikai, kas viņi ir. Atceros abstrakti. Uz — ilgi. Jo viņu ir maz.

Kad kas būs skaidrs, rakstīšu.

Jūsu

Ojārs Vācietis

Gunāram Priedem 1969. gada 27. maijā

27. V 69. g.

Jūsu anonīmo vēstuli saņēmu. Svēts sašutums liek atbildēt bez kavēšanās, kaut arī Jūs, rezuspērtiķi, nemaz neesat pelnījis, lai ar Jums runā cilvēcīgi.

Pirmām kārtām, Jūs, žurkas astesspalva, atļaujaties apgalvot, ka tikai Jūs, Mao Cze-duna krustdēl, zināt Ventspils rajona padomju pilsoņu bijušo valodu. Kur Jūs konkrēti esat bijis tajā sociāli nozīmīgajā momentā, kad notika kulakiem rekvizētā kauna taisnīga sadalīšana starp darbaļaudīm? Klusējat? Mēs no savas puses varam atbildēt ar Ķīnas tautu tēva Paša Sarka-nākā Sauļa 9. hunveibinu salidojuma nobeigumā sacīto: — Ahā! Jūs bez kaut kādas politiskas platformas slapstījāties pa mežu, ķengājāt b. Bauģi un zagāt kartupeļus vēl nenostiprinājušos kolhozu druvās. Neklausoties Jūsu smērējumā, kolhozi tomēr nostiprinājās un b. Bauģis ar sajūsmu apdzied darba rūķus kolhozā "Lāčplēsis"! Viņam ir sava platforma un pa mežu viņš neslapstās, jo tur pagaidām nav tējnīcas un kolhoza priekšsēdētājam,

kuru b. Bauģis patlaban apdzied, nav praktiskas iespējas tik ilgi mežā pozēt. Jūs, telēķi, nevarat pat aptvert arī tās lielās sociālās izmaiņas, kas notikušas Ventspils rajonā. Tišuprāt sagrozīdams faktus, Jūs izliekaties neredzam jauno kūti Talsu raj. b. Raiņa v. nos. kolhozā, par pārējiem kultmasu pasākumiem nerunājot. Minētās kūts vietā feodālās Latvijas laikā bija vienīgi nožēlojams ievu puduris, kur aizsargu svētkos iztapīgi čivināja t.s. lakstīgalas. Jau tolaik b. Rainis liesmaini izsaucās: “Ak, lakstīgala, nedziedi!” — taču realizēt tautas tribūna saukli buržuāziskās reakcijas apstākļos nebija iespējams. Protams, Jūs, zaftē, par to pat padomājis neesat. Citāti Jūsu paskvilā ņemti no plutokrātu padibenēm, turpretī no padomju rakstniekiem Jūs bijāt spējīgs nocitēt vienu vienīgu vārdu “sūds” (A. Sakse) un to pašu ar daudzpunktiem. Vairāk nekā zīmīgi! Savu zvērisko naidu pret visu progresīvo un savas kaitnieciskās tieksmes Jūs, amerikāņu bifšteks, nevarat noslēpt pat aploksnes izvēlē. Aiz šķietami nevainīgā atgādinājuma par “Jūras pērli” slēpjās nekautrīgs aicinājums nodzerties līdz kreklam. Tādi aicinājumi padomju cilvēkam ir sveši un, ja tos reizēm uzklausa, tad ikviens ar plašām tautas masām saskarē nākošs darbinieks pastāvīgi apzinās, ka dzert vajag dziļi meža masīvā, un arī pašu visisāko runu runājot, turēt papīru mutei priekšā. Tātad Jūsu zemteksti ir saprastī un diversija nav pilnīgi izdevusies.

Jūs, pastardienas slika, bez šaubām cerējāt, ka Jūsu abstrakti humānistiskā savārstījuma rezultātā apstāsies darbs mūsu rūpnīcās, šahtās un pienotavās, jūs gaidījāt, ka b. Bauģis nāks pie prāta un izbeigs, jūs bijāt pārliecināts, ka talsinieki un ar viņiem reizē visa tauta atkal stādīs ievas. Gluži otrādi! Mēs zīmogojam ar kaunu Jūs un Jūsu blurstiķi! Lielā patriotisma pacēlumā visi strādā tā, ka rūpnīcu nevar atšķirt no šahtas un šahtu no pienotavas. B. Bauģis aizrakstās tik tālu, ka agrāk tas rādījās tikai sapņos. Talsinieki, kuru bijušo valodu Jūs gribējāt neķītros nolūkos monopolizēt, ne tikvien nestāda neko, bet izcirtuši visu, kas tiem stājies ceļā Jūsu smērējuma izraisītā sašutuma brīdī.

Un mūsu sajūsmu it nemaz neaptumšo tas fakts, ka vietām cietašas telefona līnijas. Pēc kara postījumu bija vairāk, bet arī tas mūsu attīstību nespēja aizkavēt.

Pieklājība un takta sajūta neļauj nosaukt Jūs, .. ērzel, īstajos vārdos, taču mēs ceram, ka Jūs tos samānīsīt arī caur elementāro pieklājību.

Ar nepretenciozu sveicienu

Jūsu adresāts

Veltai Tomai 1969. gada 7. jūlijā

Rīgā, 7. VII 69. g.

Tā nu tas ir iznācis, ka Tu nekur neesi aizbraukusi. Vakar Merķelis man to visā nopietnībā apgalvoja un tad jau, man šķiet, nav ko mēģināt apšaubīt.

Līgo svētku rītā Tevi vajadzēja raut žagām, jo pieminēta tiki daudzkārt, sevišķi tajā brīdī, kad galīgi bija skaidrs, ka uz lidmašīnu nepaspējam. Es mašīnu nevadu (nav vadītāja apliecības), tie, kas vada, savukārt nebija uz to spējīgi. Lidmašīna cēlās mums pāri (bijām 10—15 kilometrus no aerodroma), tā ka dusmoties, ka netiki pavadīta, Tu nevari — lidmašīnu mēs redzējām un Tevi tur iekšā iedomājāmies. Ja Tu pa iluminatoru redzēji Daugavu, tad divi no tiem skudriņām uz krasta bijām mēs ar Ludmilu.

Lasu Tevi, skatos, kā jasmīni birst, sāk ziedēt liepas, un pa reizei rakstu pats, kad vajaga izlādēties. Vārdu sakot, viss it kā normāli. Un, ja arī nebūs, tad ar tetera kāju var arī skrāpēties.

Mīļi sveicieni no Ludmilas. Apmēram pēc nedēļas es Tev rakstīšu. Nepazūdi.

Sveicini, ko uzskati par vajadzīgu.

Ojārs

Ievai Bratkai 1969. (?) gadā

Par Ievu, saulē izceptu un Rakstnieku anštaltē nodzītu bālu un tievu, un par viņas nesalaužamo garu, kurš sola mums zinātniecistīgu apceri dot, ja ne uz šo rudeni, tad uz nākošo pavasaru.

Tad, kad galds pa ielu lakstīs,
Ieva kursa darbu rakstīs.

Rakstīs tā par mūsu dzeju,
Par tās dibenu un seju.

Vējānu par lusti slavēs,
Auziņu par skumjām ravēs.

Trieks no Parnasa ar vicu
Formālisti Belševicu.

Teiks, ka tomēr Vitauts Ļūdēns
Formas ziņā vietām šļūdēns.

Un, ka tomēr vajag lūkot
Vācietim ļaut mazāk kūkot.

Darbā būs par varas makti
Superkaitnieciski fakti.

Dzejā, ko šķind Laimis Līvēns,
Staigā Dievs un spļauj kā sivēns.

Dzejā, Ziedonis ko pienes,
Zemas šļakas ķēmiņienes.

Zirgu Čaklais pat nav sējis,
Bet kaut kur tur iemūrējis.

Miltos maļ ar dzirnu šķību
Peters padomjīstenību.

Kas tad vairs par ceļiem tāliem
Ir no mums līdz kanibāliem.

Paraugam ir jāņem Ķempi,
Kura apdzied katru lempi.

No pat Spānijas līdz Peru
Un no Staļina līdz Neru.

Vārdu sakot, dzejas lapas
Lielākoties der uz tapas.

Un par idejisko slieci
Krauliņš Ievam ieliks pieci.

Gunāram Priedem 1969. gada 21. jūlijā

Semme, Semme, kur ta Semme, ko tee tawi dehli prassa,
Semme, ta irr walsts.

(20. gaddusimteņņa nesinahma dseiju darihtaja perscha)

Woi tu mas arri sinni ieksch ka manna sirds stahw? Nu tad
us=minni. Us to Semmi. Kad tupiņņi aug un rohse seed, ta
wehl newaid Semme. Un mehslota ta arridsan wehl Semme
ne=irr. Kod tu dikten sa=baidihts garr Semmi krihti ais sewis,
tad ari tee tawi niķi irr.

Semme irr, kad tu pazillahts un smarcschu swaidits us eelu ei un blāu lai ta Semme dsihwo, koutsch ta mirruse us=teiz. Un warras Kungs us tew azzi met un tawu darbu us=teiz. Sweht=laimiba zaur tewi eet ka Mahzitajs zaur kap=sehtu un tew nahk ta Leela Mihliba ko sinn dasch tautas dseiju darrihtajs.

Kas walsts irr, to es ne=sinnu. Ka eeksh raksteen stahw — Walsts irr, kad diwi-trihs brahļi Semmes gabbalu ee=ņemm, stabbus apkahrt leek un us dsihwibu un nahwi stahw. Kas pahri stabbeem leen, tas nosists teek. Bet ja abbi-trihs brahļi is=laidihgu dsihwi wed un par speķķi tohp, ka zitti simt Brahļi pahr stabeem leen un us=dsihwoschannu ap=mettas, tad abbus-trihs brahļus us gaļļu sit un Walsts ne=irr.

Eeksch ta arridsan manna Sirds stahw uz un tewi us to sweizinnadams paleeku
taws garra radineeks

21. VII 69. g.

Annai Circenei 1969. gada 17. septembrī

Rīgā, 17. IX 69. g.

Ar atbildi aizkavējos, jo dzejas dienās te gāja kā pa trako māju. Un otrs iemesls arī — man īsti nav skaidrības par savu laiku — iespējams, ka aizbraucu uz Poliju. [..]

Formalitātes kārtot nevajaga, jo braukšu pa “klusu”, t.i., RS klubu nebrīdinot, jo ir liela uzstāšanos slodze un tur var sākt izrādīt nevajadzīgu saudzību — rūks, ka nevajaga braukt un tamlīdzīgi. Vārdu sakot — 25. septembrī es Jums zvanu un Jūs man teiksiet, kad un kas jādara.

Bērnu grāmata būs nākošgad, man vēl pašam nav skaidrs — kāda un kā sauksies. Jo vairāk materiāla, jo vieglāk rakstīt, tāpēc Jums varbūt derētu apskatīties žurnālus “Draugs” un “Zilīte”, pēdējo divu gadu komplektus. Citur nekā būtiska nav.

Tātad uz sadzirdēšanos divdesmit piektajā.

Jūsu

Ojārs Vācietis

Veltai Tomai 1969. gada 19. septembrī

Rīgā, 19. IX 69.

Mīļā Velta!

Kā tiku uz pekām, tā sāku blandīties apkārt un vispār diezgan sekmīgi atbrīvojos no civilizācijas. Tāpēc arī nerakstīju. Vēl arī tāpēc, ka tomēr cerēju uz Merķeļa atrašanos. Diemžēl... Tā vēstule ar visu ierakstīšanu ir kā ūdenī iekritusi un es nekādas pēdas sadzīt nevaru. Skumji. Pārējais viss ir saņemts. Par Klīdzēja parakstu drusciņ brīnījos, jo domāju, ka viņš uz mani ir noskaities. Labi, ka tā nav.

Pie mums sākas rudens lieti un man personīgi rakstāmais laiks. Vasarā mana pildspalva nedarbojas, toties blandīšanās instinkts zeļ. Kad uztaps kaut kas, par ko nav kauns, aizsūtīšu.

Tevi vajadzēja raut žagām, jo pieminēta tiec visai bieži. Ludmila vien kādas simts reizes — tikpat, cik reižu taisījusies Tev rakstīt. Kā gailis uz perēšanu. Vai pārējie Tev ir rakstījuši? Taisījušies ir, to es zinu, bet starp taisīšanos un izdarīšanu ir milzīga starpība. Man Tu vispār nešķieti aizbraukusi, jo, kad vien gribu, ņemu un izklusējos vai izrunājos par visu ko. Cik nu tāda jūtu un domu telepātija ir jēdzīga, tā ir cita lieta.

Apmēram pēc mēneša vajaga būt manai grāmatai, tad Tu to dabūsi. Cerēsim, ka tai Merķeļa liktenis nebūs. Mans "Merķelis" vēl nav gatavs, jo mans "sēņu" laiks tikai tagad sākas.

Dzejas dienās te gāja kā pa mazu ellīti. Es pats vazājos pa Limbažiem, Mazsalacu un Salacgrīvu, pa to stūri. Žēl, ka nevaru Tevi ielūgt (lūgt jau var, bet Tu vienalga neatbrauksi) uz saviem vakariem 23. un 26. septembrī Ģildē un Dubultu baznīcā. Par pēdējo nejuties šokēta, nekāds hunveibins es neesmu, bet Dubultu draudze ir izputējusi, baznīca stāv tukša un kāpēc tur dzeju nevarētu lasīt? Nekādas grēka sajūtas man nav.

Tavs lakatiņš staigā pa Rīgu un nēsātāja liek mīļi Tevi sveicināt. Sveicieni arī no citiem. Pasveicini no manis visus, kas kartiņu parakstījuši, jo sevišķi Olafu [Stumbru], kura fluīdi spokojas pa Bierīņiem un kurš kartiņā uzrakstījis veselus četrus vārdus garu monologu.

Lai nu kā, bet Dziesmu svētkos es Tevi ceru redzēt — mīļu, priecīgu, ar vienu vārdu — Veltu.

Sūtu Tev to lietu, kurš pašreiz līst, un to mākonī, no kura līst, un to pilsētu, pār kuru tas līst, un tās dālijas, kas, neskatoties uz lietaino laiku, tomēr ir priecīgas.

Ojārs

Dainai Avotiņai 1969. gada 25. novembrī

Rīgā, 25. XI 69. g.

[..] Rīgā viss pa vecam. Jo es nekur neesmu bijis un neko nezīnu. Līdz 1. XII mani negrib laist ārā, bet par 28. XI (Saldu) mēs vienojamies tā, ka tā ārā būšana neskaitās ārā būšana. Manam bronhītam tāds "ne šis, ne tas" laiks nepatīk. Tā nu es te dzīvoju un pa telefonu sadarbojos ar savu redakciju, jo mana

priekšniece, sekojot Tavam piemēram, uz nedēļu lustēsies Viļņā.

Aļģi pieteikt es acumirkli nevaru — man trūkst vēl 300 rindu Jožefa — un pēdējo brīdinājumu no Vizmas [Lāces] saņēmu pirms kādām pāris nedēļām, ja ne agrāk. Jožefa nodošanas mirkli Aļģis arī taps pieteikts, un tas, ja ne šonedēļ, tad nākošpirmdien notiks.

Man te ir 1001 ķibeles, un tāpēc dzīve šķiet vismaz daudzveidīga vai tūkstošveidīga, kā teiktu Pliekšāns.

Labi. Slaisties tālāk. Rīt man būs lustīga diena, vakarā rakstišu Tev pa īstam. Šis — tāpat vien — kvīte, ka vēstuli esmu saņēmis.

Ojārs

Dainai Avotiņai 1969. gada 2. decembrī

Rīgā, 2. XII 69. g.

Izsapņot Tevi es izsapņoju, taču ne tā, kā bija domāts. Sapņi neklausā. Kādā dullā brīdī izstāstīšu. Uz papīra tas nav rakstāms.

Es joprojām nīkuļoju, jo šitā 0°, -1°, +1° temperatūra priekš manis ir kā zobu sāpes. Remontējos, lai tiktu uz Maskavu, jo Pinkainais [Imants Ziedonis] nebrauks un ikviens nākošais atkritējs var nostādīt grupu grūtā stāvoklī. Pats viņš stāsta, ka slikti jūtas, bet ir laikam arī vēl citi iemesli. Kā tas arī nebūtu — 8. XII man jābūt uz strīpas.

Aļģi es pieteicu. Kad atbrauksi, piesaki apjomu, jo es jau laikam būšu Maskavā vēl.

Vairākkārt taisījos braukt pie Tevis inspekcijas braucienā, taču pēdējā brīdī vienmēr nobaidīju sevi ar to, ka būšu nelaikā

un nevietā. Tas tomēr mani baida visvairāk, un to Tu ļoti labi zini.

Maskavā jāmēģina izlādēties, kaut arī laika trūkums un pēdējie notikumi var to prieku neļaut.

Saldū bija pa vidam. Publika ne visai. Prieecīgi, ka sapazīnāties ar Andri Jakubānu (viņš brauca Gailīša vietā). Inese [Priedīte] arī simpātiska. Izrādījās, ka tepat pie Māras dīķa dzīvo.

Vispār, čalīt, kaut negribas, bet kaut kas ar mani nav kārtībā jau ilgāku laiku. Tev es to varu sacīt un pats sev. Citiem tas nav ne vajadzīgi, ne interesanti. Gan es Tevi reiz nosperšu un izrunāšos galīgi sauss, līdz pēdējai pilītei. Reizēm tas līdzot. Es pats neesmu mēģinājis. Vismaz līdz galam ne.

Lai Tev labi rakstās un labi dzīvojas. Tavš, kā bijis, tā palicis —

Ojārs

Jezupam Laganovskim 1969. gada 29. decembrī

29. decembrī

Mr. Laganowsky, man ir tas goc absweikt Jums ar to, ka 1 gac nobeigt goc godam.

Lai Jums ir Jauns gac 9.000.000 kg talent, 1970 x veselip, daudz dolāru, fr. un %!

To Messer Jūs dabūt 1969. gac...

Ar bezgalig zeenischan

Kronprinz Pahrdaugau und Hagenberg

O. von Deutsch

Uldim Auseklim 1970. gada 20. janvārī

Rīgā, 20. I 70. g.

Cien. b. Ausekli,
arī Jūs — ar Jauno gadu! Paldies par novēlējumiem.

Par tām fotogrāfijām. Ilgu laiku man izdevās izvairīties no tamlīdzīgām lietām vispār. Ne aiz koķetērijas, bet aiz svētas pārliecības, ka rakstnieka vienīgais ir tas, ko viņš raksta. Pārējais nevienu nevar interesēt un arī nevajaga. Tagad jau vairs nav ko. Tātad — fotogrāfijas būs. Teiksim — līdz 10. februārim, jo mans fotogrāfs [Ojārs Martinsons] ir sagripojies un pie citiem man ir bēdīga prakse — filma taču paliek pie viņiem un tie, sātani, kopē, cik grib, un dod, kam grib. [..]

Ar sirsnīgu sveicienu

Jūsu

Ojārs Vācietis

Vilmai Liepiņai 1970. gada 4. maijā

Rīgā, 4. V 70. g.

Jūsu vēstule, kā vienmēr, mani ļoti iepriecināja un satrauca arī. Visiem ir periodi, kad padarītais šķiet nekas, tā man arī bija nupat. Es par to vairs neuztraucos, jo pēc katras tādas sevis lādēšanas un mušīšanas seko tāda rakstīšana, kad ne kritikai, ne paškritikai nav itin nekādas varas un nozīmes. Tā ir laikam tāda neizbēgama atteikšanās un atgrūšanās no sevis, lai tiktu pie kaut kā vismaz citādāka, nekā bijis. Tieši tādā brīdī es

saņēmu Jūsu vēstuli. Paldies dievam — tā sevis izpēršana ir cauri un Jūsu vēstules mīļumu es varu novērtēt pilnīgi. Paldies. Centīšos to nopelnīt.

Pret Māri [Čaklo] man grūti būt objektīvam daudzu iemeslu dēļ, taču vienu gan es ne tik daudz saprotu, cik jūtu — mēs attālināties arvien vairāk un principiālāk. Agrāk — “Pirmdienas” laikos bija savādāk. Vai tas uz labu, vai sliktu, nezinu. Man tikai šķiet, ka aiz iluzoriskā dziļuma (profesionāli Māris kļūst spēcīgāks no grāmatas uz grāmatu — es domāju rakstīšanas tehniku) sāk slēpties ne tik daudz domu, kā jūtu paviršība. Tieši — paviršība. Cilvēkiem, kas paši ir tādi, tas var patikt, pat sajūsmināt, bet ko lai dara tie, kas ir citādi? Ne Māris vien, vēl ir prāvs pulciņš (un vissāpīgāk, ka paši jaunākie), kas acīmredzot rīkojas pēc principa, ka māksliniekam ir atļauts viss. Māksliniekam patiešām viņa publiskās asiņošanas dēļ ir atļauts viss, tikai to vajag pareizi saprast. Tas ir tāpat kā ar bērniem. No tiem, kuriem aizliedz to un aizliedz to, izaug cilvēki, kas vēlāk dzīvē atļaujas visu, neapjēdzot, kas labs, kas slikts. Varbūt, ka dažam mūsu dzejniekam arī sīkumaini ir gāzuši virsū veselu aizliegumu lavīnu un tas viņos radījis sajukumu. Varbūt.

Es atceros Andri Vējānu no paša viņa sākuma. No šodienas skatoties, tas liktos savādāk, — jāņem, kā toreiz bija. Viņam bija tīra, es teiktu, bērnišķīga jūsma. Tā valdzināja, tā patika. Vējāns izkopa rakstīšanas tehniku, bet pats sevi ne. Un kas nu tagad ir? Pieaudzis zīdains. Es to saku ne aiz kāda ļaunuma, drīzāk aiz sāpēm, jo par cita nelaimi priecāties man iemācīties nebija ne laika, ne iespējas. Un, paldies Dievam. Vējāns nav vienīgais, kas mākslinieka meklēšanu, maldīšanos, kļūdišanos un atrašanu aizvieto ar profesionālu rutīnu, kur ne meklēšanas, ne atrašanas nav.

Uz Lasmani es biju gluži vienkārši noskaities. Cilvēks var rakstīt, ko vien grib, bet, ja viņš, zinādams visu netīro intrigu kamolu, ko pin ap Vizmu Belševicu, atļaujas čiepstēšanu (publiski “Karogā”), kas ož pēc politiskas šantāžas, tad bez publiskas

atbildes tas palikt nevar. Citādi — kas mēs būtu par kolēģiem un cilvēkiem! Tāpēc častuškas es nolasiju Ģildē un savu pieņēmumu skaitu par izpildītu. Kam tas nepatīk, lai lamājas, cik tikai ādā lien.

Vēlu Jums visu labu!

Jūsu

Ojārs Vācietis

Monikai Zariņai 1970. gada 23. jūlijā

Rīgā, tieši mēnesi pēc Ligo svētkiem, 1970.

Man nav nekādas pārlicības, ka Tu šo vēstuli saņemsi, jo vari jau būt Austrālijā (par tādu variantu runāji), Polinēzijā, Madagaskarā vai vēl kaut kur citur, tāpēc miljons vārdu vietā, kas man būtu Tev sakāmi, mēģināšu iztikt ar mazāku skaitu.

Miļā Monika, es šeit ne pie kādas skaidrības nevarēju tikt. Anerauds man atmuršķēja, ka esot Tavu braukt vēlēšanās apliecinājumu saņēmis par vēlu, minēja kaut kādu 17-to. Jūlijs taču tas nevarētu būt? Arī atbildējis esot, bet atbildi neesot saņēmis. Tas ir viss, ko man izdevās uzzināt. Ka Tu pie mums būtu kaut kāda persona non grata — par to nemaz nevar būt nekādas runas, tāpēc man šī lieta šķiet jo vairāk dīvaina. Olafs Stumbrs jau labu laiku ir šeit un, spriežot pēc viņa pašreizējā noskaņojuma, domā palikt vismaz pāris mēnešus. Valdis Krāslavietis arī taisās braukt prom tikai mēneša beigās — ap 30-to. Vienīgi Velta Toma atrakstīja, ka netiek, bet tam ir savi viņas pašas personīgi iemesli. Tāpēc Tevis nebūšana šeit rada manī lielu neizprašanu un, pats par sevi saprotams, bēdāšanos.

Reizēm man šķiet, ka esmu redzējis Tevi vakar, reizēm — ka pirms pāris gadsimtiem. Gadsimti uzmācas vienmēr, kad Rīgā kaut kas zied. Tā notika, kad bira kļavas, kad ziedēja (šogad reizē) ceriņi un jasmīni. Tā tas bija, kad ziedēja liepas, kuras tagad jau iet uz beigām. Tādās reizēs es nevaru Tev rakstīt, jo laika un kilometriskais attālums šķiet nepārvarams un sakāmais — nepasakāms. Kad Tu šķieties satikta vakar, vēstuli rakstīt liekas nedabiski, jo, lai cik mēs nefetišizētu rakstīta un runāta vārda spēku, vārdu cilvēcei ir un paliek par maz. Un vēl — reizēm esi kā izšauta flinte — nav pašam sev ko sacīt, kur nu vēl citiem. Tāpēc man vēstuļu rakstīšana iet kā pa celmiem. Ruta [Spīrsa] droši vien mani jau ir norakstījusi lūžņos, jo nevaru atcerēties, kad būtu viņai kādu rindiņu sūtījis. Cūcīgi. Nav jau viņa vienīgā, ar ko tā esmu izrīkojies (mikroskopisks mierinājumiņš) — Olafs pirms šurpbraukšanas griezās pie manis, sekojošus vārdus sacīdams: “Ko klusē, kā tinti mutē ieņēmis?” Citi lamājas vēl slaidāk. Nedomā, Monika, ka es taisnojos — paskaidroju kā mācēdams, lai Tu nesāktu domāt, ka ir kas nopietns noticis.

Tagad gaidu no Tevis kādu ziņu. Nevar būt, ka Tev nekas nav atbildēts. Varbūt pati esi pārdomājusi? Kādi plāni? Gari rakstīt negribas, ja nav pārlicības, ka teiktais Tevi sasniedz. Piedod, ja adresē kāda burta kļūda — es taču angļiski ne bē, ne mē. Tātad gaidu no Tevis kādu ziņu.

Tavs Ojārs

Veltai Tomai 1970. gada 29. jūlijā

Rīgā, 29.VII 70. g.

Mijā Velta,

tā tas laiks iet un nevar saprast, kur paliek... Krāslavieti nevaru sazvanīt, mani trenc redakcijas komandējumā, baidos, ka viņš pa to laiku var pazust, tāpēc rakstu ellišķīgā steigā (komandējumā praktiski nekam laika neiznāks).

Tavi brīnišķīgie akmeņi spīd Rīgas gaismā. Es biju galīgi satriekts, kad man tos iedeva. Kopš bērnības (ļoti aizrāvos ar ģeoloģiju) man tie rēgojās sapņos un nomodā. Vēlāk — Rīgā tos dabūju redzēt ar acīm. Tu esi trāpījusi vecā, bet uz visu mūžu paliekošā punktā. Paldies teikt — par maz.

Tevi gaidīja Līgo un Dziesmu svētki, Rīga, Merķelis un draugi, kuru skaitu Tu nemaz nezini. Netieši jau Tu biji klāt ar to, ka nodrukāja "Svešuma Balss" (tagad tur ņemas Z. Skujiņš), bet — kas tad ir "netieši"... Par to, kas šeit norisinājās, Tev labāk izstāstīs Valdis Krāslavietis un Olafs [Stumbrs], kurš gan, acīmredzot, te paliks vēl pāris mēnešus, tā viņš patlaban ir noskaņojies.

Man rakstās suniski daudz (inflācija), baidos, ka vajadzēs piebremzēties. Izdevniecībā ir grāmata bērniem un "Melnās ogas". Pirmā jau zīmējas, otras nobriešana ir atkarīga (kā jau katrai ogai) no laika apstākļiem.

Vispār, jaunas grāmatas būs. Tādas, kas liek sevi lasīt. Nesen ražošanā (tā pie mums sauc drukāšanu) aizgāja Montas Kromas "Lūpas. Tu. Lūpas. Es" un vēl citas. Ziedoņa "Kurzemīti" Tu acīmredzot esi jau dabūjusi.

Negaidīti un pārāk agri no mums aizgāja Bruno Saulītis. Tādi pēkšņumi vienmēr izraisa pelēkas un melnas domas. Mēs nebijām draugi, taču aiz šī sliekšņa visi rēķini ir slēgti.

Šovasar nekur tālu (atskaitot septembra beigās — oktobra sākumā uz Poliju) netieku, bet, zini, izrādās, ka mūsu pašu

Latvija ir milzīga terra incognita. Jo vairāk zini, jo vairāk tas apstiprinās. Tāpēc man vēlreiz jāatgriežas pie sava vēl nesen izpildīta šķituša principa: kamēr nezini savu zemi kā piecus pirkstus, nav ko dzīties pēc kilometru tūkstošiem. Jāatgriežas un pacietīgi jāpilda tālāk.

Kā Tev dzīvojas? Kas jauns? Kas būs? Ludmila (lielāku slaistu uz pasaules es nezinu) taisās Tev rakstīt, bet, uzzinājusi, ka es jau to daru, sūta vissirsnīgākās labasdienas. Pagaidām.

Visu pašu, pašu, pašu, pašu, pašu, pašu, pašu ...

Tavs Ojārs

Rutai Spīrsai 1970. gada 31. jūlijā

Rīgā, 31. VII 70. g.

Kas ir noticis ar laiku, Ruta? Ko viņš tā jož? Bet šodien ir Rutas un es Tev sūtu zvaniņus. Tie, kas pašlaik zied ārā, ne ar kādiem pastiem pie Tevis nokļūt nevar, tāpēc sūtu šos. Viņi ir zili (to, protams, uz kartītes redzēt nevar), bet Tu vari iedomāt, kādā vien krāsā gribi, jo šodien ir Tava diena un Tu esi virspavēlniece.

Nezinu pats, ar ko sākt, jo milzums ūdeņu ir aiztecējis. Grūti atcerēties zilbi, ar kuru beidzām. Sāksim ar to, ka zelta pildspalva pa šo laiku ir kalpojusi uzticīgi un līdz galam. Diemžēl ne viss ir zelts, kas ar to uzrakstīts. Tas arī būtu par daudz gribēts, jo, lai arī kādos vīra gados es neskaitītos, kucēns vien esmu (vēstuļu rakstīšanā pat īsts sunc). Pastāv aizdomas, ka tādā līmenī man arī palikt. Sen jau aiz muguras ir viszināšana, tagad kā lavīna nāk jēga, ka nekā nezini.

Līgo nolīgojās, dziesmu karuselis izvirpuļoja, tagad ir tāds zināmā mērā klusums. Visi izšķīduši, kur kurais. Cits ceļ māju

(I. Ziedonis u.c.), cits guļ jūrmalā, es atvainojos, ar nabu uz augšu, cits blandās apkārt, kā dieva nepieņemts. Dažs dullais arī skrapšķina uz papīra, tajā skaitā arī Tavs, pašreiz vēstuli rakstošais, subjekts. Tupu "Merķelim" klāt un neredzu, kad un kā tas beigsies. Baidos, ka manuskriptu (ja tas vispār kādreiz būs gatavs) uz izdevniecību vajadzēs vest ar ziloni.

Kas vēl jauns? Pētera baznīcas tornis slejas augšup burtiski acīm redzami. Vakar trūka vēl divu augšējo torņa skeleta posmu, smailes un gaiļa. Gailis jau ir izliets un pagrabā gaida. Kad iešu vēstuli sūtīt, jāpaskatās, cik tālu šodien tikuši (sestdien un svētdien visiem ir atpūtas dienas, tad jau nekas darīts netiks). Tās būs lielas lustes, kad uzvilks gaili. Pēc tradīcijas (no kuras lējējmeistars neparko, kaut arī ir krietni, krietni gadus, negrib atteikties, lai arī cik viņa gadu dēļ no šīs lietas tiek atrunāts) meistaram jāsežas jau torņa galā esošajam gailim jāteniski virsū un turpat jāizdzer pudele šampanieša. Ka torņa galā viņš tiks un šampanieti izdzers, par to nav nekādu šaubu, bet — kā pēc šīs ceremonijas nokļūs lejā, tas jau ir problemātiski. Paļausimies uz mūsdienu moderno tehniku.

Kā Tev iet? Vai parki tādi paši, kādus rādīji? Gaidu kādu ziņu. Rīgā nebūšu acīmredzot vienīgi septembra beigās un oktobra sākumā.

Sveicieni no Rīgas pašas un no visiem, kas Tevi šeit mīļo (pašreiz daudzu nav šeit, bet man jau gadsimtu agrāk ir sacīts, ja rakstu, lai sveicienus nododu).

Ar visu vislabāko — Tavs

Ojārs

Gunāram Priedem 1970. gada 22. augustā

(uz blankas "Draugs")

1970. g. 22. augustā

Cien. b. Gunār,

Tava vēstule smaržo pēc melanholijas. [..]

Vakar bija lielas lustes. Tev arī vajadzēja būt (bet — ej nu prasi kaut ko no profesionāļiem!). Sazvanīt nevarēju. Neatbildēja. Drusku kutināja kreisajā pusē, kad Saulītis sēdās jāteniski uz gaiļa, izdzēra savu šampanieti un meta glāzi lejā. Man līdz tam šķita, ka mūsu XX gs. tādas lietas ir diezgan subjektīvas, bet... Dzīve tomēr ir *v i s u v a r e n a!* Ja reizēm tas nav tā, tad *m ē s* pie tā esam vainīgi (un neviens cits). No liķiem prasa tikai to, lai viņi zārkā guļ mierīgi (dažs to nav spējīgs izdarīt).

Gunār, kad Tu atbrauksi no Bebreņes (kur bebru, protams, vairs nav), piezvani man. ..

Izrāvu Vizmu uz to Pētera gaiļa skatīšanos. Ilgi viņā kāvās sirdsapziņa ar mātes sūtību (Klāvs bija jāpavada uz basketbola (!?) treniņu), bet sirdsapziņa ņēma virsroku.

Man ir grāmata par 1905. g. revolucionāru spīdzināšanu — faktiski stenogramma: "Spihdsinaschanas Baltijā". (Interpelācija II valsts domē). Pilnīgas domnieku un ministru runas schinī jautājumā. A. Jurjana apgahdeens. Peterburgā, 1907. Te nāk laukā daudz kas, ko mēs — trīsdesmitie — par Piekto gadu nezinām. Rakstām švuncīgi, bet dzīve, cīņa, ideāli ir bijuši vēl švuncīgāki.

Zini, mums, kas nekādu 1905. gadu neredzēja, to izlasīt ir vismaz svētīgi, ja ne vairāk. Man tas iešķīla dzirksteli (tāpat kā Vizmai vakar) ne jau obligāti par Piekto gadu, bet viss vienalga, par ko, rakstīt. Varbūt tā ir sadista filosofija, bet manī šīs ciešanas izgaismo kaut ko citu — labā lielumu, tīrību, augstumu — pat nevar pateikt, ko, bet ar mūsu ikdienas kategorijām — *N E - I Z M Ē R O J A M U*. Ja ne rakstīt, tad zināt to noteikti vajag. Un ja arī NN gadsimtus dzīvē kvalitatīvi nez kas nav mainījies.

Vakar es redzēju cieņību pret kaut ko. No nacionālas un internacionālas (kas ir inter-, ja aiz tā nestāv "nacionāls"?) [teikums nepabeigts].

Piedod manu augsto stilu, bet tā nu viņš reiz ir. Zirgoties var savā un nesavā reizē, bet pienāk zekunde, kad zirgoties negribas.

Gaidīšu zvanu vai zvanīšu

Ojārs

Vilmai Liepiņai 1970. gada 28. augustā

28. VIII 70. g.

Jūs mani stipri pārvērtējat. Bet Jums ir taisnība (un pilnīga) citā ziņā: mums, letiņiem, Jožefs neskan tā, kā skanēja tad, un es nespēju vēsturi pārcelt uz to vietu, kurā Jožefs rakstīja. Nez vai to vispār var? Bet ungāri Jožefu mīl, viņš ir daļa no ungāru nacionālās apziņas, sirdsapziņas un vēl no kaut kā cita, kam vārds vēl nav iedots. Man, mīļā Vilma, nav tiesību apstrīdēt šo mīlestību. Tuvums vai tālums neko nemaina. Es varu gribēt, lai Krišs mīlē Grietu, bet Krišs mīl Moniku. Jūtas ir svēta lieta (arī mūsu saķēzītājā gadsimtā), un jo vairāk tiem, kas raksta, pietātei ir jābūt. Jums ir taisnība, ka pašreiz Jožefa varēja arī nebūt, bet mums (lai cik maziņi mēs arī nebūtu) nav jāmaina estētiskās un ētiskās kategorijas. Tā ir nāve. Un visbriesmīgāk ir — nomirt, bet vēl vazāties pa pasauli. Jožefs ungāriem to dara ar to, ko viņš paspēja izdarīt, un ar to, ko var nojaust — gribēja. Mana kļūda ir tā, ka biju pārāk subjektīvs. Ļoti žēl, ka sagādāju Jums (acīmredzot ne tikai Jums) vilšanos. Acīmredzot ne vienmēr vajag ticēt vienīgi sev (bieži vien nekas cits neatliek).

Nepazūdiet, tikko mana paša grāmata būs, tā būs arī pie Jums. Neko priecīgu apsolīt nevaru, jo melot mani ir mācījuši netalantīgi skolotāji. Rezultāts, protams, pretējais.

Gaidu no Jums kādu vārdu.

Jūsu
Ojārs Vācietis

Viktoram Lagzdiņam 1970. gada 30. decembrī

Atkal viens gadiņš ir projām, vot,

un, ko tu darīsi, Don Kihot?

Gadam, smardelim, nav nemaz kauns —

noskrien, cik nolikts, un atkal ir jauns.

Mums, cik vien čugunu negribi liet,

gadi, kā driģenes dzēruši, iet.

(Es savu roku Tev gribu dot

ne tikai negaisos, Don Kihot,

vecīt, arī kad saulīte spīd,

slikti nav nabiņu pasildīt...

Bet tikai puteņi mierina mūs:

— Черт ero знает, kad saulīte būs.)

Bet tikai panikā nevajag krist,

mans optimistiskais pesimist!

Lai ripo tālāk tas štruntīgais rats —

gads būs tāds pats,

kāds esi Tu pats.

Un čugunlaimes, ko muldoņas lies,

reiz viņiem pašiem pie-pil-dī-sies...

Nu, un mums pašiem tad atliek kas?

Lai asa ace un rakstāmais ass!

Ojārs

30. XII 70. g.

P.S.

“Lauku Dzīve”, mauku dzīve,

Ko es tevīm padarīju,

Ko es tevīm padarīju,

Ka tu mani nedrukāji?

Gunāram Priedem 1971. gada 24. janvārī

Rīgā. 24. I 71. g.

Cien. dramaturg!

Ar lielu sajūsmu uzdzirdēju pa radio, ka Liepājā uzvesta jūrnieku jaunās paaudzes audzināšanai veltīta Jūsu luga. Diktors zināja stāstīt, ka lugas galvenā doma esot apmēram tāda: ābols no ābeles tālu nekrīt, kāda ābele, tāds ābols, teiksim, no antonovkas nav gaidāms pepiņš un no zirga — rudens svītrotais, ka vecākiem jārāda saviem bērniem piemēri, kā vajag un kā nevajag rīkoties, pēdējais jārāda vairāk, jo citādi jaunā paaudze neattaisnos vecāku gaušanos, ka viņu laikā vis tādu razbainieku nebija utt. Pats dramaturgs uz pirmizrādi neesot ieradies, atsaukdamiēs uz Bernardu Šovu, kurš arī neejot, un atšķirībā no Žaņa Grīvas, kurš ejot vienmēr, kaut gan viņam drošāk būtu bijis neiet. Lugas beigās uz priekškara esot projicēta dramaturga bil-

de no Latvijas PSR Mazās enciklopēdijas III sējuma un skatītāji kopā ar aktieriem nobučojuši aizkaru ļoti slapju, bet viens skauģis, par bučotāju izlikdamies, izkods tajā prāvu caurumu. Aktieru kolektīvs pašlaik meklē vainīgo un otrā pirmizrāde uz laiku atlikta, jo pa aizkara caurumu pirms izrādes varot redzēt, kā suflieris lien būdā, un autora tekstā tā neesot.

Izrāde uz Liepājas vecākiem atstājusi lielu iespaidu. Masveidīga bērnu pāršana sākusies tūlīt pēc pirmizrādes, no tās sākumā izglābušies vienīgi izrādē aizņemtie jaunās paaudzes aktieri, kas atzīmējuši notikušo faktu vienā no Liepājas sabiedriskās ēdināšanas iestādēm. Viņu publiska eksekūcija nolikta pēc kodēja atrašanas un pirms otrizrādes. Teātra priekšgars pašreiz žāvējas pludmales aizliegtajā zonā, lai nepievērstu sabiedrības lieku uzmanību, kā arī lai paglābtu šo vēsturisko rekvizīti no saplosīšanas suvenīros.

Liepājas rajona laikraksts atsauc kā melīgas baumas, ka priekšgara kodējs esot bijis pārgērbies autors vai viņa uzpirkteinis, jo autoram uz Liepājas teātri esot zobs par to, ka tas pērn noraidījis autora domu — uzvest minētajā teātrī visas viņa lugas vienā vakarā. Atsaukumā gan norādīts, ka minētajā vakarā no Rīgas nezināmā virzienā izbraukusi grupa aizdomīgu subjektu, pēc izskata spriežot, rakstnieki, taču izbraukuma galamērķis nav noskaidrots un nav pamata apgalvot, ka tā bijusi Liepāja. Piebilsts gan, ka arī autora telefons nav atbildējis un autors tajā vakarā Rīgā nav bijis.

Informētas teātra aprindas domā, ka kodēja neatrašanai var būt tālejošas sekas. Ja par kodēju izsludinās pagaidām provizoriski aplēstu summu (Rbļ. 10,- apmērā), tad jau ir zināms, ka morāli pagrīmušu liepājnieku vidū jau notiek organizēšanās — kurš kuru atradis (pēdiņās) un honorāru dalīs uz pusēm. "Sarkanais metalurģis" uz šo faktu skatās ar lielām bažām, jo nekompetentam cilvēkam grūti atšķirt progresīvu kampaņu no negatīvas, jo kampaņu labumu vai sliktumu mūsu sabiedrība parasti nosaka tad, kad kampaņa beigusies, un tam var būt savi rezultāti.

Vārdu sakot, visur valda zināms pacēlums un, kā latviešu paruna saka, raksti, ko rakstīdams, apdomā sākumu, galu neviens nevar paredzēt.

Jūsu skatītājs
Liepājnieku Frīdis

Gunāram Priedem 1971. gada 15. februārī

Rīgā. II — 15 — 71.

Sveiks, čalīt! Uzredzēt Tavu laimīgo ģīmi man šodien neizdosies, jo. Gripa tā nav, bet kaut kas. Baušļaks. Un pašreiz jums notiek tas “bļausteklis” (cien. Endzeļiņa intuitīvs, bet precīzs darinājums, varēja būt vēl labāk — pļurksteklis, tad kongress būtu “pļurkstgress”). Greizsirdības graužts rakstu šīs rindiņas. Jūs taču redzēsīt dzīvu strādnieku!

Lugu es tiešām nebiju lasījis. Saturu zināju no tā, ko pa radio stāstīja un ko sprieda literatūras redakcijā, jo manuskripts tur ir bijis vai ir pat vēl tagad. Sakarā ar pirmizrādi. Droši vien no teātra. Bet Tu man noprošīji tik strikti, ka, jau tā mīksts būdams, es kļuvu vēl arī par neko apvainojies un izlasīt bijis gribošs.

Man ir tas gods atgādināt Tev, ka, ja Tev ir vai būs, vai kā, kaut kādi nebūt labojumi “Ugunskuram”, tad lūgtum tos Tev man vai kā darīt zināmus, jo ar maiju mēs sāksim to ugunskuru svilināt nost, lai velns viņu rautu. Un aprīlē visam ir jābūt tip-top. Mēs neesam nekādi sūda brāļi un nododam mēnesi iepriekš — lai cenzūra nepārraujas. Oters: man esot jābūt Leelward-muižā un jāslavē Tevi. Tā tas ir. Es jau taisos un ceru, ka par pašām pēdējām savām neķītrībām Tu izstāstīsi man uz vietas. Derētu vienīgi riktīgu dātumu zināt, kad tas forums nolikts.

Man teica, ka 28. II. Un, kas tā par gaspažu, kas Tavā skolā šansē un no kurienes viņa ieņēmusi galvā, ka mācījusies ar mani kopā. Kopā — tas vēl varētu būt, bet mācījies nu gan, paldies dievam, neesmu.

Cita nekā pacilājoša nav. Atskaitot b. Niedri. Lasīju “Cīņā” šo to no šī korifeja. Un vakar bija tāds vispāraizkustinošs, nesaaizmirstams brīdis. Sēdi pie televizora un šis tevi pacilā. Un šis nevar tev nekā iestāstīt un tu viņam nevari pa purnu iedot — mierīga līdzāspastāvēšana un vispārīga labklājība. Un tad tu iedomājies, ka ir kaut kur vēl b. Bauģis, kurš arī ir mīļš un attīstīts, un b. Rūja, kurš gan nav tik attīstīts, bet visnotaļ iznesīgs, glauns un aizkustinošs, un tad uzrēgojas tev vēl visvisādas fizionomijas un tu meklē sirdsdrapes, jo līdz tuvākajai burlaku filmai vēl pusstunda un vispār... Drapes palīdz un tev sāk rēgoties Goijas sērijas ļoti pazīstamās līdzības.

Vārdu sakot, kādu vakaru piegriez.

(Ojārs)

Gunāram Priedem 1971. gada 14. martā

Rīgā. 14. III 71. g.

Būdams pie sliktā garastāvokļa un labas rakstāmmašīnas, es nolēmu, ka man nav pilnīgu ne garīgu, ne fizisku tiesību aizmirst Tevi. Kas būs, ja draņķīga garastāvokļa brīžos mēs gljēvi mēģināsim tos pārvarēt vienatnē? Labākā gadījumā nekas nebūs. Bet sliktākā? Sliktākā būs pavisam slikti. [...] Tāpēc es runāju uz Tevi, jo garastāvoklim Tev jābūt labam — kinošņiku kongresu Tu esi pavadījis, labu Tu tur neko izdarīt nevarēji, sliktu tur vienkārši nebija, kur darīt, tātad...

Pie labas rakstāmmašīnas es tiku tāpēc, ka sievai likās, ka divu dzejoļu pārrakstīšanai nav vajadzīgas divas nedēļas un ka Rīgā ir tik ārkārtīgi daudz (!) mašīnrakstītāju, ka es vienalga tik daudz šuri-muri sataisīt nespēšu. To nu nevar zināt, bet pie rakstāmmašīnas es tiku tieši tādā ceļā.

Pie sliktā garastāvokļa tiku nejauši. Izrādījās, ka esmu savu karjeru būvējis, neteiksim uz plūstošām smiltīm, bet gluži vienkārši — būvējis pilnīgi veltīgi. Kas izrādās? Vislielākais ASV noķertais asaris (ja šie nemelo) sver 10,5 kg. Viens fruits nupat izvilcis 9,5 smagu (ja nelej čugunu). Ko šis dara? Ielaiž savā dīķī un baros, sprāgonis, kamēr asaris sasniegs 11 kg. Tad vilks laukā un... VEF'ā izteiktā doma par mūsu atraušanos no dzīves vēlreiz pierādīta. Attīstītā kapitālistiskā valstī! Kas nekaitēja man uzrakstīt vienu dzejoli kaut vai 1 kg smagu. Dzejoli var audzēt pēc tam, cik tik grib — atšķirībā no asara, nomiršana dabīgā nāvē tam nedraud. Piemēru man ir, cik uziet. Secinājums: gadus, kurus es reižu reizēm veltīju savas apšaubāmās literāta reputācijas kaut vai šķietamai pastāvēšanai, varēja un vajadzēja veltīt patiešām reāliem un stabiliem mērķiem — aizspekulēties līdz automašīnai, apprecēt Šolohova mazmeitu, ja tāda ir, vai kaut ko līdzīgas kvalitātes, atklāt Baltijas jūrā jaunu salu un uzņemties par gubernatoru, ja es nebūtu tik dumjš un profāns — izēst Osmani no kinostudijas... Vārdu sakot, darīt sabiedrībai ne visai zināmu, bet sev ienesīgu darbu, kamēr mans dzejolis Māras dīķī augtu, apaugtu ar recenzijām, disertācijām, monogrāfijām, dijo-, trio-, tetro-, pento- un pornogrāfijām! Bet ir par vēlu... Nemierini mani ar zaudētām ilūzijām un līdzīgiem eksistencionismiem. — Ir vēls, — kā teica viena kluba direktore, kad pēc tikšanās ar lasītājiem pie kafijas galda biju aizsēdējies līdz pus pieciem ritā. Ir vēls...

Perifērijas kluba direktore var nesaprast, ka Rīgas viesis jūtas kā mājās un par kaut kādu vēlumu runāt ir vismaz netaktiski, bet es diemžēl visai traģiski saprotu, ka nav nodzīvots tā, lai nebūtu vēlāk jāsarīkst par veltīgi nodzīvotiem gadiem un varētu

teikt, ka viss mūžs veltīts pašam... Tālāk es to citātu esmu piemirsis un arī tas ir par vēlu.

Redzi, draugs, kādas bažas mani māc un acīmredzot māks līdz pat vakariņām. Vakariņu smaržu es jau jūtu, bet tas nezina to zināmo izmisumu, kas, neskatoties uz smaržas tikamību, tomēr mani šajā laika posmā plosa, "Pūt, vai tev pašam iepūtis" — šis Gamleta jautājums man jāizrisina ar Tavu palīdzību. Saproti manas dvēseles nestabilitāti šajā paširdīšanas brīdī, varbūt man nav taisnība, bet es gandrīz sveros uz to pusi, lai iepūš.

Ja salūztu šajā izmisuma brīdī, dibini, lūdzu, manā vārdā nosauktu literāru prēmiju un ikgad apbalvo 14. martā to, kurš visveiklāk, visslīpētāk un visdrosmīgāk, ne ar ko nerēķinādamies, mani slavinājis. Ja Tev atliek vairāk naudas, dibini arī manā vārdā nosauktu pabalstu to nelaiķu ģimenēm un bāriņiem, kuri, mani slavinādami, aiz pūļa nenovīdības nelabu galu ņēmuši. Vairāk, draugs, tad nu pie spalvaskāta es neķeršos, bet esi nu tik labs un pēc manas atdzišanas pēc iespējas kuplākai lasītāju saimei dari zināmu, ka atklātībai esmu devis tikai desmito daļu no radītā, bet deviņas desmitās labākā vēlējis cinnētā zārkā novietot un man vien zināmā vietā norakt. Tā ir mana pēdējā vēlēšanās un Tu būsi pēdējais pļorza, ja to neizpildīsi. Pieķert Tevi taču neviens tik un tā nevarēs.

Tad nu palikdams, kā Tu mani piktākās reizēs sauci —

Tavs Korifejs.

Rutai Spīrsai 1971. gada 20. aprīlī

20. IV 71. g.

Mīļā Ruta,

Tavs vēstulis tapa saņemts ar lielu prieku un Tavs atbūšans pie mums gaidīts ar nepacietību. Par godu šim notikumam taps sagādāta malka, uz kuras Tev sēdēt un darīt, kas Tev patīk. Tikai, lūdzu, kad Tev viss būs noformulierēts konkrēti, atraksti kaut vai vienu vārdu — kad Tevi gaidīt, jo manos plānos ir tajā laikā tieši Rīgā neatrasties. Man dos ziņu, resp., atsūtīs Tavu vēstuli un es uzrādīšos.

Tu esi sadarījusi fantastiski daudz! Ar dēla palīdzību es noskaidroju, ko tas viss latviski nozīmē, jo, kā Tu zini, es esmu Deutsch un no Albionas valodas ne bē, ne mē.

Jūnijā mēs par to visu vēl parunāsim. Atliek tikai to jūniju sagaidīt — pie mums pavasaris šogad nāk pagausi.

Rakstāmi vārdi, Ruta, nemaz negrib nākt ārā, ja priekšā ir tīri cilvēcīga runāšanās — bez papīriem, pastiem un visa tamlīdzīga. Tad atstāsim arī tos vārdus viņu īstajai reizei. Līdz tam lai Tev iet glauni, spīdīgi, saulaini un vēl 100 000 tādas pašas kvalitātes epitetu! Sveicieni no Rīgas zaļajiem torņiem un zaļajiem subjektiem, kas Tevi ciena, mīļo un gaida šeit.

Ojārs

Mārai Misiņai 1971. gada 9. septembrī

God. b. ....???

Š. g. 28. septembrī notiks Rakstnieku savienības partijas pirmorganizācijas atklāta sanāksme, kas turpinās I/a "Lāčplēsis" un VEF sākto radošo pārrunu ciklu. Šoreiz pasākums notiks Liepājas zvejnieku arteli "Boļševiks". Pārrunas skars zvejnieku dzīves atspoguļojumu mūsu literatūrā, kā arī citus jautājumus, ar kuriem būs iepazinušies rakstnieki, kas savus radošos komandējumus pavadījuši zvejnieku vidū.

Lai sanāksme kļūtu autoritatīva un iegūtu plašu sabiedrisku atbalsi, Jūsu piedalīšanās šajā pasākumā ir nepieciešama. Izbraukšana ar autobusu 28. septembrī no rīta, atgriešanās vakarā. Lūdzu līdz š.g. 15. septembrim paziņot par piedalīšanos b. M. M i s i ņ a i, t. — 221192.

Rakstnieku savienības sekretariāts
Partijas pirmorganizācijas birojs

God. b. Misiņa! Man gan nav tādas tipogrāfijas kā Jums, bet esmu spiests ar lielu sirds sažņaugšanos atrunāties no augšminētā rakstiski, jo pa t. — 221192 kāds nepārtraukti vada mūsu literatūru nepārtrauktas pļurkšēšanas veidā un nav iespējams uzrādīto sazināšanās līdzekli izmantot. Jau pavasarī 28. IX tika nosacīts b. "???" autora vakars Amatū ielā 5. Afišas, pēc neoficiāliem datiem (Literatūras propagandas biroju par kaut ko citu uzskatīt būtu netālredzīgi), ir pasūtītas vai arī nodrukātas. Katrā ziņā Ģilde šo vakaru ir atbrīvojusi no dančiem un citiem sabiedriski-politiskiem pasākumiem. Ja arī, pieņemsim, ka b. "???" aizbrauktu uz Liepāju, tad pat tāds pārdabisks spēks kā b. Škapars atgriešanos Rīgā plkst. 19.00 var garantēt tikai tīri teorētiskā plāksnē un b. "???" noturēt divu stundu vakaru pēc tam, diemžēl, nevar garantēt pat teorētiski.

God. b. M. Misiņa (par cik Jūs šajā jautājumā esat apgodināta ar ārkārtējām pilnvarām un, cik var nojaust, pat vēl vairāk), lūdzu, dariet zināmu b. Škaparam šīs gaudu vēstules ne stilu, bet būtību (stils man attiecīgos gada laikos neatbilstot padomju lasītāja nemitīgi augošajam nesaprašanas un pārprašanas līmenim).

Neraugoties uz b. Peteru un citiem b., palieku mūžam Jūsu

b. Vācietis

9. IX 71.

Veltai Tomai 1971. gada 9. novembrī

Rīgā. 9. XI 71. g.

Miļā Velta! Es nevaru un nevaru saprast, kur tas laiks paliek. Iznāk tāda malēniešu formula: kad viņš ir, tad nezini, kur likt, kad nav, nezini, kur ņemt. Par 28. septembri man atmiņā palikusi Tava puķe, kaut arī pirmajā brīdī nekādi nespēju saprast, kā viņa pie manis nokļuvusi. Vispār, es biju pārbijies no visa kā. Lasīju kā pa celmiem un centos pēc iespējas ātrāk aizmukt. Bet, kas bijis, bijis. [..]

Pie mums nav nekā speciāli jauna. Būs Māra [Čaklā] vakars ar Imanta Kalniņa mūziku. Tam ir kaut kam jābūt. Redzēsim. Lai nu ko kurš saka, bet kaut kāds rakstīšanas trakums uznācis visiem. Man tajā skaitā. Būtu jāgaida grāmata Igaunijā un Jakutijā un jāpriecejas, bet man šķiet, ka nav itin nekā, par ko pat drusciņ apmierināties un dabūt to pašpārlicību, kas ļauj rakstīt ar mazākām mokām. Nav, tad nav — iztiks, bet rakstās suņa modē, citādi nezina, kur lekt.

Iznāca Čaka Rakstu I sējums. Droši vien esi jau dabūjusi. Izskatās tīri labi.

Sveicieni no Ludmilas (tā sātaniene nodeva izdevniecībā grāmatu) un Žaņa (tam tagad ir suņu dienas ar visām pienācīgām izdarībām). Piemeldējies esmu. Drīz rakstīšu vēl, ja tik viss, ko pašreiz skribelēju, nesaies grīstē.

Tavs Ojārs

Monikai Zariņai 1971. gada 23. decembrī

Rīgā. 23. XII 71. g.

Miļā Monika! Lai Tavās mājās zem salmu jumta Jaunajā gadā peri-[nājas] labi, labi velli, jo dievi XX gadsimtā vai nu pārlietu deģenerējušies vai arī no civilizācijas nobijušies. Tie velli tad arī neļaus Tev tā ne par šo, ne par to pazust uz visai nenoteiktu laiku, kā tas bija izgājušajā gadā. Vajadzēs izdomāt kaut kādu sodu tiem, kas pazūd un pat adresi neatstāj... To es saku ne pārāk nopietni, jo dzīve visur kur nosebojas, tikai ne sodīšanas reizēs.

Visu pašu gaišāko visiem Tavējiem!

Ojārs

Veltai Tomai 1971. gada 23. decembrī

Rīgā. 23. XII 71. g. XX gs.

Tas zaķis, kas ar slēpēm braukā pa zvaigznēm, iespējams, Tevi noķers jau tajā Jaunajā gadā, pret kuru man personīgi ir

tikai viena pretenzija — lai tas būtu garāks. Saprotams, viņš, blēdis, arī šo pretenziju neņem vērā, tāpat kā visas pārējās. Bet tā ir viņa darīšana — mūsu darīšana ir pretenzijas izteikt.

Iekš to Jaunā gada iestāšanās stundu, kura gan mums būs dažādos laikos, padomāsim cits par citu, lai drusciņ parauj žagas. Diez cik estētiski tas nav, bet neviens no mūsu senčiem, kas šo ticēšanu izgudroja, no žagām jau nu nav nomiris.

Es Tev, Veltiņ, Jaunajā vēlu gan tieši apkārt, gan netieši apkārt daudz riktīgu cilvēku. Tā visiem un vienmēr trūkst.

Visiem Tavējiem — visu labāko!

Ojārs

P. S. Tām zvaigznēm, kurās zaķis iemaldījies, vārdus dot vajag Tev pašai.

Rutai Spīrsai 1971. gada 24. decembrī

Rīgā, 24. XII 71. g.

Rutiņ, tā feinā vecā gada bilde manī izraisīja visvisādas pārdomas. Visi uz tās patiešām ir filosofiski noskaņoti un tas viņiem lien uz ģīmja laukā. Ja iekš manas smaidīšanas tur ir kāda jautrība, tad tikai tāda, ka iznāca Tevi satikt. Maz vai daudz, cik tam, Rutiņ, ir sekundāra nozīme. Tā vai tā — es Tev nevis uzticos, bet ticu un tad jau laiks ir pakārtots jēdziens.

To darbu, ko Tu dari, vispār par augstu novērtēt nevar. Kā arī reizēm nebūtu, kas arī reizēm nenotiktu — Tu esi mūsu un ar to pietiek. Vispār šajā drudžainajā pasaulē taisni mazā tautā laikam vistiešāk un visfokusētāk redzams, kas lielajā pasaulē top un beidzas. Kam priedīgi, kam bēdīgi, bet interesanti tas laikam ir visiem.

Nāvīgi labi būtu (Tu rakstīji par b r ī ž i e m), ka Jaunajā gadā būtu vairāk brīžu, kad mēs viens otru atcerētos. Uz to tad naktī no 71-ā uz 72. es Tevi pieminēju.

Tavs

Ojārs

[9 paraksti dažādās krāsās]

v i e n ā p e r s o n ā!, (t.i., tie garastāvokļi, par kuriem Tu man norādīji. Ir visi.)

Gunāram Priedem 1971. gada 29. decembrī

Rīgā. 1971. gada 29. decembrī.

Cien. Priede b., ar šo pagodinos ziņot, ka gads ir cauri un, neskatoties uz zināmiem sasniegumiem, trūkumi ir visnotaļ. Vienu es ievēroju nupat, vecos žurnālus nost vākdams, proti — neņemot vērā to, ka Jūs savas lugas izrādāt tikpat kā tikai Liepājā un aizrobežu teātros, žurnāla “Zvaigzne” krustvārdu mīklās Jūs n e i z t r ū k s t o š i figurējat ar vieniem un tiem pašiem epitetiem. Es pārbaudīju, vai tiešām ne uz mirkli stils nav mainījies, izrādās, ka ne uz mirkli. No tā es secinu, ka krustvārdu mīkla ir mūsu īstenības vienība, uz kuru nekādas instrukcijas, insinuācijas, deklarācijas un deklamācijas absolūti nekādu iesaīdu neatstāj, vienīgi variējas “talantīgs” un “populārs”. Kāda evolūcija tad, lūdzu, manī lai attīstās? Nekāda. Kā lai es skatos uz mūsu dramaturģiju ceļošiem un uzlabojošiem mājieniem utt.? Iznāk, ka nekā. Kas cenzē krustvārdu mīklas? Neviens. Kur mēs tādā veidā nokļūsim? Nekur.

Ir arī daudz kliezdošāki fakti, bet šoreiz lai pietiek ar šo sīko detaļu. Un Priede no kā lai mācās? No nekā. Gluži jau nu tā nav, ka no nekā. Šis tas ir zināms. Bet kam par to lai signalizē?

Nekam. Tie, kam varētu, paši tur bija. Un — bija jāiet? Nebija vis jāiet. Bet aizgāja. Pat Talcijš. Un kam tu tagad lai tici? Nevienam. Noticēsi un — kas tad būs? Nekas nebūs. Un ar kādu perspektīvi lai tagad dzīvo? Ar nekādu.

Un tie niecīgie sasniegumi? Par trūkumiem tie ir jāsauc, nevis par sasniegumiem. Ko uzņēma [Rakstnieku] Savienībā? Vienu muzikantu, vienu gleznotāju, vienu cilvēku un dzīvnieku fizioloģi, vienu dietologu (ja es pareizi dzirdēju, jo biju pie ģībšanas pēc Vēciņas kvēlajiem vārdiem) un vēl nezina ko. Kam tas bija vajadzīgs? Nevienam. Un kas par to atbildēs? Nevienš. Varētu Vēveris, bet tas bija tādā šmigā, ka tikko neapskādēja Tautas dzejnieku. Ziedonis? Tas bija nospēris Sudrabkalnam cepuri, lai ar šo Monomaha varas zīmi dotos pie emigrantiem. Vai tas viņam bija vajadzīgs? Nebija. Bet vai viņš varēja pretoties saviem zemiskajiem instinktiem? Nevarēja. Tāpēc, ka nevarēja nebūt slavaskārīgs. Nevarēja un viss. Un tā negācija uz negācijas. Un vai tur kaut ko var izdarīt? Nevar.

Oj.

Annai Circenei 1972. gada 15. februārī

Rīgā, 15. II 72. g.

Jūsu vēstule mani noķēra jau nākošajā dienā. Rīga un iela bija pareizi. Nez' kā būs ar manējo, jo pilnu adresi starp agrākām vēstulēm sameklēt izrādījās tas pats, kas meklēt adatiņu siena kaudzē. Tāpēc arī dzejoļus sūtīšu nākamreiz, kad būšu drošībā, ka tie nemētājas kaut kur pa pastu.

Ko līdz, ja es Jums izsaku līdzjūtību, ja arī tā ir ne tikai no tīras sirds, bet vēl drusku vairāk, jo mēs laikiem slimnīcā esam

trāpījuši ja ne gluži vienā dienā, tad vismaz gandrīz. Lai cik laba vai slikta būtu palāta, tā palāta vien ir un paliek. Man gan nebija tik ļauni kā Jums — gribēju būt gudrs un tikt ar pneimoniju galā pašmācības ceļā un attiecīgi iedzīvojos. Nu tas it kā ir garām un paldies dievam. Tam čigānam, kas zirgu gandrīz izmācīja iztikt bez ēšanas, gāja vēl dumjāk.

Izmisumā krist Jums ir deviņdesmit deviņi iemesli, bet galvenais ir tas viens, kas paliek pāri. Un pie tā Jums ir jānoturas, lai velns par stenderi paliek. Es būtu liels cūka, ja sāktu ap Jums žēlināties un glupji mierināties. Tā nelielā pazīšanās, kas mūsu starpā pastāv, šo cūcību pilnīgi izslēdz. Kaut arī, godīgi sakot, es esmu nikns uz tā dzīves gadījuma vai “kritiena no kāpnēm” nežēlīgumu un man Jūs žēl ir. Tajā dullajā ziņā, ka cīņā pret savu nelaimi ne viss ir atkarīgs no jums paša, ne arī kāds var palīdzēt tik, cik viņam to gribas. Neviena liksta, neviens visnegodīgākā veidā saņemts trieciens, neviens dūriens mugurā nav tik briesmīgs kā bezspēcība kaut kā fatāla priekšā. Ar Jums viss būs labi, bet kaut vai no elles izraujiet spēku pretoties tam smagamam, ka esat piesaistīta palātā, tam melnajam riebīgumiņam, kas reižu reizēm piezogas, kad citiem ap tevi jātekalē, tam tirdošajam — cik lielā mērā dzīve un medicīna atgriezīs man atņemto, kur es viņu likšu un vai man būs tik daudz, ko likt, lai būtu tas, kas gribu būt. Kaut vai no elles, bet izraujiet no kaut kurienes to spēku.

Ziedoni es laikam šodien satikšu un par Ināru Druvu pajautāšu. Ja jau dzejoļi ir pieņemti, tad jau viss ir kārtībā. Imants parasti jokus nedzen, bet, ja arī reizēm kādam dod avansu, tad zina — kam un kāpēc. Savukārt ar šo avansēšanu nevajag jokoties.

Jauna grāmata man faktiski par 90% ir, bet trūkstošie 10 var izrādīties paši grūtākie un visilgāk meklējamie. Droši vien, ka tā ir. Iespējams, ka nākošajā gadā iznāk, bet tas vēl ir jautājums. Uz Jauno gadu iznāca Igaunijā (jau otrā). Bija lieli prieki. Jo vairāk tāpēc, ka igauņiski protu tikai lamāties un arī drusciņ.

Slikta vai laba, bet grāmata ir — kad ir skumji, var domāt, ka laba, kad priecīgi — ka slikta.

Tagad rakstīsim uz aplokšnes to indeksu un tās trūcīgās ziņas, kas atmiņā ir, un cerēsim, ka pastā dzīvo ne tikai Cerberi. Un gaidīsim vēstuli. Jo ātrāk, jo labāk.

Visu labāko!

Jūsu

Ojārs Vācietis

Annai Circenei 1972. gada 27. februārī

Rīgā. 27. II 72. g.

Jūsu ārā laušanos no slimnīcas es saprotu pilnīgi — ne reizes pats no turienes neesmu izsprucis bez lielākiem vai mazākiem gāganu kariem. Bet pašreiz pie mums ārā itin nekā tik briesmīgi velkoša nav. Bet ko es runāju — paiet pa visdraņķīgāko ceļu visdraņķīgākajā laikā — arī tas ir lieliski, ja tu tur netiec. [..]

Ar Ziedoni runāju, starp citu pajautāju arī par Ināru. “Liesma” droši vien kaut ko drukās. Tai pārņemšanai, zini, ir divi gali — viss, ko ar sajūsmu un ar ekstāzi dara, kaut ko labu atnes. Inārai arī atnesīs. [..] Rakstīt viņa var, cik uziet — cik nav tādu pie mums, kas raksta, bet nav dzejnieki. Imanta dzejoli viņa ir pārpratusi visaplamākā, visnepieļaujamākā nozīmē, mazo paradoksiņu paceldama par egoisma karogu. Egoisms ir mākslas antipods — nemāksla, mākslas nāve. Imantam par to nav pat ko teikt, mūs pārprot vispār vairāk, nekā saprot, bet tik totālu no kājām uz galvas stādīšanu sastop diezgan reti. Interesanti zināt, ko var, grib un, galvenais, drīkst kāds rakstīt tiem, kas viņam atņem laiku? Nekur neiet, neko citu nedarīt — tas

viss, saprotams, ir hiperbola, tikai rakstīt, rakstīt, rakstīt ir patētiska, mīļa un tukša retorika. Bet apakšā ir kaut kas tik aprēķinošs, ka var dzirdēt skaitāmo kauliņu klabēšanu tajā vietā, kur būtu jāpukst kaut kam citam.

Aizsūtu, kas man gadījās pārrakstīts, jo jāraksta pašam, ne visi saprot rokrakstu, bet pa slimības mēnesi tik daudz ogļu sakrājies virs galvas, ka šausmas.

Neforsējiet (redziet, cik viegli pamācīt), bet taisieties ātrāk no 4. istabas ārā uz to otru adresi.

Visu labu!

[bez paraksta]

Viktoram Lagzdiņam 1972. gada 28. (?) februārī

(bez datuma)

Viktor,
varbūt viena no šīm peršām Tev var derēt. Mīlīgāka jau ir tā īsākā. Gribas garāko. Veci krogi ir laba lieta. Vecas patiesības reizēm vēl labākas. Savas priekšniecības mierināšanai Tu vari atsaukties uz sekojošiem faktiem. "Izbijušo" Radio ierakstīja fonda ierakstos, raidīja, tātad cenzūras zieģelis tam ir uzlikts nepārprotami. Ja tikai Tev pašam. Pie vaļas brīža es aizsūtīšu jūsu pašu puikām dūšas uzpravīšanai nelāga gadījumos tādu kā dosjē uz 3—4 lapiņām, ko par jūsu žurnālu runā visneiedomājāmākās vietās: tramvajā, pie kioskiem, slimnīcas palātā, publiskā mazajā mājiņā. Tas nav nekas īpašs un to visu jūs paši zināt, taču šīm pilnīgi it kā nevietas labajām runām ir kaut kāds mīļš, oficiāluma nenolaizīts tiešums un smukums.

Tavs jo-jo-joprojām, jo-

Ojārs

Inesei Spurai 1972. gada 30. martā

LĻKJS CK un Leņina pionieru organizācijas
Latvijas republikas Pionieru Padomes žurnālu
“Draugs” un “Zilīte” atbildīgajai redaktorei
b. Inesei Spurai.

Žurnālu “Draugs” un “Zilīte” atbildīgā sekretāra
Vācieša, Ojāra Otto d.

iesniegums.

Lūdzu atbrīvot mani no atbildīgā sekretāra pienākumiem ar mana atvaļinājuma izbeigšanās termiņu š.g. martā sakarā ar nenormāliem darba apstākļiem, kas radušies jau labi sen, bet savu kulmināciju sasnieguši pēdējos žurnālu darba vadīšanas un uzlabošanas paņēmienos no LĻKJS CK puses. Isumā šī vadīšana un uzlabošana izpaužas sistemātiskā un aizmuguriskā redakcijas darba apspriešanā, kuras neprofesionālais līmenis atspoguļojas vispārīga rakstura cirkulāros, kuru visuaptverošo un formālo prasību priekšā tad arī tiek nostādīta redakcija, redkolēģija, automātiski viss redakciju autoru kolektīvs un netieši žurnālu lasītāji. To vai citu prasību objektivitāti varētu neapstrīdēt, ja tās apliecinātu kaut vienas redakcijas lūguma vai prasības uzklauššana, par palīdzēšanu nerunājot, tad vismaz būtu ticība, ka tas tiek darīts lietas labā. Tādu faktu nav. Ir fakti dažādu intrigu, tenku un arī klaju apmelojumu vākšanai, lai kundziskai administrēšanai, citādi tas nav nosaucams, būtu kaut kāds pamats. Šādos apstākļos reāla iespēja ir tikai tāda, ka žurnāli pārvērtīsies par formālu instrukciju formāliem izpildītājiem, protams, augstu vārdu aizsegā. Ar jaunās paaudzes audzināšanu un pat žurnālistiku tam nav nekā kopēja. Vēl vairāk — no pēdējā LĻKJS CK sankcionētā .. lēmuma izriet īpatnējs uzskats par padomju literatūru, kas tik krasi atšķiras no partijas, valsts un profesionālo literātu organizāciju dokumentos fiksētā, ka tam neviens rakstnieks nevar piekrist. Vienmēr literatūra ir uzskatīta par vienu no visefektīvākajiem ideoloģiskās

cīņas līdzekļiem, taču, ja radušās pretējas koncepcijas, tad tās pelna arī attiecīgu uzmanību.

Šinī sakarībā reizē ar manis atbrīvošanu no darba lūdzu nepublicēt arī jūnijam iesniegtos dzejoļus, jo ne ar savu vārdu, ne darbu negribu izteikt piekrišanu un, jo vairāk, piedalīšanos tamlīdzīgā veidā vadītos un uzlabotos žurnālos. Žurnāli tikai zināmā mērā ir LĻKJS CK privātīpašums, katrā ziņā ne muižas līmenī, kur redakcijas darbinieki, redkolēģijas locekļi un autori ir lasīt un rakstīt nemākoši dzimtcilvēki.

Lūdzu atbrīvot uz šīs, nevis parastās “uz paša vēlēšanos” motivācijas pamata. Ja motivēts nepietiekami, esmu gatavs dot paskaidrojumus ikvienā kompetentā instancē, atskaitot, kā no šī iesnieguma var spriest, instanci, kurā uzskata, ka ieņemamais amats dod pilnīgi visas tiesības un neuzliek pilnīgi nekādus pienākumus. [..]

Ojārs Vācietis

Rīgā. 1972. gada 30. martā.

Kopija LKP CK nodaļai.

Annai Circenei 1972. gada 7. aprīlī

Rīgā. 7. IV 72.

Neņemiet pie sirds, ja kāds, šoreiz Ināra, kaut ko sajūsmas brīdī izgrūž, Jūs to pasakāt man arī tādā kā sajūsmā un es Jums atbildu pēc būtības. Nekas no tā nemainās, neko tas nenosaka. Ir tikai divas lietas, pēc izskata vienādas, bet pēc būtības pilnīgi viena otru izslēdzošas. Gudrie tās abas sauc vienādi — par bērna prātu un bieži vien pat jauc. Palikt bērna prātā: nezaudējot nevainīgi tīro paša pēdējā sūkuma uztveri, sajūsmināties līdz dullumam par tādu mazumiņu, par kuru t. s. pieaugušie parausta plecus, simtreiz dabūt pa purnu uzticēšanās dēļ, bet neturēt ne

mazāko aizdomu un turpināt ticēt cilvēkā vispirms labajam — tas ir tas “bērna prāts”, kurā vajadzētu palikt visiem. Grūti iet dzīvē, bet laimīgi ir tie, kam tas izdodas.

Otrs “bērna prāts”, kas mani daļā jauno, tajā skaitā arī jauno dzejnieku, uztrauc, ārēji it kā neatšķiras no iepriekšējā, taču tā pamatā ir nevis saglabāta sirds skaidrība, bet morālais nespēks un jūtu seklība. Tad sajūsma ir imitācija vai, vēl sliktāk — neesošu jūtu demonstrēšana uz publiku ar tādu ekstāzi, ar kādu vienmēr meli apgalvo, ka runā taisnību. Reizēm melo arī sev. Uzticēšanās šādā gadījumā nav vis neveltota attieksme pret cilvēkiem, bet negribēšana un glēvums protestēt. Tieši šo pretējo ekstāžu pastāvēšana liek man asi uztvert katru tādu izpaušmi. Mūdienu cilvēks māc daudz ko, diemžēl šī mācēšana attiecas uz tikumiem tikpat, cik uz netikumiem. Un kas būs ar mūsu literatūru, man rūp gandrīz [vai] vairāk, nekā tas, kas būs ar mani pašu. Tāpēc tāds asums uz Ināras “izšāvienu”, kura piederību, saprotams, noteiks neviens cits, kā viņa pati.

Kā es gribētu būt Jūsu “pirmdzimto” izlaidumā, labāk neteikt. Ne tikai par spīti tam velnam, kas visu laiku lika kāju priekšā visur, kur mēs varētu satikties. Lieta ir visai banāla. Faktiski tas arī ir viens no “bet”, kāpēc rakstu. Sakarā ar visām slimošanām mani trenc projām no šejienes. Uz laiku. [...] Šinīs dienās braucu un kad būšu atpakaļ, nekas nav zināms. Varbūt ka maija beigās, varbūt jūnija beigās, vārdu sakot, viss sastāv no vieniem “varbūt”. Apsolīt, ka būšu izlaidumā, pēc tik sāpīgām manām gribēšanām un nevarēšanām, kad viss tik neskaids, nebūtu nopietni. Un es negribu, ka par mani vēlreiz katrs domātu, kā viņam patīk. Ne visi saprot, kad “nevar” ir tiešām “nevar”.

Katrā ziņā atrakstiet izlaiduma datumu (uz šejieni, jo savu nākošo adresi es vēl precīzi nezinu).

Pati Jūs esat ar dūšu un — lai nu kas, bet lai šīs dūšas Jums nepietrūkst.

Jūsu

Ojārs Vācietis

Veltai Tomai 1972. gada 12. aprīlī

Rīgā. 1972. g. 12. apr.

Veltiņ, paldies par putnu grāmatu. Saņēmu taisni tad, kad pie mums atgriežas pirmie strazdi. Pie cīruļu redzēšanas netiku, jo tiku pie bronhīta un pie pusotra mēneša nevažāšanās ārā. Tas viss ir dzīves sākums, taču, lai tas neatkārtotos katru pavasari un arvien jo sliktāk, man tagad uz laiku jābūt kalnos un rīt no rīta lidoju prom. Tāpēc vēstule steigā.

Kartiņu Žanis saņēma šorīt no rīta un atbildēs pats (kā gailis uz perēšanu jau viņš taisās). Valentīns Pelēcis atrakstīja vēstuli, bet man pagaidām nav ne laika, ne vēlēšanās viņam atbildēt. Raksta divdomības, bet t u r bez kaut kādām divdomībām. Lai izspļauj burbuli un runā, ko domā. Tas uz Tevi nekādā mērā neattiecas, bet, ja Tevi kaut kādā mērā šitādā ceļā apceļ (un man nav divu domu, ka tā vai citādi to jau dara vai vismaz centīsies darīt), tad lai Tev ir, ko atbildēt. Šito flederētāju vienmēr ir pieticis.

Būšu atpakaļ (ja nekas nemainās) ap maija beigām vai jūnija sākumu. Atraksti un neesi tik strupa, vai, ja strupumam ir kāds pamats, tad cilvēki taču to saka acīs.

Lai Tev iet labi un esi negaršīga, lai Tevi negrauž.

Sveicieni no visiem manējiem un — no pasaran!

Spiežu ķepu!

Ojārs

Rīgā. 1972. g. 10. maijā

Cienījamā aktrīs, paldies par vēstuli un vēl vairāk par to, ko teicāt "Lá Paradis" sakarībā. Dīvaini viņš man uzrakstījās un iznāca tā, ka pats nesapratu kas ist das. Aizbraucu uz Karpatiem un atgriezies sastapu jau nodrukātu. Atklāti sakot, uz to ne visai cerēju, jo šīnī konkrētā gadījumā nav runa par simtprocentīgiem fašistiem aiz robežām, bet arī par fašistiem pie mums, no kuriem dažs labs saucas par komunistu. Tādi varēja gadīties arī cenzūrā, un tad tas viss, par ko runāšanai franču ciematiņš bija tikai par iemeslu, dienas gaismu neieraudzītu (kā tas ir noticis ar kādu simtiņu dzejoļu, un tas ir tikai runājot par mani vienu pašu!) Acīmredzot viņi nav izlasījuši kā nākas.

Es jau zinu, mīļā Vilma Liepiņa, ka Jūs mani vienmēr avan-sējat un stiprā mērā, vai nu mūsu pasaules redzēšana tik totāli un laimīgi sakrīt. Bet vienā ziņā nu ir ap sirdi mierīgāk — es Jums godīgi un ļoti ticu, tātad "Lá Paradis" nav aizgājis galīgi pa tukšo. Paldies dievam. Jau tā drukāties nav kur, grāmatas izdod fantastiski lēnām un ar vēl fantastiskāku kašķēšanos, ka nevienu publikāciju nedrīkst laist pa vieglo. Man gan jau ir tas drošības ventilis, ka daudzi dzejoļi, kas šeit neiet cauri, iziet citās valodās. Kā nekā tomēr auditorija.

Mums pēdējā laikā vispār savairojušies vadoņi, kas īpašu dzejas vajadzību neredz vai arī negrib redzēt. Piemēram, žurnālos "Draugs" un "Zilīte", kuros strādāju, kungiem bija sagri-bējies samazināt literāro daļu uz pusi, ja ne vairāk. Jau tā mēs varam nodrukāt pusi no tiešām publicēšanas vērtā un esam spiesti daudz lappušu atdot t. s. dežūrmateriāliem, kurus neviens nelasa. Vēl samazināt īsto — praktiski likvidēt bērnu literatūru periodikā, jo izdevniecība šodien trīs gadus vecam bērnam vajadzīgo un uzrakstīto pasaku var viņam iedot pēc 4 gadiem, kad tam jau būs septiņi un vajadzīgs būs kas pavisam cits. Kad

aizbraucu, tad tā šļura bija pilnā spēkā, atbraucu nupat un vēl neesmu varējis uzzināt, ar ko tas beidzās. Vai arī “Padomju Jaunatne”. Redaktors b. Krustiņš pagājušajā gadā atrada par iespējamu nodrukāt veselus 2 (divus?!) dzejoļus, turklāt apšaubāmas kvalitātes. Šogad neesmu redzējis nevienu. Te tev nu bija jaunatnes avīze. (“Kom. Pravda”, kam nu gan pietiek, ar ko noņemties, publicē 5—6 un vairāk dzejoļus nedēļā.) Es jau zinu, ka par vienu otru dzejoli augšminētais biedrs dabūja pa galvu, bet “drošs paliek drošs, nedrukās dzeju nemaz”, pie latviešu tautas intelektuālā līmeņa un dzejas pašreizējā stāvokļa tas, manuprāt, ir tumsonības un glēvulības akts. Ar “Cīņu” es esmu principiālā konfliktā jau sen. Paliek visai maz, kur dzejoļus likt, bet, kā viens gudrs sencis teica — dzejnieku latviešiem ir milzīgs bars. Tas ir — to, kas saucas par dzejniekiem. Īsto nekad nav bijis un nav daudz. Tā nu es te Jums čīkstu, bet skumīgi ir, ja dzejoļus tev prasa, dzejoli tev ir, bet pie lasītāja tu netiec. [...] “Melodija” izlaiž lielo ilgspēlējošo (40 min.) plati. Tā būs vienīgā iespēja satikties ar Jums šogad. Neskaitot, protams, šo to tāpat pa žurnāliem, radio un televīziju.

Karpatos nozied kastaņi un taisās liepas. Te zied kļavas un iznāk sākt visu pavasari no gala.

Vēlreiz paldies, apsveicu Jūs ar visiem pagājušajiem svētkiem un vēlu visu, visu labāko.

Jūsu

Ojārs Vācietis

Annai Circenei 1972. gada 22. maijā

22. maijā 72.

[..]

Esmu Rīgā. 10. jūnijā, plkst. 16.00 zinu, bet, kā būs, nezinu. [..]

Karpatos bija tā, kā vajag būt Karpatos. Jāpabūt vēl. Tur būt vienmēr ir par maz, kaut arī nekas (tāpat kā visur) neatkārtojas. Paši neatkārtojamies. Negribam zināt. Gribam uzzināt, bet zināt — negribam.

[..] Bet — ilūziju pasaules neizbēgamā sabrukšana, lai cik godīgi tā nebūtu būvēta, nevienam cilvēkam nerada ideāla sabrukšanu. Draudus gan. [..] Interesanti — kāpēc “reālisti” vienmēr cīnās p r e t ideāliem. Jo augstāki, jo trakāk... Ja vajag — ar ieročiem tiešā, ja vajag — pārnestā nozīmē.

“Ar dūšu” — neironizējiet, Anna. Pa reizei smilkst tieši tie, kam ir dūša, kam nav — tie ēd un sit citus, kas vājāki par viņiem. Pašam pret sevi iet — tas viņiem ir kaut kas nesasniedzams. Varbūt arī — neloģisks (viņus taču vada loģika).

Ap 2. jūniju es zināšu, kas un kā. Tad arī Jums uzrakstīšu, vai iznāk, vai neiznāk.

Pagaidām — visu labu un vēl labāk! Dzejoļus aizsūtīšu, kad būs, pagaidām pieradinu mašīnu. Atradinājusies.

Jūsu

Ojārs Vācietis

Atim Skalbergam 1972. g. vasarā

[..] Lielos vilcienos mākslas un tātad dzejas uzdevumi vienmēr ir bijuši tie paši — kalpot cilvēces progresam. Un vienmēr

attiecīgs laikmets ir devis savu īpašu k a u t k ā pasvītrojumu, k a u t k ā īpaša akcentēšanu. Tāpēc jautājumā — kādai jābūt dzejai? — vispirms jāzin: k a s u n k a d u z šo jautājumu atbildējis. Ja latviešu dzejnieks, ja 1972. gadā un ja atbild principā, tad laikmeta īpašais akcents ir saasināts ne tikvien uz cilvēka jūtu, bet arī — asāk nekā līdz šim — uz cilvēka domāšanas kultūru. Līdzīgi, kā tas notiek ekonomikā, kur mēs cīnāmies par sava šūpuļa — Zemes — neizpostīšanu, nepiesārņošanu, vārdu sakot, par to, lai nepienāktu brīdis, kad mūsu progress tuvredzības dēļ būs sakrājis tik daudz savu neizbēgamo un objektīvo mīnusu, ka virzīšanās uz priekšu dos vairāk problēmu un nevis labuma; mākslā zinātnes un tehnikas revolūcijas laikmetā risinās cīņa par cilvēku — ne mašīnu un materiālo labumu vergu, bet saimnieku savas fiziskās un garīgās kultūras izkopšanai. Materiālo un garīgo vērtību samērs — tas nosacīs, kas ar cilvēci notiks, un jebkādi vieglprātīgi un vājprātīgi vienas vai otras vērtības absolūto dominantu slavinošie un dievišķojošie kanoni neiztur kritiku. Ja zinātnes un tehnikas revolūcijai soli soli neies adekvāta cilvēka jūtu un domāšanas evolūcija līdzī, tad progress ēd nost pats sevi. Cik māksla to apzināsies, tik liela vieta tai XX gadsimta gaitā būs.

Ojārs Vācietis

Annai Circenei 1972. gada 30. augustā

Rīgā. 30. augustā 72.

Ziniet, es Jūsu vēstules pirmo teikumu izlasīju tā: "... rakstu Jums šogad un, liekas, nākamgad arī..." Un neievēroju pieturas zīmes. Un lai tā paliek. Pārējo ļoti labi saprotu. Kur cilvēku nav daudz vai arī nav pietiekoši daudz (Apes pilsētiņā, teiksim,

ir turpat 3 tūkstoši, bet viss tas pats) — tur nu parādās, cik smalki vai rupji mēs esam. Visi dzīvo kā uz delnas, bet cilvēks ir tik sarežģīts kustonis, ka viņam nepieciešami kā ēst — tiesības uz savu intīmo, uz savu vientulību vai vienatni ar sevi un savu. Ne velti pasaules likumos formāli pastāv korespondences neaizskaramība un pat tiesas ruļļos ir rakstīts, ka uz dažiem jautājumiem var neatbildēt. Tas nav tāpēc, ka cilvēks būtu pēc savas dabas kaut kāds krimināls un viņam nepārtraukti būtu kas jāslēpj. Gluži vienkārši — mēs esam tik nejauki, ka nemākam ne skatīties uz, ne apieties ar atklātu dvēseli. Dzīvot atklāti un patiesi un pie tam justies brīvam — tas vēl ir un būs ilgi atkarīgs no tā, cik tev ir vīrišķības. Lielā pilsētā var izlocīties, noslēpties, apmānīties (es nepārteicos — tas viss ir tomēr tikai teātris, labākā gadījumā ar vienu skatītāju — sevi pašu), bet dažos tūkstošos cilvēku nākas izbaudīt uz savas ādas visu: kas mēs esam un kādi esam. Primitīvam tādā situācijā nekas nedraud — esi kā visi un tevi nemanīs un liks mierā. Bet, ja tu kaut par mata tiesu atšķirsies, nedod dievs. Var pat arī neatšķirties, cilvēkiem piemīt vēl viena lieta: savu dzīvi analizēt, kritizierēt, apspriest, nolādēt utt. uz citu dzīves poligona. Tad var būt pilnīgi objektīvs... Būt taisnīgs un patiess, un bargs, un nežēlīgs par visai pieņemamu cenu. Vēl var tevi terorizēt ar žēlošanu, atnākt ar puķīti, un tu ar šo puķīti dabū pa purnu smagāk nekā ar mietu. Un vēl viena lieta — apnikums un garlaicība. Mūsu kopdzīvošanā aiz šīs garlaicības (pie kuras pašu vainas netrūkst) otra cilvēka dzīves izmantošana par rotaļlietu bieži vien ir tāds kā dopings, tāds kā nežēlīgs, bet aizraujošs sports. Ja to visu sāk ņemt galvā, rodas ne sevišķi cilvēkmīlošas idejas — triekt visu ratā un iet mežā. Dažs arī tā izdara un pārliecinās, ka no kaimiņa var aizbēgt, bet no tā, kas pašam iekšā, nekur. Mežā viņš sastop to pašu, no kā laidies lapās. Sevi. Tāpēc es ciest nevaru tās bezgalīgās literārās receptes visiem gadījumiem: nelaimīgai mīlestībai, dzīves mērķa neapjēgšanai, konfliktiem ar priekšniecību und so weiter — mukt uz taigu vai vēl kur tālāk. Skaidrs,

ka, nerunājot tik augstās matērijās, apnikušā nomaiņa (un ne par ko vairāk tas nav) uz vēl neapnikušo dod kādu atvieglinājumu, bet pēc laika atkārtojas tas pats. Pēc tam vēl. Un intervāli ar katru reizi samazinās. Dažam izdodas izblēzoties un nenomainīties līdz nullei, bet tas ir tikai pateicoties mūsu dzīvībiņas īsumam. Jūs, Anna, runājāt par ko pavisam citu, bet kaut kāda kripatiņa ir arī no šīs šķietamās atbrīvošanās. Bet tā nāk no iekšas.

Skaidrs, ka no Vārmes Jums būs jāiet. Un tieši tad, kad Jūs teicāt, un tieši tāpēc, ka teicāt. Citādi kamolam pievilksies vēl viens diegs un tas pievilks vēl klāt. Ne Jums, ne dēlam, ne visam tam, kas jums abiem priekšā.

Parīt Jums jau jābūt skolā. Vai skolotājam arī katrs 1. septembris ir arī paša savs jauns? Man šinī dienā vienmēr uzmācās kaut kādas neformulējamās skumjas. Nē, ne sentiments par aizgājušo vai neatšifrētas atmiņas, bet tieši skumjas. Lai Jums parīt labi iet.

Dzejoļi šur tur ir bijuši, "Zvaigznē" arī. Atdzejojumi bija ne "Karogā" (tur es pāris gadus vispār neesmu rādijies), bet "Literatūrā un Mākslā". Tagad Dzejas dienās jau būs visur kur. "Potjomkina sādža" man nav pārrakstīta, aizsūtīšu vēlāk. Sātu dažus citus, kas nav vēl nekur bijuši.

Ar sirsnīgu sveicienu Jūsu

Ojārs Vācietis

Vilmai Liepiņai 1972. gada 6. oktobrī

Rīgā. 6. oktobrī

Jums ir intuīcija, ļoti līdzīga tai, par kādu stāstīja viens kuģa stūrmanis, — viņš nevarēja izskaidrot, kas ar viņu notiek, bet

neskaitāmas reizes, kad viņam nav jāstāv sardzē, nez kas licis tomēr uzkāpt tiltiņā, ņemt binokli vai ieslēgt lokatoru, un katreiz tas bijis pamatoti — vai nu cits kuģis paviršības vai avārijas dēļ nāk virsū, vai mainījies vējš un autopilots netur kursu, un kuģis lien uz akmeņiem. Nebija nekādu akmeņu, bet es ilgāku laiku slimoju un pēc tam nekā darīt nevarēšana tā dod pa ribām, ka no tās nevar glābties. Glābj tikšana uz papīra, bet paškontrolē neļauj tādā stāvoklī ākstīties. Jūsu vēstule bija mīla, ar to varēja runāt ilgāk un daudz par ko vairāk, nekā tas bija pasacīts vārdos.

Jūs veltīgi uztraucaties, ka varu ne tā saprast, ko jubilejās saka. Jūsu grāmatiņā to jubilejas paviršumu un uzkutinājumu ir stipri mazāk, nekā tādās reizēs mēdz būt. Es pat par vienu otru personu brīnos — viņi vispār mēdz būt pavirši. Bet brīnīties nav par ko — Jūsu personība pat viņiem nav ļāvusi būt, kas viņi ir. Pat jubilejā, kad vairums cilvēku kļūst bezkaunīgi, uzskata jubilāru par idiotu un atļaujas runāt viņam acīs tādas banalitātes, par kurām tikai kurls un akls var nesarūgtināties. Nav daudz to redzīgo un dzirdīgo jubilāru, bet tad jubilejas reizē tieši viņi ir paši redzīgākie un dzirdīgākie.

Fotogrāfijas ir brīnišķīgas jau ar to vien, ka es zinu tos varoņus vai nevaroņus, kurus Jūs spēlējat, neredzēju, kā Jūs to darījāt, un, paļaujoties uz to, ko zinu, bet galvenokārt, ko nojaušu par Jums — varu fantazēt, kā tas bija un varēja būt. Labi, es Jums neko neatgādināšu skaļi, bet to, ko cilvēks dara klusībā, Jūs man nevarat aizliegt. Jo vairāk tāpēc, ka tur nav nekā ļauna.

Ar Lūci ir tā (iznācis, ka Jūs mani konkretizējat) — mani kaut kad ļoti sen pie viņa kaut kas vilka, šķīta, ka viņa bravūrai ir segums un romantikai dziļums, bet... bravūra bija līdzeklis un romantika — aizsegs kaut kam dikti aprēķinošam, pat egoistiskam. Tad es nolēmu, ka Lūcis savu labāko mākslu ir darījis pirms manis, izšāviens un pārvērties par savu antipodu. Iespējams, ka pēdējais secinājums nav pilnīgs, bet pilnīgāku man negribējās meklēt, jo tas neko līdzēt nekam nevarēja un jo

pilnīgāks būtu, jo nesaudzīgāks. Tā radās tas, ka ne man no Lūča, ne Lūcim no manis nekā nevajag.

Ludmila pašreiz ir Ļeņingradā un man pie rokas nevienas no viņas grāmatām nav. Kad atbrauks, aizsūtīšu. Tas, ko Jūs par viņu teicāt, taps pateikts viņai bez saīsinājumiem un mikstinājumiem (kaut arī avansēšanas te ir daudz), jo ilgāku laiku viņu drukā tik slikti, it kā būtu tiša cenšanās radīt nepareizu priekšstatu par to, kas viņa ir, un, atņemot viņas publiskumu, izrēķināties pa kluso. Grāmatai, kurai jau bija jābūt iznākūšai — “Stiprs latviešu akcents”, sarīkoja tik daudz šķēršļu un ultimātu, ka grāmata Ludmilai pašai vairs neasociējas ar daļiņu no sevis kā darbs, bet asociējas ar spīdzināšanu, teroru, ar murgu, no kura kaut kādā veidā jāatbrīvojas. Tā varētu būt jauna grāmata, ja iepriekšējā nebūtu sagādājusi grūti ņemamu emocionālā un psiholoģiskā pārrāvuma barjeru. Vārdu sakot, viņai nav spoži un katrs labs vārds ir divkārt.

Plati nemeklējiet, pagaidām tā ir “konservācijā”. Daudz kas ir konservēts, bet pazudis gan ne. Tā vēl trūka. Bulgakovs teica, ka manuskripti nedeg. Tā tas ir un lētāk nebūs.

Lai Jums labi klājas. Kad grāmatu sūtīšu, rakstīšu. Atvainojiet, ka rakstu uz mašīnas, bet man ir iesākta viena lieta, tā top uz mašīnas un, lai nebūtu ar to nekādu domstarpību, uz mašīnas rakstu visu. Kā tad to tā un to tā?

Jūsu

Ojārs Vācietis

Atriebības vēstuli saņēmu, pasmējos, bet, izrādās, ka īpaši daudz smieties nevajadzēja, jo divas manas vēstules Jums ir pazudušas. Ne starp mani un pastu. Vispār izrādās, tajā nedēļā pazudis ir vēl kas cits un ne tikai valsts iekšējā sarakstē. Vienkārši cilvēkiem neļauj sarunāties. Jēga no tā ir visai maza. Bet aprēķins noteikti. Un arī pa tukšo.

Mīļā Vilma Liepiņa, tajā mini televīzijas sarunā bija dažas ļoti principiālas lietas un, lai cik nebūtu svēta lieta — vispirms domāt vislabāko (to daru un darīšu) par cilvēkiem, es nedrīkstēju riskēt. Man nav tik tuvu cilvēku, kas varētu tur pateikt, vai tā ir vai nav provokācija, es zināju vai, pareizāk — jutu, ka nav, bet riskēt man nebija tiesību. To var citādā veidā, kad tu atbildi tikai pats par sevi. Toreiz tā nebija. Un, ja Jūs sakāt par neiešanu vai ko tamlīdzīgu, tad par ko mani turat? Katram taču ir iespēja zināt — kas ir kas?

Bet kas ir ar Jums? Nesakiet neko taisni, bet kaut kas taču ir, kur es netraucēju. Vilma, tāpēc, ka mūsu čupošanās nav nekāda tur sazināšanās, sarakstīšanās vai citāda “sa”, bet būšana kopā, kopā jušana, kopā domāšana, kopā pastāvēšana vispār. Es nezinu, kā to lai vienā vārdā nosauc. Katrā ziņā neviens mācītājs to vēl nav kristījis.

Piedodiet manu nesakarību, bet es tikko pabeidzu vienu darīšanu, kur bija daudzi izdomāti likteņi un cilvēki, kas mani izspīdināja tiktāl, ka tagad ir jušana — nav ne iekšu, ne iekšu iekšu, bet palikusi tikai tāda gara, gara tieva kārts un toričelli. Šausmīgi vientulīgi, un atkal paradokss — gribēšana būt vienam un šausmīgi laimīgi. Un tas laimīgums arī tāds, ka jāslēpj pašam no sevis — bail noticēt.

Ojārs Vācietis

Mīļoje Lietuvas tarybu Dainā,

Tavs veštuļelis ir stipri nopietniskai, be aš esū iekš garastāvokļeli draiskuļelis... Man ir cerības uz vēl vienu buču! Šitā neskaitās, jo, neskatoties uz Tavu sabiedrisko stāvokli, par vienu mēnesi nopelniem bagātāku un dzīves nabagāku mani padarīt Tev nav dots. Bet, kā jau teicu, cena ir tāda, ka es Tev varēju prātā ienākt arī septembrī.

Par vakaru Tev ir samuldēts — ne tā tur bija, ne kā. Es biju no vienas puses par daudz sagatavojies, no otras — nemaz. Programma bija tāda, kādu gribēju — neviena veca dzejoļa, bet arī nekādas žēlastības pret zālē esošajiem: klausāmie un ar aci lasāmie dzejoļi netapa šķiroti. Reizē tā bija arī rēķināšanās ar to, ka vienai daļai būs pa prātam, otrai — ne. Tā tas acimredzot arī ir.

Pie mums ir tā. Sakarā ar valsts 50 gadiem visus iztrenkā pa Savienību. Man vismaz zināms, ka Jānīti [Peteru] triec (vai jau aiztrenca) uz Gruziju, Eskimosu [Līvenu] — uz viņam klimatiski diametrāli pretējo pusi — uz Kirgīziju utt. Man krita Maskava (resp. izsauca uz turieni) astoņpadsmitajā.

Jānītis stājas partijā un es viņam dodu rekomendāciju. Viens otrs brīnīsies, vienam otram (ļoti dažādiem cilvēkiem) tas nepatiks, vienam otram būs ī-ī-ī-īlgi ko domāt, bet lai.

Man bija ziņas, ka Tu tur gripojot. Ja jau nu tik tālu, ka Tev pat lietuviešu gripa šķiet labāka par latviešu, tad... Pie mums arī daudzi ar to nodarbojoties. Es oriģinalitātes dēļ šoreiz ne.

Nav nekādas skaidrības, kad Tu taisies mājup. Bet, ja rakstās, tad tam nav nozīmes. Kad beigsies bekošana, kasies mājās.

Pārējie jaunumi sekos pēc Maskavas. Ceru, ka būsi jau šeit. Atā.

Ojārs

Par tādiem atklājumiem, Gunār, kad atjēdzas, paziņo ar telegrammu. Zinātnieki, protams, cīnās ar informācijas blīvumu, bet paši pa kluso rada šī blīvuma blīvētājus. Feini. Apsveic, lūdzu, Aleksandru ar viņa pirmo vārda dienu, kas iestājas plkst. 24.00 šodien. Viņam tā jau ir iestājusies (es par paviršiem vecākiem neatbildu). Un iedod Lisunam vienu slapju buču (ja Tu neesi ekspedīcijās atmācījies no šīm atomlaikmetā liekajām izdarībām) no Ļudas un manis.

Dod dievs, ka Aleksandrs IV mantotu no saviem vecākiem to brīnišķīgo apmātību, kādas viņa jaunībā vairs nebūs. Bet kas tomēr ir kaut kas. Un to sevis brīva jušanu, ko savādāk uz šīs pasaules nedod. Un to mūžīgo vaņģību, mūžīgo vainīgā un nepiepildījuša kaut kā priekšā s a j ū t u.

Tie gadi, kad jābēg no tiem, lai paliek. Kas dod pa rīkli, nav svarīgi. Acu šķībums vai ne, arī nav svarīgi. Ne no acīm, bet no kaut kā cita vadās tie devēji. Turpat Tev blakus ir šķībie, kam dod tāpēc, ka viņi ir riktīgi šķībie (un šinī kondīcijā, Gunār, nav starpības starp civilizēto un “necivilizēto” — ja ir, tad par labu pēdējam). Bet man nav bail. Tad jau drīzāk — šausmas par teoriju un praksi. Ja būtu akls, tad vēl tā.

Man pašreiz arī ir “ceitnots” un tāpēc anulējas visi Tavi — am ersten, zweiten und drittenmal — paliek Aleksandrs IV un — lai dzīvo imperators! Mariannai būs jūs vēl vairāk jācieš, Lisunu jūs nostādāt vispār kaut kur savu egocentrisko tieksmju maliņā... Bet, Gunār, neaizmirsti, ka sieviešu emancipācija savus ziedīņus ziedēja tieši visbargākos vīriešu terora apstākļos...

Pēc šīs manis satriekšanas kaut ko (protams, ne zinātniski loģisku) rakstu uz 8. XII. Gribēju Lisunam puķi, bet no šejienes uz Jakutsku drīzāk var aizsūtīt ziloni.

Ojārs

Paldies, Leon, par Druces stāstiņu. Mēs to drukāsim vistiešākajā veidā februārī. Jūsu vēstule bija kā saukta, jo es jau apgudroju — kam var būt Jūsu koordinātes. Tagad gudrošana atkrīt, atliek norunāšana un perspektīvi plāni.

Pēc punktiem:

a) Jūsu piecgadīgā noenkurošanās liek arī šeit (konkrēti man) domāt — kur Jūsu zinības likt jau to apgūšanas laikā un tādējādi radīt Jums “placdarmu”, kad atgriezīsities. Tas, ko Jūs darāt, ir ļoti vajadzīgs un pēc studijām Jums jānāk visu turpināt, nevis, kā mēdz teikt, nokrist no gaisa un ilgi taustīties, kur palikt. Šinī sakarībā “Draugs” un “Zilīte” ir Jūsu rīcībā. Iespējas nav nekādas šausmīgi lielās, bet vismaz Jums ir vieta, kur Jūs vienmēr gaidīs. Ja gadījumā es arī aizeju no turienes šo 5 gadu laikā, tad žurnāls taču paliek.

b) Kā ir Kišiņevā ar rumāņu izdevumiem? Es zinu, ka bija visādi, bija pat tā, ka veselu gadu “Contemporanul” sūtīja no šejienes, jo Karpatos to briesmīgi limitēja. Bet tagad droši vien, un Kišiņevā jo īpaši, visam vajag būt kārtībā. Ja tas tā ir, tad mēs varētu norunāt sekojošo: meklējot tekstus treniņa tulkojumiem, Jūs rakņāsīties pa jaunāko rumāņu periodiku — pie reizes varētu iemest aci arī bērnu izdevumos un šo [to] pavisam interesantu īsi man anotēt, es savukārt apskatītos žurnālu vajadzības un pateiktu, kas mums prasās. Par moldāviem tāpat.

c) Koordinēties mēs varam vislabāk uz mājas adresēm, tas vienmēr ir ātrāk. [...] Darbus sūtiet uz redakciju, jo, vai esmu komandējumā, vai tāpat vazājos apkārt — redakcijā zinās, ko no Jums gaidām un ko ar to darīt.

d) Cik noprotu no Vitalie Tulnika pēdējās vēstules, Jūs ar viņu esat pazīstami. Viņš taisīs manu grāmatiņu (visu vai daļēji, nezinu) un cer uz Jūsu konsultāciju. Grāmatiņa ir maziņa, daudz

neko viņš Jūs apgrūtināt nevar, tāpēc neatsakiet, lūdzu. Pie tam grāmatiņa plānojas uz 1975. gadu.

e) Un tagad Jums pilnīgi privāti, kaut arī Jūs to visu saprotat bez sacīšanas. Mūs neinteresē moldāvu vietējā konjunktūra un, vēl jo vairāk, vietējā hierarhija, teiksim, Emiliāns Bukovs vai, vēl trakāk — Petrja Darienko u.c.

Druce, Vieru (ja iznāk, pasveiciniet, lūdzu), Teleuke mums jau ir pazīstami un mēs šo pazišanos nepārtraukti stiprināsim, tie jau ir, tā teikt, pie mums pastāvīgi pierakstīti. Būtu dikti jauki, ja Jūs pamestu aci uz pašiem jaunākajiem. Cik es zinu, viņu savienībā attieksme pret jaunajiem vismaz bija viena no “spožākajām” valstī. Bet ne tāpēc — ļoti patīkami ir iepazīstināt ar jaunu talantu iespējami agrāk, nevis iespējami vēlāk. Skaidrs, ka gribas, lai šī pazišanās vēlāk neizrādītos par priekšlaicīgu avansu, bet paredzēt, saprotams, grūti.

Lieku punktus uz “i”, bet labāk vienreiz norunāt visu, lai pēc tam var mierīgi darīt darbu.

Lai Jums labi klājas, pagaidām uz salasīšanos vēstulēs, bet, kad būsīt Rīgā, uz redzēšanos!

[bez paraksta]

Monikai Zariņai 1972. gada 7. decembrī

Rīgā

7. decembrī 1972.

Tur jau ir tā lieta, Monika, ka Tu uzrakstīji par gaidāmo pārceļšanos uz laukiem un ka adresi rakstīsi no turienes. Tāpēc uz veco nerakstīju, jo nebija pārliecības, ka saņemsi.

Un cik daudz ūdeņu ir aiztecējis! Bail pat skaitīt. Un noticis arī tik, ka skaitīt nav jēgas. Bet man nekas nav aizmirsies.

Teiksim, tāpēc ka ārzemēs biju pirmoreiz. Bet ne jau tas. Vārdu sakot, kapeika Temzā ir iesviesta un gan jau kādreiz būs jāpārbauda, vai tā tur vēl guļ vai ne. Nākošgad gan neiznāks, jo jau divus gadus pēc kārtas atlieku Bulgāriju un trešo vairs nevar. Bez tam, Tu jau zini, ka angļiski es zinu labi ja “ā”, un tāda bezvalodas būšana ir dikti rokas un kājas saistoša. Nesaprotu, kāpēc pie jums tik pasvītroti negrib runāt vāciski — Londonā man gan teica, ka neprot (bet nez' vai tik totāla tā neprašana ir), bet Īrijā skaidri un gaiši — prast protam, bet runāt negribam, iztiksim ar tulku. Bet ar tulku ir tā, ka nevar jau viņš būt klāt katrā solī un pussolītī. Ja Tu uz šo pusi netaisies, tad redzēsī-mies, ātrākais, pēc gada.

Pie mums ir tāds decembris, ko par decembri nevar saukt. Nav sniega un ir silts. Jociģi tikai, ka lapas nobirušas. Mierīgi varēja vēl stāvēt kokos. Un zālīte arī zaļa. Zieme, saprotams, būs, bet pagaidām to pat grūti iedomāties. Es šoziem taisos tik daudz izdarīt, ka ir bail par to skaļi runāt. Tā nav māņticība, bet tikko es sāku par ko darāmu pārlietu muldēt, tā rodas pa-darīta darba sajūta un nekas nesanāk.

Latviski man pēdējā bija “Melnās ogas”, bet tas ir tik sen, ka es vairs neatceros — aizsūtīju Tev vai ne. Ilgi noņēmos ap tām, ko izdod citur — divas iznāca Igaunijā, tipogrāfijā ir atdotas krieviski un jakutiski, pašreiz top pie moldāviem. Bet tas viss jau ir padarīts. Tagad kārtā kaut kam tepat Rīgā. Stāstu Tev, lai Tu nedomātu, ka slaistos un gurķojos. Gurķosies kaut kad citreiz.

Tu neko nestāsti — ko dari un kā dari, bet, neskatoties uz visu to — Jaunajā gadā lai Tev un Tavējiem iet tā, kā jums pašiem gribas. Un tad viss būs labi. Kad tie gadi ar lielu troksni mainīsies, piemini arī tos, kas pie Daugavas un piemin Tevi.

Visu labu, Monika — uz salasīšanos, sadzirdēšanos un saredzēšanos!

Ojārs

Gunāram Grāvim 1973. gada 5. februārī

Rotaļlietas “Alberts Einšteins” lietošanas pamācība

1. Ņemt rotaļlietu vienā no rokām un, sākot ar augšējo stūri, no kreisās puses uz labo ar vienu vai abām acīm lasīt.

2. Izlaist kabalistiskās zīmes “X”, kas lietotas vārdu atšķiršanas un, cik autora izglītība atļauj, arī pieturas zīmju vietā, gan arī vienkāršas lāpīšanās dēļ, lai Einšteins iznāktu pēc Einšteina, nevis pēc suņa.

3. Just bezgalīgu pateicību pret rotaļas izgatavotāju un neslēpt to.

Īpaši ievērot: ka rotaļlieta ir unikāla, lielu fizisku un garīgu spēku piepūles rezultāts un gan PSRS, gan kapitālistiskās zemēs pastāv tikai vienā eksemplārā.

Reklamācijas nepieņem.

Ražotāji.

Miļo Gunār!

Sveicinu Tevi Tavos četrdesmitajos ar nelielu novēlošanos, bet biju slimnīcā un kaut kādas īsas un tomēr formālas telegrammas sūtīt negribējās. Lai tad Tev uz priekšu ir vismaz divreiz vairāk ko darīt un desmitreiz vairāk, ko gribēt darīt vēl.

Šitais nu ir tas kalna gals un lai tas vēl ilgi stāv dotajā un vēl augstākā līmenī, jo neviens cits mūsu darāmo mūsu vietā nedarīs un nevar izdarīt, un labi vien ir, ka tā.

Sveicienus sūta Ļuda un arī Žanis, kurš jau ir izaudzis par lielu zirgu un šopavasār beidz septīto klasi.

Laiks iet pēc suņa un, šķiet, ka lēnām vis neies. Šogad kaut kā vajadzētu satikties, jo citādi drīz vien būsim veci āži un sklerozes dēļ nevarēsim atcerēties, kas kam būtu bijis jāstāsta. Bet ko stāstīt ir miljons un vēl viens miljons stāstāmā. Tas lai

paliek uz satikšanos. Kad brauksi, neaizmirsti paņemt sev līdzi to, kas Tev ir drukāts, un ir Tev vajadzīgi lietiski pierādījumi. Žulikiem arī tos prasa. Man arī. Visu savu grāmatu nav, bet varbūt ka labāk, lai nav, nekā sliktas.

Par vēstuļu nerakstīšanu Tu pa kaklu dabūsi vienalga, kaut es ļoti labi saprotu, ka Tu savu jubileju gribēsi sagaidīt ar iespējami lielākiem sasniegumiem. Tā ir cēla vēlēšanās, bet tā Tevi neglābs. Vispār ir tāda jocīga, nelogiska prakse. Beidz latviešu students kādu no Maskavas vai Ļeņingradas universitātēm un pilnīgi pazaudē kontaktus ar savas republikas zinātniskajām iestādēm, un specifiskas atbilstība vai neatbilstība neko nenozīmē, jo tas notiek visās profesijās bez izņēmuma. Gunār, es nemaz neesmu par to, lai putni atgrieztos savās ligzdās, būtu kaut kādi apgaismotāji vai narodņiki un nestu kaut kādu gara gaismu. Tas nevienam mūsdienās nav vajadzīgs, bet taču pastāv visu zinātņu kopējā stratēģija, un šinī ziņā Latvija nepārtraukti zaudē kadrus un arī vispārējo mūsdienu līmeni. Mākslās tas ir savādāk. Te katram laboratorija ir pašā iekšā. Instrumenti pašā, informācija — cik Tevī pašā lien iekšā un cik tu gribi, lai Tevī salien. Ne visi to informāciju grib. Un Mao nav vienīgais, kas uzskata izglītību par samaitāšanu. Tā nu tas ir ar tām pasaules lāpīšanas problēmām. Bet mēs tomēr svinam, kaut arī neklātienes ceļā, Tavu jubileju un liksim kosmiskās problēmas mierā un atgriezīsimies pie Tavas personības.

Vāciešu ģimene grib Tavu nelaimi atzīmēt ar kaut kāda Tev nevajadzīga krāma iesmērēšanu. Tas notiks Rīgā, kad būs redzams, kas Tev visvairāk riebjas. Ja Tev būs laiks, ko gan ne sevišķi var gaidīt, varbūt pameklēsim gaujieniešus, kas Rīgā sadabūjami, un pieminēsim visu, kas darīts un nedarīts. Maz jau kas galvā ir palicis. Dīvaina ir atmiņas atlase. Paliek visādi gadījuma rakstura sikumi, lielākoties dumības. Ar Lūsi mums laikam bija veicies, jo visi gaujienieši viņu atceras, kas ar labu, kas ar ļaunu, bet visi ar humoru, jo tā jau laikam bija viņa stiprā puse. Gaujienā es neesmu bijis velns zina kad gan aiz slinkuma,

aiz nevaļas, gan aiz tā vienkāršā iemesla — tikpat kā nevienam tur vairs nepazīstu. Nezin vai arī Tev daudz pazīstamu atradīsies.

Šito Einšteinu sūtu, lai Tu pamocītos lasīdams un saprastu, ka neesi vienīgais zinātnieks uz pasaules. Būtu uztamborējies Tavu paša ģīmi, bet man nav nevienas pietiekoši lielas Tavas fotogrāfijas, tā ka apmierinies ar Einšteinu līdz nākošajai vēl apaļākai jubilejai. Tas nemaz nav tik tālu, kā pašreiz izliekas. Vārdu sakot, mani jubilejas rokdarbi iet uz beigām un jāpāriet pie jautājumiem, kam ir tiešs sakars ar nevis pavadīto, bet nākamo gadu desmitu. Konkrētāk — ar šo pašu gadu. Lūdzu, paziņo mums savus eventuālos plānus, cik iespējams precīzāk. Man sakarā ar plaušu karsoni šis tas pajuka. Taisījos uz Pečoru, Narjanmaru, Vorkutu, bet, kamēr tikšu uz pekām, būs klāt gnusa laiks un tur nebūs kur glābties. Viens ir pilnīgi skaidrs — rudenī ar Ļudu braucam uz Bulgāriju uz kādu mēnesi. Citādu ilgāku pazušanu no Rīgas nav gaidāms. Hip-hip-urā! Tavējos četrdesmitajos un dzīvo lēkādams.

Sveicini visus savējos un iedves viņiem cienību pret savu solīdo gadu skaitu!

Ļuda Žanis
Ojārs

Zdravko Kisjovam 1973. gada 11. februārī

Rīgā. 11. II 73. g.

Dārgais Zdravko!

Pirmkārt — par darbu. A) jubilejas dēļ pie mums vairākkārt ir mainīti plāni — aizkavējas bulgāru antoloģija un mazliet tiek pārcelti Tavas [grāmatas] termiņi (no manas puses viss ir

izdarīts). Martā — aprīlī vai nu mūsu centrālajā literatūras [avīzē], vai arī žurnālā ieies liela Tavu dzejoļu kopa, es tikai vēl apsveru, kur tas viss labāk noskanēs. B) Ziedoņa grāmatu jau esmu nosūtījis. Nosūtīju arī vairākas porcijas ar Māra Čaklā dzejoļiem. Protams, tā ir Tava darišana, bet, ja jūs taisāties tajā pašā sērijā, kur tikko bija Matss [Trāts], tad, manas personiskās domas — un ne tikai manējās — ir, ka nākošais kandidāts no latviešiem varētu būt Māris Čaklais. Tas, ka viņš ietilpst 9-ņu krājumā, neko negroza. C) Sakarā ar 9-ņu krājumu es esmu konsultējies gan ar Māri, gan ar Imantu Ziedoni, gan pat ar mūsu “prezidentu” — Albertu Jansonu. Mūsu domas ir tādas: Māris Čaklais, Jānis Peters un Jānis Rokpelnis (no pašiem jaunākajiem). Kas attiecas uz dāmām, tad vienprātību panākt neizdevās, jo vairākums uzskata, ka mūsu dāmas (jaunās) vēl nav gluži nobriedušas, pareizāk sakot — pārāk daudz slinko. D) Iztrūkstošos Saulīša un Petera dzejoļus Tev ir izsūtījusi Rakstnieku savienība (es noķēru šito draņķīgo gripu un noslimojos pamatīgi). Māri Čaklo sūtīšu es — pa mazām paciņām. Jānis Rokpelnis arī ir pie manis un drīz tiks izsūtīts.

Lūk, tas nu, manuprāt, ir viss par šito lietu. Kas Tev jauns? Es rakstu (beidzu) kinoscenāriju un gatavoju divas grāmatas — latviešu un krievu.

Dižs sveiciens Donkai, Ralikai, Romanam no manis un no Ļudas (viņa nodeva jaunu grāmatu un uztaisīja Montas Kromas grāmatu krievu valodā).

Apkampju jūs visus!

Ojārs

Veltai Tomai 1973. gada 27. februārī

Rīgā, 1973. gada 27. II

Pie mums, Veltiņ, šogad ziemas vispār nebija, bet tagad — uz marta sliekšņa — sāk salt un ka tik viss nav sagriezies otrādi. Es to saku tāpēc, ka gribēju Tevi sveicināt ar pavasari, bet nu jāskatās, kā ar to pavasari būs...

Kur Tu esi pazudusi un kas Tev par klusēšanu ir uznākusi? Pa ausu galam es šo to esmu dzirdējis par Tevi, bet tie ausu gali visbiežāk nav nopietni ņemami, jo maz gan novērots, ka pa tiem ausu galiem apkārt būtu klīdis kaut kas labs. Vienīgā zīme, ka Tu neesi noslēpusies pavisam, bija tā brīnišķīgā akmeņu grāmata, kas atnāca vakar un par kuru no visiem pie Māras ezera esošiem — paldies. Akmeņi ir mūžīga lieta — nevīst, nekalst un pie tiem es iešu parunāties, kad Tu atkal nolemsi būt par lielo klusētāju.

Ka Olafs [Stumbrs] ieņem ūdeni mutē, tas man lielu brīnumu nesagādā, jo ap viņu paša domas un emocijas reizēm riņķo tik blīvi, ka citu realitāšu nemaz nav. Man ir viņa diezgan pasena adrese, uz to es lielas cerības nelieku, tāpēc centīšos atsameklēt kaut ko jaunāku un izlamāt viņu, kā viņš reiz mani, kaut gan gadu klusējis bija viņš, razbainieks, pats, nevis es.

Grāmatas man pašreiz nav, bet, kad būs, tad jābūt divām uzreiz. Bet tas pagaidām vēl ir tīri teorētiski. Par tām, kas citās valodās, nav ko runāt, jo tās ir atvasinājumi. Tajā ziņā gan man pēdējā laikā veicas labāk nekā paša mēlē. Tas, kas sacīts par praviešiem un viņu mājām, laikam jau attiecas ne vien uz praviešiem.

Vissirsnīgākie sveicieni no Ludmilas un Žaņa. Un no daudz kā.

Pašai Tev — to purvītisko brūnoranžumu un violētumu, kas jau ir šejienes vītolos, kārklos un kas liecina, lai kāds nebūtu — pavasaris būs.

Ojārs

Vilmai Liepiņai 1973. gada 31. martā

Rīgā. 31. martā (lai nebūtu jāraksta rīt,
kad neko nopietni neņems)

Paldies par fotogrāfiju. Nu i spītīgas acis! Un tad vēl runā,
ka es spītējos.

Ar sevis taupīšanu, mīļā Vilma, vēl ātrāk nonāk turpat, kur
ar sevis netaupīšanu. Starpība tikai, ka pirmajā gadījumā cilvēks
ilgāk ar savu vizuālo vertikālo stāvokli saglabā citos ilūziju,
ka ir dzīvs. Nī valla! Ka no vīrusa neizbēgt, to jau es diezgan
droši zināju iepriekš, jo īsti atkopties no iepriekšējā nebija ne
laika, ne iespēju. Bet, ka tas ir tik ragains, to gan nevarēja iedo-
māties. Ja Jums ir tāpat, kā bija man, tad lai visi svētie parāda,
ka viņi eksistē. Briesmas jau nemaz nav lielākas kā pie ikvienas
tās nolādētās, bet tā nospīdība, kas turas visu laiku, tādiem
pret dzīvi un cilvēkiem neimūniem kā Jūs, maksā ellišķīgi dārgi.
Cerēsim, ka pavasarī tas ir savādāk.

Ka iznācis Heislērs, uzzināju tikai no Jums, bet tā uzzināšana
neko nenožīmē, jo tik daudz, lai saprastu was ist das? esmu
lasījis, vairāk lasīt nespēju, jo man nav ne mazākās kriptiņas
ticības vai cerības, ka tajā uzkutinātajā pasaulītē vēl ko varētu
uzkutināt. Gandrīz taustāmi, ka tam cilvēkam nevienā vietā,
varbūt atskaitot vienu, vairs neku.

Grāmatu tik drīz nebūs. Tā ir gara runāšana. Bet rakstās
gan. Un publicēties (teorētiski) ir kur. Un labi vien būs.

Velns mani dīdīja ķerties pie scenārija. No pirmā varianta
vieni saprata visu, otri — nekā. Es pats — tā pa vidam. Labot
nemāku un rakstīju par to pašu kaut ko pilnīgi jaunu. Jaunnedēļ
tam jābūt pilnīgi gatavam. Tagad ir tā, ka es pats nekā nesaprotu,
jo neviens no tiem, kas tur šiverējas, manu saprašānu neprasa,
bet dara, kas ienāk prātā. Ko sacīs studijā, tas arī man visai
neķimerē, jo pats galvenais bija, lai tie tur mani cilvēciņi darītu
to, ko viņi vēlas, mocītos ap to, ko spiesti darīt, un vismaz

vairumā nepriecātos, kad dara lopības, kaut arī laiks ir lopisks un situācija lopiska — pēdējā kara laika ziema, kad oficiālā vara vairs nav ne velna autoritatīva (ja par fašismu tāds vārds ir lietojams), kad nākotnē katrs individuums redz kaut ko īpašu, kad ticība un cerība uz kaut kādu kopīgu rīcību ir līdz vemšanai diskreditējusies un katrs grābājas pa savu dvēseli, un salmiņi vien tur ir, un situācija to visu vēl pareizina ar x: mājas, kur darbība notiek, ar abām ģimenēm, ar visiem lopiem un visu pārējo ir karantinā “Zutritt verboten!” — izsituma tīfs, tajās nav ne legālas ieiešanas, ne iziešanas. Par cik medicīniskā palīdzība arī ir tikai iluzioniska, tad jau šinī ziņā vien visi šeit ir nāves ēnā. Otrkārt, nāves ēnā viņi ir tajā ziņā, ka tās kaulainās un viņas izkopts priekšā var sākt ar spēku izšķirt, kam palikt, kam ne, nezinādami, ka tīfs tiem dod izdzīvošanas lozi. Treškārt, nāves ēnā viņi ir tāpēc, ka mājas atrodas pie armijas ceļa un, nespēdami noņemties ar visiem civilajiem slimiem, nespēdami uzņemties viņu evakuāciju un baidīdamies no armijas inficēšanās, friči var ķerties pie visparastākā atrisinājuma. Fonu tik gari stāstu tādēļ, ka tas ir svarīgs, ka uz tā visiem — veciem un jauniem jāatbild uz visu ko — kas dzīvība, kas mīlestība, kas manta, kas jēga un — kas bezjēdzība un vai ir tāda situācija, kad bezjēdzība kļūst jēga, vai tas ir mūs mierinošs fetišs? Kā redzat, putra ir ievārīta liela un, ņemot vērā, ka mani cilvēciņi mani neklausa, viņu izdarībām uz ekrāna parādīties lielu cerību nav. Bet, kā jau teicu, mani ne tik daudz sāpinātu fakts, ka viņi uz ekrāna netiek, jo nerēķinās ar to, kas viņiem būtu jādara, lai iztaptu konjunktūrai, kā fakts, ja viņi nerēķinātos ar savu sirdsapziņu, cik balta vai melna tā arī nebūtu. Kā tas man beigsies, uzrakstīšu.

Ar sirsnīgu sveicienu

Ojārs Vācietis

Visvaldim Lāmam 1973. gada 24. aprīlī

24. aprīlī

Cienītais, lai topi Tu sveikts Visvalžos caur epistulāru žanru, jo paša prakse rāda, ka tajos biežajos brīžos, kad man vajag Tevi, un tajos retajos, kad Tev vajag mani, mūsu rīcībā esošā tehnika vai nu basto, vai atkal mēs paši uz telefona pusi skatīties negribam. [..]

Individuumi, kam ir šķautnes, vienmēr ir diezgan skeptiski skatījušies uz katru konkrētu čupošanos, labprātāk atzīstot gara koeksistenci, jo tā ir brīvākā savā būtībā un stiprākā arī. Ja nu kas korigējams, tad vienīgi riebīgākā civilizācijas produkta — cilvēku atsvešināšanās dēļ. Taču nez vai, jo, faktiski, šitā padarīšana nozīmē galvenokārt pretreakciju — tehnika pārlec cilvēka gatavību uz distanču samazināšanos, un cilvēks šim mākslīgumam, kā nu māc, liek pretī savu gribēšanu distanci ievērot.

Ar šito epistulārā žanra pastāvēdriktēšanu es tā kā būtu ja ne izskaidrojis, tad aplāpājis, un pāriesim pie nākošā “jo”.

Nākošais “jo” ir tāds, ka, Tavu “Raudzi” izraudzējis un pārraudzējis, neesmu nonācis ne pie kādiem kvalitatīvi jauniem secinājumiem, jo, arī kopā salikts, Tu izskaties tikpat labi kā atsevišķi. Stiprs visā romāna masā un mazāk stiprs tipu emocionālās detaļās. Bet par to vispār nav ko runāt, jo Tevi interesē visas sistēmas gravitācija un nevis gadījumi. Kauču Viņa Augstības Gadījuma lomu absolūti ignorēt nevar.

Pēcnākošais “jo” attiecas uz puķi, ko Tev stellēju. Man viņa atgādina ne tik daudz baltā cilvēka pēdas sarkanādainu teritorijā, cik sirreālu jušanu, ka uz galvas var kāpt, cik grib, bet galīgi uzkāpt nevar, ja ir minimāla uz to negribēšana. [..]

Nākošais “jo” ir jautājums — ko Tu Gaujienā darīji? Man ar to ģeogrāfisko punktu ir briesmīgi nenormālas attiecības, it kā bagāta pūra dēļ būtu apprecējis citu ģeogrāfiju, bet tā

maita — mīlestība dzīvo tur. Ar visām no šī fakta izrietošām sekām.

Dzejoļus sūtu balasta dēļ, jo nemaz nepretendēju šoreiz uz Tavu aso un precīzo intuīciju pret augšminēto žanru — ir izkāta atkal jauna grāmata, kuru neesmu spējīgs paturēt, kur nu vēl kristīt. Sajūta, ka no iekšas būtu izēvelēts. Idioti uzskata, ka tīšām mudžinos, lai noslēptu savu primitīvismu. Sava taisnība laikam viņiem ir, ko lai es daru, ja, nemainot runājamo, jāmaina runātājs reizēm pat viena dzejoļa robežās, jo vajag dimensiski pilnīgi citu vārdu, un nesamo no nesēja es nevaru atraut. Tāpēc monologam tāds kora un miskastes iespaids. Bet, ja labi pameklē, monolīts ir, tikai tik plāni un plaši izrullēts, ka no viena stūra otru redzēt nevar.

Tāpēc apšaubā. Zemeslodes apaļumu arī apšaubīja aiz līdzīgiem iemesliem. Nav laikam liela prieka, ja iedomājies, kā tavš skatiens apliec zemeslodi, un ielūkojies sev pašam pakaļā. Pašam man tā mainīšanās kosmētiskā operācija nekādi nesāp, bet lasītājam no dimensiju maiņas droši vien nelabi var kļūt. Abet, lai labi sagremojamo mannā putriņu ēdušie bišķiņi pavemj. Par nāvi nebūs, ja nonāks tajos hektāros, kur mannā neaug.

Topi vēlreiz sveikts un sargies, jo Tevi sargājošs dievs vēl nav nodibināts.

Ojārs

Annai Circenei 1973. gada 16. maijā

Rīgā. 16. maijā

Tieši pēc mēneša un 10 dienām... Bet man, Anna, gāja īpaši raibi un ne velna interesanta tajos raibumos nebija. Nav pat, ko stāstīt.

Vai kursa darbs jau ir gatavs? No vienas puses tas būtu labi, jo man būtu pārlicība, ka ne par matiņu un — ne tā vai citādi neesmu Jums traucējis un, kad dabūšu kursa darbu rokās (visus likumus var apiet ar likumu, iespējams, ka arī fakultātē), zināšu, ka Jūs esat spriedusi pilnīgi autonomi nežēlīgi vai žēlīgi. To jau Jūs darāt tā vai tā, bet tomēr viena lieta ir, kad Jūs rakstāt intīmi — Jūs + pasniedzējs + kursa darba vadītājs un drusciņ savādāk ir, kad tur iejaukts pats grēkāzis. Drusciņ. Cerēsim, ka kursa darbs ir gatavs, un es konspektīvi izklāstīšu savus spriedelējumus vispār par dzeju bērniem un kāda velna pēc es tajā branžā atrodos. Vispirms — ko saka citi. Bez Bratkas intervijas šis tas ir Mārtiņa Poiša grāmatā un žurnālā “Detskaja literatūra”, ja nemaldos, pagājušā gada 12. numurā. Pēdējais man pašam ir interesantāk, jo, kuļoties vienā literatūrā, ne viss vienmēr izgaismojas precīzi, un I. Tokmakova ir ar lielās literatūras erudīciju.

Vispirms — kas lika to darīt? Starp mums runājot, ka strādāju “Drauga” un Zilītes” redakcijā un nevaru paciest, kad, taisot numuru, gar acīm griežas zils un zaļš no tās produkcijas, kuras mums ikdien ir vismaz pāris hidrostacijām (ūdens ziņā). Satriecoši, bet fakts, ka daudziem jo daudziem nav ne mazākā priekšstata — kam viņi raksta? Par kā — nav, ko runāt. Tas ir no vienas puses. No otras — es daudz maz zinu kā pilsētas, tā lauku šodienas bērnus un stāvokli, kāds literatūrā bērniem valda gan pie mums, gan citur. Šinī ziņā man bērnu gluži vienkārši ir žēl. Un rakstīt liek sirdsapziņa. Daudz tur neko nevar salāpīt, bet, ja nelāpīs, tad naktīs nevar gulēt.

Tā tas droši vien arī būtu palicis, bet tad nāca grāmata krievu valodā, pēc tam otra, pēc tam igauņiski, pēc tam jakutiski...

Vārdu sakot, pēc tam sākās uzmanība tajos visādos veidos, kas manu lāpīšanos un brīvprātību padarīja par pienākumu. Un pienākums būtu arī tajā gadījumā, ja es kaut kādu iemeslu dēļ gribētu no bērnu dzejas atsacīties. Es to ne gribu, ne varu. Kāpēc? Dzeja ir viens no visstiprākajiem psiholoģiskās

iedarbības veidiem, kas modina mazā cilvēka interesi par lietām un parādībām, ziņkāri par to sakarībām, baudu par šo sakarību harmoniju un apzinātu vai neapzinātu protestu pret šīs harmonijas trūkumu. Cik spēcīgs ir mazā cilvēka saņemtais intereses un ziņkāres impulss — tik daudz uz pasaules viņš vispār spēs uzņemt. Jo bagātāks ir šis uzņemšanas (redzēšanas, jušanas, līdzjušanas) arsenāls — jo interesantāka viņam būs pasaule, kurā viņš dzīvo, un dzīve, kuru viņš dzīvo šajā pasaulē. Un, ja kāds šinī ziņā kaut ko var darīt un nedara, es nezinu — kas viņš tādā gadījumā ir.

Kas mani uztrauc? Tas, ka mūsu izglītības sistēma spītīgi negrib pilnveidoties un 50% no tā, ko pedagoģija dod, saņem diametrāli pretēju rezultātu. Es nerunāju, Anna, par labiem skolotājiem. Tādi vienmēr ir sapratuši savas esamības jēgu un, cik arī grūti nav bijis, atraduši spraudziņu, kā apiet birokrātijas un čīnavnieciskuma bastionus, un iedod saviem bērņiem vismaz tik daudz, lai pēc tam nav kauns viņiem skatīties acīs. Formālisms un birokrātija vēlas standartu, šablonu rīcībā un domāšanā, jo nešablonu grūtāk komandēt un vadīt. Pedagoģijas sastingumā tas ir skaidri redzams. Un saprotams (nevis attaisnojams!). Jo agrāk cilvēkā inficēs pieticības baciļus, jo lielākas izredzes uz to sekmīgu inkubāciju. Un visvairāk šie baciļi trāpa garīgo pasauli. Rakstīt un lasīt cilvēks var nemācēt (fiziskā nāve pēc tam neseko), bet neēst nevar. Uz šī punkta tad arī strādā visu sugu muļķi un vulgarizatori. Tieši uz šī punkta pamata tehnikas progress vienas vienīgas gaviles izraisa tikai aprobežotos cilvēkos. Kam ir acis, tas redz, ka materiālo vērtību fetišizācija notiek uz cilvēka garīgās pasaules rēķina. Un šis “uz rēķina” progresē ģeometriskā progresijā. Un reāli pastāv drauds, ka mūsu smadzenes vienā jaukā dienā nevarēs savaldīt pašas savu saražoto mašīnu parku. Uz katra soļa jau tagad mēs redzam, ka mūsu prātiņš ir par īsu. Es redzu, ka mums pietrūkst prāta, lai prātīgi novietotu uz tās pašas mīļās zemītes mūsu fabrikas, mūsu ķīmiskos pārpalikumus, mūsu mehānismus un

pat mūsu braucamos, tos visus auto-moto. Novietot tā, lai ne tikai mums pašiem, bet arī mūsu bērniem nepietrūktu vietas. Labi, var mierināties, ka mums liela zeme un mums vēl nav ko kliegt. Bet es savā kaķa mūžā tik šaušalīgi daudz esmu dzirdējis kliegšanu par vēlu... Un redzējis arī. Anglis, ja viņš bagāts, vēl var sevi personīgi nosargāt uz sava personīgā zemes gabaliņa. Pagaidām. Un arī tad, ja tas gabaliņš ir pietiekoši liels. Kad būs jānosargā arī gaiss, tad arī viņš neko nenosargās. Mūsu personīgie pleķīši neko nedod, jo mums visiem kopā jādoma par to pleķīti, kas kopīgs. Bet, ja mēs nokaujam cilvēkā viņa interešu un mērķu badu, iznīcinām viņā ne jau vairs tieksmi pēc harmonijas, bet pašu harmonijas izjūtu, tad mēs dievinām bezperspektīvi un bezkaunīgi ciniskas ir visas plāpāšanas par perspektīvēm. Jūs taču esat bez gala redzējusi bariņus jaunu cilvēku, arvien vairāk ar mopēdiem, motocikliem und so weiter. Lieliska attālumu samazināšana. Lielisks arvien dārgākā laika ietaupījums. Tas izpaužas tā. Viens otra priekšā pedāļojas, brauc bez rokām, palecas uz vietas. Labi. Muskuļu treniņš, veiklība utt. Nezin kam, bet iespējams, ka noderēs. Brauks kaut kur. Kur? Labi, ja viens iebrēcas, ka viņam ir ideja. No tūkstoš reizēm viena gadās racionāla — aizdzīties uz pilsētas otru malu pēc saldējuma. Parasti gan tik noteikta nekā nav. Ir, teiksim, aizbraukt pie Alda (viņš gan ir laukos, bet, kas var zināt, varbūt ir atbraucis). Visbiežāk — aizbraukt uz turieni. “Turienes” ir konkrēts ģeogrāfisks punkts. Visbiežāk ir aizbraukt — kaut kur. Šis “kaut kur” dzemdē nākošo — savu auto-moto arī nolikt “kaut kur”. Pēc tam “kaut kā”. Un tā kārtīgi pagalmi sāk izskatīties pēc ar eļļu iztuksnešotiem ķemertiņiem. Diendienā baudītais ķemertiņš automātiski veido mikroķemertiņus paša istabā, paša domāšanā un attieksmē pret citiem. Un tad vēl tas baigais pašriebums, kas uznāk apskaidrības brīžos.

Diagnoze ir tā pati — garīgo vērtību devalvācija mantas un materiālo labumu priekšā. Nesimetriska, neveselīga, deģenerējoša devalvācija. Vēderam par godu “no govs iegūst” tik un

tik, pionieri nodod vai pārdod valstij “truša gaļu” tik un tik, “Mēs tevi uzvarēsim, Angāra!”. Lietišķa, mierīga izēdāja filosofija. Trusis ir gaļa. Koks ir malka. Daba ir pakļaujama. Uzvarama. Es tur dzirdu diezgan apņēmīgus izvarotāju aurojienus. Viņi ir pārliecināti, ka pretestību nesastaps, nav pieraduši sastapt... Un tagad, bērni, parunāsim par dabas aizsardzību... Es runāju pēc tam ar viņiem. Aizsargāt viņi ir gatavi. Bet klausīties pačalošanu par to nekādā gadījumā. Ja ciemiņš klāt, tad trokšņot neesot gribējies, bet garlaicīgi nāvoti esot.

Dzeja var sākt no paša sākuma, ja arī veselas paaudzes jau ir zaudējušas pamatīgi. Un bērnu dzeja īpaši, jo no tās vietas, kur viņa mūsu garīgajā dzīvē stāv, viss sākas. No viena tikai jātiek vaļā arī mūsu bērnu dzejai. Neuzskatīt bērnu par zemcilvēku. Tā ir mūsu bērnu literatūras kardinālā kļūda. Bērns ir savādāks nekā onkuļi, kuri raksta, viņam ir savādāka psihe, uztvere un zināšanas, bet viņš ir cilvēks un gudrāks, nekā mēs varam iedomāties. Bērnu apmuļkot ir vieglāk nekā pieaugušo, bet piekrāpt grūtāk. Un tāpēc bargu cenu maksā tie bērnu rakstnieki, kas vai nu aiz garīga kūtruma, vai aiz nabadzīgas jūtu pasaules, bet faktiski apkrāpj savus lasītājus. Žēl tikai, ka atbildību par tamlīdzīgām lietām, kā jau vienmēr, nes ne tikai vainīgais, bet literatūra kopumā.

Par visu to, Anna, var runāt bez gala. Es teicu tikai to, kas šinī momentā nāk prātā. Un arī ne tuvu visu. Kad būsīt Rīgā?

Ar sirsnīgu sveicienu

Ojārs Vācietis

Rīgā 22. maijā

Mijā Vilma! Un viena vēstule tomēr ir pazudusi starp Valmieru un Rīgu. Saņēmu to, kuru rakstījāt 18. aprīli. Nav iepriekšējās. Atskaitot pavasari, kas attiecas arī uz pastiem, citas vainas tur nevar būt.

Kas attiecas... Redziet, kā, starp birokrātiem grozoties, pielīp arī viņu runas veids. Bet izliekas, ka uz kādu spraugu tiks ārā no nepārtrauktās žņaudzīšanās un raustišanās.

Man pašreiz nav ne cita mērķa, ne vēlēšanās, ne kā cita vispār, kā — tapt uzklausītam. Un iekš citas mēles, atskaitot latviešu, cerību ir nesalīdzināmi vairāk. Lai Jūs saprastu un nepārprastu manu dīdīšanos, es divos vārdos pateikšu, kas notiek un kas faktiski nevienam nav redzams, jo informācija, kas tiek uz āru, ir briesmīgi sagrozīta.

Jūs jautājāt — cik reizes esmu iesniedzis manuskriptu "Liesmā". Formāli — ne reizes. Man viņš bija gatavs, bet par to vairs nav ko runāt, jo izlijušu lietu mākoņos atpakaļ neiedzīsi. Man par to nav ne ko kaupt, ne apcerēties. Tikko izdevniecībai bija zināms, ka grāmata man ir un iesniegšana (un nezin kāpēc viņi iedomājās, ka uzreiz nepatikšanas) viņiem draud, tā plānos uzreiz uzpeldēja nevis jauna grāmata, bet izlase. Četru lokšņu apmērā. Tas ir mazāk par normālu dzejoļu grāmatu, tādu, kurā kaut ko var pateikt. Dabiski, ja arī es tam piekristu, iznākt tur varētu strups un riebiņš konspekts. Pat konspekts ne, jo "Balsij bez pavadījuma" vien aizņem pusi no tādas "izlases". Ar kaut kādu butaforiju cilvēku priekšā iet man nav pietiekoši bezkaunības. Tagad ir panākta noruna, ka minētās čakarēšanās vietā var dot jaunu grāmatu. Tāda noruna bija jau pagājušajā gadā, bet ar izdevniecības kadriem bija tāds nestabilums, ka praktiski nebija skaidrs, kā rokās grāmata nonāks. Es runāju par redaktoru, jo būtībā no tā ir atkarīgs, vai vispār kāds domās par

grāmatu vai par savu karjeru, starptautisko stāvokli un tamlīdzīgi, pārvērdams manuskriptu par ieganstu gadiem ilgai plāpāšanai par brīvu tematu, bet faktiski — lai nokautu autora vēlēšanos vispār kaut ko darīt un, ja darbs autoram dārgs, arī vēlēšanos dzīvot. [...] Drusku bail man ir no tā banālā fakta, ka neviena grāmata, ja tā ir dzīvs organisms, no labiem dzejoļiem vien sastāvēt nevar — vajag skrimšļus un, piedodiet par rupjumu, iekšām arī iekšu iekšas, citādi tā padarīšana neelpo, pretēji visām teorētiķu dogmām.

Šie dzīvām lietām piemītošie liekumi tad arī der par barību, lai nepiepūlētos pie galvenā — ko šitais dzīvais organisms dara? Vārdu sakot, reize ir mēslīga, bet gaidīt vairs nav garīga spēka. Fiziskais tad vēl būtu. Un vēl otrs, tas gan ir sakrājies lēnām — iepriekšpieņemtība, ka tas un tas dienas gaismu neieraudzīs.

Rakstot tā nav un laikam nevar būt, bet tiklīdz jāķeras pie grāmatas sastādīšanas, tā nolaižas rokas aiz bezpalīdzības. Un jādabū, tas, Vilma, nav ciniski — kaut kāda neiedomājami spēcīga garīga un pat fiziska kontūzija, lai no šīs idiotiskās sajūtas tiktu vaļā. Un proti nu nosisties tā, lai nosistos tikai idiotiskais... Kad grāmatu nodošu, uzrakstīšu, kā sauc.

Par plati b. Drīzulis ir pareizi rakstījis. Un plate būs. Tikai situācija ir sekojoša: bija paredzēta sērija no četrām — Māra Čaklā, Jāņa Petera, Imanta Ziedoņa un manis. Priekšniecība trīs no tām nostrīpojusi un atstājusi manējo. Lai būtu ko domāt — par ko, par cik un par kāpēc? Lai sāktos pilsoņu karš to puiku vidū, kuri nekaro. Vai, ļaunākā gadījumā, kaut vai savstarpējs rūgtums rastos. Jo Peteram un Čaklajam jau viss bija ieskaņots, vai arī gandrīz. Bija šķebīga situācija — vai nu atteikties uzreiz, vai uztaisīt plati (to mums vispār “Melodija” dod reiz pa simts gadiem) un tad taisīt trobeli. Un man bija jāzin, ko domā trīs noraidītie. Nobalsots par otro variantu, lai nepazaudētu to pašu, kas vēl palicis. Godīgi sakot, prieka man nav absolūti nekāda un tas ir šausmīgi, ka man to plati rokā ņemt negribēsies, bet iztaisīt — tas šoreiz ir pienākums.

Parīt ir manu dzejoļu vakars, kur lasa Jūsu teātra meitene. Šausmīgi gribas (pirmoreiz, tāpēc ka man nav īsti saprotama viņas izvēle, bet kurai es kaut kur iekšā tikpat šausmīgi ticu) dzirdēt, bet nevar izdomāt to partizānisko veidu, kādā būt klāt un reizē nebūt.

Visu labāko Jums. Un lai nākošreiz uzgadītos kaut kas priecīgāks, par ko ar Jums runāt.

Jūsu

Ojārs Vācietis

Vilmai Liepiņai 1973. gada 27. maijā

27. V 73.

Miļā Vilma! Esmu Jūs laikam šausmīgi nobaidījis. Tad tas ir tikai stila jautājums. Vispār lietas jau sastāv vēl briesmīgāk. Daudz kas būtu jāraksta briesmīgi gari, bet par visu jau izčikstēt nevar. Bet es laikam esmu uzrakstījis tā, ka Jūs varat domāt, ka esmu nobijies. Tā tas nav. 39 gadu laikā, cik man ir bijis atvēlēts, katrs, kam galva uz pleciem, var atšķirt — kas ir kas? Un izvēlēties — ko darīt? Protams, ja neizvēlas — nedarīt neko vai kādu izsmalcinātāku šīs nodarbības paveidu. Es zinu, ko gribu un uz ko eju un, ja reizēm ir melnie un mokas — vai tam visam ir kāda jēga? — tad tas viss ir tikai aiz paša nemācēšanas, aiz paša trūkumiem, kurus tikai liels cūka var uzvelt kam citam. Es pāradresēt vekšļus nemāku un mācīties netaisos. Cita lieta, ka daudzu apstākļu radītā garīgo vērtību devalvācija un pat noziegumu rehabilitācija citu — materiālo vērtību vārdā reizē liek pārliecināties, ka cilvēkam vismazāk gan nu vajadzētu par radības kroni pašnosaukties. Ar kādām viltotībām tikai nenākas

sastapties — ar Viltus Dmitriju sākot un ar falšo zaķi beidzot...
Bet tas viss ir štrunts priekš dieva vaiga.

Kā jau teicu, citās valodās man iet labāk. Nupat (vakar) at-
sūtīja grāmatiņu jakutu valodā. Nevar saprast, kādā veidā viņi
dabūjuši latviešu izdevuma ilustrācijas. Bet (lai cik nacionālajai
jakutu tautas mākslai eiropeiskā līnija ir neierasta un sveša)
viņi ir ievērojuši pat tādu kolorīta saglabāšanas faktoriņu. Vis-
ticamāk, ilustrācijas ir pārfotografētas, jo man neviens par tām
nav prasījis (ja prasītu, es arī neuzdrošinātos atsaukties uz tādu
smalku pretimnākšanu) un mūsu izdevniecības pat elementā-
rākus citu izdevniecību lūgumus pēc palīdzības latviešu grā-
matas labākai izdošanai citā valodā uzskata par personīgu
apvainojumu un met papīrkuurvī. Vēl otrs, kas uzkrita — jakutu
ir maz (240 000) un viņu pašu grāmatas iznāk 1,5—2 tūkstošu
tirāžā. Manējo izdevuši 9 tūkst. metienā! Tā ir kolosāla tirāža
un liecina, ka minētais fakts nav galočka un tukšs žests. Mēs
pie mūsu augstajiem nomināliem pret “ciemiņiem” izturamies
savādāk.

Krievu, moldāvu un bulgāru valodā notiks līdzīgas lietas.
Es nezinu vēl konkrēti, kā Dienvidslāvijā. Kautkātātad gandrīz
nav par ko. Ja nu... Bet, ja nu, tad nu.

Ar lielu blīkšķi “Stiprs latviešu akcents” ir i t k ā akceptēts,
protams, ar papildus operācijām, kas sastāda 30% no grāmatas
plānotā un iesniegtā apjoma. Bet kaut vai tā, jo vēl ilgāka stiep-
šana draudēja pazaudēt ne vien to grāmatu, ko Ludmila 2 gadu
pilsoņkara laikā ir zaudējusi neatgriežami, bet arī viena autora
izzušanu no aktīvās literatūras anāļiem. Tas būtu bišķiņš par
daudz.

Man te kaut kas rakstās un vārdā un žanrā nesaucas. Kad
ierunāsies, aizsūtīšu.

Labu cerīlaiku Jums!

Jūsu

Ojārs Vācietis

Zdravko Kisjovam 1973. gada 22. jūlijā

Rīga, 22. VII 73.

Dārgais Zdravko!

Lūk, Ludmilas dati (kāds es zinu un kas ir oficiāli, īsto patiesību zin tikai viņa pati).

Nr. 1 Vāciete (lit. pseidonīms — viņas bijušais uzvārds AZAROVA)

Nr. 2 Ludmila

Nr. 3 Timofejevna

Nr. 4 krieviete

Nr. 5 dz. 11. aprīlī 1935. g. Maskavā

Nr. 6 izglītība — augstākā (filoloģe)

Nr. 7 dzejniece, tulkotāja un haltūriste

Nr. 8 PSKP biedre

Nr. 9 ir 2 savas un velns viņu zin, cik tulkotās raksturs: 1% eņģeļa + 99% raganas, maz un negribīgi domā, runā — tieši otrādi

trūkumi: papīra deficīta dēļ neuzskaitīšu

Sveiciens visiem tavējiem. Jūsu dziedātāji bija mūsu Dziesmu svētkos, interesanti — ko viņi par to domā.

Tavs Ojārs

Vilmai Liepiņai 1973. gada 26. augustā

Rīgā. 26. augustā

Biju, mīļā Vilma, līdz ausīm papīros, nekam nederīgās paš-analizēs, mazvērtības kompleksos (stāsta gan, ka pēdējie pastāvot vienīgi kompānijā ar lieluma māniju, bet to māniju gan

nepamanīju) un citādās lietās. Lai Jūsu dusmas mazākas dara tas fakts, ka nīvienu vēstuli nīvienam šajā laikā neesmu rakstījis un pastāv aizdomas, ka dažs labs var sagribēt mani sist nost.

Par plati es nekā nezīnu un zināt negribu. Notika viens nelabums vienam citam (laikam Grigulim) — viņš nenodeva tik un tik loksnes izdevniecībā un radās labums man: iespruku izdošanas plānos ārpus rīndas un septembrī “Visāda garuma stundas” aiziet ražošanā. Tas ir mērkaķa ātrums un kaut kas tamlīdzīgs bija tikai ar manu pirmo grāmatu. Beidzot tikšu pie šprīces, jo šķiet, ka visi jau mani ir aizmirsuši un norakstījuši lūžņos. Grāmata nebūs tādā kvalitātē, uz kādu esmu spējīgs, jo daudz kas jāatstāj arhīvā. Varētu jau mēģināt, bet tas nozīmē pazaudēt arī pašreizējos apstākļos publicējamo. Skaidrs, ka man nekā pretvalstiska nav un nevar būt, bet — ko par tādu pie labas gribas var iztaisīt — cik uziet. Un taisītāju arī ir, cik uziet. Tātad.

Cita nekā jauna man pašreiz nav. Oktobrī uz mēnesi sauc uz Bulgāriju. Iemeslu, kāpēc nelaist, nav, un esmu noskaņojies. Braukšana nav tūristu aitu barā, bet tikai divatā ar Ludmilu. Ja kaķis nepārscries ceļu, vajadzētu būt labi. Bet līdz tam rakstīšu un ne vienreiz vien — pašreiz grāmatas kompozicionēšana jauca pa galvu — rīt vai parīt jādod ģenerālvariants.

Visu labāko Jums un, lūdzu, pārlietu nedusmojieties par ilgo klusēšanu. Labošos.

Jūsu

Ojārs Vācietis

Leonam Briedim 1973. gada 10. septembrī

Rīgā. 10. IX 73.

Nī valla mēs nepaguvām. Bet — lai. Dzīve esot gara, bet darbs varot būt arī īss, kā to tagad neapdomīgi formulējis Lielais. Acīmredzot viņš būs gribējis sacīt otrādi. “Zaķa atjāšanu” es personīgi izlasīju. Izklāstīšu vēlāk, ja Tev to gribēsies. Kāda jāšana paliek pie mums n e g r o z ā m i (ja negrozi Tu pats), es Tev paziņošu pa papīru.

Parindeņus dabūsi pēc Dzejas dienām. Pagaidām bandrolē aizsūtu “Klavierkoncerta” tekstu. Katram gadījumam. Parindenis kopā ar pārējiem.

“Potjomkina sādžu” ņem igauniski.* Bez letiņu, citā mēlē drukāta tā nav. Bet piemērs, ka drukāt var — ir.

Vēl viens mazs prieciņš arī man ir — tā grāmata, par kuru Tev teicu (Maskavā, bērnu), piedzima. Pats nebūtu numurējis, bet reiz pa jokam saskaitīju — 27-tā tā tādā veidā iznāk. Ar kvalitāti (no manas puses) tai sakars nosacīts, bet tulkojums ir lapss.

Vai Tu satiki tos, ko sveicināt? Vai Tevi aiztrieca uz kolhoziem attaisnotā veidā gurķoties? Pie tām metodēm tur, kuras pieminēju, ne par ko īpaši nebrīnīšos. Ja nesatiki, lūdzu, sveicini vēlreiz. Bet visvairāk sveicini pats sevi un — lai dzīvo darīšana, kuru visbiežāk nemana un, dievs ar viņu — ar muldēšanu, kuru pamana uzreiz. Manējo Tu esi jau pamanījis uz šīs lapas un šoreiz — atā.

Ojārs

* latviski un parindenis arī kopā ar citiem. [O. V. piebilde rokrakstā]

Leonam Briedim 1973. gada 23. oktobrī

Rīgā 23. XI 73.

Salam aleikum! Guten Tag!

Aizsūtī "Sādžu" un sūtīšu vēl to visu, par ko runājām. Informācija no manas puses:

a) Ulda Leinerta grāmata ir ražošanā un jābūt korektūrai. Tirāžu drukās no pirmās korektūras.

b) mana paša "Visāda garuma stundas" arī atrodas turpat.

c) Maskavā iznāca bērnu grāmata ar plēšanai pietiekošu tirāžu — 300 000 eks.

d) ap 10. XI braucu uz Bulgāriju uz vienu mēnesi. Ja nekas nemainīsies, tad ar to vilcienu, kas Tavu pašreizējo mitināšanās vietu šķērso plkst. 21.51, un 10 minūtes mani riteņi izjutīs berzi pret moldāvu zemi.

Jautājumi no manas puses:

a, b, c utt.) kas Tev jauns un ko Tu no moldāviem un pārējiem dosi mums? kas vispār?

Paziņojumi no manas puses:

a) ko mēs drukājam, paziņošu īsi pirms braukšanas, t.i., līdz 10. XI.

b) sveicini sirsnīgi visus sveicināmos!

c) Rīgā baigi šodien snieg. Kā pa Jāņiem.

Ojārs

Rīgā, 14. decembrī

Mīļā Vilma, paldies par visu, ko izlasīt un apskatīties varu tikai tagad, jo atbraucu pirms nedēļas un tik ilga prombūtne kaut kādu aklimatizāciju prasa.

Bulgārijā iznāca ne tā, kā biju iedomājies, visādu Balkāntūristu un pārējo garīgi aklo iebaidīts. Slikti nevarēja būt, jo mūsu kontaktēšanās ir diezgan ilga, bet to, ka ieradīšos mājās un pilnīgi brīvi varēšu tik ilgi tur pabūt, godīgi sakot, negaidīju un biju zināmā mērā no tā atradināts. Izrādās, ka viņi (sapro-tiet — ne jau visi, bet tie, kas ir cilvēki) mani ir paņēmuši par savu jau sen. Neko mums nevajadzēja ne sākt, ne atsvoidzināt, bet pilnīgi nekā netraucētiem turpināt. Ludmila pat reizēm ierunājās, ka tagad nu ir tā, ka nupat, nupat vajag kaut kam sliktam notikt. Bet nekas tāds nenotika. Pat rumāņu robežsargi neko nesastrādāja, kas gadoties.

Ir būts, kur ar uzspēlētu uzmanību slēpj iekšējo tukšumu, ir būts, kur ar to pašu muši nost, ir būts, kur viesmīlība ir aprēķināta uz atpakaļdabūšanu ar uzviņu... Jūs visas tās zortes zināt labāk par mani. Te bija, vēlreiz atkārtoju, kā mājās, kur nekas nav jāpiedomā, bet viss top un darās pats. Un mūsu dzejas akcijas tur stāv augstu, kaut arī summārais tautas intelekta līmenis vēl tikai kāpj un stabilizējas. Bet, ja tas turpināsies ar tādu patiesīgumu, badību ņemšanā un nesavtību atdošanā, mēs vēl par to tautu reiz brīnīsimies. Tiesa, viņi taisās par totāla tūrisma zemi un tās reizē ar lustēm ir arī lielas briesmas. Bet viņi ilgi ir mācīti uz dvēseles stabilitāti un viņiem tas ir nācis labumā. Ne tā, kā vienam otram... Lai paliek. Tagad ir laiks strādāt, jo no visa godīgi un patiesi saņemtā rodas tāds svētīga, svētīga morāla parāda svilinājums, kuram līdzīgas degvielas es nezinu.

Vēl es neko nezinu ne par savu, ne Ludmilas grāmatu, jo kaut kādas cūcības atkal ir savāritas, nezina tikai ar kuru. Pēc

Bulgārijas riktīguma neriktīgumi tik traki klāt neķeras. Labāk jau nu, ka viņu nebūtu.

Visu gaišu Jums. Spalva stāv man uz galda un pacietīgi gaida, kad es ar to kaut ko darišu. Drīz.

Jūsu

Ojārs Vācietis

Mārim Čaklajam 1973. gada 28. decembrī

28. decembrī

Laimīgāku Jauno gadu, Māri, es Tev nemaz nevaru novēlēt — pats vismelnākais vienalga būs laimīgāks. Mums vēlējās visbiežāk ir sakritušas, un es pa īstam pievienojos Tavējām.

Vārdu sakot, lai 73. stāv mierā, skatīsimies uz Jauno. Lai Tevi agrāk neaizskartu ar žēlošanu, tagad man ir jāpasaka, ka Zdravko lūdza pateikt, ka viņš ir ar Tevi kopā. Nupat atrakstīja Andrejs Germanovs un lūdza Tev pateikt to pašu. Viņš ir gribējis Tev atsūtīt arī kaut kādu lietiņu, bet stacijā meklējis mūs padomju vagonos. Bet mēs no Sofijas aizbraucām bulgāru kupejās, jo mūsējos brauca milzīga grupa no Kazahijas, un viņu uzvešanās, atskaitot kaunu un zemē līst gribēšanu, citu neko izsaukt nevarēja. Tāpēc Andrejs mūs neatrada un tagad lamājas. Ko viņš Tev gribēja sūtīt, to Tu dabūsi sliktākā gadījumā jūnijā, kad uz dienām 20 Zdravko būs šeit. Pirmkārt, viņš taisa Baltijas antoloģiju (un Tavu grāmatu), otrkārt, viņš grib uzrakstīt (un jau raksta) eseju grāmatiņu par mūsu (Latvijas) kultūru, treškārt, es viņu uz tām 20 dienām izsaukšu personīgi, jo, oficiāli to darot, mēs gāžam reizēm nesmukus podus. Konkrēti tas būs

jūnija otrajā pusē, kad beidzas skola un Zdravko ir, kur atstāt bērnus. Ja būs mājās Alģis [Baltaķis] un Matss [Trāts], tad tā padarīšana var iznākt vēl lielākos maštābos. Pagājušoreiz Matss bija klāt momentā. Ja Tu būsi te, Tava būšana klāt Zdravko ir nepieciešama. Tavu grāmatu (krievu) es viņam aizsūtīju, nesagaidāms Tavu ierakstu (šķiet, astoņpadsmitajā), jo viņš nolien uz mēnesi strādāt un gribēja paņemt līdzī. Darīju ar steigu, jo Tu viņam esi vajadzīgs un Tava grāmata ir krieviski labākā, kāda dzīviem esošiem patlaban ir.

Par dzejoļiem ar tūlītēju eksekūciju no kritiķu puses es runāju ar Škaparu (sapulcē sēdējām blakus). Runa ir par februāra beigām — marta sākumu. Un vēl viens ir skaidrs Tavai kritizieru atlasei — dzejoļi būs publicistika, uz kādu man niez nagi un uz kādu varu būt gatavs.

Dzīvo lēkādams un atvelcies kādreiz. Praktiski Rīgā es būšu visu laiku. Ja Tu vēl dubultoies un tur ir kāds razbainieks, pasveicini. Ļuda arī sveicina un drāžas pa durvīm laukā. Zeitnot.

Ojārs

Gunāram Priedem 1973. gada 29. decembrī

... un tad nu, Priede, tas gads atkal ir cauri, kad Tev netapa necik apaļa, bet man kļuva 40 (nezinu pat, vai PSRS vai rumu-nešti teritorijā), sapratu, ka nupat ir mēsli, un sāku domāt, kā ar tām jubilejām ir. Ne praktiski un uz savas ādas, bet lielākos mērogos, jo mana nostāja pret jebkurām jubilejām, atskaitot tās, ko atzīmē pilnīgi iekšķīgi, ir totāli noraidoša. Bet, gribam vai negribam, mums nākas vismaz klātbūt reizēm daudz maz jēdzīgās, bet lielākoties bezjēdzīgās atzīmēšanās. Skaidrība man atausa, kad ar Tekstiļa palīdzību atšifrēju, kādā vīzē to darījuši

katoļi. Ir viens interesants moments. Un jāievēro, ka tas noticis pirms jezuītu visuvarenības, kad, saprotams, gatavu varēja dabūt visu ko. Vārdu sakot, ir XVI gs. Permanenti pie varas ir pāris simtu karaļu, caru, firstu utt. Faktiski viņu būtība vai nebūtība ir pāvestu rokās. Būtībā Eiropa ir viena daudznacionāla pāvesta valsts un katolicisms ir šīs valsts kopīgā ideoloģija. Visādu lokālu jubileju ir cik uziet, bet kopīga jubileja var būt vienīgi tāda, kas saistās ar patiesiem vai izdomātiem pavērsieniem katolicismā. Dogmās tādu īstu pavērsienu nav daudz un īpaši daudz izdomāt arī nevar. Un vēl — katoļi jau labi sen ierakstījuši savos anāļos, ka lielus starptautiskus un masas uzkutinošus trādirīdi var un vajag rīkot, kad tam vai tam notikumam ir apaļi 100 gadi. Lai nenodevalvētu gan notikumu, gan jubilejas nozīmi, svaru un pārējo. Bet neviens pāvests 100 gadus nav valdījis. Smieklī nāk. Bet katram no tautas pārpludināto trādirīdi gribas redzēt. Šinī sakarībā tiek izlaista bulla, kas gudri paredz — nekādas revīzijas dogmātos netaisīt, bet samazināt baznīcas kardinālo jubileju cenzu uz 50. Pēc tam seko samazinājums uz 25, 15, 10, un, visbeidzot, uz 5... Lieta ir ģeniāli vienkārša: nekas nav jādara, nekam vēsturiskam nav jānotiek, vienkārši svin totāli grandiozi to pašu kaut kad notikšanu. Un tauta? Jo mazāka starpa no jubilejas uz jubileju, jo vairāk tā zaudē simgades izjūtu. Vārdu sakot, morālas vērtības tiek samainītas tikai sīknaudā, apgrozībā ir tikai morālās kapeikas, un cilvēku vairums pilnīgi zaudē priekšstatu par simtzīmīgām banknotēm. Galvenā jēga šajā belcebuliskā darījumā ir tā, ka, aizmirstot pat, kā simtzīmīga banknote izskatās, nevienam arī nenāk prātā domāt par tās segumu, pirktpēju, faktisko un salīdzināmo valenci. Nepārtrauktos dogmas suminājumos nevienam nav laika domāt par pašu dogmu. Ja arī nosvin kādu īstu simtgadi, tad tas ir tāds izņēmums, ka vidusmēra cilvēka galvenais pārdzīvojums tajā brīdī ir vienīgi izbrīns un pārsteigums. Līdz tālākam viņš netiek. Redzi, cik reliģiozas domas nāk virsū, par jubilejām un gadu maiņām domājot.

Lai nu notiktu tā, ka Jaunajā gadā mums iznāktu parunāt biežāk, jo, kā mēs ar Ziedoni jau smējāmieš — labi būtu, ja Bulgārijā būtu saskrējušies, vismaz vienreiz parunātos... Rīgā, kad tad?

Ļuda sūta sirsnīgus sveicienus un ir gatava tulkot tās 10 lugas, kuras Tev nēģeri atkal esot uzrakstījuši.

Es uz Jauno gadu tikko nedabūju trieku. Atsūtīja no Urugvajas (kur tagad iet tāpat, kā gāja Čilē) ebreju valodā tur nodrukātu manu gabalu. Es jau mierīgi taisīju pekeli, lai dotos, kur tiks doties. Par laimi, tā izrādījās "Eiņšteiniana". Par laimi, bez komentāriem. Par laimi, nodrukāta pirms gada. Par laimi, ne Kahanes izdevumā.

Visu gaišu!

Ojārs

29. XII 73. g.

Veltai Kaltiņai 1974. gada 6. janvārī

6. janvārī

Cienītā jenotsune, zimpātiskā nāre no Dīķa ielas, daimone, velns zin no kurienes, un mīļo Veltiņ!

Tavas pazušanas un atrašanās ir tik mistiskas, ka nevar zināt, ko no savas sirdes un citām iekšām Tu dotajā laikā collē esi štatos samazinājusi un ko atstājusi zakuskai. Viens Tavas vēstules abzacs mani vedina uz patīkamām domām, ka esmu (esam) palikuši Tavā ledusskapī, proti, ka Tev nikā, atskaitot mūsu dvēseles, nevajaga.

Ojārs [sarkans flomāsters]

Ļuda [zaļš flomāsters]

Annai Circenei 1974. gada 24. martā

24. martā, Rīgā

Pazudusī grase ir atradusies, es jau domāju nezin ko... Kad neko nezin, tad nezin ko arī domā. [..]

Man ir liels prieks, ka mācāt literatūru. Skaidrs, ka iepriekš zinājāt šīs padarīšanas gaišās un tumšās puses. Pie pašreizējām programmām literatūras skolotāja maizīte nekāda saldā nav. Nezinu, cik procentu skolotāju netiek galā un iemāca nevis mīlestību uz literatūru, bet, labākā gadījumā, vienaldzību pret to. Nezinu, kā institūtā, bet filologos, kas dod daļu jauno skolotāju, stāvoklis ir bēdīgs, ja ne vairāk. Jau no I kursa ar tādu kā frivolu cinismu studentiem tiek draudēts, lai uz citu neko necer — lūst vai plīst, bet vairāk kā skolotājs tu nebūsi. Vārdu sakot, gatavojies uz šo vissliktāko. Bet — no kura gaisa skolotājs ir vissliktākais. Pēc kādas stulbas loģikas top iepotēta kupciska izturēšanās pret amatu. Ko mācīs tādā veidā “audzināts” jaunais pedagogs. Un no filologiem nākušie māca taisni valodu un literatūru! Cita profila viņiem nav. Daudzi tam pašam neder. Un tad nu ir valstij pienākošos gadiņu atvergošana un — sveiki. Skaidrs, ka tādā čemodānstāvoklī vairāk par programmā redzamo “no šīs vietas līdz tai” nekas arī nepastāv. Taisni tāpēc man prieks par Jums. Ja Jūs kaut simto daļu, kas ir pašai, atstāsiet audzēkņiem — tas nebūs maz. Es nerunāju par programmu, bet to impulsu, ko Jūs audzēkņiem varat dot. Viss pārējais (visas tās administratīvās būšanas utt.) lai Jums īpaši pie sirds neķeras. Par daudz goda.

Par to vakaru televīzijā, t.i., Filharmonijā. Tā ir tūra televīziķu ideja un mana loma bija — 3 minūtes pabūt par rekvizīti. .. mēģinājums vilkās divreiz ilgāk par pašu vakaru. Pats visu laiku biju aizkulisēs, pa 5 stundām paspēju sanervozēties kā nekad, sanervozēt aktierus. Vārdu sakot, kad pienāca mana reize, biju tik glupji uztraucies, ka gribējās laisties lapās. Uztraucos

vienmēr, bet tas nu bija tāds maratons, ka neko par vakaru pateikt nevarēju un nevaru. “Menuetu” es zinu. Patīk. “Pie nātres skāries” nedzirdēju, bet man teica, ka tur kaut kas ar mikrofoniem bijis dēļi, atsevišķi dziesmu neesmu dzirdējis. Objektīvi runājot, “Nātre” tīri tehniski ir nostrādāta labā līmenī, tāds teksts komponistam ir stipri grūts — viņam jāpārspļauj teksta līmenis vai arī jācieš fiasko, kad mūzika pārvēršas par teksta piedekli vai pat traucēkli. Bet “Balādi par Matisonu” viņi paņēma lieliski. Tur nu gan lielākoties vainīgs ir Imants Kalniņš. Bet “Menuets” arī, bez šaubām.

“Kur cilvēks sācies” tapšana, nolūks, iemesli, iniciatori — nekas man nav zināms, man paprasīja tikai dzejoļu faksimilē un nočiepa 2—3 fotogrāfijas. Nekāds jubilejas krājums tas nav un acīmredzot nav arī bijis domāts. Tas, manuprāt, kritisku rakstu krājumu izdošanas jauns meklējums un eksperiments. Katrā ziņā šablonisks tas nav. Man pašam imponē Veidemanes raksts, no tā kaut kas tiek arī autoram. Mūsu literatūras kritikas praksē tas nenotiek tik bieži. Par citu ne man spriest, jo neciešu ne pašapceri, ne arī, ja cits kāds mani ķido bez vajadzības un bez iedvesmas.

Vai “Visāda garuma stundas” Jums ir? Pagājušajā vasarā vēstuli es neesmu dabūjis. Taisni tajā laikā ir pazudušas vēl kādas trīs, jo pastnieces slimoja, mainījās, strādāja uzreiz pa trim rajoniem, un vispār nekādas kārtības nebija.

Atrakstiet, kā tas TIN beidzās.

Spiežu roku. Jūsu

Ojārs Vācietis

Renātei Ūbelei 1974. gada 13. aprīlī

13. aprīlī

Man Jūsu dzejoļi patika, taču biju iekritis tādā papīru smērēšanā, ka rakstīt Jums un tikai to pateikt likās bezdievīgi maz. Bet vairāk es nebūtu varējis, jo, kad notiek tāda bez nakts un bez visa kā sevis izgāšana uz papīra, tad ne tikai vēstuli uzrakstīt — palasīt neko nevar, atskaitot populāri zinātnisku literatūru (lai aizmigtu).

Mums abiem, un ne tikai mums, Paustovskis paliks vienmēr. Tagad jau to var zināt — mainīdamies mums līdz un palikdams tas pats, viņš vairs projām neaizies. Bet cik bieži tādās reizēs neko nevar zināt un savās eksplozijās nākas vilties. Te nekāda vilšanās vairs nevar atnākt.

Dzejoļi man, Renāte, patīk aiz tā visvienkāršākā iemesla, ka Jūs rakstāt ar tīrām rokām — nespēlējat pati sev vai nu vajadzīgu, vai tīkamu spēlīti, neizmantojat to par kaut kādu ventili, lai nebūtu te sev par skumju, te par priecīgu. Es Jums nemaz nevaru pateikt, kā tas ir, tāpēc saku — ar tīrām rokām, brīvām, atbrīvotām. Katrā ziņā kaut ko tādu lasīt ir labi ap sirdi un to es Jums arī gribu izstomīt, lai Jūs tikpat vienkārši un labi to saprastu.

Atrakstiet, kad Jums atrodas laiks un patikšana. Tagad es nekur no Rīgas un pašā Rīgā nepazudīšu — kaut kādā veidā jāsaņem dūša, jāpārvar tāds kā nojukums tā visa priekšā, kas saskribelēts un jāapskatās, kas tas tāds ir?

Lai Jums labi klājas!

Jūsu

Ojārs Vācietis

Viktoram Lagzdiņam 1974. gada 17. aprīlī

Draugs, ģīmi netaisi kā rezervāta beku,
kad, nebaidoties iespējamo seku,
ar tādu dzejoli Tev atkal virsū teku,
kur kontra paslēpta iekš kukareku,
un tas var drīzāk interesēt... Reku,
viss vienkārši. Šos pantus nemirstīgos
es gribu nodrukāt, kad Jāņi spīgos,
un atbildīgi biedri slepus līgos,
vai — katrā ziņā — līgosies. Es skāru
šai dzejā tēmu nopietnu un vāru,
un visiem dārgu mums kā kaviāru.

Ja nodrukājiet, tad to honorāru
nes droši, kur sēd sekretāre blondā,
un droši skaiti iekšā miera fondā —
cik arī tur tās falšās naudas krausies,
es zinu mūsējos — tāpat vien kausies.

Pie Mārupītes ietekas un iztekas Māras ezerā, 1974. gada
17. aprīlī, plkst. 13.17 (pēdējās ziņas ir slepenas, jo es neesmu
mājās, jo rakstu).

Ojārs

Gaujienas vidusskolas skolēniem 1974. gada 22. aprīlī

Rīgā, 22. IV 74. g.

Anitai, Silvai, Sarmītei, Valdim, Andrim, Andulim, Mārtiņam, Vēsmai, Sandrai, Agrim, Līgai, Indrai, Ausmai — paldies par vēstuli! Tas bija ļoti mīli, jo vairāk tāpēc, ka tam, vienreiz jau teiktajam, neko nav vajadzīgs piebilst — kam tik ilgi un tik daudz pagājis pie Gaujas un Gaujienā, tas var iet, kur grib, nekādas daugavas vai donavas tam nelīdzēs.

To es zinu, ka arī tā otra, arī “Gauja”, turpina tecēt. Lai viņai labi tecās! Reiz es pat gribēju saņemt resnu galvu un lūgt tajā nodrukāties, bet tad atcerējos, cik lapaspušu tur jau neesmu piešvikājis, un sapratu, ka mākslīgi jau nevar nosviest nost gadus un būt tādām kā toreiz. Tā nav neatbilstība vai činkstēšana par gadu ātro skriešanu, tas ir pavisam kas cits. Un tas man jums jāpamēģina, ja ne paskaidrot, tad vismaz izstāstīt, lai nebūtu pārpratumu.

Esmu Gaujienā bijis reizes 15—20 un nevienā no šīm reizēm neesmu varējis justies pavirši un brīvi kā ekskursants, staigāt un omulīgi applāpāt kādreiz bijušo, par katru cenu meklēt rokās paziņas, pat savus skolotājus, kurus atceros un katru pa savam mīļoju. Man Gaujienā ir palicis kaut kas nepabeigts, acīmredzot arī nekad nepabeidzams, neesmu no tā spējjis ne solīti atiet, un katra būšana Gaujienā iznāk, kā lai jums to pasaka, tik intīma, ka vislabākā un vienīgā iespēja ir — pabūt to, cik nu kuro reizi garo, kopā būšanu pilnīgi divatā ar pašu Gaujienu. Tur man nav neviena mēma akmeņa vai mēma koka un tieši tie zin visu, ko nezina neviens cilvēks uz pasaules. Nekādi īpaši noslēpumi tie nav, parasti jaunības sapņi, šaubas, vērtēšana un pārvērtēšana. Bet tie toreiz notika bez vārdiem un nepielūdzami prasa, lai tāpat būtu arī tagad. Tas man liekas pareizi un godīgi, vienīgais sliktums tas, ka gan jau kāds mani Gaujienā esam redz un tad jau katram visādi šķiet. Viens domā, ka vairošanos

publiskuma aiz vecām palaidnībām. To nemaz nebija tik daudz, cik varēja būt. Mēs ar vienu klases biedru apspriedām šo “paradoksu” — kā var nesadarīt tik daudz blēņu, cik to likumsakarīgi varēja sastrādāt? Mans draugs, kā jau zinātnes cilvēks, no sākuma teorēmas veidā, vēlāk jau kā aksiomu izvirzīja laika trūkumu. Iespējams, ka tā. Daži manu tādu pusapmātu blandīšanos pa Gaujienu izskaidro ar vecveco tēzi par iedomību. Tā slimība man pārgāja asi, bet ļoti īsā laikā, jo nācās konstatēt, ka man priekš šīs lietas nepietiek aptaurētības. Vēl esmu dzirdējis šo un to, gan galīgi absurdu, gan ticamu un pieņemamu, ja nezina, ja nav lasījuši, kas uz papīra rakstīts. Bet man paliek tāpat, kā ar briesmīgu uztraukumu pirms katras dzejoļu lasīšanas, katras tikšanās ar lasītājiem. Vajadzētu būt apradušam, bet pat starp aktieriem, kas turpat vai katru vakaru ar pliku dvēseli iet dažādu cilvēku priekšā, gadās līdzīgi. Man Gaujiena paliek ārkārtējai, izņēmuma reizei, kaut arī domu un jūtu saistība ar to ir pastāvīga. Bet satikties mēs noteikti satiksimies. To reizi nevajag ne izgudrot, ne steidzināt.

Dzejoļus sūtiet droši — noteikti sūtiet, tikai ne uz Rakstnieku savienību (es tur esmu kā nu kuro reizi), ne uz darbu (strādāju žurnālā “Draugs” un tur saņemamo vēstuļu blāķī jūsējā var kādu laiku klaiņot), bet uz mājām. Saprotams, ka palīdzēt varēšu maz — rakstīt nevienam nevar iemācīt, var vājuma brīdī uzpurināt, glēvā stundā iedrošināt, dulluma brīdī uzcirst ar nātru pa sēžamvietu, var uztrāpīt uz neapzināta, bet cilvēkā mītoša avota un atraisīt to — tas arī viss, kā šinī ziņā palīdzība var izpausties. Un to es darīšu ar vislielāko prieku un pēc labākās sirdsapziņas.

Mana adrese ir: Rīga — 4, L. Altonavas ielā 19, dz. 3.

Sirsnīgi sveiciniet visus, kas zin un atceras, un pašu Gaujienu! Pricēģus daudzos priekšā stāvošos svētkus!

Jūsu
Ojārs Vācietis

24. aprīlī 74.

Ludmilas nav pašreiz, tāpēc paldies viņas vietā, Vilmiņ. Es nerakstīju Jums tāpēc, ka rakstīju un, velns viņu sazin, līdz kam aizrakstījos. Bet varbūt velns arī nezina. Iznāk tā, ka viena grāmata vēl nav atrādījusies, bet jauna jau ir. Nevar ne rokās turēt, ne vārdu dot. Bet jādara gan tas, gan tas, jo citādi intervāls būs nepanesams. Ne tāpēc, ka tur kas mainītos, bet es fiziski smagi ņemu virsū saprotošo nesaprašanos. Reizēm šķiet, ka tīšām. Un no tā paliek vēl feināk ap dūšu. Jākaro ar paša spītību, kas ir tikpat egoistiska kā visas, lai kādos dievišķos vārdos mēs to nesauktu un kādus nesatricināmus argumentus tās labā neizvirzītu. Tas karš ilgst, kopš es sevi atceros, un gala tam nav. Un priekš bezgalības saprašanas mums nav attiecīgu orgānu, vai, pareizāk sakot, mēs tos izlietojam parastiem asenizācijas nolūkiem. Man tā — nepakārtojamā savā kopumā — dzīves savešana kaut kādā pakārtotībā tracina, bet, cik garš tik plats, ne par mata tiesu pats negrib izbēgt. Pats uzkasās.

Vilmiņ, Jums ir labi zināma tā sajūta, kad dvēselei ir tik daudz kas sakāms, ka tā maina jūtu un jēdzienu dimensijas tik zibenīgi vai vēl ātrāk par zibeni. Man pārmet, ka tā ir pēdu jaukšana, bet es savukārt uzskatu, ka tādi pārmetumi ir daiļticami saģērbta tieksme pēc primitīvā, un svilpoju tālāk. Vēl vairāk — man šķiet, ka ķiseli pārsaēdušiem viņu pašu mīļās veselības labad nemaz nav par skādi drusciņ pavemt. Ja ne veselības, tad kaut vai slaidās līnijas labad. Nupat pa telefonu viens, pats to neapjauzdams, izteica sentenci, ka starp interjeru un eksterjeru pastāv noteikta sakarība. Kaut vai tāpēc.

Aizsūtu dažus no uzskribelētā, bet garu vēstuli rakstīšu, kad nāks apjēgšana, ko ar to vinegretu darīt.

Ojārs Vācietis

Imantam Ziedonim 1974. gada 30. augustā

30. augustā. 1974.

Man ir patīkamas tās Tavas neķītrības, kuras spiests esmu saņemt, bet ieraudzīt Tavu stalto purnu būtu vēl dāsnāk. To Tavu Kurzemes staltradžu (priekšnieku un malumednieku vajadzībām) vairošanās un minēto parādību pavadošie skaņu efekti nav manā stihijā, un tur labāk vispār nejaukties. Tev arī. Ar lietu Tev veicās labāk nekā man, bet uz beigām arī bija forši. Vienīgi tie mongoļi ar zvaigzni pierē sešas reizes pētīja manu izcelsmi — kad mēs braucām ar Valteru Kaminski, tas atgadījās tikai 1x (reizi).

Kur būsi Dzejas dienās, man nav zināms. Tāpat kā — priekš kam tās vispār notiek? Kaut kādu zutisku izlocīšanos Tu tomēr būsi izgudrojis. Dvēseles un mēles atslogošanas labad esmu zvanijis uz Tavu pili, bet, atskaitot pī-pī, neesmu atsadzirdējis. Laikam lāpīji pasauli. Bet Kurzemīti Tu neesi (atskaitot Dundagu) paspējis ne sačakarēt, ne atčakarēt. Smukā Dundaga tagad ir tāda ūķe, no kuras gribas pēc iespējas ātrāk tikt laukā.

Es Dzejas dienās iešu Tavās pēdās — par šulmeistaru 7. un 8. klasē. Katrā pa stundai. Jāpierāda, ka dzejnieki ir antisabiedriskas konstrukcijas un veltīgi viņus cieš.

Es diemžēl arī ciešu Tevi. Gan jau tas vienreiz beigsies. Bet tikai vienreiz. Sveicini savu stārķieni vai gārņieni (tāpēc, ka garas kājas), vai svētelieni, gandrieni, efeju, anakondu utt.

17.23 (bezgalvaspilsētas laiks)

Oj.

Cienījamais, to Tavu "sīkāk uzrakstīšanu" es, saprotams, saņemu. Un Tavu profesora grādu atzīstu, ja ne slinkuma, tad vismaz izklaidības ziņā. Savādāk Tu man nebūtu ļāvis mocīties neziņā — ir vai nav Tevi apēduši Jaunzēlandē.

Tava institūta kabalistiskais apzīmējums ir tik sarežģīts, ka es to varu iegaumēt, tikai iedomādamies "vsevo i ņičevo", vai vēl trakāk — "vsjakoje g...". Apvainojies tikai... Darbs Tev, bez šaubām, ir foršs, bet Maskavu es lielās porcijās panest nevaru. Augstākais, nedēļu. Tā cenšanās būt par pasaules nabu pataisa šo visādi slavējamo par īstu "perevaločnij punkt". Ar visiem no tā izrietošiem pārspilējumiem un izmežģījumiem. Kādas šaušanas pār strīpu gaidāmas sakarā ar Olimpiskajām spēlēm — pat domāt negribas. Bet tas tā.

Biogrāfiskas ziņas. Aptapa 41 gads. Prāta, toties, vairāk neta-pa. Saskribelēto grāmatu skaits ir 28 (latvisko un citās valodās tulkoto attiecība 14:14). Bez tam latviski gatavojas (no manas puses jau nogatavinātas) vēl divas. Bez tam vēl būs lietuviski, moldāviski un, laikam, ukrainiski. Ja kvalitāte atbilstu kvanti-tātei... Bērnu nav. To zirgu, kas garāks par mani veselu galvas tiesu, par bērnu uzskatīt nevar. Ne teorētiski, ne praktiski. Ļudai ir trīs grāmatas krieviski un tikko bija loksnes latviešu mēlē. Cita nekā tāda nav. Vienīgi novembris pie mums feins, kā nekad.

Ar to es it kā būtu Tev atrādījis un gaidu to "sīkāk rakstīšanu". Ar zināmu skepsi. Jo tā vai tā decembra mēnesī Tev ir vārda diena un šajā sakarībā sīkāk es rakstīšu tā vai tā.

Sveicieni visiem Tavējiem. No Ļudas konkrēti. Tas subjekts ir skolā, bet droši vien no viņa arī. Vizītkarti es neesmu ne pasūtījis, ne īpaši vēlējies. Atveda no Ogres kombināta un viss. Nezinu, ko ar tām lai dara, tāpēc vismaz no vienas atsvabinos.

Čao! Ojārs

Rīgā. 27. 11. 74.

Cienītā Mirdza,
tagad, kad iznāca daudz maz ciešama (es nežņaugos un nelaužos šinī ziņā) mana grāmata, es to aizsūtu Jums, izmantodams par reālu iemeslu, lai aizsūtītu to grāmatu, kuru parakstīju, kad tā iznāca, un tur, kur man gribējās parakstīties. Jūs rakstāt par pārmetumiem no manu kolēģu puses. To bija tik daudz, cik to ir vienmēr, bija un būs katram sastādītājam. Pārmetumu bez jēgas bija ne no tās puses, bet no tās, kur, izmantodami Ulža atbildēt nespēšanu, ne tikai par viņa kolēģiem, bet par draugiem, sirdsdraugiem, patroniem un vēl nejdzīgāk gribēja uzmetties tie, kam bija visai apšaubāmas tiesības. Tas nav nekas jauns parazītu vidē (vai pie četr-, vai pie divkājainiem), tāpēc, Mirdza, man sāpēja maz. Galu galā viss Ulža galvenais bija manās rokās un tāpēc blāvēni, ka zeme ir plakana un negriežas, nozīmēja tikai blāšanu. Bīstamāk bija un paliek (priekš mums abiem vienādi) tas, ka acīmredzot fikcija pastāv un var figurēt droši vien viena vai otra šo fikciju līdzdalībnieka grūtā brīdī. Esmu pats bijis klāt, kad Uldis ekspromptē (ne bez grādiem, bet viņa impulss līdz zināmam līmenim arī tādās reizēs nemazinājās) vēl neko gatavu, kompānija cits caur citu piekļiedz klāt, katrs savu iespēju robežās, Uldis to, saprotams, nefiksē, bet ir personas, kas ņem un pieraksta visu — ne tik daudz Ulža uzkairināto eksprompta impulsu (rezultātu taču zin Uldis viens pats), cik savus piekļiedzienus un iestarpinājumus. Rodas kaut kāds kolektīvs eksprompt, kuru viens vēlāk iznīcina, bet dažs ne. Toreiz es tam vispār nepiegriezu nekādas vēribas. Maz kā mēs šad tad ākstāmies. Un vēl — Uldis šad tad uz salvetes vai vienalga uz kā pierakstīja tiešām savas un gatavas lietas. Kad Jūs uzticējāt man “Gaismas” sastādīšanu, es, godīgi sakot, nodrebēju. Aiz nojautas, ka Ulža, teiksim atklāti, ne izvēlētā, bet

viņa labās sirds p i e l a u t ā sabiedrība, [kas] bija pa reizei tik apšaubāmas kvalitātes, noteikti kaut ko nejēdzīgu izspēlēs. Tajā minūtē, Mirdza, kad es sacīju Jums savu nešaubīgo “jā”, es tikai intuitīvi jutu, ka izspēlēs. K o, to es sapratu pēc kāda brīža, taču sirdsapziņa stāv pāri visādām jezgām un izslēdz “varbūt” un “nē”. “Gaisma” noteikti nav pilnīga Ulža atdošana, bet tā ir tīra no gružiem, kuru iespējamību es ne tikai nojautu, bet redzēju. Nedomājiet, ka tas raganu dancis beigsies — pašreiz figurē kāda Ulža klade un arī tāds fakts, ka es to būtu nozadzis. Nekad neesmu redzējis Uldim kladi, bet, ja būtu (tās esamībai visai neticu), tad muldēšanas vietā būtu mēģinājis tai sadzīt pēdas. Man tas nepielec, jo ar ņemšanu manā psiholoģijā... Nu, nav ko. Bet, Mirdza, nepievēršot uzmanību ārišķīgām murkšķībām un izdarībām, Ulža dēļ esiet uzmanīga tikai un vienīgi šajā ziņā. Citādu cūcību iespējas es neredzu un neticu to notikšanas iespējai.

Visu labu Jums.

Ojārs Vācietis

Šaubos par adreses pareizību, kā nekā jau ir novembris, bet Jūsu vēstulē — jūlijs, bet vai tad nu Dieva debesīs nav?

Gunāram Grāvim 1974. gada 30. decembrī

— Latvijā. 1974. gada priekšpēdējā decembrī.

Žēl gan, ka maori Tevi nav apēduši. Jau par tās garās vēstules solīšanu vien bija vērts to izdarīt. Nemaz jau nerunājot par to, ka būt Trapenē un klusēt kā piemineklim pat manī, ziemeļniekā, izraisa zināmu tieksmi uz kanibālismu... Krāj vien grēkus — Serpuhova nav nekāda Antarktīda un Černiševskis arī nav

nekāds visuglābjošs talismans. Ne velti viņš pats reiz iebrēcās: — Čto delatj? — Vienā jaukā dienā Tev arī vajadzēs tieši ar šo citātu nodarboties.

Pie mums laika ziņā pieturējās tāda šļura (-1, 0,+1), ka ārā nerādies, bet šorīt uzsniga tāds ai-ai-ai sniedzīņš, ka atliek tikai lūgt Dievu, lai tas līdz parītam nenokustu. Nevaru pliku Jaungadu ciest, bet tieši tāds taisījās.

Gribēju aizsūtīt Tev vienu grāmatu, bet tā vēl nav iznākusi. Virsraksts ir glauns “Kur cilvēks sācies” un amizantākais ir tas, ka zīmējas uz manu personu, kurā nu nekāds cilvēks sācies nav un sākties netaisās. Vārdu sakot, tas ir tāds manis sastrādāto darbu un nedarbu saraksts, ka šermuļi skrien pa kauliem. Bibliogrāfijas 1953. gadā saražoto opusu skaitā, piemēram, ir tāds šedevrs kā “Ar Staļina karogu ejam tālāk”. Silti ap sirdi kļūst iedomājoties, cik tālu autors būtu gājis, ja vecais laikus nebūtu nolīcis karoti. Uzdāvēts arī, ka esmu atdzejojis, kā tagad teiktu, PSRS Valsts prēmijas laureāta ungāra Tamaša Acela vienu dzejoli, tā paša Acela, kurš par savu prēmiju nopirka “pobedu” un taisnā ceļā aizlaidās pie kapitālistiem. Tiesa, bibliogrāfija rāda, ka atdzejotājs uz karstām pēdām ir nosunījis savu atdzejojamo par tik operatīvu rīcību, bet nav nekāda pamata domāt, ka laureāts minētos sunījumus ir dzirdējis. Ir arī citāda veida kuriozi. Pēc nepilnīgiem datiem, esmu paspējis iešmugulēt 30 valodās, izgrūst 28 grāmatas (atdzejotās un tulkotās neskaitot) un, kas nu gan ir pilnīgi reālistiski un precīzi, šajā nolūkā aprūtinājis grāmatveikalus ar 729 090 (septiņi simti divdesmit deviņi tūkstoši deviņdesmit) eksemplāru izandelēšanu. Pārrēķināt to papīrā vai, pasarg dies’ — malkā man nav drosmes. Nav izdevies noklusēt, piemēram, faktu, ka esmu albāņu šķiras biedru atdzejojis savā laikā. Izdevies noklusēt (ej nu sažini, kura hunta to izspēlējusi!), ka nodrukāts Urugvajā, pie kam skaidrs ir tikai tas, ka ivritā vai idišā. Cits nekas nav skaidrs... Nu, šīs statistikas pietiek. Ja izdevies Tevi drusku sasmīdināt, tad tāds mērķis man bija.

Tagad no citas operas. Annas pagastu Tu zini (aiz Alūksnes). Man ar to nav bijis nekāds sakars. Nupat saņēmu vēstuli — tā un tā, privet, ja vaša totja — Annas skolas 8. klase nosaukusies Jūsu vārdā. Un — āmen. Lauzi nu galvu, vai ir nodedzinājuši skolu, vai otrajā ceturksnī uzstādījuši rajona nesekmības rekordu... Versiju, cik uziet.

Vēl labāku numuru izstrādāja "Komsomoļskaja pravda", pagājušajā gadā melns uz balta nodrukādami sekojošo: "Šogad mēs atzīmēsim V. I. Ļeņina uzticamā līdzgaitnieka, pirmā Sarkanās Armijas virspavēlnieka Ojāra Vācieša simto dzimšanas dienu." Es tūlīt zvanīju uz savu Savienību un izteicu dziļu neizpratni par viņu pasivitāti, jo nemana nekādu rosību... Tā iet, kādas 3 dienas visi zviedza kā zirgi, bet banketa nekāda nebija.

Nu, labi — maori Tevi nav apēduši, garas vēstules kā nav, tā nav, bet nepriecājies par agru — Maskavas zooparka racionā Tu vari iekļūt viens un divi. Pagaidām — priecīgu Jauno gadu Tev un visapkārt Tev. Arī no Ļudas puses, kurai šogad aptumšojās prāts un viņa aizgāja strādāt Izdevniecībā. Es savukārt no saviem žurnāliem mukšu projām. Un visā drīzumā, gadus 10 esmu kāvies ar haltūristiem. Lai viņi no manis atpūšas.

Spiežu ķepu. Ceru uz sasaredzēšanos.

Ojārs

Mārai Misiņai 1975. (?) gadā (bez datuma)

Mis Iņa! No kurienes jemts Jūsu uzvārda iņums? Pēc mūsu Upītisa neiznāk, ka ķīnieši jau kādreiz būtu tikuši tik tālu, kā viņi līdz 2000-ajam, varbūt, arī nokļūs. Tas viss ir no Jums, mis Iņa, atkarīgs. Ja Jums pie rokas ir ģeogrāpiska karte,

paverieties tajā. Ir iekš ErrEssEffEssErrr austrumrajoniem tāda upīte Iņa. Mis Iņa, voi no turienes Jūs neesait nākuse, lai nokonspirētos Zemgales čūskulājos un gaidītu stundu X, kad šurpu nāks pārējie Jur Cziņi, Czjan Ciņas, Ru Ā, Ād Mī Diņi, Vei Jaņi, Stul Pjaņi un citi? Jele nelaid tos šogad pāri Iņai, mis Iņa. Pašiem savu ķīnizeru gana un padzīvot arī gribas. Un neved savu princesi pie tiem lībjiem, ka rokas kļūst mitras. Mēs ar [Daini] Staltu tā sajaungadaurojāmieš starp divām tramvaja pieturām, ka tauta uzrosījās — vai Pārdaugavā nav sācijas aļņu riests?

Mis Iņa, visu labāko Tev un Taviem!

Oj.

Mārai Misiņai 1975. gada 10. februārī

10. febrālī

Nedabiski dārgā!

Labojumi ir sekojošas dabas. Priekšvārds ir pārrakstīts tik cītīgi, ka der pat par pakaļvārdu. Peršas, kurās Tev daudz sīku kaprižu, arīdzan pārrakstītas. Oposi, kur Tev tikai pāris vietās paiet groža zem astes, plāksterēti ar ielāpiem un igauņu fabrikas "Flora" saistmateriālu, kuru par līmi es nesaukšu aiz tam, ka minētā viela piestiprināja man vienā vietā pilnīgi neatbilstošas b. Baltāķa rindas. Man nav pie rokas minētā klasiķa "Veltījums" — pievāca b. Avotiņas k-dze — abet tur ir "Č-sl. triptiha" variants, kuramā vajag būt ne 8, bet 10 divrindām. Tu tokš neiri tik dulla, ka domāsi mani par jefiņu, kas šansē Aļģim par labu, 4 rindas klātpierakstīdams. Turklāt, man ir (par brīnumu) saglabāts zemrindenis, kur norādīts, ka tādā veidā minētais

sacerējums nodrukāts "Pergale", 1966, nr. 9, lpp. 5. Ar "Kājām-gājēju putnu" acīmredzot ir tāpat. Abet apakšrindenis ar norādi, kur šitais leišu haltūrists kājāmgājēju ir šitādā veidā atspalvojis, ir laikam izmantots atdzejotāja apdzīvojamās platības apkurināšanai. Ir krievu atdzejojums — tur viss ikurāt pa 6-rindītēm. Tā ka es nezinu, kā būt. Iztaisu līdzīgāku variantu, redzēsim. "Sirdi un Dzimteni" es tuvāk varu dabūt par visai apšaubāmu cenu — ne velna neskan. Un tur bez skanēšanas nekā daudz nav vis. "Sena leģenda". Sini, man ir personīgi rēķini ar to sentas pie ventas, sena dziesma jaunās skaņās, sendienās, seno laiku vēsture, sensenis pazīstami. To vārdu ir pārāk smiņķējuši un pūderējuši, dzīvu ģīmi nejūt cauri. "Veca" bez visa pārējā ir ar mājienu uz "novcojusi" pusi, akurāt uz to niansi, kuru AB subjekts apstrīd. Kaut gan mēs abi un vēl viens otrs to zin bez kādas apgalvošanasstrīdēšanas. "Volšebņuju travu", to "stebuklingo zoli" es atšifrēju kā brīnumzāli, nevis brīnumainu zāļaugu. Ko? Tās piezīmes, kurjas es neuzskatīju par īpaši daudzsvaīgām, izdzēsu. Un nelabotu arīdzan pie mazāk zimpātiska redaktriša. Dažas bija tādas, kur varēja labot, bet viena vidējā uzlabojuma vietā uzrodas vairāki sūdīgāki nolabojumi. Viena teļādas ielāpa dēļ jākauj teļš.

Tāds starptautisks stāvoklis ir patlaban. Ja vēl kas uzradīsies, pierakstīšu klāt. Laikam Ļudai būs jāaizved, jo konkrētā zituācijā esmu biščiņ karsts un negribu pa āru vazāties, lai nekļūtu vēl karstāks. Jā, ievadā piezīmētais ir izlabots par 101%.

Ojārs

Mārai Misiņai 1975. gada 11. februārī

11. februārī.

Čudoviščno dorogaja Maša!

“Mūsu vakaru” es savedu tādā kārtībā, kā tam tipam ir oriģinālā (kurā n-tajā variantā, velns viņu zina, bet par tiem variantiem es viņu pie pirmās izdevības pakāršu, jo tas jau nu ir totāls laiskums, vilkt no grāmatas grāmatā vienus un tos pašus dzejoļus, tos īsinot un garinot, tādējādi radot sev nepārtrauktas daiļradīšanas ilūziju, turklāt, ja no tā kaut kas būtu labāk, piem., iepriekšējā grafiskajā izkārtojumā “Mūsu vakars” bija loģiskāks acij un dinamiskāks arī, jo garie periodi, ja tos arī grafiski atstāj garus, rada tādu ļenganas pļerkšķēšanas iespaidu, kauču pēc teksta ir vai nu īsta, vai no pirksta izzīsta traģēdija, kādā daudz nemurmuļo, vismaz — ne šļorgani). Ar “Paukšti” nekā nevar izdarīt, vienīgi piesist apakšvirsrakstu “brīvs tulkojums”, jo man tā parindeņa vairs nav, tas arī nebija ne Dainas A., ne Alfona Suk., velns zin kā. Un, var gadīties, ka bijis pavaļīgs. “Paukštis” acīmredzot arī ir tā A B .. pāršaīsināts. “Sirdi un Dzimteni” arī varēja ar augšminēto virsrakstuapakš, bet, ja ne, tad metam ārā kā no sirds, tā no dzimtenes. “Č. trip.” es iesacītu atstāt “Pergales” variantā un par to atbildību uzņemos. Man pašam nav satura, lūdzu, saliec pati, jo man jau nav arī to abu ķīnīziešu Lij-Lij un Dai-Dai kapitālveikuma. Par materiālās atlīdzības formu un lielumu vienosimies, kad būšu vēsāks vai, kā Tu iesacīji par “dēla rokām” tai miglīnajā AB korifeja dzejolī — drēgnāks...

Ojārs

Imantam Ziedonim 1975. gada 25. februārī

25. februārī

Pestīšanas armijas proporsčik! Tava tauta gaida uz Tevi un Monta Kroma, bet Tu grīni smīkņā un šlenderējies gar svešiem pakšiem. Pēc importa slavas trenkdamies, Tu tur luncinies ap savas tautas ciltsbrāļiem, gana viņu valodu neprazdams, lielo brāļu mēlē savas jūtas saki un vienīgais -ite un -aite no -ene atšķir, ko gan spēj katrs runcis uz marta pusi, ne skolas baudīdams, ne rakstnieku savienībā sastāvēdams. [..]

No Tevis man ir vajadzīga 1 leišu sērkociņu kastīte, uz kuras virsū vai nu kas no zālaugiem, kokveidīgiem vai zīdītājiem. Sliktākā gadījumā virsū var būt pats dabas kronis. Un labākā gadījumā kastītes var būt trīs. Atkārtoju, man nav svarīgi, kas iekšā, bet kas virsū — un vispār pati virsa. Šo atskaņotprasošos virsu man ir ap 12 tūkstoši, un krāmēties ap tiem es taisos, kad mani izolēs no sabiedrības. [..]

Heil Schkapar!

Ojārs

Mārai Misiņai 1975. gada 2. martā

2. martā

Maša ti moja dorogostojaščaja, Maņa ti moja ņesravņennaja!
Do dir začital tvojo pismo, serdešnaja! V obmoroki padal, golubuška. Œeper na duše tak svežo, kak budto avtobus abdal meņa iz boļšoi luži s nog do golovī, iļi staķja dohtura Valeiņisa

proņala melkoi drožju s golovī do nog. V kakoje horošėje
vremja živjom, podūmal, dorogaja.

Proskī, ņe poņal toľko, kakovo čorta k oņņennim slovam
svoim ti tut vsjākih merzavcev privjazala? Kakoje ģelo ņebez-
izvestnomu Roždestvenskomu do naših hrustalno čistih čuvstv?
I na koi čort nam nužen balbes Sosnora? I familiji takije po-
dozriķelnije... Što to o ņih slišal ņehorošėje. Tak što vībrosī ih
iz golovī, kak ja vībrosil. I, jesļi ih nado “sdaķ v proizvodstvo”,
kak ti vīskazalas, to sdelai eto kak možno skoreje. Esļi nada,
mogū pomošņika podkīnuķ — u nas tut v SOJUZE esķ oģin
major miļiciji. Sķihī pišet. Rubaka-pareņ. V Kurzeme odnovo
estonskovo pisāķeļa poimal. Šastal okolo vojennih objektov. I
voobšče špionil. Tak što etot major v dvā ščota eķih tvoih
Roža i Sosa “v proizvodstvo” sdast. No, jesļi ti samā za ņih
hočeš blagodarnosķ polučiķ, to soobščī, dušečka, kogdā na eto
ģelo poiģoš. Ģiko posmotreķ hočetsa. Obožaju nastojaščih
ženščin! Toľko bez oružija na ņih ņe iģī, boľno už dikije u ņih
prozviščā (Rožģestvenskij, dūmaju, pop, a Sosnorom v mojej
ģerevņe oģin konokrad nazivalsā).

Po ķelefonu, Maša, ņe mogū. Každij raz kakaja-to iģiotka
otzivājetsjā i gnusāvit, što ņikakoi Maši tut ņe bilo i ņet.
ņenormalnaja.

S bogom, eģinstvennaja.

Do groba i potom ješčo boľše tvoi O...

Mārai Misiņai 1975. gada 25. martā

u latiņai, 25. III 75. g.

Maša ti mojā pozoločennaja, bludņica ti mojā ņežnaja! Čūjet mojo serdce, što ti tak i ņe pribluģilas ješčo iz Moskvī belokammenoi. Ųerzājus pri misļi, kak pered tvojei belokūrosku mļejut i gordije džigiti iz solņečnovo Azerbaidžana, besstrašnije pokoriķeļi Sibiri, gordij sin šķepei kalmik i ņebezizvestnij latiškij donžuan Peters... Posļe otjezda posļedņevo v Rige zametno umeņšijis vsjakije tam nraivstvennije izvraščēņija. Rano radovaķsja — on to naverstājet upuščennoje.

Po povodu Vaših imeņin posilāju etovo molodovo gollandskovo morjakā, štobi ješčo raz vspomņila vesjolije ģeņočki, proveģonnije v stolice. On, pravda, ješčo napominājet i sovetņika izraeļskovo genštaba, no i ti v Moskvē, navernoje, ņe očeņ-to obraščala vņimaņije na takije meloči — što kto napominājet. Veģ po rože Petersa ņikak ņe skāžeš, što on pišet šķihī. Skoreje, naoborot.

Govorit vo mņē reunosķ veļikaja, iztļevāju ja v etoi groznoi šķihiji bezvremenno i bez oščuķimoi polzi dļā okružājuščih. No — každomu svojo, kak bilo napisano nad paradnim vhodom odnovo konclāgerja.

Ostajus vernim ķebē do groba, daže do vīhoda antologiji, ģģē ostāņetsja mnogo belih ļistov iz-za tvojei duševnoi čorstvosķi i žestokosķi. Belih, kak mojā sovesķ...

Osja

Mārai Misiņai 1975. gada 8. maijā

8. maijā 20.00 pēc

Grinvičas un

pēc Celsija es

nezinu, jo ver-

godams Tev, ne-

zinu, kas ārā

norisinājies.

Miļā Mašinka (redaktirujuščaja, pišuščaja, simuļirujuščaja, žruščaja, spjaščaja i duraka vaļaščaja), izbeidz spaidīt to savu asentiņu (Tev tas nepiestāv, tad jau drīzāk piestāv, ka Tevi pašu spaida), lai nekādi Ogas, Augļi un Dāržeņi Tev nevarētu aizrādīt, kādu dzīves režīmu Tev vest. Viņi paši neko daudz nesaļēdz no dzīves agrotehnikas. Vismaz Zaķis un citi plēsīgie zvēri par to ir svēti pārliecināti. Ja ne svēti, tad nešķīsti, bet pārliecināti ir (tāpat, kā tas par Selgu pārdēvējies Zaķis pēc vienas encefalīta ērces kodiena ir konstatējies, ka viņam ir piemeties vai nu kašķis, vai talants).

Domu zīmes vietā es strīpiņas nevilku. Viens mans paziņa to bija sācis darīt un tagad trešo gadu netiek ārā no Aptiekas ielas. Mani izlaida ārā, jo pie manas apķērības es jau trešajā dienā konstatēju, ka īstie psihiatri ir nevis viņi, bet es. Un šie noraustījās par savu karjēru.

Čuguns pieder Smeļakovam, tie zirdziskie murgi Sluckim, pārējie trīs, ja tikai nav mani, tad, droši vien, Gudzenko. Vispār, var gadīties, ka taisni otrādi.

Katrā ziņā es Tev vēl piezvanīšu, kaut gan Leona [Dumbera] (sveicini viņu) pacietība šodien beidzās ap šādu manu astoņpadsmito zvanu, un es taču pa drāti savas sirds šķīstumu (vai šķīstību, vai šķīstamību) nevaru pierādīt. Turklāt Pārdaugavā tās visas drātis ir zvērīgi aprūsējušas. Man, piemēram, zvana viena subjekte, skaidri var nojaust, ka viņa taisa likiersaldu

balstiņu, bet — ko es pa karoziņas saēstu drāti dzirdu? Vecīt, es savu Optimu šitādus vārdus ņemt mutē negribu pieradināt. Kaut gan, godīgi sakot, pilnīgi iespējams, ka tā sarūsēšana ir manī iekšā, jo ZA tas, kas par valodas institūtu uzdodas, un dakteris Valeinis (filoloģijas zinātņu, nejauc ar kārtīgiem dakteriem) ir pārliecināti, ka es kopš zīdaiņa gadiem līdz šim laikam algoju kādu pensionētu urku vai domušņiku, un tie tad arī veido un pilnveido manu leksiku... Vienā augšminētā daktera aizgrābtības brīdī man tiešām steidzīgi tādu urku gribējās noalgot, lai iemāca nevis ko sabiedrības padībenes tādos brīžos runā, bet — ko dara.

Tavs Osjka, kā tas arī nebūt nebūtu

[pirksta nospiedums]

(ķurķī man teica, ka analfabēts drikstot izlīdzēties

ar pirkstu nospiedumu

caur kopējamo papīru)

Viktoram Lagzdiņam 1975. gada 9. jūnijā

9. jūnijā

Cienītais bard! Sevis paša, uz manis dzīvojošo insektu un manī iekšā dzīvojošo mikrobu vārdā pateicos par Jūsu aromātiskajiem solījumiem. Vēl jo vairāk tāpēc, ka arī es, jo noteiktāk zinu, ka solīto neizpildīšu, jo kaismīgāk solu.

Pavadvēstules nesekošanai ir daudz traģisku iemeslu. Minēšu atkal galvenos.

Mani, kā ikvienu padomju cilvēku, dziļi satrauca notikumi Tuvējos Austrumos, proti, ka tikai mūsu sapieri aiz pārliecīgas centības neizzevo no Suecas kanāla arī tās mīnas, kas domātas izraēliešu kuģiem, jo tādā gadījumā būtu grūtāk izraisīt nākošās

kārtējās ziepes šajā rajonā. Mani mulšina arī pats termins “Tu-
vējie Austrumi”, jo man kā malēņietim tuvējie austrumi ir,
teiksim, Pleskava.

Otrkārt, esmu nobažījies par gaidāmo “Sojuza” un” Apollo”
kopējo lidojumu, ja tas notiks un notiks mierīgas līdzāsastā-
vēšanas apstākļos. Ideoloģisko cīņu nedrīkst pārtraukt arī kos-
mosā, bet tā kā kosmisko aparātu telpas ir pašauras tad, kaislīgi
mītiņojot, nejauši var iekraut blakus sēdošajam ideoloģiskajam
pretiniekam pa purnu, un cīņa var pieņemt citu, ne gluži ideo-
loģisku raksturu. Mazliet mierina doma, ka mums tagad ir tāds
stabilis sabiedrotais kā Luksemburga.

Divi praktiski iemesli. Pavadvēstulei nebija papīra, jo daiļā
Austra RS veikalā teica, ka nav un viss, bet es papīru iegādājos
taisni tur, jo tā ir vienīgā mana iespēja pierādīt, ka esmu rakst-
nieks. Selga pērk, kur pagadās, tāpēc to par rakstnieku neviens
neuzskata. Un daudzi kļūdās šinī ziņā. Otrs: ieraugot aploksni,
mana Ļuda nekādi nepieļautu domu, ka tā adresēta Viktoram
Lagzdiņam, bet pieļautu, ka Viktorijai Lagzdiņai, un tādā
gadījumā briesmās būtu ne tikai mana dzīve, bet pat visai trūcīga
eksistence.

Trešā iemeslu grupa ir tāda, ka to varētu nosaukt — “dažādi
jautājumi”. Aiz dīkdienības, tramvaju gaidīdams, pajautāju
kioskienei: kā pērk “Lauku Dzīvi”. Tūlīt arī nāca tramvajs, un
es, paspējis uzzināt vienīgi to, ka nemaz nepērk, aizbraucu ar
gandarītu sajūtu, ka priekšniecība beidzot ir nākusi pie prāta
un aizklapējusi Jūsu bodīti ciet, un jūs visi esat aizfirēti uz
Jūrmalu par pionieru nometņu vadītājiem, lai sekmīgāk sabend-
dētu bērnu vasaras atpūtu. Teiktais, protams, neattiecas uz
redaktoru un, nevis tāpēc, ka viņu pat pionieru nometnē nevar
laist iekšā, bet tāpēc, ka ar tādiem kadriem nevar mētāties. Vēlāk
es uzzināju, ka 90% savas tirāžas jūs tūlīt no tipogrāfijas vedat
uz Rīgas TEC, un kioskos tā nemaz nenonāk.

Vēl — Rakstnieku savienībā Jūsu mefistofeliskais profils
pazibēja man garām tik ātri, ka no tā es paspēju nolasīt tikai

vienu: nupat, nākdams uz RS, Jūs esat iemetis pastkastītē vēstulīti, adresētu OBHSS, vai kā viņu sauc, un tajā vēstulītē ir tik vaļīga informācija par mani, ka nav lielas vajadzības man acīs skatīties. Iespējams, ka Jūs epistolāro žanru nemaz nebijāt izmantojis, bet rikojāties pēc būtības.

Citi iemesli nav tik svarīgi, taču droši apgalvot nevar, jo vienam manam skolas biedram samazināja atzīmi uzvedībā par to, ka viņš ar akmeni izsita skolas logu, bet tas absolūti nebija taisnība, jo viņš gribēja trāpīt pa lustru.

Oj.

Viktoram Lagzdiņam 1975. gada 4. (?) jūlijā

netālu no Mārupes, bet, kas par datumu šodien, to nu es nezinu.

Biju kustināts par Tavu vēstuli (tas ir nopietni un reizēm tā vajag, taču ne vienmēr tās būšanas un vajadzēšanas reizes sakrīt, tipiski laikam ir tas, ka nesakrīt). Un tālāk atļauj turpināt mūsu pērpisku (šis vārds saldina manas ausis) abpusēji pieņemtajā stilā. Žēl, ka nepiepildījās viena savā stulbumā ģeniāla ideja — resp. — es uzlīmēju uz aplokšnes pieckapeiku, bet pat manā pastā, kur viņi ir atļāvuši man visādas cūcības, šoreiz noraustījās: kādam varot ienākt prātā monētas otra puse. Kas tikai kam neienāk prātā, to Tu pats, don, ļoti labi zini, tāpēc šoreiz samierinājos, taču nenocietos, neatgādinājis vienu nejaušu gadījumu no savas dzīves, proti, to reizi, kad veikalos atkal nebija tualetes papīra un vajadzēja izlīdzēties ar periodiku. To, ka uz šīs periodikas gabaliņa ir virsū visai atbildīga valstsvīra portrets, to es pamanīju, bet, diemžēl, par vēlu. Arguments tas nebija, bet šur tur šo to atgādināt nav par skādi.

Par vietu un druku es esmu sajūsmināts, jo līdz šim (varbūt, ka nebija lasījuši, kā nākas?) man nebija izdevies uzrakstīt kaut ko tik sūdīgu, lai liktu kaut kur priekšpusē. Izdevniecībā vienreiz man lika aiz auss, ka grāmatā visi ir tādi dzejoļi, kurus (citēju) — “var likt kaut kur pa vidu...” Vārdu sakot, bija radusies situācija, kad nevar ne sākt, ne nobeigt, un no vidus vien grāmata, protams, sastāvēt nevar. Ja Tavi pareģojumi realizēsies, tad filoloģijas dakteris Valeinis (par doktoru viņu var uzskatīt tikai pēc trešā polša) varēs rakstīt, ka “Vācietis ir spēris soli...” — droši vien, ka viņš sacīs “uz priekšu”, jo tādiem muļļām nav dūša pasacīt “atpakaļ”.

Vai nu uz priekšu, vai atpakaļ, bet, bez visa pārējā, es būšu priecīgs par saņemto honorāru, jo biju ielaidies vienā avantūrā, kura praktiski beigsies, augstākais, ap 15. jūniju. Tas ir Bulgakova “Meistars un Margarita”. No vienas puses, bez kaut kādas koķetērijas, es neredzēju nevienu cita, kurš to gribētu darīt un tīri tehniski — kurš to varētu izdarīt, jo te nepietiek ar valodas zināšanu, bet vajadzīga valodas absolūtā dzirde, uz ko es zināmā mērā pretendēju, dieva dēļ, nedomā, ka lielos, tie laiki ir pagājuši. No otras puses, tas bija jādara pilnīgi brīvprātīgi, jo minētā opusa izdošanā līguma saistībās neviens negrib stāties. Palikušas ir 62 lappuses no 392, un šitā skaitīšana vien liecina, ka nekas īpaši salds nav bijis. Glābj vienīgi laimīgā pienākuma izpildīšanas sajūta un paša Bulgakova skumjais mierinājums, ka “manuskripti nedeg”. Nedeg, patiešām, kaut gan pats viņš to nepieredzēja un droši viņam pat prātā neienāca, ka ar šo romānu (es nerunāju par žurnāla variantu) spekulēs, turklāt cena grozīsies kaut kur pie mūsu vislielākās banknotes. Krievu prozā tas ir kaut kas unikāls, pasaules prozā arī būs grūti sameklēt kaut kādu tiešu radu. Es Tev to visu pļāpāju tāpēc, ka līdz pabeigšanai nav nemaz ko domāt tikt vaļā no šī tipa.

Vārdu sakot, paldies, un es atkal grābju to tēviņu pie dziesmas.

Ojārs

Jānim Škaparam 1975. gada 7. augustā

7. augustā

§ 1. Sveiks, Janci!

§ 2. Tā kā Tu pirmdien nebūsi Rīgā.

§ 3. Tā kā es otrdien nebūšu Rīgā.

§ 4. Norunāto sūtu pa pastu.

§ 5. Lai Tu jau otrdien saņemtu.

§ 6. Brauciens bija foršs.

§ 7. Es kaut ko šai ziņā rakstīšu.

§ 8. Aizsūtu dzejoli, kam nav tiešs sakars.

§ 9. Bet netiešs ir, jo te jau tās savas apkārtnes mīlēšanas sākas.

§ 10. Dzīvo lēkādams.

§ 11.

P. S. Lūdzu pievērst uzmanību pastmarkām.

Viktoram Lagzdiņam 1975. gada 14. augustā

Hagensberg. 14. VIII

Messeurs!

Apskādētā "Īsā gada" vietā dodu divus citus nāves kandidātus. Tas nenozīmē, ka jādrukā abi. Tas nenozīmē, ka jādrukā viens. Tas nenozīmē, ka nav jādrukā neviens. Tas nenozīmē, ka žurnāls vispār nav jādrukā. Tas nenozīmē, ka cilvēcei vispār periodika nav vajadzīga. Tas nenozīmē, ka nav vajadzīga arī pati cilvēce. Tas nenozīmē, ka nav vajadzīga pati vajadzība vai nevajadzība. Tas nenozīmē, ka nav vajadzīga kaut kāda

vajadzība pēc nevajadzības vajadzību nevajadzēšanas vajadzības nevajadzību...

Ojārs

(Ojar von Hagensberg und Altonau)

Jānim Rokpelnim 1975. gada 21. augustā

Antiieteikums

Uzzinādams, ka presē un ārpus tās jau 25 gadus kritizētais un tomēr līdz galam neizkritizētais Vācietis uzrakstījis ieteikumu Jānim Rokpelnim, uzskatu par savu pienākumu dot enerģisku pretsparu tamlīdzīgiem pasākumiem un atklāti, neminot vienīgi savu vārdu un uzvārdu, izteikt savas domas šinī jautājumā.

Jānis Rokpelnis, jūsu zināšanai, Rakstnieku savienībā taisās ielavīties ne jau pirmo reizi. Cik un kā viņš lavījies, nav zināms, dokumentāli pierādīts ir tas, ka pirms zināma laika viņš mēģinājis tikt iekšā lielajā Puškina un Firsova krievu literatūrā. Nav zināms, kas viņam toreiz rakstījis rekomendāciju, bet ar to pašu roku ir rakstīti arī tie dzejoļi, kurus Jānis Rokpelnis uzrādījis plašām tautas masām par saviem (krievu valodā). Minētie dzejoļi nav J. Rokpeļņa, jo krieviski viņš prot tikai lamāties, un tajā laikā, kad it kā šie dzejoļi tapuši, redzēts Ļeņingradas krogos, kur piekopsis amorālu dzīves veidu. Šī dzīves veida piekopsanu viņš turpina arī mūsu sirmajā Rīgā. Šopavasār Mākslas darbinieku namā viņš atklāti aicinājis nevainīgas jaunas dzejnieces uz "kulturālu vakara pavadīšanu", t.i., uz izvirtībām kādā no Rīgas sabiedriskās ēdināšanas punktiem. Jauno dzejnieču pasivitātes dēļ (bet cik ilgi) viņu nevainība netika laupīta, un J. Rokpelnis uz savām orgijām devās viens pats, paļaudamies

uz gadījuma rakstura iepazīšanos. J. Rokpeļņa morālā seja vēl vairāk atklājās viņa darbībā "Drauga" seminārā, kur 100% bija tikai nepilngadīgi zēni un meitenes. Pareizāk sakot, atklājās viņa morālās sejas. Viena — tas, ko viņš runāja. Tie bija skaisti vārdi, bet ne ar pušplēstu zilbi orators nepieskārās dzimtās skolas apdziedāšanai un jauno autoru svarīgākajam uzdevumam — organizēt un rosināt profesionālo orientāciju. Žonglēdam ar kreisām frāzēm, orators panāca to, ka pēc viņa uzstāšanās visas meitenes sēdēja nepieņemami vaļīgās pozās un viena pat noelsās: — Tik jauns un tik gudrs! — Nav šaubu, ka pirmā morālā seja sagatavoja augsni otrai morālai sejai — ko viņš darīja pēc tādas runāšanas? Nav vārdu, biedri, par tādiem darbiem. Kaut ko tamlīdzīgu var redzēt Soho un Singapūras ostas dzertuvēs...

Par viņa uzskatiem pret mākslu. Jā, biedri, nevis "par", bet "pret". "Literatūrā un Mākslā" bija aiz pārpratuma nodrukāta viņa tērzēšana ar tā saukto R. Remasu (pieņemtais uzvārds, milicijas darbinieki viņu meklē pēc uzvārda "Krautmanis"). Saruna acīmredzot notikusi Remasa pagrīdes mitekļi, jo ir ciniski vaļsirdīga, un Jānis Rokpelnis te nemaz nemaskējas. Neviena vārda par to, ka māksla pieder tautai, ka tai ir jānoiet līdz pēdējās apkopējas (V. Majakovskis it kā) apziņai, pēdējam alkoholiķim jāķeras pie kabatlakata un jāpāriet uz diētu, dzejai jābūt tik demokrātiskai, lai to saprastu pat b. Valeinis un b. Damburs. Minētajā tērzēšanā velti meklēt ko tamlīdzīgu. Nekļūst skaidrs, kam māksla pieder. Un — uz kāda punkta pamata. Kā kustams vai nekustams īpašums? Nekļūst skaidrs ne par apkopēju, ne alkoholiķi, kur nu vēl par bb. Valeini un Damburu. Vienīgā pareizā doma ir tā, ka Vācietis palaikam mēdz aizsteigties savam laikam priekšā. Mums, milicijas darbiniekiem, par šo faktu ir prieks, jo tagad ir pietiekošs iemesls pielietot un īstenot populāra poļu rakstnieka tēzi: "Tiem, kas aizsteigušies savam laikam priekšā, nereti nākas to sagaidīt visai neērtās telpās." Tā ir vienīgā reize, kur J. Rokpelnim pasprūk patiens vārds. Orderis par Vācieti jau ir izrakstīts, jāgaida tikai, kad atbrīvosies kamera.

Par J. Rokpeļņa dzeju. Attiecīgas instances jau pašā iedīgli apturēja J. Rokpeļņa baumas par to, ka pie mums sākusies masveidīga zirgu ziedēšana. To tikai vajadzētu uzzināt "Brīvajai Eiropai" vai "Daugavas Vanagiem"! Padomju Latvijā vairs zied tikai zirgi... Jā, te nu vairs nav ko piebilst.

Daru jums zināmu arī to, ka, izmantojot mūsu tipogrāfijas vēl sastopamos elementus ar pagātnes paliekām un pārmērīgu tieksmi uz stiprākiem dzērieniem, J. Rokpelnim ir izdevies pagrīdes ceļā noorganizēt "pašizdevumu" — "Zvaigzne, putna ēna un &". Ja zvaigzne simbolizē mūsu piecstaraino (svētais naivums!), tad tūlīt tai pāri nāk putna (!) ēna... Jā, nedomājiet, ka šeit domāti māļputni, kuru gaļas ražošana nākamajā piecgadē mums jāpalielina daudzkārtīgi, vai arī sīkie dziedātāji, no kuriem daži dod lielu labumu lauksaimniecībai, saglabājot uz 1 ha labības no dažiem kilogramiem līdz centneram graudu. Nē, biedri, te ir skaidrs mājiens uz fašistisko viengalvaino un carisko divgalvaino "putnu"! Redziet, kas par putniņu ir jūsu RS kandidāts J. Rokpelnis. "Un &" — "un citi". Vai jums, biedri, nešķiet, ka, ja viss būtu kārtībā, J. Rokpelnis bez bailēm nosauktu šos "citus"? Lai tie būtu pāris desmitu vai pat simtu. Lūdzu! Mana sirdsapziņa ir tīra, te ir saraksts un īsi raksturojumi! Nekā nebija, J. Rokpeļņa "citi" ir patiešām citi, nevis tie, ar kuriem mēs lepojames no rīta līdz vakaram! Nosaukt tos vārdos nozīmētu — izsaukt mūsu veselīgajā sabiedrībā tādu sašutuma vilni, ka pat J. Rokpeļņa piekukuļotie burtliči pieprasītu par nelegālo salikumu kasti brandvīna pa virsu.

Visu lasītāju vārdā pieprasu izmeklēt Vācieša ieteikuma mērālos un materiālos motīvus, ja tādu nav, tad noraidīt minēto ieteikumu bez motivācijas — biedriski un draudzīgi. Un ņemt balsošanai par pamatu šo dokumentu, kuru mēs ar švāģeri "Kaukāzā" pirms nosūtīšanas vēlreiz pārlasījām.

Rīgā 1975. gada 21. augustā

Nezināms labvēlis

Čao! Ojārs

Viktoram Lagzdīnam 1975. gada 1. septembrī

LPSR. 1. IX 75.

Es ir dikti kustināc no Tau depež. Ī skološanes sākumc šķietas glauc. Kouč puika roud un grib no to skološanes kuot pie paš velc. No Tau depež es ar roud un slouk asres iekš šņudaug.

Tā i, tā i, manc drauks — to vēšgrābšl Tu iekš sov lapel iekše ne=liets. Es meklē vien cic vēt, kur to var iekš lēl bar. To Kunks ir vēn, to bar ir lēl, und alles in Ordnung! Es ir kustināc jau no to vēn, ka Teu to sirc skalošen ģeld.

Ne=esi nesveiks!

Taus drauks.

Sprauka

Vīdana tov... Vācieķisu O. O. rod. ....

“13” nojabrja 1933. goda o tom, što pri napisaniji etoi bu-magi višepomjanutij graždaņin nahoģilsjā v sravņiķeļno trez-vom umē i ģerržalsjā sravņiķeļno vertikālno. V svjazī s eķim, soģeržāņije jevo pismā priznajotsjā godnim dlā ļubovo predjau-ļēņija, vploķ do učežģēņij juriģičeskih.

Rīga, 1. senķabrjā

Glaunij načalņik Depeždepartamenta: /Nemec O.O./

Mārai Misiņai 1975. gada 16. septembrī

Rīgā. 16. septembrī.

Mana neuzskatāmā (ņenaģladnaja) daudz bērnu Maša! Sirds sarāvās, saņemdama Tavu sasmaržoto vēstuli (jebšu tur smaržoja sintētiskā lime, piestiprinādama pie Taviem gaišajiem vārdiem viņu grafisko atveidojumu). Es skaidri un gaiši pats savu acu priekšā redzu Tavu no civilizācijas žņaugiem pilnīgi brīvo princesi un — gluži pretēji Tevi pašu — notītu ar bērnu autiņiem kā Ēģiptes mūmiju. Aina saviļņo mani, un es kļūdus burtu izvēlē...

Jāsaka, ka Dzejas dienas tiešām nobeidzās. Pa rajoniem braukušās grupas ir veikušas zināmu darbu darbaļaužu estētiskajā audzināšanā, cīņā ar alkoholu (ne ar tukšiem vārdiem, bet darbiem) un, it īpaši Latgalē, uzlabojuši republikas demogrāfisko situāciju. [...] Neiztika arī bez politiskiem skandāliem. Piem., viens no Taviem neskaitāmajiem pielūdzējiem J. Peters ciešā sadarbībā ar Āriju Elksni, uzstādamies Anerauda kantorī, bija sasnieguši sekojošus rādītājus — 3 (trīs) no emigrantiem dzejas degustācijas laikā bija aizmiguši un 1 (viens) dabūjis infarktu — zaudējis valodu. Mūsu ideoloģisko pretinieku frontes novājināšana, protams, ir pozitīvs fakts, bet tagad valodu zaudējušais vairs nevar pateikt, no kuras valsts viņš ir, un nevienam nebija skaidrs — uz kuriem viņš jānosūta. Pieņēma kompromisa variantu — nosūtīt minēto resnīti uz vakarnakt proklamēto Gvinejas Papua kā apsveikumu neatkarības pasludināšanas dienā vai, sliktākajā gadījumā, kā svaigu produktu svētku dzīrēm, jo pie atkarības viņi jau minēto ēsmu lietoja, pie neatkarības, protams, lietos vēl vairāk.

Tava vārda pusmāsa b. Zālite vakar Dailē lasīja asinskāriņus dzejoļus, es — maigus, bet b. Ziedonis — neķītrus, turklāt stāvēdams antinapoleona pozā: ar taisnā leņķī saliektu roku aiz muguras, kur nav nekādas spraugas priekš delnas iebāšanas.

J. Peters iejūtīgi vadīja visu šo marasmu, tiesa, sniegdams arī nelielu izziņas materiālu, piemēram, ka M. Čaklais tikko atgriezies no Dānijas, kur dzīvo t. s. dāņu govīs ar augstu izslaukumu, bet ka arī viņš pats — Peters nav zemē metams un nesēn bijis Beļģijā, kas, kā zināms, arī ir ārzemes un ietilpst t. s. Beniluksa valstu grupā un kur dzīvo beļģi. Ka mēs ar Paulu taisām dziesmas, viņš sacīja, to jūs visi zināt, un es par to daudz nerunāšu. Ziedonim, savas neķītrības lasot, drebēja balss. No nepabeigtas aklimatizācijas. Jāsaka, ka viens no priekšniekiem 15. sept. viņu bija apglabājis, oficiāli paziņodams, ka tādu un tādu kapu tādā un tādā akmenī ir iekalti Džema Bankoviča, Imanta Ziedoņa u.c. komjauniešu vārdi. Pārteikšanās nav iespējama, jo tā paša 15. IX vakarā minētā ziņa pārraidīta pa Latvijas radio. Vārdu sakot, b. Ziedonis vēl nebija pilnīgi augšāmcēlies. Šie un daudzi līdzīgi dzejas dienu fakti bagātina mūsu tautas kultūru.

Neuzskatāmā Maša, oktobra sākums būs jau manai sirdij par vēlu. Tā pārtrūks un izirs raidaidaidā daudz ātrāk. Jāsaka, ka to būs veicinājis sausais klimats un Tava cietsirdība. Arī šo manu priekšpēdējo vēkšķienu Tu diez' vai uzdzirdēsi, jo nez' vai tajā ūķī, kur mīti, jel maz kāds pasts ir...

Buču es ieliku atsevišķi pergamenta kuvērī, bet droši vien arī tā, nabadzīte, kā vientuļa govs kreņa mētāsies kaut kur Jelgavas rajona čūskulājos.

Tavs sirddrauks.

Mārai Misiņai 1975. gada 18. septembrī

18. septembrī

Mārīti, Tev jau sen ir iespaids, ka esmu pošļaks, lai tā arī būtu, kļūdīties jau Tu nemēdz, tikai iznāk, un tas atkal ir taisnība, un, dies', esi žēlīgs, tā būs vienmēr un cerību nav nekādu utt.

“Drauga” trešo numuru mēs atdodam Gaujas nacionālajam parkam (100%), kur acīmredzot pēc attīstītākās kapitālistiskās valsts parauga ar laiku un domāšanu ierīkos latviešu rezervātu. Doma ir tāda, ka tur iekšā ņems tikai tos, kas materiāli rūpējušies vai izlikušies, ka rūpējas par to. Un man aiz gara laika uznāca doma, ka Tavai princesei, Tavam kungam un Tev pašai arī visai piemistu ar šo rezervātu kaut kādos sakaros būt. Šinī sakarībā es no Tevis lūdzu vienu Tavas maigās dvēš'les izpausmi (honorārs, mīlulīt, tiks tiem, kas lasīs apmeklētāju aplaizītos pergamentus un stiklus, un tas iztaisot kaut kur ap 300 rbļ. — mēnesī, pagaidām). Tātad, lūk, jāsaka, ka — ceru uz vienu Tavu platonisku dzejoli, kuru Tu, lūdzu, atsūti, vai es paņemšu, vai kā. [...] Atsūti man, jo es par šī numura iz- un aiziešanu atbildu (un, kā viens trakais esot teicis — es zinu, kas tev ir vajadzīgs, tev ir vajadzīgs — es).

Uz princesi nerūc. Ja nu vienīgi Tu viņā esi koncentrējusi savas niķīgākās, t.i., labākās īpašības. Un tad arī ir forši. Kaut gan teicamniecēm neticu. Leonu [Dumberu] Tu esi nozvejojusi ar kaut kādiem fatāliem aizliegtas zvejniecības paņēmieniem.

Oj.

Mārai Misiņai 1975. gada 30. septembrī

Rīgā. 1975. g. 30. septembrī

Dārgajai

Mašai

ZILAS PĀRDOMAS KLUSĀ VAKARĀ

par Tavu satricinoši cinisko
vēstuli, kas manu sirdsmieru
laupa.

No izdevēja.

Tautas masām šīs dvēseles elsas nododot, griežu cienījamās lasītājas mīļu uzmanību uz to gruntīgo labumu, ko gara gaisma vispār cilvēka dzīvošanā dod. Viena lasītāja ganos lasīja A. Vējāna "Sābru dardedzes dāsnumu" un kļuva sirdsšķīsta, govīs pa to laiku saēdās kolhoza mistru, un piens tika par divi spaņģi vairāk no galvas, gani prēmēja ar ceļazīmi uz IPSR Mīzakillu, kur viņa laimīgi apprecējās ar īgauņu ragā pūtēju un kolhozā viņai vispār vairs nebija jāstrādā. Saproti jel, ko drukāts vārds dod.

30. IX 75. von Hagensberg

No izdodamā.

Kluss vakara sveiciens! Tas A. Kļavis "Liesmā" neatbild vai ir pārdēvējies par Baobabu. Bet man Tavs gara bērns, (-ni) ir vajadzīgs līdz š. g. 31. decembrim, tātad es to sajemšu no Jumsiem pašas. Upurnumurs būs martā. Bet garumā nevelc, jo Tu stāvi sarakstā tūlīt aiz redakcijā nīkstošajiem kā numure viens.

Atdejoju Jeseņinu Čaklā dabiskajām vajadzībām. Sagribējās arī dot sunim ķepu, kliegt "Eurika!" un kārties pie stenderes. Iztraucēja starptautiskais stāvoklis. Kā vienmēr. Atradās Patricija Hersta. Nevarēja atrasties bišķiņ vēlāk.

Ēdu ķilavas. Šodien RS sanāksme. Kad Niedre visus apostis, lai būtu, ko saost. Priekš konjaka nav naudas.

14. X Amatu 5 jātāisa humors un satīra. Humoru izdomāju — vispār neierasties. Par satīru vēl krietni jādomā.

Ilgojos pēc Tevis un soļankas gruzīnu gaumē ar ceptiem kartupeļiem.

Ābolu cenas tirgū normālas.

30. IX 75. Izdodamais

Mana sirds! Govi jele nepārdod, jo tagadītēs, kad Tava sirds nevirbē, tas ir visuvērtīgākais, kas Tev maz ir palicis. Jo tai govei var būt teļš. Un to teļu jūs varētu vest uz tirgu un sākt dzīvot pilnvērtīgu dzīvi. Par teļu noteikti var dabūt tik daudz, lai sāktu pieticīgu spekulāciju. Un, pieticīgi spekulējot, var normāli uzcelt tādu pat māju kā Osmanis. Un nemaz nav tā, ka viņam jāpārvēršas par kustoni vai šeftmani. Un, kad māja ir uzcelta, to var pārdot par divu māju cenu. Par pusi uzcelt jaunu māju. Par otru pusi nopirkt “volgu”. Jauno māju atkal pārdot par divu māju cenu. Par pusi atkal uzcelt jaunu māju. Par otru pusi nopirkt otru “volgu”. Katram sēsties savā “volgā” un braukt viens otram virsū. Un es nosperu kaimiņu skulptoram vienu akmeni un kaļu tajā vārdus: “TE GUĻ, PILNVĒRTĪGU DZĪVI NODZĪVOJUŠIE LATVE UN LATVIS”. Un Priede saka, ka “Jāsaka, ka viņi no mums šķīrušies pašā pirmziedā, jo tikko taisījās beigt slinkot...” “Un visi šņukst un slapina augšnes virskārtu. Un Stulpāns sačukstas ar Selgu un Selga ar Gāliņu: “Nez kam nu tie badmiras to māju ir novēlējuši?” Un Gāliņš saka, ka “Dziesmu grāmatā vien septiņi taukšķi bijuši sabāzti.” Un Stulpāns sapņaini raugās Raiņa priedēs un funktierē, cik polšu tur sanāktu. [...]

Pēc tam sāk pelēks lietus klusiņām līt, un divi kaujas pie 11. tramvaja.

Tas bija par govi, mīļo vabolīt. Tagad par zafti. Man nav tik stingras pārlicības kā Tev. Lai noskaidrotu zaftes esamību vai

neesamību, nepieciešami konkrēti eksperimenti ar zafti un buču. Eksperimentu traucē daudzi apstākļi, viens no galvenajiem ir tas, ka man dzīvība nav apdrošināta. Un es to nevaru apdrošināt, jo esmu pārliecināts, ka mana dzīvība vispār ir nenovērtējama. Tam piekrita arī apdrošināšanas aģents, piebilzdams, ka “tiesām, ej nu zini katram sūdam cenu”. Paliksim pie Vinnija Pūka formulas, ka ar zafti nekad neko nevar zināt.

Tavas direktīvas M. Zālītei par miesaskārību nodevu, kā Tu teici. Bet tur kaut kas nebija kārtībā. Tu teici, ka viņa ir Tava vietniece. Loģiski, viņai jāšēž turpat, kur sēdēji Tu. [...] Tavā krēslā sēdēja maza auguma gaišmatains radījums un lakoja nagus. Bez gariem ievadiem izklāstīju lietas būtību, proti, izbeidziet asinskārību un nekavējoties sāciet miesaskārību, cienītā Māra. Burvīgais blondais radījums pacēla uz mani divdomīgas acis un sacīja: “Bet es neesmu Māra, es esmu Silva. Vai tas neko nemaina?” Es apjuku un stostījos, ka, protams, pilnīgi neko tas nemaina, jo labāk un tā joprojām. Te blondais radījums pietvika un čukstēja: “Bet ne jau nu tagad...” Piedodiet, ja neesmu izpildījis Tavu direktīvu līdz galam, bet vairāk es neuzstāju un nepaģērēju, jo nāca Priede ar pārējo sekretariātu, un blondais radījums piesarka vēl vairāk.

Vēlāk uzzināju, ka b. Zālīte strādājis citās telpās un citā postenī, bet tad man nepieciešams viņas foto, lai direktīva sasniegtu īsto adresātu un nepārvērstos par masveida instrukciju visām RS dāmām, b. Zeizumu ieskaitot.

Par to, ka nekādas amorālības vairs Tavu dvēseli nekustina. Tas ir baigi. Tad Tev jāteic uz mani: “Ko zaļai jaunībai lai saka sirmais?”, jo pagājšnakt es nospēlēju zolitē visu savu kustamo un nekustamo īpašumu. Par laimi, uz rīta pusi atvinnēju, galvenokārt pateicoties “platajam”, kuru kā relikviju Tev nosūtu. Vinnēju arī drauga nekustamo īpašumu. Uz savu kustamo viņš nespēlēja, aizbildinādamies, ka nevēlot man sliktu. Tas nav vēl tuvu viss. Arvien vairāk manī briest pārliecība, ka vajag kaut ko darīt ar pusduci no manām korespondētājlocekļiem, it

īpaši ar vienu, no kuras vakar saņēmu 300-to vēstuli gada laikā. Pie viņas nokļūt nebūtu problēma. Problēma ir — kā tikt ārā, jo man ir aizdomas, ka viņa mīt Aleksandra augstumos. Un vēl vienai Jēkabpilī ir pilnīgi skaidri nodomi attiecībā uz mani. Šinī nolūkā viņa var atbraukt pretī ar zirgu. Nolūki manu sirdi ne visai priecina, bet, ko lai dara, — zirga žēl.

Turklāt aizpagājušonakt es sapņos plostoju ar Valeini "Pie Jēzus kājām". Brrr. Morālas paģiras vēl šodien. Ne jau par to, ko dzēris, bet instrumentāli.

Tas īsumā par Tavu vēstuli. Kad saņēmu, vētra sākās ne vien manā psihē, kuras nemaz nav, bet arī dabā, kura reizēm ir. Manī satrūka dažas no nedaudzajām — t.i., divām stīgām, un Arkādijā pārlūza uz pusēm liela kļava, nogāzdamās pār bērnu rotaļlaukumu, kurā par laimi nebija neviena bērna, bet par nelaimi — arī neviena no maniem kritiķiem. Ar kastani dabūju pa galvu un uz karstām pēdām uzrakstīju 3 dzejoļus, no kuriem vienu ielasīju televīzijā. Skaidri gan nezinu, jo īsti atžilbis vēl nebiju. Atceros, ka raudāju no sajūsmas. Redaktore arī raudāja. Aiz izmisuma.

Pa televīziju redzēju arī, kā šī vētra darbojās Pēterburgā. Tas ir cits vēriens. Ģipša ķēmu un īstu skulptūru postamenti ūdenī, bet paši individuumi stīvi blenž ūdenī. Viens otrs ūdenī līdz nabai. [...] Baigi forši. Aizrakstīju, lai saglabā tādu pašu stāvokli līdz manai atbraukšanai nākamvasar. Vēl nav atbildes.

Pēcvārds.

"Zilām pārdomām" topot, nositu vienu kuslu odu un izdzēru 4 tasītes tējas (zaļās), kā arī atbildēju uz daudziem telefona zvaniem, kas bija domāti manas garīgās tuvības ar Tevi iznīekošanai.

B. Skalbe ("biedrs", jo iniciāļi, šķiet, ir "A") prasīja dzejoļus "Karogam". Atzinos, ka man tik sliktu nav.

Viens subjekts atgādināja, ka man no Bulgārijas atsūtīts konjaks, kurš, pēc viņa domām, mums jānotiesā kopīgi. Mana

pārliecība bija tāda, ka tur knapi man vienam pašam pietiek, un, ja viņš grib kopā, tad viņam jānopērk vēl divi.

Zvaniņa viena zvārguļbalstiņa (Tu klausīsies varoņtenoriņus) un interesējās par Žani. Es ātri nobēru: "Ilona? Inita? Sandra? Anita? Anda? Ieva? Māra? Elga? Aija?" Neesot. "Tad viņš ir pie Kristīnes." Ar to mūsu saruna beidzās. Un sākās tragēdija, kura, iespējams, skars arī mani.

Bet nekas mani nespēja nobaidīt, Mašeņka! Kā kalnu putns es planēju pāri ikdienas pļorzībām, lepni plivinādamies Tavas mīlestības reminējošos staros. Mana sirds par vares makti pukšķēja līdzī viegļajiem atvasaras vējiem, kam jāaiznes līdz Tavai čuhņai manas nogatavojušās jūtas un pārējās jušanas. Un viens ar žokeni galvā ielida manās dālijās un saplūca krāšņu pušķi, kuru viņš pārdos pie alus bāra un dabūs savu.

Saturs

No izdevēja.

No izdodamā.

Gove un pilnvērtīga dzīve.

Skūpst vai zaftē.

Asins- un miesaskārība.

Amorālība nekustina sirdi.

Dažas meteoroloģiskas ziņas.

Pēcvārds.

Iespiests tipogrāfijā "KUR NU?"

Iespiedkļūdas no izd. "LIESMA".

Papīrs no RS vismazākās halles.

Iespiests 1 eksemplārā

Zdravko Kisjovam 1975. gada 7. oktobrī

Rīga. 7. oktobrī 75.

Dārgais Zdravko!

Visi trīs Tavu dzeju sūtījumi saņemti, izstudēti un par visu tālāko Tev tiks ziņots. Tie būs iekš mūsu žurnāla "Zvaigzne", kur Tu jau esi drukāts.

Tik tikko no Bulgārijas atgriezās mūsu jaunais komponists Pēteris Plakidis (viņš gan nav grieķis, viņam tikai tāds uzvārds). Viņš bija Varnā, Sofijā un vēl dažās vietās kopā ar jūsējiem komponistiem. Atgriezās sajūsmā. Es viņu saprotu, jo mums ar Ļudu bija līdzīgi.

Tu rakstīji, ka vari atbraukt jūlijā. Bet man Tavi un Donkas dati vajadzīgi jau novembrī. Ne par kādām vizītēm nerunāsim, ja neatsūtīsi, tad jūs tiksiet uzaicināti caur RS. Var arī tā, bet tad mūsu brīvība būs ierobežota, jo tad būs šis tas oficiāls. Tas nedaudz traucēs galvenajam — Tev pēc iespējas brīvi un pamatīgi pie mums iedzīvoties, lai mūsu kopējā grāmata iegūtu lielāku impulsu.

Jūlijs pie mums parasti ir tāds, ka jums, dienvidniekiem, pārāk salt nenāksies.

Ko Tev pašlaik vajadzētu no šejienes? Literatūru, ceļvežus utt.? Manu prozu, kura iznāks 2. izdevumā (nezinu, kāpēc?), Tu saņemsi tuvākajās dienās. Mani interesē ceļvedis pa jūsu kalniem (ja vien tāds vispār ir iznācis). Jebkurš izziņas materiāls. Pie mums ar šitām lietišķām ir slikti.

Vai Tu saraksties ar Vjačeslavu Kuprijanovu?

Liels sveiciens visiem tavējiem no Ļudas.

Tavs
Ojārs

Monikai Zariņai 1975. gada 7. oktobrī

Rīgā, 7. oktobrī 75.

Miļā Monika! Vakar, Tavā vārda dienā, pie mums bira zīles un kastaņi. Viens uzkrita man uz galvas, un es iedomājos, ka mēģināts nav zaudēts, ka var pamēģināt vēlreiz sadzīt Tev pēdas englanderu zemē. Pēdas ir nozudušas, jo labi sen aizsūtīju Tev "Visāda garuma stundas", bet atbildes vēl nav. Iespējams, ka Tu pa šo laiku esi arī pārmainījusi adresi, tāpēc daudz šoreiz nerakstu.

Jaungads tika nosvinēts, kā nākas, Līgo svētki nolīgoti pie Gaujas, īsts rudens ir sagaidīts. Pa to laiku ir saradušās divas grāmatas, kuras drukājas, un slikti pārtulkots gauži labs romāns — "Meistars un Margarita". Šogad vispār ir padarīts kvantuma ziņā vairāk kā jebkad. Jo nāk virsū bailes, ka visu nevarēs paspēt. Bet tas gan uznāk tikai totāla slinkuma brīžos.

Un laiks tomēr skrien, kā plēsts. Šķita, nupat vēl ar puiku varēja sarunāties tikai japāņu valodā, bet pavasarī viņš beidz vidusskolu. Cerēsim... Bet, vienalga, ātri.

Gaidīšu Tavu vēstuli, jo par to, kā Tev iet, patlaban nezinu nekā.

Ar vissirsnīgāko sveicienu

Tavs

Ojārs

P. S. Mana adrese, kā redzi, tā pati.

Rīgā, 1975. g. 8. oktobrī.

Mīļā Velta! Pie mums ar traku ziļu un kastaņu biršanu sākas tas laiks, kad viss kas rakstās. Tajā skaitā arī vēstules. Saprotais, tikai saviem. Un Tu tāda esi. Un būsi... Man ir tāda sajūta, ka Tu nekad un nekur projām neesi. Tā pastāvīguma sajūta pati ir tik pastāvīga, ka neuzrakstīta vēstule jau šķiet uzrakstīta, nesacītais — pasacīts. Tu pati zini, kas tas ir.

Es Tev taisos sūtīt savas panaivās, bet ne nepatiesās prozas gabaliņa otro izdevumu. Tikai tas vēl ir jādabū, jo no izdevniecības kontrol- vai signāleksemplāru izspert neizdevās. Tas nav domāts lasīšanai, ir daudz kas vērtīgāks lasāms, bet man suniski gribas, lai tā grāmatiņa būtu pie Tevis. Ja arī Anerauds Tev aizsūtīs, tam nav nekādas nozīmes. Gribēju sūtīt arī vienu kolosāli foršu romānu, kuru pārtulkoju, bet viņa tautā iešana ir dziļā miglā tīta un tāpēc neko konkrētu nevar teikt.

Šlipes atlidoja vakar. Ar Žani izkāvāties — kam kura? Man tika ar strīpām, Žanim — ar bumbām. Kur Žanis ies ar savu, nezinu. Es savējo uzsienu 14-ajā, kad jāiet uz Ģildi. Paldies, Veltiņ. Žanis vakar norūpējies vazājās apkārt un noņēms ar paškritiku. Un gudroja, kā Tev "atriebties". Un laikam vakar vēl neizgudroja.

Ludmila sūta Tev visvisādus sveicienus. Viņa ir paņēmusi atvaļinājumu, lai kaut ko padarītu. Atvaļinājums paiet vienās rūpēs — ko tādu izgudrot, lai neko tādu nedarītu.

Pats esmu kļuvis avantūrists (ja tas nav bijis no laika gala). Izdevniecībā ir atdota jauna grāmata "Gamma" (tikpat liela, cik iepriekšējā) un bērnu grāmata "Kabata" (kur iekšā arī ir tas pats, kas ir kabatās puikām). Tagad jākārto jauna grāmata krievu valodā Maskavai un izlase Rīgai, jāpārskata tā, kas iznāk Lietuvā, un jāgaida, ko berlīnieši no manis grib. Tas man izlikās par maz... Apņēmos rakstīt libretu minioperiņai pēc Bredberija

“Illas” no “Marsiešu hronikām”, uzrakstīt 16 dziesmu tekstus uzvedumam pēc Džanni Rodāri “Dželsomino Melu zemē”, atdzejojot pusi no šeit izdodamās lietuviešu dzejnieka Alģimanta Baltaļa dzejas un trešo daļu vienas citas... Tātad, ja ilgāku laiku no manis nav nekādu ziņu, tad, Veltiņ, es sēžu cietumā un pārdomāju, kāda starpība ir starp apņemšanos un izdarīšanu. Ne jau vienmēr ies tā no rokas, kā gāja šogad. Tagad ir par vēlu, mīlo dieviņu arī vairs nenolūgsies. Kas būs, tas būs. Lustīgākais visā šajā faktā ir tas, ka pēc pamatīgas saraušanas taisījos pamatīgi atpūsties. Te tev nu bija Vasarsvētki... Vienīgais mierinājums vai, pareizāk, nemierinājums ir tas, ka visi mūsējie katrs kaut ko perē, un kaunā palikt negribas.

Kā izskatās ap Tevi? Jā, ja Džemma Tev nav teikusi, kā pagāja viņas jubileja, tad vienā vārdā var sacīt — grandiozi.

Vēlreiz sveicieni no Ludmilas. Žanis rakstīšot pats.

Ar oktobrisku dzeltēnsārtu sveicienu

Tavs Ojārs

Imantam Ziedonim 1975. gada 23. novembrī

Rīgā, 23. novembrī 75.

Cienājamo dzejniek b. Ziedoņa kungs un &!

Mēs ar profesoru b. P. Šmita k-gu atļāvāmies noskaidrot vietu, kur Jūs bez kādiem sirdsapziņas pārmetumiem nodarbojaties ar simulāciju un miesīgām valšķībām, kā arī iepazīnāmies ar Jūsu atklāto grāmatu par cauri raušanu un nesaimniecisko — par medus tecināšanu jūrā (b. A. Jansona eksemplārā šī voluntāriskā izdevuma Rīgas siluets ir visā nopietnībā nodrukāts ar torņiem uz leju, t.i., arī Rīgas gaiļi brīnās par jūrā aiztekošo materiālo labumu). Pr. b. P. Šmita kungs izsakās visās sakarībās

caur sava četrstējumu darba "Latviešu tautas ticējumi" burtu un garu, es tādēļ norādīšu tikai sējuma un ticējuma numuru, kad viņš Jūs uzrunās.

Par "caurvēju" prof. b. P. Šmita kungs teica tā (I, 3932): "Ja bērns vēdero (t.i., ja viņam iet cauri), tad viņš, labi staigāt nemācēdams un allažiņ uz tūplīti krizdams, nositis diršai ūku. Tādā reizē jāceļ diršas kauliņš (tūplītis). Piespiež ar vienu roku bērnu sev klāt, ar otru pacilā tūplīti, lai vēderošana nostātos" (K. Pētersons, Raņķi). Tad nu, mīlais draugs, uz to gatavs esi, kad tikšu minētajam objektam klāt. Man no krājuma palika visai saulains iespaids, profesors gan piebilda (IV, 32 697): "Kad grozīgs vējš, tad saka: "Vējš iet saulei pakaļā" (H. Skujiņš, Aumeisteri), — bet es iebildu viņam ar viņa paša vārdiem, jo neesmu tā vārna, kas minēta (IV, 32 021): "Vasarā vārna, zirga sūdu redzēdama, sakot: "Gavno, gavno!" Ziemā vārna, zirga sūdu knābādama, sakot: "Kalācis, kalācis!" (K. Skujiņš, Lielvircava). Tik tālu par cauriem vējiem.

"Medus tek jūrā" — man patīk vienīgi ievads, prof. b. P. Šmitam tas liekas vēl drausmīgāks par saturu, bet par pašu krājumu viņš teica lakoniski, ka tas ir ačgārns un (I, 168): "ja kaut ko ačgārni izdara, tad dabūs piedzerties" (M. Šķila, Nīca).

Par Jūsu izdarībām atskaišu-vēlēšanu sapulcē, kur Jūsu uzvešanās kļiedzošo faktu kvalificēja par ultraegoistisku. Vādība paskaidroja, ka stihiski seksuālu nenormālību apmierināšanas fakti vairs neatkārtosies, jo tad nevienā RS sanāksmē nebūs kvoruma. Tā kā šīs nenormālības RS-ā piemīt visam vairumam (atskaitot I.Muižnieku un V.Valeini), tad turpmāk to apmierināšanu kārtos arodbiedrība. Faktu, ka atrodaties franču nodaļā, izdevās noslēpt pat no b. Niedres. Arī b. prof. P. Šmitam tika sacīts, ka Jums ir bērnišķīgā kreisuma slimība. Profesors tādu laikam nezina, jo teica tā (III, 28 155): "Lai neapliptu ar lipīgām slimībām, katru vakaru jāpaož kreisās kājas mazā pirkstiņa sviedri" (A. Done, Liepāja). Profesora aizgūvums liecina tikai to, ka Kurzemē ir spējīgi uz tādām lietām,

par kurām malēnieši nevar ne iedomāties, kur nu vēl izdarīt. Es viņam to aizrādīju, bet viņš atcirta (II, 15 043): “Kad Dievs jau visas tautas bija radījis, gribējis radīt vēl krievu. “Neradi vis!” teicis kāds eņģelis. “Posts vien pašam būs ar viņu”. Dievs tomēr nav eņģelim klausījis un radījis vien. Kā nu bijis gatavs, krievs uzlēcis uz zemes, iekēries Dievam krūtīs un kļiedzis: “Vai tev pase ar ir?”” (Apsesdēls). Lai izbeigtu lokālos ķīviņus, es viņam atgādinu (II, 16 490): “Kad latvietis runā ko vāciski, tad gaidāms draņķa laiks” (J. Skara, Jaunpiebālgā), — ar to ķīviņš bija galā un vēstule pagaidām arī, jo ārā smuki nāk sniegs uz Skujiņu un skujiņām. Sveiciens savukārt no Ļudas.

Ojārs

Rutai Spīrsai 1975. gada 24. novembrī

Rīgā, 1975. gada 24. novembrī

Mīļo Rutīņ, paldies par atdzejojumiem, kurus mans dēls “atdzejoja” man atpakaļ un (dieva brīnumi!) atzina. Citādā ziņā mana rakstīšana viņam ir terra incognita. Redzi, kā notiek.

Zini, Tu smiesies, bet es Tev vienreiz izstāstīšu to sajūtu, kāda mani pārņem, kad skatos un klausos Tavus tulkojumus (citi mani angliski ir tulkojuši stipri maz un, summējot lietpratēju izteikumus, sliktāk). Vispār man rokās nākuši ir “vācieši” kādās 30 valodās, tajā skaitā mūsu pašu idiš un idiš no Urugvajas, bet fenomens, turklāt katreizējs, notiek tikai ar angļu valodu. Vienīgais loģiskais skaidrojums var būt tāds, ka bērnībā viss neparastais lasāmais bija pavadīts ar kuģu nosaukumiem, pilsētām, jūrnieku lamu rituāliem un atsevišķiem izteicieniem angļu valodā ar *) paskaidrojumu. Tas ir it kā skaidrojums. Bet, kad es pats turu sevi, Tevis par angli pārtaisīto, rokās,

sākas tāda kā apelsīnu smarža, kaut kas līdz asarām dūmakains, zils un tāls, visi smagumi nokrīt nost, es pats vairs neesmu es, bet vai nu kāds indiānis uz augsta kalna, vai eskimoss ledos viens pats, vai ganu aitas pļavā, no kuras puspasauli var redzēt, bet puspasauļe mani neredz, jo es esmu konfrontēts pats ar sevi, eksotisks, bet tomēr kaut kur pats. Pārdzimis par to, kas es tomēr varētu būt dzimis, ja tas būtu noticis kur citur, nevis Ziemeļvidzemē. Kad šī sajūta bija pirmoreiz, paraustīju plecus, otrreiz pabrīnījos, pēc tam urdījos un pētīju, bet, kā redzi, pētījumi noveduši tikai pie tā, ka izstāstu Tev, lai vismaz būtu izstāstīts tas, kas neliek mieru.

Pie mums atnāca ziema, nevar zināt, uz cik ilgu laiku, bet pagaidām viss ir tā aizvillots ar sniegu, ka bail. Rakstās zvēra modē, jo kaut kur esmu mākslīgi aizrūējies. Jauna grāmata ir gatava un ir izdevniecībā. Un saucas "Gamma". Un tagad top minioperas librets. Un saucas "Illa". Un komponists grib, lai tā būtu pēc Bredberija "Marsiešu hronikām". Lai notiek. Man jau — jo trakāk, jo labāk. Uz Marsa neviens nav bijis, oponentu nav, var melot, ka ausis vien kust. Protams, ar visu cieņu pret Reju Bredberiju.

Pinkainais (alias Imants Ziedonis) ir nolīdis kaut ko perēt. Intelektuālis M. Čak-Lajs kaut kur paslēptuvē kopj savu intelektu kā Anglijā zālāju. Pārējie, pa vasaru sauli sastrēbušies, arī kaut kur briest.

Vai Tu šos atdzejojumus "Dzintarzemei" iedevi? Ja ne, vai es tos varu dot? Ar Anerauda kungu man nekādu darišanu nav bijis, šad tad pie apvāršņa ir samanīts un tikai.

Kad nav slinkums, atraksti, lūdzu. Līdz pavasarim ārpus Latvijas robežām negribu kustēt, ja vajadzēs, tad uz ļoti īsu laiku.

Tavs
Ojārs.

28. decembrī, Rīgā

Vispirms, Vilmiņ, lai Jaunajā gadā mazāk to visu un visādu, kas Jums neliek mieru un nelaiž ārā. No Ludmilas puses arī. Citādi Mežciemā vajadzētu būt labi. Mēs noteikti apciemосim Jūs pēc Jaungada. [..]

Man kādi trīs "Stundu" eksemplāri vēl ir un Mārim Liepam, protams, aizsūtīšu, lai noskrien tikai tie Jaungada plūdi, jo jau tā ar grāmatu sūtīšanu uz Maskavu man ir visai skumīga pieredze. Un grāmatu par viņu arī, bez šaubām, es gribētu, jo tam, ko viņš dara, sekoju jau sen un pret viņa talantu man ir visaugstākā cienība.

Uz Valmieru netiku visai svarīgu iemeslu dēļ. Pēdējā brīdī tajā pat termiņā un laikā nozīmēja šāgada slēgto Rakstnieku savienības valdes sēdi. Jau iepriekš bija zināms, ka vairāk nekā trešā daļa valdes locekļu slimo, bet, lai valde vispār būtu lemttiesīga, mums vajag "par" balsu 50% + vēl viena balss. Un 27. nov. jaunuzņemamo RS biedru skaitā divi bija ar manu rekomendāciju. Bija bažas, ka var izgāzt. Nākošā uzņemšana ir pēc gada un to gadu cilvēkam jāstaigā tādām kā traumētām. Tāda bija situācija un es biju spiests izvēlēties starp Valmieru, kuru var atkārtot pēc savstarpējas norunas, un uzņemšanu, kas var atkārtoties tikai pēc gada vai arī ilgāk. Jāni Rokpelni uzņēma vienbalsīgi, citiem gāja sliktāk. [..]

Vēlreiz visu labāko Jaunajā gadā! Ja rakstiet Mārim Liepam, arī pasveiciniet uz vissirsnīgāko.

Jūsu

Ojārs Vācietis

Viktoram Lagzdiņam 1975. gada 28. decembrī

28. decembrī. 13.28

Cienītais b. Lagzdiņ! Vei, kas par brīnumu atklājas nekvalitātes gada pēdējās dienās! Četrkājainais draugs, kā jau četrkājainais draugs, bet... Mums, Malienā, tādi suņi ar butes jebšu plekstes acīm (abas vienā pusē degunam) sāk rādīties labu kāzu trešajā dienā. Bet tagad vēl Jaungads nav kārtīgi ieaizdzerts un — še Tev! Man šo opusu gribējās iespert Jūsu kvalitatīvā žurnāla nekvalitatīvā gada 12. n-rā, bet nobijos no jūsu vadības. Ja nu šo ķer trieka, kas atbildēs? Un tad es nodomāju tā — ar kādu kartiņu lai es b. Lagzdiņu Jaungadā apsveicu? Viņam šā nevar, bet trakākas par šito man nav. Un šis jau vispār nebīstas, ja arī parādītos indivīds ar sešām acīm divi rindās! Un tā nu es nolēmu iztikt ar šo pašu ..

Vēlējumi dalās divi grupās: čestniji un apslēpti. Pie pirmajiem būtu vēlme pēc iespējas ātrāk iekortelēties Preses nama etažērē, lai pie centīgas spiegošanas tajā skudru pūznī pēc iespējas laicīgāk noskaidrotu, kā "LDZ" izmanās no tādiem pašiem sūdiem, kādi citiem nāk, iztaisīt pavisam citādas kvalitātes žurnālu. Kādus insekticīdus viņi lieto pret savu šefu, cik polšu jāsalej iekšā cenzoram utt. Vēlme būtu arī b. Lagzdiņam personīgi tajā bardakā dzīvam palikt.

O. V. uz to necer, tāpēc no debesskrāpja muks prom. Vēl kāds čestnij vēlējums būtu, lai O.V. darbiņus katrā numurā drukātu uz vāka un, ja nesaiet, tad arī iekšpusē. Apslēpta vēlme būtu redzēt b. Lagzdiņu tālāk kopjam litparodijas nolaisto plantāciju un augstu ražu tur ienākamies redzot. Daža apslēpta vēlme ir tik delikāta, ka tai tikpat, cik visam apslēptam, apslēpumā jāpaliek. Vismaz sabiedrībā un bērniem klātesot.

Un vispār — Sieg Heil!

Ojārs

Jānim Peteram 1976. gada 14. februārī

14. februārī 1976. g.

Cienītie: Baiba, Kriš, Jāni-jun. un Jāni-sen! Krišs bez vecāku atļaujas sauc vienu krievieti un vienu latviešu onkuli pie sevis. Kongresu gaismā tas ir visai progresīvi, bet patologa b. Liepiņa gaismā tas nav tik vienkārši. Šie — Azarova un demokrātiskais Vācietis jau sen taisās to darīt, bet ir politiski motīvi.

Azarova, Ludmila Timotiņa (krieviski — timofei) meita ir dzimusi Maskavā pie Kremļa un no bērna kājas lūkojusies nedziestošajā logā. Tagad, dabiski, viņa gaida norādījumus no turienes. Vācietis, Ojārs Otto d. ir malēnietis un šī partija ir tikpat konstruktīva kā ustaši Dienvidslāvijā. Kaujnieciskuma ziņā tur nedaudz atpaliek vienīgi no pašiem latgaliešim. Tāpēc arī b. Vācietis naktīs guļ ar galvu uz ziemeļaustrumiem un paretam izdveš malēniešu kaujas saucieni — “namurkši!” Pēc naksnīgām politiskām gara konsultācijām dienā viņam galvas vairs neatliek.

No ekonomiskās puses. Ja b. Peteri dzīvo pasaulslavenā Ludviga van Paula dzīvoklī, tad b. krievietei un b. vācietim tur jāierodas zeķēs, lai neieskrambātu marmora grīdas pulējumu. Taču valsts kvalitātes zeķes tādu gājieni iztur tikai no viņu dzīves vietas līdz Daugavas tiltam (ja nav cauras pie pirkšanas). Sabiedriskā transporta līdzekļus izmantot nevar, jo zeķēs ļoti sāpīgi kāpj uz kāju pirkstiem.

Otrkārt: nevar nopirkt mantiņu, kas vienlaicīgi derētu gan Krišam, gan Jānim-jun. Tas ir tikpat grūti, kā nodziedāt vienu PSRS tautas dziesmu vai divu atsevišķu tautu dziesmas, lai nesakautos proletāriskā internacionālisma līmenī.

No laika puses. “Šis laiks ir lielīgs, lai lielīgi esam mēs” — tā devīze nav precīza vairs. Dzīvokļi (atskaitot Sporta pili) ir mazgabarīta, mēbeles — mazgabarīta, domāšana, kas tur veidojas, — mazgabarīta, tādēļ latviešu tautības vācietis proponē

šādu formulu — “ja laika ir tik maz, tad labāk lai nav nemaz”. Mazgabarīta formula, visur der.

■ No 17 tūkstošu puses. Tas nemaz nav tiesa. Skaņradis bandītiem tos atstāja viltotās banknotēs un nevis ādas, bet kožimita portfeli, bet tagad grib dabūt atpakaļ no miličiem īstu ādas portfeli un vismaz pusi summas īstā naudā.

■ No brīvības, konvencijas un Konstitūcijas puses. Peteram brīvība jādod pilnīgi neatkarīgi no b. Auziņa vēlmēm. Uz vispārējiem noteikumiem par deklasētu elementu interešu ievērošanu. Jānis-seniors jau tā bija brīvs, bet viņa pieprasītā vēl lielākā brīvība ir vērsta uz to, lai vēl netraucētāk varētu ekspluatēt savu dzīves biedreni un vēl bezkontrolējamāk izdzīt to melnās miesās.

■ B. Auziņš naivi iedomājās, ka viņa priekš Jāņa-sen. organizējamais lēģeris (konc.) mainītu viņa domāšanu. PP vitamīns ir autonomas savienojums, vienīgi bībelē apustuļi iztaisīja kaut ko nedalāmāku, tiesa, tur Pauls figurē zem vārda “apustulis Pāvils”. Dievlūdžēju līmenis neatšķiras ne šinī, ne bībeles variantā.

■ No kapijas puses. Relatīvi iespējamie viesi atsakās no melnbalti rasiskā varianta. Tas saistās ar Baibas ekspluatācijas padziļināšanu līdz neatgriezeniskam līmenim. Konjaka variants ir apsvēicams, jo balto šnabi pēc pēdējās tirgus konjunktūras datiem taīsa no Latvijas cūkgaļas.

■ Par vietu un laiku no visām pusēm. Vieta varētu būt tā pati, kuru ierosināja b. Krišs un atbalstīja b. Jānis-jun. Laiks ir šaubīgs, tāpēc pilnīgi drošs ir tikai 2. (otrais) marts, vakarpuse. Jo, bēgdams no kongresa gripozās un sifilitiskās uzkaršanās, b. Vācietis ir pieņēmis visus iespējamus un neiespējamus uzstātiespiedāvājumus un līdz 29-tajam ir Odesa—Hamburga—Rīga—Atgāzene.

■ No padomju saimniecību puses. Vienīgi tas, ka ministra vietnieks dzejdaru sekcijā netiek, jo ir prom un būs trešdien.

■ — L. O

Zdravko Kisjovam 1976. gada 1. augustā

Rīgā. 1. augustā.

Dārgais Zdravko!

Beidzot man ir Tavas koordinātes Varnā. Es tikai nezinu, cik ilgi jūs tur būsiet. Tādēļ galvenokārt par lietu. Apsveicu jūs visus, bet, pirmkārt, Romanu ar fenomenālu olimpisko pasaules un bulgāru nacionālo rekordu. 460 uz 30! Es kaut ko tādu neesmu ne dzirdējis, ne arī varu iztēloties. Neticami, bet fakts! Ziņa nāk īstajā laikā — manam Žanim ceturtajā vajadzēs sākt savas sacensības un Romana piemērs noderēs.

[..] “Liesma” Tavu grāmatu jau sen gribēja, bet komiteja tūlējās un tūlējās. Beidzot viss ir kārtībā un pilnīgi skaidrs. Grāmata iznāks, tad, kad nākošā gadā atbrauksiet, Tevi te sagaidīs ne tikai draugi un biedri, bet arī savi lasītāji, par ko es arī sapņoju. Manis dēļ kavēšanās nebūs, un grāmatu jau es varu likt kopā no tā, kas man jau ir, bet būtu gan derējis dabūt rokās vēl kādus Tavus parindeņus, bet ja nu Tev nav laika tos taisīt pašam, tad o b l i g ā t i — sūti abas Tavas jaunās grāmatas. Gan paši tiksīm skaidrībā tepat Rīgā. Līdz 15. augustam noskaidrosies apjoms, bet par nosaukumu mēs vienojāties “Laiks mīlēt”. Latviski tas skan lieliski.

“Literatūru un Mākslu” ar Tavu miniinterviju, fotogrāfiju un dzejām izsūtīju uz Rusi parastā vēstulē. Bandroles reizēm kaprīzas.

Visiem tavējiem sveiciens no manējiem! Līdz 15-tajam rakstīšu, jau tieši uz Rusi.

Ojārs

Zdravko Kisjovam 1976. gada 14. oktobrī

Rīga, 14. oktobrī

Dārgais Zdravko!

Paziņoju, ka viss ir kārtībā. Visas trīs Tavas vēstules (pēdējā no 4-tā oktobra) ar parindeņiem ir saņemtas. Lieliski! Tagad viss ies savu ceļu, par ko laika gaitā uzrakstīšu. Arī no Imanta sveiciens, dabūju no viņa 10 tulkojumus.

Visus tos izdevumus, kuros Tu būsi iekšā, saņemsi tūlīt pēc to iznākšanas. Tik tikko pārlasīju Tavas "Balādes sienai" aplauzumu — tas ieies mūsu biežajā žurnālā "Karogs". Viss pārējais sekos pēc tam.

Septītās Firsova "Draudzības" kā nav, tā nav. Kā izrādās, reizumis mēs to vispār nesaņemam.

Pie mums viss normāli. Beidzot būs jauns žurnāls krievu valodā "Daugava". T. i., paziņots, ka ir. Līdz pirmajam numuram, protams, vēl tālu, bet fakts pats par sevi patīkams.

Man un Ļudai darbu līdz kaklam, kas, no vienas puses, ir labi, jo pie mums iestājies draņķīgs laiks: nulle — plus — mīnus t°. Mitrums un brāzmaini vēji. Pat viesulis "Glorija" mūs aizķēra. Redzi, pats istākais laiks cepināties uz savas iztēles pannas un draugu talanta saulītē!...

Otrā novembrī man būs autorvakars. Viss vēl pagaidām ir miglā tīts, bet tas jau būs tikai pēc pus mēneša.

Marku sērija uz aploksnes — Romanam, informācijai. Man, ja gribi, vari uzlīmēt jūsu ziedus, putnus vai zvērus. Manā "Boto-zoo dārzā" to jau ir vairāk nekā 3000.

Visiem tavējiem sveiciens no manējiem Milzu Lempjiem.

Ļuda Tevi tulko, bet viņas pašlaik nav mājās un es nevaru precīzi pateikt — kam.. Kāds lūdza, bet tieši kurš — nezinu.

Elles darbu un patīkamu bezmiegu!

Ojārs

Impossible? Ne me dites jamais ce bête de mot.

Visu zemju proletārieši, savienojieties ar kapitālistiem!

Hände hoch! Sieg heil! Nepiederošie, ieeja aizliegta!

Izejas nav.

Ipsa facto, ka Tu man liec zvanīt, bet es Tev nevaru, saproties, rakstu šo manuskriptu. Ārā ir labs laiks, saproties, jo skatos pa logu un esmu izkurinājis krāsni. Ja tikai tā bija mana. Saproties, šķiet gan. Jo ir silts. Ap sirdi. No Tava zvana. Un ka Tu neņem klausuli. Kardinal, ich habe das Meinige getan. Tun sie das Ihre.

Māras dīķis, kuram vienmēr ir rerum novarum studium, ir aizsalis. Quandoque bonus dormitat Homerus. Divi himerus pēc "Stolitschnaja" ledu pārbaudīja. Vai nu ledus dubovij, vai abi — biedri Kristi. Ne Agata, bet no Nācaretes.

Pabeidzu dažus une oeuvre manquee, bet nav kur likt. Kur var — tur jau ir likts. Vairāk nevar ielikt. "Padomju Latvijas Sievietē" drukāties neatļauj miega nākšana. Nodrukāsi — un nezinās, kā no košmariem atkaustīties. Nāk tādi maziņi un izglītoti. Vienreiz jau nodrukājos. Paldies par zelteri un knīpstangām...

Starptautiskais stāvoklis labs. Vienīgi man ģimenes dārziņā puravi palika nenorakti, jo zaķis apēda. Cīņa par eksistenci. Šoreiz šis vinnēja. Ja nedabūja caureju — lumbago. Ja dabūja, tad mans vinniņš. Fords teica, ka nekā vēl nevar zināt, jo Kārteru vēl pagaidām neesot varējuši nomušīt. Skaidrības labad, protams. Panta rhei kai panta menei! Mao kundzei bijis galvā opijs, kas nu būtu sūds, bet sazvērestības plānam bijis kopijs, un tas ir daudz sūdīgāk. Nonāk ne pēc paredzētās adreses. Tad — ne bis de eadem re sit actio vairs nav no svara. Tagad padzīvos pie tējas un plikiem trepangiem. Bez elektriskā apgaismojuma. Citādi viss ir mierīgi. Čīlieši atvilkušies uz Āfriku, kompānijas pēc droši vien. Libānā arī vairāk par diviem trim simtiem dienā nežmiedz. Mens sana in corpore sano!

Uz Arwid Petrowitch debesbraukšandienu netiku, jo aiz pārskatīšanās biju izkurinājis krāsnis vietā pats sevi un sadabūnājis vels viņu zin cik pēc Fārenheita. Arī jubileuma Liebeslied tādā vīzē nevarēju sacerēt. Vispār, kad man ir — memento, quia pulvis es, uz daiļizsacīšanos prāts nenesas. Gar dē aizgāja tādā modē arī jubilejas špukteris “Rīgas” bāriņā. Bet Arwid Petrovitch nemirstīgumam ticu cīši, kā visi malēnīši. Studēju periodikā viņa bildes, bet gaužām velti — nekur nav minēts, kurš viņam noretušējis nost spārniņus? Asti, es zinu, viņš nēsā kabatā. Habeat sibi!

Raiņa “Mainies uz augšu!” ir pagalam novecojis. In crudo. Lasu “Rīgas Balss” reklāmas pielikumu. Mūsdienu lozungs ir “Mainies uz lielāku platību! Mainies no divistabu uz diviem vienistabu! Mainies no Sterlitamakas uz Rīgu!” Un nevis “Gaismu! Dodiet man gaismu!”, bet “Kurš tad un tad redzēja no tramvaja krītošu neuzkrītoši ģērbtu vīrieti ar augstāko izglītību, zvanīt tur un tur!”. Kāds tempora, tāds moris. Vēl pārdeva pērtiķi, bet nesakrīt ne ar vienu adresi manā telefongrāmatā. Nokonspirējušies, ekstrēmisti!

In sancta simplicitate — Ojāriņš.

Viktoram Lagzdiņam 1977. gada 6. februārī

6. februārī, 1977.

Uvažājemij DON!

Vaš signal ot 4-ogo fevraļā polučēn, i fakti naščot poDONka Wacieķisa polnosķu podtverģiļis. Boļeje tovo. Pri proverke naļičnosķi “Mensch” i “Untermensch” pervovo u ņevo načisto ņe okazalos. Sļedovaķeļno, i ņikakoi ģiļemmi ņet. S pozvoļeņija skazaķ “avtor” hočet otvļeč vņimaņije čestnih seļskih

tružņikov ot boļeje zlobodņevnih problem i sorvaķ takim obrazom veseņņij sev, a takže vīvozku na poļā amiačnoi vodi. Prižātij k stenke višeuropmjānutij otbros obščestva svojū vinū ņe otrical, no ņe perestal naģējaksā na gumannosķ sovetskih zakonof, kotorije ģeistviķeļno gumanni po otnošēņiju ņekotovo roda podlosķei.

» Sostojavšijsjā na dņah process nad izmeņņikom prohoģil pod predsedāķeļstvom jevo bivsei ženi polulatišskovo proišhožģēņija (ot čevo onā posļe etoi istoriji otreklas), ņekoi Azarovoi. Prokuror (onā že, izviņiķe) ģņevno razoblačala suščnosķ obviņajemogo i tam že pristupila k fizičeskomu uņičtožeņiju jevo kak klasa. Prisutstvujuščije okazaļi jei posiļnuju moraļnuju pomošč. Uņičtožeņije prodolžājetsa. V pererivah u ņevo otņimajut brjučnoi remeņ i sapožnije šnurkī, štobi ņegoģai sam ņe naložil na sebjā ruki i takim obrazom ņe spassa ot spravedļivovo vozmezģija.

(sekretarša)

pils. Vācieša paskaidrojums.

Bija parasts, ja tā varētu teikt, ziemas rīts. Es biju pamodies, kas, saprotams, vēl vairāk palielina manu vainu. Iekšēja balss man teica, ka jāiet uz vienu vietu, bet es to nepaklausīju un pacēlu telefona klausuli, jo, šķiet, zvanīja. Tas izrādījās taisnība, jo b. Škapars jautāja, kā man iet. Es izvairīgi atbildēju, ka labi. Viņš vēl izvairīgāk teica, ka b. Janaitis konstatējis, ka laikrakstā ir par daudz mana mūļa, no kā ikviens padomju cilvēks visu ko var saprast un attiecīgi rīkoties, bet samērā maz dzejoļu, kurus tik ērti nesaprast un nerīkoties. Es kautrīgi sacīju, ka tādu sūdu man netrūkst, vienīgi nav uz kā pārrakstīt. Viņš mani iepriecināja, ka vajag uzreiz, jo iet vaļā ofsets, un tur notiek tāds bardaks, ka bail. Vārds “bardaks” man nelikās īsti latvisks, un, domādams par tā labskanību, lēnām cilāju savus daiļdarbus, kas bija pārrakstīti. “Bardaks” man šķita pārāk ikdienišķs un

sastopams ik uz soļa. Ja ne pats vārds, tad būtība. Filosofiskā apcerē iegrimis, nemanot atkal pacēlu telefona klausuli. Visticamāk, ka zvanīja, jo b. Janaitis jautāja, kā man iet. No konkrētas atbildes izvairījos, jo mulsināja sakarība starp ofsetu un bardaku. B. Janaitis to nesaprata un teica, ka ir vajadzīga tāda dzeja, kur vienā vietā būtu 22, augstākais, 24 rindas, bet otrā bez virsraksta — 37, bet ir iespēja pirmajā gadījumā arī desmit un desmit rindas, ja abiem dzejoļiem ir virsraksti, bet, ja otram dzejolim ir virsraksts, tad var būt tikai 36 rindas. Ja divi virsraksti, tad 34. Bet, ja virsrakstu vispār nav, tad jābūt dzejolim, kuru var sadalīt apmēram tādos gabalos, un nekas no tā saprotamāks nekļūst. Es izvairīgi atbildēju, ka tagad man par ofsetu skaidrība it kā būtu, bet par bardaku ne gluži, uz ko b. Janaitis atbildēja, ka būs un lai dod šurp. Piezīmju grāmatiņā nepaskatījies, atradu taisni tādu dzejoli, kurš mākslinieciski atbilst, jo par cilvēkiem un necilvēkiem murmināt var, cik vien aplauzums atļauj, no tā neviens cilvēciskāks vai necilvēciskāks nekļūs. Es pats arī. Iespējama publicēšanās “Lauku Dzīvē” tobrīd man neienāca prātā, jo bija diezgan reālistiska domāšana. Neskatoties uz bezvējaino ziemas rītu un tik agri jāsaprotamiem svešvārdiem. Saprotu, ka tagad ir mēsli, bet, ja viņšaulē ir kāds žurnāls, tad tas, saprotams, ir “Lauku Dzīvē”, un nevienu viņšaulē dzejoli es nedošu nevienam, iekams tas tur nebūs publicēts. B. Janaitis tur nevarēs man galvu sagrozīt, jo taisās uz ilgāku palikšanu šaisaulē, un b. Škaparam bb. Īverts un Sokolova grib nobruņot vietīņu šķīstītavā. Ja b. Dievs viņiem to dos. B. Dievs pagaidām pilnīgi loģiski svārstās, vai šitāmiem pašiem nevajadzētu. Vienīgi, kas pēc tam to šķīstītavu šķīstīs...

Vārdu sakot, par fiziskiem iespaidošanas līdzekļiem no dažu redaktora b. Lagzdiņa fanātisku pielūdžēju puses esmu nolēmis klusēt, tāpēc paskaidrojumu sniedzu no tīras sirds un lūdzu neņemt to ne par vainas mīkstinošu, ne arī vainas cietinošu apstākli, kālab pievienoju pat pirksta nospiedumu, kamēr augšminētās ekstremitātes vēl veselas, un rīts ir tāds pats parasts

ziemas kā tas, kad biju pamodies, un kas, saprotams, vēl vairāk palielina manu vainu, jo iekšējā balss man kaut ko tādu bilst, bet atkal var iezvanīties telefons...

[pirksta nospiedums]

Zdravko Kisjovam 1977. gada 10. martā

Rīgā. 10. martā

Dārgais Zdravko! Tikko izlīdu no punkta B (bedre) un ielīdu punktā A (Altonavas iela), dabūju Firsova almanahu un vakar vēl kaut ko satraucošu. Pie mums ziņoja par zemestrīci, bet bez paskaidrojumiem, un es tur — bedrē — nodomāju, ka šitā varētu būt līdzīga tai, ko atklāja pie mums un vēl šobrīd strīdas — vai bija, vai nebija īsta. Bet vakar ziņoja arī vairāk, un man palika nelabi. Seismiskā karte iespaidīga, bet Svištova, kas ir tieši seismiskā trieciena ceļā, no Ruses nav tālu... Raksti, kā ir pie jums? Rumānijai ir smagi ķēris.

Es pilnībā esmu ķēries klāt visiem saviem darbiem. Paārstēties paspēsīm vēlāk. Pārskatīju savus parādus un pamazām sāku tos kārtot. Parindeņus aizsūtīšu burtiski pēc pāris dienām.

Divi mūsu žurnāli drukās Tevi jūnijā — jūlijā. Grāmata ir izdevniecībā, bet jau kādu mēnesi viņiem turpinās juceklis — stājies ierindā jauns poligrāfiskais kombināts un iet tāda pārkārtošanās un kadru maiņa, ka strādāt kāds arī varētu, bet vadīt darbus nav kam — neviens nezina — kas būs kas? Drīz jāsāk noskaidroties.

Donkai un Ralikai — nokavējies 8. marta sveiciens! No mums visiem. Bet Tev un Romanam īsts 10. marta sveiciens!

Ojārs

Viļņā miris Stasis Krasausks. Vēzis. Tā...

Vilmai Liepiņai 1977. gada 5. aprīlī

5. aprīlī 77.

Miļā Vilma! Laiks nevis skrien, bet dara kaut kādu vēl bezjēdzīgāk straujāku darbību. Bet gan viņš par to no mums dabūs... Retorisks piedraudējums. Tāpēc, ka tas, maita, ir vairāk abstrakts, nevis konkrēts. Bet mēs būsīm konkrēti.

a) domāju, ka esmu izskrējis no Jūsu orbītas, tāpat kā Mārim Liepam esam izskrējuši mēs (tas miļlais žuliks ir kā ūdeni iekritis visās nozīmēs), bet, ja klavierkoncerts Jūs turpina kaitināt, tad ir forši. Mani tas arī kaitina, jo esmu to nolasījis divas reizes (vienu bez klausītājiem, bet tas neko nemaina), kaut gan lasījis reizes piecdesmit, ja ne vairāk;

b) noksiroņi ir pavisam konkrēta lieta un dikti ģeldēja, man tagad vispirms jānotrāpa viņš un pēc tam moments, kad tas var būt Jums tikpat ģeldīgs, kā man toreiz. Vārdu sakot, runas ir garas (J. Rainis);

c) "Gammu" aizsūtīju;

d) "Meistars un Margarita" stāv un nekust. Būs pa radio. Divi gabaliņi. Atdzejotas divas grāmatas. Par vienu skaidrs, ka būs. Taisās sava. Nav skaidrs, vai būs, jo nav skaidrs — vai ir? Imants Kalniņš ir sataisījis ciklu no balādēm. Tas ir un ne tikai ir. Vēl ir 101 lietas, par kamām nekā nevar zināt, kā Vinnijs Pūks ar medu. Bet par to pēc tam. Jāpierod pie Jūsu atkaluzrašanās;

e) tagad skriesim uz... tas ir jāskatās piezīmju grāmatiņā, jo mistiskā veidā (snaužot, droši vien) mani ir iejūguši gan tādās lietās, ko sajēdzu daudz maz, gan jaukumos, par ko nav ne mazākās jēgas. Baigi, bet glauni, ja tiek ar pusveselu ādu ārā.

Ludmila stipri sveicina. Un drīz rakstu. Jūsu

Ojārs

Gunāram Grāvim 1977. gada 11. aprīlī

Rīgā, 11. aprīlī

Sveicināts, Gunār! Kad ilgi nesaskrienas, tad vienmēr uzrodas padozds visādu glupību. Vispār mums pēdējā laikā atkal uznākusi kārtējā administrēšanas epilepsija, un, kaut gan mani tieši tā neskāra, pāris mēnešus vārījās kā raganu katlā, viens otrs no kārtīgiem čaļiem bija lielu un nepelnītu nepatīkšanu priekšā, jautājums par mūsu avīzi ("Lit. un M.") vēl arvien paliek atklāts, un mēs varam avīzi pazaudēt, ja negriezīsimies pie pašas augšas. Tas šinīs dienās notiks un man liela optimisma nav. Saproti mani pareizi, taisni šinī ziņā biju pēc velna nodziņies. Kā reti. Un man jau katrā krūmā un katrā pagultē kaut kas nelabs rēgojās. Šodien vairs ne, jo darba ir daudz un nav ko pašam sev žaketē čikstēt.

Nekur viens no otra mēs neesam aizgājuši. Tas nav nopietni. Aizsūtu Tev tās grāmatas, kuru, man šķiet, Tev nav. Un izklāstu savu rīcības programmu tuvākajam laikam. Tas tāpat, katram gadījumam. Tu teici, ka brauc projām ap 25-to aprīli. Nezinu, vai es Tev pietiekoši sakarīgi pateicu par bijušā Jakutijas RS 1. sekretāra Semjona Daņilova 60 gadu jubileju Maskavā, kura bija domāta 10.—11. maijā, bet kuru nupat pārcēla uz 24.—25. aprīli. Esmu uz to ielūgts gan personiski, gan oficiāli, un mēs ar Ļudu iebraucam Maskavā 24. IV rītā ar "Latviju". Ja Tu jau neesi ceļā, mēs Maskavā varam saskrieties. Čābiskāk, ka es pašreiz nezinu — tieši kurā viesnīcā mēs būsim, kā arī visos sīkumos nezinu tās meroprijāķijies precīzu vilcienu sarakstu. Skaidrs, ka vakars notiks CDL (uz Hercena) un visticamāk, ka tas būs 24. IV pašā vakarā. Vārdu sakot, skaties, kā Tev iznāk. Ja Tu 25.IV jau laidies projām, tad satikšanās ir problemātiska. Bet, tikko būs zināms par viesnīcu, paziņošu.

Visas jezgas metot pie malas, man jādara sekojošais. Jāizdabū cauri Mihaila Bulgakova "Meistars un Margarita". Tikko

zvanīja, ka tā lieta sāk kustēties. "Sovetskij pisatel" ražošanā ir dzejoļu grāmata, no kuras es īpaši daudz neceru, jo dzejoļu atlase nebija manās rokās un nav iznākusi, kā vajag. Rīgā ražošanā ir manis atdzejota (trīs ceturtdaļas) un sastādīta lietuvišu dzejnieka Aļģimanta Baltača grāmata "Pazemes upes" un bulgāru dzejnieka Zdravko Kisjova "Laiks mīlēt" (pilnībā manu ķetnu sastrādājums). Berlīnē taisa lielu grāmatu, tokš man tur daudz darba nav. Kišiņevā tāpat. Tikko Maskavas grāmata būs ārā (bet jāsāk jau laikus paralēli), Rīga grūž ārā krieviski lielu (6 loksnes) izlasi, kura var būt ārā jau nākošajā gadu mijā. Līdz jūlijam man jānodod jauna grāmata latviski. Tā praktiski ir gatava, tikai jāsastāda. Gatavojas vēl viena izlasīte skolām, bet no tās, paldies dievam, es personīgi esmu tikpat kā atbrīvots, vienīgi jāpārskata. Jā, es Tev vēl nepateicu vienu avantūru, kurā iepēros, bet to darīt vajadzēja. Mēneša beigās būs ierakstītas magnetofona lentē v i s a s manas dzejoļu grāmatas. No tā veidojas kaut kāda trīsčetrstundu izlase aklajiem un vājredzīgajiem. Kaut ko ap manu ritmiku grib fabricēt arī mūsu literatūras institūts. Vēl es neapdomīgi devu jāvārdu ne sevišķi lielai, bet grāmatiņai, ko vispār no literatūras sajēdzu. Tas ir tālu, jo vairāk domāju, jo šaubīgāka man tā padarīšana izliekas.

Nupat bijušajā katedrālē gāja vaļā Imanta Kalniņa uzkomponēts balādu cikls (5 balādes), kas nu reiz ir kaut kas. Tagad ansamblim "Menuets" ir vesels koncerts, kāda citiem nav. Tagad mēs taisīsim ar Im. (mums to kompkalniņu bez jēgas!) Kalniņu Liepājas teātrim orgiju-mūzikli pēc Džanni Rodāri "Dželsomino Melu zemē". Savu daļu es jau padarīju, t.i., uzrakstīju 20 dziesmu tekstus, lai aktieriem ir ko ārdīties. "Dželsomino" Tu zini, kas tās ir par desām. Vot, tas ir apmēram darāmais. Nevis čikstēt, kā Tu diemžēl redzēji.

Sveicini visus savējos no Ļudas un manis arī. Palieku pie cerības, ka Maskavā tomēr saskriesimies.

Ojārs

Visus Tavējos un Tevi pašu — ar bijušajiem, esošajiem un nākošajiem svētkiem. Par ceriņiem paldies. Un no Ļudas arī. Iznāca tāds ČP, ka pat mūsu CK nekā nevarēja izdarīt. Mēs vedām Semjonam Daņilovam rozes un tik daudz, ka atvest var tikai starptautiskajā vagonā, bet atkarot biļetes uz to reisu (“Latvija” vai “Jūrmala”, vienalga) nebija pat mūsu partijas spēkos. Rezultātā mēs piezemējāmies nevis Rīgas stacijā, bet Vnukovā. Un diezgan ilgi noņēmāmies ap malēniskām padarīšanām, kas Maskavas viesnīcās sākušās pēc “Rossijas” degšanas, resp., lai tiktu iekšā, ir vajadzīgs Ausweis, bet, lai to dabūtu, ir jātiek pie administrācijas, pie kuras atkal var tikt tikai ar Ausweis... Un kamēr to izskaidro... Viesnīcu Tev pateikt nepaspēju, jo pati tā braukšana karājās mata galā (Rīgā [bija] bijis kaut kāds dulls starptautiskais simpozījs, un Tu zini, cik pohazuhiski mēs esam pret ārzemniekiem vispār). Cerēju, ka Tu atvilksies uz CDL-u, tas bija vienīgais konkrētais, ko Tev pateicu. Mēs neko nevarējām, jo augstākais brīvais laiks bija viena stunda un ar to kāšu ņe svariš.

Ka netraucēti mani nevar ņammāt, tas diemžēl ir tiesa, bet kaut kādu cenzu lasītājam tokš arī ir jāuzliek. Visiemvienād-pieņemamas literatūras nekad nav bijis, tas ir blefs. Slikti, ka jāklūst zināmā mērā nedemokrātiskam, bet pret sirdsapziņu nevar iet. Un psiholoģiski sarežģītu lietu vienkāršošana ir noziedzīgāka par vienkāršā sarežģīšanu. Man pašam pret sevi šinī ziņā nav bijis un nebūs žēlastības. Vienīgi, ja nu nojūk. Ar Bloku Tu mani neapcel — Blok-nots pats zin, kas viņš ir, uz vienas lapas kaut kas uzšņāpts un pārējās baltas. Bez koķetērijas. Un tālākšmurgāšanās vajadzība ir un, ja ir, kaut kas beigu beigās var sanākt. Tfu-tfu.

Bet Tu, sātan, nepazūdi. Es gan esmu psihopāts un turu Tevi visu laiku gan sev, gan Ļudai blakus, bet ir tādi momenti, kad

telepātiskais prasa kaut kādu mazītiņu materiālistisku apliecinājumu, kaut vai Tava rokraksta veidā, kuru viltot es iemācījos jau 5. klasē, bet viltošana šinī ziņā maz līdz.

Katram gadījumam man ir Tava adrese un nevar būt, ka tu vienmēr sagadīšies tukšpadsmīt, resp., tajās reizēs, kad vai nu es, vai Ļuda būs Maskavā.

Spiežu ķepu. Ļuda arī spiež.

Ojārs

Mārim Čaklajam 1977. gada 29. jūnijā

Rīgā

29. jūnijā.

Sveiks, mīzter Čaklā kungs! Jūsu drakoniskās prasības ir samērā izpildītas.

Ja Jūs labi nenolīgojāt pagājušos, tad vēlū nākošajos Jāņos izlaboties. Ja nolīgojāt, paldies.

Ir zināmi sveicieni no Teleukes Viktora. Kurš mani tikko nenogrūda no samērā augstas tribīnes Ļvovā un par sodu ņurdēdams visu dienu nēsāja arī manas dimantu (apbārstītas ar almazpulveri) nagu vīlītes, ko uzdāvināja un ar kurām tagad apvīlēju nagus un zobus.

Samērā sen neesat matīts. Jūrmalas daudzdimensīgā publika jau ievēl sevī, to es saprotu. Sevišķi jubilejas gadā. Pie jauna pamatlikuma un prezidenta un citiem mat- un nemateriālistiskiem labumiem. Pie vērienīgas pludmales arīdzan. Klusībā ceru, ka rīt uz pamatlikuma apspriešanu RS-ā būsait. Nemaz nevaru citādi to apspriešanu iedomāties. Jebšu tā nebūs pilnīga.

Laiks te pie jums tā nekas, par ko izsaku biedrisku pateicību. Karpatos bija $+2^{\circ}$ — -2° ar vējiņu, kādu nevar izsacīt parastās ballēs, bet kas jāizsaka orgijās, un es šinī sakarībā vēl drusku baušļakoju un nevaru iet uz Jūsu augstsabiedrības kūrortu peldēties. Ja tur ir, kur peldēt... Bulats dabūja plaušu karsoni, nobijās un dabūja vēl arī vēdergraizes. Ja tās nebija no horilkas s percem. Čudovno!

Izlasīju vienu labu dzejoli LM. Laikam mans. Neatceros to būtum Jums iedevis. Telepātija, droši vien. Jāgaida, kur vēl citur būs uztverts.

“Zvaigznē” lasīju, ja tā var teikt, Jūs. Un jau uzrakstīju īsu atsauksmi. Zaļais fons drusku mīkstina nesaprotamību, bet ne visai. Tā kā tā nevar saprast. Un tas ir labi.

Apskatīju Helda grāmatu ar kukaiņveidīgu putnu uz vāka. Reālistiski. Man arīdzan tādi putni rādās, kad augsta temperatūra. Vai kad RS sanāksme iet trešo stundu. Vai kad Sokolova prasa vārdu. Iekšā arī visas lappuses ir piedrukātas. Tikai malas baltas. Varēja līdz malai. Papīra trūkst. Saturs, ja kāds tur ir, mani patlaban neinteresē, jo tikko sastādīju savu grāmatu un šajā pasākumā zaudēju pēdējās priekšstata paliekas par saturu kā tādu. Šķiet, ka saturs vispār ir pārāk vecmodīgs. Jau Šekspīram — banāls, bet kaut kāds saturs bija. Laganovskim jau sen to rudimentu nemana. Pavisam moderns.

Sveicini savu daudzgalvaino saimi. Lai viņi Tevi mēģina pieciest, kā es Tevi jau sen pieciešu.

Radi tautai, un tauta radīs Tev (priekšstatu, kā pīlei kājas dīgst). Un arī citādi neizšķakstini intelektu pa tukšo, lai sluh o ķebe pošol po vsei Rusi veļikoi, i nazovjot vsjak suščij v ņei jazik, kas latviski būtu — pa visu Krievzemi par tevi bauma klīdīs, un katrs sušķis tevi vārdā sauks...

Ojārs

Vilmai Liepiņai 1977. gada 2. jūlijā (?)

(V. Liepiņas labots — "augustā")

Rīgā, 2. jūlijā

Miļo Vilmiņ! Jau kuroreiz sāku, bet pabeigt vienmēr kāds izjauc. Un Jums es pēc tam pārtrauktu nevaru turpināt. Tāpat kā vienreiz pārdauzīts pušu dzejolis priekš manis ir beigts un āmen.

Paldies dievam, ka tas pazudušais grasis ir atradies. Un — viss labs, kas labi beidzas. Un, lūdzu, pasveiciniet sirsnīgi.

Kas attiecas uz mani, tad drusku suta tiek gan. Bet es par to trobeli zināju jau iepriekš, tādējādi ne morālu, ne fizisku traumu nav. Ko es tur varu piebilst? Jūs jau visu absolūti precīzi pateicāt. Vēl var piemetināt, ka var gadīties izdevība kādam izdarīt labu vai atkal izjaukt vienu otru sagatavotu cūcību. Kā viens, tā otrs pa profesionālo līniju. Mana grāmata tiešām tagad iznāks drusciņ ātrāk. Nē, ne ārpus kārtas, bet gluži vienkārši nekasīsies ap to tik ilgi, kā praksē iegājies. Saucas "Antracīts". Par Bulgakovu gan nekas nav zvanīts. Tumša bilde. Pa radio bija briesmīgi. Ja nedzirdējāt, paldies dievam. Viss pilnīgi šķērsām, un man diemžēl nav laika noskaidrot, kurš konkrēti par to ir pakarams.

Vēl kas. Iznāk grāmata Maskavā. Kuru katru brīdi. Aizgāja ražošanā Moldāvijā. Būs Bratislavā un Berlinē. Īpaši pēdējais man sagādā tādu kā gandarījumu, jo ir gadījies pilnīgi uzticams atdzejotājs ar smalku gaumi, un ir tādējādi gandrīz 100% garantija, ka letiņu marka netiks blamēta. Un pēdējos gados (kā visvairāk atdzejotam) šī letiņu markas neblamēšana un atbildība par to ārpus Latvijas uz mani gulstas tikpat smagi, kā nākšana uz bīnes šeit pie mums. Bet nav ko čīkstēt, neviens aiz ausīm nevilka. Pats uzprasījās.

Pēc kāda laiciņa rakstīšu garāk. Un ciemos arī taisāmies jau cik... Pašreiz burtiski dažās dienās man jāizbēg no vajāšanām

un jāsaved “Antracīts” drukāšanas kārtībā. Tas man, mīļo Vilmiņ, ir, es nezinu cikreiz grūtāk, nekā uzrakstīt jaunu grāmatu. Līdz kaklam pretīga sevis preparēšana, kaut kāda vakardienas sevis. Tas ellīgi sabotē šodienas redzēšanas un darišanas, bet atkal — čīksti vai nečīksti.

Sirsnīgi sveicieni no Ludmilas. Viņa tapa iepazīstināta ar to vēstules daļu, kur par Māri [Liepu].

Arī viņu bumerangs iepriecināja. Ne tik daudz Māra dēļ, bet tāpēc, ka tieši šitādas lietas visu rangu lopiem un subjektiem kož kaulā visvairāk. Un tieši viņiem to kodienu tiek maz, tāpēc jāpriecājas par katru.

Visu mīļu!

Ojārs

Viktoram Lagzdiņam 1977. gada 16. augustā

16. augustā

Rīga, šestnadcātovo avgusta
jubiļeinovovo goda

Dorogoi her Lagzding! Spasibo za soboļeznovāņije. Ono meņā tak čudoviščno obrādovalo, što ja rešil sam fakt umirāņija otložiķ do boļeje podhoģaščevo slučaja i posmotreķ — ņe skāžet ļi ješčo kto-ņibuģ takije pravģīvije i iskrenņije slovā. Malu pomalu ja načināju dūmaķ — a počemū vse tak pozdno tak krasīvo zagovorīļi? Veģ ja uže sorok tri goda kak na etom sveķe i dannuju propisku ņi razu ņe meņal. Pravda, meņā laskovo nazivaļi utopisskim, abstraktnim i pročim gumaņistom, formaļistom, antisoveķistom i aizsargskim akķīvis-tom, čerņiķeļem naševo svetlovo prošlovo, nastojaščevo i buduščevo, razvraķiķeļem molodovo pokolēņija, iģeinim i

iġeoloġičeskim šatunom, otščepencem, vīrodkom (eto, ja pom-
nu, bilo na kolġegii miņisķerstva po sosedstvu s toboi), propoved-
ņikom razvrata, ņigilistom, oskverņiķeļem naših svjatiņ,
mahrovim nacionalistom, a takže — buržuaznim, skritim,
maskirūjuščimsjā, zataivšimsjā i pročaja i pročaja. No, sam
poņimāješ, v každoi iz eķih serġečnosķei vsjo taki esķ i doļa
pravdi, i stoprocentnoje blaženstvo poetomu ispitivaķ ņeļzjā.
Drugoje ġelo seičas i ķeper. Nazivājut Narodnim. Namekājut,
gadi, što do sih por bil anķinarodnim! No vsjo-taki — skolko
laski v etom slove, skolko iskrennosķi! Nazivājut maskerom.
Namekājut, svoloči, što pūtalsjā so vsjākimi Margaritami! No
skolko profesionalnoi ņežnosķi v etom opreġeļeņiji! Odņim iz
pervih oblaskal pomeščik Ignat. Ot vostorga ja slomal stul i
ļevuju ruku ņemnožko. Vspomņil, što blagodarjā jevo besko-
riskiju, meņā promivali na dvuh sjezdah ješčo v ņezabivājemije
vremenā naševo drevņevo kuļta Josifa Prekrasnovo. I potom
tože. I Čaka vspomņil. I mnogih ņeizvestnih. I prosļezilsja
skupoi sļezoi ot sčaskja po etomu povodu. Potom laskaļi ješčo.
Ja bil vīnužġen oġeķ svīter i treņirovočņije brjuki, potomū što
na mojom tuaļeķe boļše ņe bilo ņi odnoi pugovici. I perešol v
podpolje. Ziedoņis — tovārišč po ķeļefonu skazal, što vīġel,
kak mņē privezļi drovā, i štobi ja ih ispolzoval v poļiķičeskih
cēļah. Ja posļedoval sovetu starševo tovārišča, zarilsjā v kūče
drov, predvariķeļno peretaščiv tudā ķeļevīzor. Bilo spokoino,
no mūčila nostalgija i pročaja toskā po roġiņe. A tam šol šabaš,
ġġē daže mojī domašņije vsjāčeski izġevāļis nado mnoju i nad
mojei ņezavidnoi suġboi. Pisal proķestvūjuščije listovki i pri
pomošči dvorovih košek rasprostraņal ih sreġi naseļeņija. No
sreġi eķih mīlih životnih tože okazalsjā provokātor. Sosedkin
kot, kotorovo ja ņenavīġel za sisķemaķičeskij razvrat pod moimi
oknami. Vot on i doņos, i meņā iz pod podpolja izvleķļi... Ķeper
prihoġitsjā vse gadosķi ġelaķ legalnim sposobom.

Dorogoi her! Iļi don. Iļi kak. Želāju Vam naslaždaķsja zizņju
i vsemi ejo porokami, ibo ja etovo udovolstvija vremenno lišon.

Daže v tuaļeķe vīnužģen ģelaķ tščaķeļnij osmotr pered vsemi procedūrami, štobi ih ņe prerval kakoi-ņibuģ intervent so svojom intervju. Adjū!

O.O.*

* Это не “ОО”, а Ояр Оттович!

Astrīdai Antonovičai 1977. gada 10. novembrī

[..] man nav nekādu pretenziju pret jebkuru, kurš patiešām komponists. Bet Imka ir Imka [Imants Kalniņš], pirmkārt. Otrkārt, mēs esam ar viņu tā sastrādājušies, ka nekādi darba gaitas grumbuļi mūsu starpā neeksistē. Viens otru jau jūt intuitīvi un saprot no pusvārda. Ar jaunu, turklāt nepazīstamu viss būtu jāsāk no gala. Saprotiet, Astrīd, ar iespējamu nesaprašanos vai nepierastību. Tas nav galvenais, jo lielos vilcienos es savu jau esmu padarījis. Var būt kas sliktāks. Komponists var būt pārlietu pietātisks pret manu skribelēto. Tātad nebrīvs. Vēlēdamsies no šiem traucēkļiem izbēgt un būdams pasvešs, savukārt kļūst neattaisnoti vaļīgs. Un tie nav sīkumi. Jebkurš sīkums, kam vēl jāiet caur izpildītāju, riskē pārāugt zilonī. Es no prakses zinu šito joku. Bija tāda štelle. Mēs ar vienu jaunu komponistu taisījām vienu plašāku lietu solistam, korim un orķestrim. Kardinālu konfliktu uzskatos un konkrētajā materiālā mums nebija. Nebaidīties no manis es viņu ātri iedresēju. Bet sarast radoši nav padarāms vienā gadā. Rezultātā radās daudzas vietas, kur mūzika nesedza vai pārsedza tekstu. To juta kā diriģents, tā solists, tā koris, un katrs mēģināja, kā nu prata, aizpildīt neatbilstību ar kaut ko savu. Iznāca tā fabula par vēzi, gulbi un

līdaku. Vezums nekustējās, un mūsu gabalam atklātībā iešanu nevarēja atļaut. Labi, ka tas jautājums vēl bija mūsu rokās. Pieņēmeji reizēm pieņem velns zin ko. [...]

Jūsu

Ojārs Vācietis

*Viktoram Lagzdiņam 1977. gada 28. (?) novembrī
(bez datuma)*

GEHEIM

Ins Innere

Cienīto Šef! Ar sabiedriski politiskām trīsām atvēru Jūsu žurnāla 11. numuru un jutos nevilies jau ar pašu pirmo lappusi. Mēģināju izdziedāt, nevarēju. Vārdnīcā atradu, ka simfonijas nedzied, bet spēlē pēc notīm. Notis pielikt bijāt aizmirsuši, vai arī Žilinskis, dzīdamies pēc lielākiem materiāliem labumiem, tās nebija uzrakstījis. Izeja no radušamies stāvokļa bija meklējama žurnāla pašā pēdējā lappusē, kur melns uz balta rakstīts, ka ievietojums pašā pirmajā lappusē ir dzejolis (kriev. — стихотворение). Tā arī uzreiz vajadzēja sacīt, jo noteikti es neesmu vienīgais, kas laužīja galvu.

Ja tas ir dzejolis, tad pavisam cita lieta. Tad ir glauni. Tad ir skaidrs, kāpēc ābolsēklas “paturi rokā un tad atpakaļ dārzā svied”. Jauna ābeļu pavairošanas metode. “Auroras” zalves ir vajadzīgas iepriekšējās rindas kalvēm, jo pat viena zalve neiztur dokumentālu pārbaudi. Bet, ja svinēšana sākas 2. XI un beidzas 9. XI, tad zalvju efekts var rasties arī no daudz mazākiem trokšņiem nekā viens šāviens. Liegs ir tērauda maģistrāles paaugstinājums par teiksmu vāli un pavisam crescendo ir “mīcīti māli”, kas paceļ uz varoņa pleciem “rudzu un cementa vāli”... Kad šīs rindas nolasīju savai laulātai draudzenei, šā painteresējās,

vai nav bijusi arī vēl trešā vāle, un vai es gadījumā neesmu ar to nejauši dabūjis pa galvu. Pārskatīju vēlreiz. Atradu pretī slīdošus (svaigi!) ābolus un arumā slīdošus (vēl svaigāk) graudus, bet trešās vāles nebija. Bija BAM, bet nebija arī LMR ražoto mēslu izkaisītāju. Tad es noteicu sev dzejnieka vārdus: “Saule karsē kā pirts, — nekauc, sirds!” Kauč gan pēc manas svētākās pārliecības, šo lozungu dzejnieks varēja izvirzīt nevis dzejoļa vidū, bet sākumā. Varbūt pat pirms dzejoļa rakstīšanas. Kas zin, varbūt lozungs iedarbotos.

Dzejolis uz mani atstāja tik dāsnu iespaidu, ka es to lasu pa telefonu visiem nedraugiem. Mani mazliet mulsina tas apstāklis, ka šie nāvīgi priecājas. Viens pat teica, ka beidzot es esot uz istā ceļa. Varbūt...

Šef, cik var noprast, Jums padomā ir vēl dziļāka kooperēšanās ar Kr. Barona 12, konkrētāk, ar “Karogu”, jo minētais žurnāls ir iešifrēts arī pēdējās lappuses krustvārdu mīklā, gar kuru man nebija daudz galva jālauza, jo šinī žanrā var lietot visus vārdus un tādā kārtībā, kādā tie ienāk galvā, tikai tie vārdi jāsaliek krusteniski. Kamēr kooperēšanās vēl nav gala fāzē, aizsūtu vienu savu opusu, kamēr nav par vēlu. Un gatavojos Upīša simtgadei, kamēr nav pašam. Kaut arī “Komsomoļskaja pravda” aizpagāšgad izziņoja, ka jau togad mēs svinēšot Ļeņina līdzgaitnieka un mūsu armijas pirmā virspavēlnieka Ojāra Vācieša simtgadi... Alberts Jansons neatzina centrālās preses aicinājumu, noziedzīgi noklusēja minēto faktu un bija spiests demisionēt. Tagadējais virsvadonis Gunārs Priede, kad viņam atgādināju, noprasiņa, kā man naktī nācis miegs. Es nodomāju, ka fīreri nāk un iet, bet tautas paliek kā himnas ar nelieliem koriģējumiem, bet nesacīju nekā. Tāpat kā tautas.

Ar nepacietību gaidu žurnāla jaunu numuru, jo šis jau darba gaitā ir diezgan nolietojies, bet jālasa vēl kādiem 12 nedraugiem.

Šādu tādu prēmiju lauva rēc un nav tas dzejnieks.

O.O*

* Tā nav tualete, bet mani iniciāļi.

Zdravko Kisjovam 1977. gada 12. decembrī

Rīgā, 12. decembrī

Dārgais Zdravko! Bet pie mums nav ne sala, ne sniega. Viss ir sajucis. Oktobris bija briesmīgāks nekā citkārt janvāris. Tagad nav ne šis, ne tas. No -3° līdz $+3^{\circ}$. Tumšs. Atliek vienīgi sēdēt pie galda.

“Laiks mīlēt” ir izdevniecībā. “Karogu” esmu Tev nosūtījis. Turpinājums sekos.

Paldies par zosīm un gulbjiem. Ir atlidojuši. Arī par Andreikas ģimjiem paldies. Man veidojas kaut kas līdzīgs bulgāru rakstnieku Tretjakova galerijai. Tieši kā no Andreja kosmētiskā salona.

Parindeņus izsūtīšu. Man diemžēl ir nepilnīgs saraksts par Tev nosūtītajiem. Lieko met laukā! Dzejoļus tieši par Bulgāriju nosūtīšu pēc Tavas izcilās jubilejas. Rubikona ir pārieta! Tu pārnāc pie mums, večukiem! Bet par to — īpaši.

Ja arī televīzijā kaut kas livonisks notiek, tad uzraksti sīkāk.

Ko dara tavējie? Arī siki. Vai arī Tu esi meties uz sēdēšanu cik vien tik spēka?

Tagad par putnu vārdiem sievietēm. Ar tiem ir palicis bēdīgi. Visas mūsdienīgās sievietes metušās uz emancipāciju, ambīciju, subordināciju un citām “cijām”, un viņām nav daļas gar putneļiem. Pārtulkoju vārds vārdā (“Dabas un vēstures kalendārs 1977.”, Rīgā, 52.—53. lpp., raksts “Cilvēks un viņa vārds”).

“Kā liecina senie rakstu pieminekļi un vēsturiskās ziņas, latvieši sākotnēji izraudzījušies bērniem arī dzīvnieku un putnu vārdus, lai viņiem būtu šo dzīvnieku spēks, skaistums un izveicība, piemēram, Balodis, Čakste, Dzenītis, Ērglis, Gaigala, Irbīte, Lācis, Mednis, Žubīte u. tml. Arī tagad latviešu personvārdu sarakstā ir daudz vārdu, kas saistās ar konkrētu semantiku, ar pozitīvām, labām asociācijām, piemēram, Agris, Balva, Dzidra, Gaisma, Laima, Laimonis, Maiga, Modris, Spodra, Skaidrīte,

Ziedonis u.c. Tomēr no senajiem dzīvnieku un putnu vārdiem mūsdienu kalendāros saglabājušies vienīgi Alnis, Kaija, Sniedze un Zīle. Kā liecina statistikas dati, arī daudzi citi konkrētas nozīmes vārdi jaunākajā laikā vairs nav sevišķi cieņā, bet arvien lielāku izplatību un plašāku lietojumu iegūst vārdi, kas ir labskanīgi, bet ne pārāk konkrēti vai poētiski.”

Lūk, tā, kungs. Bet no šiem 4-iem reliktiem es personiski dabā zinu tikai vienu Kaiju un vienu Alni.

Sveiciens no Ļudas un no manis visiem!

Tavs Ojārs

Jānim Peteram 1977. gada 19. decembrī

Rīgā. 19. decembrī, kas iznāk bišku pirms Ziemassvētkiem.

Cienītais kolēģa! Nekā ļauna nedomādams, atvēru to hunveibinu žurnālu un pārbijos... Anfasā ir, profilā bija, meklē, vecīt, kulīti priekš makaroniem... Zibenīgi izblicuju savus pēdējos nodarījumus, bet visi gali tā kā būtu ūdenī. Tad pamanīju savu 20 gadus vecu gara ražojumu un nomierinājos. Par tik senām lietām Tu man bumbas vairs nevari piešūt.

Baigi jau bija. Mēs ar Vladjku [Vladislavu Kaupužu] bijām dabūjuši savās rokās veselu preses orgānu un galīgi zaudējuši kontroli pār saviem orgāniem. Ap februāra vidu mēs jau divas nedēļas bijām svinējuši mūsu armijas svētkus, līdz svētkiem vēl nedēļa tīrā laika bija palikusi, bet, tā kā mēs rāvām bez zaces un snauda, tad nonācām kaut kur viesmīlīgā sabiedrībā Centrāltirgus rajonā. Papīru mums deva, cik uziet, un mēs līdz rītam uzņēmām viens otru darbā. Šis mani par kurjeru, es šo par mašīnrakstītāju. Šis mani par apkopēju, es šo par fotogrāfu.

Dokumenti krājās, un ap rīta gaismiņu (to es daudz maz atceros) es viņu pieņēmu par redaktoru, šis mani par lit. līdzstrādnieku (sk. "Liesma", nr. 12). Šos mūsu pēdējos dokumentus augstāka priekšniecība atzina par visai prātīgiem, un mēs kādu laiciņu šajos amatos arī nošansējām. Bet es jau parunāju ar kaimiņu — kas par vēlu, tas par skādi — aiz pītā žoga Tu mani vairs nevari bāzt.

Kas attiecas uz acu spaidīšanu, tas tā varētu būt. Lielās RS sanāksnās, kad cilvēku pulka, bet tas maita Oga apakšējo tualeti aizslēdz ciet. Gribi, vai negribi, jāspaida vien ir.

Bērtuļa nakts apraksts mani saviļņoja. Tādi fakti varēja būt un ne vienreiz vien. Ne vien ar mani. Reiz pēc pusnakts ieradās kolēģis un nomurkšķēja, lai pa fiksam jož laukā un samaksā taksi. Summa bija tuvu pie rbļ. 40.—, jo kolēģis bija ieradies no Limbažiem un to tuvākās apkārtnes, uz kuriem bija pavadījis Limbažu autobusa kasieri, droši vien vēlās stundas un džentelmenisma vadīts. Par savu Bērtuļa nakti varu tikai piebilst, ka nekā nerakstīju vis, jo nebiju daudz labāks par Tevi un citiem, kas vēl tagad jauc Gauju ar Vaidavu un min kaut kādus 100 km turpat 200 km vietā. Kad sākām toreiz braukt, man uznāca spēcīgs impulss, ka dodamies Pleskavas virzienā un tai tūlīt jābūt, par ko es šoferim ik pēc brītiņa laipni pavaicāju.

Kučinskā j-kdži kādu laiku neesmu redzējis, bet ar viņu tas tā notiek ne jau pirmo reizi. Neatceros, kurās, bet vienās olimpiskās bija uz mata tāpat. Tikko pirmo prīzi nepaspēlēja.

Remontu, mīlīt, es nemaz nedrīkstu taisīt. Visa māja pilna ar taru. Ja katru dienu stieps prom pa koferim, tad uz maija svētkiem, požalusta, taisiet kaut vai divus uzreiz. Nu, bet ar tādu norunu, ka notiks tikai atražošana.

Pārējais, mīlīt, viss būtu glauni, ja... Kādu atzinīgu vārdu jau nu varēji pateikt, sak', smerdelis jau nu viņš ir, bet kurš labs cilvēks gan nav zināmā mērā smerdelis. Citādi iznāk, ka es bez tās šances nu galīgi nekā nezinu, esmu tāds kā mašina vai mašīnas piedēklis. Varēji jau nu gan kādu vēlīgāku zilbi,

bet ko nu vairs izlūgsi — dienas gaismā izfurķēts es esmu.
Atliek spaidīt acis.

Sveicini sirsnīgi savu pamiliju ar visiem tuvojušamies svētkiem un lai Tev iet uz augstiem “do”!

Ojārs

Viktoram Lagzdiņam 1977. gada 27. decembrī

(Iesniegums par ielūgumu no ārzemēm)

Ņemec Ojar Ottovič

(Dzimš. gads) 1933 (?)

(Dzimš. vieta) 50 metrof ot rekī Melnupe

(Tautība un pilsonība) sovetskij

(Darba vieta un amats) doma udarņikom malefekķivnovo
trudā

(Adrese) 75 metrof ot Marupisa ģikisa

(Lūdzu atļaut iebraukšanu PSRS no) Agenskalnskije sosni

(uz termiņu) na oģin jēriņvečer

(radniecības pakāpe) mojemū rodstveņņ. po peru, sobratu
po krovī

(uzv., v., t. v., dzimš. g.) Lagzdiņšu Viktoru, tože Ottoviču,
rod. v 1926 (?)

(Ielūgtā pilsonība) čort evo znajet, vīgļāģit ispance m ili
žuļikom

(Kad, kur un kādos apstākļos notika iepazīšanās; kad un
kādos apstākļos radinieki izbrauca uz ārzemēm) v tonneļe u
aftogavaņi pri kraīņe ščekotļīvih opstojaķeļstvah: on spekuļi-
roval seļskohozjaistvennoi produkcijei, a ja podģelņimi import-
nimi zaģigalkami, vo vremja znakomstva oba zazevalis i vļiļļi,
ģģe i poznakomiļis blīže i, možno skazaķ, podruģiļis na vsjū

žizņ, jeslī eto možno nazvaķ žizņju. Ņi na kakuju zagraņicu ņe jehaļi, v tom že tonneļe prodolžāļi, seļskohozjaistvennuju produkciju pokā ješčo možno dostaķ i zģes, a iz mestnih ģelaķ faļšīvije zagraņičnije zažigalki umējut každij durak.

(Tuvi radinieki, t. sk. arī mirušie, pers., kuras ielūd PSRS) moi samij blīzkij rodstveņņik vseģda bil i ostalsjā ja sam i ja ņe umer ņi raņše, ņi ķeper! Što za iģiotskije voprosi? Kto že togdā seičas etu durackuju anketu zapolņājet?

(Paziņoju darba vietas. Iestāšanās un aiziešanas laiks) ņe pomņu, veģ smeņal mesta regularno i často

(Amats, uzrādot uzņēmumu un ministriju) snačala zameščal ļitsotrudņika v rukovoģīmii V. Kalpiņem “L un M”, vernulsjā iz armiji Stankevič, prognāļi, potom v izdaķeļstve redakķīroval “Sūdu ciema zēni”, sdaļi ņervi, potom zagorēlas “Liesma”, okolāčivalsjā tam, pokā Kaupuž ņe otdal bogu dūšu, boļše tam duš ņe bilo, ušol, potom popal v nastojaščij bordak — v kino-stuģiju, snačāla ņičevo, no potom prihoģjaščije nāčāļi pūtaķ administrāciju s našim živim tovarom, ņe ponrāvilos, uņos nogi, prišol v “Berņibu”, kotoraja pozže “Draugs”, očeņ ponrāvilos — ņičevo ģelaķ ņe nada, no eto v svojū očereģ ņe ponrāvilos načāļstvu — nas rasformirovāļi, popal u grudnih mlaģencef — v “Ziļiķe”, ješčo boļše ponrāvilos — sovsem ņičevo ģelaķ ņe nado, no — zvonok: pojavilsjā tolkovij miņistr piščevoi promišļennosti, ņemedļenno nada smeņiķ, smeņil, to jesķ ješčo tolkom ņe smeņil — opjāķ zvonok: pojavilsjā tolkovij drugoi miņistr, ņe pomņu, no kuļturi on ņe bil, eto točno, smeņil, to jesķ... opjāķ zvonok, opjāķ pojavilsjā, opjāķ smeņil, i tak — opjāķ, opjāķ, opjāķ... Ņe znaju, otkuda oņi pojavļājutsjā, no pojavļājutsjā. I ja smeņāju, smeņāju, smeņāju... Tak perehoģaščim miņistrom po sei ģeņ rabotaju. Vsem bil, no miņistrom kuļturi ņe bil i, navernoje, i ņebudu — čerez 16 ļet pensija.

(Ielūgtiem nav tiesības izbraukt no pilsētas) Pārdaugava (bez atļaujas).

27 ģekabrjā 1977. g. Ņemec O.

(Raksturojums)

Ņemca Ojara Ottoviča

Sebja pomņu 44 goda i u meņā o sebē sozдалos naiprijat-
neiseje vpečatļēņije. Umnij, čestnij, moraļno i amoraļno stoikij,
sam sebē polnosķu predannij, daže boļše tovo. Beskoristnij.
Raģi skoreisevo vmešāķeļstva v žizņi i ģelā okružājuščih, a takže
bojas, što pošļut kudā-ņibuģ k čortovoi māķeri, gģē daže resto-
rana ņet, ubjog iz 5 kursa uņiversiķeta. Takih jarkih prime-
rof — hoķ prud pruģi. No — o glavnom. Ješčo ņe bilo takovo
pisāķeļa, kotorij žizņ berjot tak gluboko. Eto glubže Gorkovsko-
vo “Dibenā”. Gorazdo glubže. Ješčo ņe bilo stol obščestvenno
aktivnovo čļena. Ja vmešivajus vsjudu — gģē nada i gģē ņe
nada, gģē zovut i gģē goņājut proč, gģē ļuģi bodrstvujut i gģē
ļuģi spjāt, ili ješčo čem tam zaņimājutsjā. ņe bilo i stol jarovo
semjaņina. Ženū vižu raz v ņegēļu (onā, kāžetsjā, gģē-to rabo-
tajet, ili vrjot, sķerva!). Tot ģeņ mi provoģim v ostrih diskussijah
o semeinih problēmah. Inogdā ves ģeņ ņe polučājetsjā. Meņā
inogdā zabirājet naša dobljestnaja miļicija. Sin u meņā rasķot
samostojāķeļnij — ja jevo vīgnal iz domu prjāmo v našu kipu-
čuju žizņ. Tovārišči moi obo mņē tože visokovo mņēņija —
kak toļko ja gģēņibuģ pokazivājus, vsē v oģin goloss: Opjaķ
taščitsjā etot... — Tut oņi meņā po-raznomu veļičājut: bronto-
zavr i pročije zavri, raznije tam epīķeti iz mirovoi mifologiji,
istoriji, vroģe — Savaranolla, a oģin raz nazvaļi trogloģitom,
točnoje značēņije kotorovo ja ješčo ņe vijasņil. Neskoļko raz
predstavil sebja k nagražģēņiju orģenāmi, a takže medaļami.

(Administrācija un partijas, komjaunatnes) mojei že (orga-
nizācija un arodbiedrība b.) Ņemca O.O. (lūgumu par paziņas
ielūģšanu no) Agenskalnskije sosni (atbalsta)

Paraksti

Ņemec O. O.

Ņemec O. O.

Ņemec O. O.

27 ģekabrjā 1977 g.

Laimai Žurginai 1977. gadā (bez datuma)

Rīgas kinostudijas direktoram
upura Vācieša, Ojāra Otto d. iesniegums par to, ka vienā augš-
minētā dienā bij atbraukusi biedre viena dzīt mani tā, kā vadzi
sienā, triekt atpakalem vakardienā, pēc tam vēl periodā vienā,
no sviesta atpakaļ triekt pienā vispārākākā pakāpienā, un brīdis
droši vien tāds pienāks, kad vēl kas trakāks prātā ienāks, un
viņai talkā ir kāds Juris, kurš šeitān rīkojas kā buris, viņš teica,
ka tam olas derēs, jo ķinīti no tām viņš perēs, un globuss vajadzīgs
bij arī, ar kuru, mož, to pašu darīt, un jādod viņam viss, ko
teiks, jo nav jau zināms, ar ko beigs, bet tagad dzirdams jau
vistāli, ka nāk viņš šurp ar savu cāli, bet tad tas motors pēkšņi
stājas, jo cālis laikam apkakājas, bet tad viņš pēkšņi atkal nāk,
un man pavisam bailes nāk, un man tas pats, kas cālim nāk, bet
tad man atlaižas tā skrūve, jo šie jau kaut ko citu brūvē, un no
tās iedvesmības liesmas man pašreiz nedraud nāves briesmas,
ja tikai tas, ko brūvē klusi, nav vērsti uz kremācijas pusi, jo
iecerēt var šitie velni, ka dikti ķiniski ir pelni, kas nopietni no
visas tiesas būs taisīti no manas miesas, nu ko, ja cerēs, ko var
darīt, ja šodien ne, tad rīt vai parīt, kad tikko saule gaisā vizēs,
tie šito joku realizēs, un tagad atkal plēn mans mūžs, un ven-
tilators virsū pūš, un par šten tādu varmācību pat mašīna met
lenti šķību vai, pareizāki sakot, basto pret dzīves ritmu neierasto,
kad istaba ir katrā ziņā pēc viesuļvētras ķemertiņā, bet tagad
atkal šie sāk raut uz velna paraušānu, kaut arī bij no Jura sacīts,
ka šodien beigšoties šis tracīts.

Viktoram Lagzdiņam 1978. gada 22. martā

22. März 1978.

Herr Hagensberg-kiefer, don Q und so weiter... Es bi un irr kustināc par Tau lēl kar-jēr, par Grossvater! Jo sajēm Tau šrift iekš moment, kad augšupēd gule us gult zwischen 10 fein māsiņ un vien tād freilen, kūr nenes pat kauč kād ād un sastāv us vēn plik koul kombineišen. Mālnēš to lēt sauc par Kraņķenhaus. Tā ka es bi tuv pē gār izleišen, tad man dvēs'l pildi lēl prēk, ka ēkš dāb tukš courum nebus dabonam. Par to vēn čudoviščnij mersī tiems Taveems tuv rād gabbals. To viš i lāb isgudroš. Un piemeldē šiems, ka vis lāb lēt pras besgalig turpinašen. Und genugsagen vār tik ēkš to veccum, kad sāber jāpras — cik man to gād, velc rāvs, i?

Oter punkt: mān sirc palec kā cāļ pakkaļ, kad usblenz us to sav perš iekš drukk. Vēd sūd gan tur i — tā bild aisjemm ontlig vēt, aber iekš citād štell es to perš būt meistaret us pus garjak. [..]

Treš punkt: sēv sit man kater dēn, jo dom, ka es ir Tauc dzejdar, tad kater dēn vajag priekš viš pirkt pliš kažok. Bet naud istikšen man ir tād, ka lab ja kater mīļ stundiņ to pietiek priekš Staļingradvīn un suņ galert. Es mīļč un usstād to gonorar kā priekš mīļ vec Sudrabkaln Benjamiņš stādīš pie ulmaņlaik. Citād, kā tout sāk: sūd piln vāg, bet kartopfeln nevēn.

Ar mīļ buč

O.

Astrīdai un Laurai Antonovičām 1978. gada 30. martā

Rīgā

30. martā, 1978.

Tas ir glauni! Un nevar taču būt, ka Lauras jaunkundzē Dievs būtu ļāvis ieprogrammēties kaut kādiem kreņķiem un jezgām, no kurām Astrīdas jaunkundze pie labas gribas arī nemaz nevarēja izbēgt, neskatoties uz gaidāmo un svarīgo Lauras j-kundzes oficiālo un nopietno vizīti. Vārdu sakot, dariet Laurai zināmu, ka attiecīgas aprindas Rīgā visnotaļ apsveic viņas ierašanos mūsu republikā un cer, ka šis solis nostiprinās... Hmm. Laura... Jā, par kaut kādu mieru visā pasaulē laikam runāt būtu drusciņ pārsteidzīgi. Viena otra Laura jau ir bijusi. Bet miera zem olīvkokiem no tā gan nav bijis. Drīzāk otrādi. Par mieru tagad neskiet neko. Varbūt tādā redakcijā: nu, attiecīgas aprindas apsveic, nu, visnotaļ, nu, mūsu plaukstošajā... Hmm. Nupat viena skunsnieka braucamajam Lietuvas PSR teritorijā noskrūvēja riteņus, lai nebrauc pie kaimiņiem marodēt, resp., nepiekrauj pilnu vāģi ar mjasnījiem izģēļņiem... und so weiter. Par plaukstošo tā tad arī laikam vajadzētu atturēties. Ja nu tā — reizē ar Astrīdas priekiem mēs arī lecam stāvus gaisā... Hmm. Par ko tad īsti? Par to, ka gan jau Laura Astrīdai matus sirmus pataisīs attiecīgā vecumā, lēkt gaisā nemaz nav tik taktiski. Bet pataisīs vienalga. Atvedīs vienu ar dāsnu apspalvojumu (ja tad jau nebūs citādāk), sacīs — te ir tas čāls, ar ko es grib stabīli flederēt, bet jūs urbj, kā māķ (ja tad jau nebūs savādāk)... Ar ko akselerācija beigsies, to nezīn arī tie, kas viņu sākuši... Vārdu sakot, par gaisā lēkšanu arī noklusējiet, lūdzu. Un, Astrīd, vēlreiz — tas ir glauni un — punkts. — Brīdī, kad Laura nav pārāk aizņemta ar pašapceri un pašanalīzi, kā arī citām nodarbībām, pasveiciniet.

Jūsu Ojārs

Jānim Peteram 1978. gada martā

Cien. dzejdarim Jānim Peteram, kā potenciālam šī nedzirdētā nozieguma iedvesmotājam un morālam līdzdalībniekam. Kopijas: dzīvokļu buma vissatracinātākajiem biedriem, kā arī vēl vienam otram, kam tamlīdzīgas lietas visnotaļ interesē jebkuros laika apstākļos.

Š. g. 11. martā plkst. 12.07 minūtēs LPSR teritorijā, konkrēti, uz Torņakalna un L. Altonavas stūra mūsu tauta, kā arī pārējie iedzīvotāji tikko nešķīrās no sava Nav tas dzejnieka, viņa pašreizējās dzīvesbiedres un apmēram pirms pusstundas Āgenskalna tirgū nopirkta flokša vai cita tamlīdzīga auga, kam ir balti ziedi un samērā necilvēcīga cena.

Notikumi attīstījās šādi: ap 11.30 Nav tas dzejnieks, iegādājies minēto sakņaugu, godīgi bez rindas iesēdās taksometrā, kā arī ievietoja tur floru (floksi) un faunu (dzīvesbiedri), devās savas dzīves vietas (ja kapitālremonta dēļ to var uzskatīt par tādu) virzienā. Ātrums bija normāls, taču nenormāli bija tas, ka no Torņakalna ielas izdrāzās sarkana mašīna, no kuras taksometram izvairīties vairs nebija iespējams. Iespējams, ka tāds bija tiešais sarkanās mašīnas nolūks. Un Rīgā tāda, kā plaši zināms, ir tieši Jums, b. Peter...

Sadursmes rezultātā Nav tas dzejnieks guva nelielu punu, bet milzīgu psiholoģisko traumu. Viņa dzīvesbiedre pēc paviršas apskates bija nobrāzusi celi krietni augstāk par vietu, kur tam vajadzētu atrasties. Floksim bija nolauztas divas apakšējās lapiņas, un pats augs viegli drebēja. Taksometram bija tikai harmonikveidīgi pārveidota priekšdaļa, bet sarkanajai mašīnai nevarēja dabūt vajā nevienas durvis, tā ka ļaundari takša šoferā izteikumus bija spiesti noklausīties, sēdēdami iekšpusē. Kas varbūt pat nāca viņiem par labu. Tajā pat brīdī virs notikuma vietas parādījās vārna, kas liecina par incidenta pamatīgu pārdomātību un sagatavotību.

Kam varēja būt vajadzīgas minēto personu un auga dzīvības? Kas varēja būt ieinteresēts pārtraukt Nav tas dzejnieka dzīvību,

neļaujot viņam nobeigties dabīgā nāvē aiz liderīga dzīves veida. Uz to spilgtu gaismu met plānotās slepkavniecības ierocis — sarkanā mašīna. Kas pieder Jums, b. Peter! Jau labu laiku pirms traģēdijas Jūs “Liesmas” slejās nācāt klajā ar paskvilu par to, ka man nav suņa, nav mašīnas, bet izdarījāt arī ļaunprātīgu mājīenu, ka man varbūt ir talants. Tā ir sarkanas lupatas parādīšana, teiksim, kaut vai pašam b. Laganovskim. Ar visām no tā izrietošām sekām.

Toreiz Jūsu manevrs neizdevās, jo b. Laganovskis bija nolīdis kaut kur savā nodabā kaut ko nesaprast un uz Jūsu provokāciju nenoreaģēja. Tad Jūs ķērāties pie lietas no jauna, klaji izteikdamies par nodomu — radīt veselu paskvilu grāmatu. Šīs grāmatas kompozīcijai, resp., kulminācijai tad arī vajadzēja būt asiņainajam notikumam Pārdaugavā, divu cilvēku un viena kultūrauga bojā ejai ar pāri tam visam riņķojošu vārnu... Kovboju stilā tas ir pilnīgi, bet kā gan cita dēļ Jūs uz Ameriku būtu sūtīts? Ne jau zilu actiņu dēļ. Tās Jūs pietiekoši valdzināt arī PSRS teritorijā. Par to jau šad tad pilnīgi atklāti un anonīmi (vienlaicīgi) slepenos nakts telefona zvanos esmu godīgi informējis Jūsu laulāto draudzeni.

Kā es rīkošos tālāk, b. Peter? Grūti pateikt. Uz Maskavu man pagaidām neieteic rakstīt, jo sakaru ministrijas aparāts jau tā esot pārslogots ar no Latvijas saņemtā pasta šķirošanu, kur, saprotamu iemeslu dēļ, jāatdala atklājums, ka Bormans nemaz nav Brazīlijā, bet netraucēti dzīvo Latvijā zem Priedes vārda, no fundamentāliem Mauliņa pētījumiem, cik vannu un mazo mājiņu Latvijā ir un — kā efektīvāk tās izvietot. Pēdējo problēmu nevajag vērtēt par zemu, jo minētais zinātnieks pieved kliezdošus faktus, piemēram, vienam klozetam Juglā vanna novietota nepieļaujami tuvu — Ķengaragā un otra turpat — Spilvē...

Šādā sarežģītā stāvoklī normālākais, šķiet, būtu griezties Apvienotajās Nācijās. Taču arī šeit iepriekš jāpainteresejas, kāds stāvoklis ir ar pastu no Latvijas, jo mana — 4. sakaru nodaļa ir atsākusi strādāt arī svētdienās, kas agrāk nebija novērots.

Rikošos, b. Peter, kā liks mana sirdsapziņa un atļaus man sagādātā morālā trauma, kas ir tik smaga, ka jau kļūst amorāla.

Notikuma sabiedriskā rezonanse ir ļoti liela, man zvana pilnīgi nepazīstami cilvēki un jautā saviļņoti par tādām lietām, par kurām man nav ne mazākās jēgas, piemēram, līdz cikiem es pieņemu apavus labošanā un — cikos galu galā Šuročka no balles atvilkās. Tas man dod lielu morālu spēku. Neticiet, ka ir viegli visu laiku atrasties sabiedrības uzmanības centrā. Es pat sacītu — epicentrā. Vai — saunā.

Jūsu Oj.

Viktoram Lagzdiņam 1978. gada 10. aprīlī

10. IV 78.

Cien. Lagzdiņa kunks! Jūsu vēstule man sagādāja pilnīgi kulināristisku baudījumu. Bet no piedāvājuma plaši publicēt manus pienācīgi nenovērtētos sacerējumus es ilgi un kā bērns raudāju. Kaut šādu piedāvājumu būtu vairāk. Bet "Atpūta", "Aizkulises", "Padomju Latvijas Sieviete", "Laikmets" un citi reakcionāri klusē kā ūdeni mutē ieņēmuši. Bet, kā Jūs atceraties, bieži presē mani darbi bija novērtēti kā augsti reakcionāri. Un kam tad citam, ja ne augšminētiem izdevumiem būtu par tiem jāinteresējas. "Karoga" epizodisku interesi var izskaidrot vienīgi ar to, ka izdevums baidās kļūt tik progresīvs, ka to var slēgt un Vējānu par graužošu darbību ietupināt. Bet kas ir epizodiska interese, cien. Lagzdiņa kunks...

O.

P.S. Nesūtu pirmo eksemplāru, lai Jūsu mašīnrakstītājam būtu darbs, jo tās visas, ar ko man bijusi darīšana, nepārtraukti sūdzējušās, lai taču dod ko pārrakstīt..

Zdravko Kisjovam 1978. gada 10. novembrī

Latvija. 10. XI 78. g.

Dārgais Zdravko! Šis gads pilnībā no manas dzīves ir izvītrots. Klejoju pa Baltiju kā čigāns — bez arhīva, bez vēstulēm, pa lielākai daļai bez avīzēm, radio, televīzijas, vispār bez informācijas. Vienīgais, ko iemanījos vazāt sev līdzi, kad no rīta nezini, kur vakarā noliksi galvu —, rakstāmmašīnu un vēl kaut kādus sīkumus. Lieta tāda, tiklīdz mani izlaida no slimnīcas, mājā sākās kapitālais remonts. Maijā, kad visas normālās atpūtas vietas jau aizņemtas. Protams, es brīvi varēju dabūt lielu dzīvokli jaunajā rakstnieku mājā, bet gluži tik stulbs vēl neesmu. Varēja vēl uzsēsties uz kakla draugiem un paziņām, rindas kārtībā — bet tas nozīmētu — pilnīgs patstāvības trūkums. Izvēles, kā redzi, nebija, un es uz veselu gadu gandrīz pilnīgi izolējos. Rakstīju gan daudz, gan maz. Daudz — pēc patērētā laika, jo paralēli vajadzēja domāt — kur pārļaut nakti. Maz, bezdievīgi maz kvantumā, pat pieņemot, ka ar kvalitāti viss ir kārtībā. Nāksies šo ļaundabīgo gadu atstrādāt ziemā un nākošajā gadā, ko es jau arī esmu sācis.

Pašlaik, pēc pašu augstāko instanču iejaukšanās, liekas, ka juceklis ievirzās noslēguma stadijā, bet pilnībā viss nostāsies savās vietās tikai pavasarī.

Paldies par afišu un pārējo, bet galvenais par to, kas zem tā visa slēpjas. Man taču arī tur vajadzēja būt... Bet kā? Ja nav zināms pat, kur un kādas iestādes seifā atrodas mana pase. Nē, bezpajumtnieks nav ciemos braucējs.

Tu droši vien esi nikns, bet es šogad nerakstīju nevienam. Arī uzstājos tikai vienreiz. Ārpus Rīgas.

Garu vēstuli uzrakstīšu tuvākās dienās, bet pašu garāko tad, kad laimīgi atgriezīšos Altonavas ielā.

Sveiciens visiem Tavējiem, kuri ir arī manējie.

Tavs Ojārs

Viktoram Lagzdiņam 1979. gada 18. janvārī

Rīga, 18. I 79.

Iekš Jauna, nu jau ieskrējušamies gada sveicinādams, daru Tev zināmu, ka no pat maija mani piemeklēja tāda sērga kā, sacīsim, kapitālremonts. Kopš visu zemju proletāriešu un plutokrātu solidaritātes līdz b. Kristus piedzimšanas svētkiem biju politisks emigrants un eksistēju amplitūdā no Tallinas līdz Vecākiem. Rīgā, ja nesēžas kādam draugam uz galvas, visas vietas bija ciet, kapitālremontējamā anšaltē apsēsties varēja tikai 1 gab. cilvēks. Tas bordelis sākās pēkšņi, un visas vasar-un nevasarnīcas, suņu mitekļus un kūtis ieskaitot, bija jau sadalītas starp visādiem homo sapieniem. Man bija šamā periodā rakstāmmašīna un sieva. Nebija visa pārējā. Uzskaitījums aizjemtū daudz pergamenta, tāpēc daži nebijumi, kas iešaujas prātā. Nebija jumta pār galvas virsu. Nebija iespējas dzīvot pa brikšņiem, jo bezdievīgi lija. Nebija nevienas adreses un neviena telefona. Nebija arī vajadzības, lai tie būtu, jo tehniski ne vienu, ne otru pie čigāniska dzīves veida nevarēja izmantot. Nebija citas izejas kā smērēt papīru pie pirmās izdevības un arī neizdevības. Sašmurgāju 19 burtnīcas. Nebija plānu, aeroplānu,.. restorānu, bet nebija arī kaut cik efektīgi nervus bojājošu kukluksklānu, ja neskaita tos šķībiešus, kas apspiest centās lībiešus. Vārdu sakot, nebija bija tik daudz, cik maksā 1 km labas autostrādes. Viens žmoga bija aprēķinājis, ka tas maksā tik, cik var noblīvēt uz kanti liktus papīra rubļus tā paša viena kilometra garumā. Bet tagad man ir muižas jumts virs galvas (no šekurienes promiet var tikai vēl lielāks idiots par mani), un es jūtos tā, kā, iespējams, jutās Benjāmiņš no kundzes brīvos brīžos vai kā Benjāmiņa kundze vienmēr. Tas ir aizgūts no b. Zīlīša, kādreizējā mūsmāju durvju sarga, kriminālistiem. Muiža man paliek līdz kāju attirināšanai. Kaimiņiene gan uz remonta beigām uztaisīja požaru, un no maniem 7 tūkstošiem grāmatu

nepalika nevienas neapkvēpušas, lielākā daļa rokrakstu, citādu dokumentu (tur bija pat, es neatceros, no kurienes rauta, "Tēvijas" red. Kovaļevska-Klāna parakstīta cedele, lai Führer'a runas tulkotājiem uz nakti tiktu izsniegts katram "viens litrs degvīna") un vēstuļu ir salasāmā gaišbrūnā un nesalasāmi tumšbrūnā tonī. Pēc uguns kristībām kaimiņiene sarīkoja plūdus. Prāta sevišķas apgaismības brīdī viņa sakonstruēja savām 2 istabiņām autonomu centrālapkuri (!?), kuru aizkurina, un pati aizlaižas kaut kādos citurdarbos. No tā nakts vidū arī požars sākās. Labi, ka atradās viens mēnessērdzīgais, citādi pēc min. 10—20 šeit varētu cept vienīgi šašliku. No šī paša uz Jaungadu aizsaldētā un caurules saplēsušā agregāta arī radās plūdi, kuru ietekme uz maniem ar tinti uzšreibētiem manuskriptiem ir akvareļu iespaids. Salasīt neko nevar, bet zilplūdinātās krāsas nianšu saspēle panāk lielu estētisku baudījumu. Un tomēr es neiešu ne uz tilta galā izslējušos elevatoru, ne uz daiļrakstītāju kopmītni, bet būšu pie vietas, par kuru nupat atklāju jaunu (priekš manis) faktu. Par rbļ. 3 — dabūju neatgrieztu "1812. Baltische Erinnerungsblätter" .. Un tajā manuskriptā iekš 178. lpp. ir vai nu zīmējums, vai gravīras (nevar saprast) reprodukcija. [...] Tad, re, uz tās gravīras virsū ir akurāt mana būda pirms akurāt 166 gadiem. Nav vēl, par laimi, tās 3-a dzīvokļa piebūves, kuramā dzīvo tā daiļava, kas gribēja ienest kardinālas izmaiņas 166 gadus visādām katastrofām veselīgi caurgājušai celtnei... Bet par agru priecāties, ja divas stihiskas nelaimes bijušas, loģika prasa trešo. Tā varētu būt no kaimiņienes kāda vulkāna zemējuma iekārtošana, kurš, dabiski, viņas prombūtnē varētu arī maķenīt izvirst... Citāda veida eksplozija nez vai ir iespējama, atstiept pietiekoši daudz dinamīta vai citas sprāgstvielas kaimiņiene ir par laisku, pat malku atnest nevīžo. Un no pagraba starpsienām ap 60 tur paslēptu artilērijas šāviņu sapieri aizvāca pirms gadiem trim (puikas bija uzgrūdušies).

To es Tev stāstu gadījumam, ja Tu pēcpusdien pārrakstī iecerētos dzejoļus nesaņem, t.i., ja kaimiņiene līdz tam laikam

neuzrīko akciju nr. 3 un es, pagaidām vēl pat tautas skaitīšanā neiekļauts, pēkšņi neizbeidzu savu eksistēšanu. Tad vismaz Tu zināsi, kādā ceļā tas ir noticis, un varēsi paskaidrot Priedem, Škaparam par tik jautrām lietām nekrologu drukāt neļaus.

Uz "Elevatoru" es savu kāju nesperšu, bail, bet, tā kā Inese [Spura] mani regulāri neatbrīvo, visu priekš "Meisen" darīšos mājās. Mūsējais jau nav tik varen liels kā "Spiegel" vai Tavējais.

Dzejoļi ies pie Tevis uz māju, bet Tu, lūdzu, atšvīko savus soobražēņus par to gravīras zemrakstu. Varbūt pašmājas paš-reklāmas dēļ ģeld paošņāt oriģinālu (reprodukcija ir par pelēku pārfotografēšanai), lai palielinātu un gaiļotos un pāvotos. Bet tad par gravīru viss jāzin precīzi. Jā, starp citu, tajā izdevumā ir pilnīgi Merķeļa prenapoleonisko proklamāciju teksti. Ekspansīvi, tikai drusku parcariski. Bet kā gan citādi tajā tautiskstarpiskā situācijā?

Sieg heil!

Ojārs

Zdravko Kisjovam 1979. gada 25. aprīlī

Rīga, 25. aprīlī

Dārgais Zdravko! Ļoti nopriecājos par vēstuli. Es pats pēc pazaudētā pagājušā gada galīgi nemāku vairs vēstules rakstīt. Nu, šis gads arī nesolās būt diez cik salds — remonts iet atpakaļgaitā. Līdz šim man nebija ne jausmas, cik es esmu šausmīgi neaizsargāts pret tūkstots sadzīves sīkumiem. Var jau uz brīdi tiem pāri stāvēt, bet pienāk laiks, kad uzvar viņi. Bet nav ļaunuma bez labuma. Nekad neesmu rakstījis tik daudz. Man pat sapņos nav rādījies tik daudz grāmatu, cik to man iznāks šajā gadā. Krievu un angļu es Tev izsūtīšu tūlīt.

Aizsūtu ekspresrecenziju par "Laiks mīlēt". To ir uzrakstījis tas pats subjekts, kas tulkoja Tavu grāmatu par Latviju. Recenzija kopumā pozitīva. Viens maigs pārmetums man (bet es vispār savādāk netulkoju) — Vācietis dažās vietās attālinās no kisjoviskā tēla. Bet, tici man, no tēla, bet ne no kisjoviskā tēla būtības.

"Antracītu" katrā ziņā izsūtīšu tūlīt pēc svētkiem (ne vēlāk par 15. maiju). Pa svētkiem pasts pie mums ir neiedomājami pārslogots, un gadās visādi fokusi. [..]

Gaidu parindeņus un attiecīgi ātri arī rīkošos. Es jau teicu, ka velnišķīgi viegli un ātri rakstās. Pa šī gada četriem mēnešiem ar dzejoļiem vien ir pierakstītas 10 burtnīcas — divas mēnesī + vēl divas liekas. Reizē ar šīm "akmeņoglēm" izsūtīšu arī parindeņus, kas jau ir. Jaunus diez vai varēšu paspēt. Ja rakstās dzejoļi, tad ir gandrīz neiespējami darīt kaut ko citu.

Sveicieni Tev un visiem Tavējiem no Ļudas (šai personai izdevās samaitāt savu kreiso-rakstošo kāju un nu tā iegrimusi svētlaimē no nekā nedarīšanas).

Tavs
Ojārs

Reinim Ādmīdiņam 1979. gada 5. augustā

Dīķa otrā puse
5. augustā

Miļo Reini! Lai iet vaļā epistolārais žanrs, jo uz mana telefona šad tad uzsēžas vai nu vārna, vai kas, bet veselām dienām tas mēdz būt nelietojams.

Tavs piedāvājums ir miļš un vilinošs, bet pēc kārtīgas apdomāšanas es konstatēju, ka pagaidām man nav ne mazākās

dzirkstelītes tajā virzienā, ka no maniem bērnu dzejoļiem kaut kas kinoscenārisks varētu iznākt. Principā man ļoti gribētos, ir pat viena ieserēšana, bet tā serība vispirms ir jāuzdabū uz papīra dzejas veidā. Kad es to dabūšu gatavu, nezinu, jo mani diezgan stipri iejūdž Dzejas dienās (ar sprediķi pie pieminēkļa sākot). Katrā ziņā šogad tam jābūt padarītam. Pilnīgi iespējams, ka tas var būt ekrānisks, bet tādā gadījumā vairāksērījisks. Divos vārdos. Ārzemnieki bija pārpratuši manu adresi un B. Altonavas atšifrējuši kā “uļica Boļšovo Altonavsā”. Man uzreiz uzniezējās, un tā radās veselas grāmatiņas varoņa vārds — Lielais Altonavass, kura piedzīvojumi un pārdzīvojumi man jāizgudro. Ja tas izdosies, tad varbūt var iznākt kaut kas līdzīgs (bet stipri atšķirīgs, jo es mērķēšu vienlaicīgi uz knauķiem un uz pieaugušajiem) “Pagaidi tikai” un tamlīdzīgi. Paša Lielā Altonavasa literārais apveids man ir gatavs tikai pa pusei. Ilustratoram tas būs savādāks. Iekš kino vēlreiz savādāks. Tātad Tu zini, kas man ir aiz ādas. Bet, Reini, nekādās saistībās stāties es negribu, tas atņem riskēšanas iespēju, bet riskēt man vajadzēs. [..]

Aizsūtu Tev savu krievu bērnu grāmatiņu. Tāpat. Un ar klušiņām lepnību. Ar šito tirāžu viens letiņu rīmētājs stāda rekordu — koptirāžā (tikai dzejā) viņš pāršauj pāri pusotram miljonam. Tiktāl vēl neviens letiņu dzejdaris nav izblamējies vēsturiski aptveramā laika posmā.

Pēc nedēļas meklēju Tevi ciet.

Ojārs

Pēterim Pētersonam 1979. gada 12. novembrī

12. novembrī kaut kur pie Gaujas

Mīlo Runci! Tev šķiet, ka ne viss izdevies. Man šķiet, ka izdevies pilnīgi viss. Tu esi precīzi uzķēris laika smaku un reizē ar to mana domraksta panaivo, bet tiešo un patiesīgo intonāciju. Tie ir šitā opusa alfa un omega, spēlīte uz plakāta robežas, pat spēlīte ar plakātu, bet tik nevainīga un malēniski sirdsšķīsta, ka plakāta plikumam nejūt. Lai dieviņš dod Pūcītim un teātrim neuzforsēt un nepārforsēt šo robežstripiņu. Tad būs sūdi. Un otru lietu arī Tu esi nekļūdīgi un runciski nofangojis — visi galvenie varoņi, visi infanti šamā gabalā runā tikai līdz komatiem, līdz “jo”. Tālāk seko jūtu nepubliskuma tabu vai — visbiežāk — godīga nezināšana, kas ir aiz “jo”. Un tādā vīzē raupja detaļa un pat klusēšana kļūst neiedomājami runīga. Gatavu formulējumu vietā darbojas nenoformulēta nojauta, intuitīvs nojēgums. Un tas ir jaunības telpiskums un jaunības smukums. Es, Runci, jau reiz uzķēros uz ķinizeru maksķeres un provēju iztaisīt no šitā scenāriju, un uzrāvos pats uz sevi — mani infanti sāka rīkoties pēc pieaugušo šnites — ne pēc situācijas, bet pēc postulātiem kā šinī situācijā pieņemts rīkoties? Un cauri bija... Es biju atņēmis instinktīvismu (ar kādu neizšķīlies cālis olā saraujas, dzirdēdams gaiļa brīdinošo “korr”) un atvietojis to ar apzinātu rīcību, kādas tādiem špicbukiem tādā vecumā nav un nevar būt. Tu esi dramaturgs caurcauri, un tam līdzīga buka Tev nav neviena. Ir vietas, kur to teātris var izdarīt, ja pārpirksies. Balles ainā var viegli norauties uz limonādi. Fināla ainā — iekrist balagānā. Bet tas ir tīri tehniskas dabas jautājums. Paļausimies uz Ulža ožu.

Vēl ko Tu esi izdarījis uz cepurnostlīmeņa — neatteicies no visiem kaut cik asumiem. Tas dod dramaturģijai vienmērīgu raupjumu. Kad es ap šito lietu ķēpājos, es visas aknas izgāzu, lai šermuļi trāpa tieši uz izsūtīšanas ainu. Šermuļus es tiešām

dabūju, bet sagāzās visa pārējā būda. Noakcentējot visu laiku uz vienas vēl lāgā nedzimušas mīlestības pārtrūkšanas, to līniju nevar atstāt gaisā karājoties. Par stipru sacītais “redziet nu!” prasa atbildi — ko tad mēs redzam? Vai izsūtīšana sagrāva vienu mīlestību vai ne? Autoram jādod precīza izsūtīšanas momenta cena. Un tā jau ir cita opera. Domrakstā mīlestība tikai sākas, tā ir par gaisīgu, lai tās apraušana simbolizētu vai iemiesotu visu deportācijas daudzpusīgi traģisko jēgu. Esošajā veidā izsūtīšana parādās arī stipri, bet bez pretenzijām uz visaptverošu vērtējumu — akcents tiek pārcelts uz stāstā patiešām esošo materiālu — būt vai nebūt mīlestībai — viss atkarājas no tikko modušos jūtu skaidrības un dziļuma. Un neiznāk nekāda izsūtīšanas rehabilitācija, neiznāk melodrama veselas tautas traģēdijas vietā, par kuru mēs nerunājam, bet katrs zinām, ko mazai tautai nozīmē tik pēkšņš un masveidīgs potences zaudējums. Es aizrunājos sānis. Tagad vēl konkrēti.

Man informācijas nav. Abet ministērijai pretenzijas var būt. Šitai ministrijai vienmēr ir kaut kādas pretenzijas... Šamā sakarībā lai Tev ir zināms mans viedoķelis. Nekādu asumu samazināšanai autors nepiekritis. Dzīvē aiz stāsta ietvariem bija daudz lielāka elle un Indija. Ja uzpeld sakramentālais “ko jaunatnei cilāt priekšā lietas, par kurām tai nav ne jausmas un kuras to nemaz neinteresē?”, tad man šitādiem uzpeldējumiem ir tikai viens sakāmais — pašā jautājumā ir pati atbilde — jaunatnei nav jausmas un intereses tāpēc, ka mēs viņai grūžam nāsīs izravētu un izdestilētu vēsturi, kas izcilu interesi radīt nevar, kas ir tik bezgaršīgi meli, ka arī esošu interesi nokauj. Un kas tā ir par modi — atņemt vēsturei tai piemītošo dramatismu, tēlot ienaidniekus par glēviem kretīniem, tādējādi apsmejojot savas cīņas jēgu un nozīmi? Utt.

Es Rīgā būšu ap 20. novembri un tad meklēšu Tevi rokā.

Vēlreiz paldies un — dzīvo lēkādams!

Ojārs

Carnikavas vidusskolai 1980. gada 6. martā

Rīgā

6. martā, 1980.

Sirsnīgs sveiciens visiem, īpašs — maršruta dalībniecēm, kam parīt savi, īpaši svētki!

Ja tā padomā, tad novadnieki mēs iznākam daudzās un dažādās nozīmēs. Kaut gan mana kaža mūža sākumi bija ne pie pašas Gaujas, bet pie pietekas, pie Melnupes. Toties galvenā skola — vidusskola bija Gaujas krastā, to faktu neviens nevar grozīt, ja arī gribētu. Un neviens arī negribēs. Un nav svarīgi — Gaujas augš- vai lejtecēs — visi bijušie gaujmalieši jūt sevī kaut kādu iekšēju, kopīgas mīlestības vienojošu sajūtu. Tā ir nepārējoša. Kad pārnācu uz Rīgu, uz Universitāti, apzinājos, ka šī pārnākšana var būt uz visiem laikiem. Bet bez Gaujas es nevarēju. Un tuvākā vieta, kur students, lekcijas nekavējot, var tikt, ir — Carnikava. Toreiz man ne prātā nenāca, ka var atrasties vieta, kur pie jums var palikt ilgāk par dienu, pāris dienām, nedēļu. Nu jau ir labi sen, kopš tā ir. Tagad mana bērnības, jaunības un šodienas Gauja ir pie jums. Nav svarīgi — vasarā vai ziemā. Nav svarīgi — uz cik ilgu laiku man izdodas pabūt tieši uz Gaujas krasta, bet es vairs nevaru dalīt savas Rīgas mājas no tām — pie jums. Jo vairs nav iespējams (nav arī vajadzības) saskaitīt, cik rakstīts tur, cik tur, nav iespējams atšķirt, kur tā vai cita iecere radusies.

Par tikšanos skolā parunāsim vēlāk. Man ir saskrējis tik sasodīti daudz neatliekama darba, ka būs krietni vien jāpalauza galva, lai līdz pavasarim tiktu cauri ar veselu ādu. Un norunas, par kuru izpildīšanu nevari galvot simtprocentīgi, ne krancim neder. Tātad, vēlāk. Man jūsu adrese ir, jums tagad mana mājas arī būs. Rakstnieku savienībā gadās iegriezties neregulāri, steigā, darīšanās, tāpēc tur vēstules reizēm noguļ ilgi.

Ar fotogrāfijām man ir slikti. Šausmīgi nepatīk fotografēties. Bet, ja gadās, tad tam vajag, tam vajag un — cauri ir. Kad atkal gadīsies, aizsūtīšu. Novadniekiem jābūt novadniekiem.

Aizsūtu jums divas no savām grāmatām. Vienu, kur ir ziņāms pārskats par daļu padarītā, otru tāpēc, ka visi tajā darītie darbi un nedarbi notiek pie Gaujas, tikai tālu augštecē.

Visa labākā vēlējumi maršrutā un vispār! Priecīgu pavasari — tādu, kāds ir tikai un vienīgi pie Gaujas!!

Jūsu

Ojārs Vācietis

Viktoram Lagzdīnam 1980. gada 12. martā (bez datuma)

Min Hjerc! Tādējādi Menšikovs griezās pie Pētera Lielā pēc katras pret viņu pastrādātās blēdības vai nelietībiņas. Es esmu klajāks maita un griežos pie Tevis ar šo izsmalcināto savas sirds vāciskumu, pirms Tev šo gabalu iesmērēdams. Pats pamānīsi, ka jūras krastu apdzīvinošo vidū tīšām nav minēti lībji. Autors ir gudrs un labi atceras, ka to nolādēto lībiešu dēļ tik tikko lieli sūdi nesavārijās. Nav minēti arī vācieši, jo peršas autors šamā vārdā visu laiku saredz tikai lielo burtu. Aiz pār-mērīgas kautrības. Un daudzskaitli šinī jautājumā neatzīst. Ja nu vienīgi sen, sen bijušo sovhozu ministru un to, par kuru 1973. gada "Komsomoļskaja pravda" rakstīja: "Šogad mēs atzīmēsim 100. gadadienu, kopš dzimis uzticīgais Leņina līdzgaitnieks, pirmais Sarkanās Armijas virspavēlnieks Ojārs Vācietis." Pats es šo virspavēlību un līdzgaitību diez ko neatceros, bet avīzes izgriezumu glabāju, jo pamēģini vien neticēt "Komsomoļskajai pravdai", "Lauku Dzīvei" un padomju preseī vispār. Vienreiz šis izgriezums man pat praktiski palīdzēja. Tas

bija, kad, manu dzīvokli kapitālremontējot, meistari nevēlējās manu vannas istabu apšūt ar baltām flīzēm. Pēc izgriezuma parādīšanas meistari kļuva vēl bālāki par pašām flīzēm! Kas tas ir par baltumu, par to Tu pārliecināsies, kad atnāksi pie manis ciemā un sagribēsi čurāt. Tātad nav ne friču, ne lībiešu. Igaunus arī es neminēju. Autobiogrāfisku iemeslu dēļ. Ulmaņa un vācu laikā Apes tirgū bija tāds tradicionāli lietots, bet neno- lietojams paņēmiens. Konkrēti man paša konkrēts saimnieks uztic šādu misiju — doties pie viena no igauņu tirdziniekiem un to intervēt ar šādiem vārdiem: “Ikauni, vai tu sinni, no kā esi cēlies?” [..] Igaunis parasti grāba pātagu. Man no pātagas nekas netika, jo tūlīt uzdarbojās lielie un sākās tradicionālais gadatirgus kautiņš. Tur nu sekmes bija visādas. Vienīgi provokatorēns savu kliņģeri dabūja, neskatoties uz rezultātiem. Igaunī izpaliek arī aiz tā iemesla, ka apenieši mani uzaicina uzstāties vienam pašam. Te nu jābūt tālredzīgam. Tirgus tajā pašā vietā vien ir, un labas tradīcijas arī nav galīgi aizmirstas. Zviedri šajā gabalā ir lietoti elegantas atskaņas pēc. Somi — tāpēc, ka tiem ir rudi mati un viņi daudz ko nerēķinās — cik liels kaimiņš tiem klūp virsū. Poļi ir piesaukti tāpēc, ka viņiem bija ārprātīgi spēcīga kavalērija, vēl trakāka pašapziņa un Pilsudskis piedevām. Čehi nav minēti, jo pie jūras tiek, tikai aizmukdami no Čehoslovākijas. Čigānus labāk neaiztikt. Nevieni nevar pateikt neko par viņu politiku, ekonomiju, literatūru un mākslu. Par ģeogrāfiju nerunānot.

Min Hjerc! Otrajā pantā var saklausīt tādu kā mājienu uz vēl vienas deportācijas nepieļaušanu. Ja.. to pamana, lai pamana vien. Otr-, treš- un ceturtkārt šī pasākuma atkārtošana patiešām var novest pie stāvokļa, ka gar šo ūdeni dzīvos vienīgi priekšnieki, bet nebūs, kas strādā. [..]

Min Hjerc! Markas dēļ nevaru šo peršu sūtīt Tev uz darba vietu. Bet mājās arī to par mājienu lai neuzskata. Mana sieva gan atplauka, pārbaudījusi, ka šī man ir pēdējā.

Oj.

Vijai Kaņepei 1980. gada 9. aprīlī

9. IV 80.

Kaut vakar biščīgs lietus lia,
es Tevi sveicu, mīlā Via,
ar vārda dienu, kura bia,
vai izgāšsēst-, vai izgāšsvēd-,
bet es bī gultā augšupēd,
tik bezgalkuslis un tik vārg,
ka rādījās man importzārk,
kam pāri runā Priede as:
— Nu, beidzot ir no kakla tas,
kas reti lūdz un bieži rūc,
un bī viens neizprotams sūc... —
...Bet gāja projām arī nāv —
šis ņem un nesprāgst, cik lai stāv.
Tev vēlu, lai tas biedris Paul
uz Tevi netais schreklich Maul,
lai Tev ar lakstugailbals čieps
un nevāra nekādas zieps,
jo veikalos tās atkal ir,
un dilemms vairs nav jāizšķir:
ja noziežas vai nomirst kāds —
ar ko tiks, nabags, apmazgāts?
Lai arī, Vij, — Silv, Ildz un Lig
Tev pāri nedara necik,
un lai Tev kaimiņš, biedris Jurc,
ar bijāšanu garām spurdz,
un visu pārējo es teiks,
kad liktens ar man špāsēt beigs.

Ojārs

Mārai Zālītei 1980. gada 14. aprīli

Rīgā. 14. aprīli

Cienījamā Maestre!

Pildu mūsu norunāšanas. Dzejolis man šķiet labs. Atdzejojums ar, laikam, štimu. Par fotogrāfiju. Esmu Ojāram M[artinsonam] zvanījis reizes desmit, bet sazvanīt nav izdevies. Varbūt pamēģinām abi divi. Bilde ir makten vajadzīga. Atgādinu faktus (tokš dzejolis nav par ūdeni kā tādu vien). "Alise" ir vecākais no Rīgas kapitālajiem ūdenstorņiem. Uzbūvēts 1910. gadā. Šogad apriņķi 70.

Pēc kāda laiciņa piezvanīšu. Ojārs [Martinsons] pie Alises var braukt ar visiem tiem satiksmes līdzekļiem, kādi iet uz Āgenskalna priežu rajonu.

Dzīvo lēkādama!

Ojārs

P. S. Dzejoli sūtu uz mājām, lai tajā Eifeļa tornī nenoklīst.

Vilmai Liepiņai 1980. gada 12. maijā

Rīgā. 12. maijā 80.

Mīļā Vilma! Kā Jūs uzminat, kad jāraksta? Un simtprocentīgi! Es neesmu no mīkstmiešiem, bet literatūrā ir tāpat kā šaušanā — jo lielāku lādiņu liec vai lielāku kalibru ņem, jo stiprāka ir atdeve, stingrāk sit pašam plecā. Uznāk mellie, liedzies vai neliedzies. Stingri vien pastrādāju. Turklāt mis Pneimonija mani tikai nupat palaida vaļā. Jau sāka likties, ka nemaz

vairs nešķirsimies — gandrīz divus mēnešus tubrāļojāties. Nu, bet tagad vienreiz pietiek.

Ludmila arī strādā, tikai maz publicējas. Iespēju arī viņai nekādu lielo nav. Drīz jābūt viņas grāmatiņai “Dzejoļi par zālēm, zvēriem un putniem” (krieviski). Ļoti laba grāmata. Un ne jau par to vien, kas virsrakstā.

Tūlīt jābūt manai arī. “Zibens pareizrakstība”. Un jau jāsāk būvēt jaunu. Uz acumēra šķiet, ka jau ir. Bet kaut kā trūkst. Kā? Pats nezinu.

To, ko Jūs teicāt, es nez' vai tulkošu. Pašam kaut kas špāsīgs urdās pa iekšu. Bet no tulkošanas neizspruku vis. Jūsu valmierieši nofangoja mani kā tādu cālīti. Šukšīnam ir tāds ellīgs gabals — “Līdz trešajiem gaiļiem”. Uzrakstīts ar elegantu atbrīvotību un superkrieviski. Tulkojot grūtības pakāpe vēl lielāka, nekā Bulgakovu pārceļot. Es to lietiņu uzskatīju par neceļamu un ļoti riskantu, jo jādabū simtprocentīgs krieviskums krieviem pavisam neradnieciskā valodā. Bet valmierieši man bija sagatavojuši nekļūdīgu slazdu. Proti (es saviem vārdiem pārstāstu slazda konstrukciju) — mēs gribam “Gaiļus” uzvest, “Gaiļi”, atskaitot Jūs (t.i., manu personu) nevienam nav pa spalvai, vai nu Jūs (t.i., mana fersona), vai neviens. Vārdu sakot, man pie-saka šahu un man ir vai nu uzreiz jāceļ ķepiņas gaisā, vai jā-mēģina glābt šķietami neglābjamo. Es sasirdījos uz visu pasauli (uz sevi tajā skaitā), klupu “Gaiļiem” virsū, spalvas vien pajuka, un ziniet, izskatās, ka tā kā būtu. Kad dabūšu atpakaļ savu eksemplāru, es vai nu aizsūtīšu (pie maniem režīmiem visdrī-zāk, ka tā), vai aizvedīšu. Man gribas, lai Jūs izlasītu. Izdot atsevišķi to nevar. Gabals ir izteikti ķecerīgs, pirmkārt, un par mazu atsevišķai grāmatai. Jūs izlasīsiet un atsūtīsiet man atpakaļ. Var gadīties, ka pārtulko vēl kāds vēl kādu netulkotu Šukšīnu, tādā gadījumā mani “Gaiļi” jau ir uzskaitē un būs vajadzīgi. Jau iepriekš lūdzu visā manuskriptā “Zintinieka” vietā lasīt vienkārši “Gudrais”. Man šķita, ka vajadzētu kaut kādu arhais-kāku niansīti, bet izrādās, ka vārdu nekā niansēt nevajag.

Pagājušajā gadā bez “Meistara” man nobira veselas 6 grāmatas. Visas svešās mēlēs, viens suvenīrizdevums paralēli latviski un krieviski. Nez’ vai tāds sēņu gads manā mūžā atkārtosies. Visvairāk es baidījos no “Stilleben mit Schlange, Baum und Kind”. Bet izrādījās, ka par to varēja arī nebaidīties. Letiņiem kaunu es tomēr neesmu sataisījis. Friču kolēģiem pateicoties.

Māris Liepa man atsūtīja savu grāmatu. Man tāds maziņš nemieriņš bija. Baletniekiem visā vairumā dotais aiziet kājās un kustībā. Pilnīgi vaļsirdīgi runājot, es esmu ticies ar daudzām un daudziem, kam sadzīvei vai vispār ārpuskатуves dzīvei palicis tik maz intelekta, ka viņi, piedodiet, izklausās diezgan aptaurēti. Māris savā grāmatā izskatās kā tāds varens un laimīgs izņēmums. Man viņam to bail teikt, jo tad jāatzīstas savās bijušajās un nepamatotās aizdomiņās. Bet tas lai paliek uz manas sirdsapziņas un nemaitā gaisu.

Uldis Pūcītis taisa kaut ko pēc tā mana domraksta “Tās dieņas acīm”. Un man viņam jāpalīdz. Un es esmu 100%-īgs profāns. Un tad — valmierieši. Un es zinu, ka ar teātri ir tas pats, kas ar akaci. Iekšā tikt pavisam vienkārši, bet izķepuroties — pamēģini vien.

Visvisādi sveiciens no Ludmilas. Arī grāmatu sola. No manas puses — vēlreiz paldies par vēstuli. Bez kādiem komplimentiem — Jūs rakstāt nesievišķīgi gudras, bet ar meiteņa pirmreizīgumu svaigas un dzidras vēstules.

Jūsu Ojārs

P. S. Nupat atnesa “Gaiļu” manuskriptu. Ziniet, es tūlīt to došu pārrakstīt un tad Jums tiks viens eksemplārs pavisam.

Oj.

Veltai Tomai 1980. gada 10. septembrī

Rīgā, 10. septembrī.

Mīļo Veltiņ! Saskrieties neiznāca. Dziesmu svētkus es arī dzirdēju tikai pa TV. Radiņi aplasīja biļetes. Un man vienmēr kauns kaut ko lūgt priekš sevis. Saprotams, TV ir gāzmaska un caur to nekādu aromātu dabūt nevar, bet fantāzija pastāv. Turklāt pa videomagnetofonu es tos svētkus rullēju vismaz desmit reizes. Un gan jau mēs saredzēsimies.

Man Tev jāpavēsti kaut kas, ko citi (pašu par sevi saprotamu domādami) varbūt Tev pasaka, bet varbūt arī ne. Viss pārāk loģiski. To, ka Tevi un šeit iznākušo grāmatu ļoti mīļo, Tu zini. Bet grāmatām un katram dzejolim ir savi mūži un — kādi? — tas Tev ir jāzin. Un jābūt vismaz lepnai. Redzi, mums Latvijā ir 26 rajoni. Katrā no tiem sava avīze. Neskaitot kādu pāris desmitu atsevišķu pilsētu un uzņēmumu lapiņu. Sirsnīgas neatsvešināšanās veidā ir iegājies individuāli un kolektīvi caur avīzi apsveikt kāzās, jubilejās un izteikt dvēselisku klātbūtni cilvēku bērēs. Tradīcija ir arī tā, ka piedalīšanās izsakās caur tautas dziesmu vai šodienas dzeju. Visbiežāk tas ir krietni un smalki, gadās arī prasti, bet godīgi un ar tīru sirdi tas ir vienmēr. Atskaitot tās rajonu avīzes, kuras man nāk (Rīgas un Alūksnes), bija vajadzība parakņāties arī pa citu (puse Latvijas) komplektiem. Ar lielu gandarījumu un lepnumu, Veltiņ, es redzēju, ka Tava dzeja, tā tad Tu pati esi paņemta līdz visiem sirds dziļumiem. Ja vismaz reizi mēnesī ar Taviem vārdiem svēta mīlestību, ja vismaz reizi mēnesī kādā no Latvijas stūrīšiem ar Taviem vārdiem aizvada pēdējā gaitā, tas, Veltiņ, nav maz, pat ar vislielākajiem lielumiem salīdzinot. Tu tiec ne vien laimīgajiem un skumstošajiem, Tu esi dvēseliski tiekoša ārkārtīgi daudziem. Ziemeļnieki nebūt nav uz publiskām demonstrācijām, bet dziļums ir. Un svētos brīžos viņi aizmirst noslēgtību. Šī atvēršanās pati ir reta un svēta. Pieņem manu visgodīgāko lepošanos ar

Tevi, tāpat kā no tiem tūkstošiem, kuri Tavu adresi nezin, nerakstīs Tev, un viens otrs aiz sirdsšķīsta bikluma nerakstītu Tev, arī adresi zinādams.

To es Tev nevarēju nepateikt. Sveicieni no Ludmilas. Viņai nupat ļoti labi rakstās.

Ojārs

Jānim Stradiņam 1980. gada 13. novembrī

Rīgā 1980. g. 13. novembrī

Cienijamo Jāni Stradiņ! Es ilgi stomījos pirms rakstīšanas. Jūs ārkārtīgi augstu vērtēdams, neparko negribēju, lai Jūs sāktu smieties par maniem teļa priekiem. Beigu beigās nolēmu, lai velns par stenderi, sacīšu vaļā visus augsto plauktu vārdus, kuri man jāpasaka, tātad segums tiem ir.

Es (Ludmila ne mazāk) no Jūsu grāmatas esmu stāvā sajūmā. Aiz daudziem iemesliem. Vispirms, kam var nepatikt gudra, cilvēcīga un kaismīga runāšana par lielām lietām un lieliem cilvēkiem. Tā ir priekšnoteikums cīņiņā par savu lielumu, pret savu sīcību un garantija kaut kādiem rezultātiem šinī ziņā. Jūsu grāmata iedarbojas dziļi un svētīgi. To es savām acīm redzēju pie man ik dienu redzamiem indivīdiem. Skaidrs, ka man glaimo poēmas [“Einšteiniāna” — J. S.] fragments tādā izdevumā. Un briesmīgi priecina Jūsu trāpīgā replika tiem, kas varbūt tiešām no mākslas un pasaules lietām ne velna nesaprot, bet vairāk gan publiski plātās ar šo nesaprašanu, kaut gan pēc manas mammas un citu mammu tikumības ābece par tādu lietu vajadzēja gauži kaunēties un steigšus mācīties, ko nemāk. Šinī gadījuma — mācīties saprast diezgan viegli saprotamas lietas. Bet ziniet — mani mazdruciņ pat satrauc pārsteidzoši labā Jūsu

epigrāfu atlase. Redziet, pieņemsim paradoksu, ka tādu vai citādu iemeslu dēļ Jūs būtu uzticējis epigrāfu atlasī man. Ziniet, kas iznāktu? Vai puse, vismaz daļa būtu tā pati! Autori — visi! Tāpēc, ka precīzāk nemaz nevar. Tā ir mūsu dzejas bāzes grupa, dzīvīgākais, kas mums ir. Vienīgi man nebūtu fantāzijas lidojuma, lai būtu tāds savā ziņā pārdrošs (jo labāk!) atradums kā Čaka dzejolis uz pēdējā vāka [fragments no A. Čaka dzejoļa “Baironam” — J. S.]. Grāmata ir lieliska visādā ziņā, bet dzejas tik precīzs izmantojums ar Čaka fināla noti dod grāmatai daudz papildplusu. Ja par lielisku un labi izdotu grāmatu mēs savas branžas žargonā sakām “te nu viss ir līdz pašām maliņām”, tad Jūsējā būtu “ar kaudzīti”.

Liels, liels paldies. Jūsu grāmatu esot atnesis kāds mazs rūķītis vai tamlīdzīgi. Man rūķīša nav, bet mans študente turpat vien garām braukā... Ar viņu arī aizsūtīšu savu grāmatiņu [“Zibens pareizrakstība” — J. S.], ar kuru, lai nu būtu, kā būtu, bet kurai dieviņš ir lēmis iznākt tieši tādā formātā kā Jūsējā.

Ar vislabākiem vēlējumiem no Ludmilas un savas puses

Jūsu Ojārs Vācietis

Viktoram Lagzdiņam 1980. gada 11. decembrī

11. decembrī 80. Pie ezera. Snieg.

Atjēdzaities jel, rakstniek! Bet, ja esmu nosebojies, tad, cieniņtie rakstnieka tuvie un piederīgie! un tālāk kā tekstā.

Voi Jūs bijait pie pilnas veselības un labi ēdis, kad izšķīraities uz to bailīgi strikto soli? Voi Jūs dzīvojait bez vienas mutīgas kaimiņietes un neviens Jums nav ne pušplēsta referāta bildis? Voi Jūs maz domājait uz savu tautu, kā arīdzan uz partijā sastāvošiem? Voi Jums vajadzēja, kad Brežņevs no Indijas vēl nemaz

mājup nav, list tajā Dubultu Sodomejā un Gomorejā? Voi tad Jūs nezina, ka no ķīnīzerpuses pār visām robežām šaušalīgs griperis nāk, ka Vorkutā čurājiens sasilst, pa gaisu būdams vēl, bet vīrusam hi-hi-hī, un tas to laimīgo izčurājāmieš tūlīt aiz cekula un taisnā ceļā uz morgu, ka Daugavpilē viens čangalis arī to gripera vīrusu tikai ar šmakolku varējis izdabūt ārā un tagad ēd zābaksmērus, lai šis nelien atpakaļ, ka... Voi Jūsiem nav zināms, ka visas tās publiskās mājas, kur ķīnīti rāda, papīru ķēza un ap smukiem sievišķiem gramstās, būs ciet kā ar tapu un karantiņš priekšā? Jūs sakaities šad tad pie sievas un bērniņiem braucot, bet Baumanis apakšas stāviem liks aizmūrēt logus, kas grib, lai lec vesels no augšas, bet arī vien tad, kad būs apēdis puskiļo ripu un izdzēris spainīti zāļu. Uz to lietu Dubultu šefs dikti šerps un maktīgi zorghē, lai pretgripereliksīrs katram ir iekšā mārciņu mārciņā. Es, rakstnieks, Jums pienestu šo to no apakšas letei, bet zinu, ka Baumaņa manšafte uz plintes šāvienu tuvumā nelaidīs vai pieprasīs pusi, bet kas tas ir puse, ja veselai miesai ir vajadzīgs vesels, bet rakstniekiem laikam vēl vairāk. [..] Un viena pusstopa dēļ jau nu vērte nav apakšā tuneli rakt, tad jāstiepj viss magaziņš. Un tas arī izčūkstēs kā uz karstas plītes, jo nezina pat ministri, cik ilgi jums būs tas karantiņš, labi ja līdz maija svētkiem, bet, ja nu līdz Jāņiem, tad galīga truba. Jo letiņu mēlē Jūs, cienītais, līdz Jāņiem citticībniekus neielauzīs, kur nu vēl līgot. Un kā Jūs tur viens pats tā maurosit par alu, alu un sieru, ja maz vairs būs palicis Baumanim, ko jums dot ēst?... [..]

Viscienīto rakstnieks vai viņa piederīgie, ja rakstnieks jau pļauts ir no gripera izkaptš kā dāsnis, bet aplamu dzinuļu pirts-lāvā dzīts zaļais stādiņš! Tie pārperši, kurus Jums stellēju, ir ieņemti naktē pie mēneša gaismas un tāpēc tā drusku uz juntu velk, un sirdsasins arī bij žēl (un pareizi ir), jo katrreiz būdamam iekš Preses nama, man kabatās sarodas pa dažam zīmulim un pat pa pildspalvai, vienreiz pat Parkers. Tie dzeiji ir domāti tautai un, par cik mums viss gluži vienots, tad pārējiem arī, un

nodrukāt vaidzētu fiksi, jo kundze uz Jaunogad noglūnējusi kažoku no tāda zvēra, ko jakuti kašā no ledus laukā, un tāds Rīgā vēl ne uz vienas te nēsot redzēts. Un es arī grasos iešaut tai veterānbodē, kur tādi zaļokšņi spieto, ka nevar ne noģist, kā tik šprauni zeļļi jau veterirāņos, bet iekšējā balss teic, ka ne jau vienīgi tas pie mums noticis un vēl var notikt. Un ekzemplārus es gribētu krietni, bet vairāk par 20 nez vai — kur grūdīsi..

Nu, papētīs avīzes, kur melna strīpa, vien drusku dreb sirde, kas būs, ja pats uzrausies uz savu familiju?

Oj.

Andrejam Irbem 1981. gada 23. februārī

Rīgā, 1981. gada 23. februārī

Cienīto Andrej Irbe!

[..] Jūsu grāmata, Andrej, tika manī iekšā. Un arī tajos, kam rādīju. Ja tā pie mums ietu plašāk, garantēju to pašu. [..] Jūs acīmredzot ne sevišķi mīlat nevajadzīgu publiskumu, jo Jūsu zemā sāpju sliekšņa dēļ līdz kaklam pietiek tā publiskuma, no kura nekādi nevar izbēgt. Ar mani ir kaut kas līdzīgs. Kam sāpju sliekšnis augsts, tiem miljons sāpju un sāpīšu netiek klāt — nevar to augsto sliekšni pārkāpt. Pie mums tiek turpat visas. Dzīvot katrā ziņā ar kļūst briesmīgāk, toties no dzīves tiek nesalīdzināmi vairāk nekā augstsliekšņainiem. Izturēt vajag ellīgi, bet kaut kas no tā ellīgi daudzā pāriet dzejā un tiek arī kādam citam. Un tas jau ir tas, kam kāda nozīme. Otrs. Ja arī Jūs kaut kādā mērā (no tā nevar izvairīties ne mirstīgie, ne nemirstīgie) skāris aizūdens būšanu oksīds, tad, ticiet man, dvēseliski tas nav tikpat kā jūtams. Un galvenajā — nemaz. Caurcauri letiņš. Ja es arī jau nezinātu Jūsu iepriekšrakstīto un

man anonīmi nolasītu dzejoli, vienalga kuru, no “Bez gulbjiem”, prasītu — no kādas tautas rakstītājs nāk? simtprocentīgi, ka es nekļūdītos. [...] Bet Jūs taču saprotat, Andrej, ka tauta ir šeit, tās zeme ir šeit, tautas un zemes likteņi izšķiras šeit. Sākot no sīkumiem un beidzot ar mūžseno — kā skaitliski mazai tautai ne tikai neizšķīst, ne tikai izdzīvot, bet dzīvot skaitlisku mamutu vidū — arī tas mūžīgais (kopš cilšu laikiem pastāvošais) hamletiskums izšķiras nekur citur kā šeit. Ir vien laimīgs “bet”. Masas ziņā pastāvējušas un pastāvēs tautas — milži un tautas — punduri. Gara, dvēseliskā, ētiskā ziņā milži un punduri ir līdztiesīgi. Tikai pastāvēt uz līdztiesību pundurim vajag nepārtraukti. [...] Tautas dzīvošanai ir vajadzīgs viss viņas fiziskais un garīgais potenciāls. Ja iznācis, ka fiziski esam izmētājušies pa pasauli, zināmā mērā mētājamies arī pa Savienību, tad garīgā kopība un vajadzība pēc tās kļūst dominante pār visu pārējo. [...]

Vēlreiz paldies, Andrej, par grāmatu, par sevis gabaliņa uzticēšanu. [...]

Lai Jums sīvi dzīvojas un viegli rakstās. “Von grossen Schmerzen...”

Jūsu Ojārs Vācietis

Viktoram Lagzdiņam 1981. gada 20. maijā

Rīgā, 20. V 81.

Viktor, lūdzu, ņem mani pavisam nopietni. Izslēdz papīra starpniecību un mašīnrakstu (mana “Optima” ir kalpojusi piecas reizes pāri garantijai, bet tikpatreiz padarījusi vairāk, nekā mašīnām vispār pienākas).

Paldies par publikāciju. Kā Tu zināji un kā Tu trāpīji tieši laikā un vietā? Laikam jau viena asinsgrupa nosaka cilvēka

piebilstību. Un ne asinsgrupa. Tu esi stipri lielāks Cilvēks, nekā atklājies. Tas ir labāk, svētāk, nekā tas izdodas man. Toreiz, kad Tu pilnīgi automātiski nostājies man blakus (tā bija dumja situācija, kad viens, no iekšienes izdobts, bet bites tā arī iekš sevis nesamangojis, b. Rūja), bija un paliek godīguma iespēja. Tu ar vienu savu kustību aizstāvēji kucēnu, kuram ne tikai nelietības iespējas, bet nekas uz to pusi nevarēja nākt galvā. Es to apjēdzu tikai pēc tam.

Šoreiz tāpat — nav nozīmes dzejolim, ir nozīme publicēšanas faktam. Un tieši šoreiz (kārtējoreiz) smagā artilērija izmēģināja uz mana poligona savas iespējas. Un šoreiz atkal neko nevarēja. Tikai varēja pietrūkt tā milimetra (kura vajadzību Tu, protams, nezināji), kurš izslēgtu mani vispār. Nevar sacīt, ka man vairs nemaz nebija spēka (no ņēmējiem neesmu), bet tik daudz visa kā padarāmā, ka spēki ir aprēķināti līdz pašam pēdējam. Šinī vienīgajā teikumā es Tev meloju, jo ir ierastā cerība, — kad saka “nav”, vēl “ir”. Ar ko tad to “nav” pasacītu?

Neņem ļaunā, bet savus mīļos es varu piesaukt tikai, kad vai nu garīgas, vai miesīgas briesmas ir garām. Briesmās nav laika saukt. Jāizlieto iespējamais un neiespējamais, nepaliek — ar ko saukt.

Oj.

Velgai Krilei 1981. gada 23. jūlijā

Rīgā. 23. jūlijā 81.

Miļo Velg! Es biju nozvērējies līdz rudenim nevienam neko nesacīt, bet pēc Tavas vēstules nevar. Tu esi atplaucis un saplaucis tā, kā vajag. Kā viss šajā vasarā. Un tiek man arī. Miļošanas apliecinājumi var būt visādi, bet man tāds visādīgums

ir liegts no dabas — kļūst pelēki, ja Tev neiet no rokas, un spalgi krāsaini, kā bērniībā pēc peldēšanās, ja Tev ir labi.

No atzītības Tev neizbēgt, bet Tu esi gudra un pati zini, ko darīt. Šis te padarīšanas pārākā pakāpe ir slava, pret kuru arī Tu stāvi, kā mīļam Velgam pienākas. Var uz to uzrauties kā uz āķi, netikt nost un nobeigties, bet viss, ko Tu dari, ir tik tīrs darbs, ka Tevi āķi neķers. Es par Tevi rakstīšu gandrīz vai slavas dziesmu (pāķu izpratnē), bet tā būs visnopietnākā rakstīšana par nopietno. Negudro tam visam vieglus un nenopietnus komentārus. Runa par visa tikumiskā galīgu atdevi mākslā vienas Velgas personā. Pasaulē to ir darījuši daudzi, to es zinu no trešām rokām, bet ar savām acīm redzu un iekšām sajūtu pirmoreiz. Senču kanonos ir sacīts, ka citādi nemaz nevar būt, bet retais tiek pie tās saprašanas un, jo vairāk, darīšanas īstenībā.

Par to biedreni, kas Tev uzmetās par medicīnisko dēli, bet bija parastā, nerunāsim. Tādas vienmēr uzmetas uz neaizsargātām vietām. Tev to (tāpat kā man) ir vairāk, nekā vajag. Mani it kā liek mierā. Vai nu atradusi citu upuri, vai nogurusi, vai uzkrāj spēkus kādā spēcinošā iestādē, vai iekritusi krimināli. Nekas nav izslēgts. Biksēs un brunčos tērpti, tādi radījumi pa pasauli ir vazājušies kopš tās tapšanas. Velg, tur mūsu asinskatgorijas nelīdz. Žēlums (kurš mūsu tipa cilvēkiem ir asinīs un globāls) šinī gadījumā ir sevis un sava darītā apvemšana. Bet uz to tiesības ir tikai katram pašam.

Ceļu ciemos Tu aprakstīji tā, ka tas jau būtu braukts. Augustā mēs ar Ludmilu (kura Tevi stipri mīļo) būsim pie Tevis. Nezinu, kādā veidā, bet noteikti.

Ojārs

Jānim Peteram 1981. gada 10. augustā

10. VIII 81.

Janci! Cilvēcīgā tempā lasot, te ir akurāt 15 minūtes, bet, ja es palikšu uzticīgs saviem netikumiem un sāksu bērt, tad nu nekādu 15 minūšu nav, tā ka Tu, drošs paliek drošs, paņem līdzī koku vai citu sitamo.

Kārtību skatīsimies uz vietas, paglūnot, ko pārējie darīs.

Šis ir mans vienīgais eksemplārs, no tā es arī gribu lasīt, tāpēc paņem, lūdzu, pie sevis. Man paliek tikai saraksts un tas neko nedod. Varētu arī no galvas, bet bail.

Tātad, Skulptūru dārzā, 19. augustā, plkst. 14.00. Ja jau atkal neesmu kaut ko saputrojis. Ja esmu, tad Tev vēl ir laiks mani brīdināt. Būšu minūtes 10 pirms, man taču tikai pār tiltu jāpāršļūc.

Pārraide tokš ir melbalta, tāpēc pret šēzi nevarētu būt pretenziju, gluži sporta biksēs jau nu es neieradīšos.

Vēlreiz paldies jums visiem par siltību jūsu rezidencē un glauno nobraucienu gar jūru. No manis un no manas raganas.

Ojārs

Jānim Peteram 1981. gada 13. septembrī

13. IX 81.

Nesalīdzināmo (ņesravņennij) Vedējtēv! Pagodinos ziņot Tev, ka saņemts poļu avīzes "Literatura" 35. numurs, kur Ziedoņa, Čaklā un manā kompānijā ir, Jercega Litviniuka atdzejoti, divi Tavi dzejoļi — "... tak, jesli to twoj dom rodzinny.."

un "A rebours". Pa 2 dzejoļi ir no katra, un kopā sanāk glīša lappuse. Honorāru saņemsi no "Solidaritātes".

Sveicini Vedējmāti un Vedējdelu!

Paslepen brīdinu Tevi un Tavu, ka 26. IX jūs ielūgs uz pavisam nelielu dropi. Pašaurā lokā. Es jau nu būtu septītās debesīs, ja jūs nāktu. Izviršana notiks pie manis bez kādas pompas un smokingiem.

Ojārs

Velgai Krilei 1981. gada 27. septembrī

27. septembrī

Tā arī tas riebeklis, kuru Tu raksti ar lielo burtu, čabināsies, lai mēs ar Tevi nekad aci pret aci nesačupotos... Par varas makti!

Var jau būt, ka tam astrālajam simbolam ir taisnība, jo nekāda reāla būšana nevar līdzināties ar p a s t ā v ī g u garīgu klātbūtni. Un to, dritvaikociņ, mums atņemt nevar. Ne sliktā, ne labā laikā. Tu nevari nokrist no savas kondīcijas, kā arī pati nejostos — asinsgrupa ir asinsgrupa.

Man ir sanācis tik daudz visādu riebīgu sīkumu, tik daudz sīku cērmju, ka nav laika debesīs paskatīties. Palaikam uznāk pat siekalainas domāšanas — vai nevajadzētu taisīt starpbrīdi. Tas viss ir galīgs — čušs! Viens pārgurums prasa nākošo, bet, godīgi sakot, pārgurums nemaz nepastāv — ir tikai — nemācēšana vienu aktivitāti kompensēt ar citādu. Pavisam citādu. No "anti", bet citus nervu centrus ņemošu. Man tādas iespējas ir — vai nu Cvetajevas un ukraiņa Drača atdzejošana, vai nu ārzemju letiņa Linarda Tauna izlases sakārtošana un ievada rakstīšana, bet neder ne pirmais, ne trešais. Pastāv kaut kāds ceturtais, ko es vēl neapjēdzu... Ar to pašu arī beigsim pīkstēt.

Rīgā ir tāds bezsalnu beztraucēts rudens, kādu nav gadījis redzēt. Katrs koks, katra puķe un katrs dzīvs dara, kā daba likusi. Uz visu pārējo, ieskaitot divkājainos, nošķaudījušamies. Drusciņ pat bail. Un nevar saprast — no kā?

“Liesmas” fotogrāfijā kaut kas ir, tikai es uz to nolūkojos ar diezgan lielām šausmām. No vienas puses — tā tas ir! No otras — neķītra koķetērija pašam ar sevi, mauciskums, pareizāk sakot — vai tad es negribēju būt smukāks — utt. ... Un turpat blakus dzejoļi, kas apliecina — ne velna un vispavisam smukāks šis būt negrib, jo negrib aiztikt termiņus, kādā kam nosprāgt. Un tomēr vārda brālis tajā bildē ir kaut kam nopietnam uztrāpījis...

Par manu šad tad klusēšanu Tu neuztraucies — mēs nemaz neesam tik pilnveidoti, ka ikvienā momentā atbilstu sinhronam.

Sveicini sevi no Ludmilas. Māsiņu — no abiem diviem. Kas attiecas uz mājlopu, tad es visnotaļ esmu Velgas pretpusē — Antrai ir taisnība.

Ojārs

Viktoram Lagzdiņam 1981. gada 24. decembrī

Min herc! (Kā sacīj tas špicbuk Menšikoff pie Liel Pīter, kad bi savariš kārtējs sūc un pār taukš no govdsdarstvennij kāš iekš sav ķessel inkassieren darīš). Jūs Brief dar man gar Frülingsveidig und uz jaun sveršēņij pacilājoš. Tie perš bi mēslik, bet kas but par lauk dziv bes ša dārglet? [..]

To pedej .. numer ir tik garšik, ka es pazemik kategorisk luc Jus und Kaļita laist in der Welt vēl vēn — dreizichste (13) Heft. Potomū, što dreizich ist mein Glückzahl. Kā Jūs richtig zamēķil — es pēdzim punktig uz šito skaitel, jo bi uz usskait un bi penākūš man rind uz lelak dzīvokel. Iekš 13 Jahre es bi

am erstenmal warme samogonka kušaķ und dabu pa dups. Iekš zweimal 13 es jau i popular ziliķ un sikak pazīstināš ar sav miļ pilset — vmesķe ar 3 vec korifej Ziemssvētk svin iekš Pupolstrasse, ar ko manto milzik autoritēt un cienīšen iekš korifej ac. Tik grandiosso, ka bišķ pecak pac tiek celc iekš “Nautas dzejdarkārt”. Dreizichmal siev ir rakstiš bumag, ka viņ nau man siev. Viš gan rakstīj: “tā smerdeļsiev”. Dreizigmal mēn, nu jau iekš diev mier sprāguš, latgalsāber ir soliš pa man Fasad. Lelakotes platonisk un pa drāt. Aber, kad drāt nau biš, tad nau biš arī to senžid filosofešan... 13 X mān ir gribēš von Schriftstellerhunta ausführen, bet nau zināš — uz kur vēt? Es zin, uz kūr vēt führen, mān lasitāš tur sūt kater miļ dieniņ, bet es nau leciks, lai sacit priekš Lukskunk, Jansonkunk un Priežkunk. Pāš zin, pāš kater dien tais Spazier uz to sūtamviet. 13-mal es ir gribēš sev taisit par Cilek (ar lēl Buchstab), aber ar maķerial ir knapp, und iekš bazar lēk gāl nau. “Ku sim!” kā man sosēd sak, kad iztais sav vannistab par Aquarium un mān dzīvokel par Finland ar vis viš ezar. Sav istikšen ir ar priekš cilek ar māz Buchstab, ja tam ir šaušalik Talent. Un Talent man i tik šaušalik, ka lelakdāl palek ārpus man ād. Značit, to 13-tē.. Heft varet but faršet vēnig ar mān perš. Es to ir pillik pelliš. Priekš pār Monaten mein Sohn sein Kopf iekš pagrīdveid i pārkristiš par ģimenkopf, par ko es ar māz Agitation un lēl Patag uzspēd šo uz “Lustigmeitdziv” gād kvīt imeķ. Ja Jums pār metien ir pār 1 eks., tad skaidrs — no kūr pus uragan pūš.

Laim iekš jaungad Jums — tas Nummer neiet caur. Pirms pār Minuten es izjēm no počtkas vēn počtkārt, uz kūr ir plik bāb un kaudz dārzen priekš rassol. Aber uz otar pūs ar meln uz balt “Dauc laimez!”. Es zin, tas svoloč drīzak man šķiņķet kād ād slimib..., bet šķiņķet zilon uz ilken vešš nekar, un — to laim ir šoreiz man velets. Otar laims nau, kā — viss vien pīps. Značit, es vēl Jums, ja ved uz kāršen, tad švak (mūsfabrik) striķ, ja lēl naud, tad — papīr.[..]

Oj.

Viktor! Ja abus izbrāķē, tad būs jādod citi. Pagājušajā (it kā Jaunais būtu jau atnācis!) gadā Tu pārpildīji plānu attiecībā uz mani, tāpēc protos un sūtu tikai divus. Citiem es tos nedošu. Vienreiz tā gadījās, bet tā arī bija pirmā un pēdējā reize. Neapzināti. Palaikam es tā rīkojos tiši, teiksim par dziedošo zirgu bija "Zilītē" un "Litmākslā". Pareizi vien bija, pat no Kanādas rakstīja. Caur "Zilīti" es pie tādas auditorijas nebūtu ticis.

Bez jokiem — 12. (īpaši) numura priekšā ne tikai cepuri, bet arī skalpu nost. Ludmila domā tāpat un, tāpat kā es, — sveicina Jaunajā gadā. Tevi un Tavējos.

Sūtu uz mājām, jo pa svētkiem pastā ir viena trako māja.

[..] — šogad es esmu pamatīgi apblusojies: bez visa kā cita (jau otro Šukšina garo stāstu un visādu dzejdaru celšanu letiņu mēlē), ja ne šodien, tad rīt pabeigšu 33. dzejoļu burtnīcu. Tādas dizentērijas man vēl nav bijis. Un — kur lai liek. Jurciņam, mani ieraugot, vai krītamā kaite klāt.

Vēlreiz visu to gaišāko Tev un Tavai pamilijai!

Ojārs

Monikai Zariņai 1982. gada 14. janvārī

Rīgā. 1982. gada 14. janvārī

Miļā Monika, tā nu iznāca, ka Jaunajā gadā ielēcu vai nu kā ķengurs, vai iešļūcu kā leduslācis, bet, aci nepamirkšķinājis, jau biju tajā iekšā un stulbi blenzu — ar ko mani apsveic? Izrādījās, ar pavisam Jaunu gadu... Liela brīnuma iekš tās aptaurētības nav — neskaitot visu pārējo, dzejoļos vien pa gadu piešvīkotas 34 burtnīcas... Tagad skatīsimies — vai tie ir dzejoļi,

vai nav? Labi, ja nebūtu, citādi pāris mežu jāizcērt papīram priekš manis viena paša!

Paldies par Linarda Tauna fotogrāfiju. Tā man bija nezināma. Krājums sastādīts ir. Nedēļas laikā nododu izdevniecībai. Ievada vietā es lieku "Versiju par Taunu" — fantāziju par viņa motīviem, variācijas par viņa tēmām.

Nākošmēnes jāiznāk "Si minoram". Kā iznāks, tā es Tev sūtīšu. Uz karstām pēdām.

Vai Tu neesi ieputināta? Radio ziņo par visādiem dabas untumiem, arī par sniegpuiteņiem Tavā salā, bet nav zināms, vai Tavu salas galu tās dabas ēvergēlības ķer. Man pie Māras diķa ir kaut kas pretējs. Aiz loga mežābelē barojas pa ziemu palikušais pelēkais strazds (mežene pilna ar ābolu ķekariem, viņam tur pietiks līdz pavasarim, lai kāds lausks nespertu). Bet pašā Māras diķī uz ziemošanu (pirmoreiz, to atzīst visi šejienes aborigeni) palicis kāds pusotrs simts (150) meža pīļu. Tas jau ir problemātiskāk — ne pie tik lielas ģimenes, ne pie paša fakta es vēl pierast nevaru.

Ko Tu dari? Un — kā Tev darās? Kopš aizbrauci, man nav nekādu ziņu. Ko Tu no mūsmāju izdevumiem saņem? Prasu tāpēc, lai zinātu, par ko vari būt informēta.

Miļš Jaungada sveiciens no Ludmilas. Tā raksta pati, atdzejo Ziedoņa "Poēmu par pienu" un drusciņ Čaku (ko skaitīja par nepieciešamu).

Visu miļu, Monika!

Tavs Ojārs

P.S. Paldies par atdzejojumiem "Amberland".

Vijai Kaņepei 1982. gada 21. janvārī

21. janvārī 82.

Vij! Vispirms — ar Jauno, kaut gan diezcik jauns tas vairs neir! Bet varot visu janvāri. Tas laikam lemts priekš slaištiem, kāds nu es tomēr esmu visā savā sociālistiskajā reālismā, sociālistiskajā nereālismā vai nesociālistiskā reālismā. Velns viņus rāvis (kaut gan, man domāt, tas jau ir izdarīts)!

Ljuda, kas ir tā pati ZARAZArova, Tevi ir informējusi tikpat pavisā, cik pavisā es informierēju viņu, un — cik miglaina, bet uzbāzīga man tā iecerideja mālējās tobrīd. Tagad es Tev to izklāstināšu cementīgi, aiz tā iemesla, ka vienlaicīgi divās dvēselēs uzskūlušamies, visticamāk, ir kaut kas lapss. Ko Ljuda apsaucēja par komentāriem, tas ir tas, par ko Tu runā, ko punktiērēju un jau pa druskai daru es. Proti, tiem barana gabbaliem cauri ir jāizsprauž moderni, bārdainam metālkalējam speciāli pasūtīts šodienas iesms, un tad šašliks sanāks. Tu runā par 3 uzrakstījumiem katras nodaļas priekšā. Arī tā var būt. Bet Tu piebilsti arī par iespējamiem iestarpinājumiem. Es no to piebilšanu lec uz augšpus, jo jau to daru un iznāk šaušalīgi ciešami. Man domāt, darīs tā — uzrakstīs priekšāi tādu kā šodienas dvašas ievilcienu un pakaļai — šodienīgu dvašas izpūtienu (fui! — Tu teiksi, bet reālisms paliek reālistis). Pa vidam? Man iestarpinājumi prasās vai pēc katra otrā savārstījuma. Iestarpinājumi — visi pēc laika sahronometrēti sinhronā ar iepūtienu un izpūtienu, bet pēc stila — katrs savādāks: te man vajag kaut ko nopietnu teikt — kāpēc mans paredzējums, apstiprinājums, noliegums ir laika gaitā piepildījies un kādā mērā, vai nošauts buks un — cik liels, te man vajag mūsdienu žargonā apskaidrot toreizējā tāda veida prātošanas cēloņus, te man atkal ievajagas oponēt pašam sev, te man atkal vajag pilnā rīklē izsmieties un izironizēties par savu naivumu un stulbumu, te man nākas slaidi pašparodēt, t.i., it kā šodien turpināt toreiz rakstīto,

caur parodiju, cik aptaurēti būtu sanācis, ja visu būtu pateicis līdz galam toreiz. Utt., utt. Tas dod, kā jau Tu sacīji, kņižkas kompozicionālu un citādu kopāsaskrūvētību, bet, galvenais, dod bībelei lielu stilistisku un citādu telpiskumu, mazdrusciņ atvieglojot arī lasītāja gremošanas sistēmu (atskaitot Laganovski, tas vairs negremo, bet atviegloties arī nevar, visi purgeni par švakiem, viss rītais paliek iekšā un pārstrādājas žultī, kā labā čan-gaļu kandžas aparātā). Ja Tev šitamais pielec, tad jele saki to maģisko vārdiņu “jā”, un es Tevi sapratīšu visā pie mana sek-luma iespējamā dziļumā. Ja nevar man, pasaki ZARAZArovai. Viņa nenojaukās, ko tas “jā” nozīmē, bet es gan. Grāmatas mansskrapsts tādā gadījumā var būt Tev uz galda ap 10. febrāli. Ne vēlāk.

Kas attiecas uz to fruktu no Tartu, tad tas ir gaišs fruits, tikai cēlies no inkvizitoriem (tūlīt es paskaitīšu, cik stundas aiz-ņēma tiešais, nepārtrauktais magnetofona ieraksts) — 2 dienās, attiecīgi — $8+5=13$ stundas! “Vopļi” (kam intervija domāta) atvēlējusi tam sadistam 40—50 lpp. mašīnrakstā... Tad arī iznāca, ka mēs aplūkojām jautājumus — sākot ar to, cik sapu-vušiem āboliem jābūt, lai tie vislabāk stimulētu septiņpēdu trohaju, līdz saistībai starp brīvo pantu un Romas pāvesta gara-stāvokli. Eksemplāru viņš atsūtīs, tiklīdz tā mūsu blēšana būs attīrīta, sagraizīta, samontēta un uz papīra pārdauzīta. Tad arī redzēsīm — cik, ko un — vai vispār vajag ņemt. To lems Tu. Es ne. Es nav objektīfs. Es ir de Bīls šamā jautājumā.

Ojārs

Nav tas dzejnieks

15. fevraļā 1982. g.

Dorogoi Tovar i Šči! Pozdravļāju s nastupājušcei poseu-
noi &-i-jei, k kotoroi mī ņe sousem gotovi, no tvjordo obeščājem
vsjo sġelaķ ko dņū našeī slaunoi Konsķitūcii. Togdā i navoz
ņemnošķo podmġorzņet, mī jevo lobzikom raspīlim na akurat-
nġe kirpīčiki, i každoje zerno v zemļu poloķim so strogo naučnoi
porcġeī gaunā. Po našim podščotam eta novinka dast hozġaistvu
takuju čudoviščnuju prībiļ, ņto goda dva-tri rajjonnoje ruko-
vodstvo ņe poimġot, ņto s nāmi ġelaķ — poslaķ na VDNH,
otdaķ pod sūd, iļi poslaķ ješčo kudā-ņibuġ? Mī eķim vrēmeņem
buġem inķensiuno povišač svoi obščġj ūroven: molodoje poko-
ļēņġe v kafē “Veiņš”, staršeje — časkīčno v mestnoi čainoi,
no boļšeī časkġju — v ġekoraķiunih nasaķġēņġjah vokrug praulē-
ņġja. Vsjo prodūmano do meločeī, na obščem sobrāņġġi priņato
eġġnoglasi no stoja.

Posilāju tvorčestvo odnovo iz naših molodih mehanġzātorof,
kotoroje on sotvoril vmesto obġasņġķeļnoi zapiski — počemū
3 dņā ņe vozil moloko na kombinat, a na četvġortġj viļil vsġū
cisternu v sovhoznġj prud, v rezultāķe čevo ves karp podoh
raņše vrēmeņġ, k tomū že pričiņon boļšoi uščerb načaļstvu i
brakonġeram, komū etot karp prednaznačalsġā. Tvorēņġe v kā-
čestve obġasņġķeļnoi ņe goġġitsġā, vot, mī i rešġli — počemū ņe
napečātaķ v vašem šurnale? I vam poļza — novoje darovāņġ-
je — i nam vġgoda — ot ņenuņnoi bumaġenciġġi osvoboġdā-
jemsġā — i, kto znajet, možbiķ v etom tuņejadce vnutri nasto-
jaščāja Mirdza Kempe siġit? Iļi — Kempis? Toļko on, ġad,
pod pġānuju lavočku ih na voļu ņe puskājet. Gonorar pereči-
ļaiķe nam, poiġot v summu štrafa za ispogāņennoje moloko i
zagublennġj karp. Carstvo jemū ņebesnoje!

Oj.

Jānim Škaparam 1982. gada 3. maijā

Rīgā 3. maijā 82.

Janci, sanāksmes laikā es būšu projām, bet galveno sakāmo (ar ko, manuprāt, jāsāk) Tu jau esi pasacījis. Visas mūsu nelai-
mes šinī ziņā ir — runāt no sākuma par visu, aptvert neaptve-
ramo, un nekas neiznāk. Šaut ar šauteni bez tēmekļa. No šķūnīša
pļavā trāpām, bet no pļavas šķūnītī nemaz. Ja es pareizi saprotu,
tad kopsanākšana izpaudīsies ne tikai koprunāšanā, bet arī avīzē.
Kozmu Prutkovu nevajag, bet knibināties arī nav jēgas. Es tikai
domāju, ka man efektīvāk būtu, ja tā ir “Cīņa”, bet, ja Tu gribi,
tad taču zini, kam pieder manas simpātijas vispirms. Tēzes ir
tādas: anšlāgs “Rīga — zaļa pilsēta”. Muldēšana. Rīgas zaļumu
katru gadu kļūst mazāk par 20%. Neskatoties uz tik tīkamu
acij bērneļu iešanu ar kociņu rokā. Stādīšanas tikumība un lau-
šanas barbarisms. Tautu draudzība ir supersvarīga lieta, bet mēs
būsim spiesti vienam otram biedram atgādināt, ka šeit [nav] ne
džungļi, ne arī kolonija. Pēc tam man gribētos ar vienu rāvienu
(praktiski uz to tikai pablenzīs, ne vairāk) paskatīties — cik
ideālā stāvoklī ir likums “tu atbildi” un “tu dari”. Attiecības ir
ārpus kritērijiem. Cik cerīgi stāv vāzē, Tu zini, bet viņu laušanu
propagandē TV un Latvijas radio. Vandālisma everesti jau ir
pagājuši, bet lauž gan, un ilgi šitais vandālisms iekšās tupēs.
Un vēl viena dikti svarīga lieta — vai b. Voss, devīgi attaisidams
durvis intūristiem, ir padomājis ne vien par viņu labklājību?
Kaut vai elementāru. Pats galvenais — par mums pašiem. Dikti
sapucējušies un labi apgādājušies, mēs kļūstam mašīnvergi un
zaudējam tikumību.

Visu nevar pateikt, Janci.

Ojārs

Valentīnai Seipulniecei-Dukānei 1982. gada 19. maijā

Rīgā. 19. maijā 82.

Miļā Valentīna, nesirdies, ka rakstu uz mašīnas, taču ar to pašu dzīvo roku, kādu Tu kopš Gaujienas zini un kura citāda kļūt negrib un nevar. Toreiz es nemācēju, tagad kaut cik, un man Tev jāsaka pavisam godīgi, ka Tava atnākšana uz Gaujienu bija kaut kas ārkārtīgi gaišs ne tikai man, bet visiem. Jo Tevi mīlēja visi. Varbūt “mīlēja” ir par maz. Iznāca tā, ka Tev uzticējās pirmajā mirklī un — līdz galam, nepārsūdzami, un āmen. Es daudzkārt un aplam sarežģīti domāju par to, bet viss ir vienkārši — Tu atnāci sava pie saviem, bez viena “bet”, tāda neapstrīdama gaišuma pilna, ka, Tu nesmejies, mūsu zeļļu kazarmā kaut kas faktiski izmainījās. Gunārs to pamanīja aiz sava zinātnieciskā pedantisma (jāappēta viss, kas šodien nav tā, kā bija vakar), es to jutu no pārsteidzošās klimata maiņas mūsu stadulā (tā kopmītņi sauca) — pat vislielākie mopši nez kā priekšā vismaz ārēji centās izlikties mazāk mopsiski. Dieviņš laikam nav mazais bērns, ja zināja, ka Gaujienā (tieši) tad (tieši) jānāk tieši Tev. Atbilde uz Tavu lieliskumu bija pilnīga. Tokš diez' vai Tu to juti, jo nebiji braukusi ne pēc kāda sevis aplicinājuma vai atlīdzinājuma par sevi. Īstam krietnumam tas pat nevar nākt prātā. Un Kaču Tu liec mierā — lai kāda veca grabaža Tu arī nekļūtu, miļā Valentīna, ne es rāpšos no staba, ne Tevi laidīšu lejā no Tava elegantā, augstā, skaistā un raganiskā gremdes lēciena. Tas paliek. Tāpēc, ka tas — ir!

Ne vienreiz vien dzīvē man ir nācies to Tavu Gaujienā parādīšanās gaišumu piesaukt, kad uzgāžas pavisam negaidīta tumsa. Un patiešām tīrs ir Tavs “nesaki man neko”. Dažureiz visi paldiesi ir vairāk nekā nožēlojami. Ir taču kaut kāds klusuma svētums.

Visu mīļu Tev. Un es Tev esmu, ja arī par to lieku reizi neatgādinu.

Ojārs

P. S. Vēstule ilgi bija nogulējusi RS-ā. Mājas adrese man ir tāda: 226004 L. Altonavas 19-3

Jānim Peteram 1982. gada 16. novembrī

16. XI 82.

Glubokouvažēmij Janczī (kuru Mao, iespējams, arī pārpeldēja, bet man nez' vai būs pa spēkam)!

Te ir akurāt 20 perši. To pietiek ne tikai Tavam "Avotam", bet kārtīgam mūsu melioratoru nevietā izrakātam novadgrāvim. Tāpēc esi tik mīļš un, pirms rādi b. Apalītim (ir tāds Ē. Vilka varons), atkārnī nost, ko nu var. Bed-d, lūdzu, nemet prom. Man, kā ikvienam laurejādītam, nav laika — kad un naudas — par ko pārrakstīt. Un dažs lapss no šejienes opusiem ir vienīgamā ekzemplārā. Vispārnedrīgos dod vispār man atpakaļā. Daži (kādi 5—6) no iesniegtajiem radījumiem ir bijuši driķķēti, bet lai tas Tev nav par traucekli, jo Tu zini, ka es, lasot savus dzejoļus, izkropļoju tos līdz nepazīšanai. Atklautosies pats grimstu dziļās šaubās — ir mani dzejoļi vai nav, un kāds lops tos lasa?

Par ieraksta laiku es zvanīšu Tev, jebšu Tu piegriez man. Pagaidu informācija man ir tāda: RS, Mirdzsisas Ķempisas kabinets, 1982-rā, ja nemaldos, gada 19. novembris.

Visu gaišu Tavai daudzgalvainajai ģimenei!

Ojārs

PS (tā nav rupjība, bet kaut kas tāds, ko jālieto visās smalkās sabiedrībās, kādas Tu esi). Par Tavu rakstījumu "PJ" no

vecākiem saņēmu vēstuli tik šaušalīgi augstos toņos, ka, mājiniekiem nerādīdams, steidzīgi piezvanīju uz turieni un maigi apjautājos, kā klājas.

Ojārs

Jānim

Tev ir Tavs tārps.

Un tas naktī spīd.

Tev ir Tavs darbs.

Un tas muskuļos krīt.

Tev ir Tavs dēls.

Un Tev tālāk būt.

Tev ir Tavs zvēliens.

To vienmēr jūt.

Tev ir Tava dažādība.

Zils. Zaļš. Un melns.

Tev ir Tavas bažas.

Ka reiz Tu melosi.

Tev ir Tavs zārds.

Kurā spēku mest.

Tev ir Tavs vārds.

Un Tu viņu nes.

Lai nenokrīt zemē

uz pasaules.

Jančuk,

Ļuda arī brīnījās — kas par jokiem — ja vajag vēstuli, tad tādu arī raksta, ja dzejoli, tad dzejoli. Zemtekstus nemeklē, vienkārši domāju par Tevi pozitīvā sakarībā, un te nu ir tas, kas no domāšanas palika pāri, resp., neietilpa. Bet vai tad starp vīriešiem nevar pastāvēt kaut kas cits bez pederastijas? Zini, ka var gan.

Ojārs

Valentīnai Seipulniecei-Dukānei 1982. gada 25. novembrī

Rīgā, 25. novembrī.

Mīļā Valentīna!

Ja es būtu varējis iedomāties — kāds sacelsies, turpat 3 nedēļas turpināsies (vēl tagad turpinās...) trādi-rīdi ap mani, būtu Tev uzrakstījis stipri agrāk. Ne rīta, ne vakara, ne gulēšanas, ne nomodas. Bija pat viens tāds laiks, kad, savu vārdu un uzvārdu dzirdot, aukstas skudriņas sāka skraidīt pa muguru... Visaugstākos līmeņos un vizzemākajos, ieslēdzot tajā tracī visu mūsu valsts ģeogrāfiju un arī ārpus tās. Nu, labi, liksim to raganu danci mierā un runāsim par kaut ko interesantāku.

Tavu "Gaujienisko" es izlasīju uzreiz. Pēc tam pārlasīju vairākkārt, jo, visu ko labi zinādams un atcerēdamies, par vienu Gaujienas aspektu man nebija ne jausmas, pat ne aizdomu. Tas ir — kā jums abām ar Žeņu gāja ārpus skolas. Un tur nav vainīgs mans toreizējais aklums vai zinātgribēšanas trūkums. Tu, būdama lepna un vīrišķīga meita, vienkārši nevarēji atļaut, lai mēs pamanītu Tavas nebūšanas un Tev nodarītas pārestības. Un tas Tev simtprocentīgi izdevās. Bet kā to dabūja gatavu tas mīļais sušķis, tā Žeņa, to nu, sit mani nost, to nu es nevaru saprast arī tagad. Var jau būt visfantastiskākais lepnums, vis-tīrākās bailes, ka tikai Tevi nepazemo ar žēlastību, var dūša [būt] no vislabākā tērauda, bet, diendienā darbos un nedarbos kopā esot (un Žeņai labāk klapēja ar mums, bandītiem, nevis ar meitiešiem), nevarēja taču nepasprukt kāda zīmīte, kas liecina par visu, kas sirsnīnā plosās! Nevienas uz brītiņu apmāksšanās, nevienas saspringšanas, kad negaidīta draņķa asara gluži nevietā grib sprukt laukā. Gribi vai negribi, bet tas ir fenomenāli.

Vai Tev ir otrs rakstītā eksemplārs? Vai man ar steigu šis jāsūta atpakaļ? Ja jāsūta, tad — cik tas ir steidzīgi? Jo no manām 3 mašīnrakstītājām divas ir tikko nogripojušās, bet viena tikko sāk.

Vispār pirms pārrakstīšanas (tikai es neticu, ka tas var notikt decembrī, jo man divas reizes būs jābūt Maskavā, Gruzijā un vėl, velns zin', kur) mums vajadzēja saskrieties, bet galu galā — galveno es Tev varu pasacīt tūlīt, jo, ar Tevi runājot, man īpaši augstu plauktu riebiģie vārdi nav jāmeklē. Vispirms — uzrakstīts ir simpātiski, ar brīvu un vaļsirdīģu rakstītāja dvēseles klāt-būtni. Bet uzrakstīts ir nevienādi. Klusinātākās vietās Tu reizēm balansē uz sentimentalitātes robežas un vienā otrā vietā arī tajā iekrīti. Jūsmīģākās vietās Tev gadās diametrāli pretējais — Tu ieģauģies patosā. Tas arī faktiski ir viss, kas man Tev jāpasaka. Ar pirkstu nevienu vietu es Tev nerādiģu, jo Tu pati esi smalka, pati visu sapratīsi. Un rādiģanu ar pirkstu es vispār nevaru pieciest.

Miģā Valentīna! Būtu labi, ja par to, kā mēs darīsimies ar manuskriptu, Tu man atrakstītu jau šomēnes. Uz Gruziju braukt varbūt ka es atkautģos, bet no prēmijas ņemģanas Kremlī un no PSRS Rakstn[ieku] sav[ienģbas] valdes plēnuma (kur mani par valdes locekli razbainieki iebāģa jau pirms pieciem gadiem) atģūtģies nevar. Redzi nu, laiks it kā man ir, bet man jau nu pašam nepieder. Decembrģ ir uzrakstģtas tikai daģas rindiģas. Œausmas!

Sveicini Œeģu!

Tavs Oģārs

Rutai Spģrsai 1982. gada 13. decembrģ

Rģģā. 13. decembrģ 1982

Miģā Ruta! Paldies, ka atcerģģies. Tas viss lielais trādirģdi nepavisam uz mani vienu paģu neattiecas. Es nemaz netģloģu Eidi, sacģdams, ka letģģi godam bija nopelnģģuģi, lai viģus pamana, un tāģākais nav no liela svara.

Rakstīt gribas sātaniski, bet tik drīz viss normālās sliedēs neiegrozīsies vis. Būs vien jāpabēg mežā, lai pastrādātu.

— Visu gaišāko Tev pirms gadu mijas, pašā gadu mijā un pēc tam!

Dziļi pateicīgs Tev būdams, lepodamies ar Tevi un Tavs paliekošs

Ojārs

Veltai Tomai 1982. gada 13. decembrī

Rīgā. 1982. gada 13. decembrī, kad aiz loga milzīgiem kumosiem vālē lejā sniegs, tikai pagaidām vēl ne uz palikšanu — kā dieviņš apturēs dzirnaviņas, tā skaitītās minūtēs viss būs nost.

Tava mīļā vēstule atnāca tādā raganu balles laikā, kad mani cits aiz patiesa prieka, cits — prieka pēc, bet ēda nost bez sāls. Es jau pārmērīgi nečikstu, uz vienas konkrētas ādas tam zieģelim bija jāgulstas, labāk jau būtu, ja ne uz manas — man tādi ārpusīgi jampadrači nekad nav patikuši — bet letiņu godīgi pelnīts tāds pamanīšanas fakts ir un — čiksti vai nečiksti, jānes vien būs tā puķīte ar visu to smago krustu, ko pastāvīgi viņai dod piedevās.

Lai Vecā gada iešana un Jaunā nākšana Tev ir tikpat skaidra, apskaidrota un gaiša, kāda Tu esi pati. Vissirsnīgākie sveicieni no Ludmilas! Izlasījusi, ko Tu par viņu saki, visu vakaru staigāja lielīgs kā knīpa, kurš medusrausi dabūjis.

Tavs

Ojārs

Atim Skalbergam 1983. gada 18. martā

Ir rediģēšanas vajadzība un rediģēšanas nieze. Teiksim, ir frāze: “Viņi (fašisti) darīja vella darbus, bet uz sprādzēm tiem bija “Gott mit uns”.” Man nav vajadzīgs dokumentālais piesitiens, un es vācisko devīzi latviskoju — “Dievs ar mums”. Viens redaktors nerediģēs neko. Citi pieprasīs, lai Dievs būtu “iekš mums”, “pār mums”, “aiz mums” utt. Tāpēc ka niez rediģēt. Jānis Sirmbārdis pieder pie šeit minēto redaktoru pirmās kategorijas. Viņš ir rediģējis gandrīz vai visas manas grāmatas, un fakts, ka Jānis Sirmbārdis ir ideāls redaktors, — man ir aksioma.

Ojārs Vācietis

Redzi, rakstīts pat uz abām pusēm!

Vizmai Belševicai 4. aprīlī

4. IV, gadu nevajaga,

jo Tu esi viena tāda šļurķe, kam jāraksta tik gara vēstule, kādu vispār nedrīkst rakstīt, lai, Ostrovska vārdiem runājot, nebūtu atrauts tas deficītpapīrs, kas vajadzīgs ir, lai viens otrs reiz iemācītos sev noslaucīt morālo ģīmi, ko dažreiz ar citu jauc. Un Tu nu man nemuldi par pļuškiniem un puškiniem, tāpēc ka nelabu domu (ja tās ir domas) man pietiek, bet ir palikušas liekas jemocijas — un ja nu Tu, krokodīli, vienā jaukā dienā izgudro somiņu no krokodīlādas? Bet Ludzā es biju, kā nu katrs to klātbūšanu māk. Īstenībā, protams, būtu labāk. Droši vien mālēpenes ziedēja, un tā ir tik laba un tīra puķe, ka pēc uzredzēšanas vajag diktī brīnīties. Arī par pašu brīnīšanos. Vizmelīt, nesirdies man virsū par nesakarību, bet ir tāds laimīgs tukšums

kā pēc atejas iztīrīšanas, jo pēdējā laikā viss vairums pakaļu ir pazaudējuši to kakāšanas aizrautību un nepieciešamību, kāda tomēr pastāv, bet galvenokārt domā, kā viņi dotajā momentā izskatās. Un, godīgi sakot, par olekti es Tevi brīvprātīgi un nopietni paņēmu un, ja piemuldu klāt, tad tomēr tas ir dikti tuvu patiesībai, par kuru Tu zaudējama bļausies, bet, kad nu ir, tad nerāda nevienam. Prātīgums + intuīcija. Skaidrs, ka nemētājies, vai nu dod pārēsties, lai sprāgst pušu. Žēlastības šitā tembra pārvaldītājiem nekad nav bijis un, ja kāds jūk un to lūdz, neviens nav dabūjis. Kaut ko prātīgu es Tev uzrakstīšu pēc... tas jau atkal būs — pirms ... un es Tev nemaz nevaru uzrakstīt, jāizgudro kāds ātrāks sazināšanās veids. Un kaut kāds viņš jau ir, savādāk es nemaz Ludzā nebūtu ticis. Un tas benzīns lai smird, ja kādam uz to kaut kas lido, tad tas nu galīgi nav nekas dzīvs — ar benzīnu dzītas pujuenes neir, un kas tad tie būtu par krokodīliem, ja arī viņi būtu, vai pacenstos? Intervāls liecina, ka gribēju kārtējoreiz neiespējamo un gribēšu joprojām. Gribēt esot puse no — varēt, bet šitā te aksioma ir noplukusi par teorēmu un bez kaut kādas pierādīšanas mēs viņai atdosim atpakaļ to viņas meiteņa kleitiņu. Un nākošā vēstule būs priecīga. Šī arī ir.

Ojārs

Vijai Kaņepei 1983. gada vasarā

Mīļo Vij!

Galīgi nosprāgt (manai ārstei par brīnumu pat) man neizdevās. Tagad draud nosacīti mūžīga dzīvošana. Šinī sakarībā...

a) izlase ir sastādīta nevainojami un ar mīlestību, ja arī Tu pati to neesi gribējusi.

b) nodaļas netaisīsim, suni ārā nedzenama nakts nevar būt par iemeslu Bērtuļa naktij, kura iestātos, ja mēs dzīvu ķermeni anatomētu priekš med. inst. stud. uzskates līdzekļa.

c) alfabētiskais rādītājs, manuprāt, ir lieks. Kaut vai dažu manu spriedelējumu dēļ. Piem., tiem, kas mani nesaprot vai, pareizāk sakot, negrib saprast, vienmēr esmu teicis — bet, lūdzu! Es taču pie lasītāja eju nevis ar pliku revolveri, bet ar pliku dvēseli; tiem, kas raksta — mīļš tāds un tāds dzejolis, bet kur un kurā lappusē? — atbildu, ka mani arī nomoka šis pats jautājieni, tikai slinkums meklēt. Alfabētiskais rādītājs, manuprāt, būtu špikeris abu kalibru sliņķiem. Vai tas ir to vērts?

d) virsraksta ziņā man bija vesels zaņķis ideju. Palika divas, bet tās lai Tev nav saistošas. “Izlasīt mūžu”. Tikai te ir viens apslēpts mīnuss. Pabeigtas darbības vārds ar “mūžu” kopā veido pavilkto svītru. Pavisam pavilkto. Un tas nu vismaz ar maniem nodomiem nesaskan. Ja arī par stenderi pārtaisītais atdzimis tipiskā padomju velnā, man mūžā obligātā vien jāpadara tik daudz, ka Zeitnot neizbēgams. Otrs variants man šķiet vilinošs, bet jākonsultējas ar g u d r u mākslinieku par realizāciju. Proti (ja iesējums atļauj), uz pirmā vāka dot stabiņā vai citādi dzejoļu virsrakstus tajā pat kārtībā, kādā tie izlasē sākas un tik daudz, cik uz vāka saiet, uz pēdējā vāka tāpat, tikai atkal secībā, kādā tie izlases beigās stāv. Tādā gadījumā izlases nosaukums paliek “Ojārs Vācietis”, bet nav pliks. Nav arī akadēmiskās “izlases”. Un, pats galvenais, riskanta kopnosaukuma izteikti pie viena kopēja saucēja nesavedamiem dzejoļiem. Bet tas nu ir fakts. Vismaz man visi kopējie saucēji sirdsapziņas priekšā šķiet debili. Ja laižam virsrakstus uz vāka, tad norādījums uz konkrētu krājumu, dabiski, atkrīt.

e) vai es satūra eksemplāru varu paturēt, vai man tas Tev jāatdod.

f) mana vārģuļošana galvenos vilcienos ir cauri — svētīgi tomēr, ja liktenis iesper un atgādina, ka vēl tomēr pastāv arī zirgi. Vismaz vajadzētu pastāvēt.

Ojārs

Rīga. 4. jūlijs 83.

Krokodīli! Es jau sen Tev gribēju prasīt, kāpēc Tu neesi ievests Sarkanajā grāmatā? Tagad es apskatījos pēdējo 3-šo LPE sējumu un konstatēju, ka tajā nav ievests Kurts Fridrihsons. Šeit nu gan jautājiens vienkāršāks — Jērāna uzskati par mākslu ir inkvizitoriski, ar to starpību, ka inkvizīcijai bija sava līnija, bet Jērānam labi, ja punktiņš (ja ir, tad arī nevietā). Skumīgāk, ka jaunu enciklopēdijas izdevumu mūspaaudze, visticamāk, nepiedzīvos. Fridrihsons jau iztikts bez LPE, tāpat kā Tu bez Sarkanās grāmatas (LPE Tev 16 rindiņas tomēr deva), bet diez' kas jau nav.

Gribēju Tev sūtīt vienu friču žurnālu, kurā arī ir Tavs peršs, bet Tev jau droši vien Ēlerte ir atsūtījusi.

Tagad man Tevi jāinformē — kas bija un kas ir par desām, lai Tev LTA (Latvijas Tenku Aģentūra) nepiepūstu pilnu galvu. Ka Nilzirgs šo, Nilzirgs to utt. Lietas, kāpēc es praktiski no aprīļa II puses it kā pazudu, ir visai vienkāršas un prozaiskas. Aprīļa II pusē Nilzirgs nogrābāja labās puses pneimoniju, un viņš nebūtu viņš, ja nemēģinātu to pārdzīvot uz divām kājām. Minētais pasākums viņam izdevās, taču par visai dārgu cenu. Nilzirgs dabūja kreisās puses plaušu karsoni + plevrītu. Tāda veida divstobrenei Nilzirgs pretī turēties nevarēja un 18. maijā nokļuva viesmīlīgajos Stradiņos diezgan gaudenā stāvoklī, jo ar tādu sesku, kā plevrīts, viņam darīšana bija pirmoreiz. Pirmās 10 dienas aizgāja kā pa miglu, pēc tam Nilzīrgam iedeва atsevišķu palātu, kurā bez visa pārējā, protams, neforsējot, protams, ar olekti (Vaverli) varēja pat nedaudz pīpēt. Rezultāti nelika sevi gaidīt. Līdz 22. jūnijam tika izlasītas 20 grāmatas, pie kurām, pilnīgā brīvībā būt, neiznāktu laika tikt klāt. Līdz tam pašam 22. jūnijam (ārālaišana) piešvīkotas 9,5 burtnīcas, no kurām krietna daļa derēs jaunajai grāmatai, kura, laikam, uz

rudenspusi tiks ieogrūsta "Liesmai", lai nu tur skatās paši. Tādas bija tās lietiņas.

Tagad es būšu Rīgā, ar biežiem sirojumiem ārpus, bet uz publiskumu iziet vēl nevajag. Tā kā tā rudenī man no saiešanām neizbēgt. Pneimo-plevrīts izrādās tāda draņķīga lieta, ka tas prasa milzīgi daudz laika un pacietības, kamēr beidzas pavisam. Man uz to aizies viss jūlijs. Ir pilnīga jušanās formā, visa kā varēšana, bet pēc tādas gaļasmašīnas. Nedod, dieviņ, otrreiz.

Es Tev pāris reizes zvanīju, bet pie trubas neviens nenāca. Lai vasarā tā arī būtu, ja šoreiz telefons neglābj — tādu dzejoļu, kurus Tu nezini, šogad ir pagaidām 15,5 burtnīcas. Pagaidām, jo manā vēsajā koka mājā, ierastā un parocīgā atmosfērā rakstās apbrīnojami nepiespiesti. Nīlzirgs ir savā Nīlā.

Kur Tu tagad mētājies? Es, kad tieku ārā, gar Baltische Meer līdz Esti robežai. [...] Vai Tu mati, kāds pašreiz ir liepu laiks. Pārdaugavā elpu rauj ciet. Vakardiena bija ellīga. Un kas par riekstu gadu! Es tādu neatceros. Jāparevidē tikai, kuri no zināmiem riekstu atradņiem vēl nav nonākuši civilizācijas apkampienos.

Dzīvo lēkādams un, ja uznāk, uzraksti — papīrs patlaban ir drošāks par telefonu. Es praktiski neņemu klausuli, lai neuzrautos, īpaši uz maskaviešiem, kam vienmēr vajag kaut ko supersvarīgu un steidzošu, kaut gan tas nemaz nav steidzīgi un svarīgi.

Oj.

O. Deutsch

Marassee

Feldpost 19 — 3

Marassee, 4. Juli 83.

Cien. Ritter! Jūs šrift es bi sajemc vėl iekš pagāšmonat, aber to liktenc man usgrud vēn dubultnelson — plauš karsešan no prēkš un pļevrit no pakaļ. Pret vēn stober — das ist sūdrallā, aber, ja teu pa to laik otar Stoss von pakaļ, tad i vēn kāj tirinašen iekš Tarakanstil und nekād isbegšan no Stradinkrankenhaus. Iekš to Haus es bi imeķ otdeļnij Nummer, gandris personig kemerting und Freiheit, uslovno. Ta es sabi no 18. Mai bis 22. Juni, kad jem kāj pār plec un sagte — auf wiedersehen. Ķurķzeit nebi par velt — ap 250 Igelstoss im dups und 9 Heft piln ar lustig un skumik perš. Žaļ, što blat im “Tauk dsiv” ist verloren, es varet priekš ši pār duč us vēn rāven.

Iekš Revie auf Vessetstrasse es dalib, par lēl nožēlošan, nespei jemt zu. Personlich. Aber ar vis sirc und dvesel bi ar to hunveibin, kas dļa mus Schriftsteller ontlig Stunde des Realismus ir priekšcēluš und ganz schön paradiš, ka dsiv iekš Olimp ir vēn lēt, aber naša deistviķelnostj — ganz andere Sache. Bis meine Palata Nr. 49 ēkš šito sakarib bi nonakuš aijajai-baums — gandris, ka vai cilvekopfer... Tad es bi domašen sakt, vai Gott tur neliek kād Fehler mannit — sit im Fleisch to 1—2 richtig skribent un pē dsivib atstaj vesel bār halturščik, kas iekš Vessetsstrasse wohnen. Bet to Wolfkaucien bi lēlak par to paš Wolf.

Tagad es dsiv ēkš saf nodab, viršheft iekš diesem Jahr ir 15,5, kas ir naturlich pat priekš tād daudzdējei, ka Ich. Ar publicešen keine steig, jo vis redakci ir paputeš kā žid pa Miķel. Und man vaig ontlich Reserve imeķ priekš rūdenpus, kad man āding būs vilkt pār āc no vis pūs. Mus “Telefilm” jau ir zīmet muļķfilm us šo gadījum gatavs dariš, kur, pec man Freilensacijien, es fledere pa zill Luft un no mān mund nāk us ār vēn nešpetnib labbak par otar nešpetnib.

Es Teu skauš nost par Tau kokbūšan. Kammer es izobražal raibs gos, vis man Sommercaurum ir aispildit ar sievsmutter, bern und masbern. Aber — Gott mit sievasmutter und &. Man plān ir tāt — līds 1. September kā tāt akmensbluķ ich lebe iekš sau kok māj okolo Marassee, kur i patikam vēs un vis Bleistift pē rok. Und Schreibenluste ist genung un boļše! Ta ka meine adresse Jumc ir sinnamm, meine Plane auch un starp ogošen, senēšen und Nussesķišen Jus var div Wort us Jums ierast adres rakstit tapt.

Meine Madame vėl ir līdz aus iekš dārb v isdaķeļstvo. Es uz to ģiftig sak — iekš kater Zoo vajag vēm Esel. Tad nu meine Madame par varas makt par tād sev ir pataisiš, kamēr vis atlikuš “Liesma” bāben tais plunč iekš Suhum, oder ravve ūšen un nāter no sav piemājs Artischockplatz... Viš sūt Teu ontlig Gruss un visad labumvelešan.

Tu nejem iekš Kopf man dauds opečatka iekš šito Brief. Man ir ganz neue Pišuščmašīne — vistpaut krās “Erika” (gelb) und mes ir pazistam tikai kopš 23. Juni. Par mas priekš Bruderschaft.

Tad nu davai, davai. Spēž Tauvs āb rok — nevar sinnat, iekš kūr Tu im diesem Moment tūr kād saulain bek, riekst vai gabbal lauk Wyrst.

Oj.

O. V.

Marassee. Ostland.

Generalgouvernement.

Feldpost L. A. 19-3

Vizmai Belševicai 1983. gada 4. augustā
Pārdaugava. 4. VIII 83.

Manas Sarkanās grāmatas Krokodīle! Tas ir glauni, ka no Teus vēl nav iztaisījuši rokassomiņu vai krokodīlādas bosonožkas. Vēl glaunāk fakts, ka raksti, par ko apliecina Taus dopingģējošs un rakstoša cilvēka simpātisks šrifts. Vienīgi Taus darba kabinets mani pa naktīm uztrauc, jebšu es redzu rēgojumu, kā Tu, pati no sevis aizrāvusēs, birdini pelnus taisni kabineta benzīnbākā. Tad man kļūst žēl Tevis un sabojātā satiksmes līdzekļa. Vairāk gan Tevis.

Rīgā ir sauna. Uz mani, špicbuku, tas neattiecas — ienirstu savu apartamentu putekļos un vēsumā. Kā viens, tā otrs der. Putekļi — dzēšlapas vietā, un vēsums kā priekšnoteikums, lai būtu, ko susināt. Arī RS-ā briestot sauna, ar ko mums gribot negribot būs darīšana zeptembrī. Līdz tam — stripu pāri un no Koptchena laukā. Vālēsim tālāk.

Nē-e. Vācu perša nav "Paulīne". Bet, dievamžēl, es to Zeitschrift būšu likvidierējis. Citreiz uz Ēlerti nepaļaušos, bet stellēs Teu kater Tau rakst gāl, kas manās ķetnās nonāks. Tie friči paši arī ir kļuvuši gauneri — agrāk sūtīja autoreksempļārus, tagad nolēmuši dažlab Reichsmark ietaupīt.

Sūtu Teu 1/10 000-šo daļu no Seus. Ja bērni nebīstas, uzriktē to uz autiņa skatstikla un centies tvert VAI-manātāju fiziju ārējās kustības, jo Teu diez' vai kāds apturēs. Kamēr pielec — kas tas par monsturu? — tikmēr Tu jau gabalā. Tāpat izdots ir arī Pinkainais, tikai viņam manas kazas beretes vietā ir paša dabiskais apspalvojums. Ja Tu uz autiņa liec, tad uz pakaļstikla (Pinkainais gribēs priekšējo), esmu pārliecināts, ka summa nav atkarīga no priekš- un pakaļ-

Sveicini savu taboru, jo manu mīlestības vadmalu pēc Tau augumiņa piegriežot, vienmēr kāds gabbaliņš paliek pāri arī priekš tiem, kas Teu apkārt stāv. Bet priekš Klāva [Elsberga] ir atsevišķis gabbals.

Platoniski (ej nu noķer!!) sūtu Teu daļu no tauriņu pārprodukcijas, kas flederē man gar logu un vedina uz skujiņtauriņdejiskām noskaņām. Kāpostdiršku kļūvis maz, savairojušies tumšie: nātru, "Pāva acs" un sēru — zini tos tumši mēļos ar dzeltēnbaltu kantējumu (s krovavim podbojem — Bulg. "MunM").

Oj.

Vizmai Belševicai 1983. gada 8. augustā

Uz papīra vismaz
pie Vizmas
Vizmās.

Sveiks, Krokodīl,
dvēseļu dakter un virsmās!
Lai Tev uz šīs grēcīgās
pasaules virsmas
ne kociņš, ne krūmiņš
neaiziet cirsmās!

Ka dīķis sauss, neraudi —
nāks lietus, pielīs.
Ko šaisaulē sunī,
to viņšaulē lielīs.
Ne vienu, ne otru
mums nevajaga —
lai tikai ir dūša
un — lai dūša dragā!

Lai Tev labi rakstās
pa to Tavu iekšdedzi

par prieku ik pakaļtecim
un priekštecim —
to novēl tāds pats, kā Tu,
papīrecētājs,
pa priekšu,
bet vairāk gan —

pakaļā tecētājs.

Oj.

8. VIII 83. g.

Tatjanai Zandersonei 1983. gada septembrī

Štadt - Rīga, 1983. g. septembrī

Dārgā Taņa-a!

Ja kaut kas nav tā, tad ne-sir-dies!

Atbildes uz Taviem jautājumiem ir apmēram šitentādas. “si minors”! Kādas notis būs tālāk? Kāpēc izvairāties no visa, kas traģisks? Būtu jau krāšņi rakstīt vienā vienīgā mažorā. Taču tie būtu labākajā gadījumā kaitīgi, bet māksliniekam pat noziedzīgi meli. Lūk, ko šajā sakarībā raksta L. Ūlhodejevs laikrakstā “Izvestija”: “Kamēr mēs spriedelējam par dzīvi — cik labai tai vajadzētu būt, tā pastāv tāda, kāda ir, pastāv, varat man ticēt. Un tā dēvētie atsevišķie trūkumi gluži kā atsevišķi gliemeži slēpjas zem krūmiem un pa naktīm izlien rīt mūsu vīnogas.” Un turpat tālāk: “Mēs izvairāties, kā mēdz teikt, dažos gadījumos ielūkoties cēloņos, tā vietā, dārgais lasītāj, dodami priekšroku sekām.” Bet ir taču tiesa — visām sekām ir savi cēloņi. Un tiem nepieklūt, ja uz visu skatāmies vienkāršoti. Nav mažora

bez minora. Diemžēl! Nav diemžēl mūsu sabiedrībā tikai miers un labklājība — ir arī konflikti un pat traģēdijas. Noliegt to nozīmē ļaut nelietībai vairoties. Lūk, kādēļ es savā paletē cenšos saglabāt gan visgaišākās, gan vistraģiskākās krāsas, nebaidīdamies, ka mani uzskatīs gan par dzīves laķētāju, gan nomelnotāju. Nevienam nav tiesības liegt man priecāties par visu to labo dzīvē, ko es tik bezgalīgi mīlu, bet tai pašā laikā, lai neviens nemēģina mazināt manu zvērīgo naidu pret nelietību, kaut arī tā būtu pašmāju ražojums. Tā tikai trūka — priecāties pašiem par savu nabadzību!

Ko daru, kad man ir slikti? Sadzīves “sliktumi” neskaitās. Vai nu es ar viņiem, vai viņi ar mani tiek galā, kā kurš prot un spēj. Paliek tie “slikti”, kas attiecas uz manu darbu. Reizēm tur vainojams esmu es pats, reizēm citi. Ja pats neesmu izdarījis kaut ko tik labi, kā varēju, vai pavisam slikti, tad runa ir īsa. Ne velti attiecība starp nodrukāto un manis paša izbrāķēto ir apmēram viens pret desmit. Ja man ir slikti citu dēļ — esmu pārprasts vai vispār nesaprasts, apriets, apmelots —, tad es strādāju. Ar iedvesmu, izmisumu, niknumu. Mēdz teikt: aizvainojums — sliktis padomdevējs. Man tas ir zelta vērts. Paradokšāli, bet pats labākais, pats taisnīgākais vārds man nav tāds dopings kā netaisnīgs aizvainojums. Ja tagad pārspīlēju, tad tikai drusku.

Kas mani vēl saviļņo tikpat spēcīgi kā dzeja? Dzejas avots — pati dzīve. Pārāk vispārīgi, taču patiesi.

Un, šķiet, nevienu nebūšu aizskāris...

Kāds vecums ir manējais? — Neesmu par to domājis. Lai kam tas, kas pašreiz. Katrā gadījumā, ja man dotu “laika mašīnu” un ļautu atgriezties jebkurā savas dzīves posmā, es to neizmantotu. Ja nu varbūt uz kādu mirkli, bet tad arī — aiz tīras ziņkārības.

“Vai es joprojām gaidu?” — Jā. Gaidu. Brīnumu. Ja visi lielie jau izķerti, esmu mierā ar pašu mazītiņāko. Bet brīnumu.

Ojārs

Sarunas ar Ojāru Vācieti par viņa darbu "Krievu valodas gramatika" (1988. gada 1. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 2. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 3. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 4. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 5. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 6. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 7. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 8. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 9. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 10. sējums).

Kopumā rakstu 10 sējumos publicēti 1000 raksti, kas ir izdevuši un izdevīs izdevuši 1000 raksti.

(Intervētāju teksti atzīmēti baltā krāsā.)

Cilvēka vērtība un dzīve. Sociālais darbs. Kādā ziņā ir Kādā ziņā — pirmpubl. raksts "Krievu valodas gramatika" (1988. gada 1. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 2. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 3. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 4. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 5. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 6. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 7. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 8. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 9. sējums) un "Krievu gramatikas: gramatika, sintakse, morfoloģija, fonētika, leksika, ortogrāfija, literatūra, gramatika" (1988. gada 10. sējums).

1988. gada 1. sējums, 27. sept. 4. s. 1988. gada 2. sējums, 28. sept. 4. s. 1988. gada 3. sējums, 29. sept. 4. s. 1988. gada 4. sējums, 30. sept. 4. s. 1988. gada 5. sējums, 1. okt. 4. s. 1988. gada 6. sējums, 2. okt. 4. s. 1988. gada 7. sējums, 3. okt. 4. s. 1988. gada 8. sējums, 4. okt. 4. s. 1988. gada 9. sējums, 5. okt. 4. s. 1988. gada 10. sējums, 6. okt. 4. s.

Kommentär

SARUNAS

Sarunas ar Ojāru Vācieti publicētas laikrakstos, žurnālos, almanahā "Kritikas gadagrāmata" (10., 12.), daļa ievietota viņa rakstu, apceru, interviju krājumā "Ar pūces spalvu" (R.: Liesma, 1983). Īpaši daudz dzejnieks tika intervēts 1983. gadā. 1983. gada intervijas (arī sarunas televīzijā, radio, arī nepublicētās) veido nodaļu "Ojāra Vācieša Piemiņas grāmata" (R.: Liesma, 1984).

Kopotu rakstu 10. sējumā publicētas dzejnieka personības, estētisko uzskatu un laikmeta izpratnei zīmīgākās intervijas.

(Intervētāju teksti dažviet īsināti.)

Cilvēka vērtība un dzeja. Saruna ar literatūras kritiķi Andu Kubuliņu — pirmpubl. laikrakstā "Padomju Jaunatne", 1978, 9. jūl.

1988. gadā par situāciju pirms desmit gadiem toreizējais laikraksta "Literatūra un Māksla" redaktors Jānis Škapars rakstīja: "Bija 1978. gada vidus. Man un avīzei sarežģīts posms. Tikko biju izgājis daudzās instances, lai noņemtu stingro rājienu par "rupjām kļūdām" internacionālajā jomā, bet aprīlī avīzē uzsāka darbu liela CK pārbaušanas komisija, ko vadīja A. Vējāns. Jautājums par izdzīvošanu kļuva kritisks. Tāda bija "starptautiskā situācija", kad es saņēmu A. Kubuliņas interviju ar O. Vācieti. Pēc pieredzes zināju, ka tādā veidā publicēt to nedrīkst (kāpēc? — nav atbildes. — I. K.). Tāpēc pieprasīju vairākus labojumus. Ārkārtējs bija mans šoks, kad atvaļinājuma laikā šo interviju.. ieraudzīju "Padomju Jaunatnē". [..] Kubuliņas rīcību ražošanas sanāksmē kvalificēju kā nodevību. [..] Katrā ziņā par šīm publikācijām kādā no CK sanāksmēm grūva spēcīgi pērkonī." (407. lpp. Plašāk sk. J. Škapara rakstu krāj. "Visums, sirds un tāpat...". R., 1993, 392.—412. lpp.)

Pēc J. Škapara publikācijas "Vācietis un viņa laiks" (Padomju Jaunatne, 1988, 27., 28. sept., 4., 5. okt.) bijusī laikraksta atbildīgā sekretāre Ingrīda Burāne avīzei iesniedza savu "Post skriptum

publikācijai “Vācietis un viņa laiks””. “Padomju Jaunatnē” tā nepārādījās (ievietota krājumā “Visums...”, 413.—417. lpp.). Precizēdama J. Škaparu, I. Burāne raksta: “Negribas ticēt, ka J. Škapars nezināja elementāru patiesību: tajos gados materiālu ceļošana no vienas redakcijas uz otru bija ikdienišķa parādība. To noteica nepieciešamība. Ja vienā redakcijā noraidīja, tad varbūt otrā redakcijā ar citu argumentāciju, citā kontekstā, citu autoru vidū **tomēr** izdosies pateikt par dzīvi un sabiedrību kaut ko vairāk nekā partijas vadības reglamentācijā pieļautās oziannas. [...] Motīvi, kuri pamudināja uz risku ar Ojāra Vācieša interviju, bija divi. Pirmkārt, tā būtu pirmā plašākā publikācija, kopš viņam piešķirts Tautas dzejnieka nosaukums. Tas mudināja domāt, ka lasītājus būtiskāk uzrunās un uzdrošinās “partijas un valdības” akceptēts dzejnieks. Otrkārt, šajā intervijā pirmo reizi Latvijā tik asi un nepārprotami tika izteiktas domas par aplamībām mūsu izglītības sistēmā, atklāti tie veidi, kā tiek kropļota jauno pilsoņu domāšana. Neostālīnisms, kura īsteno kalpu vārdi pilnībā atšķirās no darbiem, nevarēja publikācijā izteiktās atziņas piedot ne Tautas dzejniekam Ojāram Vācietim, ne redakcijai.” Tālāk I. Burāne citē daļu no Latvijas ĻKJS CK biroja lēmuma: “...intervijā ar O. Vācieti nepareizi traktēta padomju izglītības sistēma, bet apgalvojums republikas avīzē, ka latviešu valodas īpatnību dēļ nav iespējams kvalitatīvi atdzejot O. Vācieša dzejoļus krievu valodā, no jaunatnes internacionālās audzināšanas viedokļa ir aplams. Rakstā arī nepareizi traktēta partijas politika kritikas un paškritikas jomā, tiek izdarīti vispārinoši secinājumi, kuri būtībā pierāda politiskā brieduma trūkumu. [...]

Latvijas ĻKJS CK birojs nolemj: I. Par tiešu atbalstu tādu rakstu publikācijā, kuros ir politiski negatavi atzinumi, kas nepareizi atspoguļo sociālistisko īstenību, par personīgo politisko analfabētismu no ieņemamā amata atbrīvot laikraksta “Padomju Jaunatne” atbildīgo sekretāri b. Burāni I. J.”

Pirms šī lēmuma bija biroja sēde .. tajos gados viena no partijas un komjaunatnes aparāta darba stila pazīmēm bija kliegšana, cilvēka cieņu pazemojoša patvaļa. [...] Vaicāju:

— Tātad jūs, biroja locekļi, vienprātīgi uzskatāt, ka Ojāram Vācietim nebija tiesību izteikt un pamatot savu viedokli? — Atbildes vietā histēriski uzkliezdieni; — Nenomelnojiet mūsu Tautas

dzejnieku! Nenoveliet uz viņu savas vainas, savas politiskās kļūdas!

To gadu vadošo darbinieku morāli labi atsedz telefona zvans tās pašas dienas vakarā. Zvanija viens no biroja locekļiem .. — Muļķe, vajadzēja pateikt, ka tās ir nevēlēšanās, ko Vācietis sarunājis. Vajadzēja atzities, ka neaptvēri, samulsi, kļūdījies... Būtu vieglāk tikusi cauri.

Taču no darba mani neatbrīvoja. [...] Tikai pēc laika uzzināju, ka par šādu rezultātu man jāpateicas Ojāram Vācietim.” (415.—417. lpp.) (Ingrīdas Burānes aizstāvībai O. Vācietis bija uzrakstījis vēstuli — ultimātu Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas toreizējam ideoloģiskajam sekretāram Imantam Andersonam.)

Par J. Škapara publikāciju I. Burāne raksta, ka tā tomēr ir “vadošā ešelonā braucoša cilvēka versija”. Partijas diktatūras radītajā orveliskajā pasaulē atradās arī vadošā ešelonā braucošie, bet vēl beztiesiskākā stāvoklī — visi pārējie. Šīs pasaules attiecību absurdi grūti izskaidrojami, taču tā diemžēl ir vairāku paaudžu pieredze, un garīgā pretestība tajā prasīja nežēlīgi daudz spēka. Arī no O. Vācieša.

Dzeja ir vārdiska mūzika. Saruna ar literatūrzinātnieku Juriju Mineralovu — pirmpubl. krievu valodā Maskavā iznākošā žurnālā “Вопросы литературы”, 1982, Nr. 8, 107.—131. lpp. Latviešu valodā publicēta O. Vācieša krājumā “Ar pūces spalvu” (1983, 218.—256. lpp.) izdevniecības “Liesma” sērijā “Rakstnieki par literatūru”.

Viņš un šis laiks. Saruna ar žurnālistu Viktoru Daugmali — pirmpubl. laikr. “Cīņa”, 1982, 17. sept.

“Es uzdrīkstēšos nenobīties.” Saruna ar dzejnieci Laimu Līvenu — pirmpubl. laikr. “Padomju Jaunatne”, 1983, 12. nov.

“Bet tagad paklusēsim...” No sarunām ar radiožurnālisti Brigitu Brīdaku — pirmpubl. “Kritikas gadagrāmātā”, 12 (R.: Liesma, 1984, 30.—49. lpp.).

Šajā laikā, uz šīs zemes. Saruna ar žurnālisti Tatjanu Zandersoni — pirmpubl. krievu valodā žurnālā “Дагва”, 1983, Nr. 11, 88.—97. lpp. Latviešu valodā publicēta “Ojāra Vācieša Piemiņas grāmātā” (R.: Liesma, 1984, 110.—119. lpp.).

VĒSTULES (1950—1983)

Ojāra Vācieša Kopotu rakstu desmit sējumu izdevumu noslēdz dzejnieka vēstules daudzu gadu secībā — sākot ar Gaujienas vidusskolas 10. klases skolēna Ojāra Vācieša 1950.—1951. gadā rakstītajām vēstulēm savam vienaudzim, ko, tāpat kā viņu, vilina literatūra, un dzejnieci Mirdzai Ķempei, jauno autoru audzinātājam, un beidzot ar vēstuli 1983. gada septembrī žurnālistei, kas gatavo publikāciju Tautas dzejnieka Ojāra Vācieša 50 gadu jubilejas reizē. Gandrīz tikpat ilga ir sarakste ar Gunāru Grāvi, draugu no bērnu un jaunības dienām Trapenē un Gaujienā cauri visam mūžam. Pārējie adresāti — galvenokārt kolēģi Latvijā un ārpus tās un lasītāji (precīzāk — lasītājas) — parādās uz īsāku vai ilgāku laiku; tuviniekiem adresētu vēstulu šajā sējumā nav.

Kaut arī tāda dzejnieka kā Ojārs Vācietis esības būtība pirmām un galvenām kārtām ir dzeja, atdevīga, tīra un dziļa dzejas pasaule, arī vēstules ir personības un laikmeta, estētiskās patikšanas un nepatikšanas liecinieces, noietā ceļa rādītājas. No vidusskolnieka, kas paklausīgi un ticīgi atbalso tā brīža ideoloģiskos saukļus un raksta par dedzīgu vēlēšanos kļūt par cīnītāju literatūras laukā, no jauna autora visai vispārējas frāžainības sarakstē ar lasītājiem līdz patiesai personības brīvībai un neatkarībai domā un izteiksmē, līdz talanta savkurības spēkam.

Vēstules nepastarpināti apliecina, ka jaunībā padomju varu Ojārs Vācietis pieņem par savējo. Politiskā pārliecība jaunības vēstulēs (īpaši Gunāram Grāvim) tiek pausta dedzīgi un tieši (arī netieši — ar to, kas tajās neienāk ne ar pūsmājieniem, ne noskārstumiem). Ungārijas notikumi, Padomju Savienības asiņainais diktāts šajā zemē O. Vācieti satriec (“asinis noslīcināta ir ticība mūsu karogam”), vēlākie gadi nāk ar daudzām rūgtām atskārsmēm par padomju varu un to noziegumu kalnu, kas komunistiskās ideoloģijas vārdā 20. gs. pasaulē pastrādāti.

Atšķirībā no sarakstes sākuma gadiem vēlākajās vēstulēs politiskās nostājas jautājumi tik klaji neparādās un dzejnieka attieksme vairāk nojaušama detaļās, kontekstā.

Dzejnieka ētisko un politisko stāju, šķiet, jutīgi un precīzi raksturo filozofs Vilnis Zariņš. Pēckara Latvijā valdošajā šķīrā viņš saskata

vairākas grupas un pēdējā ieskaita komunistus — naivos ideālistus un intelektuālos stoiķus. V. Zariņš raksta: “Pavisam neliela daļa šo ideālistu, zaudējuši naivitāti, centās sublimēt savus ideālus jaunā līmenī, pastarpinot tos ar jau apjēgtajām realitātēm, taču vairumā gadījumu sadega šāda uzdevuma necilvēcīgās sarežģītības dēļ. Tipiskākais šāds ideālists, kā man šķiet, bija dzejnieks Ojārs Vācietis, kura darbība visaktīvākā kļuva tieši vispārējās stagnācijas periodā..” (Atmoda, 1990, 30. janv.)

Radoša cilvēka liktenis padomju ideoloģijas refinētajā mašīnērijā (kas vienlīdz sit savējos un tas varbūt ir jo sāpīgāk), sociāli psiholoģiskās lomas duālisms utt. — tie ir grūti un sarežģīti jautājumi. Ne velti Imants Ziedonis atzinis: “Ja manas paaudzes dzīvošanu tajos blēdīgajos un ļaunajos laikos kāds mēģinātu papētīt analītiski — tas būtu svētīgs darbs. Konformisma vidi un pasaules informācijas trūkumu, instinktīvos tautas glābiņa meklējumus un talanta pašizteikšanās tieksmes jebkuros apstākļos, jauneklīgā ideālisma sakritību ar skaistajiem, skanošajiem padomju ideoloģijas saukļiem.. Tur ir tik daudz spaidu un iespaidošanas, draudu un daudzsološas uzpirkšanas, ka pats es šo laiku vēl neņemšu publiski analizēt.” (Ziedonis I. Raksti, 10. sēj. R.: 1999, 372. lpp.) (Plašāka analīze nav arī šo komentāru uzdevums.)

Krietns skaits vēstuļu saistīts ar konkrētiem literārās dzīves notikumiem, konkrētiem darbiem, iznākušajām vai gaidāmajām grāmatām, nereti tās ir atskaites, kā Gunārs Grāvis raksta, draugam vai kolēģiem.

Un vēl vienu vēstuļu daļu var uztvert kā asprātīgu īso prozu, tajā ne mazums ironisku un sarkastisku piesitienu, bet pāri visam — lieliska humora izjūta, elegantas iztēles vērpētes. Tās ir vēstules, kurās Vācietis azartiski ļaunas asprātīgas spēles priekam, un rezultāts, šķiet, gandarī arī viņu pašu.

Ludmila Azarova: “... un tomēr, kad iepazīnos ar šo atlasīto vēstuļu kopu, mani pārņēma skumjas — tik daudz kas ir palicis ne līdz galam izteikts, it kā aizšifrēts, neatklāts. Bet varbūt tā tam arī jābūt, jo ko tad vispār varēja gaidīt no šī sējuma?”

Fragmentārs iespaids, pārrāvumi, pauzes izskaidrojami gluži vienkārši — bija gadi, kad Ojāram Vācietim patika rakstīt vēstules (jaunībā), bet bija arī tādi periodi, kad viņam negribējās pat atbildēt.

Vēlāk tam pievienojās arī citi apsvērumi. Pēc īsā atkušņa 60. gados nāca staļinistu revanšs. Parādījās aizliegtā literatūra, *samizdats*, *tamizdats* (netulkojami un katram, kas to laiku piedzīvojis, saprotami jēdzieni), Solžeņicina un Saharova tekstu bālās mašīnraksta kopijas, slepus ievestā trimdas latviešu literatūra. Līdz ar to sākās kratīšanas, aresti. Vajadzēja pasargāt vēstuļu adresātus no liekas un bīstamas atklātības. Reizēm Ojārs Vācietis to aizstāja ar pārgalvīgu asprātību, vārdu ekvilibrīstiku un sarkasmu.

Literatūras vēsturē ir zināmi fakti, kad rakstnieki apzinājās savu vēstuļu tālāko likteni un pat paredzēja to publicēšanas iespēju. Vācieša gadījumā tas bija pilnīgi izslēgts. Dzīvokļa remonta laikā viņš sabēra visu korespondenci, kā arī piezīmju grāmatiņas un uzmetumus lielajā kartupeļu maisā, nonesa uz pagrabu un teica: “Kad vecumā izkūkošu prātu, varēšu ar to nodarboties.” Tāpēc ir mokoši domāt par to, vai mēs tomēr nenodarām dzejniekam pāri, varbūt viņš pats būtu kategoriski pret — vilkt no tumsas gaismā, atgriezt no nebūtības neatgriežamo.

Vēstules ir īpaša parādība, fenomens — nereti visinteresantākā sarakste veidojas ar mazāk pazīstamu cilvēku, kad pastāv gan uzticība, gan distance. Šis šķietamais paradokss tomēr ir izskaidrojams. Vēstījums pavisam tuvam cilvēkam ir savādāks — nevajag vārdu, pietiek ar zilbi, mājienu, kosmisko biostrāvu, klusumu.”

* * *

Vairums šajā sējumā publicēto vēstuļu oriģinālu vai kopiju atrodas Ojāra Vācieša memoriālā muzeja (turpmāk — OVMM) fondos, lielāko tiesu vēstuļu atšifrējusi un atlasī veikusi bijusi muzeja darbiniece Ilze Binde. Katras vēstules atrašanās vieta uzrādīta netiek (daļa vēstuļu joprojām glabājas pie adresātiem). Tā kā sējumā vairums vēstuļu ir pirmpublicējumi, tas īpaši netiek atzīmēts, bet tiek uzrādīti pirmpublicējumi citos izdevumos. Krietns skaits vēstuļu pirmpublicāciju atrodams grāmatā par Ojāru Vācieti “Vīsums, sirds un tāpat...” (R.: Karogs, 1993), šie pirmpublicējumi norādīti ar *.

Daļā O. Vācieša vēstuļu nav precīza datuma apzīmējuma, ja tas nav bijis noteicams vai noteikts aptuveni, likta jautājuma zīme.

Ja vēstules publicētas ar lielākiem izlaidumiem (teikums, vairāki teikumi), izlaidums apzīmēts ar [...]. Izlaidumi [...] daļēji novērš atkārtošanos, taču pilnībā to panākt — lai vēstule tomēr saglabātu savu vēstules formu — visai grūti un varbūt šajā gadījumā nav vajadzīgs. Ja izlaiesti kādi vārdi teikumā (iespējamu ētisku apsvērumu dēļ), tas apzīmēts ar divpunkti. Ja precizējumam pietiek ar vienu diviem vārdiem, tie autora tekstā ierakstīti kvadrātiekvāšos.

Vēstules visumā publicētas atbilstoši pašreizējiem pareizrakstības likumiem, izņemot tās vēstules un tās vietas vēstulēs, kur autors normas nojauc apzināti. O. Vācietim ir gana vēstuļu, kur valodu jūklis vai transkripcija/transliterācija pati par sevi ir komisma, īpatnas gaisotnes radītāja (protams, valodu zinātājam), šie teksti nav ne tulkojami, ne pārrakstāmi citā alfabētā un tādi tie arī publicēti. Īsti izbaudīt tos laikam var ne tikai valodas, bet arī literārā, sociālā konteksta zinātājs. (Protams, vēsturiskā konteksta izjūta svarīga, arī t.s. parastajā stilā rakstītas vēstules lasot.) Zināmas vienvēidības labad netiek tulkoti arī atsevišķi vārdi vai frāzes citās valodās, visbiežāk krievu, kuras autors ir vai nu rakstījis krieviski, vai rakstījis latviešu burtiem.

Vēstulēs visbiežāk sastopamās abreviātas: RS — Rakstnieku savienība; LM, arī Lit. un M. u. tml. — laikraksts “Literatūra un Māksla”; PJ — laikraksts “Padomju Jaunatne”; LDz — žurnāls “Lauku Dzīve”.

Ar vēstuļu atlasī Ojāra Vācieša Kopotu rakstu desmitajā sējumā viņa epistolārā mantojuma apguve nebeidzas...

ĪSAS ZIŅAS PAR ADRESĀTIEM UN PIEZĪMES

ĀDMĪDIŅŠ REINIS (1939), literatūrkritiķis, publicists

* **1979. g. 5. aug.** vēstule ir atbilde uz R. Ādmīdiņa piedāvājumu O. Vācietim pieteikt multiplikācijas filmas scenāriju "Telefilmai", kur R. Ādmīdiņš tobrīd strādā. Plašāk par to sk. R. Ādmīdiņa rakstā "... bet riskēt man vajadzēs" grāmatā par Ojāru Vācieti "Visums, sirds un tāpat..." (R.: Karogs, 1993, 158.—179. lpp.).

ANTONOVIČA ASTRĪDA, žurnāliste

* **1977. g. 10. nov., * 1978. g. 30. marta** vēstule rakstīta tajā laikā, kad Liepājas teātris gatavojas iestudēt mūziklu pēc Džanni Rodāri pasakas "Dželsomino Melu zemē". Dramatizējuma autori ir Juris Bartkevičs un Astrīda Antonoviča, par dziesmu tekstu autoru uzaicināts Ojārs Vācietis, par mūzikas autoru — Imants Kalniņš. Sk. A. Antonovičas rakstu "Mistikas iekrāsotas impresijas" grām. "Visums, sirds un tāpat...", 493.—502. lpp.

ANTONOVIČS VIKTORS

1987. gada literārā mantojuma gadagrāmatā "Varavīksne" publicētas septiņas O. V. vēstules V. Antonovičam. Publikācijas sagatavotāja Ieva Ķīse raksta: "1984. gada vasarā J. Raiņa Literatūras un mākslas vēstures muzejam Piltenes skolotāja Laila Antonoviča nodeva vienpadsmit vēstules, kas bija adresētas viņas vīram, pārāgri mirušajam Ojāra Vācieša vienaudzim Viktoram Antonovičam, viņam vēl mācoties vidusskolā." (R.: Liesma, 1987, 69. lpp.) Vēstuļu kopu ievada Ābrams Kļockins (Kleckins). "Šīs vēstules sniedz diezgan maz iespēju, lai spriestu par autora personības un talanta mērogu. Visumā parastas, panaivas, ļoti jauna, labsirdīga, ar milzīgu darbotiesgribu un ticību apveltīta cilvēka vēstules." (69. lpp.) Šajā sējumā ievietoto piecu vēstuļu pirmpublicējums ir 1987. gada "Varavīksnē" (69.—80. lpp.).

1950. g. 29. okt. — LĻKJS — Latvijas Ļeņina Komunistiskā jaunatnes savienība, VĻKJS — attiecīgi Vissavienības...

AUSEKLIS ULDIS (1941), dzejnieks, tulkotājs, izdevējs

AVOTIŅA DAINA (1926), dzejniece, prozaiķe, tulkotāja

1968. g. 8. nov., 1969. g. 22. febr., 25. nov., 2. dec. vēstuļu pirmpublicācija D. Avotiņas rakstā "Atmiņu epizodes par Tautas dzejnieku Ojāru Vācieti" grām. "Visums, sirds un tāpat...", 247.—255. lpp., pārējo — šajā sējumā.

1966. (?) g. (bez datuma) — "„tās pagrīdes upes" — A. Baltaķa dzejolis "Pazemes upes", O. V. atdzejojumā publicēts laikr. "Cīņa" 1966. g. 20. nov.

* **1968. g. 8. nov.** vēstulei šāds D. A. komentārs: "Aizbraucām ar Olgu Lisovsku uz Trāķiem. Rakstīju "Zuzi" un kārtoju jaunu dzejoļu grāmatu. Šķiet, biju izteikusi šaubas, vai jel kaut kas iznāks. Saņēmu no Ojāra šādu vēstuli." ("Visums...", 251. lpp.)

* **1969. g. 22. febr.** — "Paldies par.. recenziju" — D. Avotiņa 18. febr. vēstulē O. V. bija rakstījusi: "Oika, es izlasīju un "norecenzēju" Tavu krājumu ["Aiz simtās slāpes"]. Izsaciju briesmīgi "gudras domas". Nezinu, vai Tu tās pieņemsi vai ne, bet es teicu to, ko domāju. Vispirms — zināju, bet jutos sašauta.. Sašauta no tā spēka un spējām, kas Tevī mājo. Tu taču rotaļādamies cel jebkuru smagu mu. Apbrīnojama dieva dāvana Tev ir dota, Ojār!

Lasīju trīs reizes, kamēr apjēdzu, ko sacīt. Tavs krājums ir pilnīgi gatavs no visas tās bagātības, kas tajā ir, un pilnīgi negatavs sakārtojuma dēļ." Un D. Avotiņai ir, kā viņa raksta, "ļoti "ķecerīga" doma". "Tu esi devis tik daudz gudras un sabiedriski asas dzejas, ka liriķi Tevi var apskaust. Bet šajā krājumā ir tāda lirika, par kuru katrs liriķis aiz skaudības var nomirt. Vai Tu nevarētu, vai Tu negribētu dot šo lielisko, vienreizēji spēcīgo, sāļo un sūro liriku atsevišķā, noskaņotā krājumā?" (OVMM, Nr. 4493.) Jancis — krājuma "Aiz simtās slāpes" redaktors Jānis Sirmbārdis.

* **1969. g. 25. nov.** vēstulē minētais Aļģis — lietuviešu dzejnieks Aļģimants Baltaķis, viņa dzejoļu krājumu "Pazemes upes" (R.: Liesma, 1977) sastādīja un tam priekšvārdu rakstīja O. V., atdzejotāji — O. V., Daina Avotiņa un Līja Brīdaka. Jožefs — ungāru dzejnieks Atila Jožefs (1905—1937), viņa dzejoļu krājums "Ļoti sāp" (R.: Liesma, 1970) iznāca ar O. V. ievadu, viņa sakārtojumā un atdzejojumā.

".. brīdinājumu no Vizmas" — Vizma Lāce — izdevniecības "Liesma" Tulkotās daiļliteratūras redakcijas vadītāja.

* 1969. g. 2. dec. — “.. būšu Maskavā vēl” — 1969. g. no 8. līdz 14. decembrim Maskavā notiek latviešu jaunākās dzejas vakari, piedalās O. V., M. Čaklais, I. Auziņš u.c. “Maskavā .. pēdējie notikumi” — runa ir par kampaņu pret Aleksandru Solžeņicinu un viņa izslēgšanu no PSRS Rakstnieku savienības (pirms izraidīšanas no PSRS).

1962. gadā milzu metienos krievu valodā publikāciju bija piedzīvojis viens no pirmajiem un pašiem spēcīgākajiem darbiem par cilvēku Padomju Savienības represīvās sistēmas varā — A. Solžeņicina garstāsts “Viena diena Ivana Deņisoviča dzīvē”. Taču tābrīža patiesības latīņa varai izrādījās par augstu, un no 1965. gada rakstnieka darbus vairs nepublicēja. 1967. g. 16. maijā A. Solžeņicins uzrakstīja vēstuli IV Vissavienības padomju rakstnieku kongresam un tajā vērsās pret cenzūru, “mākslinieciskās apziņas apspiešanu” (“Literatūra nevar attīstīties *laidīs vai nelaidīs cauri, par to drīkst, bet par to — ne kategorijās*”) un ieteica “kongresam pieņemt prasību un panākt jebkādas — atklātas vai slēptas — daiļdarbu cenzūras likvidēšanu, atbrīvojot izdevniecības no prasības saņemt atļauju (no Galvenās literatūras pārvaldes — praktiskā cenzūras “instrumenta” — I. K.) katrai iespiedloksnei”. (Vēstuli citē Ludmila Azarova krājumā “Grāmatas aizkulises” (R.: Sol Vita, 2002).) Vēstule tika izsūtīta literāro laikrakstu un žurnālu redakcijām, rakstniekiem.

L. Azarova raksta: “No simt izsūtītajiem vēstules eksemplāriem Solžeņicins vienu bija adresējis Vācietim. [...] Kopš tā laika mūsu mājās lielajos un mazajos saietos, draugiem un nelabvēļiem, kas arī nāca ciemos, arī tiem, kuri nepārprotami kalpoja *stūra mājai* un centās noslēpt to, ko nevar noslēpt, Ojārs piedāvāja savu autorprogrammu — lasīja “Vadoņa augšāmcelšanās” un Solžeņicina vēstuli. Cik es saprotu, Latvijā tā bija un palika vienīgā.

Ar to nebeidzās vis... Vēstule bija iedota Vizmai Belševicai, arī studēšanai, lasīšanai — pašai un citiem. Vizmai šis staļinisma revanša laiks bija atnesis vislielāko postu. Kratišanas laikā viņas dzīvoklī vēstule bija konfiscēta kā kompromitējošs materiāls.” (50., 55. lpp.)

L. Azarova atceras, ka O. V. paskaidrojumā *čekai* “bija arī tāda frāze — stingra un spītīga: jā, vēstule tika lasīta visiem un iedota arī Vizmai, jo Vācietis to uzskatījis un turpina uzskatīt par savu pienākumu” (56. lpp.).

1969. gadā A. Solžeņicins tika aizmuguriski izslēgts no PSRS Rakstnieku savienības. 1969. g. 12. novembra atklātā vēstulē Krievijas Federācijas Rakstnieku savienības sekretariātam viņš raksta, ka adresāts ir atpalicis no laika — “laukā jau kļūst gaišāks”, nav vairstā drūmā, bezcerīgā laika, kad “Jūs iztapīgi izslēdzāt Ahmatovu, izslēdzāt Pasternaku”. “Vai tā kauna Jums ir par maz? Jūs gribat vairāk?” (Vēstule publicēta A. Solžeņicina grāmatā “Бодался теле-нок с дубом” (Москва, 1996, 628.—629. lpp.). Uzbrukumi rakstniekam notika pēc totalitārisma labi izstrādāta scenārija — ar nosodījuma (t. i., nolādējuma) vēstulēm “no tautas” un patiesu žagaru pienesēju palīdzību.

BAUĢIS PĒTERIS (1914—2000), rakstnieks

1957. g. 23. janv. vēstules adresāts P. Bauģis tajā laikā ir Latvijas Valsts izdevniecības direktors. O. V. pirmā grāmata “Tālu ceļu vējš” (1956) iznāca 5000 eksemplāru lielā metienā, nākamā — “Ugunīs” (1958) — 8000 eks.

BELŠEVICA VIZMA (1931), dzejniece, prozaiķe, tulkotāja

Sastādītāju rīcībā ir diemžēl tikai nedaudzas Ojāra Vācieša vēstules Vizmai Belševicai. 60. un 70. gados pie Vizmas Belševicas VDK izdarīja divas smagas kratīšanas — vienu sakarā ar Knuta Skujenieka, otru — ar Ivana Džjubas politisko lietu. Abos gadījumos bija konfiscētas grāmatas, manuskripti, arī vēstules. Šo akciju rezultātā uz čeku tika aizvesti 18 maiši ar visdažādākajiem materiāliem. Ir saglabājusies Vizmas Belševicas atbilde uz kādu Ojāra Vācieša pazudušo tekstu, pēc kuras daļēji var spriest gan par neatrastās vēstules saturu, gan arī par abu dzejnieku sarakstes tonalitāti un rūgto atklātību.

1974.

Aprīļa pēdējā diena.

“Vēstule” ir no vārda “vēstīt”. Par savas dienas kulmināciju — kāpostu kules un kefira pudeles pārplišanu es jau pavēstīju. Vēl bija liela cietas rupjmaizes rīvēšana un biežpiena beršana caur sietu — drūma proza, kas paceļas dzejas augstumos, kad puikām sāk starot acis uz savu favorītsaldo...

2 Kad Tu saki — mēs esam palikuši divi vien, ir skumji par nepalikušajiem un reizē labi, ka esam palikuši. Bet jo vairāk es par to domāju, jo vairāk man liekas — Tu esi palicis viens. No manis palikusi vēl tikai laimīgā apziņa, ka Tu esi palicis. Varētu iet ļaunāk, jo diezgan bieži tam, kas iznīcināts, paliek pāri rūgtums pret katru, kas vēl nav iznīcināts.

Kopš pakļidušas valodas, ka ar mani “viss kārtībā”, man klājas ļaunāk, nekā jebkad. Tā nav tikai spīdzināšana ar cerību — jo es vairs neko īpaši neceru. Tas nervs man jau tiktāl notrulināts, ka raustīšanu gandrīz nejūt. Vēl arvien es strādāju tukšgaitā — jau vairāk nekā gadu strādāju, maksāju mašīnrakstītājam, kas Tev varbūt liekas sīkums, bet ne cilvēkam bez nekādiem ienākumiem — un visu laiku kaut kas atgadās un mans darbs ir bijis kārtējo reizi veltīgs.

Tagad izdevniecība prasa krājumu. Ja arī es varētu samaksāt mašīnrakstītājam — tas atkal būtu veltīgi. Es saprastu tos melīgos solījumus, ja es kādam par sevi atgādinātu vai kaut ko lūgtu. Tad vajadzētu izmeloties, lai nu kādu britiņu būtu no manis miers. Es neēju. Nāk pie manis. Nāk un melo. Ja es spētu lūgties, es izlūgtos vienu vienīgu žēlsirdību — lai liek man mieru, kā es lieku mieru viņiem. Jo redzi, ja jau, kā man apgalvo, “viss kārtībā”, tad gan “Literatūrā un Mākslā”, gan “Zvaigznē” un “Karogā” guļ mani dzejoļi, ko varētu publicēt. Tas netiek darīts. Bet varbūt tā arī labāk — man aiztaupīta spēku izsikuma demonstrēšana. Esmu mirusi pēkšņā nāvē, bez tās vecuma agonijas, no kuras izbēg tikai retie dzejnieki, kas saglabā savu spēku līdz galam. Ja tikai man ļautu to mieru, kas mironim pienākas.

Vispār es taisījos rakstīt Tev kaut ko dzīvespriecīgu. Neiznāca. Tu domāsi, ka neesmu rakstījusi — jo vēstuli iemetīšu rīt, karogiem plīvojot — un svētkos pasts strādā gausi... Bet šitādu vēstuli labāk tik drīz nesaņemt. Citu uzrakstīt nevaru — iznāks meli.

Krokodīlis

Un turies, mīļo Nilzīrg, turies — Tu esi palicis viens. Kamēr Tu esi, arī es vēl neesmu nelaimīga. (OVMM, Nr. 7421.)

4. apr. — “..jemocijas” — Ludmila Azarova: “Vizma Belševica izstāstīja Ojāram Vācietim, kā kratīšanas laikā viens no čekistiem viņai stingri aizrādījis: “Iņe nado nam vaših jemocij.” Kopš tā laika Ojārs Vācietis lietoja šo izkropļoto vārdu ar īpašu nozīmi un zemitēkstu.”

1983. g. 4. jūl. — “Jērāna uzskati” — Pēteris Jērāns, Galvenās enciklopēdiju redakcijas galvenais redaktors (1981—1989), kultūras jautājumos izcēlās ar izteiktu aprobežotību t. s. politisko mērķu vārdā.

Izlasījusi šajā vēstulē par O. V. slimošanu, Vizma Belševica 28. jūl. vēstuli sāk ar vārdiem: “Esmu laimīga par Tavu izķepurošanos, kaut gan zināju arī raižu dienās, ka tur, kur cits būtu miris simt nāvēs, Tu pieturēsies pie dzejas un paliksi dzīvs.” (OVMM, Nr. 7788.) Un par liepu laiku, kas “Pārdaugavā elpu rauj ciet”, no Vidzemes, no Lejas Kliģēniem raksta: “Kad ziedēja, lasīju ziedus tējai un tad reiz dabūju dzirdēt, kā liepa dzied — kā ērģeles. Lai to īsten dzirdētu, liepai jābūt lielai un ziedos — līdz zemītei...” (turpat.)

1983. g. 4. aug. — “Tavs darba kabinets.. uztrauc” — 28. jūl. vēstulē V. Belševica bija rakstījusi, ka “atradusi žigulim (vārdā — Piglits) jaunu pielietojumu”, tas ir viņas darba kabinets. “Vācu perša nav “Paulīne”” — vācu valodā Veltas Ēlertes tulkotais V. Belševicas stāsts “Tās dullās Paulīnes dēļ”. “.. priekš Klāva” — Klāvs Elsbergs (1959—1987), V. Belševicas dēls, dzejnieks, atdzejojājs. “Sūtu .. 1/10000-šo daļu no Seus” — izdevniecība “Avots” bija izdevusi divas Jāņa Reinberga zīmētas atklātnes, uz vienas portretēts O. V., uz otras — Imants Ziedonis (t. i., Pinkainais).

Pirmpubl. — Karogs, 2002, Nr. 11, 71.—72. lpp.

1983. g. 8. aug. — uz 4. aug. vēstuli un 8. aug. sveicinājumu V. Belševica atbild: “Pateicos, Nīlzirg, manas sirds iepriecinātāj! Vēstule un oda mani ielīkmoja neizsakāmi — un tieši dienās, kad biju slima un jau apņēmies atšaut asti lepnā vientulībā pie izkaltuša dīķa.” (1983. g. 21. aug. — OVMM, Nr. 7789.)

BRATKA IEVA (1944), žurnāliste, izdevniecību darbiniece
1969. gadā strādā Rakstnieku savienībā par sekretāri.

1969. (?) g. “Par Ievu...” “.. Laimis Līvens..” — atsauce uz Laimas Līvenas dzejoļa “Ezers” rindām (“Ezers guļ ielejā / Kā Dieva splāviens”), kas laikrakstā “Padomju Jaunatne” (1968. g. 24. nov., 15. dec., 1969. g. 11. janv.) izraisīja domu apmaiņu starp tiem, kuros sašutumu radīja “Dieva splāviens”, un tiem, kuri mēģināja skaidrot dzejas valodu.

O. V. apspēlētie konkrētie darbi: I. Ziedoņa dzejolis “Jaungada ķēmdziesmiņa”, M. Čaklā poēma “Zirgs dzintarā”, J. Petera

dzejoļu krājums "Dzirnakmens". Krauliņš — LVU Latviešu literatūras katedras vadītājs (1962—1981) Kārlis Krauliņš (1904—1981).

BRIEDIS LEONS (1949), dzejnieks, atdzejotājs

1972. g. 28. nov., 1973. g. 10. sept. un 23. okt. vēstules rakstītas L. Briedim uz Moldāviju, kad viņš pēc izslēgšanas no Latvijas Valsts universitātes (tiem laikiem atbilstīgu "politisku" iemeslu dēļ) aizbrauca no Latvijas un iestājās Kišiņevas universitātē, lai studētu spāņu valodu. Par šīs sarakstes kontekstu stāsta L. Briedis apcerē "Ceļojums uz mūžam ziedošo ceriņu zemi" grām. "Visums, sirds un tāpat...", 256.—261. lpp. L. Briedis: "Negribētos teikt, ka Ojārs bija vienīgais, kurš manos Moldāvijas gados man dāsni izsniegtu atsaucības un iejūtības avansu, tādējādi it kā pirms manis paša noticot manām darbos vēl neapliecinātajām poētiskajām dotībām (man rakstīja arī K. Skujenieks, U. Bērziņš, M. Čaklais, I. Ziedonis, P. Zirņītis, O. Kravalis u. c.), taču bez īpašas klirēšanās šobrīd varu apgalvot, cik ļoti gaidīts un nepieciešams man tolaik bija Ojāra koleģiālais atbalsts." (257. lpp.)

1972. g. 28. nov. vēstulē minētā O. V. dzejas grāmatiņa Vitālijas Tulnika atdzejojumā plānotajā 1975. gadā neiznāca. 1973. gada 5. decembrī V. Tulniks nomira. L. Brieža un V. Tulnika iecerētās O. V. grāmatas "Klavierkoncerts" vietā moldāvu valodā iznāca "Gamma" (1977) P. Starostina atdzejojumā ar M. Čimpoja priekšvārdu.

Pirmpubl. — Karogs, 2002, Nr. 11, 62.—63. lpp.

1973. g. 10. sept. vēstulē Lielais — Arturs Lielais (1920—1981), rakstnieks, tulkotājs, izdevniecības "Liesma" darbinieks. "Zaķa atjāšana" — L. Brieža dzejoļi bērniem "Atjāj zaķis, sarkanbārdis". Manuskripts ilgi netika izdots, grāmata iznāca tikai 1978. gadā, pēc L. Brieža domām ("Visums...", 258. lpp.), lielā mērā tam ceļu beidzot pašķīra O. V. un arī M. Poiša t. s. iekšējās recenzijas (izdevniecībā iesniegto manuskriptu vērtējumi). Žurnāls "Zilīte" šos dzejoļus publicēja 1976. g. 6. nr. "Potjomkina sādža" pēc publikācijas žurnāla "Liesma" 1965. g. 12. nr. grāmatās latviešu valodā nav publicēta līdz 1988. gadam ("Ex libris"), igauņu valodā tā ievietota O. V. krājumā "Venēras rokas" (Tallina, 1971).

1973. g. 23. okt. vēstulē minētā Ulža Leinerta grāmata ir O. V. sastādītais dzejnieka (1936—1969) pēcnāves krājums “Gaisma”, ar Aivara Neibarta priekšvārdu tas iznāca 1974. gadā.

CARNIKAVAS VIDUSSKOLA

1980. g. 6. martā. Pirmpubl. — Karogs, 2002, Nr. 11, 67.—68. lpp.

CIRCENE ANNA, skolotāja, rakstījusi kursa darbu par O. V. dzeju bērniem

1972. g. 15. febr. vēstulē minētās Igaunijā izdotās grāmatas ir Itas Saksas atdzejotās “Venēras rokas” (1971) un “Sasiesim astes” (1971).

1973. g. 16. maijā — “.. ko saka citi” par O. V. bērnu dzeju — O. V. ieteiktās publikācijas: saruna ar laikraksta “Literatūra un Māksla” līdzstrādnieci Ievu Bratku (LM, 1968, 13. apr.), M. Poiša grāmata “Atskaites punkts” (R.: Liesma, 1971), tajā ievietotā apcere ““Es esmu tas, kurš visu var” (Ojāra Vācieša dzeja bērniem)”, kā arī O. V. tulkotājas krievu valodā I. Tokmakovas raksts Maskavas žurnālā “Detskaja literatura” (1972, Nr. 12) par jaunradi un arī sadarbību ar O. V.

1974. g. 24. martā — “Pie nātres skāries” — dzejoļa “Dziesma” (krāj. “Dzegužlaiks”, 1968) pirmā rinda.

ČAKLAIS MĀRIS (1940), dzejnieks, atdzejotājs, publicists

1973. g. 28. dec. vēstulē “Zdravko eseju grāmatiņa” — divu bulgāru izdevniecību 15 grāmatu sērijā par padomju republikām dzejnieks Zdravko Kisjovs rakstīja par Latviju, bulgāru valodā grāmata iznāca 1977. gadā, latviešu valodā Vinifreda Krauča tulkojumā Z. Kisjova Latvijas redzējumu “Starp sāļo ūdeni un sald-ūdeni” izdeva 1980. gadā. Par krieviski labāko grāmatu, “kāda dzīviem esošiem patlaban ir”, O. V., kā redzams, nosauc 1973. gadā Maskavā publicēto M. Čaklā dzeju krājumu “День травы”.

1977. g. 29. jūn. vēstulē Helda grāmata — Jura Helda dzejoļu krājums “Naktspūtņa testaments” (R.: Liesma, 1977).

Pirmpubl. — Karogs, 2002, Nr. 11, 66.—67. lpp.

GAUJIENAS VIDUSSKOLA (skola, kurā O. V. mācījās no 1948. līdz 1952. gadam)

GRANTE ĀRIJA, MAKUŠA VALDA, lasītājas

GRĀVIS GUNĀRS (1932), ģeologs, zinātnieks

O. V. draugs, klases biedrs Trapenes septiņgadīgajā skolā un Gaujienas vidusskolā. Beidzis Maskavas Valsts universitāti. Abu sarakste ilgst vairāk nekā divdesmit gadus. "Nevainīgais sāncensības gars bija ārējais dzinulis mūsu darbībai un darīja vienu nepieciešamu otram līdz skolas pēdējām dienām. Vēlāk tas ātri pārgāja nepieciešamībā dot atskaiti savam tālajam, jau idealizētajam draugam gan vēstulēs, gan retajos tikšanās brīžos, dāvinot grāmatas vai vismaz pakavējoties domās." (G. Grāvis. Kur lai meklē straumes pirmsākumus? — "Visums, sirids un tāpat...", 49. lpp.)

Šī sējuma sagatavošanas laikā OVMM fondi glabā 108 O. V. vēstules un atklātnes G. Grāvim un 182 — G. Grāvja O. Vācietim.

1955. g. 16. maija, 1963. g. 4. sept., 1965. g. 2. febr., 1974. g. 30. dec. vēstuļu pirmpublicācija žurn. "Karogs" 2002. g. 11. nr.

1952. g. 17. (?) septembrī — "tankistu diena" — Padomju Savienībā kalendāros bija daudz un dažādām civilām un militārām nodarbēm veltītu dienu. "... uz romāna "Pret kalnu" vāka" — autore Anna Sakse. "Ļeņina bibliotēka" — V. I. Ļeņina v. nos. PSRS Valsts bibliotēka Maskavā.

1952. g. 28. (?) sept. — "Tartu universitātei būs 150 gadu" (?) — universitāte dibināta 1632. gadā.

1952. g. 24. nov. vēstulē runa ir par dzejoli "Virziens" (Karogs, 1952, Nr. 10). Kritiku par šo dzejoli sk. O. V. Kopotu rakstu 1. sēj. komentāros (R.: Liesma, 1989, 650. lpp.).

1953. g. 8. martā — "atdosim godu" — Padomju Savienības un Komunistiskās partijas vadītāja Josifa Staļina (1878/1879(?)—1953) bēres. "... dabūt.. Isakovska grāmatu" — Mihailu Isakovski (1900—1973) O. V. vairākkārt nosaucis par jaunībā sev ļoti tuvu dzejnieku. Vēl 1983. gadā sarunā ar žurnālisti Tatjanu Zandersoni: "Mani satrieca, kā pret mani izturējās nelaiķis Mihails Isakovskis, kā mācīja dzejas ābeci. Es viņam lipu klāt kā tāda uzmācīga muša, man bija nepieciešams uzzināt, kā mūsdienu dzejnieks raksta dzejoļus, kuri

klūst par tautas dziesmām, caur un cauri tautai piederošām.” (Ojāra Vācieša Piemiņas grāmata (R.: Liesma, 1984, 117. lpp.)) 1980. g. “Liesma” izdeva O. V. sastādīto M. Isakovska dzejas krājumu “Bezdelīga”.

1954. g. 21. okt. Diskusiju par Raiņa daiļradi Zinātņu akadēmijas Valodas un literatūras institūts rīkoja 1954. g. 19.—23. okt., lai noskaidrotu, kādai metodei viņa rakstītais piederīgs — sociālistiskā reālisma vai kādai citai. Par diskusiju un savu nostāju O. V. sīkāk nākamajā vēstulē G. Grāvim 28. okt.

1954. g. 14. dec. Kongress — Vissavienības rakstnieku 2. kongress Maskavā 1954. g. 15.—26. dec.

1955. g. 26. febr. Imants — O. V. brālis Imants Vācietis (1936. g. 19. janv. — 1995. g. 10. jūl.).

1955. g. 14. apr. Voldemārs Evans — Gaujienas vidusskolas dziedāšanas skolotājs.

“Makarenko audzināšanas metodes” — Antons Makarenko (1888—1939), pedagogs, rakstnieks, 20. gs. 20.—30. g. Ukrainā nodarbojās ar jauniešiem — likumpārkāpējiem.

1955. g. 16. maija vēstulē minētie personvārdi — Gaujienas vidusskolas klases biedri. “Par dekādi.. nav skaidrības” — padomju savienotās republikas pēc kārtas rīkoja savas mākslas skates Maskavā, 1955. gadā tāda bija paredzēta arī Latvijai. Ņikita Hruščovs (1894—1971) tajā laikā ir Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centrālās komitejas (PSKP CK) 1. sekretārs.

1955. g. 25. nov. Dzejnieks Tāļivaldis Kalnājs (1922) miris 1955. gada 26. septembrī. Maskavā no 15. decembra līdz 26. decembrim notiek Latviešu literatūras un mākslas dekāde.

1957. g. 22. apr. “Strādāju pie romāna” — runa ir par stāstu “Tās dienas acīm”.

1957. g. 16. maijā — vēstulē par romānu dēvētais prozas darbs (“Tās dienas acīm”) publikācijās ieguvis žanra apzīmējumu “gandrīz dienasgrāmata” un daļu nosaukumu vietā — “Pirmā”, “Otrā” un “Trešā burtnīca”.

1957. g. 18. dec. — “Kolhoznieku nams” — vēlākā Zinātņu akadēmijas augstceltne.

1960. g. 11. maijā — “.. maršruts atkrīt baltkrievu dēļ” — kā redzams, domāta Baltkrievu literatūras dekāde Latvijā 1960. g.

3.—12. sept. “Operas librets ir līdz trešajam...” — pēc R. Blaumaņa lugas “Pazudušais dēls” motīviem. “. par Sibīriju uzrakstīt grāmatu” — tādu grāmatu O. V. neuzrakstīja — ceļojumu apraksti publicēti žurnālos “Draugs”, “Liesma”, dzeja un proza “Leģenda par ceriņkrāsas akmeni” krājumā “Viņu adrese — taiga” (R.: Liesma, 1966).

1961. g. 14. janv. — A. Gladiļina stāsts “Brigantīna paceļ buras” 1961. g. iznāca O. V. un Imanta Dikesa tulkojumā.

1961. g. 6. febr. — “Viva Cuba!” — ar 1959. g. janvārī Kubā uzvarējušajiem Fidela Kastro spēkiem daļa cilvēku saistīja cerību, ka iespējams “sociālisms bez sociālisma kļūdām”, un tiem simpatisēja. Sarakstē parādās arī cits Kubas revolucionāru lozungs — “No pasaran!”.

1963. g. 4. sept. — “lielais burkšķis Maskavā” — Padomju Savienības Komunistiskās partijas un valdības vadītāju tikšanās ar mākslas darbiniekiem 1962. gada decembrī un 1963. gada martā un izteiktie asie nosodījumi par padomju ideoloģijai nederīgiem literatūras un mākslas darbiem (abstrakcionisms, formālisms utt.), te “tika uzdots tonis, cik stipri slānīt” (O. V.). Turpinājumā atbilstoši Maskavas tonim piemēri tika meklēti Latvijā, notika apspriedes, apturēja “grēcinieku” grāmatu izdošanu, aizliedza pieminēt viņu vārdus presē utt., u.tml. Plašāk sk. grām. “Visums, sirds un tāpat...”, 224.—226. u. c. lpp., O. V. Kopotu rakstu 1. sēj. komentāros 627.—632. lpp.

1963. g. 19. dec. vēstulē O. V. par “lielā Maskavas burkšķa” atskaņām Latvijā raksta sīkāk. “Bērnu grāmata nāks ārā” — O. V. pirmā dzejoļu grāmata bērniem “Dziesmas par...” iznāca 1965. g. “Pārtulkoju lugu” — Čingiza Aitmatova “Cīpresīte mana sarkanā lakatiņā” Dailes teātrī.

1965. g. 2. febr. — “Ņikitas Sergejeviča pazušana” — 1964. gadā Ņikita Hruščovs (1894—1971) pēkšņi tika atstādināts no PSKP CK 1. sekretāra un PSRS Ministru padomes priekšsēdētāja amata.

1974. g. 30. dec. — “nosunījis savu atdzejojamo” — O. V. Ungārijas ciklā “Grūtā stundā” (krājumā “Ugunīs”) dzejolis “Vēstule pāri barikādēm” ar veltījumu T. A.

1977. g. 11. apr. — CDL — pēc krievu val. Центральный дом литераторов — Centrālais literātu nams. Par darbu pie Dž. Rodāri “Dželsomino Melu zemē” sk. A. Antonovičas atcerē

“Mistikas iekrāsotas impresijas” grām. “Visums, sirds un tāpat...”, 497.—501. lpp.

1977. g. 9. maijā — ЧР — pēc krievu val. чрезвычайное происшествие — ārkārtējs notikums.

IRBE ANDREJS (1924), rakstnieks. Dzīvo Zviedrijā.

1981. g. 23. febr. vēstulē runa ir par A. Irbes dzejoļu krājumu “Bez gulbjiem un bez sniega” (1979).

KALPIŅŠ VOLDEMĀRS (1916—1995), publicists

1952. g. (bez datuma) — uz vēstules piezīme: “Atbildēts 1952. g. 29. janvārī.” O. V. nosūtītā raksta nosaukums “Nopietnāku pieeju svarīgajam literāta darbam!”.

KALTIŅA VELTA (1931), dzejniece

* **1974. g. 6. janv.** vēstules fragmentā uzrunu “Cienītā jenotsune” komentē V. Kaltiņa — “attiecīgā dzejoļa dēļ kādā RS kongresā publiski tiku izraidīta no “labākās sabiedrības”” (grām. “Visums, sirds un tāpat...”, 605. lpp.).

KAŅEPE VIJA (1934), filoloģe, izdevniecību darbiniece, vairāku O. V. grāmatu un Kopotu rakstu (kopā ar L. Azarovu) sastādītāja

V. Kaņepes koment.: **1980. g. 9. apr.** “Gunārs Priede — Rakstnieku savienības 1. sekretārs. “.. biedris Paul” — izdevniecības “Zvaigzne” redakcijas vadītājs Jānis Pauliņš, ar kuru bija nelielas domstarpības sakarā ar O. V. “Izlases” skolām izdošanu. “Silv, Ildz un Lig” — izdevniecības “Liesma” Kritikas un literārā mantojuma redakcijas redaktore Silvija Radzobe, Ildze Krontāle, Ligita Bībere. “Jurc” — Oriģinālās daiļliterātas redakcijas vadītājs Pēteris Jurciņš.

1982. g. 21. janv. Vēstule rakstīta sakarā ar literatūrkritisko rakstu krājuma “Ar pūces spalvu” izdošanas ieceri. Krājums iznāca 1983. gadā sērijā “Rakstnieki par literatūru”. Sastādot krājumu, kļuva redzams, ka būtu nepieciešami plašāki komentāri par personām, tālaika notikumiem, kopsakarībām. Sākumā O. V. par tādu iespēju ļoti sajūsminājās, taču iecere nerealizējās. Apmierinājāties ar to, ka dzejnieks uzrakstīja īsu ievadu, taču arī tas ir interesants... “Gandrīz reibst galva, tik dziļi pagājušu gadu akā ieskatoties...”

“.. frukts no Tartu” — krievu literatūrzinātnieks un kritiķis Jurijs Mineralovs. “Vopli” — Maskavā iznākošais žurnāls “Voprosi literaturi”.

1983. g. vasarā. Rakstīta sakarā ar 50 gadu jubilejas izlases izdošanu. Tā kā izlase veidota asociatīvi, biju domājusi, vai nevajadzētu tās beigās ielikt kādus rādītājus. Autors to nevēlējās. Otra problēma radās sakarā ar virsrakstu. Man bija daži varianti — “Pilādžu gads”, “Izlasīt mūžu” ... Laikam par saldu! Ojārs it kā pa jokam ieminējās: “Suni ārā nedzenama nakts”. No “Si minora”. Tas būtu jauki! Bet tad dzejnieks nevēlējās vairs nekādu grāmatas nosaukumu. Viņš domāja, ka abi vāki varētu tikt veidoti no grāmatu nosaukumiem, jo negribēja akadēmisko “Izlase”. Bet — likteņa ironija! Māksliniece Maija Dragūne jau bija izveidojusi jauku vāku un ilustrācijas, un, lai gan uz vāka nosaukuma nav, titullapā zem “Ojārs Vācietis” figurē sikiem burtiem “Izlase”, un tā arī ir iegājusi visos bibliogrāfiskajos rādītājos.”

KISJOVS ZDRAVKO (1937), bulgāru dzejnieks, atdzejojātājs, publicists

O. V. vēstules Z. Kisjovam no krievu valodas tulkojusi Ilze Binde.

1968. g. 8. jūl. vēstulē — par darbu pie latviešu dzejas kopas iecerētajai Baltijas dzejas antoloģijai “Baltijas dzintars”, ko gatavojās izdot izdevniecība “Народна култура”.

1973. g. 11. febr. — “aizkavējas bulgāru antoloģija” — I. Ziedoņa sastādītā bulgāru dzejas izlase “Baltais solis” iznāca 1973. gadā. Z. Kisjova dzejoļu kopu tajā atdzejojis O. Vācietis. Z. Kisjova dzejoļu grāmatu “Laiks mīlēt”, kuru sastādīja un kurai ievadu uzrakstīja O. V., izdevniecība “Liesma” izdeva 1978. gadā, atdzejojāji: O. V. un I. Ziedonis. (Par šo grāmatu arī citās vēstulēs.) “.. 9-ņu krājumā” — jaunatnes literatūras izdevniecība “Народна младеж” sērijā “Планета” jauno ārzemju dzejnieku kopkrājumā paredzēja ietvert deviņus Baltijas jaunos dzejniekus. Lietuviešu, latviešu un igauņu dzejas kopu sagatavot bija uzticēts Z. Kisjovam.

Pirmpubl. — Karogs, 2002, Nr. 11, 63. lpp.

1973. g. 22. jūl. — lai L. Azarova un O. V. saņemtu uzaicinājumu braucienam uz Bulgāriju, vajadzēja nokārtot dažādas formalitātes; O. V. vēstule ir atbilde uz Z. Kisjova jautājumu par nepieciešamajiem personas datiem.

1975. g. 7. okt. — “manu prozu.. 2. izdevumā” — “Tās dienas acīm” (1975). Vjačeslavs Kuprijanovs, krievu dzejnieks, atdzejojis arī O. V.

1976. g. 1. aug. — “.. rekordu. 460 uz 30!” — Z. Kisjovs bija rakstījis, ka viņa dēls Romans iekļuvis mākslas ģimnāzijā, kur 460 kandidējuši uz 30 vietām.

“.. komiteja tūlējās un tūlējās” — izdevniecību izdodamo grāmatu plānus cenzēja Preses komiteja (dažādos gados darbojās ar dažādiem nosaukumiem), turklāt ar savienoto republiku preses komitejām vien nepietika, plānus apstiprināja Maskavā. ““Literatūru un Mākslu” ar Tavu miniinterviju” — avīzes 24. jūlija numurā publicēti Z. Kisjova dzejoļi O. V. atdzejojumā un ar viņa ievadrindām.

1976. g. 14. okt. — Z. Kisjova “Balāde sienai” publicēta žurn. “Karogs” 1976. g. 12. nr. “Firsova “Draudzības”.. nav” — VĻKJS Maskavā izdotais almanahs “Дружба” (1978—1988) krievu un bulgāru valodā, redaktors krievu dzejnieks Vladimirs Firsovs.

1977. g. 10. martā — “Divi žurnāli drukās Tevi” — O. V. atdzejojumā Z. Kisjova dzejoļi publicēti 1977. g. “Karoga” 7. nr. un “Drauga” 10. nr. Stasis Krasausks (1929—1977) — izcils lietuviešu grafiķis, ilustrators.

1977. g. 12. dec. — ““Karogu” esmu.. nosūtījis” — žurnāla 1977. g. 7. nr. ievietoti septiņi O. V. atdzejoti dzejoļi ar kopēju nosaukumu “Laiks mīlēt”.

1979. g. 25. apr. — Vinifreda Krauča recenzija par “Laiks mīlēt” — Karogs, 1979, Nr. 1, 173.—174. lpp. V. Kraučis ir arī Z. Kisjova grāmatas par Latviju “Starp sāļo ūdeni un saldūdeni” (1980) tulkotājs.

KLECKINS (KĻOCKINS) ĀBRAMS (1933), žurnālists, kino-kritiķis, O. V. studiju biedrs

* **1966. g. 22. okt.** vēstule rakstīta toreizējiem laikraksta “Padomju Jaunatne” redakcijas darbiniekiem Ā. Kļockinam vai Margaritai (Ritai) Miglānei. M. Miglāne raksta, ka laikrakstā dzejolis nav parādījies, un diemžēl neatceras, kāpēc (“Visums, sirds un tāpat...”, 305. lpp.)

* **1967. (?) g.** “Vēstījums Ābramam”. Par šo dzejoli adresāts Ā. Kļockins raksta, ka “tajā diezgan būtiski, kaut arī ironiski izpaužas

Ojāra attieksme pret laiku un paša laika raksturojums” (“Visums...”, 295. lpp.). “Dadzis” — humora un satīras žurnāls (1957—1995).

KRILE VELGA (1945—1991), dzejniece

O. V. un V. Kriles sarakste norisusi īpašas “vienas asinsgrupas dzejnieku brālības” zīmē, O. V. līdz ar vēstulēm saņēmis arī V. Kriles dzejoļus, lugas.

1981. g. 27. sept. — M. Čaklā sastādītajā Marinas Cvetajevas “Lirikā” (R.: Liesma, 1982), piemēram, ir astoņi O. V. atdzejoti dzejoļi; Linarda Tauna dzejoļu izlase “Plīvošana ar pilsētu” O. V. sakārtojumā un ar viņa ievadrindām “Versija par Linardu Taunu” iznāca 1988. gadā.

ĶEMPE MIRDZA (1907—1974), dzejniece, tulkotāja

M. Ķempe ilgu gadus (1948—1972) strādāja par LPSR Rakstnieku savienības dzejas konsultanti, arī O. V. sūtīja viņai savus dzejoļus. Uz šajā sējumā publicēto Gaujienas vidusskolas 10. klases skolēna Ojāra Vācieša vēstuli (1950. vai 1951. g. — pirm-publ. žurn. “Horizonts”, 1982, Nr. 4, 28. lpp.) Mirdza Ķempe atbild 1951. g. 21. augustā. “Ja Jūs mācīsities vidēji, tad būsiet arī tikai viduvējs dzejnieks. Jūsu vēstulē un Jūsu dzejās ir daudz paviršību. Jūs nevīžīgi lietojat pieturas zīmes, rakstāt ar vieglu roku. Atsevišķos pantos pazib kāda liriska dzirksts, bet, vai Jūs varēsiet īsti dzejot, vēl grūti pasakāms. Jūsu dzejoļos vēl nav nopietnības, sava dzīves skatījuma: tie ir pārāk frāžaini. Ja Jūs varēsiet labot savu raksturu un mācīsities **patiesi just un patiesi strādāt**, tad sekmes Jums būs.” (Ķempe M. Kopoti raksti, 3. sēj. R.: Liesma, 1984, 144. lpp.)

1954. g. 14. marta vēstulē ieliktais dzejolis ir “Tīģerēns”, tas vēlāk publicēts O. V. otrajā krājumā “Ugunīs” ciklā “Mežu elpa”. Dzejniece savu vērtējumu izteikusi vēstulē O. Vācietim 1954. g. 17. martā — sk. O. V. Kopotu rakstu 1. sēj., 613. lpp.

1954. g. 12. apr. — Jeronīms — Jeronīms Stulpāns (1931—1981), dzejnieks, O. V. studiju biedrs.

1954. g. 18. maijā — par dzejnieka J. Sudrabkalna 60. dzimšanas dienai veltīto sarīkojumu ar Andra Vējāna referātu. Maksims Tanks (1912—1995), baltkrievu dzejnieks.

Atbildes vēstulē M. Ķempe 1954. g. 24. maijā raksta: “Jūsu jaukā vēstule mani ieliksmoja. Bija vērts Jūs atvest pie jūras, ja esat to tik skaisti izjutis”. (Karogs, 1987, Nr. 2, 159. lpp.)

1954. g. 28. dec. — “atpūtusies pēc kongresa” — PSRS Rakstnieku savienības II kongress 1954. g. decembrī.

Pirmpubl. — Karogs, 2002, Nr. 11, 52.—53. lpp.

1960. g. 26. okt. O. V. pateicas par vēstuli, ko M. Ķempe rakstījusi 22. augustā, izlasījusi krājumu “Krāces apiet nav laika” (1960). Vēstulē ir vārdi: “Es no Tevis jau pašā sākumā.. gaidīju kaut ko labu un vienreizēju, un to jau Tu esi devis. Tikai viena skaņa — viena vienīga — tāda neīsta, pamācoša traucē. Un to Tu vari atnest. To pašu pateikt, bet citādi. Tu esi tomēr vienīgais, kam grūti būtu uzrakstīt kaut ko banālu, pelēku.” (Karogs, 1987, Nr. 2, 161. lpp.)

(Publikāciju “Mirdza Ķempe. Vēstules Ojāram Vācietim” (Karogs, 1987, Nr. 2, 156.—161. lpp.) sagatavojis un komentējis Imants Pijols (1944—1999), atzīdams: “Sarakste atspoguļo abu spilgto personību savstarpējo attieksmju sākumposmu, kurā ir daudz cilvēciskas iejūtības, tiešuma, ir arī drastiskums, disonātīvi toņi, pat domstarpības, taču vienmēr risināti nozīmīgi literārā darba jautājumi” (turpat, 156. lpp.).)

ĶIGURE-NĪMANDE DZIDRA, lasītāja, bibliotekāre

1955. g. 28. martā — “poēma.. “Meitene”” — tāds darbs nav uzrakstīts.

1955. g. 2. apr. — Tāļivaldis — dzejnieks Tāļivaldis Brička (1927) miris 1954. g. 6. oktobrī.

1956. g. 30. okt. — “Atrastās vēstules” — grāmatu ar šādu nosaukumu O. V. nav izdevis, dzejolis “Atrastās vēstules” ievietots krājumā “Tālu ceļu vējš” (1956) un tāds ir arī vienas šī krājuma nodaļas nosaukums.

Patiesības izverdums par notikumiem Ungārijā — “Mūsu avīzes melo. Mūsu radio melo” utt. — pat nobaidīja vēstules adresātu.

Pirmpubl. — Karogs, 2002, Nr. 11, 55.—56. lpp.

1958. g. 15. janv. — operas libretu pēc Rūdolfa Blaumaņa lugas “Pazudušais dēls” motīviem O. V. nepabeidza; “Ojāra Vācieša poētiskas gleznas” (tā rakstīts izrādes programmā) sakārtoja un

papildināja Jānis Streičs, kad Romualda Kalsona operu "Pazudušais dēls" Latvijas Nacionālā opera uzveda 1996. gadā.

1958. g. 3. sept. — ieceres par romāna — "Tās dienas acīm" turpinājumu un arī filmu "Tās dienas acīm" nav īstenojušās.

LĀCIS VILIS (1904—1966), LPSR Tautas rakstnieks (1947), valsts darbinieks

1956. g. 30. okt., kad O. V. raksta vēstuli V. Lācim, adresāts ir PSRS Augstākās padomes Tautību padomes priekšsēdētājs (1954—1958), Latvijas Komunistiskās partijas CK biroja loceklis (no 1940. g.), Latvijas PSR Ministru padomes priekšsēdētājs (1946—1959), LPSR Augstākās padomes (1.—6.) deputāts. Satriekts par Padomju Savienības un tās karaspēka rīcību Ungārijā, O. V. šajā dienā savu nespēju ar to samierināties, izmisumu un dramatisku neizpratni pauž gan vēstulē Dz. Ķigurei-Nīmandei, gan V. Lācim (un nākamajā vēstulē 23. nov. Dz. Ķigurei-Nīmandei raksta: "Nezinu, kāpēc iepriekšējā vēstule varēja atnest postu visiem."). Šķiet, O. V. neprecīzi min gadu, kad viņam aizrādīts par politiskām kļūdām, ja runa ir par dzejoli "Virziens" (cits nosaukums — "Trase"), kas publicēts "Karoga" 1952. g. 10. nr., kā arī 1952. g. "Jauno autoru almanahā" un kam tika pārmests "politisks analfabētisms" (K. Krauliņš — Karogs, 1952, Nr. 12, 1388. lpp.), "ideoloģiskas kļūdas" (V. Kalpiņš — Padomju Latvijas Komunisti, 1953, Nr. 1, 71. lpp.), "rupji izkropļota Komunistiskās partijas vēsture" (Padomju Latvijas Komunisti, 1953, Nr. 2, 63. lpp.) utt. (sk. O. V. Kopotu rakstu 1. sēj. koment., 650. lpp.).

Vilis Lācis atbildes vēstulē 1956. g. 6. novembrī raksta: "Sirsnīgi pateicos par uzticību, kādu veltījat man. Jūsu dvēseles stāvoklis man labi saprotams, Jūsu šaubas un radošās grūtības pilnīgi izprotu. Varbūt esiet ievērojuši, ka pēdējos divos gados arī es neesmu varējis uzrakstīt nekā jauna? Viens iemesls tam, protams, ir milzīgā slodze citos darbos, bet tas vēl nav viss: rakstīt tā, kā rakstīja līdz personības kulta likvidēšanai, šodien vairs nevar un nevajag. Tagad jādzen jauna, dziļāka vaga literatūras laukā. Rakstīt, protams, var par visu — ir pozitīvo, ir negatīvo. Nedrīkst laķēt, bet nedrīkst arī nomelnot. Jā-raksta patiesība (autora pasvītrojums. — I. K.). Un rakstot jāatceras viena, manuprāt, galvenā lieta: uz kā dzirnavām mēs, padomju

rakstnieki, ar savu daiļradi lejam ūdeni? Mēs nevaram ignorēt šo apstākli un liet ūdeni uz Padomju valsts un Padomju tautas ienaidnieku dzirnavām. Ja rakstnieks to allaž atcerēsies un sapratis, tad viņš arī atradīs pareizo samēru, izraugoties gaišās un tumšās krāsas savai daiļradei.” (OVMM, Nr. 4515.)

(Cik lielā mērā V. Lāča mācība iespaidojusi O. V. emocionālo un politiski pareizo — protams, tā brīža valdošās ideoloģijas izpratnē — Ungārijas dzejoļu ciklu “Grūtā stundā”, var izteikt minējumus un salīdzināt ar O. V. paša komentāriem pēc gandrīz divdesmit gadiem vēstulē G. Grāvim (1974. g. 30. dec.))

30. okt. un 8. nov. vēstuļu norakstu 1988. g. 24. febr. V. Lāča muzeja vadītājs V. Kalpiņš nodevis L. Azarovai ar pavadvārdiem: “Cienījamā biedre Azarova! Nododu Jums Ojāra vēstuļu norakstus. Pirms gadiem pieciem, kad lasīju šīs vēstules pirmo reizi, likās, ka Polijas un Ungārijas pieminēšana var traucēt Ojāra piemiņas iemūžināšanu. Tagad stāvoklis izmainījies. Par pagātnes kļūdām runā daudzi. Varbūt ir pat labi darīt sabiedrībai zināmu, ka Ojārs daudz ko redzējis un sapratis viens no pirmajiem.

Šo un citu apsvērumu dēļ V. Lāča muzejs nolēmis publicēt šos viņa rīcībā esošos materiālus. Ceru, ka Jums nebūs iebildumu.

Ar daudz labām dienām V. Kalpiņš.”

LAGANOVSKIS JEZUPS (1920—1987), rakstnieks

* 1969. g. 29. dec. zīmītes priekšvēsture ir rosinājusi J. Laganovskim uzrakstīt “piedzīvojumu stāstu” “Nav sliktuma bez labuma jeb Cik derīgi dažreiz pazaudēt kabatas nazi” (pirmpubl. humora un satīras žurnālā “Dadzis”, 1971, Nr. 23—24, pārpubl. grām. “Visums, sirds un tāpat...”, 424.—434. lpp.). 29. dec. sūtījumu J. Laganovskis komentē šādi: “Vēstules ortogrāfiju, jādomā, noteicis nesen iegādātas ārzemju rakstāmmašīnas alfabēts, ko viņš vēl nebija paguvjis vai vīžojis pārlatviskot, jo nevar pieļaut, ka ievērojams dzejnieks ar gandrīz pabeigtu augstskolas izglītību (palicis vienīgi nenokārtots valsts eksāmens) tik vāji pārvaldītu savas mātes valodas pareizrakstību. Paraksts liecina par tieksmi uz goda nosaukumiem un zem-apziņā svelošu vēlēšanos ieņemt kādu augstāku amatu — no tiem, kur nekas nav jādara.” (“Visums...”, 429. lpp.)

LAGZDIŅŠ VIKTORS (1926), rakstnieks

O. V. un V. Lagzdiņa sarakstes vēsture līdz ar daudzu O. V. vēstulu publikācijām iepazīstama V. Lagzdiņa atmiņās "... es uzlīmēju uz aploksnes pieckapeiku" grāmatā "Visums, sirds un tāpat...", 443.—468. lpp.

"Mūsu sarakstei pašā sākumā bija gluži lietišķs iemesls — sakarā ar Ojāra dzejoļu publikācijām "Lauku Dzīvē". Pakāpeniski vēstules izvērās apjomīgākas, un drīz tās jau rakstījām galvenokārt sava un adresāta prieka pēc (protams, pie reizes kārtojot arī "darba jautājumus"). Šī pastāvīgā vēstulu apmaiņa ilga gadus piecpadsmit vai mazliet vairāk. [..]

No sāka gala šo saraksti uzņēmām uz nenopietna toņa, jautrā stilā, un tādā garā tā ritēja tālāk visus daudzos gadus (cik nu bija manos spēkos, mēģināju tāpat atbildēt). No visām Ojāra vēstulēm tikai pāris bija nopietnā jeb "parastā" stilā — pavisam reti izņēmumi. Ļoti bieži rakstījām visādās aplamās, kļūdainās valodās — vācu, krievu (bet ar latīņu burtiem), angļu, franču, igauņu valodā, tāpat arī veco baltvācu žargonā, tāmnieku un augšzemnieku dialektā, reizēm pa teikumam pat latīņu un spāņu mēlē. Nereti šīs valodas un dialekti bija vairāki kopā vienā vēstulē — viss juku jukām. Ojārs bieži "aspēlēja" savu uzvārdu, gan tulkodams to citā valodā, gan pielikdams klāt kara laika vācu izteicienus..", (turpat, 445.—446. lpp.).

Viktora Lagzdiņa komentāri (no grām. "Visums, sirds un tāpat...", 443.—447. lpp.).

1975. g. 9. jūn. — (OBHSS — saīsinājums pēc krievu val. Отдел борьбы с хищением социалистической собственности — Nodaļa cīņai ar sociālistiskā īpašuma izlaupišanu. — I. K.)

* **1975. g. 4. jūl.** izsūtīta vēstule — "Tu pats, don" — "Savās vēstulēs bieži parakstījos arī "Don Quijote" (dons Kihots — spān.) vai "Don Q". "Par vietu un druku" — "Runa ir par dzejoli, kas ievietots žurnāla sākumā".

1975. g. 28. dec. — "... b. Lagzdiņu tālāk kopjam litparodijas" — (atgādināts par V. Lagzdiņa spožajām literārajām parodijām "Dēls iet pasaulē" — I. K.)

* **1977. g. 6. febr.** — "1977. gada 4. februārī savā vēstulē Ojāram cita vidū rakstīju: "Taču jāatzīmē, ka, neraugoties uz lielajiem

sasniedzumiem, šur tur dažkārt vēl sastopami atsevišķi trūkumi jeb augšanas grūtības. Tā, piemēram, šā piegades gada sākuma posmā ir iznākusi bis-chen Schmutzse ar dzejoli "Rudeņfrišums" (par lūrēšanu uz iekšpusi un problēmu "ciliks — neciliks"). Šitas gabals iet iekš mūsu februār numur, bet pēkšņi viņš ņem un parādās iekš "LM" 21. janvār numur virs Ojār-familijbilds. Un bij jau par vēl, lai viņ izraut ār no mūs numur, jo tas numur jau bij pusdrukāc. Tad nu mums būt vien liel lūgšen — lai šitād atsevišķ augšans grūtīb neatgadās vēl kādreiz iekš priekšdien... tālab ka mūsu orgāns ir dikti fērlīgs šai ziņā — kā jau attiecīgs orgāns, Tu jau zin, par ko ir ruņ."

Pēc dažām dienām saņēmu sūtījumu uz vairākām lapām mašīnrakstā. Vēstules sākuma daļa uzrakstīta uz glītas blankas, kuras galvgalā lieliem burtiem tipogrāfiski iespiests: "Latvijas PSR Padomju saimniecību MINISTRA VIETNIEKS", tad tas pats teksts krievu valodā un vieta datumam. Vēstules otra daļa ("paskaidrojums") rakstīta uz parastā papīra, un beigās paraksta vietā ar melnu tinti uzspiests pirksta nospiedums."

* **1977. g. 16. aug.** — "1977. gada 7. augustā.. uzrakstīju Ojāram vēstuli (starp citu, "angliski"), kurā apsveicu ar Tautas dzejnieka nosaukuma piešķiršanu. Pēc nedēļas pusotras saņēmu šādu atbildi".

Ludmila Azarova: "Tie nav pārspilējumi vai lamu leksikas vingrinājumi, bet gan reālie Ojāra Vācieša paša dzirdētie viņam velītīte nosodījuma vārdi, kā arī draugu un paziņu savāktie citāti. Pēc partijas un padomju valdības vadītāju tikšanās 1962. un 1963. gadā Maskavā, kur daži rakstnieki un mākslinieki tika asi kritizēti par pseidonovatorismu, formālismu un apolitiskumu, pie radošās inteliģences atmaskošanas bija ķērušies arī Latvijā. Notika republikāniskas apspriedes, bez tam nomenklatūra pieprasīja, lai arī darba kolektīvu sapulcēs tiktu nosodīti grēcinieki, kuru saraksti parasti sākās ar uzvārdu Vācietis. Nav grūti iedomāties, par kādu absurdu izvērtēs šīs darbaļaužu piespiedu diskusijas ar drūmi anekdotiskiem vērtējumiem un rezolūcijām. Staļina laiki nekur pagātnē nebija aizgājuši, tie bija tepat, tepat — gluži vai ar roku aizsniedzami.

Faktiski, ar šo pasludināšanu par politiski neuzticamu dzejnieku, pret Ojāru Vācieti bija sākusies atklāta un slēpta diskreditācijas kampaņa, kas, neskatoties uz dažiem oficiālas atzīšanas gadījumiem, turpinājās līdz pat dzejnieka pēdējai dienai šajā saulē."

1977. g. 28. (?) nov. (bez datuma) — (Vēstules “iedvesmas avots”
ir Andra Vējāna dzejolis “Dzīvības simfonija” (Lauku Dzīve, 1977,
Nr. 11, 1. lpp.) — I. K.) Tajā arī šādas rindas:

Ābols,
Apaļš un sārts
Kā rudenī zemeslode,
Tev pretim slid.
Paņem un pusi
Piedāvā ceļabiedram.
Bet sēklas,
Auglības brūnās zvaigznes,
Paturi sauļā
Un tad atpakaļ dārzā svied,
Lai pēc gada,
Pēc desmit
Zari kā spārni
Pret zilgmi raujas,
Lai Oktobra simtgadei
Kuplas ābeles maijā zied.

Viss sākas
Un atgriežas zemē.
Rudzu graudu
Atkal tīrumā iear lemess,
Kas izkalts Revolūcijas kalvēs.

Vai dzirdi “Auroras” zalves?

[..]

Notrīs zeme
Kā māte no laimes.
Mīlīgāks top debesu jums.
Vai brīnums?
Atkūst mūžīgais sasalums.
Sešu gadu desmitu pāji,
Sešu gadu desmitu
Rūdītā dzelzs

Un mīcītie māli,
Sešu gadu desmitu
Rudzu un cementa vāli
Paceļ uz varoņu pleciem

Gadsimta maģistrāli!

* **1977. g. 27. dec.** — “1978. Jaungadā saņēmu Ojāra apsveikumu, kam pievienota anketa, kura tolaik bija jāizpilda, ja gribēja kādu ielūgt ciemos no ārzemēm. Vienkāršības un īsuma labad šeit anketas drukāto tekstu — jautājumus u. c. — esmu licis iekavās, pārtulkojis latviski un nedaudz saīsinājis. Ojārs savas atbildes anketā, kā parasti, rakstījis mašīnrakstā (ar latīņu burtiem)”. (Šajā sējumā vēstule iespiesta tā, kā to sagatavojis V. Lagzdīņš.)

* **1978. g. 22. martā** — “1978. gada 29. janvārī savā vēstulē minēju, ka piedzimusi mazmeita. Ojāra atbilde rakstīta uz pēckara gadu veidlapas, kuras augšā uzdrukāts: “Latvijas PSR mežsaimniecības MINISTRS”, tālāk tas pats krievu valodā, ministrijas adrese un vieta datumam. Zem tā visa seko Ojāra vēstule.”

* **1978. g. 10. apr.** — (“Visumā...” aiz “Karogu” .. “var slēgt” izlaista frāze “un Vējānu par graužošu darbību ietupināt”. — I. K.)

* **1979. g. 18. janv.** — “.. kādreizējā mūsmāju” — “Domāta Rakstnieku savienība”. “ne uz.. elevatoru, ne.. daiļrakstītāju kopmītņi” — “Runa ir par Preses namu un Dubultu jaunrades namu”. “.. Škaparam.. drukāt neļaus” — “Domāts — “Literatūrā un Mākslā”. “Mūsējais.. nav tik.. liels” — “Te runāts par žurnālu “Zilīte”.”

* **1980. g. 12. martā** izsūtīta vēstule — “kam publicēšanai pievienots dzejolis “Baltijas jūra” (vēlāk ievietots krājumā “Si minors”. Aploksni rotā spilgti krāsaina pastmarka, uz kuras reproducēta Rembranta glezna ar kailo Danaju (marka “apspēlēta” vēstules beigās).”

* **1980. g. 11. dec.** — “Runa ir par braukšanu uz rakstnieku jaunrades namu Dubultos”.

* **1981. g. 20. maijā** — (“.. smagā artilērija..” — tiešus iemeslus šādiem izteikumiem diemžēl nav izdevies noskaidrot, iespējams, ka tie ir tikai ļoti emocionāli ļoti melna mirkļa vārdi. — I. K.)

* **1981. g. 24. dec.** — “.. Jurciņam, mani ieraugot” — “Domāta izdevniecība “Liesma”.”

* **1982. g. 15. febr.** — “Sūtīdams savus dzejoļus, Ojārs pēc pieciem gadiem vēstuli atkal uzrakstīja uz “Latvijas PSR padomju saimniecību ministra vietnieka” blankas (skat. iep. — 1977. g. 6. febr. sūtījumu..”

* **1983. g. 4. jūl.** — “”Tauk dsiv” ist verloren” — “Runa ir par to, ka jau kopš 1982. gada aprīļa no darba redakcijā biju aizgājis”. “.. man āding.. no vis pūs” — “Domāta gaidāmā 50 gadu jubileja novembrī”. ”Šī bija pēdējā vēstule, kuru saņēmu no Ojāra Vācieša; pēc dažiem mēnešiem viņam vēl aizsūtīju tai pašā “ierastajā stilā” apsveikumu piecdesmitajā dzimšanas dienā, un ar to mūsu sarakste beidzās — uz visiem laikiem...”

LĀMS VISVALDIS (1923—1992), rakstnieks

1973. g. 24. apr. — “Raudze” — V. Lāma prozas izlase (R.: Liesma, 1973), ko O. V. raksturo īsi, bet apskaujami būtiski. Šajā laikā savu attieksmi O. V. paudis arī V. Lāmam veltītajā “jubilejas rakstā” “Mērķtiecība” (Draugs, 1973, Nr. 7, 14. lpp.).

LEINERTE MIRDZA

1974. g. 27. nov. vēstule rakstīta traģiskā nāvē mirušā dzejnieka Ulža Leinerta (1936—1969) atraitnei. O. V. sastādītā U. Leinerta dzejoļu grāmata “Gaisma” iznāca 1974. gadā.

LIEPIŅA VILMA (1908—1982), aktrise

Šī sējuma sagatavošanas laikā OVMM fondos glabājas 84 viņas vēstules un apsveikuma kartes O. V., kas rakstītas no 1968. līdz 1981. gadam. V. Liepiņa atzinusi, ka viņas mūža dārgākā grāmata — tās ir O. V. vēstules viņai. Par šo saraksti un V. Liepiņas attieksmi pret dzejnieku sk. arī Ligijas Rubenes “Viņa sajūsminājās par “dullajiem”” un Marijas Kalniņas “Pūpoli Ojāram Vācietim” grām. “Visums, sirds un tāpat...”, 504.—508., 509.—520. lpp.

1970. g. 4. maijā — “Pirmdiena” — Māra Čaklā pirmais dzejoļu krājums (1965).

V. Liepiņa 28. apr. vēstulē bija rakstījusi: “Arī pie manis beidzot atceļoja “Latviešu tautas “častuškas” uz ž. “K” malām”. Es nu nezinu — popularizēt vai piepaturēt...” (OVMM, Nr. 4434.)

O. V. atbildē — “Uz Lasmani.. noskaities” — kad padomju ideologi kritizēja Vizmu Belševicu par viņiem nepieņemamu patiesību

dzejoli (poēmā) “Indriķa Latvieša piezīmes uz Livonijas hronikas malām”, uzticīgi viņiem pievienojās dzejnieks Imants Lasmanis ar “Nolādējumu zaimotājam”, ko publicēja “Karogs” 1969. g. 8. nr. Savukārt O. V. savas “Latviešu tautas “častuškas” uz žurnāla “Karogs” malām” nosūtīja žurnāla redakcijai un nolasīja publiski dzejas vakarā Mazajā gīldē.

1970. g. 28. aug. — “Jožefs neskan” — Atila Jožefs (1905—1937), ungāru dzejnieks, viņa izlasi “Ļoti sāj” (R.: Liesma, 1970) sastādīja un atdzejoja O. V. Vēstulē bez datuma V. Liepiņa bija rakstījusi: “Izlasīju Jūsu Atilas Jožefa “Ļoti sāj”. Lasīju vairākkārt. Bet arī pēc pēdējās lasīšanas — visemocionālāk uz mani iedarbojās Jūsu priekšvārds un “Bēdas”. Priekšvārdā redzams, ka dzejnieks Jums ļoti tuvs, un man sāj, ka esmu netalantīga lasītāja. Pareizi — Jožefa dzeja nav viegla (arī Jūsu nav viegla). Tā saucamo “nervu” — talantīgumu un godīgumu es uztvēru. Bet daudzpusību? — Kaut nosīti — nevaru un nevaru atrast. [...] Saprotu, ka visi nevar būt Vācieši, bet visvairāk Jožefā man pietrūkst — tēlainības, daudzveidības, muzikalitātes un šie dārgie pustoņi un vispārinājumi, kas Jums ir tik bagāti.” (OVMM, Nr. 8067.)

1972. g. 10. maijā — “ko teicāt “Lá Paradis” sakarībā” — V. Liepiņas 5. maija vēstulē bija vārdi: “Tikko izlasīju — uzņēmu sirdī Jūsu “Lá Paradis”. Iedarbība kolosāla — līdz fiziskām sājēm. Vienīgi Jūs esat nemitīgi nomodā par to — “kā” runāt par vispārcilvēcīgām problēmām, lai iztricinātu mūsu ar ierastajiem priekšstatiem notrulinātās sirdis un prātus.” (OVMM, Nr. 4444.) “Kom. Pravda” — “Komsomoļskaja pravda” — dienas laikraksts, VĻKJS izdevums, iznāk Maskavā kopš 1925. g. “Cīņa” (1904—1990), dienas laikraksts, LKP izdevums.

1972. g. 6. okt. — “Ar Lūci ir tā” — Pēteris Lūcis (1907—1991), režisors, aktieris, uzstājies ar dzejas lasījumiem. “Plati nemeklējiet...” — “Melodijas” izlaistā O. V. skaņuplate, kurā dzeju lasa autors.

1972. g. 12. nov. — “tikko pabeidzu vienu darīšanu” — runa ir par kinoscenāriju “Tifs”.

1973. g. 31. martā — par O. V. scenārija likteni Rīgas kinostudijā sk. Jāņa Streiča “It kā visi bija par...” almanahā “Kino pasaule” (R.: Liesma, 1987, 98.—100. lpp.) un “... bet noteikti čāpoju tuvāk” grām. “Visums, sirds un tāpat...”, 526.—543. lpp. u. c.

1973. g. 22. maijā — “par plati b. Drīzulis” — neapmierināta ar dzejas grāmatu lēno izdošanu (domājot visupirms, protams, par O. V.), V. Liepiņa bija aizrakstījusi Aleksandram Drīzulim, tābrīža LKP CK (Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas) sekretāram. “.. dzejoļu vakars.. lasa Jūsu teātra meitene” — Valmieras teātra aktrise Ligija Rubene. G. Saulīte rakstīja, ka L. Rubene izvēlējusies tieši filozofiski piesātinātākos O. V. dzejoļus. “Aktrises lasījumā pārsteidza domas skaidrība, tiešums, aktivitāte, dzeja brīžam iegaismojās sievišķīgā maigumā” (Literatūra un Māksla, 1973, 22. dec.).

1973. g. 26. aug. Atbilde no Valmieras ir 1973. gada “gladiolu laikā”: “Bet šitento Jūsu glupo izteicienu “šķiet, ka visi par mani aizmirsuši un norakstījuši lūžņos” — neaizmirsīšu nekad un pat no bedres taurēšu Jums ausīs: Jūs apvainojat visu savu auditoriju un līdz ar to arī mani!!! Sakiet, lūdzami, god. Vācieša kungs, — ar ko mēs būtum to izpelnijušies?! — Ko, a! [..] Un neskatoties uz Jūsējo sarkano briesmonību, ģeldētu Jums arī šad tad svētos rakstus atcerēties. Un, ja dieva nav, tas taču nenozīmē, ka drīkst viņam acīs skrāpēt, dritvaikociņ!!! A, mož, es ar tiem nelaimīgajiem “Logiem” esmu kādas ziepes savārijusi?” (OVMM, Nr. 8042.) (O. V. dzejoļi “Logi” V. Liepiņa bija stipri kritizējusi.)

1974. g. 24. apr. — “paldies viņas vietā” — par V. Liepiņas vārdiem 21. apr. vēstulē: “Tad nu, lūdzu, pasakiet Ludmilai lielu paldies un ka man šī grāmata [“Stiprs latvisks akcents”] ir ne tikvien vajadzīga, bet — **nepieciešama**, kaut arī, to lasot, ir briesmīgi skumji... Varbūt tas tādēļ, ka zinu tās šķembuļaini — grumbuļaino ceļu līdz lasītājam.” (OVMM, Nr. 8044.)

1975. g. 28. dec. — Māris Liepa (1936—1989), baletdejojātājs, kopš 1956. g. strādāja Maskavā.

1977. g. 5. apr. — “klavierkoncerts Jūs turpina kaitināt” — V. Liepiņa jau ilgāku laiku ierakstīja lentē O. V. “Klavierkoncertu” un 18. martā bija rakstījusi: “Smeļu, smeļu, bet šai akai dibena nav...” (OVMM, Nr. 11361.) “Atdzejotas divas grāmatas” — A. Baltaķis un Z. Kisjovs.

1977. g. 2. jūl. — “pazudušais grasis” — Māris Liepa. “.. trobele” — LPSR Tautas dzejnieka nosaukuma piešķiršana O. V. 1977. g. “.. pilnīgi uzticams atdzejotājs” — O. V. dzejoļu krājumu “Klusā

daba ar čūsku, koku un bērnu” (Berlīne, 1979) vācu valodā atdzejoja A. Bostrēma un H. Kalavs.

1980. g. 12. maijā — “nez vai tulkošu” — sajūsminājusies par O. V. tulkoto M. Bulgakova “Meistaru un Margaritu”, V. Liepiņa bija ieteikusi L. Mešterhāzi romānu “Prometeja mīkla” — “Mešterhāzi taču arī ir Jūsu radnieks — īstenais brālis un kolosāli aktuāls” (OVMM, Nr. 8054.).

“.. man nobira veselas 6 grāmatas” — 1979. g. Rīgā iznāca R. Spīrsas atdzejotā “Dzejas izlase” angļu valodā, suvenīrizdevums “Zeme”, M. Čaklā sastādītā dzejoļu un poēmu izlase “Zaru raksts” krievu valodā, Berlīnē — J. Petera un V. Ēlertes sastādītais krājums “Klusā daba ar čūsku, koku un bērnu”, Maskavā — “Izlase” un bērnu dzejas krājums.

V. Liepiņas atbildes vēstule 17. maijā sāka ar “Traktātu par epistolāriju un nesievišķīgu gudrību”. “Manuprāt, epistolārija ir literatūras žanrs, kam nepieciešamas — dabas dotības. [...] Šīs dabas dotības attīsta garadaradniecība ar partneri. Jūs gaužām maldāties, ja domājat, ka citiem adresēto vēstuļu vērtība ir identa Jums rakstītajām. Ne vella. Jums rakstot, es jūtos atbrīvota — nekāda piepūle vai vismazākā doma — kā būtu jāraksta, viss plūst neatkarīgi no manis.

Par to, ka neesmu galīgi debila vai, kā Jūs teicāt — nesievišķīgi “gudra” (vaii, kā patika to lasīt!), man jāpateicas B. Šovam..” (OVMM, Nr. 8056.)

“LITERATŪRA UN MĀKSLA” (1945—1994), laikraksta redakcija
1963. g. 10. apr.

Pirmpubl. — Karogs, 2002, Nr. 11, 56. lpp.

LŪSIS JĀNIS (1932), dramaturgs

* **1976. (?) g.** “Arwid Petrowitch” — Arvīds Grigulis (1906—1989), rakstnieks, viens no “vecās gvardes” pīlāriem, ietekmīgākā partijas un valdības uzticības persona Rakstnieku savienībā.

MIGLĀNE MARGARITA (1939), žurnāliste, muzeju darbiniece

* **1967. g. 29. okt.** vēstule rakstīta M. Miglānei kā laikraksta “Padomju Jaunatne” redakcijas darbiniecei, pamatojot savu atteikšanos avīzē vērtēt Imanta Ziedoņa dzejas uzvedumu “Motocikls”,

kas Pētera Pētersona režijā bija iestudēts Dailes teātrī. Minētais "Elpas" vakars Drāmas teātrī pirmoreiz notika 1967. g. 30. janvārī.

* **1968. g. 20. apr.** — "savs krustiņš jānes" — apspēlēts toreizējā laikraksta "Padomju Jaunatne" galvenā redaktora Voldemāra Krustiņa vārds.

* **1969. g. 2. martā.**

Bijusī "Padomju Jaunatnes" kultūras nodaļas vadītāja M. Miglāne par sadarbību ar O. V. raksta un vēstules komentē apcerē "Vidutāja skatījumā" grām. "Visums, sirds un tāpat...", 299.—308. lpp.

MISIŅA MĀRA (1949), dzejniece

1971. g. 9. sept. vēstule rakstīta uz lapas, kurā Rakstnieku savienības sekretariāts un partijas pirmorganizācija informē par kādu sanākumi, O. V. vēstule ir šī ziņojuma apspēle. Škapars — laikraksta "Literatūra un Māksla" galvenais redaktors (1969—1984) Jānis Škapars. b. "???", t. i., O. V. autorvakars 28. septembrī Mazajā ģildē patiesi bija paredzēts, tā ir vēstules nopietnība.

1975. g. 10. febr. vēstule adresēta M. Misiņai kā Aļģimanta Baltaķa (AB) dzejoļu krājuma "Pazemes upes" redaktorei izdevniecībā "Liesma". (Grāmata 5000 eksemplāru lielā metienā iznāca 1977. g.) "Č.-sl. triptihs" (11. febr. vēstulē — "Č. trip.") — A. Baltaķa dzejolis "Čehoslovākijas triptihs".

1975. g. 11. febr. — iepriekšējās vēstules turpinājums — savā izteiksmīgajā veidā O. V. izvērtē redaktore piedāvāto un paša padarīto. Alfons Suk. — Alfons Sukovskis (1910—1998), tulkotājs no lietuviešu valodas. Daina Av., Dai-Dai — Daina Avotiņa, Lij-Lij — Lija Brīdaka, līdzās O. V. abas ir A. Baltaķa krājuma atdzejojājas.

1975. g. 2. martā — 1976.—1978. g. izdevniecība "Liesma" izdeva Imanta Auziņa sastādīto antoloģiju divos sējumos "Krievu padomju dzeja" ar O. V. ievadu. Otrā sējuma redaktore ir M. Dumbere (Misiņa). Vairākas vēstules vēsta par darbu pie šī sējuma. R. Roždestvenskis, V. Sosnora — krievu dzejnieki. R. Roždestvenska dzejoļu kopa visa ir O. V. atdzejota, V. Sosnoram — viens dzejolis.

1975. g. 8. maijā — J. Smeļakovs, S. Gudzenko — daļēji O. V. atdzejotie autori, B. Slucki atdzejojusi Monta Kroma. Šajā vēstulē minēti arī tā laika Rakstnieku savienības darbinieku uzvārdi (Oga, Zaķis).

Pirmpubl. — Karogs, 2002, Nr. 11, 65.—66. lpp.

— **1975. g. 16. sept.** — “Anerauda kantoris” — Latvijas Komiteja kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs — Drošības komitejas (čekas) vadīta un pārraudzīta iestāde, kurā ilgus gadus (1965—1984) strādāja rakstnieks Jānis Anerauds. “..akmenī iekalti.. Iman-ta Ziedoņa un citu komjauniešu vārdi” — patiesībā — Imanta Sudmaļa.

1975. g. 18. sept. — Leons — Leons Dumburs (1943—1992), prozaīķis, M. Miņiņas dzīvesbiedrs.

1975. g. 30. sept. vēstule izveidota kā maza grāmatiņa (14 lp.) ar ievadu, satura rādītāju, tipogrāfijas ziņām u. tml. kārtīgas grāmatas pazīmēm.

PANČANKA PIMENS (1917), baltkrievu rakstnieks

Vēstuļu pirmpublicējums Mirdzas Ābolas sagatavotajā materiālā grām. “Visums, sirds un tāpat...”, 201.—204. lpp. No krievu valodas tulkojusi M. Ābola.

* **1960. g. 30. martā** — Mirdza Janovna — Mirdza Ķempe.

PETERS JĀNIS (1939), dzejnieks, publicists

Vēstules ar J. Petera ievadvārdiem un komentāriem publicētas žurnālā “Karogs”, 2001, Nr. 11, 178.—193. lpp.

Vēstule, kuru J. Peters apzīmē par sešdesmitajos gados rakstītu, varētu būt datēta ar 1977. g. 19. dec., tajā ir atsauce uz J. Petera apceri par O. V. “Tāpēc, ka ezis arī ir naktsstrādnieks”, kas publicēta žurnālā “Liesma” 1977. g. 12. nr.

Pēc J. Petera piezīmes grāmatā “Kalējs kala debesīs...” (R.: Liesma, 1981, 140.—141. lpp.) spriežot — dzejolis “Jānim” pie-
vienots 1977. g. 19. dec. vēstulei.

PĒTERSONS PĒTERIS (1923—1998), režisors, dramaturgs

* **1979. g. 12. nov.** vēstule rakstīta P. Pētersonam kā O. V. stāsta “Tās dienas acīm” dramatisētājam. Režisors Uldis Pūcītis izrādī bija iecerējis Jaunatnes teātrī. Par to sk. P. Pētersona atcerē “... un kļūst par leģendu” grām. “Visums, sirds un tāpat...”, 552.—558. lpp.

P. Pētersona atziņa: “.. šī vēstule man šķiet reti sastopams, gandrīz vai brīnumains, estētisko kritēriju ziņā pārspringti skaidrs rakstnieka pašanalīzes piemērs.” (556. lpp.)

PRIEDE GUNĀRS (1928—2000), dramaturgs, ilgus gadus (1972—1984) Rakstnieku savienības vadītājs

* **1964. g. 26. febr.** — Sergejs Jutkevičs — krievu kino režisors un teorētiķis. “Dzīvie un mirušie” — krievu rakstnieka Konstantīna Simonova romāns. Šai vēstulei pievienotie dzejoļi: “Vēla telefona saruna”, “Vizbuļi”, “Potjomkina sādža”.

1968. g. 13. dec. — “optimisms.. nav šķirisks” — kad 1968. g. Maskavā pastiprinājās padomju ideologu satraukums par literatūras “šķirisko pozīciju zaudēšanu, noslidēšanu abstraktā humānisma, nihilisma pozīcijās”, kārtējo reizi piemēri tika meklēti un atrasti arī Latvijā; viens no “grēciniekiem” bija Imants Auziņš ar savu konceptuāli spēcīgo krājumu “Skumjais optimisms” (1968). Jānis Pēterītis — dzejnieks Jānis Peters, Rakstnieku savienībā uzņemts 1968. g. 18. janvārī.

Pirmpubl. — Karogs, 2002, Nr. 11, 59.—61. lpp.

1968. g. 16. dec. — “var. Samsons” — Latvijas PSR Mazās enciklopēdijas (LME, 1967—1970) galvenais redaktors Vilis Samsons. Grāmata “zili melna ar dzeltēnu bumbuli virsū” — G. Priedes “Septiņas lugas” (R.: Liesma, 1968).

1969. g. 19. febr. — “Es ieeju iekšā..” — I. Ziedoņa dzejoļu krājuma “Es ieeju sevi” (1968) nosaukuma apspēle.

1969. g. 27. maijā — atbilde uz G. Priedes (“bez kād parakst”) 25. maija vēstuli ventiņu mēlē. “No tev, brālīt, prastibs bierst ka rāceņ no cōr mais, bet ventiš tu man ir falš, ar vien vārd, neriktigs, jā!” (OVMM, Nr. 7798.) “Bauģis.. apdzied darba rūķus” — laikraksta “Cīņa” 25. maija numurā bija publicēts Ogres rajona kolhoza “Lāčplēsis” priekšsēdētāja Edgara Kauliņa dzīvesstāsta fragments “Ilūziju valstība” P. Bauģa “literārajā atstāstījumā” (grāmata “Kad migla krīt...” iznāca 1972. g.).

* **1970. g. 22. aug.** — par šo vēstuli G. Priede 1988. gadā rakstīja: “No visām Ojāra vēstulēm — kopskaitā ap 30, bet varbūt arī vairāk, jo nezinu, vai visas esmu sameklējis pa daudzu gadu desmitu pasta sūtījumu uzkrājumiem rakstāmgalda atvilktnēs, vecvecmāmiņas pūra lādē un citur — viena ir ļoti atšķirīga tonalitātē. Ļoti. Un tikai viena.” (“Visums, sirds un tāpat...”, 267. lpp.)

1971. g. 24. janv. — vēstules ierosinājums, kā redzams, ir G. Priedes lugas “Otilija un viņas bērnbērni” pirmizrāde Liepājas teātrī.

1971. g. 15. febr. — “sāksim.. ugunsroku svilināt nost” — G. Priedes luga “Ugunskurs lejā pie stacijas” tiek publicēta žurnāla “Draugs” 1972. g. 9.—11. nr.

1971. g. 14. martā (* daļēji) — “VEFā izteiktā doma” — tajā laikā Rakstnieku savienības partijas pirmorganizācijas sanāksmes — “radošo pārrunu cikls” notika dažādās darba vietās — kolhozā “Lāčplēsis”, VEFā u.c., tādas bija ideoloģiskās audzināšanas metodes.

1973. g. 29. dec. — “Taksiļa palīdzību” — Leo Taksils (1854—1907), franču žurnālists, ateists, latviešu valodā izdotas viņa grāmatas “Jautrā bībele” (1962) un “Jautrais evaņģēlijs jeb Jēzus dzīve” (1965).

Ar nosaukumu “Vīru sarunas” Ojāra Vācieša vēstules (1968. g. 16. dec., 1969. g. 19. febr., 4., 27. maija, 21. jūl., 1971. g. 24. janv.) G. Priedem publicētas laikrakstā “Neatkarīgā Cīņa” 1993. g. 11. nov. numurā, publikāciju sagatavojusi O. Vācieša memoriālā muzeja zinātniskā līdzstrādniece Gundega Ratkēviča.

PURIŅA BALVA, lasītāja

REMASS RAINIS (1937—2001), literatūrkritiķis, dzejnieks, atdzejojātājs

1964. g. 13. jūl. vēstule ir atbilde uz R. Remasa 11. jūl. vēstuli. Tajā viņš raksta: “Mums Jelgavas “literātu” pirmajā sanāksšanas reizē iznāca runa par Taviem dzejoļiem “Lit-rā [un Mākslā]” — konkrēti par “Naftu”. Sākās ar to, ka pajautāju, **kāpēc īsti** tie viņiem nepatīk. (Nepatīka jau traki — un visiem, jo: “kad izšaujas fontāns, cilvēki kļūst traki”). Atbildēja katrs savādāk: pavisam neizstrādāti, murgi, kokainība, haltūra ne dzeja, bezkaunības (par vecmeitu), slāviska bučošanās (“latvieši tā nedarīja, kad pie mums atrada naftu”, tie esot mierīgi nolikuši naftas pudeli vidū, šņabja pudeles apkārt).” (OVMM, Nr. 9343.) O. V. vēstulē tad komentē šos izteikumus. Leonīds Ļihodejevs (1921—1994), krievu rakstnieks, feļetonists, publicists.

1964. g. 18. dec. vēstulē izteiktās domas par pasaules dzejas tulkošanu un izdošanu latviešu valodā ir arī minētajā publikācijā — “Karoga” 1965. g. 1. nr. — “Tā jau ir nepieciešamība”. “Literatūras un Mākslas” diskusija par cittautu literatūras tulkošanu un izdošanu latviešu valodā noris no 1964. g. 19. septembra līdz 4. decembrim,

un tajā piedalās I. Auziņš, D. Avotiņa, I. Bērsons, A. Bauga u.c. Ieteikumi un ieceres lielā mērā īstenojās izdevniecības "Liesma" izdotajās nelielu dzejas grāmatiņu sērijās, tajās iznāca gan vairums no O. V. vēstulē piesauktajiem, gan vēl daudzi citi autori, tā, piemēram, turku dzejnieka Nazima Hikmeta dzejoļi iznāca 1966. gadā, krievu Roberta Roždestvenska un Jevģenija Jevtušenko — 1967., 1968. g., spāņu Federiko Garsijas Lorkas — 1971. g., utt., utt. Čīlieša Pablo Nerudas dzeja "Zvanu avots" R. Remasa sakārtojumā un viņa un Egila Plauža atdzejojumā izdota 1967. gadā.

G. Priedes traģēdija — šķiet, "Tava labā slava".

ROKPELNIS JĀNIS (1945), dzejnieks

* **1975. g. 21. aug.** — "tērzēšana ar tā saucamo R. Remasu" — J. Rokpeļņa un R. Remasa "Dialogs par Vācieša devīto" (krājumu "Visāda garuma stundas") publicēts laikrakstā "Literatūra un Māksla", 1975, 1. febr., 4.—5. lpp. Edgars Damburs (1910—1981) un Vitolds Valeinis (1922—2001), literatūrkritiķi, literatūrvēsturnieki. (Viņu izteikumus, arī pārmetumus par dzejas nesaprotamību O. V., šķiet, nekad neaizmirsā, un īpaši V. V. vairākās vēstulēs kļuvis par ironijas vērtu kritiķa—nesapratēja simbolu. Protams, tā ir subjektīva attieksme — vai nu V. V. latviešu padomju kritikā būtu tas lielākais ļaunuma sējējs...) "Zvaigzne, putna ēna un &" — J. Rokpeļņa pirmais dzejoļu krājums "Zvaigzne, putna ēna un citi" (R.: Liesma, 1975). Par O. V. "Antiiesnieguma" kontekstu plašāk J. Rokpelnis apcerē "Tas, kas ierakstīts asinīs" grām. "Visums, sirds un tāpat...", 613.—618. lpp.

SEIPULNIECE-DUKĀNE VALENTĪNA (1923), skolotāja, 1949./50. m. g. strādāja Gaujienas vidusskolā

1952. g. 8. febr. — Žeņa — V. Dukānes jaunākā māsa, vidusskolniece.

1982. g. 25. nov. — "trādi-rīdi" — kā redzams, domāta PSRS Valsts prēmijas saņemšana un viss skaļums, kas ap to (par to arī citās vēstulēs). "Tavu "Gaujienisko" es izlasīju uzreiz" — V. Dukānes atmiņas, pirmpublicējums 1987. gada almanahā "Varavīksne", 81.—87. lpp., pārpublicējums grām. "Visums...", 33.—38. lpp.

SKALBERGS ATIS (1938), rakstnieks, publicists

* Vēstuļu pirmpublicējums A. Skalberga rakstā "Svētuma piekapa" grām. "Visums...", 571. — 574. lpp.

SPĪRSA RUTA (1913), tulkotāja

Rutas Spīrsas angļu valodā atdzejotos O. V. dzejoļus izdevniecība "Liesma" 1979. gadā izdeva miniatūrgrāmatiņā "Selected poems" 5000 eksemplāru lielā metienā.

1970. g. 31. jūl. — "Tupu "Merķelim" klāt" — "Merķelis" — O. V. līdz galam neuzrakstīta poēma (palikuši atsevišķi dzejoļi), pieminēta arī vēstulēs O. Stumbram, V. Tomai, V. Liepiņai u. c.

Pēc šīs vēstules O. V. saņem Rutas Spīrsas jauku kartīti ar vārdiem: "Vakar Jānim [Aneraudam] nosūtīju 2 jaunus atdzejojumus — tie ir dzejoļi no Tavas grāmatas "Aiz simtās slāpes", no Tavas dziļās, sāpīgās, rūgtās, spītīgās, gudrās, ģeniālās grāmatas." (OVMM, Nr. 8120.)

1971. g. 20. apr. — "„sadarījusi fantastiski daudz" — R. Spīrsa 25. marta vēstulē (OVMM, Nr. 4598) bija atsūtījusi divdesmit viņas atdzejoto O. V. dzejoļu sarakstu un, kā redzams, arī ziņas par to, kur tie lasīti vai publicēti.

1971. g. 24. dec. — "tā feinā vecā gada bilde" atrodas O. Vācieša memoriālajā muzejā un uz tās redzami I. Ziedonis, A. Kantāne, O. V., Ruta Spīrsa, A. Grigulis, M. Kļava, I. Bērsons un neatšifrēta persona.

1975. g. 24. nov. — "atdzejojumi "Dzintarzemēi"" — Latvijas Komitejas kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs izdotās avīzes "Dzimtenes Balss" literārais pielikums angļu valodā "Amberland". "Miniopera.. "Illa"" — ar O. V. libretu un Pētera Plakida mūziku palika neīstenota.

1982. g. 13. dec. — "lielais trādirīdi" — vairākās vēstulēs pieminētā PSRS Valsts prēmijas saņemšana.

SPURA INESE (1924), žurnāliste

O. V. strādāja žurnālos "Bērība", "Draugs", "Zilīte", galvenā redaktore bija I. Spura, sapratēja un balstītāja.

1960. g. 16. dec. — Laimonius — Laimonis Vāczemnieks (1929 — 1998), dzejnieks, prozaīķis.

STRADIŅŠ JĀNIS (1933), akadēmiķis, ķīmiķis, kultūrvēsturnieks
* **1980. g. 13. nov.** vēstule rakstīta pēc J. Stradiņa grāmatas "Lielā zinātnes pasaule un mēs" (R.: Zinātne, 1980) izlasīšanas. J. Stradiņa citētie autori, "dzīvīgākais, kas mums ir" — V. Belševica, J. Peters, V. Ļūdēns, I. Auziņš, M. Čaklais, I. Ziedonis, O. V., U. Bērziņš. J. Stradiņa piezīmes vēstules tekstā no publikācijas grām. "Visums...", 649.—650. lpp.

STUMBRIS OLAFS (1931—1996), dzejnieks

* **1969. g. 21. martā** — "esot uzcirtis grāmatu" — O. Stumbram 1970. g. iznāca divi dzejas krājumi "Vāveres stunda" un "Daudz laimes utt.". "Laiks" — latviešu laikraksts ASV, iznāk kopš 1949. gada. "Jaunā Gaita" — "rakstu krājums kultūrai un brīvai domai" Kanādā, iznāk kopš 1955. gada.

".. sēžu uz poēmas.. "Merķelis"" — O. V. vēstulēs nav liecību, kādēļ īsti poēma nav pabeigta. Labvēlīgas atsauksmes bija iespēja dzirdēt arī pēc fragmentu publicēšanas. Velta Toma 1970. g. 12. augustā: "Kalamazoo tiksīmies ar jauniem latv., kas vasaras kursā univ. mācās mūsu valodu, gramatiku, literatūru — "tur un te", pilnvērtīgi aptverot visu, visu, ko mūsu laikā latvieši literatūrā rada. Un lasīsim dzeju, rītvakar droši vien Tavu lielisko Jorgenu, ko lasījām abi reizē ar Miķeli Fišeru, kad viņš te ciemojās.." (OVMM, Nr. 9558.) Vilma Liepiņa 1970. g. 16. septembrī rakstīja: "Spriežot pēc publicētiem fragmentiem, Jūsu "Merķelim" jābūt ļoti iespaidīgam. Traģikomiskie kadri smeldzoši skrāpē sirdi." (OVMM, Nr. 4436.)

SUDRABKALNS JĀNIS (1894—1975), dzejnieks, publicists

ŠKAPARS JĀNIS (1927), publicists, ilggadējs laikraksta "Literatūra un Māksla" redaktors (1969—1984)

* **1975. g. 7. aug.** zīmīte rakstīta pēc "vienas no visagrīnākajām "LM" ekoloģiskajām akcijām pa Rīgas apkaimes mežniecībām", kurā piedalījās arī O. V. un L. Azarova.

* **1982. g. 3. maijā** — "sanāksme" saistīta ar "Literatūras un Mākslas" iecerētajām pārrunām par ekoloģijas jautājumiem, par tiem arī O. V. vēstule. Plašāk komentārus sk. J. Škapara rakstā "Vācietis un viņa laiks" grām. "Visums...", 392.—412. lpp.

TOMA VELTA (1912—1999), dzejniece

1969. g. 7. jūl. Atceļā Velta Toma 25. jūn. bija rakstījusi: “.. tik dzīvā atmiņā no viņa vakara kopā esot visiem trim, ciemos pie Merķeļa.. [..] Kad tiksimies? Citugad Kanādā, Latvijā, Somijā? Dzejā sasauksimies, vēstulēs satiksimies — nepazūdi, nepazūdi, dārgi atrasts, Ojār, milēts un pielūgts par dzeju, par to, ka Tu esi — visiem mums, un man. ..lai mana tetera kāja Tevi sargā. [..] Rītu tālāk — Helsinki, parīt jau Kanādā. Sūtīšu Tev grāmatiņu par Merķeli, ko solīju. [..] Es pārņāksū, to zinu — es būšu ar Jums, drīzāk vai vēlāk, bet būšu. [..] gadus dzīvoju bez sirds, nu atradu zemi, kur to biju atstājusi. Un sāp.” Un vēstules beigu vārdi: “Gaidīšu vēstis, sveiciniet Merķeli.” (OVMM, Nr. 266.)

1969. g. 19. sept. — “cerēju uz Merķeļa atrašanos” — V. Toma 11. jūlija vēstulē bija vēstījusi: “4. VII aizgāja ierakstītā vēstulē pa gaisa pastu tā nelielā eseju grāmata ar solīto eseju par Merķeli.. Vēl mīlestības un pārdomu dzeja, kā arī vēstule. Ceru, ka sūtījums Jūs visus jau sasniedzis, ja ne, meklē to rokā. Un saņēmis, lūdzu, laid kādu rindu man, lai nesāku pārlietu bažīties, ka tas gājis zudumā.” (OVMM, Nr. 267.) Par to, ka Merķelis aizsūtīts, V. Toma raksta arī 16. jūlija vēstulē (OVMM, Nr. 268).

“Par Klīdzēja parakstu drusciņ brīnījos..” — V. Toma bija atsūtījusi O. V. trimdas latviešu Dziesmu svētku Rakstnieku rīta programmu ar dalībnieku parakstiem. O. V. pāris teikumi atgādina, ka sašķelto latviešu rakstnieku attiecības tik izlīdzināti gaišas nebija un nevarēja būt — politisku pārliecību pretimstāvēšana bija realitāte, un saprasties varbūt varēja tie, kam nebija nekam jāpārkāpj pāri vai kas gribēja un spēja to izdarīt.

“..vakars.. Dubultu baznīcā” — uz O. V. aicinājumu nejusties šokētai V. Toma 30. septembrī atbild: “Nebēdā, ka es varētu pārprast Tavu vakaru Dubultos, tā vieta dzejai īsti piemērota — un pie jūras septembrī būt ir labi. [..] Un Tevi dzirdēt tādā namā, nāk prātā Čaka Mūžības skartie un Tavs vārda brālis Piņķu baznīcā. [..] Un tad nāca pasts. Un tad bija divi ar pus mēnešus gaidīti svētki! Trūka tikai labas vēsts par Merķeli — iešu pazudušo meklēt no šī gala.” (OVMM, Nr. 269.)

1970. g. 29. jūl. — “gaidīja.. Rīga, Merķelis” — V. Toma 24. maijā bija rakstījusi: “Saņēmu grāmatu par Merķeli. Apceres, faktus;

tikai vēl ne Tavu poēmu. Esi viņam uzticīgs; sveicini ar naktsvijoļu zaļo tvanu no manis.” (OVMM, Nr. 9557.) Sveicieni Merķelim V. Tomas vēstulēs tiek sūtīti vairākkārt; 1973. g. 13. martā, piemēram, “Neaizmirsti Merķeli no manis sveicināt ar pavasari, kad jau vītolos būs zaļgandzeltēna dūmaka..” (OVMM, Nr. 9563). O. V. un Veltas Tomas sarakstē šis vārds, šķiet, reizē bija jēgpilna rituāla zīme.

“..tagad.. Z. Skujiņš” — līdz tam “Svešuma Balsi” bija strādājis O. V. (“Svešuma Balss” 1965. g. 1. nr. ievietots šāds teksts: “Vidutājību starp “Svešuma Balss” sastādītājiem un līdzstrādniekiem uzņēmusies Latvijas kultūras sakaru komitejas ar tautiešiem ārzemēs literatūras sekcija dzejnieka Ojāra Vācieša vadībā.”)

B. SAULĪTIS (1922—1970), dzejnieks, prozaiķis, dramaturgs.

1971. g. 9. nov. — “Par 28. septembri” — O. V. raksta par savu autorvakaru 1971. g. 28. septembrī Mazajā ģildē. “Ludmila.. nodeva izdevniecībai grāmatu” — L. Azarovas dzejoļu krājuma “Spēcīgs latviskais akcents” krievu valodā tapšanas—netapšanas tālākā smagā gaita tiek pieminēta vairākās vēstulēs.

1972. g. 12. apr. — tiešāki mājieni nekā 1969. g. 19. sept. vēstulē uz trimdas un Latvijas rakstnieku attiecību sarežģītību. Starp citu, Valdis Krāslavietis Valentīnam Pelēcim pirms gadiem sešiem bija rakstījis tā: “No maniem “kultūras sakariem” nekas nesanāca. Apmainījos ar Vācieti grāmatām, aizsūtīju savu skaņu lenti, vēstulu attiecība palika 4:1, par labu mūsējiem...”

Bet es taču biju samērā uzmanīgs. Labi — nerunāsim par politiku! Runāsim kaut vai par dzeju vien, bet nekā.

Aleksandrs [Pelēcis] tagad droši vien smīn — viņš to jau pašā sākumā paredzēja — kad es vēl biju optimistiski noskaņots.” (1967. g. 13. apr. — RLMVM, Nr. 555449.)

Pēc Ludmilas Azarovas liecības: “Ojāram Vācietim adresētie sūtījumi, grāmatas, arī vēstules no ārzemēm bieži vien mistiski “pazuda”, tas pats notika arī ar Ojāra Vācieša korespondenci. Tā radās pārpratumi, savstarpēji aizvainojumi, arī traģiska nesaprašanās, kas (nebūsim naivi!) bija nolūks un mērķis oficiālajām “saudraudzības” iestādēm.”

“..esi negaršīga, lai Tevi negrauz” — V. Tomas sakarus ar Latviju daļa trimdas sabiedrības uztvēra kā neatkarīgas valsts idejas nodošanu un okupētājas varas atzīšanu un skaļi un asi nosodīja. “Cits ir par naudu

nevar nopirkt tādu traci, nesen teicu kādam tādu nevalodu atstās-tīt gribētājam. Turpinās, vēl arvien turpinās.." (tā V. Toma 1973. g. 13. marta vēstulē — OVMM, Nr. 9563).

1973. g. 27. febr. — "...kas Tev par klusēšanu ir uznākusi?" Un V. Toma atbild: "Klusēt mani neiemācija viņš [Olafs Stumbrs], to apguvu pati.. saku: stop! Atceries, atceries, atceries — tur un tad un to! Un pierimstu pat es, bet tad līdz galējībai, līdz pilnīgai klusēšanai, arī uz papīra. Pamosos naktī un saku sev: tā ir bojā eja. Un atbildu — jā, es to zinu. Bet es to zinu, un zinu arī kāpēc. [...] Nujā, un vienmēr vēl auklējama cerība — vasarā, rudenī, citu pavasari, kaut kad jau pati būšu tur, pašā sirdī — Rīgā. Un tad ir jāiztur." (1973. g. 13. martā — OVMM, Nr. 9563.)

1975. g. 8. okt. — Džemma — gleznotāja Džemma Skulme.

1980. g. 10. sept. — "Tevi un šeit iznākušo grāmatu" — runa ir par V. Tomas pēckara Latvijā pirmo iznākušo dzejoļu grāmatu — izlasi "Maize no mājām" (R.: Liesma, 1980).

Pirmpubl. — Karogs, 2002, Nr. 11, 68.—69. lpp.

1982. g. 13. dec. — "Tava mīļā vēstule" — uzzinājusi par PSRS Valsts prēmijas piešķiršanu O. V., Velta Toma raksta: "Laimīga un lepna, ka esmu Tevi satikusi, pirms satikšanas dziļi iemilējusi Tavu dzeju, un autoru pašu — pirms un pēc dziļi sirdi ieslēdzot. Lai visi labie gari ir ar Tevi un Tavu dzeju, Tavu dzīvi un dzīvību, mīļo Ojār. I man, tālu no tautas aizpūstam puteklim tikusi zeme zem kājām — ar Tavu dzeju. Lasot uzskaitīto Tavu lielo dzejoļu rindu, man pietrūka manis sen iemilētās Balsij bez pavadījuma. Reizēm, īpašiem cilvēkiem, es to lasu un ik mīļu reizi nobeidzu ar kamolu kaklā, smokot no asarām." (1982. g. 19. nov. — OVMM, Nr. 9574.) Šajā vēstulē arī rindas: "Sveicieni Ludmilai, viņu un Montu Kromu visdziļāk milu mūsu dzejnieču dzejā."

ŪBELE RENĀTE, lasītāja

1968. g. 7. un 15. okt. Atvadvārdus krievu rakstniekam Konstantīnam Paustovskim (1892—1968) "Nav vēl viena, nav vēl vienas gaišas un lielas pasaules..." O. V. publicēja "Literatūrā un Mākslā" 1968. g. 20. jūlija numurā.

ZĀLĪTE MĀRA (1952), dzejniece, dramaturģe
1980. g. 14. apr. — kā redzams, runa ir par L. Azarovas dzejoļi
“Ūdenstornis Alises ielā”, O. V. atdzejojumā tas publicēts žurn.
“Liesma” 1980. g. 8. nr.

ZANDERSONE TATJANA (1935), žurnāliste
* 1983. g. sept. T. Zandersone gatavoja rakstu žurnālam
“Daugava” krievu valodā par O. V. viņa jubilejas reizē. Pēc telefona
sarunām un tikšanās T. Zandersone aizsūtīja O. V. savus jautājumus:
“1. Vai, uzrakstījis “Si minoru”, Tu domāji, kādas notis nāks tālāk?
(Un vēl — kādēļ mēs tā vairāmiešos no jebkādas traģisma izpausmes?)
2. Ko Tu dari, kad Tev ir slikti? Un vai vispār ko dari?
3. Vai ir kaut kas tāds, kas tevi aizrauj tikpat stipri kā dzeja?
4. Kādu vecumu Tu uzskati par savējo?
5. Vai Tu joprojām gaidi?”

O. V. vēstulē tad ir gan atkārtoti jautājumi, gan atbildes uz tiem.
Plašāk sk. grām. “Visums...”, 705.—716. lpp.

Vēstuli no krievu valodas tulkojusi Vija Kaņepe.

ZARIŅA MONIKA (1931), dzejniece, atdzejojātāja, rakstnieka
Gunša Zariņa (1926—1965) dzīvesbiedre

1967. g. 9. jūn. — vēstule rakstīta pēc O. V. brauciena uz Lon-
donu 1967. gada maijā (par šīm Londonas dienām stāsta arī M. Zariņa
atmiņu rakstā “Starp mums pastāv tikai tas attālums, kuru nosa-
kām mēs paši...” grām. “Visums...”, 619.—627. lpp.). “Svešuma
Balss” — trimdas latviešiem adresēts izdevums, kas Padomju Latvijā
plašākam lasītāju lokam bija liegts.

Pirmpubl. — Karogs, 2002, Nr. 11, 58.—59. lpp.

1967. g. 10. dec. — “prēmija” — 1967. gadā O. V. tiek piešķirta
LPSR Valsts prēmija par dzejoļu krājumu “Elpa” (1966). ““Amber-
land” taisīja Anerauds” — latviešu dzejas un prozas krājums angļu
valodā (R.: Liesma, 1967), tajā ievietoti arī O. V. dzejoļi. M. Zariņa
6. oktobrī apsveikuma kartē bija rakstījusi: “Kādēļ bija vajadzīga
lielā steiga ar Amberland izdošanu — manuprāt, nepārdomāts so-
lis — tulkojumi varēja būt labāki, un tur varēja būt Rutas [Spīrsas]
tulkojie Tavi dzejoļi. Žēl.” (OVMM, Nr. 252). “..mazais “Amber-
land”” — laikraksta “Dzimtenes Balss” (vai “Svešuma Balss”)

literārais pielikums angļu valodā. M. Zariņas dzejoļu krājums "Prievišu raksti" — pirmais trimdas autora darba izdevums okupētajā Latvijā — iznāca 1965. gadā 5000 eksemplāru lielā metienā. Par ieceri izdot trimdas latviešu dzejas antoloģiju M. Zariņa atbildes vēstulē 1967. gada 19. decembrī raksta: "Pricējos, ka Tu ar Imantu [Ziedoni] sastādīsi antoloģiju. Piekrītu visiem minētajiem autoriem.." (OVMM, Nr. 253). Šāda antoloģija nav iznākusi.

1968. g. 31. martā — "Kam.. esmu sariebis? .. kāds Ruņģa kungs.." — O. V. acīmredzot rādīts Toronto iznākošās avīzes "Latvija Amerikā" 1968. g. 22. janv. numurs ar A. Ruņģa miniatūru "Dzejniekam Ojāram Vācietim. (Ne gluži veltījums, bet drīzāk jautājums un brīdinājums)". Aivars Ruņģis (1925—2001) piederēja pie jaungaitniekiem, tā trimdinieku atzara, kas uzskatīja, ka arī trimdas un Padomju Latvijas savstarpējo politisko noliegumu/aizliegumu apstākļos jāmeklē sarunas iespēja ar literātiem dzimtenē. Tomēr apstākļus un cilvēka situāciju Latvijā neizprotot un neizjūtot, vispārējā lamāšanās gaisotnē arī šķietami labu nodomu vadīti vārdi varēja dramatiski vērsties savā pretstatā, ļaunumā. (Miniatūra pārpublicēta un autora komentēta viņa grāmatā "Ko jūs zināt par mums, ko mēs zinām par jums: mani spilgtākie personīgie saskares punkti ar pēckara Latvijas literāro procesu" (Kalamazoo: Divsimt Eksemplāru Grāmatniecība, 1990).)

1970. g. (23. jūl.) — "vari jau būt Austrālijā" — paveroties iespējai atbraukt uz Latviju, M. Zariņa bija no Austrālijas brauciena atteikusies, taču Jānis Anerauds un Latvijas Komiteja kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs nebija, tā teikt, savu uzdevumu augstumos un Monika Zariņa šajā reizē cauri dzelzs aizkaram netika.

1982. g. 14. janv. — O. V. sastādītais Linarda Tauna (1922—1963) dzejoļu krājums "Plīvošana ar pilsētu" iznāca 1988. gadā.

ZIEDONIS IMANTS (1933), dzejnieks, publicists

1975. g. 23. nov. — asprātību izspēlei iemeslu devuši I. Ziedoņa dzejoļu krājumi "Caurvējš" (1975) un "Medus tek jūrā" (Maskavā, 1975, krievu valodā). Pētera Šmita (1869—1938) "Latviešu tautas ticējumi" 4 sēj. izdoti 1940.—1941. gadā. "Medus.." — man patīk vienīgi ievads" — ievada autors ir O. V.

ŽURGINA LAIMA (1943), kinorežisore

Filmas par O. Vācieti "Ceturtdā dimensija" (1977) scenāriste un režisore, operators Juris Podnieks (1950—1992). Par asprātīgā vēstījuma "Rīgas kinostudijas direktoram" tapšanu L. Azarova: "Kamēr Juris filmēja kadru "dzejnieks pie rakstāmgalda" (uz grīdas bija izkaisīti papīriši, ventilators kustināja dzejnieka matus, kuri jau tā stāvēja stāvus no šausmām, operators lida viņam klāt uz vēdera, kā mednieks pie medijuma), Ojārs, nezaudējot laiku, rakstīja.. [...] Un vispār jebkuros apstākļos varēja runāt ritmā un ar atskaņām tekoši. Gaisā, izplatījumā, nepierakstīti palika pantiņi, dziesmiņas, epigrammas, asprātīgas tautasdziesmu stilizācijas." ("Visums...", 744., 745. lpp.)

Ildze Kronta

SATURS

Jānis Peters. Ilūziju važās brīvais 5

SARUNAS

Cilvēka vērtība un dzeja.

Saruna ar literatūras kritiķi Andu Kubuliņu 11

Dzeja ir vārdiska mūzika.

Saruna ar literatūrzinātnieku Juriju Mineralovu 27

Viņš un šis laiks.

Saruna ar žurnālistu Viktoru Daugmali 60

“Bet tagad paklusēsim...”

Sarunas ar radiožurnālisti Brigitu Brīdaku
(fragmenti) 67

“Es uzdrikslēšos nenobīties”.

Saruna ar dzejnieci Laimu Līvenu 86

Šajā laikā, uz šīs zemes.

Saruna ar žurnālisti Tatjanu Zandersoni 97

VĒSTULES (1950—1983)

Viktoram Antonovičam 1950. gada 29. oktobrī 109

Mirdzai Ķempei 1950. vai 1951. gadā 110

Viktoram Antonovičam 1951. gada 12. janvārī 112

Viktoram Antonovičam 1951. gada 24. novembrī 113

Viktoram Antonovičam 1952. gada 14. janvārī 114

Voldemāram Kalpiņam 1952. gadā 115

Viktoram Antonovičam 1952. gada 30. janvārī 116

Valentīnai Seipulniecei 1952. gada 8. februārī 117

Valentīnai Seipulniecei 1952. gada 25. februārī 118

Valentīnai Seipulniecei 1952. gada 19. martā 120

Valentīnai Seipulniecei 1952. gada 21. aprīlī	122
Gunāram Grāvim 1952. gada 17. (?) septembrī	123
Gunāram Grāvim 1952. gada 28. (?) septembrī	126
Gunāram Grāvim 1952. gada 24. novembrī	127
Gunāram Grāvim 1953. gada 3. janvārī	128
Gunāram Grāvim 1953. gada 10. februārī	129
Gunāram Grāvim 1953. gada 8. martā	131
Mirdzai Ķempei 1954. gada 23. janvārī	132
Mirdzai Ķempei 1954. gada 18. februārī	132
Mirdzai Ķempei 1954. gada 10. martā	133
Mirdzai Ķempei 1954. gada 14. martā	135
Mirdzai Ķempei 1954. gada 6. aprīlī	136
Mirdzai Ķempei 1954. gada 12. aprīlī	138
Mirdzai Ķempei 1954. gada 19. aprīlī	139
Mirdzai Ķempei 1954. gada 8. maijā	141
Mirdzai Ķempei 1954. gada 18. maijā	142
Jānim Sudrabkalnam 1954. gada 18. maijā	144
Mirdzai Ķempei 1954. gada 10. jūnijā	146
Gunāram Grāvim 1954. gada 21. oktobrī	147
Gunāram Grāvim 1954. gada 28. oktobrī	148
Gunāram Grāvim 1954. gada 14. decembrī	149
Gunāram Grāvim 1954. gada 23. decembrī	151
Mirdzai Ķempei 1954. gada 28. decembrī	152
Dzidrai Ķigurei-Nimandai 1955. gada 7. februārī	154
Gunāram Grāvim 1955. gada 13. februārī	155
Dzidrai Ķigurei-Nimandai 1955. gada 24. februārī	157
Gunāram Grāvim 1955. gada 26. februārī	159
Gunāram Grāvim 1955. gada 14. martā	161
Dzidrai Ķigurei-Nimandai 1955. gada 14. martā	162
Gunāram Grāvim 1955. gada 27. martā	163
Dzidrai Ķigurei-Nimandai 1955. gada 28. martā	165
Dzidrai Ķigurei-Nimandai 1955. gada 2. aprīlī	167
Dzidrai Ķigurei-Nimandai 1955. gada 8. aprīlī	169
Gunāram Grāvim 1955. gada 14. aprīlī	170
Dzidrai Ķigurei-Nimandai 1955. gada 9. maijā	171

Gunāram Grāvim 1955. gada 16. maijā	172
Valdai Makušai un Ārijai Grantei 1955. gada 14. jūnijā	173
Dzidrai Ķigurei-Nīmandei 1955. gada 15. septembrī	174
Gunāram Grāvim 1955. gada 25. novembrī	175
Gunāram Grāvim 1956. gada 29. janvārī	177
Dzidrai Ķigurei-Nīmandei 1956. gada 18. februārī	179
Dzidrai Ķigurei-Nīmandei 1956. gada 26. februārī	180
Dzidrai Ķigurei-Nīmandei 1956. gada 30. oktobrī	181
Vilim Lācim 1956. gada 30. oktobrī	183
Vilim Lācim 1956. gada 8. novembrī	187
Dzidrai Ķigurei-Nīmandei 1956. gada 23. novembrī	188
Pēterim Bauģim 1957. gada 23. janvārī	189
Gunāram Grāvim 1957. gada 21. martā	191
Gunāram Grāvim 1957. gada 22. aprīlī	192
Gunāram Grāvim 1957. gada 16. maijā	193
Gunāram Grāvim 1957. gada 17. (?) jūnijā	194
Gunāram Grāvim 1957. gada 27. oktobrī	195
Gunāram Grāvim 1957. gada 18. decembrī	197
Gunāram Grāvim 1958. gada 6. janvārī	199
Dzidrai Ķigurei-Nīmandei 1958. gada 15. janvārī	201
Dzidrai Ķigurei-Nīmandei 1958. gada 30. janvārī	203
Dzidrai Ķigurei-Nīmandei 1958. gada 28. februārī	204
Dzidrai Ķigurei-Nīmandei 1958. gada 3. (?) septembrī	205
Gaujienas vidusskolas skolēniem 1959. gada 1. martā	207
Balvai Puriņai 1959. gada 1. martā	209
Gunāram Grāvim 1959. gada 6. jūnijā	211
Gunāram Grāvim 1959. gada 16. oktobrī	211
Gunāram Grāvim 1960. gada 15. februārī	214
Pimenam Pančankam 1960. gada 30. martā	216
Pimenam Pančankam 1960. gada 4. maijā	217
Gunāram Grāvim 1960. gada 11. maijā	218
Gunāram Grāvim 1960. gada 7. jūnijā	220
Mirdzai Ķempei 1960. gada 26. oktobrī	221
Inesei Spurai 1960. gada 16. decembrī	223
Gunāram Grāvim 1961. gada 14. janvārī	224

Gunāram Grāvim 1961. gada 6. februārī	226
Gunāram Grāvim 1961. gada 26. jūnijā	227
Vizmai Belševicai 1961. gada 12. augustā	228
Laikraksta "Literatūra un Māksla" redakcijai 1963. gada 10. aprīlī	229
Gunāram Grāvim 1963. gada 4. septembrī	229
Gunāram Grāvim 1963. gada 19. decembrī	230
Gunāram Priedem 1964. gada 26. februārī	233
Jānim Sudrabkalnam 1964. gada 13. jūlijā	233
Rainim Remasam 1964. gada 13. jūlijā	236
Rainim Remasam 1964. gada 18. decembrī	238
Gunāram Grāvim 1965. gada 2. februārī	241
Ābramam Kļockinam (Kleckinam) 1966. gada 22. oktobrī	243
Dainai Avotiņai 1966. (?) gadā	243
Monikai Zariņai 1967. gada 9. jūnijā	244
Mārim Čaklajam 1967. (?) gada 5. jūlijā	246
Ābramam Kļockinam (Kleckinam) 1967. (?) gadā	247
Margaritai Miglānei 1967. gada 29. oktobrī	249
Monikai Zariņai 1967. gada 10. decembrī	250
Monikai Zariņai 1968. gada 16. martā	252
Monikai Zariņai 1968. gada 31. martā	253
Dainai Avotiņai 1968. gada 8. aprīlī	254
Margaritai Miglānei 1968. gada 20. aprīlī	255
Zdravko Kisjovam 1968. gada 8. jūlijā	256
Vilmai Liepiņai 1968. gada 4. oktobrī	257
Renātei Ūbelei 1968. gada 7. oktobrī	257
Renātei Ūbelei 1968. gada 15. oktobrī	260
Dainai Avotiņai 1968. gada 8. novembrī	262
Viktoram Lagzdiņam 1968. gada 19. novembrī (?)	263
Gunāram Priedem 1968. gada 13. decembrī	264
Gunāram Priedem 1968. gada 16. decembrī	268
Vilmai Liepiņai 1969. gada 21. janvārī	270
Gunāram Priedem 1969. gada 19. februārī	271
Gunāram Priedem 1969. gada 20. februārī	272
Dainai Avotiņai 1969. gada 22. februārī	274

Margaritai Miglānei 1969. gada 2. martā	275
Olafam Stumbram 1969. gada 21. martā	275
Vilmai Liepiņai 1969. gada 2. aprīlī	277
Annai Circenei 1969. gada 10. aprīlī	278
Dainai Avotiņai 1969. gada 3. maijā	279
Gunāram Priedem 1969. gada 4. maijā	280
Annai Circenei 1969. gada 8. maijā	281
Gunāram Priedem 1969. gada 27. maijā	282
Veltai Tomai 1969. gada 7. jūlijā	284
Ievai Bratkai 1969. (?) gadā	285
Gunāram Priedem 1969. gada 21. jūlijā	286
Annai Circenei 1969. gada 17. septembrī	287
Veltai Tomai 1969. gada 19. septembrī	288
Dainai Avotiņai 1969. gada 25. novembrī	289
Dainai Avotiņai 1969. gada 2. decembrī	290
Jezupam Laganovskim 1969. gada 29. decembrī	291
Uldim Auseklim 1970. gada 20. janvārī	292
Vilmai Liepiņai 1970. gada 4. maijā	292
Monikai Zariņai 1970. gada 23. jūlijā	294
Veltai Tomai 1970. gada 29. jūlijā	296
Rutai Spīrsai 1970. gada 31. jūlijā	297
Gunāram Priedem 1970. gada 22. augustā	299
Vilmai Liepiņai 1970. gada 28. augustā	300
Viktoram Lagzdiņam 1970. gada 30. decembrī	301
Gunāram Priedem 1971. gada 24. janvārī	302
Gunāram Priedem 1971. gada 15. februārī	304
Gunāram Priedem 1971. gada 14. martā	305
Rutai Spīrsai 1971. gada 20. aprīlī	308
Mārai Misiņai 1971. gada 9. septembrī	309
Veltai Tomai 1971. gada 9. novembrī	310
Monikai Zariņai 1971. gada 23. decembrī	311
Veltai Tomai 1971. gada 23. decembrī	311
Rutai Spīrsai 1971. gada 24. decembrī	312
Gunāram Priedem 1971. gada 29. decembrī	313
Annai Circenei 1972. gada 15. februārī	314

Annai Circenei 1972. gada 27. februārī	316
Viktoram Lagzdiņam 1972. gada 28. (?) februārī	317
Inesei Spurai 1972. gada 30. martā	318
Annai Circenei 1972. gada 7. aprīlī	319
Veltai Tomai 1972. gada 12. aprīlī	321
Vilmai Liepiņai 1972. gada 10. maijā	322
Annai Circenei 1972. gada 22. maijā	324
Atim Skalbergam 1972. gada vasarā	324
Annai Circenei 1972. gada 30. augustā	325
Vilmai Liepiņai 1972. gada 6. oktobrī	327
Vilmai Liepiņai 1972. gada 12. novembrī	330
Dainai Avotiņai 1972. gada 13. novembrī	331
Gunāram Grāvim 1972. gada 18. novembrī	332
Leonam Briedim 1972. gada 28. novembrī	333
Monikai Zariņai 1972. gada 7. decembrī	334
Gunāram Grāvim 1973. gada 5. februārī	336
Zdravko Kisjovam 1973. gada 11. februārī	339
Veltai Tomai 1973. gada 27. februārī	341
Vilmai Liepiņai 1973. gada 31. martā	342
Visvaldim Lāmam 1973. gada 24. aprīlī	344
Annai Circenei 1973. gada 16. maijā	345
Vilmai Liepiņai 1973. gada 22. maijā	350
Vilmai Liepiņai 1973. gada 27. maijā	352
Zdravko Kisjovam 1973. gada 22. jūlijā	354
Vilmai Liepiņai 1973. gada 26. augustā	354
Leonam Briedim 1973. gada 10. septembrī	356
Leonam Briedim 1973. gada 23. oktobrī	357
Vilmai Liepiņai 1973. gada 14. decembrī	358
Mārim Čaklajam 1973. gada 28. decembrī	359
Gunāram Priedem 1973. gada 29. decembrī	360
Veltai Kaltiņai 1974. gada 6. janvārī	362
Annai Circenei 1974. gada 24. martā	363
Renātei Ūbelei 1974. gada 13. aprīlī	365
Viktoram Lagzdiņam 1974. gada 17. aprīlī	366
Gaujienas vidusskolas skolēniem 1974. gada 22. aprīlī	367

Vilmai Liepiņai 1974. gada 24. aprīlī	369
Imantam Ziedonim 1974. gada 30. augustā	370
Gunāram Grāvim 1974. gada 20. novembrī	371
Mirdzai Leinertei 1974. gada 27. novembrī	372
Gunāram Grāvim 1974. gada 30. decembrī	373
Mārai Misiņai 1975. (?) gadā	375
Mārai Misiņai 1975. gada 10. februārī	376
Mārai Misiņai 1975. gada 11. februārī	378
Imantam Ziedonim 1975. gada 25. februārī	379
Mārai Misiņai 1975. gada 2. martā	379
Mārai Misiņai 1975. gada 25. martā	381
Mārai Misiņai 1975. gada 8. maijā	382
Viktoram Lagzdiņam 1975. gada 9. jūnijā	383
Viktoram Lagzdiņam 1975. gada 4. (?) jūlijā	385
Jānim Škaparam 1975. gada 7. augustā	387
Viktoram Lagzdiņam 1975. gada 14. augustā	387
Jānim Rokpelni 1975. gada 21. augustā	388
Viktoram Lagzdiņam 1975. gada 1. septembrī	391
Mārai Misiņai 1975. gada 16. septembrī	392
Mārai Misiņai 1975. gada 18. septembrī	394
Mārai Misiņai 1975. gada 30. septembrī	395
Zdravko Kisjovam 1975. gada 7. oktobrī	400
Monikai Zariņai 1975. gada 7. oktobrī	401
Veltai Tomai 1975. gada 8. oktobrī	402
Imantam Ziedonim 1975. gada 23. novembrī	403
Rutai Spīrsai 1975. gada 24. novembrī	405
Vilmai Liepiņai 1975. gada 28. decembrī	407
Viktoram Lagzdiņam 1975. gada 28. decembrī	408
Jānim Peteram 1976. gada 14. februārī	409
Zdravko Kisjovam 1976. gada 1. augustā	411
Zdravko Kisjovam 1976. gada 14. oktobrī	412
Jānim Lūsim 1976. (?) gadā	413
Viktoram Lagzdiņam 1977. gada 6. februārī	414
Zdravko Kisjovam 1977. gada 10. martā	417
Vilmai Liepiņai 1977. gada 5. aprīlī	418

Gunāram Grāvim 1977. gada 11. aprīlī	419
Gunāram Grāvim 1977. gada 9. maijā	421
Mārim Čaklajam 1977. gada 29. jūnijā	422
Vilmai Liepiņai 1977. gada 2. jūlijā (?)	424
Viktoram Lagzdiņam 1977. gada 16. augustā	425
Astrīdai Antonovičai 1977. gada 10. novembrī	427
Viktoram Lagzdiņam 1977. gada 28. (?) novembrī	428
Zdravko Kisjovam 1977. gada 12. decembrī	430
Jānim Peteram 1977. gada 19. decembrī	431
Viktoram Lagzdiņam 1977. gada 27. decembrī	433
Laimai Žurginai 1977. gadā	436
Viktoram Lagzdiņam 1978. gada 22. martā	437
Astrīdai un Laurai Antonovičām 1978. gada 30. martā	438
Jānim Peteram 1978. gada martā	439
Viktoram Lagzdiņam 1978. gada 10. aprīlī	441
Zdravko Kisjovam 1978. gada 10. novembrī	442
Viktoram Lagzdiņam 1979. gada 18. janvārī	443
Zdravko Kisjovam 1979. gada 25. aprīlī	445
Reinim Ādmīdiņam 1979. gada 5. augustā	446
Pēterim Pētersonam 1979. gada 12. novembrī	448
Carnikavas vidusskolai 1980. gada 6. martā	450
Viktoram Lagzdiņam 1980. gada 12. martā	451
Vijai Kaņepei 1980. gada 9. aprīlī	453
Mārai Zālītei 1980. gada 14. aprīlī	454
Vilmai Liepiņai 1980. gada 12. maijā	454
Veltai Tomai 1980. gada 10. septembrī	457
Jānim Stradiņam 1980. gada 13. novembrī	458
Viktoram Lagzdiņam 1980. gada 11. decembrī	459
Andrejam Irbem 1981. gada 23. februārī	461
Viktoram Lagzdiņam 1981. gada 20. maijā	462
Velgai Krilei 1981. gada 23. jūlijā	463
Jānim Peteram 1981. gada 10. augustā	465
Jānim Peteram 1981. gada 13. septembrī	465
Velgai Krilei 1981. gada 27. septembrī	466
Viktoram Lagzdiņam 1981. gada 24. decembrī	467

- Monikai Zariņai 1982. gada 14. janvārī 469
Vijai Kaņepeī 1982. gada 21. janvārī 471
Viktoram Lagzdiņam 1982. gada 15. februārī 473
Jānim Škaparam 1982. gada 3. maijā 474
Valentīnai Seipulniecei-Dukānei 1982. gada 19. maijā 475
Jānim Peteram 1982. gada 16. novembrī 476
Valentīnai Seipulniecei-Dukānei 1982. gada 25. novembrī 478
Rutai Spīrsai 1982. gada 13. decembrī 479
Veltai Tomai 1982. gada 13. decembrī 480
Atim Skalbergam 1983. gada 18. martā 481
Vizmai Belševicai 4. aprīlī 481
Vijai Kaņepeī 1983. gada vasarā 482
Vizmai Belševicai 1983. gada 4. jūlijā 484
Viktoram Lagzdiņam 1983. gada 4. jūlijā 486
Vizmai Belševicai 1983. gada 4. augustā 488
Vizmai Belševicai 1983. gada 8. augustā 489
Tatjanai Zandersonei 1983. gada septembrī 490

Komentāri

- Sarunas 495
Vēstules (1950—1983) 498
Īsas ziņas par adresātiem un piezīmes 502

Monika Zarina 1982 gada 14. janvāris	469
Gunāram Grāvim 1977. gada 21. janvāris	471
Mārim Čuklajam 1982. gada 12. februāris	473
Jānim Šaparam 1983. gada 9. marts	474
Viktoram Šeipinai 1982. gada 19. maijs	475
Antoni Antonovam 1982. gada 16. jūnijs	476
Viktoram Šeipinai 1982. gada 22. novembris	478
Imān Špirai 1982. gada 13. decembris	479
Jānim Peteram 1982. gada 13. decembris	480
Aim Skalbergam 1983. gada 16. janvāris	481
Viktoram Beļkovičam 4. aprīlis	481
Vijai Kapelei 1983. gada 27. jūnijs	482
Astridai Beļkovičai 1983. gada 4. jūlijs	484
Jānim Peteram 1983. gada 4. jūlijs	486
Viktoram Beļkovičam 1983. gada 4. augusts	488
Zāranai Beļkovičai 1983. gada 2. septembris	489
Viktoram Lagzdiņam 1983. gada 22. septembris	490
Zāranai Čuklajam 1979. gada 25. jūlijs	494
Reinam Andersonam 1979. gada 25. augusts	494
Reinam Andersonam 1979. gada 12. septembris	495
Čestimāram Viduskolim 1983. gada 12. septembris	499
Viktoram Beļkovičam 1983. gada 22. septembris	502
Vijai Kapelei 1980. gada 9. aprīlis	453
Mārim Zānu 1981. gada 14. aprīlis	454
Vilnim Laepinam 1982. gada 12. maijs	454
Velni Tomi 1980. gada 10. septembris	457
Jānim Šteidiņam 1980. gada 13. novembris	458
Viktoram Lagzdiņam 1980. gada 11. decembris	459
Andrejam Irbenam 1981. gada 23. februāris	461
Viktoram Lagzdiņam 1981. gada 20. jūlijs	462
Velni Krīli 1981. gada 22. jūlijs	463
Jānim Peteram 1981. gada 30. augusts	465
Jānim Peteram 1981. gada 13. septembris	465
Velni Krīli 1981. gada 27. septembris	466
Viktoram Lagzdiņam 1981. gada 28. decembris	467

Sējumā izmantoti
A. Ieviņa, G. Janaiša, A. Krieviņa,
J. Krieviņa, L. Žurginas,
kā arī L. Azarovas pers. arhīva fotoattēli

Sastādītājas — Ilze Binde
Komentāru autore — Ildze Kronta
Galvenais redaktors — Māris Čaklais
Redaktore — Vija Jugāne
Tehniskā redaktore — Dzintra Vimba
Korektore — Rota Bārtule
Makets — Ivars Vimba
Izdevniecības daļas vadītāja — Ieva Čaklā

OJĀRS VĀCIETIS
KOPOTI RAKSTI 10 SĒJUMOS
10. sējums. Sarunas. Vēstules (1950—1983)

ISBN 9984-505-75-8

Parakstīta iespiešanai 7.03.2003. Formāts 60x84/16. Ofseta tehnika. 35,5 fiz. iespiedl.
"Karogs", Kuršu ielā 24, Rīga, LV 1006. Reģistrācijas apliecība Nr. 2-0072.
Iespiesta un iesieta a/s "Preses nams", Balasta dambī 3, Rīga, LV 1081.

**OBLIGĀTAIS
EKSEMPĻĀRS**

6—

*1853.S.
ANNA
VĀCIETE

KALNAMUIŽA
*1873.G.13.IX
ANDREJS
VĀCIETIS

*1882.
PE
VAC

KALNAMUIŽA
"MELDERPULKOS"
"SAIMNIEKSI"
*1879.G.8.IV
MARIE
VĀCIETE

KALNAMUIŽA
"MELDERPULKOS"
"SAIMNIEKSI"
*1871.G.14.IV
PAULS
OTTO
VĀCIETIS

KALNAMUIŽA
"LAUKO"
"K.A.L.P.S."
*1866.G.13.IV
LIZETTE
ZABAC

KALNAMUIŽA
"UBANĻOS"
"KALPI"
*1866.G.26.II
UGO
VALDS
CIETIS

KALNAMUIŽA
"MELDERPULKOS"
"KALDI"
*1897.G.18.I
LEONTINE
LUCIJA
VĀCIETE

1959.G.24.VIII
TRAPENĒS CIEMA
(ASINS IZPLŪDUMS
SMADZENĒS)

KALNAMUIŽA
"MELDERPULKOS"
"KALDI"
*1899.G.28.VI
JĀNIS
JULIJS
VĀCIETIS

ILZENES M.
"KALNA DRUVIĒS"
*1902.G.15.IV
ALEKSANDRS
VĀCIETIS

BORMANU PASASTA
"DAUDZAS"
*1925.G.16.IV *1925.G.16.IV
ROBERTS
VĀCIETIS ANNA
VĀCIETE

TRAPENĒS P.
"DUMPS"
"LAUKSTRĀLE"
*1923.
OJ
VAC
†1983
RĪGĀ

†1927.G.28.VII *1925.G.20.IV
TRAPENĒS PASASTA "BOLKALNOS"
BORMANU PASASTA
"DAUDZAS"

RĪGĀ RĪGĀ
*1958.G.23.V *1959.G.2.V
JĀNIS
VĀCIETIS IVETA
UZĀNE

RĪGĀ
*1982.G.11.II
MĀRTINŠ
VĀCIETIS

RĪGĀ
*1984.G.12.III
MĀRTA
VĀCIETE

